

PESTY FRIGYES

[KÉZIRATOS HELYNÉVTÁRA]

NÓGRÁD
VÁRMEGYE

Pesty Frigyes kéziratos helynévtára 1864
Nógrád vármegye

**Pesty Frigyes kéziratos helynévtára
1864**

Nógrád vármegye

**Közzéteszi:
Angyal László és Gréczi-Zsoldos Enikő**

**Debreceni Egyetemi Kiadó
Debrecen University Press
Debrecen, 2025**

A kiadvány az Országos Széchényi Könyvtár kéziratos anyagának
(Fol. Hung. 1114/30) felhasználásával
a Magyar Nemzeti Helynévtár Program keretében készült.

A kiadvány megjelenését az MTA Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program
támogatta.

A kézirat elkészítéséhez a VEGA 1/0174/25-ös számú, Objektív és szubjektív tényezők
hatása a nyelvi tájkép alakulására a szlovák–magyar vegyes lakosságú területen c.
program is hozzájárult.

Szerkesztette Kis Tamás

Borítóterv: Gacsályi Gábor
Térkép: Barkóczi Norbert
A térképek a GISTA Hungarorum (OTKA K 111766) fejlesztés
felhasználásával készültek

© Angyal László, Galcsik Zsolt, Gréczi-Zsoldos Enikő, 2025
© Debreceni Egyetemi Kiadó, beleértve az egyetemi hálózaton belüli
elektronikus terjesztés jogát, 2025

ISBN 978-963-490-765-7

Előszó

Pesty Frigyes történész, a Magyar Tudományos Akadémia tagja az 1860-as évek elején elhatározta, hogy kísérletet tesz „a haza helyneveinek gyűjtésére és összeírására”. A temesvári születésű tudós – aki polgári foglalkozását tekintve ekkor szülővárosa kereskedelmi és iparkamarájának titkára – felismerte, hogy a „topographiai megnevezések” sokféle tanulsággal szolgálnak egy-egy nép nyelvén, történetének alakulásáról, s úgy gondolta, hogy a helynevek összegyűjtése és magyarázata révén jelentősen hozzájárulhat a magyarság múltjának megismeréséhez. Pesty az országos méretűre tervezett gyűjtés előkészítéséhez 1862-ben fogott hozzá. Elgondolását két nagy tekintélyű tudományos társaság, a Magyar Tudományos Akadémia és az Erdélyi Múzeum-Egyesület is felkarolta. A nagyszabású munkához azonban meg kellett nyernie a hivatalos szervek, a Magyar Királyi Helytartótanács és az Erdélyi Főkormánysház támogatását is. E hivatalok – belátva a kezdeményezés fontosságát – vállalkoztak arra, hogy az ország közigazgatási apparátusának felhasználásával megszervezik a gyűjtést.

Pesty Frigyes a munkát segítő útmutatót és kérdőívet szerkesztett, amely a magyar mellett német, román és szlovák nyelven is elkészült.¹ Az utasítást a helytartótanács és a főkormánysház minden településnek megküldte, és elrendelte, hogy a gyűjtést a helyi hatóságok végezzék el, és terjesszék fel az elkészült anyagot.

Pesty felhívása 1863 vége és 1864 tavasza között érkezett meg a helyi hatóságokhoz, maga a gyűjtés pedig a legtöbb helyen 1864-ben indult meg, de a munka a következő egy-két évben is folyt, mivel ahonnan kevés anyag érkezett, vagy a felhívásra egyáltalán nem jött válasz, ott a hivatalos szervek újragyűjtést rendeltek el. Főleg a helybeli jegyzők, körjegyzők teljesítették a feladatot, de néhol tanítók, egyházi tisztségviselők is részt vettek a munkában. A felterjesztéseket általában a helyi önkormányzatok vezetői: bírók, esküdtek hitelesítették.

A munkát – mint bármely más hivatali teendőt is – egyesek nagyon lelkiismeretesen elvégezték, mások viszont nem tekintették igazán szívügyüknek. Az összegyűlt anyag színvonala ennek megfelelően nagyon egyenetlen lett, vannak közöttük nagyon jó gyűjtések, de akadnak teljesen használhatatlanok is. A munka eredményeként mindenestre hatalmas anyag gyűlt össze: a teljes gyűjtést 63 vastkos kéziratos kötet tartalmazza, amelyek jelenleg az Országos Széchényi Könyvtár kézirattárában találhatók (jelzete: Fol. Hung. 1114).

A Pesty Frigyes által elgondolt gyűjtés eredményeként a 19. századi tudományos kutatás értékes anyaghoz jutott. A hatalmas gyűjtemény egészének feldol-

¹ A magyar nyelvű szöveg a Hoffmann István és Kis Tamás által közreadott Bihar vármegyei gyűjteményt tartalmazó kiadványunk (Debrecen, 1996–1998) első kötetének 5–7. lapjain található.

gozására azonban napjainkig sem futotta a magyar tudomány erejéből. A mai kutatások számára e névtár a korábbiaknál is fontosabbá vált. Leginkább azért, mert 1864 óta nem született egyetlen olyan mű sem, amely a történelmi Magyarország egész területéről egyetlen időmetszetből Pesty gyűjtését akár csak megközelítő bőséggel tett volna közzé helynévi adatokat. Emellett az azóta eltelt 160 év a 19. századi magyar történelemnek is fontos dokumentumává tette e munkát.

Ezért született meg a döntés, hogy a Magyar Nemzeti Helynévtár Program keretében hozzáférhetővé tesszük Pesty Frigyes 1864–1866-ban összegyűjtött helynévtárának eddig még kiadatlan részeit. Nógrád megye lejegyzését Angyal László és Gréczi-Zsoldos Enikő készítette el. A munkához jelentős segítség volt, hogy az Országos Széchényi Könyvtár a Magyar Nemzeti Helynévtár Program rendelkezésére bocsátotta a Pesty Frigyes helynévtáráról készült mikrofilmek digitalizált változatát.

A szöveg kiadásában az alábbiak szerint jártunk el.

Pesty helynévtárának 30. kötete tartalmazza Nógrád megye anyagát. Ennek megfelelően adjuk mi is közre a kézirat szövegét. Nem közöljük viszont a nógrádi kötetbe tévesen besorolt Hont megyei Zahora település jelentését az 500a–500b oldalról. Ennek lejegyzése megtalálható a Bognár András által készített *Pesty Frigyes kézíratos helynévtárából. Hont vármegye és kiegészítések* c. kiadványban (Pest megyei Művelődési Központ és Könyvtár, Szentendre, 1984. 315–316). Kötetünk a felvett települések gyűjtései mellett részletes tárgy- és névmutatót, valamint térképmellékletet tartalmaz.

Az eredeti kézirat lapszámozására a szövegben szögletes zárójelbe tett félkövér számmal utalunk. A hiányzó lapszámok a kötetben üres oldalak, illetőleg csupán Pesty kérdőívének nyomtatott szövegét tartalmazzák. Elhagytuk a felterjesztések borítóira írt, az ügyiratkezelés részleteire vonatkozó szövegrészeit is.

A helynévanyagot a települések eredeti rendjének megfelelően adjuk közre. A kötetben előfej segíti a tájékozódást. Az ott szereplő névforma mai helyesírással közli a 19. század közepén használt településnév-változatot. A településeknek a mai hivatalos nevük szerint történő visszakeresését a kötet végére iktatott mutató teszi lehetővé. Ahol az egyes helységek anyagának élén nem szerepel a település neve, szögletes zárójelben adjuk meg, a szövegből megállapítható formában.

A közzétételben a szövegek eredeti elrendezésének lehető legpontosabb visszaadása helyett pusztán a ki- és bekezdések jellegének, egymáshoz való viszonyuknak az érzékeltetésére törekedtünk. A ma már nem használt betű- és írásjel-formákat mai megfelelőikkel adtuk vissza, továbbá egységesítettük a különböző aláhúzásokat, kiemeléseket is.

A nyilvánvaló hibákra sehol sem hívtuk fel külön a figyelmet. A nem egyértelműen olvasható részeket dőlt betűvel írtuk. A szövegben – legjobb igyekeztünk ellenére – ezek mellett is előfordulhatnak rosszul olvasott részletek.

A szerkesztő

Pesty Frigyes Nógrád vármegyei helynévgyűjtése (1863–1866)

A Magyar Tudományos Akadémia és az Erdélyi Múzeum-Egyesület által felkarolt és a Magyar Királyi Helytartótanács, valamint az Erdélyi Főkormány-szék támogatásával indult el a Pesty Frigyes által elhatározott országos helynév-gyűjtés. Az ezzel kapcsolatos utasítást a Helytartótanács és a Főkormány-szék minden településnek megküldte, és elrendelte, hogy a munkálatokat a helyi ható-ságok végezzék el, és az elkészült anyagot terjesszék fel.

Az országos felhívást Nógrád Vármegye Közigazgatósági Hatósága 1863. november 23-án kapta meg, amit 25-én juttattak el a négy járás (füleki, kékkői, losonci, szécsényi) főszolgabírájának.² A körlevél és az ezzel kapcsolatos leve-lezés nem maradt meg a hivataloknál, csak a töredékesen rendelkezésünkre álló iktatókönyvekből „lehet” nyomon követni a folyamat egyes részeit.³ Szintén tel-jes átnézésre kerültek a levéltár őrizetében lévő megyei, városi és községi iratok is, de nem járt eredménnyel a feltáró munka. A községi iratok esetében a cél az volt, hogy adatokat találjunk a gyűjtés mikéntjére, de a települések képviselő-testületi jegyzőkönyvei ebből a korból hiányoznak.

Az 1920-ban létrejött trianoni békeszerződés következményeként Nógrád vármegye területének több mint 42%-a, Losonc város és 117 település került a Csehszlovák Köztársasághoz. Az elcsatolt települések iratanyagait a Beszterce-bányai Állami Levéltár losonci és a nagykürtösi fióklevéltáraiban őrzik, sajnos ezekben sem találhatók források a helynévgyűjtéssel kapcsolatosan.

² Magyar Nemzeti Levéltár Nógrád Vármegyei Levéltára (a továbbiakban: HU-MNL-NVL) IV.263.10. (Nógrád Vármegye Közigazgatási Hatóságának iratai, 1863. évi beadványi jkv., „ikta-tókönyv”) „Fsz.: 4007. *Érkezés napja:* 11. 23., *Az iratot kiállító hivatal:* Helytartótanács, 79.344. nov. 9., *Beadvány tárgya:* Pesti Frigyes által hazai helynevek gyűjtésére megkívántatott adatok megszerzésére. *Intézkedés:* 4 járásbeli főszbirónak, 11. 25. *Észrevétel:* 1567/1864.)

³ HU-MNL-NVL IV.263.11. (1864. évi iktatókönyv idevonatkozó ügyiratszámai: 1567, 1748, 1812, 1888, 2143, 2322, 3072, 4024), HU-MNL-NVL IV.263.12. (1865. évi I. iktatókönyv (1-2240) idevonatkozó ügyiratszámai: 82, 446, 507, 581, 1201, 1532, 1588, 1869, 2120), HU-MNL-NVL IV.263.13. (Az 1865. évi II. iktatókönyv (2241–4264) idevonatkozó ügyiratszámai: 3221, 4253), HU-MNL-NVL IV.263.14. (Az 1866. évi I. iktatókönyv (1–2746) idevonatkozó ügyirat-számai: 228, 522, 826). A járási főszolgabírók közül csak a kékkői és a szécsényi hivatalok eseté-ben találunk utalást a gyűjtéssel kapcsolatosan. HU-MNL-NVL IV.301. 4. d. (A Kékkői járás főszolgabírájának iratai, 1864. évi iktatókönyv) – 83/1864. 01. 07. „Guta, Tolmács, Szenté helység-ek – Helynevek magyarázója c. könyvhöz adatgyűjtések”. HU-MNL-NVL IV.301. 5. d. (1865. évi iktatókönyv) – 31/1865. 01. 03. „Helynevek gyűjtése iránti statisztikus adatok gyűjtése – kerü-leti tisztviselő uraknak azonnali betérjesztése végett kiadatott”. HU-MNL-NVL IV.306.3. (A Szécsényi Járás Főszolgabírájának iratai, 1864. évi mutatókönyv) – „beadványszám: 905, Csomó-zat (145), – Helynevek című leírásokat Hoitssy fbíró felterjeszti.”

1862–1863-ban Nógrád vármegyének 259 települése és 159 lakott pusztája volt.⁴ Ez a számarány „változtatott”, mivel történtek összevonások, vagy pusztává minősítettek kisebb településeket, vagy pedig a pusztából lett falu.⁵ Az 1863-as *Magyarország helynévtára* című műben is több elírás fedezhető fel a településneveket illetően, továbbá a puszták elnevezésének mindegyike sem azonos a hivatalos iratokban találhatóakkal.⁶ A települések első közigazgatási reformját 1871-ben hajtották végre, ekkor fogadták el az első községi törvényt (1871. évi XVIII. tc.). Nógrád Vármegye Törvényhatósági Bizottsága 1872-ben alkotta meg a települések közigazgatási beosztásának szabályrendeletét a 194/1872. szám alatt. Ugyanezzel a határozatszámmal menet közben módosították a korábban elfogadott tényeket, így téve véglegessé a vármegye területi beosztását (hat járás 167 települése).⁷

A Pesty-féle összeírásban 246 településről⁸ található leírás, ez alapján azt gondolhatnánk, hogy a nyomtatásban megjelent 1862-es hivatalos helynévkimutatásban felsorolt 259-ből csak 13 település adatlapja hiányzik. A valóságban azonban ennél nagyobb a hiányzók száma: a pusztákat nem számolva 35 községből nincsennek meg a jelentések.⁹

Feltehetjük a kérdést, hogy mi lett a hiányzókkal? Erre konkrét információkkal nem rendelkezünk, semmi nyomát nem találni annak, hogy ezeken a településeken történt-e ilyen jellegű gyűjtés. Ezek a települések is megkapták a főszolgabírói hivatalos utasításokat a munka elvégzésére, a feladatot minden bizonnyal „nem” hajtották végre, de az sem kizárt, hogy az ívek elvesztek. Ezt támasztja

⁴ HU-MNL-NVL IV.251. 2205/1862, 673/1863, 185/1864, 287/1864, 2074/1864 (Nógrád Vármegye Császári Királyi Biztosának iratai).

⁵ Példaként említve: Alsó- és Felsőpálfalva egységesen Pálfalva lett, vagy Kis- és Nagykeresztúrpusztákból lett Keresztúr.

⁶ *Magyarország helynévtára*. A különféle kormányzati ágak szerinti beosztás kimutatásával mint az 1863. év elején fennállott. Pest, 1863. 32–33. Példaként a Szécsényi járásnál: *Karancs-Ágg*, helyesen *Karancsság*, a Füleki járásnál: *Csered*, helyesen *Cered*.

⁷ Galsik Zsolt, *Nógrád megye közigazgatási és területi változásai (1872–2005)*. Adatok, források és tanulmányok a Nógrád Megyei Levéltárból 47. Nógrád Megyei Levéltár, Salgótarján, 2005. 18–22.

⁸ Pesty gyűjteményében 231 jelentés található, de 11 jelentésben nem egy, hanem két vagy több (összesen 26) lakott hely (többnyire az adott település és a hozzá tartozó puszták) leírása szerepel.

⁹ Az eltérés a pusztákká minősítésből és az összevonásokból adódik. A terjedelem nem teszi lehetővé, hogy minden egyes település esetében részletezzük a közigazgatási változásokat.

Pesty gyűjteményéből hiányzik: *Füleki járási puszták*: Fábánkai, Laska, Losoncapátfalva, Nagy- és Kisaranyai puszták. *Kékkői járás*: Borsosberinke (Szomolya pusztával), Debercsény, Ebeck, Felsőszátok, Horpács, Kiscset, Kiskürtös, Kismaros, Patvarc, Romhány, Szente, Tereske, Verőce, Zobor, Zsihlavnyik, *puszták*: Alsószátok, Bakó. *Losonci járás*: Alsótiszovnyik, Budalehota, Kistugár, Losonctugár, Nagyliberse (Kancsa, Podhragy, Luborecska pusztákkal), Podrecsány, Polichnó, Zavada. *Szécsényi járás*: Alsóludány, Bágyon, Bér, Erdőkürt (Morgópusztával), Felsőludány, Karancsság, Kökényes, Litke, Lucin (Pogányvár), Tótmarokháza, Nagybárkány, Ságújfalva, *puszták*: Csobánka, Csór, Gárdony, Pöstény, Táb (Alsó- és Felső-).

alá a Kékkői járás főszolgabírájának az 1864-es iktatókönyvében található bejegyzése is, miszerint Guta, Tolmács és Sente községek beküldték a válaszokat – miként utaltunk rá a lábjegyzetekben –, viszont Sente községé mégis hiányzik.¹⁰ Elképzelhető még az is, hogy tévedésből más vármegyékhez lettek besorolva, ez majd az adott megye feldolgozása során derül ki.¹¹

A másik problémás kör – amiről feltétlenül szólnunk kell – a gyűjtést és a kérdésekre adott válaszokat érinti. Jól megfigyelhető, hogy a válaszadások településenként eltérőek. Van, ahol igen részletes, több oldalra terjedő, kimerítő leírással szolgáltak, van, ahol ennek az ellenkezője mondható el. A Pesty-féle gyűjtés helynévanyagát többnyire a helytörténeti kutatók dolgozzák fel publikációjuk során. Nógrádban is számos helytörténész tette és teszi közzé településének ezt az anyagát, viszont sokan úgy gondolták és gondolják, hogy 1864-ben minden földrajzi név össze lett gyűjtve. Ez korántsincs így, minden azon múlt, hogy az adatközlők mennyire tekintették szívügyüknek az utasításba adott feladat elvégzését. Példaként a Szécsény városában történt gyűjtésen keresztül mutatom be az elvégzett munkát, és röviden ismertetem azokat a levéltári forrásokat, amelyekben további kutatásokat lehet folytatni egy adott település földrajzi elnevezéseinek összeírásában.

Balás Miklós, a város jegyzője 1864. február 10-én állította össze a jelentését, ebben 29 dűlőt és 11 utcanevet örökített meg. Rögtön meg is kell jegyezni, hogy a két összeírás nem teljes, ezekből az állapítható meg, hogy ezt Balás jegyző „gyorsan” és „emlékezetből” készítette el. Országosan, 1863–1864 között – azonos időben a Pesty-féle gyűjtéssel – megindultak a települések részletes kataszteri felmérési munkálatai, így Nógrádban is. A munkálatok során elkészültek a települések bel- és külterületi színes birtokvázlatai (térképek), ezeken minden földrajzi elnevezés megtalálható. Külön összeírásra kerültek a dűlőjegyzékek is, de ezek nem mindenhol maradtak meg.¹² A telekkönyvezésnek már korábban is voltak „előmunkálatai”, az 1850-es években a Telekkönyvi Tanács foglalkozott ezzel. Az 1857-ből nagyon töredékesen megmaradt telekkönyvi térképek tartalmazzák az első, teljes dűlőjegyzégeket.¹³ Ezeknek a forrásoknak az együtt való

¹⁰ Lásd a 3. lábjegyzet 83/1864-es ügyiratokra vonatkozó bejegyzését.

¹¹ A Pesty-féle gyűjtés nógrádi anyagából előkerült Hont vármegyei Zahoráról írottakat lásd az Előszóban a 6. oldalon.

¹² Nógrád vármegye esetében ezek a községektől és a Földhivaltól kerültek a Levéltár őrizetébe, a XV.2. és XV.3. jelzetű fondokban lettek elhelyezve. Az említett színes birtokvázlatokon kívül még jól hasznosíthatók az alábbi dokumentumok is: birtokrészleti, földrésztleti jegyzőkönyv (Parzellen protocoll), határleírási jegyzőkönyvek, határvázlattal (Grenzbeschreibung és műszaki leírások), felvételi előrajzok (Feldskizzen). Az 1920-ban elcsatolt települések ilyen jellegű iratait a szlovákiai járási földhivatalok őrzik.

¹³ HU-MNL-NVL IV.158.g. A Balassagyarmati Császári Királyi Nógrád Megyei Törvényszék iratai. A Telekkönyvi tanács iratai 1850–1860, HU-MNL-NVL-IV.161. A Nógrád Vármegyei Császári Királyi Urbéri Törvényszék iratai. Határleírási telekkönyvek 1854–1865. (Csak négy te-

használata teszi teljessé a földrajzi nevek megismerését és egészítik ki a Pesty-féle gyűjtést.

Mint említettük, Szécsényben 29 dűlőnevet írt össze Balás Miklós jegyző. A forrásként felsorolt térképek és egyéb kataszteri iratok 73 dűlőnevet tartalmaznak. Többek között kimaradt a jelentésből a *Kerekdomb*- és a *Szentgyörgyalja-dűlő* is, pedig ezek a mai napig is közismertek, mivel évszázados mondák kapcsolódnak hozzájuk.¹⁴ Az utcanevek esetében is hasonló a helyzet, hiányzik többek között az *Árpa*, a *Templom*, az *Új utca*, pedig ezek már a 18. században is léteztek.¹⁵

Összegzőként elmondhatjuk, hogy a bemutatott levéltári források új lehetőséget nyújtanak a kutatók számára és kiegészítik a Pesty-féle helynévgyűjtés Nógrád vármegyei jegyzékét.

Galscsik Zsolt

levéltáros

Magyar Nemzeti Levéltár

Nógrád Vármegyei Levéltára

lepülésnek maradt meg a részletes határleírási telekkönyve: Ósagárd, Nógrádszakál, Szécsény, Zsihlava).

¹⁴ Pintér Sándor, *Szécsény és közvetlen vidéke a honfoglalás előtti korban*. Losonc, 1897. 22–26. (reprint: Szécsény, 1997. Szerk.: Galscsik Zsolt. Szécsényi Honismereti Kiskönyvtár 7.) – Pintér Sándor műve nagyon jól kiegészíti az egyes földrajzi elnevezések történetére vonatkozó ismereteket. – *Szécsény földrajzi helynevei a kataszteri iratok alapján*: 1. Orstried (községi belterület), 2. Nagypást, 3. Peres, 4. Malomberek, 5. Malomberek környéke, 6. Kishomok, 7. Girindes, 8. Majorsági rét, 9. Nyilasok, 10. Nyilasi ráadások, 11. Koleta, 12. Káprási ráadások, 13. Káprás alja, 14. Rétszél, 15. Káprás alatti földek, 16. Fekete földek, 17. Barátrét, 18. Malom út, 19. Téglaház-nál, 20. Strázsapart, 21. Domina kápolna, 22. Bálintdomb, 23. Tókönyéke, 24. Káprás, 25. Káprás felett, 26. Ilinyi út, 27. Harasztok, 28. Temetőtábla, 29. Varsányi hosszak, 30. Rimóci darázsdó, 31. Rimóci útra járó, 32. Rimóci hosszak, 33. Prónai rétre járó, 34. Keskenyek, 35. Cigány kereszt, 36. Zsombik, 37. Rakottyás, 38. Régi lóci hídnál, 39. Prónai rét, 40. Bujáki oldal, 41. Lóci szurdok, 42. Szent György aljai csapás, 43. Nyikony-szög, 44. Szent György aljai tábla, 45. Szent György alja, 46. Kerekdomb, 47. Ültetések, 48. Malomvölgy, 49. Szakadék alja, 50. Kerti földek, 51. Cigány tábla, 52. Görbe földek, 53. Kismalomi káposztás, 54. Malomgát, 55. Danda szemetje, 56. Topolyfa, 57. Kenderföldek, 58. Dolányi útnál, 59. Patkó, 60. Berényi malma, 61. Sörház alja, 62. Lucernás, 63. Kölespást, 64. Akasztó, 65. Mucs szőlője, 66. Újhegy, 67. Pinkahegy, 68. Fehér út alatt, 69. Kápolna hegy, 70. Öreghegy, 71. Váradi völgy, 72. Kőhegy, 73. Farkasalmás puszta. A felsorolásból kimaradt – a térképen sem jelölik, de a Pesty-féle jegyzékben megtalálható – a *Kökapu* dűlőnév. Ez máig is élő földrajzi név, és török időkbe visszanyúló monda fűződik hozzá. A földrajzi nevek összeírása legtöbb esetben kimondottan a külterületi elnevezéseket tartalmazza, a belterületi dűlőnevek többnyire nem kerültek összeírásra (pl. Szécsény esetében *Ördögárok*, *Tugár városrész*, *Szentlélekpatak* stb.). A levéltárakban őrzött színes kataszteri térképek digitalizálásra kerültek és elérhetőek az alábbi linken:

<https://maps.arcanum.com/hu/map/cadastral/?layers=3%2C4&bbox=1689877.3233423422%2C6061387.683495735%2C1980796.652995723%2C6166717.908472708>

¹⁵ Hausel Sándor, *Utcanevek Szécsényben*. A Kubinyi Ferenc Múzeum Helytörténeti Füzetei 1. Szécsény, 1990. 8.

[1a]

Helynevek Abelova községből, Nógrád megyéből.

1. Posonyi Kerület. Losonczi Járás. székhelye Balassa Gyarmat Nógrád hegyi 's éjszaki részéhez tartozik.
2. Abelova, vagy Abellehotanak a legrégebb időktől hivatik, lakossága tótajku Cseh törsfaj. Huszíták korából
4. Bizonyosan nem lehet kitudni az évet, azonban 1622^{ik} évben már ágostai hitvallású annya egyház volt
5. Huszíták idejében népesítették
6. A nép mondái szerint Gróf Forgách Abel kolonizálta a honnan nevét is vette¹⁶ eleinte Abel lehotának, később csak Abelovának hivatott most is ugy nevezetik.

[1b] 7. Vrch szántó földek 2. Záhumni falu feletti szántóföldek. 3. Sztrovnica szintén sz. föld. 4. Prelačs 5. Mocsjárka lapályos 's nedves földek 6. Drjenyovo 8. Nad Szurovú 9. Plecsená 10 Nad Drjenyovo 11 Više plecsenaj 12 Nad Petraškov 13. Balazsov Laz 14 Nad csincsinú 15 Nad Konecsnú 16 Dolnjá Jazvina 17. Hlínka 18 Hornjá Jazvina 19 Demanov Kút 20 Polvomka 21 Nad Bravnu 22 Bencsikovo 23. Pekárov Laz 24 Skripče 25 Szuchá Sztrehová 26 Polom 26 Demitkovo mind szántó földek 27. Osztroške erdőség 28. Vrške erdőség és rét 29 Rákytna vadvizes rét 30 Syhla rét 31. Vrchovina szántó földek hegy tetőn. 32 Zasziadi sz föld 33 Jasztrabjá szf. 34 Blato sz. föld 35 Mocsary vadvizes földek és rétek lapályos fekvésűek 36 Hrbok sz. föld 37¹⁷ Pod Mocsar sz. föld 38 Lestini rétek mogyoró bokrokkal be növe a honnan a dúlló is nevezetét kapta. 39 Jazan sz. földek 40. Zavost'e hornje szántó föld és rét. 41 Bralce kőszirtes legelő és ritkás erdő 42 Raveň szföldek 43 Vszicsjá rétek 44 Dolinke föld 's rét. 45 Luborec rétság és szántó föld 46 U šípa sz. föld 47. Djelec sz. föld 48. Vcsisztina rétság 49. Csovková rét 50. Na Pjeszok sz. föld 51 Kopane Irtvány földek. 52 Kraj Tarati sz föld 53 Tomášov Laz. Tomáškova Dolinka Rétek 54 Nad Pusztov föld 55 Za Háj szföld 56 Mocsidlo rétek ahonnan egy kútból fél falu vizet hord télen. nyáron [2a] 57. Rakitja szföldek 58 Csisztina leg tisztább rétek 59 Háj, 60 Do Zsjaru 61 Szurová 62 Do Drjenyovej 63 Plecsená 64 Petráske 65 Dubov Djelce 66 Konečná 67. Bravna 68 Jazvina 69 Fancsiska 70 Harajov Laz. ezek mind erdőségek nevezetei 71 Na Šimunov laz erdő és rét 72 Szvresinya erdő és rét 73 Talye rétság 74. Hrozovka legroszabb szántó földek. 75. Moskov Brod és

¹⁶ Betoldva a sor fölé.

¹⁷ 36-ról javította 37-re.

Zelezni Brod rétság a Lentvorai és Polichnói határtól. 76 Do dolinvók rét¹⁸ és földek. 77. Pod Jaszenjá Legelő 78 Hrubá szkalina rét és legelő. 79. Sztanok legelő 80. Na Hrb sz föld. 81 Na jamu 82 Sztanova szföld és rét 83 Na Bralicu föld és legelő 84 Na Csertyaz legelő¹⁹ 85 Kraj Lazov földek. 86 Pod szvatú rétság 87. Mlinyist'e szföld a malom mellett. 88 Palom rétek 89 K panszkému cselinu mogyorós rétek 90. Na Jamu mogyorós rét 91 Na Holi Hrb rét mogyorós bokrokkal 92 Na usjačsku rét 93 Na chovanov Laz 94 Na Uhlistye 95 Na Kochlicu 96 Na Urbancov Laz 97 Kaitov szklad 98 Pod holi Hrb. 99 K Chovanovmu Cselinu 100²⁰ pri Trochovom cseline ezek mind mogyoró bokrokkal be nőt rétek. 101 Na brodi rétek

Kelt Abelován Jan 11^{kén} 864.

Goldberger Kálmán

Községi Jegyző

Supka György × biró

¹⁸ A *rétság* javítva *rét-re*.

¹⁹ Eredetileg *földek* állt ott, később javította *legelő-re*.

²⁰ A 100-as 1-es számjegyet 9-esből javította.

[3a]

Agárd kocsége helyneveiről

- 1.) A megyének, kerületnek, járásnak, széknak, hova a helyseg tartozik – sat.
Agárd helysége Nógrád Megye Kekkői járásában. az úgynevezett Cserháton fekszik, mely nevezetét valószínűleg onnan vette, hogy hegyei Cserfa erdőkkel voltak s némileg ma is vannak borítva.
- 2.) A községnek, városnak hány féle neve él sat.
A község mindenhol csak Agárd néven ismeretes.
- 3.) Vólt e hajdan a községnek más elnevezése sat.
Sem más elnevezése nem vólt, sem más képpen nem hivatott.
4. A község mikor említetik legkorábban?
Az eddig tudva lévő adatok szerint a község neve előfordúl Zsigmond királynak Visegrádon Feria secunda proxima ante festum Beáti Urbani Papa 1424^{kén} kelt adomány levelében, a mely szerint Szanda várát a hozzá tartozó községekkel melyek közt Agárd is előfordúl Borbála királynénak adományozta (lásd Magyar történelmi tár XII.^k kötet 279^k lap.)
5. Honnan népesítettett?
Illy régi lévén a község honnan népesítettett be? okmányok hiányában tudni nem lehet.
6. Mít lehet tudni köztudomásból, hagyományból? sat.
Nevének értelméről nincs sem okmány, sem hagyomány. Egy 1700^{ban} készült pecséten látni ugyan egy állatot, de a vésés tökéletlensége miatt,
- P. H. nem lehet tisztán kivenni Agárnak mondható e vagy inkább báránynak (lásd alább a pecsétet)
7. A község határában több elő forduló többi topographiai nevek sat.
Határbeli dűlők nevei ezek n. m. Krajnje zeme, Kratyinyi, Pri dube, Cez jamu, Širokje, Za hrabinou, Na husacom vršku, Jačmenyiská, Kapusnyicze, Za mlinom, Oszikli[3a]nyi, Na bitangu, V strminách, Na Tyehlovnyi, Szvinjarke, Dlhe zeme, Širokje, Na Prosiskách, V Jarku, V kútye. – V dolinye, Dlhe, Pod holovnyiczjami, Jancsiho lúka, Benyova lúka, Nad sztudňou, Pod závozom, Na dolyinky, Dolnje lúke, Sztarje vinyicze, Csrtenyinyi Dolnyi vrch, Novi chotár, Dolyinke.
Ezekből láthatni, hogy nem csak a Magyar nyelvészet, mert tótok, hanem a Nemzeti történelem²¹ sem veheti hasznokat, a mi annál csodálatosabb, mert Nógrád Várától nem messze feküdvén a község, a török korra mutató legkisebb emlék sincs.

²¹ Itt kihúzott szöveg található.

Agárd

Kelt Agárdon Január 22^{kén} 865

jegyzette

Niederland Mihály
községi jegyző Mk.

[5a]

Helynevek.
Alsó Bodony község²² Nógrád megyé²³
s' Kékkői járásból:

Községünknek neve Alsó Bodony másképp Nagy Bodony hivatalosan azomban mindék csak első neve fordul elő, – ennél eredetéről semmit sem mondhatunk. –

E Község 1600 elején még Pusztá volt, s' az első lakosokat ide Vay család telepíté – hietőleg 1600 közeppe táján a felső vidéki tótokból, – mert 1677^{ben} már itt az evangélikusoknak virágzó Parochiális Añya egyházok volt.

A község határában elő forduló hely nevek ezek: Forási dűlő, – jó forás vizéről neveztettikk – Felső tóé rétek határosak Kis Ecsettel – még 30 év előtt tó volt, csak eliszapolás és lecsapolás által lett gazdagon fizető rétté.

Sima hegy neve eredetéről mitsem tudni. Pénzes hegy a falú ejszaki határán a néha benne talaltató Római apró ezüst pénzeztől neveztették így. Szölő hegyeink Ó és uj hegy. – Rostási szantóföldek dél felül homokos ritka talajról neveztették így. Bukovinai erdő (bikkés) néhai oriási bikfairúl neveztették, most azomban csak a gyertyán és cserfa között, csak ritkán találni benne bikket. Erdeinket felső és alsó halagosnak hívják az előbeni éjszak felül, a másik dél felé fekszik. Patakunk van három, e három a határba egyesülvén Pusztá Bodonyi és Romhányi határba a lókosba (lacus²⁴) szakadnak.

Kelt Alsó Bodonyban Jun 17^{kén} 863.

Katzian ferenczmk
jegyző.

²² Eredetileg *községből*.

²³ Eredetileg *megyéből*.

²⁴ Latin *lacus* 'tó'.

[6a]

[Alsóesztergály]

Helynevek

Alsó Esztergály községéből Nógrád V. megye Kékkői járásában.

E tót helység neve tótul Dolné Strháre – származtatik az itteni vólt erdőkben különbféle abroncsok és faedények faragóitól 's gyártóitól „struháre = Esztergályos.

Baró Balassák és Gróf Zsichy család senioralis uradalmaihoz tartozott. Saját-ságos tiszta tót beszéde 's egy régi harangjának históriája a' legrégibb korára mutatnak.

Határjai Keletről Szen péteri, délről szelczi nyugotról Kékkői 's éjszokról Felső esztergályi határok. A' legközelebbi pósta helye B. Gyarmath

Az egész határa teknő formájú szép völgyben fekszik öszszesen mintegy 32 urbariális háztelket foglalván magában.

A' helységben létező régi irományokból világos, hogy soha más neven nem iratott 's nem nevezetett. Hagyomány véleменye szerint legrégibb írásbeli emlékei ezen helységnek a' török háborúk alatt midön a' népe lelké-szével együtt felsőbb erdőkben bujdosni kéntelenített el veszték. Regi evang. temploma Mária Theresia uralkodása alatt 1756^{ik} évben szét szedetett s helyére cath. számára új építettett mely mai napon romokban fekszik. Evangelikusok által akkor épült templom azonban isten dicsőségére mái na-pig fönn áll.

Ev. egyház archivumában találtató legrégibb írásbeli emlékek 1622^{dik} évig terjednek-. A' legkorosabb élő fák Körösfák és hársfák az ev. temetőben és a' leomlott templom körül találatnak.

[6b] Catholicizmus jelvénye három kereszt találatik a' legrégibb Kékkőről faluba vezető utnál Köbül, a' másik a' temetőben, a legujabb az 1862^{ik} évben romokból fel állított tornyocskához állíttatott – melynek általellenében egy nepomucenus János emlékére fel állított köszobor is a' helységet mint régiség ékesíti.

Határa déli részén fekszik Pusztá Szalatnya és Pusztá Háj az első grof de La Motte örökösének, a másik gróf Zsichy Károl senior birtoka Ezen Pusztáktól éjszakkeletre indulva érkezik az ember Nad hmorku – erdőcskére – melynek azonban jelenleg már semmi nyoma. Onnan fölfelé á völgyön indulva Pod hágike liget alatti dülőre. A' felett Podtehlou nevű szántóföldek hol egykor téglák égetettek. Ennek szomszédságában vagyon Bralce = Köszirtke – mely épen úgy nézz ki mint neve mutatja a' földtől mesztelenül hagyatott kopár köszirt. Ennek éjszakkeleti részén nyúlik szomszéd völgy párhuzamosan az

esztergályi völgygyel Kaproncza Koprovnic a egy vízi²⁵ malommal és egy majorral.

Bralce folytatása a' Klockovi wrch mely egyszersmind szőlőhegy Kloczkától úgy nevezetvén ki első tett vólt rajta írtványt, 's talán szőlőveszt is ültetett. Ennek alatta déli részen van Hliniszte = agyagos 's Ribnjk most rét ezelőtt víz alatt 's erdőmaradékaival fákkal cseplékkal környezve. Ezen Ribnjkben találtatik egy környékben is nevezetes de főképen a' helybeli lakosoknak nagyon kedves savanyú víz kút, melynek [7a] eredetére azonban a' leg idősebb öregek sem emlékeznek.

Heves forrása miatt néha nagyon zavaros is de azért sokáig élnek rajta a' lakosok.

Érczrészecskéji a' vas, és kénkö – 's fojtó levegő mely tisztítani sem engedi 's minden tüzet és életet épen oly gyorsan kiöltja mint a' víz – 's épen azért nem egy madár és légy mely ott óltani akarná szomját bele fűl. Borral jólehet nem pezseg nagyon kellemes ital.

Szőlők alatt feljebb éjszának van egy keskeny völgyecske Siklják mely télen sem fagyó lagy²⁶ meleg források után mindég nedves.

Prassnice háládatlan szántóföld egy dombon felső esztergályi határ szomszédságában.

Déli oldalhegynek vagyis a' Szőlőhegynek általellenében jóval magosabban álló hegy Bástnak Bástya hegynek neveztetik mely még most is sűrű erdővel be van növe – ennek déli részén a' Kékkői szőlők díszlenek. Alatta létező szántó földek Na hlavj nevet viselnek. Ezek alatt az említett²⁷ Sikljáknak általellenében ismét hasonló völgyecske létezik mely drjeniknek Somfásnak neveztetik 's ez is mindég nedves lévén sok szénát szolgáltat. Lejebb a' faluhoz nyugoti oldalon indulva állnak Dlhje zeme – azelőtt častje hruske neve alatt ösmeretekes jelenleg ev. és cath. lelkészek és tanítók egykoron ...massatió²⁸ kiadatott házhelyei.

Ezek felett Bradáčke, Kopanice – pri hradskom chodnjku – na Liszkách, čjerny prjeloh – mind szántóföldek. Ezek felett és a' fennevezett Bást alatt van Háj erdő.

Faluba Kékkőről vezető uton vannak dőlők „za šibenicjami, Trojehoni, za starou rjekou.

[7b] Különféle rétek pedig így neveztetnek Prosné, Járné, Pazsitke, Dlhje lauke na baniskách na Cigáni – Slánke – a' legutóbbi elnevezés ketségkívül

²⁵ Ez a szó a sor fölé toldva.

²⁶ Ez a szó a sor fölé toldva.

²⁷ Ez a szó a sor fölé toldva.

²⁸ A szó első fele tintafolt miatt nem olvasható.

Alsóesztergály

az ott találtatott savanyú forrásokról Slánke slanje wody, 's ezek a' faluhoz legközelebbi volgyben feküsznek.

Az egész völgyet egy a' legnagyobb száraságokban sem hiányzó folyó víz hasítja mely a' helység Baró Balassa birtokában lévő malmát is hajtja.

Részint tudakozódása, részint pedig öntudoma után közli Alsó Esztergályon Majus 16^{án} 1864

Kubányi Lajos
helybeli ev. lelkész

Alsó Esztergály község-
ben Nógrád megye
Kékkői járásban létező
helynevek

[8a] 86/1864

[Alsópetény]

Alsó Petény Községe részéről folyó évi 19^{ik} számú 1862^{ik} p. meghagyása következtében határunknak szakértői által jelen Nyilatkozatott teszünk.

Sor szám	Dülők, neme és fekvései	E határnak források nemei	Viszhang ugró Völgyei	Észrevételek
1.	Bánki Völgy	egy kút	Romhányi és felső petenyi	hegyek
2.	Hajdú Ároki puszt a az úgynevezett Kreszacskai hegy	1. forrás	Nyilvanyitható	
3.	Az úgy nevezett siroki bok völgy	„	hangzó	
4	Három ároki puszta	egy kút	Viszhanggal megfelelő	
5.	Hajerikai puszta	víz nélkül	„ „	
6	Vad almasi puszta	egy kút	nem felelő	

E határnak eddigi törzs Urak léteztek:

- 1^{ször} Tekintetes Somogyi Ferencz Úr.
 2^{ször} Méltóságos Gyurcsányi Gábor Úr
 1. Nagyságos Gyurcsányi Asszony

E birtoknak örökösödése Verböczy által a fent tisztelt Urakra szállott melly határban, egy sánczoló hegy és régi Vár romokból áll, azon kör irattal „Leges hic Pátriá Verbötius olem” s. a. t. – ezennel köz tudomásúl tétetik. Kelt

Alsó Petény Majus hó 20^{ikán} 1864.

Ör: Bander Jósef bíró
 Mojzsis József tör: bíró
 Laluja Mihály Esküdt

Általam
 Plevay József mk
 községi jegyző

Divéky Istvan mk
 Nézsai Plebános

[10a]

[Alsószécsényke]

Hely nevek

Alsó Szécsényke község, Nógrád Megye.– Kékői Járás, B Gyarmath székhely. – Jelenleg Alsó Szécsényke az esmert és élő neve, azonban a' helység vénei allitása után, ez előtt Szerda hely, hogy mikor említetik először így valamint annak nepesítése is bizonytalan. –

Vasas-Gödör egy melyedett föld dűlő, Tekintetes Rákóczy Sándor Úr birtokában, melly Keletről határos Becske község határával, Delről, Kövesd község határával, Észak 's Nyugatról a' fent tisztelt birtokos többi birtok részeivel, hol 1710^{ben} Horváth Mártony a' fent nevezett család vérséges rokonuk a' vasas németeket megverte. –

Gyalogvár szőlő hegy Betske község határának tő szomszédságában, a szó hagyomány után egykor őr hely volt a' hegy tetején²⁹ mintegy 1 órányira fekvő Szanda várának. –

Boda szállás rét völgy, 1700 körül, Boda család bírvan, ott több szállásokat építtetett marhája számára. –

Alsó Szécsényke, 17 Majus 864

²⁹ Kihúzott részek a lejegyzésben.

[11a]

Helynevek

Alsó Sztrégova községből, Nógrád megyéből.

Losontzi Kerület Gátsi Járás, A helység eredete. égen régi mint a monda tartja valaha itt Török is lakott, és hogy a N. Madách Család régi Kastélya vár lett volna, A század elején amostani birtokos eleje. ugynevezet Polyákokat telepített meg a helységbe és kösztök földeket osztatott ki. de meg nem szólhatván egy éjjel mind el szöktek vissza hazajokba, de belőlölők néhány vissza maradt és ezeknek utógyaik most is Polyák nevezetűek.

Ezen helység választya el a Palótsagát a Tótságtól amért is minden ember ért magyarul meglehetőssen.

[11b] I.^{ör} Folyó Vize van kettő a Nagyobb. Réka nevezetű ered. Bliszka: vitrai üvegghutánál. amásik Kakatka ered a Parótzai határba Liszeti hegy tövében három forrásból, Kakatka név csúfságból van neki adva mert. rendes időjárásba alig fojik, ha pedig a hegyekbe zápor esik akkor az rohanva jön hogy az egész völgyet be iszapolya a leg rosszabb iszappal.

2.^{ör} Dölök nevei, Gyélikó. Pravitska Bánovi háj. Sztari háj. Hraszt. Hraszt nevezet egy Kis Cseplétől: ered a hegy oldalba a tseplén fölül neveződik Nad hraszt, Cseplén alol pod hraszt, Novina neve mert nem régi irtás, Kopanyitska szinte irtvány, mert itt valaha erdőseg volt. mert a töt az irtvánt Kopanyitzának nevezi. Egy malom neve Zábava, mely tótul mulatságot tesz. de ennek semmi nyoma.

3.^{ör} Rétek nevei. Lasztyik. Rákitya, régente sok bokorral volt be növe innen a neveis, Pást, Felvíz mulyad helységel határos.

4.er Erdők neve Bikótz, Haj, Uhrinom vrisok Kralko vrisok, Okruhli vrsok egy gömbölyü hegyetske,

Puszták nevei Bigócz Haj. Dubrava nagy Libertsével határos, itt van a Brezinai erdőtskeis mely valaha csupa nyirjes volt, de most már Tölgyes,

5. Árkok nevei. Besenyő Rúnyik, Bresztyótz, Volyava A falun alól egy darab rét neve Ribnyik mely valaha egy igen nagy halastó volt N. Madách család birtoka de már most az iszap be temette, es letsapolás által lett belöle jó rét.

Kelt Alsó Sztrégova 1864 Jun 2^{án}

Jegyzette

Többek Közre működésekkel.

Bory Sandor

Jegyző

[13a]

Helynevek

Alsó Told községből, Nógrád megyéből.

[13b] 1^{sor} Nógrád Megye Szécsényi Járás –

2. Alsó Told Község – más mellék neve nin

3 Nem emlékeztetik más elnevezésről

4

5 Honnan népesítetet az nem tudatik

6 Irott név eredetéről Tótt nyelven

7. Alsó Mező, Csapás, Peleccke alya, Peleccke tetej, Kis Szkalinka, Sás-tó, Közzépső dülő, Uhlizká, Mogyoros, Szöllök allya, Bereg, Mogyoros, Nagy Szkalinka, Nagy Szkalinka alatti dülő, Kender földek, Kaszáló, puszta Temp-lom, puszta Temető felett, szdola Kasteliszka, ennek eredetisegről Kastélnak nevezik halomásból Toldi Miklós lakot volna bene – felső mező, szantó föld, Erdő felső Szurdok, alsó Szurdok, hegy meget lapos, Barát hegy, Nyevolás irtvány föld, Szurdok patak, Mogyorósi patak, Kereszteskö alat Kútyika, Mogyorosi kutyika, határtól való alsó dülőbe forás, hegy alatti forás kút soha kinem szárad, a legnagyobb száraságban egész község onnét használ vizett, Szurdokba fehér köbánya, veres éles homok,

Alsó Told Januar 2^a 864

Gebhart János
Községi jegyző

Farkas József bíró
Bercsenyi István
T. bíró

[15a]

[Andrásfalva]

1. Andrásfalva magyar falu. Nógrád Megye. Dunán inneni kerület, füleki járás. szekhely Balassa Gyarmat.
 2. E néven Neveztetett Andrásfalva mindenkor.
 3. A községet eredetekor Az akkori földes Uraság András fiáról nevezte el Andrásfalvának. kinek is halála után a helységet adományozta.
 4. Hogy a község mikor emlittetik legkorábban arról mit sem tudni.
 5. Résztint Gömörből résztint pedig Nógrád Megye külömbféle részeiből népesitetett.
 6. A helynevek eredetéről semmi sem tudatik.
 7. A község határában előforduló topografiai nevek következők. Csókás puszta. nyomság völgye. Dapvolgye, Dépán völgye. Borzlyuk. Boros völgy. Jelenlegi földes Ur a Györky család.

Jegyzette 27/11 864.

Liszka István
községi jegyző.

[16a] Balassa Gyarmath Nő Nógrád Megye központi székvarosának Statistico-topographicus leírása.

I A megyének, kerületnek, járásnak neve hova tartozik a helység.

Balassa Gyarmath Nő. Nógrád Vármegye központi szék városa fekszik Kékkői járásban Ipoly bal partján

II A községnek hányféle neve él most melyik neve bír helybeli melyik országszertei elterjedésel –

Balassa Gyarmathnak nevezetik helyben és országszerte az egész hazában.

III Volt-e községnek hajdan más elnevezése –

Legrégibb időben Nagy Gyarmathnak utánna Ipoly Gyarmathnak később Balassa családjától 1385 évben a híres vitéz Balástól Balassa Gyarmathnak elneveztetett és e nevét mai napig is főtartja.

IV A' község mikor említetik legkorábban?

A' tatárjárás utáni években neve oklevelekben említetik nevezetesen 1244 April 22^{én} Béla 4^{ik} király e helyet személyes jelenlétével szerencsétlenné Ráth Kár. Uj. M. Muzeum 1854. 98 l.³⁰

V Honnan népesített?

Első eredeti faja tiszta magyar volt, a' török harcok alatt végház lévén negyszer azok által leromboltatott, e mostani már ötödik benépesítése, a' földművelésekre nézve, tiszta tót, Liptóból Árvából, Thuroczból származott népfaj – mit a' volt úrbíriesek vezetékei nevei Lipták, Oravec Turcsan világosan tanúsítanak.

VI Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból a nev eredetéről és értelméről?

Azt hogy Bányavára volt mely a' törököknek a Bánya városokba bemenetel-

³⁰ Ráth Károly, Magyar királyok utazásai. Uj Magyar Muzeum 4. évf. 8. füzet (1854. augusztus): 97–119.

ét a' többi határos Nógrádi várakal akadályozta. **[16b]** Mi a' név eredetét illeti (Gyarmath) már Arpád korában nyomaira akadunk Colonia telepítvén Germatnak neveztetett, Tatárok dühöngesei által elpusztult és a 13 század közepén, pusztá major Honth várahoz tartozó birtok volt. 1846 szakítatott el attól és ezen év Septbe 11^{én} 4^{én}³¹ Bela király az Miklosnak, a' Detre fiának, (a' Balassák ösének csere adomány czimén adta Liptó vmegyei Ujfalu es Palugya birtokért egész azon határokkal melyekel addig Hont vára birtokolta

Az adományozott Miklos idejétől a 17 század végéig egészen azon pedig mai napig egy részben birtokosa maradt a' Balassa család

Az említett Miklosnak négy figyermeke volt ú.m. Ritter ispan (Comes) II Detre II Miklos és Peter Ispan ki³² Jurro komáromi és krasznai Főispán IV László alatt – néven is neveztetett – Ez utóbbi maradt úgy látzik az apa halálával Gyarmathnak is birtokában és valószínűleg ő építette itt azon toronyalakú erőseget is, melyről a' régi oklevelek emlékeznek

Az 1290 évi okmány nyoman Gyarmathon már azon időben vár szerű torony, és R Kath. plébánia Plébánosa. Mihály vala, szintén az is, mikép ostromlá abban egyik rokon a' masikat – a' török hadjárat alatt mint végház folytonos véres harczoknak volt kitéve – 1605 Bocskay kezére került, 1619 Bethlen Gábor két tábornoka Szécsy György és Rhédey Ferenc bevettek (Bel Máthias bővebben adja elő)

³¹ A sor fölé betoldva.

³² A sor fölé betoldva.

1648 ev volt történeti fénypontja b gyarmathi várnak kémek által érte[17a]sült az örség, hogy a Nográdi Bassának leányát a' törökök menyaszonnyúl viszik Esztgomba a' vigadó es mit sem sejtő lakodalmi csoportra Dios Jenő taján rea rohantak, szétverik, a' menyaszonny minden ékszereiből kifosztják és zsakmányal terhelten térnek vissza Gyarmathra – ebből iszonyú verés csata keletkezett, 6szoros erő ellen kétszegeségig harcztak a' Gyarmathiak és örangyal gyanánt érkező Gróf Forgách Adam Érsek ujvári Főkapitány ki két jeles lovas csapatot vezénylett segítésgevel a' törököket tönkreverték Bgyarmath a' törökök által soha állandóan el nem lön foglalva épen 1663 történt, hogy a' török 20 evig állandóan birta. Főkapitányai között tündökltek Gróf Balassa Ferenc 1653 Eszterhazy Ferenc 1652 és Gróf Balassa Balint 1661.

Fiok Egyházak: Patvarcz – alkalmasint valami undok állattól mely a' patvarczi hegy üregeiben tartozkodott, és a' tájat pusztította (mint Brünben Ollmützben kitömött oriás gyik Le...³³ tetemei láthatok) – ez állattól potvora tótúl – patvar magyarúl és így Patvarcz elnevezése származhatott. Szügy nevezett térsegen kívül Szügyi Obick fiától Miklostól, kinek 4 Bela a' koarszegi (kovári) és Szügyi nevéto mas elnevezett birtokot Bgyarmathon 1244 april 22^{én} adományozot – Fejér Codex diplomane – 4 kötet

Szirády Károly Bgyarmathi
Plébános

³³ Olvashatatlan szó.

[18a]

„Helynevek” Balás Huta Puszta Nógrád Megyéből

- ¹SZÖR. A megyének, kerületnek, Járásnak, széknak, hova ahelység tartozik. A terület ezen politikai felosztáson kívül nemelykor vidék, környék, táj is bir külön elnevezéssel, vagy több falvak csoportozata közös név alatt ismértetik: Balás Huta Puszta tartozik Nógrád Megyéhez, Losonczy Járáshoz, B. Gyarmati Törvény Székhez. Ezen Pusztának legközelébi szomszégjai: nevezetesen, O Huta Vigles Huta Tót Pelsöcz Varosfa, Turopolya és F. Tiszovnyik.
- ²SZÖR. A községnek, Város hanyféle neve el most: Leg közelébbi városnak neve Tót Pelsöcz, utóbbi városok nagyon távol mi tőlünk u.m. Gáts Városa, Losoncz, Kékkő, Balás Gyarmat és Selmecz.
- ³SZÖR. Vólte hajdan a Pusztának más elnevezése? Vagy tán csak különfélekép iratott a mostani helynév? Ezen Pusztának elnevezése neve elsőbben vólt Bliszkavitza, utóbb Balás Hutának neveztetett. Mi után Balassa Báró akkori Földes Urunk engedélye szerint eldögyeink építkeztek aszerint is azon nevet kapot.
- ⁴SZÖR. A község mikor említetik leg korábban: Ezen Pusztán építkezni let elsőben is keztek 1805^{dik} esztendőben, s annak 60 esztendeje elmúlt, ahogy eldögyeink itten letelepedtek.
- ⁵SZÖR. Honnan népesítettett: afelül azon tudomasunk vagyon, hogy szüléink szomszéd Zólyom Megye Viglas Hutáról at költöztek s letelepedtek.
- ⁶SZÖR. Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból, irott vagy nyomatott emlékekből a név eredetéről, ertelmeről, mindegyik nyelvű helynévre nézve: Mi illeti nyelveinket, vagyunk tótok, községünkbe semmi hagyományok, nyomtatott vagy irott irások nalunk nem találatnak. Amint is egyébb tudomásunk nintsen, eppen ahogy az 5^{dik} Sz. alatt fel téve vagyon.
- ⁷SZÖR. A község határban, vagy is B Hutai Pusztában több előforduló többi topogradhiai nevek: nevezetesen Hugyanyovka, Blato, Krajcsovka, Krajcsovka Zólyom Megye határjaival határos, Ljestya és Erdő Javorja.

Kelt B. Hután Januar 15^{kén} 1865.

Zelencsik András bíró
Szlyuka Jozsef
Pside András.

jegyzette Szalay Pál

[20a]

Helynevek című iratra felelet Bánk községből Nógrád megyéből

1. Bánk község fekszik Nógrád Vmegyének kékkői járásában – u. p. Rétság, – a' cserháton (cserhátnak nevezetik Honth Megye déli részétől Heves Megyefelé elnyúló Nógrád Vmegyének dombos része azért, mivel dombjai nagy részt cseres erdőkkel vannak benőve)
2. Ezen falut a' Magyarok és Németek hívják „Bánk”nak a' tótok „Bánka”nak.
3. A' tatárjárásban és török bitorlás alatt ezen helyen végképp elpusztult falunak nevééről nincs tudomás
- 4 A mostani község alakulni kezdett 1680^{ik} évben 's megalakult 1699^{ben}, a mikor az ág. hitv. evang. egyház is megalakult³⁴.
- 5.) felső Nográdi 's Honthi tótajkú lakosokkal benépesítve
- 6.) A' név eredetéről mit sem lehet tudni
- 7.) Ezen község határában van egy a' D. Jenei tóbúl szolgáló vízen másik a' Lókos patakján lévő Malom, mellyiknek egyike elnevezéseikről ítélve hajdanában posztó mángolóú³⁵ másika pedig fűrészl is szolgálhatott. – ezen határban végződik nagy hegy nevezet alatt a' Mátra hegység egyik ága, mellyben jó épületi kő fejtetik 's kissebb rétegben kőszén is találtatik. – van egy kis erdőcskével benőtt 50 hold területű magas domb, melly szép kilátást nyújtván a' Váczi és Visegrádi hegység felé Isten dombjának nevezetik (hasonlítván azt a' nép azon hegyhöz, mellyről Üdvöztönket a' Kísértő Sátán a' világ birodalma 's dicsőségével meg kínált; végre van a' Község tövében egy jelenleg 3½ öl mélységű Tó, melly tulajdon forrásai által tartja fel magát, 's azért a' régiektől tengerszemnek tartatott, eredete sülyedés lehet, szolgál jó juh úsztatónak, – kiterjedése 16 hold, igen kevés kivétellel kerek gömbölyű. –

Kelt Bánkon 1864 Jun 5^{én}

Varga János
Jegyző³⁶

³⁴ Ez a tagmondat más kéz későbbi betoldásának eredménye.

³⁵ Mángorló, kézi hajtású gép a textilárúk hagyományos mosásánál a mosás során szerzett gyűrődések kisimítására szolgáló eszköz.

³⁶ A szó előtt áll egy előtag, amely nem olvasható.

[22a] Nógrád Megye. füleki járásba
keblezett „Bárna” helységröli
rövid földleírás.

Bárna helység Nógrád Megyébe, Gömör és Heves Vmegyék szélén. Lakosai eredetileg tótok voltak, kik valamely csiny elkövetése következtében itt még akkor sivatag erdővel, egészen borított szűk völgybe telepedtek meg, s a helység e része most is „Dolinkának” neveztetik. Most mindnyájan magyarok; kivéve a Zagyva Rónáról ide hozott nőket, kik habár tótul értenek is, de gúnynak veszik, ki őket tót mellék névvel illeti. A Vág vidékről a lapokban egynéhány év előtt irták, hogy azt egykor tös gyökeres Magyar nép lakta, most pedig csak³⁷ a táj részek, becsületes magyar nevét tördelik a tót atyafi: Bárnáról ez megfordítva áll. Hely nevek: Zubahegy, Kotsik-trivek, Körtvélyes, Czinegés, Juhászirtvány, Csurgólapos, csurgó viz mellett, Zörgőkút bércz, Kozorom, Szilvaskő, legmagosabb csúcs a határban, Czikorás, Szerkő, puszta sziklás, Nagy földek, Vadics, Nagykő, Zához, Tökvölgy, Nagybercz, Kolompos lápa, Kétágús lápa, Mákos bércz, Budahegy, Bocskoros, Hegyeske, szépen ejti ki a hegyet, Örhegy, Csókás, Nádasnyirjes, Rakotyás tó, fekete bik. Ezek Bárna helység nevezetes helyei. – Bárna. Julius 25 1864

Albert. plebánusmk³⁸

³⁷ Utólagosan betoldva a sor fölé.

³⁸ Ez a szövegrész utólag, más kézírással lett betoldva a szövegbe.

[23a]

Helynevek Becske községből, Nógrád megyéből.

^{1ör} Becske helység Nógrád megyében kebeleztetett község, tartozik szécsényi járáshoz. – Megye székhelye Balassa Gyarmath – Járás szék helye Nagy Szécsény. – Tartozik az úgy nevezett Cserháthoz, mely nevezet állítás szerint a környéken egykoron diszített cseres erdősegekről vette ~~nevét~~.

[23b] ^{2ör} Ezen község eredetétől óta Becskének neveztetett, 's Ország-szerte e néven ismeretes.

^{3ör} E községnek más nevezete tudomás szerint nem volt – hajdan iratott Betske – jelenleg Becske.

4 A község eredetéről sem okmány sem hagyomány nem létezik; azonban való színű hogy törzsök magyarok – mert: hagyomán szerint a midőn Törökök az országot bitorolták, mi onnan is képzelhető mi szerint a határban egy dülő töröktemetőnek neveztetik, és egy – minden ajakról egyformán hangzó történelem tanúsítja. E községben már akkor is³⁹ lakos ős nemes Arany József, az itt székelő Törökbasát lakából agyon lőtte, kit⁴⁰ a Törökök üldözöbe vevének, a környezett erdősegek rejteke közt⁴¹ Ugyan e megye Sirok helységébe nyargala, 's magát ott rejtekben elhúzó – Hozzá tartozandó jobbágysai 's alattvalói e futásában védelmezendők, e hűség és a hon szeretett díjjául az úgy nevezett királyi dézsma alol is ezen alattvalók és utódjaik – egész a dézsma végszűneteig teljesen fel valónak mentve.

^{5ör} E' község a felyebbi állítás folytán – de a határbeli dülők nevezetét is tekintve; mutatja telepétvényét magyar törsből lenni.

^{6ör} E község név eredetéről hagyomány sem létezik, azonban minden ajkújak Becske-nek jelenleg – 's az előtt is nevezték.

7. A község határában létező topographiai nevek: Akasztófa – hajdan a vidék czinkosainak fenyítő helye. Szécsénykeipart, Szécsényke határa mellett fekvő dülő. Hangyáskút. Nagysztály. Róka lyukak: sok rókák tanyájáról nevezetethetett el. Búdostól még most is létező poshadt taváról vette eredetét. Galagonyás galagonya töviseiről. Lóvásár – Dézsa gömbölyü alakjáról nyerte nevét – Martonrét Széchényi Márton tulajdonosáról vette eredetét – Poroszárók – Merkő délfekvési meredek helyek – Homok oldal homokos helyzetetől kölcsönözte nevét – Alsó hosszú – Tamáspartja – egykoron szomszéd közseg Berczellel pe-

³⁹ A sor fölé betoldva.

⁴⁰ A szó t-je javított betű.

⁴¹ Javított szó.

res rész volt, mely hagyomány szerint két megbizott pásztor vivások után mint becskei meg bizottnak Tamás volt neve, és a⁴² győző nevérol örökités jeleül e dülő is Tamáspartjának neveztetett. Török temető – hihetőleg törökök temetkezési helyök. Puszta szőlök. Farkasverem – Felsőhosszó, Diómege. – Bástyá hol 1546 évben kőszéntelep nagy mennyiségben találtatván [24a] s maig is áll. – Kelecsény hihetőleg nevezetét szomszédpusta Kelecsénytől vette – itt köszén 's főszpát (gipszpát⁴³) találtatik.

Ezen határban fejlődik három forrás 1^ő Bástyadűlőből mely a Galga völgyen csörgedezik, 's következhető hogy Galga vizének eredeti forrása. 2^{ik} Büdöstőlbol eredt forrás, mely Romhánynál a Lókossal egyesül 's innen folyik⁴⁴ Ipolyba. 3^{ik} Kelecsényből eredt forrás – egyesül a Fekete vízzel, s ezzel Patvarczi határban az Ipolyba.⁴⁵

Ezen határral keletről Várolyjaipuszta 's Berczel – Délről Kövesd Délnyugotról Szécsényke, 's Ecseth – nyugatról Nándor – Éjszokról Pusztakelecsény határok szomszédosak.

E határ a természet bosszúja alatt létezik, mert hajdan hegyei, melyek jelenleg kopárok, ritka szépségű tiszta búza terméssel diszlettek, – árkosodásnak indulván – árakai száma olvashatatlanok – Utóbbi években nevezetes volt dohányterméséről, most azonban fájdalom leg jobb részében is kettőztetett szorgalom mellett – rozsot alig termi meg!!

Kelt Becskén Januar 12^{én} 864

Jegyzette Gáll Károlymk
község jegyzője

Zámpory Istvány
Szolgabíró

⁴² Az utóbbi két szó javításként van beírva, a felülírt szó nem olvasható.

⁴³ A gipszpát vagy máriaüveg nagy, átlátszó, szétfejtethető lapokban keletkezik, régen üveggént használták.

⁴⁴ Javított szó.

⁴⁵ Eredetileg *Ipolyban*-t írt, majd a szóvégi *an*-t egy *a*-val átírta, fölé írva javította.

[25a]

Berkenye rövid rajza.

Berkenye. falu. Nógrád megyében, kékkői Járásban, Nógrád vára, és arrol nevezett mezővárosától, fél órai távolságra kelet felé, – fensik oldalán. kies völgy szélén fekszik. Ezen falu, mely csinos és tiszta házakkal, – belső telkeken létező terjedelmes gazdasági épületekkel van ellátva. mintegy 400 és néhány bennszülött német ajku. Rkath. lelket számlál. Itt. hol most a' falu létezik, másfél század előtt rengeteg erdőség volt, mely Nógrádtól kezdve egy részről a' jelen Vác – B-gyarmathi ország utig. – másrésről Veröcze és Váczig egy folytonos – erdei heglánczolatot képezett. – Azon időszakban néhány család hihetöleg Frankfurt Majnai tájrol. mely eredeti helyökről mai napig is Frankoknak nevezetnek, bevándorolva, itt a' Váczi püspöki uradalmi erdőségben fa vágói minőségben letelepedtek, és az erdőséget az uradalom részére irtani kezdték. Később szaporodván a' családok száma, az irtvány helyeken kisebb nagyobb fa és kö épületeket emeltek, és az irtványokat szántó földekké alakították. – Isteni szolgálatokat, a' jelen Templom magaslata alján e célra épült Kápolnában, melynek alapja mai napig észlelhető. – végezték. és Nógrád Anya egyházhoz bekebeleztettek. Hö ohajtásokat egy nagyobbyszerü Templom emelésével előmozdította a' hálás emlékezetü. jótettei és hitbuzgalmáról ismeretes Migazzi váczi – bibornok – püspök és e magaslaton létező csinos szerkezetü Szentegyház isteni tisztelet gyakorlatára 1777^{ben} felis szenteltetett. – Minthogy naprol napra szaporodott a' családok száma, és jólétek is növekedett szántó földeik, és gyönyörü fekvésü szölleik mivélése által; ismét oda terjedett vallási buzgalmuk, hogy elszakadva a Nógrádi Anya egyháztól – önálló⁴⁶ lelkészt nyerjenek; mely ohajtások 1850^{be} teljesedett, és ezen évben tették le a plebania épületnek alapkövét. és önerejükből [25b] a' jelenleg létező, és a' szentegyház oldalán szinte magaslaton fekvő plebánia lakot⁴⁷ emelték mely év óta önálló lelki pástort is nyertek!

Berkenye. hihetöleg onnét kölcsönzi nevét, mert kérdeztetvén: hol laknak? azt felelték: Berg-inne! (Hegyek közt, hegyek beljében) mert e' helyen körül véve hegységtől mintegy Katlanban voltak. Es még most is sajátságos kiejtésöknél fogva: Berkine, Berkéne-nek nevezik; – később azután a' magyar ajkuak n után y-ot csatolva, Berkenye nevet kapott, vagy talán azért is, mert e helyen sok Berkenye fa (speierl baum) állott. –

Berkenye jelenleg. erdőség, szántóföldek, és szőlő hegyekből álló heglánczolatallal van körülölvén; alatta terjed hosszú vonalban egy keskeny gyönyörü

⁴⁶ Ez a szó csillaggal megjelölt *lelkészt*-hez a lapszélére van beszúrva.

⁴⁷ Eredetileg *lakott* szóalak szerepelt.

kaszálló rét, melynek Közepén, – részint Nográd alatt lévő elzárt tóból, és a’ hegységekből csergedező forrásokból, – részint az ugy nevezett fekete vizből, mely Nográd nyugati részén a’ hegyek alján aranyos Kutnál keletkezik, – mely forrás vizét azon időben, midőn még Nográd vára lakható volt, gépek által a’ várba vezették, Később romokba dőlven a’ vár erőssége, ezen forrás is más irányt vön, és Berkenye felé folytonosan kigyózik egy keskeny⁴⁸ árkon végig. – mely Veröcze és Kis-Maros között az ugy nevezett Migazzi-Kastély tövében a’ Dunába kifolyásaig. öt patak malmot hajt; – természetesen ha a nográdi tóban a’ viz Kifogy. vagy a’ csermelyek nagy szárazság miatt kiapadnak, – akkor ezen pataki malmok is folytonosan szünetelnek. Megemlítendő, miszerint ezen viz folyás a’ berkenyei rétek között egyenes vonalban lefelé folyik egész a’ Szendehelyre vezető uton az ugy nevezett Hársas-erdő.. aljáig – hol egy kis hegylanczolat csúcsos végén hirtelen megfordul, és azon vonalban, mellyen lefelé haladt, az „Uperhöhli” hegy alatt ismét folytatólag a’ berkenyei és kapcsolatban levő nográdi rétek hosszában $\frac{1}{4}$ órányi távolságra fölfelé halad, hol azután, a nográdi és szokolai hegyek szorosában ismét ki kigyózik egész Veröczeig, hol a’ Dunába ömlik át. Ezen dusan termő rétek nagyobb zápor esőzéseknél a’ minden hegyoldalrol lezuhanó vizek által mintegy **[26a]** tengerre alakulnak és nem ritkán az egész évi takarmányt iszap alá temetik. – – –⁴⁹

E hegy oldalából, hol Berkenye fekszik, a’ házak között több forrás vize csergedezik ki, – ezek között mindjárt a’ Templom alatt a’ hátsó részen egy dús forrás van, mely „község forrás-nak” „gemeinde quelle” nevezetik, mivel ezen forrásbol meriti majd nem az egész Község igen jó. és enyhítő italát. Nagy szárazság idején, ha a Kútak, és kisebb források kiszáradnak, ezen forrás semmi kiapadt változást nem szenved. Nehány év tized előtt, midőn még a’ Templom Körül házak nem léteztek, e forrás körül egy kis szabad róna tér volt, és dél tájban a’ pásztorok marháikat ide terelték itatni, és delelni, és a’ forrás tövében néhány terebélyes fa hüs árnyékot nyújtott a’ nap forrósága ellen. – ezek közül mai napig is még egy gyertyánfa áll, – de már lassankint kiszáradni készül. – Van még a’ falu közepén egy mocsárfa, mely az erdészek ítélete szerint legalább 200 éves lehet.

– de A rétekről még megemlítendő az „Uraság rétje” „Herrschaft Wiesen” – mely valamikor az Uraság tulajdona volt, most pedig a’ község kaszállója. Nográdi határtól kezdődve mintegy 10 hold területű lehet. Hossza és szélessége majd nem egy. Az alsó részen a’ falu felé – egy átmérő halom (domb) nyulik el szélteben, és mind két felén a’ hegyek aljával korlátoztatik, mely világosan mutatja, hogy valamikor e helyen egy nagy tó lehetett, vagy az Uraság hálás tava. vagy pedig malom vezetésére rekesztetett el a’ viz – –

⁴⁸ Ez a szó a sor fölé betoldva.

⁴⁹ A jobb lapszélen itt a következő van beszúrva: vi =

Berkenye határa keleti részén, nógrádi – farkas völgy fölött és nőténcsi határ szélén az ország út mentiben létezik az úgy nevezett „Szarvas hegy,,. Hagyomány szerint, és a’ még most élő öregek. bizonyítása folytán ezen szarvas hegy mintegy 80 év előtt sűrű erdőséget képezett. A hegy alján létezett egy forrás, mely sós ízénél fogva az erdő nagy vadjait, különösen a’ szarvasokat messze tájrol ide csalta⁵⁰ szomjokat enyhíteni, – sőt mivel az Uraságok juhai is e tájon legeléztek, nem ritkán történt, hogy a’ juhok elhagyván pásztoraikat felkeresték e forrást, és gyakran sok kellemetlenségeket okoztak pásztoraiknak, kik nem tűrhetvén a’ gondokra bizott juhok csatangolásait, egyezett [26b] erővel elfojtották és végkép elpusztították e forrást. A számosan itt megjelent Szarvasokrol, – Szarvas hegynek – „Hirschberg) nevezték. Az erdőség kiirtása után a’ mai napig neveztetett Szarvashegyi szőlőket kezdték kiültetni, és mivelní.

E szarvashegyi szőlők irányában délnyugati részen Veröczére vezető út mellett vannak az úgy nevezett „Udvarhelyi szőlők” nevét a’ közel fekvő udvarhelyi pusztáról veszi. Ezen szőlők szinte 80 évesek lehetnek. Ezen szőlők felett a’ hegy fensikjában vannak jelenleg az Uj-szántó földek (Neue Äkner) mellyek jóval később a’ szőlők kiültetése után, irtattak, és szántó földekké alakítottak. A nép most is beszéli: midőn a’ Törökök a’ Nógrádi várból kiűzetek, ostromloinak cselt akarván vetni, lovaik lábára megfordítva verték fel a’ patkokat mintha innét Nógrádba mentek volna. Ezen erdőségben tanyásztak, innét az udvarhelyi szőlők alatt, mely akkor tájban szinte erdőséget képezett. Veröczére vezető uton, és hegy szorosain tovább hatolni akartak, de az udvarhelyi Szőlők alatt a’ föld posványossága miatt utjukban akadályoztattak, – erre rögtön hidat vertek, – mely mai napig is török hidnak (türkische Brükn) neveztetik. –

Nógrád forrási szőlők irányában vannak az úgy nevezett „Neue Zhniln” szántó földek – a’ földek későbbi kiosztásától veszi eredetét.

Ezek után jönnek a „Schmids Äker” földek. E föld részen, mely a’ szántó földek között a’ legjobb, mint a föld minőségére, mint pedig fensikjára nézve. – hajdan nagy menyiségben állottak bükkfák. és többnyire itt égettek szenet a’ kovácsok, kikről a’ szántó földek is nevét nyerték.

„Lange Äker” hosszú szántó földek. Ezen dülőben mai napig fenn áll egy igen vastag, és koronás vad körte fa, mely 200 éves lehet.

Ganz-Viesen-Äker – azelőtt róna térségén ludak legeltek.

Trieb-Äker felső része lapályos termő szántó föld, alsó része meneteles, és víz mosásoknak van kitéve, – nevét a’ marhajarástól kölcsönzi.

Ezen szántó földeknek folytatólag Nógrád felé az Uraság rétje felett vannak a’ „Mühl-Äker” földek oly minőségűek, minők az előbbienek. Az alján a’ rét szélén áll egy malom, melyről nevét veszik a’ földek.

⁵⁰ Eredetileg *csatolta* szerepelt, de áthúzta, javította a lejegyző.

Berkenye

Berkenyei határban csak a' Szendehelyre vezető úton jobbról és balról állnak még az erdőségek. Ezen utnak balján az ország ut felé. nőténcsi erdővel majdnem kapcsolatban van a csiga⁵¹ erdő hegy. szálas erdő, mely tekervényes, árkos utaitól veszi eredetét. Jobbra pedig a „Hársas erdő” hajdan hársfától nevezetes, de jelenleg alig létezik benne ily nevű fa.

Kelt Berkenyén Majus hó 20^a 1864.

⁵¹ Eredetileg a sor fölé betoldva a *heg* szó, majd áthúzva.

[27a]

[Berzence]

Helynevek!

Berzencze Község. máskép. (Brenzicska) Nógrád. Megye. füleki járáshoz tartozó,
Ezen Községnek semí más féle neve nem említetik.

Hogy ezen Község arégi irások szerint 240. Esztendeje előtt kezdetjét vette fel.

Aról pedég hogy mitsoda Nemzet ezen Községet hajdanában be telepedett volna Tót nemzetenkívül nemtudatik.

Hogy hoszszan azon Nemzet ezen Községet be népesítette volna nem tudatik.

Ezen Községi határában több előforduló nevek például. Mezőben. (Mogyorós) szántóföld. ezen Dőlő attúl kapot azon nevet. hogy hajdanában

a Mogyorós bokrokkal be vólt fonva. és. Legelő. (Mocsár) nevezetű. azért, hogy maí napigis. mocsár fa van benne,

Rétek. Zelenei határtúl úgy nevezett – (Velkje Lúke) de amí az igazat illeti elég kicsiny. mivel hogy hajdanában keves lakosok bírtak úgy mindenki nagy darabott használta és attól. van neki. neve velkjelúke.

Ezen Községnek ahatár szomszédjai. Napkelettől. Poltári határ erdei. (Morcsok) nevezetű. nagy hegyel. Kálnoi. Mlágoyi, Rónyai. és Zelene Községe határjaival szomszédoskodunk.

Folyó vizek. nálunk. (Ipoly) legnevezetesebb. folyó viz. ennek a víznek első forrásavan Málnapatakí hegyekben, Melynek a Zelenei. határtól. Poltári és Berzenczei. határközt mindenütt egészen a Kálnoi határig folyása van.

Kelt Berzencze Octóber 30^{án} 1864.

Steinhübel Tamas
h. jegyző.

Hlasznik András bíró
Mlínárík György. f. bíró

[29a]

Helynevek
Bisztricska községből, Nógrád megyéből.

[29b]

Feleletek az adatgyűjtés kérdőpontjaira.

1. Bisztricska község Nógrád megyében Füleki járáshoz tartozik. Vidéke valami különös elnevezéssel nem bír.
 2. A község bármely nyelvben csupán „Bisztricska” név alatt él, s ezen név alatt ismeretes.
 3. A községnek nem volt soha más nevezete.
 - A 4. 5. és 6^{ik} pontokat illetőleg nincsen semmi emlék vagy hagyomány, melyből a községnek eredetére benépesítésére sat. lehetne felvilágosítást adni.
 7. A község hegyek s erdőséggel van körül véve. Föld s rétjei rónán fekszenek, mellyek jó művelés mellett középserű termést adnak. Az egész határ több dűllőkre van osztva, mellyek névszerint következők: Zdola Mlina, ezen dűllő név onnan ered hogy a község malmán alúl van. Do hrbu, azért, mert a földeknek végei egy domb felé végződnek. Na Kúti. Za járok azért, mert az Ipoly folyóvize mellett fekszik.
- Egyébb hagyományok vagy emlékek ezen községet illetőleg nincsenek.

Bisztricska február 11^{kén} 1864.

Jegyzette
a helybeli lelkész súlyos beteg-
sége miatt
Machnik István sk
ev. tanító.

[31a]

Helynevek

Baglyasallya községből, Nógrád megyéből.

[31b]

Baglyas allya község
fülekí járás

Nógrád Megye
Posonyi kerület
Balassa Gyarmat fő szék

Baglyasallya község, mely századok előtt a Salgó Tarjáni határ mellett létezett s onnan terjedtet, holis egy maiglan fen álló termet kö szikla ál mellyen csekély Vár létezett a nép magyarázása, szerént a Vár hajdani urát eke bontó Borbálának hívták, a Várat pedig Bagoly Váranak nevezték, s már 300 év előtt mostani fen álló helyére által tétettet, s ki bővitve Baglyasallyának neveztetett, mely névvel maiglan diszlík; népesedet Gömör megyéből az egész község népe két ágból ál háza nevére s vezeték nevére nézve, Andó és Kís, más nevű csak a mostani új költözők néhány találattik maiglan; régi irásokkal nem bír az élteseb lakói sem írni sem olvasni nem tud beszédjök műveletlen Magyar,

A határja igen gödrös szilány termékenyű, 6, 7. magot hoz és 2^{ik} 3^{ik} klaszús földek léteznek kaszálója száraz, Pusztája szurdok alyja mostani ura gróf Mikó Imre, a Baglyasallyi határ veszi eredetet a – karancsallyi hatarról északról Salgó tarjánnal határos keletről. Pálfalával déről Etessel nyugatról határos, erdeje nincs szölleje nincs de kö szent böven ki adhat folyáma nincs tava nincs. csak hegyek gödrök ú. m. Szánasi hegy, Sós verő hegye, aszalás tetői agyagos oldal tőkés oldal szék ortvány, szele völgye mely nevét vette a szél zugástól agyagos vette nevét az agyagbanyaról a szurdokallyi pusztá vette nevét a felette levő két szoros hegyről hol a határon csep lyik vannak benne a fogoly madarak szeretik.

Kelt Baglyasallyán Július hó 30^{ik} 1864^{ik} év

Vincze Jóseff mk
Tanító által

[32a] Baglyasallyát hajdan kéznél levő adatok szerint Vaglyasnak hívták, és a 14^{ik} században Kachich várúr hűtlensége következtében Zonuk erdélyi Vajda kapta Róbert Károly királytól adományképen.

Béres János
plebánus

[33a]

Helynevek
Bokor falu községből, Nógrád megyéből.

[33b]

Bokor község Helyneve leírása.

Kérdő pont.

felelet.

1. A megyének, kerületnek, járásnak, széknek neve hová a helység tartozik

Bokor falú Nograd Megyében, Szécsényi Járás Szolgabíróséghez tartozván – fekszik napnyugotnak – nem mesze tőle van Buják mint egy ora járásra – Kutassó Községe (falú 1/2 orára – Szentivány falú egy orára – Körül van véve erdők által, egy gödörbe alapítva – ezen falú neve több puhatolások mellett mindég csak Bokor falunak ösmértetik – nevét honan vette nem tudatik, mert őlly régi emberek nem léteznek – és régi írómányok azt be nem bizonyíthatják – miutan ha régi írómányok is lettek volna azok 1863.^{én} év Augustus 16^{án} napján midön e falú porrá égett elégtek, így tehát Bokor falú eredetéről mi sem adható elő – mind az; hogy nem mesze a falutól egy dombon régi fal omladék látszik – hol monda szerint hajdanában templom vala – továbbba pedig mondatik hógy egy Also Bokor is létezett – mely csak ugyan bebizonyosulhat, mert Bujákra vezető út mellett mint egy fél orára a falutól mai napig is valami pincze tornyászok látszanak – és sok kövek ot halmoznak

[34a]

Találtatik Bokor faluban azonban az ugy nevezett Teplicza nevezetű réten egy meleg forrás hol az Asszonyok

mosának – de ennek eredetéről sem van a falú képes valamit elő adni – mint hóg a leg öregebb ember is ki jelenleg 75-76 éves azt mindég⁵² meleg forrásnak ösmeri.

A mi a földeknek, hegyeknek vagy völgyeknek származását vagy megneveztetését illeti – azok természetesen nevezetesse Zahumnitze, Nad Kapusznitzámi – Nad hlinicze, Krizsnye Tali-ke, Zdola gyegyini, Nad Kosztolikom, Za konopiszko, Nad Gyegyiniú Nad vinyitzami, Kosarisko, Uszke, Csapáse Nad Mosztom Szöllök. Sztrmi verk Butsina ez utolsó két megnevezes Erdő – de nincs senki – vagy semmi írás ki ezen eredeti megnevezését indokolhatna.

Bokor falu többnyire⁵³ evang hit vallású számol mint egy 250 lakost. nyelv pedig tot – tartozik B Gyarmati Törvényszekhez – kiterjedése mint egy 925 kath. – holdat téssen.

2.^{szor} A községnek hány féle neve él most; mellyik neve bir csak helybeli el [34b] terjedéssel – mellyik isméretes országszerte?

E falunak csak épen egy név él még most is az. az (Bokor) helybeli elterjedéssel nem bír. és országszerte csak Bokor. falunak ösméretes.

3.er Volt-e hajdan a Községnek más elnevezése? Vagy talán csak külön-félekép iratott a mostani helynév?

Hogy Bokor községnek hajdan más elnevezése lett volna nem tudatik.

4. A község mikor említették leg korábban?

Egy régi írás vagy is házak földek felvétele találtatott melly 1787.^{ei} évben iratott. egyéb régi írások nem léteznek.

⁵² A sor fölé betoldva.

⁵³ A sor fölé betoldva.

4.^{ei} A község mikor említett, tik leg korában.

~~Nem tudatik a falú koraságát — mert felőle semmi írómányok nem léteznek és a leg oregebb ember se tudja azt megemliteni.~~⁵⁴

5.^{höz} Honan népesítetett?

Nem tudatik és nem [35a] vólt eredménye a kipuhatolásnak.

6. Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból, írott vagy nyomtatott emlékekből — a nép eredetéről mindegyik nyelvű helynévre nézve.

Meg nem fejthető miután sem köztudomásból hagyományból kevesebbet írott vagy nyomtatott emlékekből ezen falú részt nem vesz 's így a nép eredetéről mit sem mondhat.

7. A község határában előforduló többi topographiai nevek?

Az 1.º pont alatt van megfelelve.

Kelt Bokron Aprilis hó 8^{án} 1864.

Feljegyeztette:
Osztroluczky Jánosmk
község hites jegyzője

Maczko Samú × Biró
Cserenyi János × fBiró

Bokor

[35b] Bokor 1863dik évben még nagyobbbrész faházakból állott — 1863^{dik} év tavaszán azomban tövig 's az utolsó hazig elégvén — e' falu melly egymásra halmozott lak 's gazdasági épületekből állott — megye hatóságilag rendeztetett — 's minthogy az udvarok tágítattak — ez által kiszorult házak a' falu alatt lévő szántó földekre tétettek által — 's ekkép keletkezett Bokornak ugy nevezett uj Bokor része — mellyet a' falutól egy patak 's ezen lévő hid választ el.

Az érintett égés alkalmával égett el az Evang. uj templom is — mellynek építése⁵⁵ a' tűz előtti napon fejeztetett be Moravcsik Mihály Ev. Lelkész Ur fáradhatlan buzgosága által.

⁵⁴ Áthúzott szövegrészek a lejegyzésben.

⁵⁵ A sor fölé utólag betoldva.

[37a]

Bolgáromi
Hely nevek leírása
Nograd megyében

[38a] Hely nevek

Bolgárom községéből Nograd megyéből

A' megyének járásnak s.t.b. neve,
hova a' község tartozik.

Bolgárom község politikai felosztás szerint, mindég Nográd megyéhez tartozott Füleki Járáshoz. – Pénz ügyi tekintetben pedig jelenleg a Váczi kerületi, Füleki adó hivatalhoz. Bolgárom község Nograd megye kelet dél részén, Nograd megye Fülek mező városhoz mint egy fél óra járásnyi szomszédságában fekszik. Hogy hajdan más megyéhez tartozott volna arról sem írás sem nép monda nem tanúsodik mindenkor Nográd megyebelieknek ismerték magukat

2. A községnek hányféle neve él most
s. t. b.

Bolgárom községnek mindenkor csak egy neve volt, t. i. Bolgárom s jelenleg is ország szerte ezen név alatt ismeretes.

3 Volte hajdan a községnek más elnevezése s. t. b.

Bolgárom községnek más elnevezéséről a községünkbeli [38b] lakosok közül a legidősebbek sem tudnak mondani egyebet, minthogy az ő tudtokra mindég Bolgárom községnek hivatott.

4. A község mikor említetik legkorábban?

Bolgáromról mi jelenlegi Bolgáromi lakosok, csak a leg vénebbek közül egy ember sem találkozik aki arról legkís-

sebbet is tudna vagy hallott volna, hogy a község mikor említetik legkorábban, ha nem arról tanúskodnak hogy még a Török haború előtt is már volt, és a község a mostani nevet tartotta t. i. Bolgárom, de ezen község régi ősfalu azt mindég hallották.

5^{dik} Honnan népesítetett?

Bolgáromnak benépesíteséről hol jelenleg is 288 lélek lakik, csak annyit tudnak mondani hogy a volt jobbágy lakosok között legtörzsökösebbek voltak Szako, Czudar, és a Bóna Családok, későbbben pedig az akkor volt földes Urak által, ide telepítettek, Urban kis, és Agocs családok, [39a] és mai napig is ezeknek utódaik lakják a községet, csak annyit tudnak mondani, hogy ezen családok száma napról napra szaporodott meg.

6. Mit lehet tudni a név eredetéről?

Bolgárom község nevének eredetéről semmitsem lehet tudni csak némellyek mondják hogy az, ezen eredetű volna.

7. A község határában elő forduló nevek.

1. Szerenna

Szantó föld a Sávolyi határ szélén fekszik délnek, felső része partos agyagas, alsó része lapályos sárgás föld, annyit tudnak felőle a név eredetéről mondani hogy mindég szerenna düllőnek nevezték.

2. Matyó kert

Szantó föld veres siker fekvése délnek, némelly része oldalos a zápor esső alkalmával nagy gödröket mos rajta a víz, mindég azon név alatt hallottak, hogy Matyó kert.

3. Mogyoros járó

Szantó föld, veres siker fekszik délnek partos derekan két nagy árkot mosott a zápor esső viz, de a név eredetéről semmit sem tudnak mondani.

4. Guszonai út Szántó föld, vegyes föld, hegyes oldalos, a nevét onnan **[39b]** kapta, hogy a guszonára járó gyalog út végig vízrajta még mai napigis. délnek fek.
- 5 Palhegy Oldal Szántó föld fekszik délnek egyik része köves, a felső része parlag meredek, a Zapor esső igen el szokta mosni. de a név eredetéről senki sem tud mondani semmit sem.
6. Halló hely Szántó föld fekszik délnek nagyobb része csupa gödör árok, igen keves hasznát lehet venni, de a név eredetéről csak annyit tudnak mondani hogy mindég halló helynek nevezték.
- 7 Kishegy Legelő Csupa boróka hegy és gödör televan apoka kövel alatta csekély köves szántó föld van, fekszik délnek és keletnek, mindég azon név alatt hallották, kis hegy.
8. Törvölgy Szántó föld kis bucsony erdő alatt fekszik, két hegy között délnek igen kevés haszon vehető, mert a nagy zápor esső alkalmával elmossa a viz, róla a termést a földdel együtt, a mellett igen kövecses, a nevét onnan kapta hogy a midőn a Török háború volt az akkori népség menedék helyet ott keresett **[40a]** sarról neveztetik törvölgynek, az alsó részén több forrás fakadás és kender asztató mocsolya létezik, és innen ered a Bolgárom falu közül lefolyó patak a rét közepén keresztül a Sávolyi határig foly, a melly patak nyáron által gyakran kiszokott száradni.
9. Mély völgy Szántó föld egy része, más része pedig parlag, gödör, hegyes és nagyobb része köves, nevét arról kapta, hogy az alsó részén igen nagy mély gödör van, s azért nevezték mély völgynek.

10. Mocsolyák föli Hajdan szántó föld volt most pedig parlag borokás, csupa gödör partos hegy, az alsó részin még 4 holdnyi szántó föld van, fekvése nyugatnak, a nevét arról kapta, miszerint a hegy alatt több kender asztató mocsolyák még mai napigis meg vannak.
11. Káposztás föli Szántó föld egyik része partos, másik része pedig parlag gödrös, fekszik nyugatnak a nevét arról kapta, hogy a part alatt vannak káposztas földek amelybe minden évbe a lakosok még mai napig is káposztát ültetnek, azért nevezik káposztas fölinek.
- [40b] 12. Czudaron föle. Szántó föld igen nagy part, ateteje pedig parlag amidön sebes zápor essőzés van, keresztül szaggattya a szántó földet és arkot gödröt mos rajta, fekszik nyugatnak, aneve eredetéről semmitsem tudnak mondani.
13. Tők düllő Szántó föld, a felső része partos parlag és gödrös, fekvése nyugatnak all, a név eredetéről mitsem tudnak mondani.
14. Járáson aló Szántó föld, a füleki határig fekszik, alsó részén Bolgárombúl fülek felé vezető szekér útvonalvan, ½ óra járasnyi bolgáromhoz fülek; nyugatnak fekszik a düllő, a szekér út vonal pedig délnek, jó termő föld a felső része parlag, hajdan szanto föld volt, nevét onnan kapta, miszerint a marhának az említett dülön járas van hagyva az erdőre, azért neveztetik járason alónak.
15. Kondító Szántó föld fekszik napkeletnek nagyobb része hegyes, a név eredetéről mit sem tudnak mondani.
- [41a] 16. Oldal föld Szántó föld fekszik nap keletnek, partos oldalos, atetején kevés laposság van, nagyobb része veres siker, a név eredetéről senki sem emlekszik a községben.

17. Darázsos Völgy Szántó föld fekszik északnak a Sávolyi hátar széllel össze fekszik, sikeres föld, és partos, de a név eredetéről senki sem tud mondani semmit.
18. Kercsik Szöllő hegy fekszik nap keletnek, a Sávolyi és Füleki határrál szomszédos igen nagy meredek hegy, nagyobb része köves, a hegy tetején a határ szélén messze látó jel volt fel allitva, amit még 1860^{dik} évben is lehetett latni, a mondat szerint hajdan marha legelő volt alsó része pedig szántó föld volt, mellette a füleki szöllő van, de a név eredetéről nem tudatik semmi.
19. Lapos düllő Szántó föld falu közeleiben szép darab terjedésben, fekszik délnek, jó termő föld, közepén Bolgárom faluból a temető mellő vezető szekér út vonal Sávolyig $\frac{1}{4}$ órányi tavolyságra van az említett düllő⁵⁶ közepén keresztül vezet, szaz út mellett fából felallított veresre festett kereszt van. **[41b]** nevét onnan kapta miszerint a község határába egyéb lapos szántó föld nincs,, azért neveztetik lapos düllőnek
20. Szöllő máj Szántó föld egyik oldala fekszik napkeletnek, amasik oldala pedig nyugatnak, falu közelében a teteje végig part, akét oldala hajlások veres siker föld, az also részén szekér járás van az erdőre faért, a nev eredetéről senki sem tud semmit mondani.
21. kenderes Szántó föld falu mellett nagyobb része lapos, fekvése délnek jó termő föld, nevét arról, kapta, miutan a lakosok minden évben kendert szoktak benne termesztetni, még mai napig is.
22. Mák föld rét Kaszalló rét fekszik délnek, csak akkor terem szénát ha esős idő jár, de a

⁵⁶ Eredetileg külön volt, később javította a szót.

- név eredetéről senki sem tud mondani semmit.
23. Nádra járó rét Kaszalló rét fekszik délnek, bába guzsalyas szénát terem, a név eredetéről semmit sem tudnak mondani.
24. Lednek kuttya. Kaszalló rét fekszik nap nyugatnak, a széllibe egy forás kútvan, a melly a közellévő patakba folyik, csátés szénát terem **[42a]** anév eredetéről csak annyit hallottak, hogy azon forras kútról kapta a nevet,
25. Hosszú rét Kaszalló rét nyugatnak fekszik, a felső végi igen száraz volt, szénát nem temett, azért a község lakosai hajdan fel szántottak és káposztát szoktak bele ültetni, még mai napig is, de a név eredetéről semmit,, sem tudnak mondani.
26. Nagynyilasrét Kaszalló rét nyugatnak fekszik a Sávolyi határral szomszédos a közepén keresztül folyó patak a melly a kis bucsony erdő alúl levő forrásbúl ered, Zápor essők alkalmával homokkal be szokta önteni az említett rétet, annyira hogy azon évben semmi hasznát sem lehet venni, a név eredetéről semmit sem tudnak mondani.
27. Szerenna Erdő fekszik a Sávolyi határ szélén délnek, cseres és tölgyes fákkal, oldalos hegyes atetején kevés laposság van, anév eredetéről semmit sem tudnak mondani.
28. Pálhegy Erdő cseres és tölgyes fákkal, fekvése délnek, van benne köbánya, hegyes, oldalan csupa fekete kövel van tele, anév eredetéről csak annyit tudnak mondani, hogy mindég palhegynek nevezték.
- [42b]** 29. Nagy bucson Erdő bikkes cseres tölgyes, fákkal, igen nagy nevezetes hegy csupa könnyü kövel van tele, a mellyet zapor esső

- alkalmával nagy mérvben szokott a viz lehordani, fekszik nap keletnek és délnek snyugatnak, nagy terjedésben az ellotti öregektől is csak azt hallottak hogy mindég nagy bucsony volt aneve.
- 30 Kis bucson Erdő tölgyes bikkes, cseres fakkal igen nagy meredek, némely részt gyalog ember sem képes megjárni, egy része köves, ~~nagy~~ nagy robajjal jön le a viz amidőn nagyzápor essők vannak, s az alatta fekvő szantó földet el hordja, a kollati határral fekszik délnek, de a név eredetéről senki sem tud mondani semmit.
31. Nemet Gyurka Kollati és Sidi határon fekvésű erdő, tölgyes, cseres, és bikkes fák vannak benne, amelly nevét arról kapta amondatok szerint, miután hajdanában katonák Siden rostokoltak és egy gyurka nevu német katona agyon lötte magat, és a nevezett erdőbe temettette el a tiszttye, és erről nevezték az erdőt német gyurkának
- [43a] 32. kerek hegy Erdő amelybe cseres bikkes, tölgyes fák vannak fekszik a Sidi határral szomszédságba nyugatnak, csupa kő az oldalai nagy meredek, igen vadonat hely, a név eredetéről semmitsem tudnak mondani.
33. Nagy pallag Erdő amelybe bikkes tölgyes fák vannak, a Sidi határral szomszédságban, egy része nap keletnek mas része pedig nyugatnak fekszik, vanbenne köbánya az alsó részin igen nagy viz mosásárokvan a tetején kevés parlag lattható, erről kapta a nevét, nagy pallag.
34. Benedek oldal Erdő a Sidi határral fekszik össze, teteje cseres lapos, oldala bikkes nagy meredek hegy, nyugatnak fekszik, a nevét onnan kapta amondatok szerint,

[43b] 35. Horkoszló

hogy a tetején hajdanába remete lakott, és a mondott helyen templom is volt, a keresztenység odajárt bucsura Benedek napján tartatott ott abúcsú, – még most is látható hogy ott épület volt, a nevezett helyen, mint egy 15ölnyre van egy forrás kút, a hova vizé járt a remete, még maig is fen van a kút igen jó forrásvíz van benne, tehát arról nevezték Benedek óldalnak az említett erdőt

Erdő tart egész afüleki határig a melly igen hoszas hegy meredek, van benne két köbánya, cseres bikkes tölgyes fák vannak benne, túlsó egyik részén fekszik a Sidi és füleki Szöllők a másik része pedig nap nyugatnak fekszik, a név eredetéről semmitsem tudnak mondani.

Régiségekre nézve Bolgárom községe leveles tára aleg szegényebb leveles tár egyike.

A fenebbi össze szedett csekély észrevételek, tehát csak szájrol-szájra adott mondák után jegyeztettek fel, Bolgáromi tanítója és jegyzője által afalu vénei és birái mondataik után, ezek is oda nyilatkoztak, miután azelőtti nagy attyok és nagy annyoktól hallották.

Kelt Bolgáromba Május 30^{dik} an 1864

Torpis János
Iskola tanító s jegyző

[45a]

Helynevek

Borosznok Községből Nógrad megyéből

1. Borosznok Község tartozik Nógrád megye Losontzi járásba 's azon Kerület melybe tartozik nem bir saját tulajdon név vel hanem csak a bnne hivataloskodó alszolgabíró nevével jellemeztetik. –
2. Nevezett helységnek csak egyetlen neve van a és az: Borosznok. tótul Brusznik. – 's mivel hogy kövecses hegyek közt fekszik és népe csupán csak igen terhes földműveléssel foglalkozik a lágismeretes magában e megyében és.
3. A falu legvényjebei sem emlékeznek, hogy a helység más képpen hívatott volna csak maga eredeti nevü, s ezen név sem irattot másképpen soha csak Brusznik. (magyarra fordítva Borosznok)
4. Hogy mikor említetnek a község leg korábban arról senkinek emlíkezetbe nincs. – mivel semmi adattokkal el látva nem lévén. – 's e szerint semmibizonyos választ nem adható népessége csupa tót ajku. –
5. A monda szerint a helység több községből nepesedett úgy mint Szasza, Sz. Brézo, Veres, Nedelístye, Priboj. – Aleg több család fő Lenhárd és Balás féle. –
6. A néveredetéről köztudomás szerint semmit sem lehet mondani 's annyival kevésbe választani. –
7. A Község határbani helynevek a' következők:

a:) Szantó földek dülői; Ohradé. – Bencsikov vrsok. – Margetina. – nad Bresztyovou. – Na povšovó. – Ulucsok. – Uszadog. – Zahlbokin-. – Kalyovka. – Ploštyiná. – Prednostya – Melyachovo. – Vršok. – Bukovinka. – Tacsuke. – Hustyovke, Vigyerkíbok. – u Osecha. – Macikovo. – Jakubovka. – Vinice. – pod Vinice. – Širokó. – Osevnó. – sztranička. – Czerina. – Vircsovja. – do Dlhich. – Zasekalicu. – Vinicsiszko. –

[45b]

b:) Legelő dülői; Kalyovka. – Bukovina. – Zsabicza. – Brusznik. Koczja dolina. – Garadi. – Potsovo. – Baratka. –

c:) Rétek dülői; Knyazovke.– Petrovskij laz. – Hrešni laz.– Pod Konope. – Malé Gyévnicske. – Pod Humni. – Rákítja. – Csérno blato. – Na siroku luku. – Pod pravické chodnik. – Pod Sztrmu dolinku. – Pod bresztyovu. –

d:) Cseplye erdő neve; Lacová. – Bresztyová. – Zsjarszka. – Borosznok falu fekszik kétt hegy alatt egyik nap kelettül, a másik ejszaktól, szantó földjei kúvesek nagy munkával dolgoztató. –

Ezen Község határosak s szomszédjai. – Keletről, Tot Hartyán Délről, F. Sztregova, – s Podluzsankai pusztá. – Nap nyugatról Szenna. – ejszaktól: Priboj. – és Porocza

Borosznok

Kelt Borosznokon Junius 1.^{én} 1864.

Kuptsek Antal
Jegyző által sk

Biró Balás Janos iffiabb s. K. ×
T. B. Kutyej Janos s. K. ×
Szokol Pál s. K. ×

P. H.

[47a]

Helynevek Buják falu községből, Nógrád megyéből.

és Hényel pusztából – mely közigazgatásilag Bujákhoz van kebeleztve, – földes ura mind kettőnek herczeg Eszterházy. –

[47b]

Buják.

- 1., Buják falu, Nógrád megyében, Pozsonyi kerületben, szécsényi járásban. Székhelye B. Gyarmat. Közigazgatásilag Pusztá Hényel is Bujákhoz tartozik, – mely Bujáktól keletnek fekszik mint egy $\frac{3}{4}$. órányi távolságra. Ezen pusztá hajdan szinte falu lehetett, hanem a tatárok dúlásakor elpusztult. –
2. Buják község e jelen időben országsszerte Buják név alatt ismeretes.
3. Köztudomás szerint ezen község hajdan is Bujáknak neveztetett.
- 4., Hogy a község legkorábban mikor említetik? azt kipuhatólnunk nem sikerült – hanem 1552^{ben} már Anyaegyház volt. S mint hogy e község Herczeg Eszterházy uradalmához tartozik, az uradalom is ettől veszi nevezetét. –
5. Lakosai tős gyökeres magyarok, s római katolikusok lévén, benépesítése a legrégebb időre felvihető. –
- 6., A helység nevének eredetéről köztudomás szerint annyit állithatni, hogy miután a község, egy, hegyekkel körülvet mély völgyben fekszik, melyet az utas csak akkor vesz észre midőn bele bukkan, mint elbújt helyiség hajdan Bujáknak neveztetett el. A nép monda pedig azt is állítja, hogy a bujáki vár egykori ura kegyetlen ember lévén, kinek menydörgő haragja elől mindenki iparkodott elbújni, így lett a vár a községgel együtt Bujákká elnevezve; azonban ez mesebeszédnek látszik. –

Buják szláv nyelven bikát jelent, melyből a község elnevezésére nézve semmit sem következtethetni. –

A bujáki várnak bővebb leírását fellehet találni – a romok rajzával együtt az 1861: évi Vasárnapi újság 51. számában az 596^{ik} oldalon.⁵⁷ –

- 7., A bujáki határban találtató dűlők, erdők, és szőlők nevei e' következők:
Ludas, más névvel Ordító, a községhez legközelebb eső s legjobb minéműségű luczernásnak adott szántóföld – többnyire tavasz vetés alá használtatik.
Fejérmál allya, a Zselléreknek adatott szántóföld neve. a vártól keletfelé fekszik – fekvése oldalgós. –
Látóhegy, egy szántóföld dűlő neve, a falutól éjszakfelé esik – fekvése dombos. –

⁵⁷ Cs. L. cikke „Buják vára” címen a Vasárnapi Ujság 8. évfolyamának 50. számában (1861. december 15.) jelent meg az 596. oldalon.

Őrhegy. a vártól keletfelé fekvő Szöllőhegy, erdőtől körítve – mivel a várhoz közel esik, hihető, hogy hajdan őrtanyaául szolgált.

[48a] Bokri hegy fark. Községi legelő, melynek egyik része szántóföld – más része 1855^{be} szőlővel ültetett be; nevét a Bokor községe felé eső legmagasabb erdő csúcstól nyerte.

Vernye. egy domború fekvésű szántóföld dülőnek neve, – ugyan azon nevű völgygel.

Nyugahegy. Egy laposas fekvésű szántóföld dülőnek neve az ecsegi határnál, melynek lábja Nyugavölgynek nevezetik.

Vámkerek. Keletnek fekvő szántóföld-dülő, melynek közepén egy hosszában elnyúló keskeny kaszáló völgy létezik. –

Sereghegy völgy. Csécse felé eső szántóföld egyik dülőjének neve

Katonamál. Egy domború alakú szántóföld dülőnek neve.

Ítéltő völgy. Szántóföld dülő neve, két oldalt meredek hegyekkel környezve. –

Tarisznyapart. A Sereghegy szomszédságában lévő szántó föld dülőnek neve.

Úr rétje. Egy keskeny rét – mely hajdan aaz Uraság sajátja volt, onnét nyerte elnevezését. –

Büdöskút. Egy dülő szántó föld neve, melynek alljában egy kellemetlen szagú forrás találtatott, s a dülő innét nyerte elnevezését.

Tatárvölgy. A falutól P. Hényel felé délkeletnek esik dombos fekvésű szántó föld dülő neve. –

Bacsakút. Egy dülő szántóföld neve, régenten egy Bacsa nevű pár család földje lévén, ettől nyerte elnevezését.

Bacsakút völgy. Egy keskeny rétecske, a község tulajdona a csécsei határnál.

Cseres. P. Hényelhez tartozó erdő és szántó föld neve. A bujái alsó és felső rét között találtatik két töltés vagyis nagyobb szerű földgát – mely a török uralom alatt a víz felfogása végett készült – s valószínűleg ris termesztésre használtatott.

Akasztó part. s akasztófabércz. Urasági tábla föld neve

Agyagos. Délnek fekvő szántóföld neve. –

Fim berek. Uraság rétje – partosabb része legelőül szolgál

Rózsás irtvány. Partos helyen fekvő urasági szántóföld.

Bán széreje. Egy Urasági dülő szántó föld neve Szirák felől

Nagymál. Berczes fekvésű urasági szántó föld. –

Kis Cseres. P. Hényelhez tartozó erdő rész.

Kis Cseres alatt. Ugyan ott, egy keskeny szántóföld elnevezése

Régi templom, v̄ Kápolna teteje. birkalegelő – mint mondják hajdan e helyen paulinusok kolostora állott – a község és a vár közötti hegy tetőn.

Hosszú völgy. PHényelben egy keskeny kaszáló elnevezése. –

[48b] Havas. P. Hényelben egy magas domb, melynek teteje szántó föld oldala birka legelő. –

Zsidó. P. hényelben egy dülő szántóföld neve..

Szamko völgy. P. Hényelben egy kaszáló rét neve.

Meketehegy. P. Hényelben egy bérczes szántóföld elnevezése melynek egy része birka legelőül szolgál.

Alsó Babos. A bujáki határból P. Hényelhez csatolt szántóföld neve, melynek egy része juh legelőül szolgál. –

Felsőbabos. Urasági szántó föld a bujáki határban, egy része legelő.

Szárhegy berek. Egy magányosan fekvő kiserdő rész, a szántó földek, és Szöllők között; – az alljának egy része szántó föld – más része legelő, az allya pedig rét. –

Arany kút felett. Egy dülő szántó föld neve.

A bujáki szőlő hegyeknek e következő elnevezései vannak

Pusztaszőlő – Budamál – Csirkehegy – Csiperke – Kanyó, – melyek déli fekvésöknél fogva jó fehér bort teremnek. –

A bujáki erdőségnek e következő dülő nevei vannak:

Tölgyes – Virágos – e között egy darab tér nyúlik el, mely szántó földnek használtatik; – Verespart – Feketehegy – Kistó – Torzsáshegy – Csipketó – Rétfű. Kávahegy – Bokri sűrű – Bokrirét – e között egy darab kaszáló van – Galambos – Bokri hegy – Nyugavölgy – Bársony – Sárhegy – Szent Árok – Mészhegy – Várirét, a Vár alatt elnyúló térség neve. – Keselyrét, egy keskeny rét neve az erdők között.

Pingér – egy halom a Várnak innenső részén, kopár föld.

Moko malom. a Vár alatt – Moko nevű molnártól nyerte nevét. –

Fagyos malom. A községben lévő malom neve.

Bódi berek. A falu felett lévő krumplis kertek neve.

Dobogó. Egy kopár vízmosásos árkos domb, a falu felett.

A faluban lévő utcák nevei: Derék sor – tószög – Csapó – Ujsor – Gubaharasz – kútszög – fő szög – bánya alatt.

Szomszéd határos községek: keletről, Csécse és P.Hényel. délről: Szirák mezőváros. – délnyugotról: Bér. – Nyugotról: Pusztakis kér pusztá. Ejszak nyugotról: Bokor. éjszakról: Szentivány, éjszakkeletről: Ecseg.

Kelt Bujákon 1864. február 14^{én}

Jegyzette: Sipos ferenczsk
bujáki kántor tanító. –

Sipos László sk
bujáki jegyző.

[49a]

[Bussa]

Nógrád megye

Kékkő járás.

Közseg néve. Bussa. mely név alatt ország szerte ismeretes. ugyan hajdanában Torna Bussanakis hivatatot mely onnan vette eredetét hogy hajdanában a közseg végen egy tornya vagyis mecsetje létezett. – . nem különben egy régi vár romjai is láthatók – a nép honnan eredete nem tudatik – jelenleg magyar-ajkúak – – – – Düllök megnevezesei. – ./.. mocsolya düllő-eredetét veszi onnan hogy edüllőbe szüntelen szivosság és víz szokott lenni. –

2^{ik} Feljáró – miután ezendüllő magasabb helyen letezik innen vette eredeti nevét – 3.... Fontos düllő – eredeti nevét onné veszi hogy az Belsőséghez van adva. – – 4. Kopász hegy – rajta soha semmi növény. nem létezett. 5. Balassa Düllő – Balassa név től veszi eredet 6 Rettegő – onné veszi eredetét hogy magaslat helyen letezik és melyárokkaal ván halmozva – – – – 7... Előret, miután a közseghez legközelebb letérk azért neveztetett, – 8. Határ ret, veszi eredetét hogy már közsegi réttel határos – 9. Szaraz ortás hajdanában erdőseg volt és igen száraz helyen letezik onné veszi eredetét. Gilistai – egykor pioczak találtak benne.

Kelt Bussa, Maj. 22. 1864.

Santa Gabor
biro

[50a]

[Csalár]

Helynév

- 1^{ör} Csalár község Ipoly folyónak jobb partján Ludány község átalélenében, ezen völgynek legalantabb fekvő részén, hegy alatt, ipoly folyó gyakori áradása, a közlekedést, Losoncz, Szécsén, és BGyarmat felül elzárja, innét nevét is nyerte, Csal-ár.
- 2^{ör} Fekszik ezen község Nográd Vármegyébe, kekkői kerületbe:
- 3^{ör} Öszves lakosság száma 400 ebből RCath. 350. Evang 42 Zsidó 8
- 4^{ör} Lakosság a RCath. vallásuak Magyarok, Evang Tótok
- 5^{ör} Határos, Keletről Ludány Délről Ipoly kürt, Nyugatról. Zobor és Galábots, Etzacról K és N Zellő községekkel
- 6^{ör} Dülők nevei 1^ő Szilaska, ipoly folyomellett nülük, magas hegy, hajdán. az öregek mondaja szerint nagy lábas erdő volt, 1862^{ik} évi tagosításig közös legelőül szolgált, tagosítás alkalmával egy közbirtokosnak jutott tagúl, szántóföldnek használható része most szántatik, – hajdan haborús időkben, mint a helyzete mutatja, Lánczolatja homlok egyenest egy órá tavolságni Szécsény mezővárosra nez. Örtanyáúlis szolgálhatott, ezen hitett az is erősíti, hogy ujonnan feltöretése alkalmával, rozdtól elpusztított bogrács darabok és bárd alakú vasak találtattak. 2^{ik} Laczikereszt dülő partos hely 3^{ik} Kis és Nagy Mehes dülő szántó föld partos hely. 4. Tökös dülő szántó föld, hegyes, teteje lapályos, 5^{ör} Kis és Nagy Kerek domb szántó földek, egy kisebb és egy nagyobb, egymás mellett áló gömbölű hegy, 6^{ör} Öregdinyés hajdan dinye termelő hely délnek fekvő oldal.. 7^{ör} Hideg völgy dülő szántó föld etzaknak fekvő hely többnyire mindegy hideg szél lengedez a völgyön, 8^{ör} Mikocs tagosítás előtt erdő, jelenleg szántóföld. – 9 Szoknyás, szántóföld szoknya alakú. 10^{ör} Pást Rét, keskeny, nyúló, völgy, szántó földek közt – 11^{ör} Öreg-hegy szőlők, 12 Szurdok magashegy legelő átelenébe, 13^{ör} Remete v szurdo-ki szőlő hegy a legelőtől keskeny völgyes árok választja, – hajdan erdő lehetett. Remete lakkal, 14^{ör} Mogyoróska partos silány⁵⁸ természetű szántó föld hajdan, mogyoros volt. 15^{ör} Halastó szántó föld, ez ugyan emeltebb fékvésű, de mégis tő forma alakja is látható. 16^{ör} Kuria v lapos dülő. [50b] dülő szántó föld. 17^{ör} Sárkány rét, hajdan óriás fakkal volt benyöve 18^{ör} kis és nagy Homok rétek, a homokosabb része szántóföld. 19^{ör} Verbenye ipoly part mellett, ezen név tót szóból származott, vrbina vagy fűzfás. 20^{ör} Komlós, rét egy félsziget hajdan sok komló teremhetett ipoly partja körül, 21^{ör} Serház allya

⁵⁸ A szó javítva van.

rét, hajdan mellette öregek módja szerint serház létezett. 22er Kastely rét és Kuria $\bar{v}$ lapos déli része ipoly folyó partjánál hajdan Horváth urasagnak ki ezen községnek földes ura volt, kastélja diszlet, néprege szerint, ezen uraság alatis nepesitetett a közseg. megyebéli és szomszéd megyek közsegekbül, – mire tanúságot ad a lakossagnak jelenlegi nevük is p. o. község lakosai nevek Csoriak, szarmaztak Csorrúl, Prébela prébelrül, Hrtyanszi, Hartyánbol, – Traczinszki Traczinból, – Zolyomi. Zolyombol

7 Major itt nemlétezet csak tagosítás után van egy kerek dombi dülön kerek dombi tanya név alatt

Községhez tartozó pusztá Ipoly kürth. 1600 holdas birtok hajdan Forgach Grof familia birtoka, később Pronay család mint inscriptiot bírta, jelenleg Baumgarten testverek birtoka cselédségen és gazdatiszten kívül molnár lakik, szöleje szántó földje érdeje és legelője meglehetősen, Malma jó. –

Ipoly folyó ered Ipolyba Nógrád Vmegyébe Füleki kerületbe szobnál dunába szakad

8. közlekedési utak aszerint neveztetnek a hová visznek u. m. Busai ut, Galabocsi ut, Ipoly kürti ut, Zellei út

9er Semmi historiai adattal nembir

10er Föld talajja külömbféle, – apokás, – agyagos, – vörös sikeres csipás föld – és homok vegyületű is találtatik

11er Termenye, buza – Rozs közép termésbe 4 – 4 ½ magra, Arpa, zab 3ra számítható

12er Rétjeit, többnyire ipoly folyó áradása elszokta önteni ritkan kaszálható kétszer, azis többnyire csátás

13er Legelője csekély alig ál 60 holdakból meredek fekvésénél fogva, csak birkának hasznos.

14er Erdeje nincs

15^{ör} Szöleje, csekély bort ad egykapás után alig nyerhető 2 akó fejr bor terem, erős, jó izletű, és tartos borok, a felföldi kereskedők nagyon megkeresik, az mondatik rula, vinum de Csalár, hogy száz akó nincs kár

[51a] 16^{or} Semi nemű banyai nincsennek

17er Talaltatik. T. Beke Gaborr földbirtokos Úr pinczébül egy lyuk, mely Barlangba vezet, kik eddig egynehany ölre behaladtak formáját mondjak, keskeny folyosó formán tovább széles óval tágas térseg, de a rozszlevegő miat tovább nem kutadtak, nép rege szerint egészen a kis Zellei határban lévő várhegy nevű erdőbe vinne

Kelt Csalárba Februar 17^{en} 1866

Zolyomi György község bírāja

Bencze Ferencz T. bíró

Traczinszki Pál Esküdt

Simonyi Sándor Jegyzősk

[52a]

Hivatalos Jelentés!

A helynevek tárgyabani leírása felől értesítve valék, de miután ezeknek mikénti elnevezéséről Csalár Községében senki sem tudván és ezt senkitől sem szerezhetem meg ennél fogva ennek elkészítésére képtelen vagyok.

Csalár Jan hó 10^{én} 865.

Szügyi György
bíró
Simonyi Sándor
név alá író

[53a]

Csákanháza helység leírása.

1. Csákanháza helység Nógrad megyében fekszik, 's füleki járáshoz tartozik.
2. A helység Csákanháza névvel bír, 's ezen névről országszerte ösmeretes.
3. Hajdan a községnek semmiféle más elnevezése nem volt.
4. A helység csupán egyedül Csákanháza név alatt legkorábban említettik.
5. Honnán népesített, arról mi sem tudatik.
6. Irott vagy nyomtatott emlékekből sem tudatik, mivel azok nem léteznek.
7. Csákanházi határában találató düllők mellyek napkeletről Ragyólczi Somosujfali 's Berénykei határokkal összefekszének, következők, felső erdő, Kerekkötő, hegytája; – Délről, Nyesetás, Örményes eleje szántóföldek 's rétek, továbbá Farkaskuta, Kétsapás közé, Közerdő Nagy arányi pusztával határos, Nádás kút erdő Kis arányi pusztával szintén határos; – Nyugotról, Hudács düllő szántóföldek 's rétek, Fagyosbércz 's közép erdő Pilisi határral fekszik össze, Kiss hudács, hergenye, hergenye domb, Hangyás, Pécs, Verő-óld, szántóföldek 's rétek, szintén Pilisi határral össze fekszik, Bagólapa⁵⁹ erdő, Szögrét, Szurdok verő, Szurdokpart, Szurdok megé, Csóka megé össze fekszenek Rátci Ragyólczi 's Pusztá galambai határakkal, Felső rét nevű [53b] Hegytája Maza Ragyólczi határral összefekszik 's Tórajáró szántó föld szintén Ragyólczi határa maza felé fekszik.

Kelt Csákanházán Május 26. 864.

Bodor Ferencz
községi elöljáró
Gáspár Péter hittes.
Tóth Jósef hittes.

Paulik
jegyző Mk.

⁵⁹ A szó javítva van.

[55a]

Helynevek

Cseh Brezó Községből, Nógrád Vármegyéből.

Cseh Brezó község Nógrád Vármegyében. füleki járásban. Neveztetett régi időkben mint azt régi oklevelek, nevezetesen a' nógrádi evang. Esperesség levéltárában található jegyzőkönyv, bizonyítják „ Český Brezovec.

Mikor telepítetett ezen község, teljes bizonyossággal nem tudatik, mind a' mellett bátran fellehet tenni, hogy 15^{ik} században, vallásos üldözések folytán csehországból kiköltözött hussitak alapították. A' ~~fent eml~~⁶⁰ Erre mutat neve is a' községnek: „Cseh Brezó (České Brezovo, Český Brezovec = Cseh Nyíres)

A' fent említett esperességi jegyzőkönyvben 1620 évben említették először, mint szomszéd poltári evang. egyház leánygyülekezete. Ezen leánygyülekezeti minőségben maradt 1784 á'mikor anyaegyházzá alakult.

Többet okadatolt bizonyossággal a' község eredetéről 's régmúltjáról mondaní nem lehet.

Altal megyünk tehát a'

Község határában előforduló többi ~~többi~~ topographicus nevekre.

Vinička, lejtő part keletre a' helység felett. Alkalmasint hajdan szőlő kertek voltak ott, mert Vinička anyit jelent szláv nyelven mint szőlőhegyecske. Most csak cseple 's legelő. Filipová szántó földek. Hrb (= part). gyönyörű kerekded hegy, délkelet felől, – oldalai cseple 's legelő; csucsán fensík szántó földekkel. Za Hrbom (= parton túl) szántó földek. Drápszka egyház földjei. Martinová hajdan erdő lehetett most cseple. Alkalma[55b]sint valamiféle Mártonynak volt birtoka mint a' felebb nevezett Filipová, valami féle Fülepnek, innen elnevezéseik: Martinová = Mártoné; Filipová = Fülepé. – Na Martinú vagy Martinovau rétek. Do Sása szinte rétek, sarjasak, 's hajdan még sarjasabbak lehettek mire nevök mutat. Sás = sarjas hely. Za Kiambrod rétek. Brod patak oly helyét jelenti, melyen átjárás van, németül Furth. Itt átjárás van a' patakon, innen a' nev Krivda, szántó földek, a' legjobb a' határban 's különös tehát, hogy Krivdának, mely rövidséget jelent, nevezettek el. Zahrada rétek. Hajdan kertek lehettek ott, 's onnan elnevezésük zahrada = kert. Djelnice = mivel helyek hajdan káposztások, most a' legjobb rétek. Nad lúkami, do Skladou szántó földek. Roven szinte szántó földek. Leglapályosabb hely a' határban, azért: roven – sík hely. Lásovo ros szántó földek, mint szinte Víholom és Za Víholomom. Klještovo szántó földek. Za Kopanim szinte. Viedenka onnan vette nevezetét hogy e' helyen erdőből írtottak szántó földeket jutalmúl a' bécsbe járt követeinek, kik II Jozsef Császárnál

⁶⁰ Itt áthúzott szövegrész található a lejegyzésben.

folyamodtak, miszerint engedtessek meg nekik, hogy anyaegyházat alakíthassanak. Vieden = Bécs. Vrch Brezovec, erdő hegy. Hajdan nyíres lehetett. Breza = nyírfa. Královo, za Královým szántó földek. Do Brezovca szántó földek. Hasonló eredetű lehet, mint Vrch Brezovec. Papajka, erdő. Velký és malý Koladín, szántó földek. Prjekopka szántó földek. Drahe szántó földek, utak közt. Draha = út. Pod Drahami szinte Sádová, Kenderes. Alkalmasint hajdan ültetvényes hely. saditi = ültetni. Do Opleta [56a] rétek. Hroznie, pred Hrozniceu; szántó földek. Vagy szőlő-től hrozno = szőlő; vagy szörnyetegtől (hrozný = szörnyű, szörnyeteg. Dolní a horní Sráč, nagyon nem estheticus elnevezések. Szántó földek. Poltarica rétek. Ezen nevet visel a' körösztil folyó patakocska, s mert Cseh Brezón alul Poltár községe két partján épült, nevét szinte innen vette. Dávidou Kaut (Dávid zuga) rétek. Zár erdőség. Pred Jankovým rétek. Hajdan valami János tulajdona. Jankovo = Jánosé. Pred Gálovým hason eredetű. = Gálé. Za pasečno, pred Žobrákom rétek. Seč erdő. Zapač erdő. Zapačnak nevezetik minden éjszaknak fekvő helyiség. Innen a' neve. Bradlo. Legmagasabb hegy a' határban. Csucsán sánczok láthatok. Alkalmasint hajdan csaták eshetek itt. Több hegy csúcsain láthatók ily erődítések nyomai: Prieslop erdőhegy. Szalajka. Erdőkből történt irtványok. A' kivágott fát hamura égetve belőle hamuzsirt főztek. Hamuzsír = salajka. Polovno rétek szűk völgyben. Zlatno, patak és környéke. Zlato = arany. Alkalmasint arany mosások lehettek hajdanában itt. Most itt áll Zahn György Úr, korunk leghíresebb üveggyára. Hradnia Stráňa = vár oldal itt még szembetűnőbb jelei találtnak a' hegy csúcson az⁶¹ erődítésnek vagy nagyszerű épületnek, vagy várnak. Patočiny Hajdan erdő, most cseple és legelő. A' község elöljárójai jelenlétében össze irta Cseh Brezón 1864 Febr. 10.

Maróthy János
helybeli lelkész

⁶¹ A sor fölé betoldva.

[57a]

[Csengerháza]

1. Csengerháza Puszta Nográd Megye Szétsényi Járás ban délkeleti részén vagy határos Heves Megyével
2. Csengerháza pusztá ezen néven ismeretes kevés lakossai Magyarok de tótul is beszélnek.
3. Ezen pusztának mindég Csengerháza volt a neve.
- 4 Semmi régi⁶² irományok nintsennek melyekből a pusztá keletkezését vagy elnevezését kilehetne puhatolni aleg Őregebb Emberek is mindég Csengerháza pusztá néven ismerik.
- 5 Honnan népesitetett ezen pusztá a Sz Iványi Compos sesoratusoké vólt ennek következtében kelet nepesednie régente.
6. Semmi felvilágosító felelettel nem szolgálhatunk.
7. Csengerháza Délkeletirészén vagyon, egy kösziklás hegy Sulyom névátal ősmertes atájon szántó fölgyei kevésé hegyesek, Rétek a Zagyva parton fekszenek szárazak laposak, semmi különös névvel elnevezett Düllők nintsennek. – Kelt Csengerházán

1865 február hó 20kán

Ruttkay János bíró

⁶² A sor fölé betoldva.

[59a]

[Csesztve]

Kimutatás!

A Csesztve község Statistikai adatok elő mutatása, nem ugyan a régebbi jegyző könyvek szerint, – hanem községben találtató öreg lakosok, s’ azok’ ősei szó, s’ mondatok által fedezésén terjesztetik – u. – m. –

1. A község : Csehek ide származásától, s’ azok föl fedezéséről, Csesztve nevét vette. –
2. A határ annak dúllói: miután az csupa erdősegből állot, – s’ eszerint aletelepedett Csehek család fő nevével minden dúlló vette nevezetét, és pedig –
Huszár völgy: szőlők alatt vette nevét, álitólag – egy Német tiszt fogadott magyar huszárral, ha Vadkertől Mohoráig Német azon huszárt elnem éri, – a huszár azon németet mohorán megölheti, – azonban Német éppen abban a völgyben utó érte s huszárt megis ölte. –
Semitová dúlló: bizonyos Semitó család erdőkből kiirtása által nevét vette –
Tokárka: dúlló vette nevét bizonyos Tokár nevű Családtól –
Mochove boki: vette nevét bizonyos Mocho nevű Családtól –
Jezsová jama: vette nevét; miután sok töviskes disznó lévén ott, ez által ezen névvel neveztetik –
Geczo nevű dúlló: Geczo nevű Családtól vette nevét –
Lipina dúlló: az akkoriban csupa hársfa lévő erdőnek kiirtásából vette nevezetét. –
Hegyek és vizek: elé nem hozhatók, – miután azok határunkban nem léteznek –

Kelt Csesztvén Január hó 13^{án} 1865 év.

Dudás Gábor Biró
Vrboustky Mihály ×
Mészáros Mártony ×
Zachar Mihály Esküdt ×
leg öregebb lakosok
Suhajik János
Jegyző

[60a]

Helynevek

Csécse falu községből, Nógrád megyéből.

[60b] 1. Csécse Helység Nógrád Megye Szécsényi Járásba fekszik. – Ezen helység az úgy nevezett Nógrád Megyei cserhátan van, – a' Megyének legnagyobb részétől a' Kozárdi és Bujáki magas hegy lánczok által mint egy elválasztva. – hátság földön fekszik. A' határ 4 év előtt tagosítatott, minden földet most már szántóföld legelőnkül, – de még élők emlékeznek, midőn egy része erdő volt, az öregek előadása szerint a' határ legnagyobb része mely 5750.1200 □ öles holdat tesz, – sok erdő leginkább cserfákból állott, – s alkalmasint a' Cserhát nevezetét is erről vehette. S minthogy Szécsény városától ~~vagy~~ a' kozárdi, vagy Bujáki hegyeken által BGyarmattól ide utazva a' szűk völgyek, erdők és hegyeken keresztül az utas ide érkezik, észrevehető a' tágas láthatár, a' szép hátság fekvés, s a' szabalyos fekvésű helység. – s aránylag sok szép rétje miatt a' most érintett s átutazott helyek után szépnek mondható lévén, – az itt mondani szokott gyermeki kifejezés után, – midőn t. i. a' gyermeknek a' szépet csécseinek mondják, költsönözhet el nevezetét is.

2. A' helység neve mindig Csécseinek íratott és mondatott.
3. Az Egyház irományaiból semmi említésre méltó nem találhatik s alig terjed 100. évnél feljebb. az előtt Ecsegh helységének leány⁶³ egyháza volt a' csécsei Egyházi irományok között ez előtt 105⁶⁴. évvel az úgy nevezett Historia Domus alatt csak annyi van feljegyezve, hogy egy harangot vettek Buják helységétől 100. kila zabon [61a] de mely néhány év előtt megrepedvén most már újra át van öntve, – mint mondják a Törökök volt a' szomszéd Bujáki várból. – A' nép RKatholicus. – A' Templom építésének formájából hinni lehezt, – mint a' közmonda előadja hogy azt a' Husiták építettek, – most 3. és előtt a' Templom és Torony tető újra építettvén, – a' régi tetőnek felső részén egy kis fából készült Torony fele része lévén, azon Kakas volt még látható s mondják hajdan a' a Nép is protestansvált, – a' mint 4/5öd részét most is mind protestans Urak birják.
4. Honnan népesítetett,? ennek nyoma nintsen, de ember emlékezett óta lakossága mindig Magyar volt.
5. A' határban lévő düllő földek nevezetei:

Borsókás, alkalmasint attól ered nevezete, mert ott a' föld essős időkre sok vad borsót terem.

⁶³ A sor fölé betoldva.

⁶⁴ 104 vagy 105.

Nyárjas, hihető azért, – mert ott míg a' határ nagyobb rész erdő volt, – sok nyárfák lehettek.

Bágyoni völgy, – azért mert a' Bágyoni határon fekszik, és völgy.

Alsó és felső Kölesek, – valószínűleg mert a' ki irtás után ott kölest vetettek először.

Bodzás, mert sok földi bodzát terem.

Tégla hát, mert ott téglát vertek mutatja az még most is meglévő kút.

Kis és Nagy Kaszáló völgy, – mert a' szanto földek között gyepp volt s azt midőn őszivel volt vetve kaszálták is.

[61b]

Csécse.

Gyeppek, mert azon rész a' tagosítás előtt még gyepp legelő volt.

Haraszt oldal, mert még az élők emlékezetére ott cseplés haraszt föltek találtak.

Bába kútja, nem gyaníthatni honnan eredtetett nevezete.

Szöllők alatt és feletti dűllő, – mert a' szőlők alatt és felett is vannak szántó földek.

Tekenős oldal, mert hasonlít a' teknőhöz.

Süllyedések, ez valószínűen onnét vetette nevezetét, mert ez előtt mint egy tíz évvel az azoni dűllőbe eső dombos tető felső részén valósággal megindult és be horpadt.

[62a]

Csitár Község Bírálatul.

Ahely nevek meg nevezése; és a nevek honnétí eredményenek kimutatása

I. A község neve. Csitár. e név mikenti származása nem tudatik

A Községben találtató düllők meg nevezése.

1^{ső} Megyes alja düllő. hajdanában fakkal diszlett, és többnyiremegyfákkal.

2.^{ik} Görbe düllő. e név honnétí származása nem tudatik.

3.^{or} Szalatnya düllő. hajdanában a föld megszaladván

4.^{ik} Borsos tövisk Düllő. régi időben bortermő hely volt és Később eltöviske-
sedett.

5.^{ik} Kísortás düllő. Kiterjedése kicsiny és fák ortattak ki belőle.

6.^{ik} Hortosdüllő. Hajdanában ezen düllött Hort gazda birta.

7.^{ik} Lapos düllő. Lapályos helyen van KéthegeKözött.

8.^{or} Bisokás düllő. a régi időben emlékezett szerint bisoka gyümölcs termő hely
volt

„ „ II. Gárdony pusztá. e név honnétí származása nem tudatik

Düllők meg nevezése.

1.ⁱ Gebencz düllő. Nevét vette Gébencz Családtól kiknek tulajdonuk volt. a régi
időkben

2.^{ik} Drahi Düllő ... nem tudatik –

3.^{or} Halom mege düllő. Víz által hanyatatott halonról veszi eredét.

4.er Czikér düllő ... nem tudatik

5.^{ör} Pusztá templom düllő. hajdanában e helyen templom volt, és az idő által le-
rombolt kövei nehány év előtt hordattakel.

6.^{ik} Gardonyi szög düllő. magátul a pusztátul veszi eredett miután mellette ván.

KeltCsitár február 20.^{an} 1865.

Szabó István sk jegy.

Gáll Josef bíró
Komráti Fer. törbir

[63a] Csontfalu puszta községből, Nógrád megyéből.

[63b] Csontfalu puszta Községnek.
Helynév leírása.

Kérdő pontok

felelet.

1. A megyének, kerületnek, járásnak
széknek neve hova a község tartozik?

Csontfalú jelenleg községnek átalakítva tartozik Nógrád megyéhez – Szécsényi Járáshoz BGyarmati törvényszékéhez és a Szöllösi Plebániához – fekszik egy része keletnek más része pedig nyugot Nógrád megye szélén mint egy óra távolságról Pásztó Mvárosától mely Heves Megyéhez tartozván és a fent érintett községet attól a Zagyva víz folyama hasítja – különben ezen községhez tartoznak az úgy nevezett Dobosi és Nádasdi puszták is⁶⁵ melyek Csontfalutól nem mesze léteznek egy oldala ezeknek a pusztáknak erdővel körülvéve vannak mely erdők Baráthegynek hívják. hajdan ezen pusztákat Szentivány községe nemesei birták, kik azonban minthogy földművelésük [64a] Szentiványtól távol esvén mert az mint egy 2 ½ óra járás a pusztáktól – birtokjaikat lassanként Heves megyei Pásztó Mváros lakossáinak részletenként eladták – és legközelebb 1863.^{ik} évben a tagosítás megtörténvén ezen 3 nevezett pusztákat egybe véve Csontfalu községnek alakított. Különben Csontfalu hatá-

⁶⁵ Sor fölé betoldva.

ros Nográd megye Ecsegh⁶⁶, Kozárd, Csécse Szt Jakab községgekkel és Tepkei pusztával valamint Heves megye Pásztó Mvárosával. területe térszen cath mért. 1625 holdat 624 □ öllel.

2.^{szor} A községnek hányféle neve él most, melyik neve bir csak helybeli elterjedéssel 's melyik isméretes országSZerte.

Mint az 1.^ő pontban feloldva van hogy CsonTFalu községének még más két neve is létezik t. i. Dobos és Nádasd – így tehát országSZerte csak CsonT falusi pusztának ismértetik.

3szor Volt e hajdan a községnek más elnevezése?

Hogy hajdan e községnek [64b] más elnevezése lett volna nem tudatik – mint hógy az időszakhoz élő emberek nincsenek és a községben semmi féle régi azt kipuhatóló írómányok nem léteznek – jó lehet azonban⁶⁷ hogy miután mint az 1.^ő pontba említve van, hógy CsonTFalu a Szentiványi nemese-ké vólt nálok Szentiványon olly írómányok a régi időből találatnak kik e községnek hajdani nevét bebizonyíthatják illetőleg mutatják.

4szer A község mikor említettik legkorábban?

A 3.^{ik} pont kellően meg felelt – miután se élő emberek se pedig írómányok nem léteznek – tudva van hógy a mostani leg öregebb emberek is ezen jelenlegi községet CsonTFalu pusztának hívták – hógy mióta 's hány éve? meg nem felelhető

⁶⁶ A c g betűből javítva.

⁶⁷ A sor fölé betoldva.

5.^{ik} Honan népesített?

Ezen kérdő pontnak [65a] feloldása végképpen ki nem puhataló vólt, hanem⁶⁸ ezen pusztákban a Szentiványi nemesek Pásztorokat tartván ennek folytán kellett népesítödni – kivéve Dobosy nemzetség melly nemes léven és a Dobosi pusztán lakot, mellynek ágozatjából mai napig is Dobosi pusztán lagnak – de elődek honan származását nem tudjak.

6.^{ik} Mit lehet tudni köztudomásból, hagyománybol irott, vagy nyomtatott emlékekröl a nép eredetéről értelméről, mindegyik nyelvű helynévre nézve?

Semmi féle hagyományok irott vagy nyomtatott emlékekröl a régiek nem tudnak – hanem maga a természet mutatja hogy Csontfalutól nem mesze a Pásztói határnál egy laposba most is köromok vannak – mellyek monda szerint és tapasztalás utjan azt tanusítják hogy hajdan ott templomnak kellett lenni 's így csak ugyan község is volt ^e. [65b] Felemlítendő hogy monda szerint itt Nográd megye részén a Zagyva folyama mellett valami mi oriási csontvázok ásatak ki. melly csontok csak ugyan mai napig is Paszto MVáros házánál láthatok, így tehát ezen pusztá Csontfalunak neveztetett el.

7.^{ik} A község határában előforduló többi topographiai nevek.

Van Csontfalú községéhez tartozó, és annak határához járó földek, rétek, szöllők Erdő – mellyek ekként neveztettnek –

⁶⁸ Eredetileg *miután* szerepelt, de azt áthúzta a lejegyző.

Dobosi határban

a. Szántóföldek.

1. Krakos
2. Kertek felett
3. Dobosi Kalapos

b. Kertek alatti rét

1. Dobosi Szöllő – Szöllő

Nadasdi határban

a. Szántó földek

1. Körtélyes
2. Erdő alatti
3. Epres
4. Tolakodó

b.,) Templom allja rét

2. Zagyva melleti rét

Barát hegy Erdő

Szöllő

1. Vígh hegy
2. Tolakodó

[66a] Csontfalusi határban

Szántóföldek.

1. felső Cser
2. Közép Cser
3. Also Cser
4. Sárkány
5. Csontfalusi Kalapos
6. Topolya
7. Zagyva felett
8. Kalaposi Közép dűllő

rétek

1. Cseri völgy
2. Csöszvölgy
3. Puszta templom
4. Butykás
5. Zagyva mellett.

Hogy ezen topographia nevek honand vették különösen eredeti nevüket nem tudatik – A mi a körül lévő hegyek megnevezését illeti ezek volnának farkas ordító, Lóhuzató. és Tolakodó –

Egyébiránt mi a Csontfalú község eredetét, népesítését vagy más egyéb topographiai megnevezésének származását illetne – azt a Szentiványi nemesek leg

jobban tudják vagy is tudhatják midőn azoknál nevezetessen Siraki Siraky Lajos jelenleg Jegyző Urnál még régi irományok léteznek – és minthogy Siraky Család ezen pusztát többnyire birta, családi irományok által ő már Szentiványi község leírásában Csontfalun is regél. Kelt Csontfalun Aprilis hó 16:864.

Bornemissza Sándor
bíró.
Koresik Janos.
Esküt⁶⁹

⁶⁹ Az írnok a szóban az s után kihúzott egy betűt.

[67a]

Helynevek Czered községből Nógrád megyéből.

1. Czered Nógrád vmegye füleki járásához tartozó helység, falu. A múlt tizedben néhány éven által a pétérvásári kerületébe volt Heves vmegyének bekebelezve.

Határai: éjszokról Hidegkút helység; keletről Baratony puszta és Zabar helység; délről Tótujfalu puszta, Pogony és Bárna helységek; nyugotról Tajti helység.

Határának kiterjedése: 3250 catastralis hóld; melyből 250 catastralis hóld haszon vehetetlen.

Úri birtokossai:

Koch Antal bányatanácsos,

és

néhai Gyürky Pál korona ör utódai.

Fekvése: hegyes völgyes.

Földe: homok; nagyon elgödrosödött.

Népe: magyar, palócz kiejtésű.

Lakosainak száma: 740. kik között:

R. cath. 710.

Ágost. evang 12.

Izraelita 18.

Vidéke: Vecseklő, Egyházas Básth, Ó Básth, Hidegkút és Tajti helységekkel Medves allyá-nak nevezetik a Medves erdős hegységtől, mely Czeredtől – Tajti felé nyugotra – fél órányi távolban emelkedik.

2. Czerednek csak ezen neve él; azon megjegyzéssel hogy a nép Czeregy-nek mondja, egy részét pedig, mely fekvésileg dél felé külön épült tréfásan Tugár-nak nevezte.

3. Hogy volt-e hajdan e községnek más elnevezése? s

4. Hogy mikor említették legkorábban?

Arrol e községnek adatai nincsennek.

5. Hogy honnan népesített?

Arra is csak annyi jegyezhető, hogy lakosai között kik számosabban Bódi (önkiejtésük szerint Bógyi), [67b] Czene, Simon; néhányan Bóka, Pócsa, Pál, Kovács, Varga; s egy egy házban Csörge, Gál, Gecse nevűek – vannak többben Tajtiak, kiknek eleik, nevezetökből következtetve: a szomszéd Tajti helységből származhattak ide; s vannak Bucsok és Ondrejovics nevezetűek is: amazoknak eleik a monda szerint e vmegyében keblezett Andrásfaláról származván ide, mostan is újlakoséknak neveztetnek, Ondrejovicsék pedig szinte e vmegyei Mlágýói eredetűek.

6. Czered neve, 'eredete, értelme ismeretlen.

7. Határában előforduló topographiai nevek:

Misehegy: a helység felől éjszakra Hidegkút felé emelkedik, honnan mostan is ezen szántott hegyen jár által a nép gyalog a czeredi templomba, mint mondja – misére.

Szőllő oldal: amannak keleti része, jelenben szántóföld, a helységtől szinte éjszakra fekvő. A szőlőművelésnek nyoma sincs rajta s emléke sincs a népnek de fekvése arra alkalmasnak mutatkozik.

Megyes: szántóföld a helység felett szinte éjszakon, a Szöllő oldaltól kelet felé –

Úralmássa: szántó föld a helységtől közvetlenül keletre – a Megyestől délre fekvő. Erre is csak annyi jegyezhető mennyi a Szöllő oldalra jegyeztetett; azon tódalékkal: hogy a néphagyomány szerint e helység keleti részén, hol a mai nap zseller lakok és kertecskek vannak, hajdan uri lak volt, melynek még rejtve van ottan pinczéje.

Csató: szántó föld a hidegkúti határral összefekvő, a Meggyestől éjszakra.

Szilasztó: völgy szarvas marhának való takarmányt termő.

[68a] Kis ortvány és kis völgy: kis oldalon – mely hajdan fákkal benőtt lehetett – és kis völgyön szántott földek.

Pogányvár: szántóföld. – A várnak sem nyoma sem híre. – Ezen jön le a Hidegkútról Zabarra vivő út: a hagyomány szerint pedig hajdan a felvidéknek egri ország útja.

Gyepűsvölgy: szántóföld, régebben a völgy szántott földek között kaszáltatván, azok legeltetése idején oly kerítéssel védethetett a legelő marháktól mily gyepűnek neveztetik.

Nyerget: szántóföld – a Gyepűs völgy és alább nevezendő Kozma völgy közötti Középbércz' hátsó részén – fekvése idomáról nevezett.

Kozma: szántó föld, völgyén és oldalain, nevezetének eredete ismeretlen.

Fekete föld: szántóföld; nevét színétől vehette, ha bár nem is egészen fekete ugyan: de e helység határában legbarnább.

Varárétje: rét a Kozma völgy előtt délen, a Fekete föld mellett éjszakon; különös neve magyarázatlan.

Czenevölgy: szántó föld a Baratony pusztá határánál; e helység Czene nevű lakói eldödétől vehette nevezetét. Mellette

Gyesbíke: (a népkiejtés szerint írva), bikk lehetett, mert éjszaki fekvésű: most szántóföld.

Alsó rő, felső rő: éjszak felé lejtő, völgy fekvésű szántó földek: azért alsó verőnek felső verőnek kétesen értelmezhetők.

Szénégető alsó felső: két kisebb völgyön s oldalain szántott földek a két Rő között. Irtatása korában nyerhette nevét.

Alsó tó, felső tó, rétek a feketeföld déli szélén e fennebb nevezett völgyek előtt éjszakon. Hajdán mester**[68b]**séges tavak voltak, fogásai még most is láthatók.

E vidéken több helység határában, a patakok mentén látszanak ily fogással készült tavak helyei; ugyan ezen patak mentén, mely a Tarna egyik eredeti ága, láthatók alább a Baratony pusztá rétjén is. Fellyebb

Bekén kútja: egy könnyű vizű forrás ezen patak szélében Czeredtől délkeletre, mintegy 700 lépésnyire. Nevezetének eredete ismeretlen.

Rétkert: kaszáló a helység keleti része alatt délen, emelkedett helyiségekkel körítve, patak által metszve.

Bíró föld: szántóföld a rétkerttől keletre; nem a bíróa nem is a községé: hanem a lakosoké.

Pap hegye: szántóföld a Rétkert felett délen, ~~a lelkesé vagy a templomé.~~

Cséklyés, Tamoslápa, Láz: szántó földek, ismeretlen névjelentésűek.

Vanyiga gödre: szakadozott gödrös hely a Láz keleti szélén. A' hagyomány szerint erre vitt a Pogány várnál említett egri országút s innen a Tótujfalusi pusztá s Pogony helység határán által.

Gátasrét: a barotonyi határon, régenten elgátalva.

Alsó malomnál, felső malomnál: rétek, tulajdonkép azok helyeinél, mert azok évtizedek előtt elpusztultak.

Veres csáté: szinte rét amazok között, a malmok felállásakor csátét teremhetett, most keményebb takarmányt adó.

Nagykert: szántóföld, régebben a Bódi család⁷⁰ kertje.

Szállásfő: szántóföld, fölötté

Pirosalma: szinte szántóföld; ezek között marhacsapás, mely mellett évtizedek előtt még buza vermek voltak.

[69a] Ravaszyuk: szántóföld a Szállásfőtől délre, egy szoros völgy oldalain Melynek fenekén vékony ér folydogál s

Pípó patakának neveztetik.

Hódosortvány: szántó föld ezen patak felett, a Szállásfőtől keletre fekvő⁷¹.

Győri: szántóföld, régebben Tótujfalura erre vitt szekér út; nevezetének eredete ismeretlen.

Kerek berek: jelenben szinte szántóföld, nevezetét még berek korában volt alakjától kaphatta; ettől keletre lefelé

Felső lapos, alsó lapos: háts fekvésű szántó földek.

Szúnyog berke: szántó föld, hihetőleg irtvány. Monda szerint e helységnek Szúnyog is volt közbirtokosa:

Szíjj ortvány: szántóföld a barotonyi és zabari határokkal összefekvő; az alatta terülő rét is így neveztetve.

Simonok árnyéka: kissé árnyékos kisterű szántó föld, e helység Simon nevű lakóiról neveztetetve.

Vöfénberki rét: egy kis kaszáló hely, a Vöfé berke erdő részről nevezve, mely a tótujfalusi határban van 's nevezetének eredete ismeretlen.

Ortvány: szántó föld telekesítése után kaphatta nevét.

⁷⁰ Az első szótag szinte alig látszik.

⁷¹ Későbbi betoldás.

Lószög, Csűrárnyékok, Dongó alsó felső, Malyik, Sotó alsó felső, Ölyhös,
Lénárd alsó felső: szántóföldek a tótujfalusi határ körül –

Csertes: szántóföld és hitvány erdő, szinte a tótujfalusi s egyszersmind a
pogonyi határnál –

Fülörd, Polyák ortvány alsó felső: szántó földek, a pogonyi erdő mellett
fekvők. Nevezetők eredete ismeretlen.

Zajoskuta: forrás a Fülörd éjszaki allyában.

Erős habolárd: szántó föld s erdő –

Kis Vagyicsa, nagy Vagyicsa: ez a bárnai határon – csúcsos tetejű erdős he-
gyek – nevők jelentése ismeretlen.

Rozsdás kút: forrás vize színéről – s felette az erdő is így – neveztetve.

[69b] Középbércz: szántó föld s erdő, a bárnai határ felé fekvők, a czeredi er-
dők közti fekvés szerint neveztetve.

Kis farkaslyuk, nagy farkaslyuk, Rövid orom, Kő allya; –

Hosszabaram, Rövidabaram: a népkiejtés szerint, fekvésök szerint pedig:
Hosszabb orom, Rivedebb orom; –

Somosvölgyfő, Csurgókút berke: erdő nevezet alatti – igen ritka makktermő-
fájú, sűrűbben galagonya bokrokkal benőtt hegyes-völgyes területek.

Zúgóhegy: marha csapás és és nehézáratú szekérút.

Kis árnyék, Eperjes, Pócs bikke, Nyúl vára, Szolgabíró alatt, Szentek után
vagy Szentek kuta berke, Takács háza, Takács berke: sovány, s nevez-
tetésük eredetéről ismeretlen szántóföldek.

Köves verő: magas hegy, déli oldala – kopasz apoka, – meredeksége miatt
kecskékkal is legeltethető, sőt meg sem járható; más részein szántott.

Kőfeli: hegyhát fekvésű szántó föld.

Szárkőlópa, Szárkő árnyéka: erdő részek a bárnai határral összefekvők; fölöt-
tük a

Luccza púpja: a Kőfeli hegyhát déli végén emelkedett dombcsúcs, épen a
bárnai határon.

Czinegés: silány erdő, legelő és szántó föld –

Barnabércz: legelő – a Czeredből Bárnába vivő út felett, mely a tajti és czere-
di határokat tevő

Csók völgyén, imitt amatt mély gödör által szűkített szabásban lejt Bárna felé.

Selyem háza s árnyéka: bikkes erdő rész, azon hegynyak mellett, melyen az
előbb említett Czered-bárnai szekérút megy által s

Hegyhegyi-nek neveztetik.

Emberete fő: kis erdőrész a Selyemház árnyékának keleti szélén

Ebedlyukete: szántóföld emez erdő *részecske*⁷² mellett keletre: neveztetésük
valószínűleg igen elferdültek, minél fogva jelentésük magyarázhatatlan.

⁷² Tintanyom miatt nem látható a szó eleje, vélhetően ez áll ott: *részecske*.

[70a] Magos kis, nagy: fekvésük szerint nevezett szántott s legeltetett hegy-földek.

Hosszúbércz: szinte.

Jókút: silány szántóföld jó forrásokkal.

Tóbércze: egy gömbölyű tetejű hegy, néhol szántott, néhol legeltetett. Alatta évtizedek előtt, a monda szerint tó volt.

Simon föld: a tajti határral összefekvő, e helység Simon nevű lakóiról neveztetve.

Gál föld: kisterű szántó föld. Gál nevű lakója is van e helységnek.

Körtvélyes: magas hegy nagyobb részén szántott s rajta most a körtvélyesnek jele sincsen.

Kente: egy völgy keskeny réttel, a Körtvélyestől kelet felé lejtő, az alább leírandó Vincz vára alatt délen. –

Ízsó: egy szántott lápa tér, a Vincz várától keletre lejtő. –

Tóldiné bikke: a kis magos alatt éjszakai lánásan fekvő szántó föld. – Nevezetességek értelme, eredete ismeretlen.

Látó hegy: az Ízsófelől éjszakai a helység felé emelkedő –

Kis gerendom: a Látó hegytől szinte a helység felé éjszakai nyugati irányba nyúló-bércz, szántott valamint az előbbi; s rejtett kis völgyet képező, mely tájával együtt

Bábalyukának neveztetik. Ez is szántó föld.

Vincz vára: a Látó hegytől nyugot felé, ehez közel, de magasabban emelkedett, nagyobb részén szántott – tojásdad hosszukás tetejű – kopasz hegy, a helység nyugati végéhez déli irányban. Éjszakai oldala részletesen, déli oldala általán meredek; de nem megjárható.

Hogy az ősidőben vagy lak- vagy temetkező hely lehetett – bár épületnek mi maradványát sem mutatja, – a rajta található hüvelyknyi vastagságú csereptöredékekből és kúpjának azon szegélyéből gyanítható, mely rajta még néhol gallér alakban kitűnik. Alatta a helység felé vagy inkább a község mostani temetőhelye fele, egy zug van, mely

Remete szögnek neveztetik. Szántóföld.

[70b] Takácsuta: gyalog út, a faluból a Bábalyukán s ebből a Vincz vára és Látó hegy közötti nyakon ~~nyakon~~ így nevezett, innen az Ízsó felső – s Kente alsó részén által, a Tóbércze és Magosak alatt a Hosszú bércre 's fel ezen az Emberete fő felé a Selyemház erdő fölé s a Kőfeli hegyhát magaslatokra sat vezet.

Verdecze: a helységből a temető hely mellett, a Kente fő felé fölvezető bárnai szekérút', s ez úttól nyugot – s a Körtvélyes hegy felé terülő szántó földek nevezete. Jelentése magyarázatlan.

Tobolyka: egy szántott lápa vagy hajlás.

Ivás fő: helyel szántott helyel csak legeltetett hegy a tajti határon. Nevének eredete ismeretlen.

Varga Jancsi kuta: forrás a tajti határ szélében, tájékán a czeredi határban fekvő szántóföld, legelő és cseplye is róla neveztetve.

Tótok tóla: a helység déli oldala – s a Bábalyuka közti kis rét.

Halastó: évtizedek előtt a volt, s közötté gyümölcsös; most kaszáló rétecske a temető hely alatt.

Tófenek: a Halastó felől nyugotra felnyúló völgy, rét. Ettől éjszak felé kissé emelkedő szántóföldek is részint így, rész

Gödörfőnek neveztetve.

Kölesszél, Bámota: a helységtől nyugot felé a tajti határig laposan fekvő szántó földek.

A tajti tónál: neveztetik maig szántó föld e helység határában mert e mellett még e század elején terjedelmes tó volt a tajti határban, csónakázható sőt néhol öt hat öll mélység mely a kiirtott erdők helyén felszántott hegyek' záporok által lehordott könnyű földével betelvén, évek óta kaszáltatik s a mai időben már jó minőségű takarmányt terem.

Kijáró: szántóföld a helység éjszak nyugoti részétől a tajti határig. Alsósfelső része közötti irányban szántatásáról neveztetve.

Halottak uta: a Kijáró felett, a tajti és hidegkúti határokkal össze –, a Mise hegytől nyugot felé hátsan – fekvő szántó föld. Részben a templomé.

P. H. Kelt Czereden Augustus hó 6^{án} 1864

Bíró: Pócsa nagy Mihál ×

Zsingor Antalsk jegyző

Hites: Simon László × 38.

[71a]

Helynevek panyi Darócz községből, Nógrád megyéből

Nógrád megyében kebelezett p. darócz községe tartozik A' Losonci járáshoz, Losoncz székhellyel; á' község Losoncz város, Vilke, Miksi, Rapp, Kalonda és Jelsöczel határos, szép emelkedett dombon az országút kétoldalán építve.

Á községnek ezen mellék neve panyi, mely tót szó magyarul urat jelent, hihető onnét szarmazott mert a' köséget több földes urak lakják. A' községnek van szőlője is de a' borától elvásik a' fog.

A' köséget nem igen réGINEK mondják de hogy mikép telepítetett meg azt nem tudni.

A' dülő és másnevek következők.

Borsóföld, ortvány, templomföldje, hosszú, borókás, dovinya, bozsony, jánosvölgy, káposztás, martonyos, szőlők allya, magos bércz szőlő hegy, csonka, Lukapataka, Kohor, tögyes, homok, Kétútközi. – Varga rét, malomgyep, baksa, kispást útra járó. Kohári völgy agáczos erdő, janovölgye almás part, töviske, mocsolyapatak, róka lyuk, mély völgy és menyecske berek.

Kelt p. daróczban April 12 – 1865.

Fabrizy László
jegyző.

[73a]

Helynevek

Dengeleg községből, Nógrád megyéből.

- [73b] 1, Dengeleg falu fekszik Nógrád megyének déli részében, – megyei kormány székel Balassa Gyarmaton, Szécsenyi járáshoz közigazgatásilag, Cs. kir. adó tekintetben Sziráki kerülethez tartozik. –
2. Mindenkör csak ezen névvel „Dengeleg” birt, – a’ mennyiben élő emberek emlékeznek! a’ körül fekvő ’s ezen falut ismerő községbeli népsége: Gyengelyak, tótossan, – (magyarossan lehetne talán gyengelak) nevezi. – A’ most élő öregeink, ősapáik szavaik után regélnek, miszerint a’ helység szélét mosó pataknek tulsó – nyugoti – részen, feküdt volna ezen község, – ’s akkorában – mondják – város volt, melynek neve: „Aranyláb” volt. –
3. Nem emlékezhetni, hogy a’ falu, – a’ feljebb ’s most kitetten kívül, más nevet viselt volna. –
4. A’ község igen régi, bár a közlő annak eredetiségéről mit sem birt kikutatni, – földes uraságok változtak, a’ régiek elpusztultak. – Pecsétje 1746 év ótai, – volt é az előtt pecsétje, nem tudni. – E’ pecsétjén a’ körirat latin: Sigillum Dengelegiente 1746. – Többi idomja ez: bal oldalán búza kalász közepében kenyér s abba nyilván három kés van beszúrva jobb oldalon szántó vas, – ’s mind ezek felett: korona, alul pedig három csillag, – Vagyis ilyen:⁷³
-
- Határa 250⁷⁴ Catastr. holdból áll, hol egyenes, hol terjedelmes – halmos fekvésű, – de azért nem hegyes (innen, Gyuláig. egyenes téren haladhatni) földje jó, kitűnő minéműségű és kívánt mennyiségű gabnát megterem. – Talán ezért van azon elnevezés: Aranyláb. Erdeje nincsen, bár, csak 18 év előtt még szép és sok erdeje volt.
- 5, Most tótok lakják, 4/5 része ev. vallásuak, az egykoron vallási üldözések elől, részint Cseh országból, Hont megyéből sat. ide húzódtak, – minthogy az akkori [74a] földes uraik b. Podmaniczkyak szinte ev. vallásuak voltak. – A’ r. katolikus lakosok régibbiek itten, 1/5 részt tesznek, – nyilván az előtt magyarok lehettek ezek, – mi több határhelyeinek nevezete tanúsít, – most tótok, de magyarul beszélnek. – Az egész falu népségét, 620 lélekre tehetni. –
6. A’ község neve eredetiségéről mi sem tudni. –

⁷³ Rajzolt körpecsét, a rajta lévő szimbólumok: középen egy kör félig befestve, vélhetően ez egy domb ábrázolása, amelyből három kard áll ki, az ábra fölött korona, alatta három csillag, jobbra tőle egy ekevasnak tűnő ábra.

⁷⁴ Nem látható pontosan az utolsó számjegy.

7. Határának egyes ~~határainak~~ részei ezek: Tyauka, igen áldott fekete agyagú föld, – hajdan a' mint a' nép beszél, szőlők voltak itt. – Rovnye, – róna szántóföldek, – Sándor, – Dávid bereg, Kispap – bereg, – Hangács, nyilván ezen hely jó viszhangot adott, – Mosó, Zólyom, Trsztyni, nád termet itt, – Cseres, – Tót adamov prjeloh. –

Az itt, most is jó karban 's használatban lévő r. kath. templom, falu felett emelkedett helyen áll, – gothikus Stylben épült, igen régi, eredetét nem tudni. – Feljebb, ezen partnak tövében, mintegy 200 ölre, egy földművelő beltelkén, akadtak földalatti kőfalakra, – melyekből már több pincze felépült mivel e' határban kő nincsen. – Nyilván ez lehetett klastrom, – filialis az egykoron Szirákon lakott Paulinusi egyh. rendnek. – Homály fedi mind ezeket. –

Kelt Dengelegen Aug. 22. 864.

jegyzette
Cservenák Károly
községi jegyző.

[75a]

[Dejtár]

Helynevek

Nógrád megye s a primási drégely-palánki uradalomhoz tartozó fiók Déjtár Községből. –

1. A megyének székhelye?
 - a) A községnek járásbai beosztása?
 - b) A környék elnevezése?
2. A községnek hányféle elnevezése élmost?

B: Gyarmat

Kekkö.

nincsen

A községnek valamint ez előtt, úgy most is egyedül egy, és pedig „Déjtár” elnevéze létezik, – Hogy nevét honnét nyerte nem tudatik.

3. Volt é hajdan a községnek más elnevezése?

A községnek hajdan is azon elnevezése volt.

4. A község mikor említetik legkorábban?

A község a legrégebbi hagyomány után már a törökök itt létekor is állott, mit több török okmányok – melyek Esztergomban a primási irományok közt léteznek – tanusítanak

5. Honnan népesítettett?

Nem tudatik. – Azonban a lakosok mind magyarok és romai katolikusok. – Espedig hogy magyarok, neveikből is lehet következtetni, milyenek például: Bugyi, Gréczi Nagy Fábián, Mészáros, Bágyi, Hegedűs, s.a.t.

- [75b] 6. Mit lehet tudni köztudomásból vagy akmányokból a község nevének eredetéről?

A 2^{ik} pont alatt olvasható.

7. A község határában előforduló helynevek?

a) Ólom domb. (A községtől délfelé eső szántóföld, dombos, ólmos föld anyaggal) –

b) Pusztaszőlő (e helyen valaha szőlő létezett)

c) Úrtovisse (dúló hajdan uradalmi birtokban levő kövisek erdő volt)

- d) Bugyi ortás (mely dülő hajdan egészen „Bugyi” nemzetségé volt)
- e) Nagy tó (47 hold térségű tó, melyben nagy halak és vadállatok tenyésznek).
- f) Hélye (rét, hajdan füzes leven benne, hélye s más hasonló madarak lak helye).
- g) Nyáras (erdő, melyben többnyire nyárfák tenyésznek, s melynek egy része már kiirtatván az uradalom által mint szántó föld használtatik)
- h) Békás (kert, közepén tóval melyben hajdan tekenyös békák tenyésztettek, szélei kövel valanak kirakva

[76a] i) Mangató (egy dülő, közepén tóval)

- k) Rózsás (dülő, hajdan csipke bokros hely, mely ki irtatván, jelenleg mint szántóföld használtatik)
- l) Szénégető (dülő, hova⁷⁵ a pataki Kovácsok szenet égetni járnak)
- m) Farkas fészek (hajdan erdő melyben igen sok farkas tartózkodott)
- n) Csörgős (dülő, hol a törökök hajdan csatáztak, mi abból következtethető, hogy szántás alkalmával, több, kisebb golyók s ló fejek találtak)
- o) Nyíres (legelő, hajdan nyíres erdő helye)
- p) Sikás asó (dülő, sikáló fű – zinkraut – termő helye)
- r) Mogyorós (dülő, hol hajdan mogyoró bokrok léteztek.

Altalában tekintve a határt éjszak felé futó homok Kelet- és délnek fekete homok nyugatnak Köves és agyagos földű.

Kelt Déjtáron Mart 1^{én} 864.

Rák Mihály
jegy

Csabai Balint biro

⁷⁵ Javított szó.

[77a]

[Diósjenő]

Hely Nevek

Dios Jenő községéből, Nógrád Megyéből, tartozik a Kekői Szolga Birói járáshoz, mellynek székhelye BGYarmath. – Ezen helységnek lakossai törzsökös Magyarok mit vezetnek Neveik is kecségtelene tesznek, p. o. Nagy, Juhász, Tusko, Dallos, Havas. s a. t. A többség Református vallású, csak mint egy harmad része Rom Catholicus, egy néhány zsidó is lakja. Ezen kettős nevével is nevezetes, t. i: D Jenő melly elnevezését a határban letező több Dio faktól nyerte, de kivált a község mellett levő terjedelmes dombon hol most a Rom Cath. templom diszlik, számtalan Diofák voltak, – Megjegyezse méltó, hogy ezen domb lévő templom a Reformatio hajnala kiderülésekor a reformált vallást bevett lakosoké volt, mind adig még azt az akkori haborus időkben a Törökök szét nem rombolták, mi meg történvén a Reformatusok új templomot a helység uczejában építettek, – s ambar későbbi időkben a helység felett ejszakra fekvő dombon a Törökök által szét lövetett templom romjaiból, a R. Catholicusok magoknak a most fen álló templomot építették, még is azomban az ott lévő Diofák a Reformatus Lelkesz használatába voltak, egész 1750^{dik} évig, a midőn az akkori Nógrád szomszéd városi Plebános, kinek a D Jenői R. Catholicusok mint filialisták: pasztorsága alá tartoztak, a Nográdiakkal D Jenőre jöven a templom körül lévő Diofáról, a gyümölcsöt éretlen korában erőszakkal leverni akarták; De a D Jenői Reformatus hívek seregestől ellenők álván, őket vissza verték, Azomban néhány hetek múlva, mint ez a hely [77b] béli reformált Anyaegyház jegyző könyvében örök emlékül felvan jegyezve, a Nógrádi Plebános számos Nógrádi hiveivel ujjal meg jelent D Jenőn, a templom környéken lévő Diofák gyümölcsseinek leveretése végett, s midőn a Reformátusok őket ismét vissza verni akarták: a Plebanos Úr, az akkor Uralkodott Felseges Maria Terezia Királyné által meg erősített magasrendeletet mutatott fel, ezen szavakat ismetelve hangoztattván: Potentes potenter agunt, Nos Maria Terézia Ezt halván a Református Lelkesz, az ő hiveit azonnal lecsendesítette, s e szerint a Diót leverette, s a fákat maga részére elfoglalta, és az az utáni években a fak folytonyosan a Nógrádi Plebanusok birtokába voltak, De most már csak egy van életben mellynek gyümölcsét évenként a Nógrádi Plebános élvezi, a többiek kivénültek és el porlottak. –

3. Hogy D Jenő helységének hajdan más neve lett volna arra semmi adat nincsen.
4. Jenő helységének neve, már a tizenharmadik század elein említetik azon régi könyvben melly a Váradi Cathedrale templomban találtatott, ezen titulus alatt Ritus explorandae veritatis, per judicium ferri candentis, melly könyv Kolos-

várta 1550^{ben} kiadott Bél Mátyás pedig 1740^{ben} Ujra kiadta. Ezen Varadi Protocollumban előszámlalodnak, azon városok, es helységek nevei, melyekből való embereken 21 esztendő alatt, úgy mint 1214^{től} fogva 1235^{ig}. Miután az igazság keresésében egymással perlekedők dolgát a Birák eligazítani nem tudták, azon rettenetes próba a tűzes vassnak hordozása által való próba a N. Varadi Templomban Mise szolgáltatás közben véghez vitétt. Azon Nevek sorában említetik Jenő, és Haláp Nógrádból. Lampe Historiajában is említetik Jenő helységnek neve.

[78a] 5 A helység lakossai mint fentebb is említünk törzsökös Magyarok

6 A helység neve eredetéről, értelméről, a 2^{dik} pont alatt meg említett adaton kívül többet nem tudhatni.

7. A helység határában szántó földek, dűlők nevezetesen, Lokos, Hosszúberek Tucza, Kövecses, minthogy kavicsos, Tófüle tó fölett fekszik, Hanta, Lapos haraszt ez legelőnek használtatik, Baba szőlő, Füzes minthogy a Füzesi rétek felett fekszik, Köves haraszt, Kasa hegy, Lyánykút, ezen dűlő végen van, az úgy Lyánykút jó friss vízzel szolgál, Pusztá Berény hol ez előtt mintegy 5 ével Pusztá alatt, de tagosítás következtében a volt jobbagyoknak jutott, s így meg maradt a Neve, A Pusztá, Borsos Berinkéhöz közel fekszik, csak nem a határ szélén, Vörös haraszt, és Vörös haraszt allya, Úrhegy, Vagott Erdő, és Tompa haraszt ezek szántó földek melyeknek forgóin egy egy völgy, csérgedező⁷⁶ folyó vízzel létezik, s kaszálonak használtatik, úgy mint Búdós tó a Berenkei határ szélén, Búdós tói folyóval, Görbe Patak Görbe pataki csérgedező folyó vízzel, mely az Ugynevezett Kámor vára alatt fagad, ~~Arany~~ Aranyos Patak szinte folyó vízzel, továbbá Irtások, és Füzes, mely a helység alatt fekszik, tővég a tónak a végében, Máki rét⁷⁷, és lokos, hol a Lokos vize fakad, ezen völgyekben, több helyeken igen vizet szolgáló kutak vannak, úgy mint a Liget kút a tohoz közel, Csorda csapás kutja, és az említett lán kút s. a. t. Legelőül csupan kisebb elárkosodott helyek szolgálnak mely 72 holdat téssen, Pusztája van Fő Meltóságú Herczeg Eszterházy Pál Úrnak Nógrád felől, hanem rengeteg Erdősége van, melyben Őzek, és Szarvasok nagy számmal szabadon tenyesznek, Van 3 szőlő hegye, úgy mint az öreg hegy, hol jó gyümölcs fák, úgy mint jó Gesztenye, Alma, Körtve és Szilva fák találtattnak, Az egész Határban van szántó föld 2321⁷⁸ hold Cath 188⁷⁹ □öl, Rét ... hold⁸⁰ 45 □öl, 932 155 hold 11 □öl szőlő, legelő 245 öl 577 □öl, Erdő 5965 hold 937 □öl, Nadás 14 hold, haszonvehetetlenség 219 hold 1047 öl,

⁷⁶ A sor fölé betoldva.

⁷⁷ A sor fölé betoldva.

⁷⁸ Eredetileg 9344 szerepelt ott.

⁷⁹ Bizonytalan olvasatú számjegy.

⁸⁰ Olvashatatlan számjegy áll a hold előtt, 3959-ből átírva.

mellyhez a egy 74 hold kiterjedésű tó is számítatik mellyben nagyobb mennyiségű halak is léteznek, így összvesen az egész határ területe 9725 holdat Cath és 905 □ölet téssen. [78b] Ezen határnak Erdeiben nevezetesebb berczek is találtattnak mellyek környékén mint Thuroczy jeles írónk is elő adja egy mogyoró nagyságú sok⁸¹ granát kövek is talaltatnak, különösen a Perőcsényi határnál egymás mellett bamulatraméltó 11 láb magasra felnyúló köszirtek láthatok, mellyekhez hasonlót csak Tirolban lehet látni. Ezen köszirteket nevezik Oltár köveknek, kecség kívül azért, mert Nehai Magyar Eldődjeink, mikor még pogányok voltak, az akkori szokás szerint, ezen berczeken aldoztak az ő Isteneiknek, mit tanusít az is, hogy ezen oltár kövekhez közel van egy kőből kivesett kád, mellynél az áldozatra elszánt tulkokat le szokták ölni, és azok vérét abbe be eresztették, mert ha a le ölt barom vére a kádon kívül, másúva ki folyt, már akkor több veszélyt jelentő jóslatokat tettek, vannak továbbba D Jenői erdőben meg több számtalan berczek, és vár omladékok is, jelesül: úgy nevezett Pogány vár, Czigany vár, Csehek vár, melly berczek körül régi Minczek is látattnak, legnevezetesebb a Kátori vár omladéka, melly a Jenői hegyek tetején a helységtől egy rövid órányi távolságban fekszik ejszakfelé sűrű Erdőség között, a vár kőfalai – széjel vannak omolva, de láthatók itt, több mélységes, a talán a föld alatti bolthajtások maradványa, valamint egy kösziklából kivésett lyuk, vagy gödör, mellybe ha kő hajítatik, az igen sokára ér feneket. – Nevezetes hogy mikor a szél Kátori hegyen zúg, már akkor más nap télen, nyáron hideg szokott be álni, A Köznép mondája tartja, hogy itt sok kincsek vannak elrejtve, s többször történt hogy nem csak a helybéliek, de még messze tájékról is szoktak jönni még ejszakának idején is gödröket ásván, pénzt keresni. Mind ezen Várak omladéka, azt tanusítják, hogy ezen helyeken, még a Magyarok bejövétele előtt, várak ~~v~~elehetek; de az azokroli bizonyos tudomást; a régiség sötét homályba borította. – Továbbba léteznek még több igen magas fekvésű berczek a rengeteg erdőség Között, u m. Suta lápa, Csértány, Köszirt, Magos hegy, Báránybercz, Rakos patak Őz berek, Holló fészek, Király kút bercz, mellynek allyában igen jó vízzel szolgáló kút vagyon, úgy nevezett Király kutja, Csipkés kut, [79a] Malna hegy, hol sok malna is terem, Dobó bercz, Somos, Koványos, Harom hársfa, Hosszú bercz, Sajtkut, Poros hegy hol egy időben Nemet honból behozott Nemetek is laktak a lak házak romjai jelenleg is latczanak, kik csupán, favágással⁸² mint napszámosok egész év alatt foglalatostkodtak, kik később a hegyekből a szomszéd Szokolai határban létező pusztában, ugyan olly alkalmazás végett berendeltetek az Uradalom által, melly pusztá Szokola Huta. Vannak még ezen Erdőségekben több fakadó

⁸¹ A sor fölé betoldva.

⁸² A v betű f-ből javítva.

forrasokból áló ki folyó patakok, úgy m. a már egy szer említett Lokos vize, melly Nógrádi, Tolmácsi, Banki, Romhanyi, Szalóki, Vadkerti Lörinczi, és Dejtári határokon át folyván, több aprobb patakokal egyesülvén, a Dejtari határban az Ipolyban rohan, továbbba Zsibak patakja, a helységtől egy jól fertály ora⁸³ nyi járásra az Erdőben, egy köszikla Kebeléből ember karnyi vastagságra ömledez ki, melly viz egyszersmint ásványos, onnét ki tetczik, minthogy akár hidegen, akár melegen fürdők benne az ember, mint sok példák bizonyítják, többféle betegségben használ, Azon kösziklához közel, mellyből ezen hasznos víz kibuzog, ~~vag~~ van egy más köszikla, mellyben kövé vált tengeri csigákat, vagy is tengeri csiga házakat bőven lehet találni. Kámor patakja a Kámor hegyhez közel⁸⁴ mely az Aranyos pataki réteken keresztül foly, mit is is már egy szer említünk, ez is gyógy erővel bíró a forrásnál, és ha az eféléből is hasznót venni óhajtó földes Úr birtokába volna, úgy a Zsibaki is, így ezen a helyeken fürdő hazak építhetnének, kivált a kőszvényből gyógyítás végett, messze földről is, sokan ide seregelnének. – Nevezetes még, hogy a már felemlített Tónak van egy figyelemre méltó kised szigete, melyen nád terem, és rajt fűzfák is vannak; de nagy vagy nagy víz áradáskor, vagy rendkívüli szél dühöngésekor [79b] ezen sziget helyéből kimozdul, és más helyen álapodik meg, hol ismét néhány évekig mozdulatlanul marad, jelenleg a malom gátjához közel áll 15 évekóta. –

Ezen község határos Nógrád Mező várossal hova a Lokoson keresztül⁸⁵ egy 10 öles szelességű útvezett, Tolmács, Jászteleki, Pusztá, Borsos Berinkével, mellynek határáról⁸⁶ a Büdös⁸⁷ tói folyó választ, továbbba Szomolyás Pusztá, Nagy Oroszi Mező város, Kemencze község, Berneczével, Perőcsénnyel, és Szokola községgel az utóbbi 6 határt, csupán a magas bércek, és völgyek a rengetegségben valasztják Dios Jenő határáról.

Kelt Diós Jenőn Julius 4° 864.

Jegyzette Bálla Mihály
jegyző

Hornos Istvány Biro

⁸³ Utólagosan betoldva.

⁸⁴ Kihúzott részek szerepelnek a lejegyzésben.

⁸⁵ A sor fölé betoldva.

⁸⁶ A sor fölé betoldva.

⁸⁷ Kihúzott szó követi.

[81a]

Helynevek
Divény községből, Nógrád megyéből.

[82a] 1.) Divény mezőváros fekszik Nógrád megye éjszaki részén, losonci járásban.

2.) Mint a tót, mint más ajkuak által csak Divénynek neveztetik, más neve nincs.

3.) Más név alatt hajdan sem jött elő, hanem csak különféle kép iratott a mostani helynév, és pedig: Dévin, Devin, Divén, Dévén, Diwin Devén, Dywyn, Definia, Divin, Dyvyn, Deviny, Déviny és Dývin-nek. Lásd az illető kútföket és okmányokat a „Magyar Tudományos értekező”-ben II kötet 437 lapon.⁸⁸

4.) Tudtommal 1397 ben említetik D’ivény legkorábban. Lásd: Péterffy Károly: Sacra Concilia Eccl. Rom. Cath. in Regn. Hung. Celebrata II. kötet. 269. lapon.

5.) A lakósok egy része ős szláv eredetű, más része pedig igen hihetőleg a Balassa család által telepített itt le, s így e család alsó vidékbeli birtokaiból származik.

6) Divény nevének eredetéről olvashatni értekezést a „M. Tud. Értekező II köt. 436–438. l.

7) Divény határában előforduló többi topographiai nevekben semmi történeti vagy nyelvészeti, eredeti adat nem lappang, hanem az egyes dűlők nevei rendszeren természeti tulajdonságaiktól származnak, a hogy a talaj t. i. agyagos, vagy kövecses, dombos vagy, árkos stb.; legföljebb „Ribnik” nevű rétséget említhetünk, mely nevét onnét vevé, hogy itt hajdan a vár birtokosainak, – Balassa családnak – halastava volt.

Kelt Divény M. várossaban Május 16^{an}
1864.

Hadrava János
h. jegyző

⁸⁸ Az idézett nevek felsorolása Novák Lajos „Divény várának ismertetése” c. tanulmányában található a Magyar Tudományos Értekező 10–11. számában (1862/5–6: 436–453) a jegyző által megadott 437. oldalon.

[83a]

[Divényoroszi]

Jelentés Méltóságos kir. Biztos Urnak 3092 számú leiratára

Ami Divény Oroszi község elnevezésének eredetét illeti, a monda szerint ezen helyet Oroszok laktak s kiktől minekutána vissza tértek a Római katolikus Egyházba az „Orosz” elnevezés által származott azon helyre melyet a mostani nép lakja. Lakosai többnyire magas magas dombokon, hol földjeik is vannak két három órányira is széjjel szorva tartozkodnak s innen nevezik a tót ajkuk „Trchanova” minek jelentősége „széjjel szórt”. Tartozik ezen község Nograd Megyének Lossonczi Járáshoz, határos Zólyom megyével: viselete életmódja ezen szegény népnek igen egyszerű.

Kelt Diveny-Oroszy Augustus 16^{ik} 1864 evben

Kossák Ferencz
jegyző

[85a] Nográd Megye

Losonczi Fő Szolgabírói Járás Divény-Oroszy község

Ezen község fekszik egy völgyben $\frac{1}{4}$ mérföldnyi Krivány nevezető hegytől, határos, keletről Túrész,⁸⁹ Delről Buda Lehota Éjszokról Hrinýova és Nyugotról Veglés községékkal különösen mintegy $\frac{1}{4}$ mertföldny távolságra Zólyom Megyével Krivány hegyen határos.

Hajdanában ezen község Rusznyáky nevezető mintegy 36 holdnyi téren volt letelepedve és miután ezen Rusznyaky nevezető tér Divény M városok hataravál határos volt, onnan vette tehát Divény Oroszy közseg eredetét.

Továbbá ezen közseg miután csuppan Slavokból áll „Trhanova” nak neveztetik, azért, mert ezen kozséghez irtvanyosok tartoznak kik irtvány földeken letelepedtek, s nagyon szét vannak szorva úgy hogy a kozségtől 3 tól 4 óra távolságra laknak.

Termését nem a legjobbak közt lehet számítani, mert a fő termék ezen községnek a krumpli, de néha jó rozs is terem. földje nagyon kövécses

Végtére Ezen Divény Oroszy „Trhanova kozséghez” tartoznak még 2 pusztak és pedig felső és Alsó Bzova ezen puszták azért figyelembe méltok mivel más rég óta üveg gyarak léteznek és még mai napig haszonvetélbe vannak

Ezen község pusztakkal és hozza tartozó irtvanyokkal együtt 2430 telket es p r. kath foglal magában.

[85b] Az egész községnek csak 14 Urbéri telke van; de vannak irtvány foldeik. is. –

Egy hold vető földnek az Ara 16f 22^{en}for

Kölönös megnevezései vagy jelei nem adathatnak elő

Kelt Divény Oroszy Novber 24^{en} 1865 éve

Kossák ferenczmk
hjegyző.

⁸⁹ Természetesen Fűrész településről van szó.

[87a]

[Dobrocs]

Jelentés Mlgos Kir. Biztos úrnak 3092^{ik} számú leírátára.

Dobrocs község fekszig Nógrad megye éjszáki részén Zólyom megyével határjával határos. a község neve határjában fekvő Zólyom Megye határán lévő Düllőtől vette eredetét mely – vrch Dobrocsajnak hivatik ezen hegy tővéből ered s határjan keresztül folyó patak mely Dobrocsi pataknak neveztetik. s vámosfalutól folyó vízzel egyesülve a megyen keresztül folyó Ipolyba ümlék, a község mindég ezen Nógrad Megyéhez tartozott a Losonczy Járás szolgabírai által kormányoztatott 's kormányoztatik. a község déli részén egy dombon fekszik kis kápolnai templom. mely a 13^{ik} század utolján vagy a 14^{ik} elein épült, ebből következtetve a község már és akkor létezett.

a községnek más neve nemlétezet nem letezik.

aközség hagyoman szerint vas gyaraktól elmaradt – ezeknek megszünte után – nép által nepesitetett s mely nyelvére tót.

aközség földje sovány, erdős köves, berkes. s lakosai ezen föld műveléséből élnek, s egész határban falun kívül lazaikon is laknak.

aközségről s határjáról több nevezetességel bíró nemlétezik, s így többet nem monthatunk felőle.

Mély tisztelettel vagyunk Dobrocson Aug 12^{én} 864

alázatos szolgai
Mahut János bíró
Pojják mk
község Jegyzője

[88a] Dobrocs község határába következő Helynevek találatnak

- 1., Lucsna, – falu mellett létező igen száraz rétek dülő neve
- 2., Pod kostolom, – alegjobb földek dülő neve.
- 3., Szion, – Ez egy dombb a falutúl mint egy fél negyed orányira távol melyen Dobrocsi Evang: egyház temploma létezik. –
- 4., Andreaska, – Rétek dülő neve. –
- 5., Pilisko., Erdőségnek neve, melyben igen finom béka só találatik, mely a' Párádi üveg gyárba fuvaroztatik, – ugyan ezen erdőség labába létező földek is e kép neveztetnek. –

- 6., Oslovska ubocs, Drahe, Erdőségnek neve. –
7., Tiszovnik, – rétek dülő neve. –
8., Zahumnja, szinte a határnak legjobb földjei⁹⁰, dülő neve
9., Hliszti, Rovna, Ribnik, Kostyjalovo, Medzi Potocski földek dülő nevei. –
10., Zsjar, Erdőség és igen sovány partos földek dülő neve
11., Predok lazov, – földek dülő neve.
12 Sušnyov vrsok, – Mala Dolina, Velka Dolina, – Hlbvoko, – Hegyeiken létező
földek s rétek dülők nevei. –
13 Jaszenyov Vrch, ez egy köves kopár hegy legmagasabb az egész határba,
melynek lábába földek léteznek. –
14., Tiszovnyik, – földek s rétek dülő neve.
15., Vrch Djel, – földek dülő neve
16 Vrch Dobrocsaj, – Zólyom megyével határos földek s rétek dülő neve. –
17., Vrch Brestina, – földek s rétek dülő neve. –
[88b] 18., Pörös, – Vámosfalva község határ szomszédságában létező földek s
rétek dülő neve, – mely onan neveztetik Pörösnek, – hogy hajdan a' község
Méltóságos Gróf Zsichy uradalommal, – ezen dülő bevételén pörölt. –
19., Strehár Dolina, földek s rétek dülő neve. –
20., Zsabicz, – földek s rétek dülő neve. –
21., Herman, – földek s rétek és erdő dülőnek neve. –
22., Dobrocsajka, – két hegy közé szorított rétek dülő neve melyben igen finom
széna terem. –
23 Hrb., földek dülő neve. –
24 Cserveni Vršok, – agyagos és igen sovány földek dülő neve.
25 Vlcsja Jama, – földek dülő neve, melyen keresztül Vámos falva községben
egy út vezetetik. –
26 Sztranicz, – partos és kavicsos⁹¹ földek dülő neve. –

Kelt Dobrocson Január 30^{án} 1866

P. H. ⁹²

Palag András Biro
Pavlinyi Pál × torvény Bíró

⁹⁰ Javított szó, eredetileg *fölgyei* szerepelt.

⁹¹ A sor fölé betoldva.

⁹² A pecsét felirata: GEMEINDE DOBROCS KÖZSÉG.

[90a] Dobrocs Nógrádmegyében kebelezet község
határának következő helynevei találkoznak u: m:

1.^{ör} Andreáška: rétek dülő neve. –

2.^{ör} Pilisko: földek dülő neve, – s a földek mellett létező erdőségnek, mely erdőségben, igen finom béka só található, s a lakosok által Párádi üvegygarba fuvaroztatik

3.^{ör} Oslovska. Úbocs: erdőségnek neve

4.er Tiszovnik: rétek dülő neve

5.^{ör} Rovna: földek dülő neve

6.^{ör} Ribnik földek dülő neve

7.er Zsjar: ezen dülőnek partján sovány irtvány földek léteznek. –

8.^{ör} Dobrocsajka: egy völgynek neve, melyben egynehány darabb rét található.

9.^{ér} Herman: Erdőségnek neve

10.^{ér} Vlcsja Jama: földek dülő neve, mely dülőn keresztül szomszéd Vámosfalva község felé egy út vezet. –

11.^f Sztránicz: földek dülő neve

12.^{ér} Szion: Ez egy hegy Dobrocs községtől mintegy ½ negyed órányira távol létezik, a mely hegyen ezen községet illető evangélikus templom létezik. –

13.^{ör} Cserveni Vršok: igen sovány földek dülő neve.

14.^{ér} Šušnyov Vršok: hegyekben létező földek dülő neve. –

[90b] 15.^{ör} Jaszenyov Vrch: az egész határba legnagyobb hegy melyen szántó földek is léteznek, – de nagyobb része köves juhok számára jó legelő van rajta. –

16.^{ör} Vrch Dobrocsaj: Zólyom megyével határos földek s rétek dülő neve. –

17.^{ér} Bresztyina: földek s dülők neve

18. Vlcskov Laz: szinte hegyekben lévő földek s rétek neve. –

19. Hlachova: Sztrehar vršok: Sztrehar Dolina. – földek s rétek dülők nevei

20.^{ör} Djel, Krajnja Hvorka legelő, erdőség s földek dülő neve. –

Kelt Dobrocson December 27^{én} 1864.

Palag András Bíró

P. H.⁹³

⁹³ A pecsét felirata: GEMEINDE DOBROCS KÖZSÉG.

[92a]

Hely nevek Dolyán Községből Nograd megyéből.

1^{ör} Dolyán tartozik Pozsonyi Közigazgatási területhez, Nógrád megyébe, Szécsényi Kerületbe; E' tájékra nézve más elnevezés nincs.

2^{ör} Ezen Községnek a helyben Szakásos neve Dolyán, vagy Dolyány, „Dolán”nak leg inkább a németek szokták nevezni; Tót nyelvén: Dolyani; do Dolyjan, Dolyjanszki féle képen neveztetik. Ezen községben Magyar és Tót ajkú a lakosság.

3^{ör} Ezen község a leg idősebb korú emberek emlékezetétől fogva mindig így neveződött, annak hajdani más féle el nevezéséről nem emlékszünk.

4^{ör} A község mikor említetik leg korában, és

5.^{ör} Honnan népesített: nem tudatik; arról leg kisebb adatoknak birtokába nem vagyunk.

7^{ör} Községünk határának természeti minémisége, és Dülőkénti fel osztására nézve következőket jegyezzük meg: Nagy-Rét, Horváth-Föld, Horváth-Rét, rét és szántó földek határosak Endrefalva határával. – Halászi szőlők alatt, Szántó földek, határos Sz: Halászi, és Apáthi Puszta határaival. –

Töltés-mellet; (Fel töltöt út vonal mellett) szántó földek. –

Hársas; (Lipina) Rét és Legelő, régib időkben azon Hárs fák tenyésztek, arról nerte elnevezést is, – Szőgek és Csákó Földek, valamint ezek, úgy az előbeni valamenyi dülők igen [92b] szép fekvésű s jó termő róna földek a ménes patak partján; Csurgó (Čurgorska) egy hegy tövéből igen jó és szüntelen bőven folyó víz forrásrúl nyerte el nevezését; ennek partosab része legelő ~~lapálya~~ részint rét, nagyobb részt szántó föld – határos Pöstényi határral. – Tói-dűlő: részint rétből. nagyobb részt pedig szántó földből ál, a rét közepet 3. év tized előtt mintegy 60 folyó öl átmérőjű átt gázolhatlan nádas tó volt; mostanába már termő rét let – ezen dűlő határos Pöstényi, Pethő Puszta, és N. Szécsényi hatarakkal. – Szarvas hegy: ez csupán szőlő ültetményekből ál, határos N. Szécsényi határral. – Hegyi-dűlő: igen szép fekvésű parti róna szántó földek – egy része határos N. Szécsényi határral. – Savina-völgye: a major hegy tövében; csátes füvet terem. – határos Puszta gétzi határral. – Major-hegy: a község határán keresztül egyenes vonalban átt nyúló kő szirtes kopár magos bércz, a leg magosab része Vincze-hegynek is neveztetik, régi időkben ezen szőlő ültetmény volt, mert még most is ki ösmertszik a barazdák helye – ez leg kitünőbb bércze Dolyáni határnak, mert épen ezen álitatot fel a Cs. kir. Triangulator által a Trigonometricus jel is; határos Kis-Géczi erdővel; ugyan ezen bércz mentén Dolyán felé Kis távolságra, egymáshoz épen közel eső, s a hegy tetőn jóval feljeb emelkedő s mintegy 25. öl átmérőjő a

hegynek át szakításából fel hányot két Szembetűnő domb ál, hogy mikor, és mivégre s miként alakulnak légyen azok – Semmi bizonyost nem lehet tudni; az ős emberek azt mesélték ugyan hogy azok még a török idejéből valók. – És hogy régib időkben községünk környékén törtenhettek is nímí csuda tételek lehet ab-búl is következtetni, hogy nem csak ezen Szembetűnő nem épen természeti ha-nem emberi művek láthatók itten, hanem ezeken kívül az említett hegy környé-kén számtalan emberi ’s álati csont vázak is egész nagyságában találtattak; úgy külömbféle idomú s alakú töb fontra menő Réz darabok, kis menyiségben finom arany drótok, kivált zápor esső alkalmával találhatok váltak; –

Továbbá még más régiségi maradvány is találtatik községünkben, tudni illik: a községi beltelkeken kívül levő temet[93a]tőben egy romba dült templom for-ma kő alap, és még most is oly erősen áló mintegy egy □ ölni nagyságú darab fal elfogyhatatlanul ál, úgy hogy ebből látni lehet hogy hajdan igen szilárd építmény lehetett, mert még most is oly hatalmasan tartja magát hogy azt csak különös eszközökkel, s nagy erő feszítéssel lehetne elbontani. – Téglaégető rét és szántó földek egy időben Tégla égető volt itten. – Dölt Kútnál Legelő határos Kis Géczi hatarral, – Sági völgy, Szalmatercsi völgy részint szántóföld de nagyob részt he-gyi legelők, határos Endrefalva határával Barnavölgy: szántó föld, parti legelő, és erdő részekből áll – határos Endrefalva határával. – Öreg hegy: ez csupán Szőlő ültetményekből álló, és határos Endrefalva határával. –

Kelt Dolyánban Febr. hó 13^{án} 1864. –

Paczek Istvány
Jegyző

Janosik Istvany biro
HorvatJanos × Esküt
Hlavács Janos × Esküt
Veszeloyszki Janos × esk.
P. H.⁹⁴

⁹⁴ A pecsét felirata: DH, alatta keresztben álló kapa és kasza.

[94a]

Ecsegh Helysége.

1. Ecsegh – helység, Nógrád Megyebeli Szécsényi Járásban.
2. A Községnek „Ecsegh” nevezete országszerti; a helybeli pórnép „Ecsek”nek ejti ki.
3. Mikor Kezdődött „gh”val a végén iratni, nem tudatik. Annyi bizonyos, hogy az illető plebániának „Historia Domus” tanusítása szerint 1716 évben „Etsegh”nek iratik, jólehet a helység már Tatárok idejében⁹⁵ is létezett. – A helybeli pórnép „Ecsek” Kiejtése után indulva, valószínű az, miszerint ezen Község eredetileg „Ecsak”nak mondatott, mely nevezet „e” mutató névmásból, s „csak” foglaló szócskából állván, valamely tárgynak kitüntetésére mutat, például: E csak a jó bor! Milyetén valóban az ecseghi – Kevesbbé ismeretes Veres bor. Vagy pedig: E csak az áldott, jó, termékeny, – biztos hely! Milyetén szavakra fakadhattak elődeink, midőn Tatárok elől tovább és árrebb nyomulván, s tolodván, oly helyre akadtak, a minő volt Ecsegh azon időben.
4. Mint mar fennebb említett, az illető Plebania Történelmében 1716 évben jön elő Ecseghnek Nevezete: mely Község akkor még igen csekély lehetett miután 1746^{ban} is csak 582 lelket számlált; jelenleg pedig azon szám már 1640re rug. – Korábbi idők mivoltáról Ecseghre nézve e részben mi bizonyost se lehet mondani; mert olyatén adatok teljességgel hiányzanak.
5. Népesítése valószínűleg Tatárok ~~altal~~ elől menekültek által történt, mely időben Ecseghnek Napnyugat és Ejszak Közti dombos térsége tölgy- és cserfás rengeteg erdőség volt: alantabb pedig – egész a helység felső széleig Mocsáros tölgy- szil-, eger- s Füzér patak mentében csoda nagyságu fűzfák nagy sűrűségben tenyésztek. Ilyetén erdőség pedig – alul Berczelig, felül pedig Szécsényig szakadatlan vonalban – hagyomány szerint terjedett.
6. A község nevének eredetéről vagy értelméről annál többet, mi a [94b] mi a 3^{ik} pontban érintetik, sem köztudomásból vagy hagyományból, sem pedig írott vagy nyomtatott emlékekből előhozni nem lehet.
7. A Község határában előforduló helyrajzi nevek:
 - „Sós-rétek” mely nevezet a siksótól származik, millyennel régibb időkben azon rétek bővelkedtek. Jelenleg azon só épen nem látszatik.
 - „Egerfás rétek” a hajdan rajtok itt ott állott izmos egerfáktól ugy neveztetek; jelenleg egy sem látható.
 - „Belső és Külső Semlék” igen posványos rétek hajdan, minek nyomai jelenleg is némely helyeken látszhatók. – Elnevezése ismeretlen.
 - „Kánta-oldal” csekély térségű rét, melynek elnevezése ismeretlen.

⁹⁵ A rag -en része későbbi betoldás a sor alá.

„Cseh völgy” Parlagon sokaig feküdt szántóföldek; jelenleg szőlővesszőkkel ültetődnek be. – Elnevezése ismeretlen.

„Tatár völgyfő” Ez az a térség, hol az ecseghi vélt várnak romjai látszanak, mely inkább csak rejtek, – menedék, – egy Kém-toronnyal ellátott, s mintegy háromszáz ember számára épült biztos hajlék volt, mintsem vár, melyet valószínűleg azok építették, kik a Tatárok későbbi látogatásaiktól tartottak. – Később ezen vár – hagyomány szerint „Leányvárnak” nevét kapta: ugyan is bizonyos „Borbála” nevű tulajdonosnéjától, ki ezen várban lakván, a megkedvelt férfi vendégek kedvéért ekéből is kifogatta a marhát, ha a vendégnek tovább való kocsizással kedveskedhetett. Innen „ekebontó Borbálának” elnevezetett. Mely időszakban azonban élt légyen, arról hallgat a Kronika.

„Ördögös” szántóföldek dülőjének neve, de elnevezése ismeretlen.

„Csordanyom” jelenleg szántóföldek; hajdan szarvas marha veszteglő helye volt, melynek közelében éjszokról gott alaku Kápolna állt, e mellett egy vízforrás buzogott, melynek többféle betegséget gyógyító erő tulajdonított. Mire nézve a Kápolna számos bucsújáratokkal tiszteltetett. Valamint azonban az idők folytával a Kápolna elpusztult: úgy [95a] a forrás is lassadán kiszikkadt, úgy hogy jelenleg a Kápolnának csak csekély nyomai láthatók; a forrásnak pedig hült a helye.

„Katona temető” Törökök itt laktakor – bármily viaskodásokban elesettek nyugvó helye volt hajdan; jelenleg szántóföldek.

„Békás vagy Tatár tó” Nagy álló víz volt régiebb időkben; most szántóföldek. – Elnevezésének oka nem tudatik.

„Csörgő” úgy nevezetett szántóföldek ekecsörgéstől, melyet a békasó féle kövecs szántáskor okozni szokott.

„Cser-oldal” szántó földek, – cserfa – patingnak⁹⁶ való vesszőterméstől nevezetett el régiebb időkben.

„Pogány vári dülő” a szomszéd Kozárd helység határában egykor létezett „Pogány várnak” délfelé nyuló területe.

„Vattai jus” szőlőhegy, mely egykori János és Antal tulajdonosairól kapta nevét. Antal felől mondatik, hogy ez hozta volna első Zsidót Ecseghre, a miért régiebb időkben átkozott volt a neve.

„Mocsáros” szőlőhegy; Mocsáros fától úgy nevezve: most azonban már nem látható.

„Rózsamáj” szőlőhegy, mely a különös jóságú Veres-bor termésétől ismeretes.

„Galagonyás” hasonnevű bokrokkal sűrűen környezett szőlőhegy.

„Kikiricses” Kikirics nevű⁹⁷ virágtól elnevezett szőlőhegy.

⁹⁶ *Pating*: erős vaskarika vagy lánc (régebben szíj vagy gúzs), amely az eke gerendelyét az eketaligához kapcsolja.

⁹⁷ Javított szó, eredetileg *nevezett* szerepelt ott.

„Józsefhegy” József napján kiadatott szőlőkiültetéstől vette nevét.

„Torlás, külső és belső Salgó”nak elnevezési oka ismeretlen.

„Szili dúlő” a kiirtott szil –

„Meggyes” a kiirtott megyfáktól neveztetett szőlőhegy.

„Ürgés” szőlővel való beültetése előtt ürgék tanyája.

„Sándorhegy” a földes ur Sándor kedves fiától hajdan a kiültetéskor elneveztetett.

[95b] „Aranyhegy” az igen bőtermésű, s jó veres borától neveztetett.

„Füzér patak” melyről azt mondja a hagyomány, hogy Füzér nevű földes uri család birta volna egykor Ecseghet: minek azonban semmi más nyomát nem találjuk. Nem is hihető, hogy azon családtól vette volna azon patak „Füzér” nevezetét; hanem inkább a „füzes” től, melynek mindkét parti tömött sűrűsége Közt hajdan folydogált.

„Világosi puszta” nem régen szántó földeknek közepett – egy dombon, melyről Jászberényig láthatni, díszes gazdasági épületekkel és uri lakkal dicsekvő puszta, mely azonban vízben hiányt szenved.

8. A helységgel határos területek: éjszokról „Barát hegy” ’s alsó-Toldi határ. Keletről, Pásztó M. város határa (Heves Megyében) Délről Csécse helység határa, melynél kezdődik az Alföld felé nyúló rónaság. Nyugatról Buják hegység határa, mely oly hegyies és dombos, valamint az ejszaki, és Napkeleti térségek.

Kelt Ecsegh 1864 évi April hó 12^{én}

Úrik József
községi jegyző.

[96a]

Kozárd

(1771. évben már „praedium impopulatum”)

1. Kozárd – helység Nógrád megyebeli szécsényi járásban.
 2. Szláv kiejtéssel „Kozárkának” is mondatik, mely nevezetét állítólag egy „Kozza” azaz kecske (pásztortól) vette, ki hajdan e helyet lakta. De ezen magyarázatot csak Tótok adják, – valószínűleg e szó véletlen összhangzó jelentése folytán. – Annyi tény, hogy magyar ajkuak által első nevével említetik.
 3. Más nevezete tudomásra nintsen.
 4. A Község eredetéről biztos adatok hiányzanak. Annyi bizonyos, hogy az ecseghi plebániának – ugynevezett „Historia Domus” tanúsítása szerint, Kozárd – ugyanis ily nevezet alatt, Csécse helységgel együtt az ecseghi Anya-egyházhoz 1716. évben csatoltatott.
 5. Népesítése valószínűleg a felvidék tótsága ’s a legközelebbi magyar ajkuak által történt; mert az 1771 évi Urbéri táblázatban mindkét nemzetségre mutató nevek fordulnak elő.
 6. A helység szláv hangzata kiejtése után következtetett nevezete a 2^{ik} pont alatt érintetett; magyar eredetéről mi határozott sem állíthatatik. Máskülönben a község ejszokróli fekvését tekintve, hol egy mély árok mentében az ut meglehetősen szoros, és egy nagy kővel elzárható, lehetett nem minden ok nélkül hajdan feltételezni, hogy hajdani neve „Kőzárd” lehetett. s e magyaros nevezet⁹⁸ mellett szól a szomszéd községek magyar lakossága, mely mint ilyen, bizonyosan ily hangzatu névvel is jelelte.
 7. A község határában előforduló nevek következők:
 „Pohánka” egy szántóföldrésznek dülője, s alatta fekvő szőlőhegy.
 „Rózsamáj” e földrészt és mellette fekvő igen jó veres bort termesztő hegy.
 „Peres” szőlőhegy, mely nevét onnét vette, hogy egykor ország-ut; később pedig, mint elhagyott térség szőlővel ültetve be, pörre szolgáltatott okot.
 „Szuhánka” – vele határos szőlők egy része.
 „Kacsástó” a vadkacsákról így nevezve, melyek az ily nevű szőlőhegy lapos tetején – állítólag létezett tóban tartózkodtak: – habár e tó – ha létezett is, igen csekély lehetett.
- [96b] „Acsád” egy szőlő rész, és alatta lévő jó vízforrás neve.
 „Dubina” szláv nevezet, annyit tesz, mint tölgyes erdő, valamint az érintett is – vegyítve itt ott cserfával.
 „Váczí jus” egykori tulajdonosáról; –

⁹⁸ Eredetileg *nevezett* szerepelt.

„Harang gomb, vagy Harang domb” a haranghoz hasonló alakjáról ekép hivatta, – különben erdő.

„Nagymező” egy magas hegy tetején találtató mező, kiterjedéséről nevezve e névvel. Emezőnek egy része „Ibolyás”,nak, szláv kiejtéssel pedig „Nevolás” vagy is „Nem hisznek” is mondatik.

„Leány határ” egy határ a „Barát” hegy nevü erdőségben, mely tulajdonosától nyerte Barát nevét.

„Pogányvár” egy Vár-rom, melynek azonban csak itt ott mutatkozó alapjai látszanak.

„Jama” és „Rovienka” szláv nevezetű két darab föld.

„Bika rét” jelenleg szántóföld, egykor fütermő erdőtisztás, arról ekkép nevezve, mert a helység bikájának állítólag itt kaszáltatott a fű.

„Kovács rét” szintén erdőtisztás, a Kovács által itt égetett szénről, ’s illetőleg Kovácsról így nevezve.

„Szoliszkó” kender föld.

„Oldal” szántóföld – hegy oldalbani fekvésétől kapta nevezetét.

„Trávényik” szőlő.

„Vrška” partos hely, valószínűleg a szláv „Vrch”-tól származtatva.

8. A helységgel határos területek: Éjszokról „Alsó-Told” helység határa. Innét napkelet felé menve „Barát” hegy; Délről „Ecsegh” helység határa; Nyugatról Szentivány helység s határa.

Kelt Kozárd 1864. évi April hó 7^{én}

Úrik Józsefmk
községi jegyző.

[98a] Endrefalva község Nógrád megye Szécsényi
szolgabírói kerület, ugyan azon főbírói járás.

2. A község neve: Endrefalva. Palócnép nyelvén: Endréfava. Az utóbbi név vidéki elterjedéssel bir. Endrefalva országszerte ismeretes.

3. A községnek semrégi, semúj elnevezése nincs. Csak különbféleképen iratik: p. o. Endrefalva, Endréfava (palócosan) a régiekszerint mit némely okmányok tanúsítanak EndrőFalva iratott, amelyjelenleg egészen elhangzott.

4. A község legkorábbi említéséről, nincs emlékezet, a templom levéltárában levő okmányok (mely legrégiebbek). 1755. évről szól; és már azelőtt is plebaniával birt a Község.

5. Hogy Községünk népesedése honnan keletkezett; arra a legöregebb lakos sememlékezik községünkben; de még Atyáiktól semhallottak róla. Azomban lehető a történetek szerént, hogy török fajjal kevert.

6. Endrefalva néveredetéről, sem hagyományok, sem irott okmányok nemléteznek.

7. A község határában levő düllők, azok nevei, és egyéb nevezetességek: Apáti völgy, düllő neve, szántó föld, Lapos, szántó föld. Hangyabolyos oldal, szántó föld Macskavölgyi oldal, szántó föld [98b] Nagyrétdomb szántó föld. Szivadaloldal, szántó föld, Szivadalvölgy szántó föld. Szivadal eleje szántó föld. Bagóvölgy eleje, szántó föld. Kis- és Nagy borsószer, szántó föld, Mélyvölgy szántó föld. Bakszár. szántó föld. Baromút szántó föld. Gr. Stainlain Susanna Asszony majorjával. Henehegy, szántó föld. Megyerivölgy szántó föld. Nyerges szántó föld. Kikínyesvölgy szántó föld. Kikínyesvölgy eleje, szántó föld. Gyulavölgy szántó föld. Kasaortvány kevés szántó földdel, nagyrésze kopár. Mogyorós oldal, szántó föld. Mogyorósalja, szántó föld. Nyócafáknál. szántó föld. Kőbércoldal, szántó föld. Tógát szántó föld temérdek köterméssel. Tógátmege rét. Tógátelőtt rét. Hosszúnyilas rét. Zuhaj rét. Csíkos rét. Száraz rét. Kertalja rét. Mogyorós alja rét. Biróság rét. – Henchegyalja rét. Pást rét. Pásti rét. rét. Paprét. rét. Szivadaleleje rét. Kis- és Nagycene rét. Fűzfákalja rét. Hazajáró rét. Egyenesnyilasok rét. Csörgő rét. Patakon átjáró rét. Bűdös rét. Berkeknél rét. Godórét. rét. Hídmege szántó föld. Kotorka rét. Nagy és Kisbabat szántó föld, rozsmalommal. Pástrajáró szántó föld. Sírmány föld. Útköze jóminéműségű föld. Borotva szántó föld. Túlso nyulás, föld. Nyulás bérc szántó föld. Kisnyulás szántó föld. Képoldal szántó föld. Sáfránykert szántó föld. Nyulásoldal szántó föld. Görbeirtvány szántó föld. – Bikaszántás szántó föld. Ravaszlyuk szántó föld. Hármagödör szántó föld. nagy mély gödörrel. – Szöllőhegy szántó föld. valaha szöllőhegyvult. Fűzes szántó föld kevés réttel. Kenderföldek jó föld. – [99a] Serháznál, szántó föld. Lacza szántó

föld. Kertmege szántóföld. Kenderföldek temetőnél, igen jó földek. Útallyja szántóföld. Hegynek kijáró szántóföld, Bátka patakánál szántóföld. Kövicses, káposztásföld. Tógátmege szántóföld. Hirtelen szántóföld. Szilaska szántóföld. Vőkielő egyrésze szántóföld, több részei pallag, árok kopár. Kecsevölgy kopár. – Vicsorgó szántóföld, és egyrésze legellő. Bátka Kis- és Nagy. szántóföld nagyobb része árkos. Kőbérc szőlő termékettlen, Nyugatnak fekszik. Papvölgyi szőlő nagyszilvásokkal termékettlen. Agyagas szőlő. Kis- Nagymogyorós szőlő. Kásaortvány szőlő pallag. és mindtermékettlen. Kásortvány erdő. Kikínyes völgy erdő. Nyerges erdő. Hálástető legellő. Szénéégető völgy erdő. Szivadalbérc erdő. Szivadal völgy erdő. Sárhegy erdő. Lapostető erdő. Apáti bérc erdő. Apátivölgy erdő. Borsószer erdő. Méh völgy erdő. Azerdők határosak. Karancssággal, Pusztatercs, Nagy–KisGécczel és Dolánnal.

Végre a szántóföldek melyeknek egyrésze Délnek, másrésze pedig Éjszaknak fekszik, határosak: Szalma és Pusztatercs, Pilíny, Felfalu, felső- alsó Ludány, Halászi, és Dolány községekkel.

Kelt Endrefalván December 15^{én} 1863.

Bartus János bíró
Lados Mátyás ×
Bartus János örg. ×
Deák József ×

[100a]

Helynevek Erdő Kálló község Nógrád megyéből

- 1.^{ör} Nógrád megye. Szecsény főbírói járás adó kerület Szirák. a' Közigazgatásra és Törvénykezésre⁹⁹ nézve a' Tisztviselő Szirakon létezik.
2. A Községnek néve valamint régebben úgy jelenleg is irás szerent Erdő Kálló
3. A Községnek más elnevezése nints mint sem Erdő Kálló
4. Hogy a' község mikor emlitetik legkorábban tudomás nints.
5. Népesítéséről hogyan honnan keletkezett, miután semminemű irat nem találtatik nem tudható
6. Név eredetéről hogy honnan származott a' község néve ki nem puhatolható. A község magyar, R Cath. vallásuak.
- 7: A község határában elő forduló topographia helyek.
Földek Major melletti. Alsó Szöllők alatti, Versegi Szőlőknél alá járó, Cseri alá járó, Jartsi Cser, Közép bérce Gömbözt, Ebese völgy, Felső alá járó Alsó hegy szőlő Szent kút feletti hegy, Új hegy szőlő, Szent Kuti oldal Új szőlők alatti, Tohely rét, Kutnáli alá járó, Kútnáli hegy, Czeklás rét. Kertek allya, Kapolnás föld, Kaposztás, Sziladka, Eresztvény, Malom melletti, Czigány berek, Kender föld Cserallya Alsó rét Cser verő Csértető, Puszta hegy s szőlők, Kömrök, Bikazó. Magyalos, Gödrök, Magyalosi rét vácsi völgy, erdő Nagy völgy erdő Kardos erdő [100b] Kutgormány erdő Kantorné berczerdő Nagy Katyui völgy erdő.

Kelt Kálló Majus 30^a 864

Fekete István
Közs jegyzőe.

⁹⁹ A sor fölé betoldva.

[102a]

Helynevek

Erdő-Tarcsa községből, Nógrád megyéből.

[102b] 1re. Erdő Tarcsa.

2ra Erdő Tarcsa – Magyarok – 3ikra. Soha sem volt – 4re 1200ban. – 5re Magyar honból. – 6ra valódi magyar. – 7re. Kése rétje – Magyalos – Tyúkos – Hangács, Kiss írtvány – forduló – Héhalom, – Dengeleg – Kálló – Verseg, legelője igen csekély – kaszállója kevés – pusztái: Tecz lak. a' határos Kőkényes község határ szélén, Alsó pusztá a' határban. – Mesko Pusztá a' határban. Hangács, a' szomszéd Szirák MVáros határán. Sivata nints. Erdeje igen csekély, határja, Kálló – Verseg – Kőkényes – Héhalom – Dengeleg, Szirák – Uzsa – és Erdő Kürthel határos. Kertek. a' beltelkeken vannak szilvások. Szőlő hegye Zólyom név alatt, kevés de meglehetősen bort terem. Irtvány – A' határ egy fele – 20–30 év előtt a' község Erdő Között volt. onnan vette Erdő Tarcsa nevét is. – van egy forraskája – Kútja 14–15. A' községet kétrészre hasítja – az „úgynevezett” rét patak, melyben csak sok esőzés alkalmával foly a' víz, és Hatvannál a' Zagyvába szakad. – A Török had járatban sokat szenvedett. – Találtak még most is bomba darabok, és csodálkozásra méltó sarkantyúk. – E' község határ termékenységére nézve – 7. 8. magot ad; ha tulajdonosa földjét jól miveli.

[103a] Bir a' községi Föld Birtokosság három száraz malommal, vízi malma nincs.

Erdő Tarcsa 1864 Február 11^{én}

Nagy János Biró

Tobias Josef T bíró

[104a]

Esz. betű
Esztergály felső község Nográd Megyében
Járás Kékkő

I F. Esztergálynak határa szét terjed, s ennek szomszéd falvai, éjszak keletről száraz Brezó, délről A. Esztergály dé nyugotrol Kékkő M. Városa, nyugotrol Dacso lam ejszak nyugotrol Lest, egészen ejszakrol rengeteg erdőség.

II A' Községnek mostani neve Esztergály (Strhare)

III A fölső Esztergály Községének már 11^{ik} században kellet leteznie, miután a Balassa család Kékkői levél tárában 1244^{ki} évről találkozók ok levélben legelőször jön elő Esztergály (Stergár név alatt. Ez évben bizonyos Sena de Stergár fia Bódus (Bodus filius de Stergár) Az ötlet akkor illető Stergári birtokát eladta Mikónak ki atya volt Grof Bitternek Kékkőn (Comes Bitter de Kékkő) a mostani B Balassa család elődjének.

1251^{ik} évről ok levélben, mely szinte a fen említett Kékkői levél tárban találhatik előjön mind Esztergály avagy Stergár birtokosa Supk Vacyk (de villa Stergár). Supk filius Vacyk de villa Stergár) Ki Mikónak Detre de Zólom fiának Nergues nevű birtokát eladja (Mikoni filio Detrici Comicis de Zólum)

1273^{ik} Évről oklevélben ismét más birtokosok jönnek elő Éliás és Suchan de Stergár (Éliás et Suchanus és bele egyeznek a Király (Kun László) adományozásában melyszerint a hozzájuk tartozó Stergar földet (terram de Stergár)

Grof

[104b] Ogouch (Egyed egidius) Mikó fiának ajándékozta ugyan annak ki az 1244 oklevélben Bódus Sena de Stergár fiától is megvette az Esztergály birtokot.

Esztergály, Stergár, Struhár, Sterhán, neve onnan származik, mert az első ott le telepedet lakosok, kiknek honnan jötte nem tudatik, a rengeteg tölgy erdőségek közepete faragással, esztergályozással foglalkozvan minden féle fa nemüeket készítettek, mely foglalkozás bol mai napig is kosár fonás, abrincs faragás, és egyéb fáboli készítmények fen maradtak.

A Felső Esztergályi népnek foglalkozása szántás vetés, fáboli készítmények u. m. lapát, gereblye, villa, kosár, nyírfa söprő méh kasok, mely utóbbit szalmából csinossan készítenek s úgy tovább szakajtókat lisztre eleségre alkalmas edényeket (bubenyica) részint szalmából részin fabol.

Fölemlítették, hogy az hajdani bejöttek az rengeteg erdőbbeni lakosok letelepedése egy kút forrásnál vala, mely kút mai nap¹⁰⁰ neveztetik Struhárka, és valójában azon kút forrás mai napságban is épségben létezik.

IV A F. Esztergályi határának Erdőségek részletessen nevezendők, Vína Sztránnya, Pazucha, Csertyoznyi hrb, na polonku, paulou hrb, mozdrikovi hrb, Saulovicza, nákye, Bucsina, Rohacska, uhlíszká, tomásou hrb, závoz, nad závoz, hrádok, zhora jambríska, Stránnya.

V Dűlők nevei, Dlhé zeme, pod trnya, Kremenya, do rásztok, pod cselín, Kosztolní chodnyík

[105a] Vrchnie hlavi, okruhlí potok, bódiske, mlinyisika, pod rakitu, sirokí prieloch, mocsare, szecskou potok, jambríska, tomásou hrb, háje, jasyenyou potok, lípkou potok, chlievní potok, nad mlin, bielesní potok, Dolnie lúki; hornie lúki, Viskoucze, nad Kluku, Na Jánovej, nad hustyinu, pazucha, tyakiarou, novinki, rakita, nad rakitu.

VI A f. Esztergály lakosság Toth ajku, két Vallasbeli felekezetű u. m. R. Catholikus mely 246 ~~lakossal~~ lélek¹⁰¹ és Evani vallás beli mely 560 lelket¹⁰² ~~lakost~~ számlál.

Kelt Felső Esztergály 26 Majus 864

Zsáry János
Község Jegyzője

¹⁰⁰ A sor fölé betoldva.

¹⁰¹ A sor fölé betoldva.

¹⁰² Az áthúzott szó fölé betoldva.

[106a]

[Ettes]

Ettes Nógrádmegyei Község, véleményünk szerint nevezetét az erre keresztül utazóktól nyerhette, a hol tudni illik rendesen meg állapotdván marháikkal etetni. A falu igen régi lehet, mit a lakó házak mellyek fából vannak építve is mutatnak. Határja hegyes és völgyes, külömbféle alakú hegyekből 's völgyekből áll.

Határbeli dülőknek nevei e következők

Kotorka – Ságimagos – Ságiverő – ezen két düllő nevezetét onnét vette, mivel hogy a Sági határra megy ki. Vermesvölgy – Telek ezen düllő onnét nyerte nevezetét mivel a Telki pusztára megy ki határával. Hatlóholdja – Tőkés-ortvány onnét kölcsönözte nevét mivel itt mondhatlan nagy tőkék voltak. – Hencse. – Szilas – Mészárszék – Szöllőhegy régibb időkről onnét nyerhette el nevezetét, mivel sok szőlőt termett. Sebestény pallag – Kajnavölgy Nagyosztás – Dinnyeföld ez onnét nyerhette nevezetét, mivel itt régibb időke sok dinnye termett. Bénaoldal – Bénaárnyék – Andrásvölgy – Szilvások hajdanában szilvafákkal voltak be ültetve. Sirko ortvány – ezen dülőt hajdanában a Sirko nemzetség ortotta. Papberki. – Óriáshegy ez onnét kapta nevezetét, mivel hogy a határba a leg terjetebb hegy – Márkás – Nagybig hajdanában az ott levő nagy big fáktól nyerte nevét. Kisbig köze – Bigárnyék – Szélesláp – Kölei oldal – Nyírkút – Csókásvölgy – Várhegy – Árnyékallya – Kistóláp – Boczfás igen sok boczfa növénytől vette eredetét.

Kelt Ettesen Február hó 21^{én} 1865.

Általam
Szepessy János
Jegyző név aláíró

Zámbó István bíró keze × vonása
Sirko Ferenc J. B. keze × vonása
Máté János eff hites keze × vonása
Sirko Gergely hites keze × vonása.

[108a]

Helynevek

Felfalu községből, Nógrád megyéből.

Szécsényi járás

[108b] Hogy Felfalu mikor említetik legelőször azt homály fedi, de mint kitűnik az öregek előadásából, sőt a községnek a 16^{ik} Században Piliny községgel folytatott peréből, egykor jelentékeny község; sőt Parochia lehetett de a török a háborúban elpusztítván pusztának nyilatkoztatott. Hogy mikor népesítetett meg ujólag azt szinte homály fedi, hogy lakosai tótok voltak tanúsítja részint az alább látható dülők elnevezése; de az is hogy az idősebbek meg most is tudják szüleiktől elsajátított tót nyelvet..

A községi dülők nevei.

Sipkács, melly valószínűleg a Sipke szóból származik.

Kopánka. – Jamák, – Gregorok ortványa, – Pasztirszka luka¹⁰³ Kratka luka, – Tácsnyik, – Hrabovka, – Kuta völgy. Tornicka, – Meszes völgy, – Nyerges, – Tsanáros, – Mély völgy – Puszta szőlő, – Nagy Hegy, – Rövidék, – Szőlők alatti.

Kiadta

Kasztovszky Jozsef
jegyző

¹⁰³ Vélhetően: *luka*, csak nem látszik az utolsó betű.

[110a]

[Felsőpetény]

Tekintetes Főszolgabíró Úr!

Királyi biztos úr ő méltóságának m. év december hó 5^{éről} kelt 3092 szám alatti rendelete folytán, alúlirott a helység véneit magához szólítván, a „helynevek” érdekében tett lépéseink eredménye a következőkben pontosúl:

Felsőpetény 380 lelket számláló ág. hitv. tót falu, nógrád¹⁰⁴ megyének kékkői járásában fekszik, vagy az úgy nevezett Cserháton. Felsőpetény falu múltja teljesen nem tudható, de bizonyos, mint azt egy falun kívüli pusztatemplom romjai is vélni engedik, hogy keletkezése 15^{ik} századra tehető. A nevezett pusztatemplomról az általános monda az, hogy az egykor a Husziták birtokában volt. Ősi lakói úgy látszik a’ múlt század közepe táján teljesen kihaltak. Mostani lakói többnyire átköltözöttek, és pedig sokan valók: Penczről – Kosdról – Keszegről, kik a vallásüldözés ideje alatt itt kényszerültek lakást venni, hátra hagyván kinzóiknak minden ingóbingó javakat, egyedül ev. hitüket hozván magokkal éppen és sértetlenül.

A község határában van éjszakra: felső krista rét. A rét fölött, Hosszú berki szőlők, jobbra ettől: szántóivölgy, ezen alúl, répás és többerek, hely, melynek mély fekvése van, köröskörül pedig sűrű bokrokkal van párkányozva. Ugyan e részén a falunak nyúl el: az újvilág pusztja.

A községtől nyugatra fekszik a: határárok, kis tiriglán, fűrott fa, széles föld, valamennyi alatt szántóföldeket értik. Délnyugatra van: Komilajt, Tariglyán, Rozsosortvány, egy magas fensikon levő szántóföldeket, ’s e földek erdőbe kimenő részeit hívják így.

Délre vannak: kenderesek, Mizslajt, öregszőlők, káposzta hegy, hegy, melynek vörhenyes talaja van, különben is legmagasabb lévén a határban, hihetőleg káposzta alakjától kapta nevét.

Keletre: malomvölgy rét¹⁰⁵, szarvas árok, mostan egy nagy árok mellett mívelés alatt levő földek értetnek e nevezett alatt, hajdanában erdő közepében levő említett árokról mondathatott csak. Ennek szomszédságában van még a fazekas, számtalan fabokrokkal borított hegy oldal.

¹⁰⁴ A bal lapszélen a következő szöveg olvasható utólagos bejegyzéssel, nem a lejegyző kézírásával: 628 Helyn. tár.

¹⁰⁵ Utólag betoldva.

Felsőpetény

[110b] Itt még említendőek – alsó krista rét, – girintó – igen mély hely, melyen szép kaszáló nő. Továbbá, kerekret, háromárok, pazit. Csurgó¹⁰⁶

A község részei: Taban, kistor, Hosszútor.

Vagyok tisztelettel

Felső Petényben 1864 Május 23.

Kiss Pétermk
ev. lelkész.

¹⁰⁶ Nem látható az utolsó betű, de valószínű: *Csurgó*.

[112a]

[Felsőszécsényke]

Helynevek

Felső Szécsényke, Nógrád Megye, Kékői Járás B Gyarmath. székhelylyel. –

Jelenleg Felső Szécsényke, az előtt – Svábok – melly névvel, meg most is nevezik a szomszéd falu lakoi, – Egyéberánt általán esmert neve Felső Szécsényke. –

Ezen kis község, melly allig tesz többet 17 ház számnál, 1700^{ik} körül Bene család által telepítetett Sváb népek által, úgy hogy még mái napig is nevöket eredetiségökbén tartják, mint p. o. Kenzelman Pauman 's a t. különben nyelvök egészen magyar. –

Helynevei olly igénytelenek, mint po. Róka lyuk, Mogyoros, mellyről semmi történeti érdek nincsen. –

Felső Szécsényke 17 Majus 864

[113a]

Helynevek

Felső Sztregova községből, Nógrád megyéből.

[113b] 1 Felső Sztregova Nógrád Megyéhez Losonczi Járáshoz.

2 Valamint ez előtt, úgy jelenleg is Felső Sztregova nevet visel.

3. Más elnevezésről semmi adatai nincsenek.

4 Leg korábban említettik a Község mintegy háromszáz éve¹⁰⁷, ezen felül is lehet, miután a Község öregei vissza emlékeznek, hogy még őseiktől halottak mintha 300 évvel előtt még Szennay Evang. Egyházhoz tartoztak.

5. Honnan népesítetett a Község erről mitsem tudunk az azonban világos hogy egyrésze Jaszberinből is¹⁰⁸ származik.

6 A hatodik pontra nem felelhetünk.

7. Dűllői: Csachovo, Hlavy, Ubresztja, Mláche, Diniská, Rauňe, Prvosňe, Sztrjebovná, Legelő Prjelohe Nad vinice, Bok, Hegye Vanou Vrch. Szikla Komin Erdeje Havý Hájik Rétjei Djevnice Pod Praszkom, Dobošova, pod Járkom.

Költ Felső Sztregován Majus 28^{án} 1864.

Figuly Pál Jegyző

Gyuris „,janos Biro

¹⁰⁷ Eredetileg évé szerepelt.

¹⁰⁸ Utólagosan betoldva.

[115a]

[Felsőtiszovnyik]

„Helynevek”

Az Felső Tiszovnyiki Községből Nógrád Megyéből.

- 1.^{ször} A megyének, Kerületnek, Járásnak, széeknek, hova ahelység tartozik. A terület ezen politikai felosztáson kívül némelykor vidék, környék, táj és bir külön elnevezéssel, vagy több falvak csoportozata közös név alatt ismértetik: Felső Tiszovnyik tartozik Nógrád Megyéhez, Losonczi Járáshoz, B Gyarmati Törvény Székhez. Ezen Községünknek leg közelébi szomszéd községek. nevezetesen: Alsó Tiszovnyik, Veres, Turopolya, Balás Huta Puszta és Ó Huta.
- 2.^{ször} A Községnek, város hányféle neve él most: Községünk minden városoktól igen távol fekszik u. m. Gáts Varossa, Losonc, Gyarmat, Kekkő, Tót Pelsöcz és Selmecz.
- 3.^{ször} Vótte hajdan a Községnek más elnevezése? Vagy tán csak külön félekép íratott a mostani helynév? A Községnek más elnevezése nem vólt? Sőt nem is íratott külöfélekép helyneve.
- 4.^{ször} A Község mikor említetik legkorábban: arról tudomasunk nintsen.
- 5.^{ször} Honnan népesített: A felül is leg kissebb tudomásunk nintsen.
- 6.^{ször} Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból, írott vagy¹⁰⁹ nyomtatott emlékekből anév eredetéről értelmeről, mindegy nyelvé helynévre nézve: Községünkbe semmi hagyományok, nyomtatott vagy írott irások nem találatnak. Melyekből is leg kiseb köztudomásunk vólna. Holott 40 évek előtt oly rettentő tűz községünkbe tamad, hogy az által nagy szerentsétlensegbe estünk, és nem tsak avagyonunktól, hanem minden féle irományoktól meg fosztva vóltunk.
- 7.^{ször} A Község határában több előforduló többi topogradhiai nevek: nevezetesen Záhumenyi, Jazsovcjsja, Prjelohe, Brezja Jasenja, Hlavina, Háj, erdő, Kobolyi vrsok, Kiszelasztyí, Jacsicsnvo, Laz, Ragacsov Laz, Erdegov Laz, Za Bravce, Lesná, Mrazov vrsok, Jasenova, Brlohe, Paleniska erdő, Lazár, Pod Javor, Sztrmvo, Trankov Laz, Csrjepkov Laz, Buríková Dolinka, Malenyistye, Píla, Hrebenyecz, **[115b]** Dolnja Jama, Dedinski Vrch, Pjeszke erdő, Zolyom megyével határos Hnuszno, Szolistja, Pod súszko, Holí vrsok, Husta

¹⁰⁹ A szóból csak a v betű látszik.

Jedlina, Muchov Laz, Kandov Laz, Krajcsov Laz, Zvarín Laz, Harvanja, Medzi vrske, Simkov Laz, Polvonke, Kosztolnvo, Povojnvo, Králikov Laz, Brvnicsnvo, Pod Pjeczku, Brezja Rubanye, Bukovinke, Pod Turkovo Bralo, valaha midőn a Törökök határunkban voltak, azon bizonyos kosziklából a Török le esvén agyon ütte magát. Onnet kapot nevet Turkovo bralo, Lasztyi, Moczgányovo, Tátsnyik, Kabinov Laz, Buk erdő, Kosjare, Sztránya, Szkládovja, Palom, Kovátsovo, Klokcsovo, Pod Bralicze, Mariska, Lužko és Ohrad.

Kelt Felső Tiszovnyikon Janu 15^{kén} 1865.

jegyzette Szalay Pál
jegyző.

Pavcsok János *biró*¹¹⁰
Benyov János T. *biró*
Dobiasz János
Csjesok Pál
Kluka Pál
Petrás János

¹¹⁰ A *biró* szó első két betűje látszódik mindkét esetben.

[117a]

Helynevek

felső Told községből, Nógrád megyéből.

[117b] 1. Nógrád Megye szecsényi Járás

2. Felső Told Község

3 hajdanról más mellék névről nem emlékeznek

4 az eredeti megnevezését¹¹¹ –

5 Honan népesítetett az nem tudatik

6 írott vagy nyomtatott eredetéről nem tudatik de a Község anyá nyelve tóth.

7. Hálló hegy erdő nagy kösziklákkal környezve, szekercsce patak folyó, Báltki lapos erdő, Uhlizka erdő felső Sástó oldal erdő, Mogyoros oldal erdő, Kopasz hegy erdő, hollya gödrierdő, lészki bereg, ganajos bereg, Szurdok felü erdő, Majorszki hegy erdő, Barátt oldal erdő, Malom feleti bucsina, tretyinarszka jama erdő, Czigány bereg, Nadjanákom hora, banyi hora, Kapusznycze szántó föld, dlhá lúka, Kis rétt, podribnyikom lúka, podganajosom lúka, podskálim lúka, velka lúka, lágyas lúka, Sastó szántóföld Naholom wrchú zem lágyasi föld, nadmosztom zeme, Megyi szálásiföld, ganajos föld, Szekercze föld, kozúrka föld, – dülő, podvrchom Zeme, temető melleti föld, hoszú föld, szurdoki föld határon föld, Zsúnyi patak folyó, Garábi patak folyó,

Felső Told Január 3^{an} 864

Klatyik József

Gebhardt

Klalik József

János

Tv biro

jegyző

¹¹¹ Javított szó.

[119a] Nógrádmegye

fuleki járás

Kimutatása

azon községeknek, melyek részéről a helynevi adatok mai napon kelt 1393. száma jelentéssel felterjesztetnek.

folyó szám	Községek nevei	folyó szám	Községek nevei.
36.	Baglyasallya	46.	Ipoly-Pincz
37.	Bárna	47.	Keresztur.
38.	Czered.	48.	Lapújtó
39.	Fülekváros	49.	Kalonda
40.	Fülek-Kelecsény	50.	Mucsíny
41.	Fülek-Püspöki	51.	Pálfalva
42.	Galsa	52.	Pogony.
43.	Hidegkút	53.	Rap
44.	Ipoly-Nyitra	54.	Sávoly
45.	Ipoly-Bolyk	55.	Salgó-Tarján

Észrevétel. A folyó számok a folyó évi julius 20^{án} kelt 798. számú jelentéssel felterjesztett folyó számoknak folytatása.

Kelt Losoncon Sept. 27. 864

21 K. Lehota
22 Gácsfalva.
24.¹¹² Lónyabánya
23 Rozsa-Lehota.
25 Divény-Oroszi
26. Fürész.
27. Dobrocs.

füleki járás földbírája

Kovács Antal

¹¹² A 23. és a 24. számot javította.

[120a]

Helynevek
Fülek községből, nógrád megyéből.

Az adatok leírása % alatt ide csatoltatik

- [121a] 1. Község neve Fülek mváros. – hajdani elnevezése Filek. –
2. Ezen Város 1200 évben IV Béla király alatt említetik, akori földes, és várura Bebek Ferencz. –1553 évtől fogva 1593^{ig} s így 40 évig a’ török birtokába volt, – 1619^{ben} ezen város tűz által emésztetvén el, is csak nagynehezen épülhetvén fel poraiból, – legutóbbi várkapitánya Koháry István említetik, – a’ Vár 1680 év körül pusztítatott el, jelenleg csak rómjai látszatnak, egyik bástya tornya tettővel ellátatott és megyei takaréknak búza rak helyül szolgál. –
- Fülek Város és Vár történetéről bővebb és terjedelmes felvilágosítás olvasható Mocsáry Antal „Nógrád Vármegye történelmi ismertetése” című könyvéből
3. A község határában elnevezett dűlők:
- a. Vereskő, hegy a’ várhoz legközelebb esik. oldala és alja szántó földül szolgál, a’ tetejen látható régi épületnek nyoma, mely a’ várhoz tartozott valaha.
- b. Őrhegy onnan veszi nevezetét, hogy a’ törökök őrjei ott állottak. – jelenleg szántó föld. –
- c. Bégtemető nevét veszi Bég török basától, ki harczolva e helyen elesett és eltemetett, – szántóföld –
- d. Szentfalva, hajdanában önálló pusztta volt. jelenleg a’ határhoz tartozik dűlő szántóföld. –
- Megjegyzendő a’ Város közelébe létező „csevicze kútja” (savanyú vize), a’ mely egész Város népének közönséges italul szolgál. –

Fülek 1864 évi aug 2^{án}.
Fábryly
város h. Jegyzője

Borbás Józseff
fülek Város Birája

[123a]

[Fülekkelecsény]

Helynevek

Fülek Kelecsény, Nógrádmegyei füleki járásba kebelezett magyar kis község néhány úri családnak lakhelye, úgy szinte egy volt úrbéres egész telkes gazda családnak, és több zselléreknek szolgál lakhelyül, Egyházzal a galsi anya-egyházhoz tartozik. E helység „Fülek” mellék neve $\frac{3}{4}$ órányi távolságra eső Fülek varossától veszi eredetét, országszerte e néven ismeretes, más elnevezéssel nem bír. Ez igen szép kies fekvésű helység. Egy része hegyes, más része pedig róna térségű határát keletről F. Kovácsi község, – delről Alsó–Felső bábi puszták, – nyugatról Lázipusztá, – éjszokról pedig Galsa és I. Nyitra községek határai környezik. Földjei termékenyek, rétjei pedig jók. Az Úrbéri rendezés még 1848 év előtt hajtott végére. E helységnek határán is Fülekről Losoncra a falu mellett vezet el az országút, a vasút is tervezetben van. E községnek régiségéről s más egyéb jelentőségeiről, említésreméltó adatokkal nem szolgálhatni. Népeisége 139. Külömbféle vallás felekezetű; de legtöbb romai Catholicus.

Kelt Galsán aug 2^{an} 864.

Nagy József
Jegyző

[124a]

[Fülekkovácsi]

Nógrád vmegye

Adat gyűjtes következő
kérdő pontokra terjed ki

Fülek Járás

Fülek kovácsi Helység

Helynevek

- 1^{ső} Fülek kovácsi községe. Nógrád vmegye Füleki Járásba van, Fülek város szomszédságában nyugatra, fekszik. Régi Magyar helység
- 2^{or} Fülek Kovátsi községnek más neve soha nem volt más mint fülekkovácsi; –
- 3.^{ik} Fülek Kovátsi soha más néven nem íródott.
- 4.^{ik} Fülek Kovácsiról már 1590.^{ik} és 1600^{ik} Években olvasható, Amidön a Török Nemes hazánkat dülta már akkor Fülek várához tartozott és többször segéd kezet nyújtot a Vár segedelmére.
5. Fülek Kovátsi benépesítéséről azért semmit nem tudunk mivel Füleki anya templohoz mindég tartozott mely jelenleg is oda tartozik a régi Jegyző Könyvek Török pusztuláskor elvesztek –
- 6^{or} Fülek kovácsiról csak annyit lehet tudni a régi öregek hagyományaiból hogy Fülek várához tartozott, hajdan. Rengeteg nagy Erdőben a Kovátsok szentet égettek és Kováts mehelyek léteztek eszt lehet. a régiektől hallani. –
- 7 Ezen Fülek Kovatsiban van egy Templomocska a Sz: László Magyar király tiszteletére fel szentelve a Füleki Plebaniahoz tartozik itt 345 Lélek lakik mind R Chatolicusok csinos Cantorális Lakkal – több elő forduló dülő nevek vannak.
- 1^{ső} szuhal szantó föld lehet a Szuha vizről vette ezen elrongált nevét –
- 2^{ik} Csóka dülő szántó föld, ezen tetős dombon a Csókák többször krakogva együt.
- 3^{ik} Balog János szantó dölő hajdan Balog János földjevölt –
- 4^{ik} szőlő oldal, hajdan szőlők léteztek etájon –
- 5^{ik} Nagy fánáli szantó föld. hajdan egy Nagy fa állott itt fen –
- 6^{ik} A Falu eleje, szántó föld mert a falu előtt van
- 7^{ik} A Tilalmas szántó földek az uraság tilalmas Erdeje mellettvan; –
- 8^{ik} Feljáro nagy hegy mellet van eröl neveződött
- 9^{ik} Kenderföldek: kendert termesztenekitt –
- 10^{ik} Két út közti szántó földek mivel két utközött vannak
- 11^{ik} A hoszak mivel igen hoszan nyúlik ezen föld
- 12^{ik} A Káposztások itt Kaposzta termő hely van –
- 13.^{ik} Rétek Apád. 14^{ik} Láz Rét, 15^{ik} Kertek alyya 16^{ik} Szuha Kozi Rétek 17^{ik} Török Rétek, itt hajdan Törökök tanyáztak

[124b]

folytatás Fülel Kovácsi határol

18^{ik} Fülel Kovácsi Erdő kovágó kóbányárol nevezodott 2 Csurgó 3^{ik} Szilvas
nevü ezen Erd részek így nevezödnek.

Melly adat gyűjtésröl az Élemedettek. Emberekkel ki kérdezve több helyeken
kerdezéskedvén egybe gyűjtven feltejesztetek

Kelt Fülel Kovacsi 30^{ik} Maj 1864^{ik} Evben

feljegyzette
Gyurkó Mihály
fülel Kovács község Jegyzöji

Telek Ferencz fülel Kovácsi bírol
György Ferencz törv bírol

Kurtány Pusztal fülel Kovacsihoz van Csatolva

1 Kurtány Fülel város és Fülel Kovácsi közöl van Tekintetes Mocsári Lajos Úr
birtoka és Pusztája, van itt Füleltöl Losonc út ra vezetöl bal oldalon Mocsary
Lajos Úrnak ekies kastélya több cseléd lak és Istallóval mellette súp angoly
kertel és szép kövel, a hegy alat vagy három Család lakkal, fülel felöl keleti
oldalón van az Egres hegyi ország ut ugyan balfül fülelnek menet szölöheg
jobb felöl nagy Erdöl nevezet alat erdöl. fekszik egy vonalon, a Cseresig, en-
nek alján van a Cseres alya szántó földek egész fülel Kovátsig nyúlik. –
visza keletnek bal oldalón van a Tiszti lak és több cseléd házak es Istalókkal
Csür és Csürös Kertel, jobb oldalón nehány Zsellér házak kelet felöl juh akoly
is mellete lévő szántó földekel. –

Pusztal felöl szep kiterjedesü Malom feletti nevü szántó földekkal és az Ma-
lom alatti Rétekkal, ugy keletnek a Hársas kis Erdöl és Hársas alati szántó
föld és Réteket valamint a Hársas feletti szántó foldekkal a Füleli határig
nyúlik ezen kurtányi határon keresztül foly a Szuha folyam, ebbe omlik a
Kápolna patak és több hegyi források rétek szám van, 98.

Mellyeket több éltes embereket kerdve ekepen adtak elő

Kelt Kurtány 31^{ik} Majus 1864^{ik} Evben

Gyurkó Mihály
Jegyzöl

Kurtányi Pusztai bírol Hatvanyifia
Kovátsi bírol Telek ferencz
törv bírol György ferencz

[126a]

[Felsőpenc]

Helynevek magyarázatja F. Pencz községét érdeklőleg az adat gyűjtés kérdő pontjai szerint.

1^{ső} Pontra. F. Pencz község Nógrád Megyének Kékkő járásában fekszik Balasa Gyarmathi szék alatt, Vácchoz 1. Pesthez 4. mértfoldnyire néhány Községel Cserhát taji nevet visel.

2.^{ikra} Minden nyelven egy, ország szerte f. Pencz név alatt ősméretes.

3.^{ikra} Más neve nem volt kezdetől fogva, Pencznek iratott, és nevezetett.

4.^{ikre} A község 1200.^{ik} évben említetik legkorábban, mi a Penczi közbirtokos urak levéltárában lévő iratokból elége kitűnik, ha nem történetileg Pencz nevezetes, mert nevezete először előfordul Zsigmond Király uralkodása alatt, mint azt jelenleg is Kozáky Daniél úr kezénél lévő jegyzet bizonyít, melyből ki tűnik hogy hajdan Helységnek kellett lennie, mert egy okmányban emlegettetik bizonyos templom roma, így tehát a helyen okvetlen templom ált. De 1549^{ben} Penczi Tamás kinek nevétől a falu jelenlegi nevét vette, 16 jobbágy telkeket vett Verböczy Istvantól; Később azomban Pencz csak mint Pusztá fordul elő és 1736^{ban} mint pusztá, Zsembery, Baloghy és Osztroluczky Ágakra osztatott fel, mit az 1749^{ki} évben kelt, jelenleg Baloghy Család levél tárában Romhanyon lévő okmány elége bizonyít. Hogy később mint pusztá lőn meg említve, onnan eredhetett, mivel Buda vára közelében lévén, alkalmasint török Matrócok által elpusztítatott, de később ismét nagyobodván 's népesedvén újra helységnek ősmértetett el.

5^{ikre} Penczi Család Cselédjei, és mas bevándoroltak által nepesitetett be.

6.^{ikra} A meglévő okmányokból, hagyományból, és köztudomásból tudni lehet, Pencz község a Penczi Csaladtól nyerte el nevezését mint az már a 4^{ik} pontban részletessen említve van, itt csak a következők erdemelnek figyelmet. – Penczi Tamásnak 4. leánya volt, az egyik férjhez ment, Baloghyhoz, a másik Osztroluczkyhoz, a harmadik Zsemberihez, a negyedik pedig egy kóránál s vallási buzgalmánál fogva, le mondott a férjhez menetelről, s osztály részét, mely most Alsó Penczi pusztá név alatt ősméretes lelki üdvösség tekintetéből ezet mise kiszolgáltatás és értei fel aldozásért, egy Váczi Plébánosnak adományozta, s így jutott később, a Váczi Püspökség birtokában, és nem Nógrád, de Pest Megyehez tartozik.

7^{ikre} F Pencznek határa, nagyfáradtság és költségel járó kitűnő s jó minéműségű, és országszerte híres bort termő határ, jelenleg 205. lakházakat, melylyek közül 13. úri, ugyan annyi Cseléd lak, 104. házas, és 58. házatlan zselléreket, 972. lelkeket, jelesül 460. Rom Cath. 430. Evangeli 3. Reformát: 79. Israelitákat számít. Lakosai, Magyarok, Tótok és Németek. Az egész határ kiterjedése 2461 hold. 1600 □. ölivel számítva és 548 □ öl.

Felsőpenc

Ebből	1. ^{ör}	..	581.	hold. és	1355.	□. öl	Szántó föld.
”	2. ^{or}	..	145.	”	956.	”	Rét.
”	3. ^{or}	..	1716	”	1492	”	Szőlők.
”	4. ^{er}	..	204	”	564	„	Legelő.
”	5. ^{ör}	..	318.	”	1479.	„	Erdő.
”	6. ^{or}	..	93	”	1102.	„	Haszonvehetetlen rét.
Mind	..	össze	2461.	”	548.	”	

[126b] jelenleg 32. birtokos birja. Főbirtokosok Báró Podmaniczky Janos Osztrólczyk Gejza, Majthényi Rudolf. Mártonfalvainé született Bene Alojzia. s. a t. Lakói Pencznek kizárólag szőlő művelésből élnek. Határában nem csak Pencz de kívülre még 20. háttérbeliek és vidékiek bírnak szőlőkkel. Nevezetesen. Keszeghi, Agárdi, Nézsfai, f. Petényi, Csővári, Püspök Hatvani, Acsai, Váczi, Kosdi, Rádi Al Penczi, Pesti, Sagi, Legéndi, Pusztá Berki, Balás Gyarmathi, Szátoki, Monostori, Sügyi, Tereskei, és Rétsági lakosok bírnak. – Pencziek mint fentebb is mondatott csupán, és egyedül szőlő művelésből elődznék, de a többi nevezett községek más mellékes javadalmakat is bírnak.

Szőlei nagyobb részt magas, és igen meredek hegyeken fekszenek, mely hegyek atalányos nevekkel bírnak. Neveik magyarázata a hagyomány után következ.

Legkitünőbb 130. öl magasságú, épen a falu felett büszkén emelkedő legkitünőbb, és legjobb minőségű bort termő Menyecske hegy. Mely elnevezése egy barátnak¹¹³ Menyecskevel tett fogadástól nyerte. A Keszeghi három részre osztott hosszas terjedelmű 500. öl magasságú hegy, nevét a szomszéd Keszegh helység lakóssaitól vette, miután ezen hegyen lévő szőlőket ők bírnak. Magas hegy, külön álló magasságától vette nevét. A Sima hegy hosszan elnyúló, nem annyira meredek kellemes sima fekvésénél fogva nevezetett Sima hegynek. Zsobrák, ezen tót kiejtésű szótól Zsobrák, mi magyarul koldust jelent, alatta hajdán egy koldús lakván ott meg is¹¹⁴ halt, e név örököszen rajta maradt. Tuskólám. Ezen hegy hajdant erdő lévén kiirtása alkalmával Magyar tulajdonossa, tótul nem tudván, e szóval Tuskó – lám miután a tuskókat is kikelletvén szedni biztatta tót ajkú munkáit, hogy a tuskókat annál gyorsabban törjék zúzzák, – maradt rajta a tuskólám név. Magas árok nagymagasságáról, 's két oldalt alatta lévő rengeteg árokról vette elnevezését. Hosszú völgy a Menyecske hegy egy része, és a Pest megyében fekvő Váczi Püspöki uradalomhoz tartozó Al. Penczi pusztá egyik erdő ágá között elnyúló hosszú völgyről vette eredeti nevét. Varga völgy. ezen völgy honnan vette eredeti nevét volna képen nem tudni, a hagyományból azonban az tűnik ki, hogy e völgyből emelkedő s délnek fekvő hegyen az első szőlőt

¹¹³ A sor fölé betoldva.

¹¹⁴ Egy szó áll ott, amely nem jól látható, vélhetően: is.

Varga nevű ember ültette volna, lakasa pedig a völgyben volt így neveztetett el Varga Volgynek. Ruman hegy, egy részt jóbor terméséről, más részt földje kemenységéről, és e hegy alatt lévő területen 120¹¹⁵ terjedő ást, részint kőből, és téglákból épített Pinczekről nevezetes. De miért kapta Ruman nevet? meg határozni nem lehet, azonban hagyomány útján a tűnik ki, hogy midőn az első Pinczi ásatott egy csontokkal, és hamuval töltöt Romai fazék találtatott, 's ezen szóra Roma, keletkezett volna Ruman elnevezése. Ubohi vrch, magyarul szegény hegy, miután termésére nézve szegény neveztetett el szegény hegynek. Száláska első, és hátulsó egymás után következő hegy láncz. Itt hajdan majorok voltak, mit a tótok Szalase-nak neveznek, innen kapta a Száláska nevet Mély völgy, alatta mellyen fekvő volgytől vette nevét. Petényi, hegy, e hegyi szőlőket f. Petényiek birják, innen vette nevét. Bok hegy magányossan [127a] oldalt fekszik. (tótul Bok oldalt jelent, maradt rajta e név. Oresok nevű hegy, mint hogy tótul a diót orechnak hívják, es regenten itt sok dió termesztetett, neveztetett el oresoknak. Hrabina. hajdan gyertyamfa erdő lévén gyertyamfát pedig tótul hrab-nak hívják, ezért neveztetett el hrabinának. – Kozátske. Kozáky Család név után birja nevét. Mert valaha e szőlőhegynek tulajdonossa Kozáky Család volt. Hársvölgy a hajdant ott lévő hársfa erdőről kapta jelenlegi nevét. Ezen itt megnevezett szőlők mind országszerte kitűnő bort termenek. Kosariszko, magyarul kosár, miután mint egy kosarat képezően fekszik, innen származtatta nevét. Povnocz. Magyarul éjfél, nagyon is északi fekvéséről veszi nevét. Ezen hegyek savanyú bort termenek, mert csak delig süti a nap. Vannak megkitűnő de nem bort termő hegyek. Illyen a Sztupovi vrch, magyarul tapadó hegy mivel igen magassan fekszik, ezen tót: szotul Sztupaj (mi annyit tesz tapadj: kapaszkodj) nyerte elnevezését, és: Tapadó hegynek magyarosított.

Pencz fekvése melynek földje meszess Váczi nagyszál hegy alatt katlanforma 's más határból meg csak egy Csep víz nem hatolhat a Nagyszáli. hegytől elágazó s hegyekkel körül övedzet völgyben, de a zaba¹¹⁶ zápor esőkből. sebessen rohanó vizek gyakran a rengeteg és meredek fekvésű szőlőkben nagy nagy károkat tesznek, el hordván földjét, sőt néha megtörténik, hogy a. szőlő tőkét is, tövestől el seprí. 'S végül Pencz fekvésére még meg. jegyzendő, hogy nap keletről Csövár, Püspök Hatvani feluk, és Sügyi pusztaval, Délről Al. Penczi pusztá, és Rádfalu Nyugatról Kosd falu, eszokról. pedig 'Keszegh és Nérfa faluk határaival határos.

¹¹⁵ Vélhetően épített, de a két utolsó betű nem látszik.

¹¹⁶ Feltehetően tévesen írt szó.

Felsőpenc

Kelt F Penczen 29 Maj 864.

A fentebb írottak valóságát hitelesen bizonyítjuk Kelt mint fell

P. H.	¹¹⁷	Kozáky Daniel Valasztm Elnök
		Varga janos Bíró
		Babinsky Pál torvin biro
		Kresik Istvany
		Orszagh Istvan Es Tanító.
		Szeleczy György
		Penczi
		hites Jegyző.

¹¹⁷ A pecsét felirata és a rajta ábrázolt kép elmosódott, de a település neve jól kivehető: PENC.

[128a]

Helynevek

Fülekpüspöki községből, Nógrád megyéből.

[128b]

Adatgyűjtés.

Fülekpüspöki község, a' pozsonyi kerülethez csatolt Nógrád Megye – Füleki Járashoz (hol a' székhely tartatik) tartozik.

Melly Fulek Várossa 's annak régi hires várához 1/4^{ed} órányira fekszik, – 's hihető, hogy a' Város közellétte miatt előnevét nyerhette.

E' helységet a' nevezett Város, – Síd, Csoma, Béna Gömör megyei szomszéd kis helységek határai övedzik, melly községek jelenleg Gömör megyéhez ismét kebelezték, – valamint déli részről Ragyolcz, Csákánháza falvak, és nyugatra Rátki pusztá Nógrád megyei határok között, – a' legnagyobb távolságban véve mint egy órányira – .

Eredeti nevét ez ideig változtatlanul birja, és tartja, annyivalis inkább: hogy püspöki néven nevezett számosbb falvak között tájfekvéséről is különböztethetsek.

Lakossai tiszta Romai katolikusok, mint-egy 720. lélekszámmal.

E' község megszállásáról vagy is népesítéséről más bizonyosat nem tudhatni, mint a' régibb emberektől – kik t. i. Atyáiktól hallva – előladják: miszerint e' községet elsőb Fulek várossa, 's úgy később annak tájékáról valók szállották meg. – mi onnan is ki tetszik: hogy e' község lakossai leg inkább Kasza, Molnár, Bolla, Katona, Kovács, Szabó Lakatos, – és nehány Tót előnéven neveztetnek – – .

Beszédjek módja palóczos – mert még a' kiképzettebb ifjai is az éltesebbek gúnnya miatt ambár a' nyelvet birják, – de maguk között tiszta magyarsággal szólni átallanak. – Ruházatjuk, a' férjfiaknak is csinos, magyaros, – de kivált fiatalabb nők, 's lányok; – állapotukat felülmulólólag, – drágább 's rendkívüli czifra öltözeteket viselnek, ambár ábrázatjuk 's formájuk sem megvető – – .

Határában a' primatialis Uradalomhoz tartozó csekély erdőség mintegy 200. holdnyira terjedő – sűrűnek (ambár elég ritka) neveztetik.

[129a] E' községen keresztül a' Lossoncz–hevesi fiók-ország út létezik.

Szántó földjei a' tájék fekvése mellett eléggé termékeny, – és nagy részben lapos. – Rétjei azonban, az egyenes vízvezetések óta silány termékenysé-
güek, – mert a' Ragyolcztól lefolyó patakocská, – ha csak a' zápor esőkből származott vizáradás, vagy tartós esőzés nints. – a' rétségnak mi nedvességet sem ád. –

Találtatik itt még a fülelkefelé vezető út felett a' községtől mintegy pár pus-
kalövésnnyire egy tó a' szántó földek között, – melly szinte a' Zápor 's tartós
esőzésekből ered – de, szárazság idején annak vize tökéletesen kiszárad,
mind a' mellett sem gabna természe illy esetben –, sem füve használatára
nem fordítható.

Dűlői következők: Tórajáró, Kishosszak, Kis gyümölcszeri, Belső
szardóka, Külső szardóka, Mogyorósvölgy, Nagypapföldje, Kispapföldje,
Tövises völgy, Harasztallya, Telelő, – Perpokamegi, Aprók, Kútforejárók,
Keresztüljárók, Kis Ortás Nagy Ortás, Fagyalas, Fenjáró, Nagy és Kis Ke-
rekszilás, Aprók, Püspöki szög Árokszer, Répaföld, Szegények Ortványa,
Keserű fánál, Nagyboris ortványa, Nagy utra járó, s a t. melly itt nevezett
dűlőföldeken olly jeles tisztabuza terem: mi a' lossonczi buzavásárookban leg-
kitünőbb, 's így mindég legkeresettebb czikk. – – – Rétjei: – Nagymező, Kes-
kenymező Paprét, Bénarajáró, Nádaska, Sulya, Előret, Lágys, Egres, Al-
maszer, Bűdöskút, Bikás, füzespatak, Ivánrét, s a t igen csekély, 's soha
elegendő takarmányt nem termenek.

Kelt Fpüspökib Július 22^{én} 1864.

Chikán Antal
Jegyző.

[130a]

[Fűrész]

Jelentés Mlgos Kir. Biztos úrnak 3092^{ik} számu leírátára.

Fűrész (Pila) község fekszig Nógrad Megye éjszáki részén, Dévin Oroszi határjával határos. a község neve határjában fekvő Düllötől vette eredetét mely – Stará Pílá-nak hivatik, ezen völgyén megy keresztül folyó patak mely – Pilnamská Dolinának neveztetik, s Vámosfalutúl folyó vízzel egyesülve a Megyén keresztül folyó Ipolyba ümlék. Aközség mindég ezen Nógrad Megyéhez tartozott, s Losonczi Járás szolgabirai által kormányoztatott, s Kormányoztatik.

aKözségnek más neve nemlétezett, nem létezik.

aKözség hagyomán szerint Fűrésztől elmaradt, – ennek megszűnte után. – nép által népesitetett s nelyvén Tót.

a Község földje sovány, erdős, berkes, s lakosai ezen föld műveléséből élnek, s egész határba falun kívűl Lazaikon és laknak.

aKözségről s határjárúl több nevezetességgel bíró nemlétezik. s így többet nem monthatunk felöle

Kis és egyéb érant tisztelettel vagyunk Fűrészen aug 9^{én} 864

alázatos szolgai
Dantso János bíró
Pojják mk.
község Jegyzője

[131a]

[Fűrész]

Nograd Megy
Lossonczi fő Szolgabírói Járás

Fűrész község
(Pila)

fekszik Nógrad Megyebe, Zólyom Megyétől választó hegysége között, határos keletről Vámosfalu Délről Divény Város, Nyugotról Divény Oroszy község Ejszokról Divény Oroszy és Vámos falusi határjaival. –

Ezen község nevét fa fűrészekről örökölte mivel az egész völgy is Fűrész Völgynek hivatik, lakosai vallásra nézve $\frac{1}{4}$ része rk. a többi meg ag: vallásnak, nyelvre nézve Slavok, azért ezen község lakosoktól „Pila”nak csak nevezetik.

Termékenységre nézve igen szűk mert határja hegyes s kavicsos a fő termek csak krumpli, –

Az ára egy hold vető földnek 15–20¹¹⁸.

A fő Birtokosok Mélt: Gróf Senior Zichy és Tek. Kiszely János.

A község alakítása pontosan nem tudatik. házai szét szorva vannak, és 460 lelket foglal magában¹¹⁹

Jegyzésre méltó határunkba nem találhatik.

Kelt Fűrész (Pila) Novb: 24' 1864 évek¹²⁰

Kossák ferencz
jegyző

¹¹⁸ Olvashatatlan mértékegység.

¹¹⁹ Javítva a szó, eredetileg *mágában* szerepelt.

¹²⁰ A tintafolt miatt nehezen olvasható.

[133a]

**Galábocs község
helynevei leírása.**

[134a] 1			
A község jelen	– –		Galábocs
hajdan neve	–		Gall-bocs
Nyelvekszerint			
2			
Megye	– – – –		Nógrád
járás	– – – –		Kékkő
vidék	– – – –		Szécsény
3			
Lakosság száma	– –		260
Hit	– – –		R. Catholikus
Ágazat	– – –		R. C.
4.			
Lakosság jelen			Magyar.
s úgy volt nyelve			
5			
Szomszéd határai			
Keletről	– –		Csalár – s Busa
Délről	– – –		Kürti P.
Nyugotról	– –		Zobor – s Óvár
Éjszokról	– –		Kis Patak Pu: s K. Zellő
6			
Határban dőlők nevei			Kósik – Csaja – Bacsatója – Sz. Gellért hegye mivel az magassabban fekvő hegy, de nem a legmagassabb a határban. Szoknyás – Kertmegi az az a belső telki kertek felett – Rendó – Bagócs – Lázortvány – Falueleje mivel falu előtt fekvő – Sűrőbércz – Fekete-fák az az erdő alatti – Gyurka völgye mivel Gyurka család bírta – Hosszak mert igen hosszan terjednek.
Szántó földben			
[134b] Rétben			Alsó s fölső.
Legelő			Nincs.
Erdő			Errül alább.
Szőlők			Öreg s új szőlők.

Galábocs

A Község honnét népesedet be s mikor kiáltal.	Ki által nem tudatik. Egy része alföldiekből mint hogy gubában jöttek vala, azon család mai napság is Gubányi családnak hívat. Más rész Molnárokból, azon család manapság Molnár családnak neveztetik. A Község Rengeteg erdőből vala kiirtva körül belül 600 évek előtt.
<u>7</u> Egyébb határban tanáltató tárgyak u. m. 1 Külső major – – – 2 Szállás – – – 3 Csárda – – – 4 Puszta – – – 5 Folyó hol ered s mellik vízbe szakad – 6 Tó vagy mocsár – – 7. Nádás, vagy ingovány – 8. Malom – – – – 9. Rom omladék – – 10. Halom vagy domb – – 11. Hegy hegyláncs – – 12 Hegy csúcs szirt – – [135a]13. Hegy üreg barlang – – 14 Forrás állandó vizű e – – 15 Ásvány víz, vagy Kút,	Erdő alatti major Jankovits Családé Nincs d^{to} d^{to} Forrásból eredő patak az Ipolyba folik. Nincs d^{to} d^{to} d^{to} d^{to} d^{to} d^{to} Nincs Kiapadathatlan források Nincs
<u>8</u> Utak közlekedése, és Ország út névvel bíró	Az egész legszegényebb Tót vidék erre szokot jární de csak akkor, ha a feneketlen sarak ki apadnak vagy száradnak, különben nagy kerületett kell tenniek
<u>9</u> A község mily Hisztorikus adattal bír	Hogy Galábocs helységet ország szerte világ közepének nevezik, és hogy itt esvén le az arany alma csak úgy ösmeretes, hogy honnan eredt e nép rege nem tudatik.
<u>10</u> A határ föld talaja	Agyag
<u>11.</u> A termény A gabona neműek közép időben hány magot adnak	Sokszor a magját sem adja meg a legjobb időben 3 – 4 magot add.
<u>12</u>	

Galábocs

A Rétje hányszor kaszálódik s minémű füvet terem	Kétszer, töbnire igen rosz mínéműségű füvet terem t. i. labodát
<u>13.</u> Légelő tapláló e, s mínémű marha számára alkalmas	Nincs legelő.
[135b] <u>14.</u> Erdeje minémű, és menyi fa fajok léteznek	200 hold. Tölgy és Cser fában az is igen fiatal.
<u>15</u> Szőleje minémű bort terem színyre – – – jóságra – – – tartásra – – –	Igen jó minéműségű bort terem fehéret leginkább, kevés vöröset is, tartós jó gondviselés mellett. Pesten, s Bécsben butellákban ároztatik Szalabácsér név alatt, mivel neve el tévesztetett.
<u>16.</u> Bánya minő követ add, homok kő épület kő Cser kő Kőszén	Nincs
<u>17</u> Határban érdemes tárgyak tanáltatók-e.	Nem tanáltatók ugyan hanem a Községet (egy igen csinos kástél) szépíti, Jankovits Vincze Úré.
<u>Eszre vétel</u>	Miután <u>bocs</u> Medve kölket jelent, a Galábocs község benépesedésök előtt a rengeteg erdőkből, Medve verem fogások valának galyból, s az egyre Medvekölök akadván a galyra, s arra elkiáltván a nép magát, hogy galyon egy <u>bocs</u> csüg s innen eredvén, Gall-bocs vagy is jelen Galábocs, Galyon-bocs, v̄ Galambocs. Kelt Galábocson 17/8 ¹²¹ 866 Molnár András bíró

¹²¹ A számjegy át van írva.

[137a] Tekéntetes szbiró Ur!

16. számú hirtelőben kibocsajtott helynevek leírását meg nem tehetem, mert azt nem tudhatom, kigondolni azon helyneveket, hol, keresni, vagy honnan elindítani, hanem esedezem alázatosan bővebb tudósítást meltoztasson adni. Ezen kegyesség megtétele után szívességében ajánlom magamat, és vagyok. Kelt Galabocson 1865 Januarius 13^{án}

Tekéntetes szbiró Urnak

alázatos Szolgája
Krisko János Tanító.

~~Gubinyi István helybéli bíró a két holnapra járó Postai költségre jó 23 ftkba
altala küldötte.~~

[138a]

[Galsa]

Helynevek

Galsa, nógrádmegyei füleki járásba kebelezett magyar község az Ipoly folyó mellett, miért „Ipoly Galsa”nak is neveztetik, mely országszerte e néven ismeretes, más elnevezéssel nem bir. A népnek vénei ugyan „Gausa” palócszoejtéssel modják ki e nevet. – Népmonda-szerint e község régente az erdőben létezett, mely hely maig is „Faluhely”nek¹²² mondatik; de 1340¹²³ év körül a tatárjárás alkalmával elpusztítván, álítólag 8 családból álló kis helység az Ipoly közelében, mintegy lánczvonalat képező domb alá hozatott hol jelenleg is áll. RCath. temploma, csonkított tornyával, melynek egyik része csehek által építhetett, későbbben herczeg Kohári megnagyobbitatta, a falufeletti dombról le az Ipoly völgyén s környékén igen szépen diszlik. E templom teteje és magas hegyes tornya 1831^{ik} évben leégvén – harangjai megolvattak, valamint a plebánia – tanítói lak – iskolaház és e helységnek fele is leégtek. Most e templom és plebaniai épület herczeg Koburg védnöksége alatt áll. E községnek mintegy 1791. C. holdból álló határát keletről I. Nyitra község, – délről Fülek Kelecsény község és Lázipusztá, – nyugatról Fábiankai pusztá, – éjszokról pedig I. Bolyk község határai környezik. – Döllői, melyek 1860^{ik} évben, tagosítás alkalmával rendeztetek, semmi különös említésre méltó jelentőséggel nem birnak. – Földjei jó termékenységgűek; de három osztályba soroztattak, négy művelési ággal. Térésége többnyire lapos; de vannak dombos részek is. Rétjeit, az Ipoly – és szuhabéna folyók, melyek itt egyesülvén, hasítják át, abban áradáskor tetemes károkat okoznak. Atmetszi még egyenes irányban Fülekről Losoncra vezető országút is. E két város egyegy órányi távolságra fekszik e községhez. Nepessége 566. RCatholikusok.

Kelt Galsán Juli 30^{án} 864.

Nagy József
Jegyző

¹²² A sor fölé betoldva a toldalék.

¹²³ Mivel az írnok javította a második számjegyet, így annak olvasata bizonytalan.

[139a]

Helynevek
Garáb községből, Nógrád megyéből.

[139b]

1. Nógrád Megye szécsényi Járás
2. Puszta Garább
- 3 Más elnevezése nem volt.
4. Az eredeti megnevesnék¹²⁴
5. Hont Megye felső Palajtáról
- 6 írásbelileg Tótt nyelv, bár magyarul is beszélnek, de anya nyelvük tótt.
7. felső rétek, Gyürky föld alatti dülő szántó föld, kurta árokhoz, irtás árok hoszú,
– Cserbe járó szántó föld, Bárkányi földek alya, mellette Cserkút eredeti neve
forás kút, veres oldal haszonvehetetlen föld, Bárkányi hegy dülő föld –,
tályak dülő szántóföld homok alyán nagy árok, – földek alya szántó – forgó
rétek, Bakalas. dülő szántó föld, Bakalás árok pusztából folik forás víz, Ma-
tús árok föld, Két dolinkaközt való dölő föld, malom felett tarcsa dülő föld,
tarcsa hegy alatt dülő föld, Macskás Hegy alat irtás, forásközt való föld,
varnyú bercz alat – föld, fagyos hegy szántó föld, diczko oldal erdő, zsúnyi
hegy erdő, Hegyes hegy, árkok közt, erdő, Kőbánya és Mész égető kemen-
czéknél földek felleti erdő, kisrudáts, Közepső bércz Sátoros alya erdő, Sátor-
os hegy erdő, felső bik, erdő, Koves bércz erdő, varnyú bércz erdő, Macskas
erdő, [140a] tarcsa hegy erdő, diczko oldalba kastély nevű kő szikla, Macs-
kas alat nevezetes nagy kőszikla,

Puszta Garábban Január 3^{en} 864

Gebhardt János
Jegyző

Gyurcsó János
bíró
Lupták Antal
T. bíró
Gyurcsó Imre
Kucsik Márton

¹²⁴ Javított szó.

[141a]

Helynevek

Gács Mezővárossa községből, Nográd Megyéből.

Pozsonyi kerület – Nógrád Megye – Losonczi Járásban fekvő Gács Mező várossának a neve Gács. tótul Halič mesto – nová halič, – a mellyett Gács m̄várossa körül lakó tót falusi nép várasnak nevezi. Hajdan Gácsváraljának is iratott minden esetre a város felett lévő Gróf Forgáchok várától. Leg korábban említetik ezen város a még mostan használatban lévő, kántor Mattóss Jánosnál, az úgy nevezett passionális könyvbe, melly 1753. évben a városi volt kántor, Ďanics Pál által leíratott.

Ezen város mindenféle országokból s tartományokból Ġf Forgáchok által mindenféle mesterek, kik közül leg inkább fazekasok megsokasodtak a határban lévő agyag miatt, behozatala által népesítetett. – Annak előtte osztatott Német és Tót városra, a melly nyelveken az isteni R.C. ájtatosságok is végeztettek, jelenleg ezen nevek ugyan megvannak, de a várost leg inkább R.C. tót ajkú nép néhány Evang és Izraelitával lakja, miért is minden tótul végződik.

Körölette fekszenek: éjszaknak Gácsfalu, keletnek Tamasi, kisdélnek Losoncz m̄várossa, kisnyugotnak Maskova, nyugotnak Gács Lehota és Lupocs községek.

Határában Következő topographiai nevek fordulnak elő: Hornie pole, – Dolnie pole, – Ftacsikov Klyn, Nad Maškovskov dolinkov, pri kríži, nad studničkami, lapoš, ezen nevek mint, fekvőségüknél fogva nevüket kaptak; továbbá Krstyan Vrch, – Kamena brana, – Jelsövék, – Vílet, – Roszkos, – Rácška, – Josef telke, Susztova dolina, ezek erdők honnan kapták elnevezésüket nem tudatik.

leírta

Mattóss alias Trangoss János mk.
városi jegyző. – Kántor, –
s tanító.

[142a]

[Gácsfalva]

Gács falva Községnek le írása, a' mennyire lakossok által lehetett ki tudni, annyira fel jegyeztetett.

Gácsfalva községnek népessége 576, mind Tót, és R: Catholikus. Van Templo-
ma Gothikus formára, épült 1350.^{ben} Torna külön van építve tsupa fából.
Harangja van 4. Határában van szántó földgye 900 Catastralis Hold, és 1210
□. Réttye 284. C. H. és 692 □. Legellője van 340. C. H. és 326 □. öll Erdeje
1304. C. H. és 1586 □ öll. Haszon vehetetlen 81. C. H. és 1285 □ öll. Szántó
földgye a' leg jobb művelés mellet is rosztermist ad, mert nagyobb része vad
vizes, Rétek Közep szerűen adgyak terméseiket, Erdőben van Czer fa, Tőgy
fa, Bükfa, és nagyobb részént hegyes. Vize ezen határnak nintsen, tsupán egy
kiss folyója létezik melly Kiss Tugártól folyik le, az egész határban van 3
Ásot Kút, és egy magány forrás Křižová Studnička. Község Erdeje egyik
Czerka nevű, a' másik Za Knazovíma zemámi. Az uraság erdeje, na Stánok
do Uhliska. Na Jínov Kossár. Strmá Bukovina, a Sedem Chotorov nevűek az
urasag erdeinek részei. Gácsfalva Községe határos Gács Várossal, Tamassi
községgel Lehotkával, Lupocsal, Kiss Tugarral, Gergely falvával.

[144a] Gácsfalva Helységnek Tipografiai le írása.

Gácsfalu, más képpen óh Gács, vagy Gács Varaljának is neveztetik, – azért mert valaha Gács Mező Város nem létezett, hanem csak Gácsi Vár létezett, későbbben Gróf Forgács Ádám építtetett Gácsi Vár külnékén házakat, és tovább szaporodott Gács Várossa, annak folytán Gács falu, Gács Varaljának is neveztetik mert Gács Váranak alatta fekszik a falu, Óh Gácsnak azért neveztetik mert sokkal későbbben épült fel Gács Városa, Gács falu pedig Tótul hivatik Stara Halics. mikor kezdődött Gács falu, arról nem tudunk. –

Gácsfalvának van 648 lakosa Tótok, és R: Choli: vallásúak. Temploma van mely épült 1350 – Gothikus épület, Tornya van 20 öll Magos, és tsupa fa. Harangja 4. Van Parochialis épülettje új nagy szerű, és kő épület Cserép alatt, Oskolája Kő épület Cserép alatt.

Gácsfalva 1862 Junius 16^{an} masodszor pedig 1863. Aug 17^{én} le égett 51 Ház, de már jobbodan fel épült, mind kő és Cserép alatt.

Hatarja, jobbadán az alsó része sík, ott létezik egy Pancsátó nevű tér, mert esős időben a víz ott össze jár, és tsátés hely, ott létezik egy veres domb nevű tér, melynek földgye veres agyag, terméketlen rossz. – ott van egy fehér forrás, melynek vize fehér. – ott van egy Lubatník nevezettő tér, szántó földek – mely tér azért nevezteték Lubatníknek, mert laposban fekszik. – –

[144b] Gácsfalvának határja felső része Szkalicz nevezettő, azért mert követes, ott van falunak erdeje, mely nevezetetik morkova dolina, miért azt nem tudják.

Kelt Gácsfalván Aug 24^{én} 864

Hájek Rudolf
Jegyző

Árvay András Bíró
Huraj János T. Bíró

[146b]

Gács Lehota

1. Nógrad Megyében Losonczi Járásban
2. A községnek tsak ezen fen írt név él
3. A Gács Lehota községnek más név nem vólt tsak ez a mostani
4. Gács Lehotán nem emlekszik senki mely koros
5. Azt sem tugya senki honan népesedet
6. Az tudományból sem tud semit –
7. Gács Lehota községben 361. Evangelyikus és 3. katolyikus öszvessen 364. Lelek lakik
 - A. Az község közepén ál köből epitet toron láb 2. ½. Öl. széleségü és 4 Öl magos.
 - B. aközség közepén keresztül foly egy kis patak végek ki soha ki nem szárad
 - Cz. a község közepen mind a két oldalán van két kutatska le fel job oldalan Hamornyík András öregeb házánál, bal oldalról Karman János és Belyicza Andras házok meget azon kutacskák vannak, egyebb jeles Jegyek nintse-nek

Kelt Gács Lehotán 864. Ev. Május 21. Napján

× Sztanyo György Bíró
× Miklós Pál K. Bíró
× Hamornyík György Öreg
× Gyurtsík János
× Fasontz András

[148a]

Helynevek

Gergelyfalva községből, Nógrád megyéből.

[149a]

Hely nevek!

Magyar Ország Nógrád megyében Lossoncz Járás Gergelyfalva Községben találtató helyeknek nevezése; –.

1. Gergelyfalva Község azért neveztetik, hogy egy Gergely lakos helyeztette magát.

2., Éjszaknak határ széle hegynek azért neveztetik hét határnak, mi után a' hét határ széleyei egy pontban végeztetnek meg, s alata egy barlang, melyet pinczének neveztetik

3., Nap Kelet felé neve méhés, hajdan nagy méhés fen tartatott,

4., Mellett nádás legellő hajdan pocsolyás helyekkel ellátva valának

5., Helységünkben, egy Torony fából áló már körül szinte fa Oszlopokkal támasztva van, s rajta egy kis harangocska szóló Környűs körül. deák nyelvben, szó bethűkkel, Gergely név so'ra, és az 1223 évben öntve¹²⁵ ellátva valának

6., Lélek száma 278. Evangelika vallású, R. Kat, 6. lélek öszve'sen 284., ház száma 54. Különűsen Gazdák 44. ezeknek birtoka 12 ház hely, Zselérek 14.

Kelt Gergelyfalva Junius 17.^{én} 1864.

Gáfrik György Ör bíró

Mocznay János
Jegyző mk.

¹²⁵ A sor fölé utólag betoldva.

[150a]

Helynevek
Guta községből, Nógrád megyéből.

Kékkői járás – Cserhát vidékén. – Több neve nincs, nem is volt. Legkorábban említettik 1620.ban. Honnan népesítették? nem tudatik. A' név eredetéről nem tudatik semmi.

A' dűlők nevei: Nad zrubenou studničkou; Zemičko, Wyše dediny; Csrtýaz; Cservúska; Do Saps Kút h. nie; Grnóvké; Zahumnice; Od Sapskiho Chotára; Lestina; Mekuse; pod zahradámi; Zahumní radke; Brehe; Hrachoviszka; Holy wrch; Mityiri hegy; Kaliszká; K topolu; Na penazoch; Pod humný; Peres;

[150b] Folytatása a' dűlők neveinek; Krizsanou wrch; Hawran dolina; – Patak neve: Galga, mely tovább vonúl az Aszódi völgynek; ered Szantohegy tővéből. –

A' dűlők természeti tulajdona az; hogy szántóföldnek, rétnek, erdőnek, és legelőnek használtatnak. – Más kitűnő tulajdonaik nincsenek! –

Irtám Gután 1864 díki Januar 1sőjén

Geduly Bogyoszló
Gutai ew. lelkész sk.

[151a]

Helynevek Herencsény községből, Nógrád megyéből.

[151b]

A túl lapon írt kérdő pontokrai felelet

- 1^{ső} pontra: Herencsény község Nógrád megye Szécsényi járáshoz tartozik, – székhelye Szécsény mváros.
- 2ra Herencsény község országszerte ’s általan Herencsény név alatt ismeretes, – de a’ helybeli elnevezés szerint, helyben négy elterjedett névvel bír, – u: m: a’ valódi Herencsény, Kukoricza város, – Gándor, – és Vajdafalu, – ’s miután a’ község négy külön álló részből áll, – tehát e négy név helyben nagy elterjedéssel is bír, – ’s mindenik résznek lakossai tisztán magyar ajkuak.
- 3ra A községnek más névvel nevezéséről, és írásáról mi sem tudható, – ’s ezen község mindig Herencsény névvel neveztetni állítatik, miután más elnevezésnek sehol nyoma sincs, – azomban a’ községnek 1858^{ik} évben elveszett pecsét nyomója nyomása után illy felírás olvasható „Herenzen falusi. 1727”
- 4re Herencsény község mikor szállatott meg nem tudatik, – annyi azonban bizonyos, miszerint már 1673^{ban} a’ községben a’ lelkészség már felállítva volt, – korábbi említéséről semmi adat nem találtatik.
- 5re A mint a’ tapasztalás mutatja Herencsény községhez fél órányi távolságra eső Haraszi és Liszkó jelenleg pusztá, – valaha két külön álló község volt, – melly is hihetőleg¹²⁶ Tatár járás alkalmával elpusztítván, – lakossai a’ községnek e’ jelenlegi területét szálták meg, – ’s így Herencsény község a’ hozzá közel fekvő Haraszi és Liszkó puszták mint volt községekből népesíthetett ’s ez onnét is következtethető, – hogy Haraszi pusztán illetőleg ennek térségén elpusztult község temploma maiglan is fenn áll, – ’s az jelenleg a’ Tiha-nyi család magtára, – az épület kisdéd, – ’s templom alakja, és a’ szentély helye is kivehető, – ennek belső oldalán a’ falon ismeretlen, ’s már megkopott írás is látható. – A másik jenleg Líszkó nevű pusztán szinte volt templom, mellynek omladéka most is szemlélhetők, – s a’ fából épülve volt házak alapja fundamentoma, – továbbá cserép égető kemenczék, ’s vastag egésséges cserepek ásás által jelen időben is találatnak, – sőt mint említik pánczelt, és nyilat is találtak ezen pusztán, – ’s a’ most is található cserép égető kemenczéből következtethető, – hogy ezen pusztá is valaha község lévén, lakossai pedig fazekasok voltak, – Herencsény község tehát innét gyanítatik benépesítetve.

¹²⁶ A sor fölé betoldva.

- 6ra Hagyományból, irott vagy nyomtatott emlékekből a' község helybeli, 's ország szerte ismeretes név eredetéről tudni bizonyosan mít sem lehet, – azomban a' községnek Herencsény nevét következőleg vélem származhatni, – ugyan is az 5^{ik} pont szerinti véleményem szerint Herencsény község a' hozzá közel fekvő Haraszi és Liszko pusztákról népesítetvén, – 's miután az ott most is található cserép égető kemenczék is nyilvánosan mutatják, hogy Liszko pusztát valaha midőn még község volt, fazekasok 's tót ajkuak lakták, kik tótul jelenleg is Hrencsároknak hívatnak, – tehát a' községnek jelenlegi Herencsény neve is ezen tót szótól hrencsár magyarul fazekas vehette eredetét, – mely már e' jelen korba Herencsényé alakult át, egyébiránt a' községnek a' 2^{ik} pntban említett, 's helyben [152a] nagy elterjedésű négy néve eredetéről 's értelméről más mi sem tudható.
- 7re A község határában előforduló dülők következőleg neveztetnek. – a' szomszéd Surány és Terény községek határától kezdve: Dobra düllő, – ez jó minőségű nagy részben lapályos szántóföld, – ezen düllő neve is mutatja, hogy a' községnek valaha tót ajkú lakossai voltak, – Szederies szántó föld, a' hol sok szederszár is található, – Feneketlen szántó föld és rét egy völgyben, – Máriás teteje és berek szántóföld, ez nagy hegy, – Mészegető szántóföld, – hihetőleg ennek területén meszet égettek, – Szélmalompart szántó föld, mellyen a' szél mindig nagyobb erővel dühöng, – Kijáró szántóföld, ezek hosszú és más földre járó földek, – Homokos szántó föld mellynek földje homokos, – Pagyi szántó föld lapos és posvány, – Sáncz oldal szántóföld posványos, – Nagy szőlő szántóföld és erdő nagy hegy, – Dobogó erdő, hol a' szekerek dobogása visz hangzik, – Lapuskút erdő nagyhegy mellynek lapos tetején valaha kút volt, – Perbenye erdő és szántóföld, – Lepenye szántó föld és erdő lapányos, – Magosmáj erdő nagy hegy, – Szurdokmegi földek, mellyek valóban szurdok mellett vannak, – Nagyhegy Erdő legnagyobb hegy a' határban, – Bikk Kúttya erdő hol szinte Bikk nevű pusztá vagon, – Hálóhegy erdő, – Szarvas-tó erdő, – melyben egy tó vagon, hová valaha szarvasok is járhattak, – Peres erdő, – Madarász bércz erdő, – Vakarás szántóföldek, – Sósbikk erdő, – Dercshegy erdő, – Bárányos legelő, valaha szőlő volt, – Závoz lapos erdő, – Telelő szőlő egy völgyben, – hol szántó föld és rét is van, – Csernek szántóföld és rét mellynek közepén patakocská cserjédez, – Kemencz szántó föld és hegy, – Geresztvény marha csapás és berek, – Gyürki hegy és Ürgés szőlő, valaha Gyürky dézsmája alatt, – Udvarnok és Kijós részint partos részint vizenyős föld és rét, – Várdomb szántóföld gömbölyű hegy, – Rózsás Szőlőhegy, – Várrét ez rét a' várdomb alatt, – Kisrét – Halom melly a' réteken keresztül keresztbe mint egy sáncz fekszik, – magasabb egy ölnél, – 's az egész községet ezen halmon túl lévő földektől mintegy elzárja, – Körtvélyes szántóföld, hol valaha sok körtefák voltak, – Hosszak szántó föld, a' mellyek valóban hosszú földek is, – Templom környéke szántó föld, a' községtől kint

Herencsény

lévő templom mellett, – Surányfelőli rétek, – a' szomszéd Surány községgel határosak, – Hídhely szántó fold, – Tópatak szántóföld, a' hol egy tó vagyon, mellyből a' víz a' községen keresztül lévő patakba foly, – Német kalap ez to-polyfákkal körülött három szög gyepföld, – Kódús Kúttya, víz folyás, hol valaha egy koldúsnak volt lakása, – Budai út melly úton valaha Budára jártak, – Barátszurdok ez gödör és felette egy bércz vagyon, – Sárdi rét egy völgyben.

Kelt Herencsény Dber 22^{én} 1863

Zámpory István
Szolgabíró

Jegyzette
Schmidt József
község hites Jegyzőe

[153a]

Helynevek Heréd községből, Neograd megyéből.

[153b] Heréd fekszik Nograd megye Szecsényi járásban, s a váczai püspöki megyében. –

Határai: Keletről Zagyva folyó; délről Hatvan m. város Heves megyében; és a varsányi pusztá Pest megyében; nyugotról Verseg falu. Pest megyében, éjczakról Kőkényes falu Nogr. v. –

Heréd és a körülötte lévő faluk Cserhát név alatt ismeretessek, mert hihetőleg hajdanában a Mátra hegyes s¹²⁷ erdős vidékei e vidéken cserfa erdőkkel vegződtek¹²⁸.

Nevét a község nem tudni bizonyosan honnét vette. Állítólag valamikor lóherélők lakták, de ezt kétségbe vonja a községnél létező régi pecsétnyomó ily felirattal: Sigillum Heritiensis 1697¹²⁹ – Tehát nem Heréd hanem Herit volt hajdanában neve. – A falu hogy mikor népesítetett nem tudni, de legfőllebb József császár idejében. – Plebániát 1779 ben kapott. Fekvése a falunak igen szép völgyben van¹³⁰, határai fekvése majd lapályos majd dombos. Az egész határ Sági pusztával tesz 6545. holdat mely okos, s célszerű gazdálkodás mellett a leges legjobb földek közé sorozható. –

Folyói: A Zagyva mely a határ szélén keletről folyik. A falu mellett Zsenger és Szarkási patakok szinte a Zagyvába sietnek.

Népessége 1700. lehet kik többnyire rom. kath. tiszta magyarok, néhány lutheránus vallásu. Zsidók és cigányok igen csekély számmal vannak. –

Volt földesura B. Podmaniczky László, ki mint birtokos lakja is, korszerű kastélyában.

Pusztá Sáp.

Herédhez tartozó pusztá a Zagyva mellett, mellyen egy jó karban lévő malom és egy cselédház letezik. A mellette levő gyönyörű erdőben – berekben – bizonyos templomhely nevű tér [154a] találtatik – melyet a nép monda szerint a veres barátok laktak – kik voltak? – Hogy templom volt azt bizonyítja az ott maradt és kisedett kövek melyből a malom is építetett. – Hatvanban 1863^{ik} évben bontott el a jezsuita volt templom s kolostor mely utóbbi városházzá lett, nem téte-

¹²⁷ A sor fölé betoldva.

¹²⁸ A szó javítva van.

¹²⁹ Inkább 7-esnek olvasható, de nem kizárt, hogy 2-es az utolsó számjegy.

¹³⁰ A sor fölé betoldva.

lezhető tehát fel, hogy a jezsuita rend létezése idejében lehetett volna a félórán-nyira eső Sári pusztán is¹³¹ szinte kolostor, hanem előbbi időkben igen. –

Kelt Heréden 1864 junius 2^e

Jegyzette:

Horváth Ferenc
községi jegyző

Siraky Antal
bíró

A Meltóságos Uraság ör.¹³² B. Podmaniczky László az mint régi öreg sokkal érdekesb adatokkal tudna szolgálni de ő Pesten lakik.

¹³¹ Utólag betoldva.

¹³² Utólag betoldva.

[155a]

Helynevek Héhalom Községből, Nógrád Megyéből. –

1., Héhalom Község, Nógrád Vármegyének „Szécsényi” járásába tartozik; – a’ Szécsényi szolgabírói járásnak ezen alsó része, Ecseg Községtől lefelé, egészen Hatvan Mváros határáig, hová Nógrád Megyének határa beszögell, Cserhátnak neveztetik; – az élemedettebb lakosok nyilatkozata szerint, kik szinte az öregektől hallották, ezen vidéknek ezen nevezete, a’ régenten e’ tájon létezett Nagy Cseres erdőtől eredt; mely nevezet mind a’ mai napig fenn áll. –

2., A’ Község neve az írárok szerint Héhalom, – valamint a’ helybeli, úgy az egész környékbeli köz nép által pedig Híhalomnak mondatik. –

3., A’ Községnek semmi más elnevezése nem volt soha, a’ legidősebbek nyilatkozata szerint. –

4., A’ Község mikor említett legkorábban? az emberi emlékezetet meghaladja. –

5., Honnan népesített be valamikor? nem tudatik. –

6., A’ Község nevének eredetéről semmit sem tudni. –

7., A’ helységeen kívül lapályos gyepterészen lévő emelkedettebb kis rész, Szent János dombjának neveztetik; – hihető, hogy e’ helyen valamikor Szent János Kőszobra állhatott, de erre a’ legidősebbek sem emlékeznek, a’ nevezet szájról szájra maradván, mind a’ mai napig megvan. –

[155b] 8., Öreg hegy, szőlő, nevének eredetéről nem emlékeznek. –

9., Hollós berek, szántó föld, palotási volt erdővel határos; – az öregek nyilatkozata szerint, mint ezt ők a’ régi öregektől hallották, a’ hollók szerettek e’ tájon tartózkodni. –

10., Pernyés, szántó föld; Zagyva Szántó helységgel, és Lőrinczi Községhez tartozó Selypi pusztával határos, az itt tenyésző Pernye fütől nyerte nevezetét. –

11., Alsó Mező, szántó föld, szinte Zagyva Szántó helységgel, és Selypi pusztával határos.

12., Újmajori puszta, Eszterházy Herczegség tulajdona, legközelebbi években, szép síkon fekvő kiirtott cseres erdőből származott, szántó föld, Kőkényes Községgel határos. –

13., Nagy paskum, szántó föld, 1848^{ik} évben történt tagosításkor, mint a’ lakosok legelőbeli járandósága, nyerte nevezetét. –

14., Közép dúlló, szántó föld.

15., Falura járó, szántó föld, az előbbenivel együtt fekvésöknél fogva nyerték elnevezésöket. –

16., Osztság, – a’ zselléreknek fajzás, és legelő részben adatott, szántó föld. –

17., Kispaskum, szántóföld; – a' Nagypaskum szántó földnek, külön dúllőben fekvő, ki egészítő része.

18., Galagonyás, szőlő, 1801^{iken} ültettetett, az itt nagyobb számmal tenyészett galagonya tövisektől nyervén nevezetét. –

19., Alsó rét, Közép rét, Felső rét, Kaszálók. –

20., Gergely rét, kaszáló, honnan nyerte nevezetét nem tudatik. –

21., Nagy berek, Kaszáló, a' nagyszámú fűz fa berkektől, melyek rajta léteznek máig, nyerte nevezetét. –

22., Szilos, Kaszáló rét, a' rajta hosszasan elnyúlt [156a] álló víz szélén régenten tenyészett szil fák után nevezetett el. –

23., Kecskés berek, szántó föld, nevezete honnan eredt, nem tudatik. –

24., Mágos mark, szántóföld, nem tudni honnan vette nevezetét. –

25., Röges, szántó föld; bár mily időben történt művelése, mindig rögesen maradt, ezért is nevezetett el rögesnek. –

26., Száraz rét, szántóföld, hajdan mint rét használtatott, honnan neve is ered; jelenleg pedig már nagyobb időtől fogva szántási művellet alatt áll, 's Erdő Tartsa Községgel határos. –

27., Pásti rét, Kaszáló; régenten csak legelőnek használtatott, most nagyobb része Kaszáló, mely Palotás Községgel határos, 's innen érkező, minden név nélküli patak metszi keresztül, mely a' helység alatt elhaladva, lefelé Kökényes Község határábeli rétek derekának megy; kisebb része pedig a' Pásti rétnak máig is Eszterházy Herczegség által legelőnek használtatik; ettől éjszak nyugat felé, Eszterházy Herczegségnek nagyobb kiterjedésű, minden nevezet nélküli szántó föld táblái fekszenek, melyek Dengeleg Községgel határosak.

E' szerint Héhalom Község határában létező minden részletek megemlítve vannak. –

Kelt Héhalmon Június hó 7^{én} 1864.

Jegyzette
Molnár István mk
Községi jegyző.

Héhalom Község Elöljárósága
által. –

[157a]

[Hidegkút]

Helynév

Nógrádmegyében kebelezett Hidegkút községből. Az adatgyűjtés következő kérdő pontokra terjed ki u. m.

1^{ső} A megyének, kerületnek, járásnak székek hova a helység tartozik?

Hidegkút község tartozik, Nógrádmegye, Posonyi kerület, füleki járás, Balassa-gyarmat szék városához

2^{ik} E községnek hány féle neve él most; melyik neve bir csak helybeli elterjedéssel, melyik ismeretes Országszerte?

Ezen községnek egyedül csak Hidegkút neve él, és csak az van elterjedve, és ismeretes Országszerte.

3^{ik} Vólté hajdan községnek más elnevezése? vagy tán csak különfélekép iratott a mostani helynév?

Hogy e községnek más elnevezése lett volna, arra a mostani élő lakosok közül senki sem emlékszik, mindég csak Hidegkút helynévre emlékeznek.

4^{ik} A község mikor említik legkorábban?

Erre a mostani Hidegkúti élő lakosok nem emlékeznek.

5^{ik} Honnan népesítetett?

Erre felvilágosítást adni nemtudnak, mivel ős atyáik is Hidegkút községben születtek.

6^{ik} Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból, írott vagy nyomtatott emlékekből a név eredetéről értelméről, mindegyik [157b] nyelvű helynévre nézve?

Hidegkút községnek eredetéről a mostani élő legöregebb lakosai felvilágosítást adni nemtudnak; egyedül csak, hogy ezen Hidegkút Medves alatt fekszik, lakosai magyar ajkúak.

7^{ik} A község határában több előforduló többi topographiai nevek, például. mező, dűlő, szántó, forduló, legelő, kaszáló, puszta, sivatag, liget, berek, erdő, rengeteg, zug, határ, tanya, csárda, major, szállás, kert, szőlős árok, rom, irtvány, tisztás, hát, halom, domb, csúcs, orom, magaslat, fensík, hegy, hegygerincz, hegy láncz, szikla, bércz, bánya, barlang, ösvény, szoros, zuhatag, forrás, kút, ér, tó, folyó, patak, mocsár, pósvány, láp, ingovány, nádas, rét kompollás, rév, gázló, sziget, fok, s. a. t.

Hidegkút község határa ál, Belső telekből azon épült házakból és gazdasági épületekből, 's gyümölcsös kertekből, – Kertmege, kismalom, Cse-cse, Általjárók; Hásasóldal béka tó és hegy, Geczko feljáró, Verő, Bírórétje, Nagy rét, Nyirjes völgy dülőkből.

Ezen határ körül van véve, keletről Bakóházi, és Utasi puszták, délről Baratony puszta, és Czered, nyugotról Tajti és Vecseklő, ejszokról Egyházas Bást községek határaival

Kelt Hidegkút Augusztus 2^{án} 864

Bíró Varga Mihály ×
T. Bíró Vincze László ×

Gleidura Szaniszló
jegyző 's név aláíró

[159a]

Helynevek Hollókő községből, Nógrád megyéből.

[159b] 1^{so} pontra. Hollókő Nógrád Megye Szécsényi Járás, elnevezéssel nem bír.

2^{ik} „Mindég Hollókőnek tudjuk.

3^{ik} „Nem volt.

4^{ik} „A Községnél fel találtatott régi írásban hogy az vár már 13^{ik} században fel állott de az de a' község népesítését nem tudjuk.

5. „A Vár lakókból népesített.

6. „Más semmi hagyományok anév eredetéről nintsen.

7. „A Község határában szántó földeknek dülő nevei, –

Temetői dülő, vermeki, Csontoroki pusztával határos, Kókkütfeli, medve pataki, – Kis Erdő feli dülő Zsúny Pusztával határos, Kis, és nagy Nyílassi dülők, – Kis földek, és Nagy Oldali dülők, Lóczi határral határos, – Lyukas, – bejáró Irtások, Szöllők feli, Kereszt fai, falu allatti dülők, – Peres Rétt, – Mák föld, Vári kút fő, Lakatos, Liponya, Bikk fő, Fekete hegy allya, Közepső, Farkas kúti, Szár hegy Oldal, Kerthely, dülők, – Szöllők nevei, – Pusztá szőlő, Laczi Szállás, Fogások, Kövecsesek, Nyedám, – Legelők nevei, Források itt van egy kis forrás aki hogy az Bárti pusztán keresztül fut, Nyedám hegy oldalba, Csurgó, Pusztá Templom, ez alatt vannak források, Bikk legelő Vári kút fő, ez alatt van egy kút akiből folyik szinte a Bárti pusztán keresztül mindég, méhes oldal, Sár hegy ezek kö bércek, Gond hegy, Vár Környike, ezen legelők állnak berekből.

Kelt Hollókőbe Jany 6^{an} 1864

Nagy János bíró

[160b]

273.

Hollókő helység bírójának azon utasítással adatik ki miként, a' főtisztelendő Plébánus urral a' Csontorok és Kozicska pusztákon lakó földes urakkal egyetértve a' kívánt kimutatást régi emlékekben anyira gazdag Hollókő helységéről tegye meg a' lehető legkiterjedtebb alakban, és azt nekem legfeljebb 1864én Január hó 5^{ig} küldje meg.

Varsány Dec 18/863

Harmos István
RsztiEsküdt¹³³

¹³³ A. m. rendszerenti, vagyis választott esküdt.

[161a]

[Homokterenne]

Cs. Kir. Nógrádmegyei Bisztos Úr Ő Méltóságának múlt év December hó 5kén kelt 3092 számú leirata folytán a helynevek gyűjtése eránti kiadott rendeletére Homok-Terenne Községe következőleg terjeszti elő alázatos jelentését.

Kérdő Pontok

1.^{ső} A megyének, Kerületnek, Járásnak, széeknek, hova a Helység tartozik megnevezése

2.^{dik} A Községnek Városnak hányféle neve él most, mellyik neve bir tsak helybeli elterjedéssel, mellyik ismeretes Országszerte?

3.^{dik} Vólt é hajdan a Községnek más elnevezése? vagytán tsak különkép iratott a mostani helynév? A Község mikor emlittetik leggkorábban?

4.^{dik} A Község mikor említettik leggkorábban?

5.^{dik} Honnan népesitetett?

6.^{dik} Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból, irott vagy nyomatott emlékekből a név eredetéről, értelméről mindegyik nyelvű helynévre nézve?

Felelet.

Homok Terenne Községe Nógrád megye. Füleki Járás. Alsó Pálfalvi Kerület Szolgabirájához tartozik. –

Homok Terenne Községe tudomásunkra más néven nem neveződik. –

B. Lieszkovszky József birtokos Úr, régi történetek olvasásából szerzett tudomásából azt bizonyosnak álitja, hogy 1124.^{dik} évben, amidőn ezen Községnek ~~az~~ Annyaszentegyháza az ottan jelenleg is fennálló emlék kő feliratta szerint, majdnem 2000 ezer lépés távúlságra a mostani Községtől épitetett, akkor még a Község is annak szomszédjában létezett és Bataházának nevezettet, – később mikor tehetete át lakását a mostani helyre, és mikor vette fell ezen Község Homokterene nevezettét, nem tudatik. –

Ezen tényről a Község lakossainak tudomása nintsen. –

Nem tudatik. –

E' tárgyban felvilágosítást adni a Község Vénei nem képessek. –

[161b]

Kérdő Pontok

7^{dik} A Község határában több előforduló, többi topographiai nevek, például mező, dűlő, szántó, forduló, legellő s. a. t. – lényeges feladata az őszveírásnak, hogy az itt említett tárgyak tulajdon nevei minnél kimerítőbben és minnél pontosabban feljegyeztessenek. etc. etc. –

Felelet.

Homok terenei határban Dűlők névsora:

1. Dobogói Káposztás dűlő, Káposzta ültetvény alá használtatik, ennek végibe Kőszénét is találni, de azt nem használják. –
2. Kőallyi Dűlő szántó föld, – MNováki határral szomszédos. –
3. Kőlapos Dűlő szántó föld, meglehetősen rozsbúzáat terem. – határos MNováki határral.
4. Egresaljai Dűlő – szomszédos MNováki határral. – szántó föld –
5. Magos Egres Dűlő Árkos és hegyes – határos Nádujfalusi határral. – szántó föld.
6. Kis Aszód Dűlő – Nádujfalusi határral szomszédos. – szántó föld –
7. Atyaszárnyék Dűlő – silány rozsbúzáat terem. –
8. Atyasztetői Dűlő – árkos és hegyes – határos Nádujfalusi határral. szántó föld. –
9. Hársas tetői Dűlő – hegyes és Kavitsos szántó föld – szomszédos Nádujfalusi határral. –
10. Lestortványi Dűlő szántóföld – silány rozs búzáat terem. – határos Nádujfalusi határral.
11. Berkesréti Dűlő Kétszer kaszáló rét, és szánfőföld – a rét Zagyva folyó kiöntései által rongáltattik, szomszédos Nádujfalusi határral.
12. Zakotyai Dűlő – Marha legellő kielégítő legellővel szolgál – Nemti határral szomszédos.
13. Zakotyai Dűlő szántóföld, meglehetősen rozs búzáat terem – határos Nemti határral. –

14. Határlápa dűlő – szántó föld – jó rozs búzát terem – szomszédos Nemti határral. –
15. Homoki dűlő – szántóföld jó rozs-búzát terem. –
16. Kenderföldi dűlő – szántóföld – évenként kenderrel vettetik. –

[162a]

Felelett. a 7^{dik} Kérdő Pontra.

17. Alsó Eresztvényi dűlő – szántó föld. – jó tiszta búzát terem. –
18. Felső Eresztvényi dűlő – szántó föld. – jó rozs termő föld. –
19. Motsolyai dűlő – szántó föld és rét, – jó tiszta búzát terem – rétje pedig szarvasmarhának alkalmas takarmányt.
20. Fűrűti dűlő – szántó föld – távolsága miatt sovány – silány Rozs búzát terem. –
21. Körtvélyvölgyi dűlő, szántó föld – a Községtől távol lévén silány gabonát terem – szomszédos M. Szelei határral. –
22. Tordas dűlő – szántó köves és kavitsos silány gabonát terem –
23. Tordás – nevendék fiatal erdő – MSzelei határral szomszédos.
24. Kazári oldal dűlő – szántóföld – távolsága miatt sovány – Kazári határral határos. –
25. Verebes dűlő – szántóföld, vadviszes, tsekély szántóföld, termést ad – Nemti határral szomszédos. –
26. Verebes dűlő – Rét, kétszer kaszálól, guzsalyas fűvet terem. –
27. Ivánkakútja, Rét – jó fűvet terem. –
28. Asszonyföldje dűlő szántóföld, jó tiszta búzát terem – szomszédos M. Nováki határral.
29. Szöllőbértsi dűlő – szántó föld – jó tiszta búzát terem. –

30. Szárazvölgy dűlő – szántó föld – távúlsága miatt silány gabonát terem. –
31. Szárazvölgyverő dűlő – szántó föld – távul lévén a Községtől sovány gabonát terem – szomszédos M Nováki határral. –
32. Árnyék vagy Malakó dűlő – szántó föld – jó tisztabúzáat terem. –
33. Kenderszer dűlő – szántó föld fekvése közel a Községhez jó tisztabúzáat terem. –
34. Tubúka dűlő – szántó föld – közel a Községhez jó tisztabuzát terem. –

[162b]

7^{dik} Kérdő Pont Felelete..

35. Pétervölgy tetői dűlő – szántó föld – jó tisztabuzát terem, – szomszédos M. Novaki határral.
- 36 Kis fűród dűlő – szántó föld – jó tiszta búzáat terem – határos M Nováki határral. –
37. Csurgói dűlő – Rét – Zagyva árvi-ze gyakran a termést elsepri, guzsalyas fűvet terem – szomszédos M. Szelei határral.
38. Csapás aljai dűlő – Rét, Zagyva folyója kiöntések által ennek termését rontja guzsalyal vegyes fűvet terem – határos M. Szelei határral.
39. Malomszögi dűlő – Rét – Zagyva folyója gyakran megrongálja ennek termését, különben jó fűvet terem. –
40. Tót dűlő – Rét, jó fűvet terem, Zagyva folyója azomba annak termését gyakran elsepri –.
41. Falualja dűlő – Rét – Zagyva folyója gyakran rontja – jó minéműségű fűvet terem.
42. Kőmegi dűlő – Rét – rosz és sivatag homokos – majdnem semmi fűvet nem terem.

43. M Nováki határral határos. –
43. Laposrét dülő – Rét – tsekély fűvet terem. Zagyva folyója és M Novaki patak ennek termését gyakran magával viszi. –
44. ~~Laposrét~~ Kiskút dülő – Rét – jó fűvet terem
45. Képalja dülő – Rét jó fűvet terem; de a Zagyva folyója és M Novaki patak árvize által gyakran rongáltattik. – Szomszédos Nádujfalusi határral. –
46. Mizserfa legellő – tápfűvet terem, juhok legeltetésére alkalmas – határos Nemti, M. Szele és Kazár községek határával.

[163a]

7^{dik} Kérdő Pont Felelete.

47. Mizserfa – Erdő – M Szele Kazár és Nemti Község határával szomszédos – lábas erdő tser és tölgy fákkal. – ennek az aljába Kőszén is találtatik, mindazonáltal használatba nintsen. –
48. Zagyva folyója Zagyva Községétől ahonnan ered veszi nevezetét és Nováki Patak M Novák Községétől – ezen folyók Homokterenne Község rétjeit jobbadon keresztül folyák, 's kiöntéseik által evéinkint tetemes kárt okoznak. –
Ezen fent érintett 47¹³⁴ számú dülők a mostani nevezeteket honnan kaphatták, erről Homokterenne Község lakossai mitsem tudnak, –
Kelt Homokterennén Május 28^{kan} 864.

Dubravitzky Péter Jegyző által

¹³⁴ Javítva a számjegy 48-ról.

[164a]

Hradistya

Helynevek

Hradistya községe Nógrád vmegyéhez kebeleztet Füleki kerülethez tartozik. törvény széke B. Gyarmath. – Uhorszka egyházhoz mint fiók egyház; népesége 540. lelket számít, s mely közt 9. lélek R: Cath. ház szám 97. s mind tót ajkú, írásbéli adatok nem léteznek, hogy tudni lehetné honan származhattak, de képzelő hogy Husziták időktől lehetnek. vallásuk mind Evang. ki vévén fent írt 9. katolicus község csak egy nevet visel Hradistya s több falvak nincsenek hozzá kapcsolva, hogy honét vette eredetét azt bizonyosan állítani nem lehet, hanem község vénei állításából lehet következtetni, hogy falun felül fekszik egy szép hegy mellyet Hrádok nevet visel és hogy azon hajdan Vár létezett amind azt most lehet meg ismérni, menek utána sok kö és mészely vegyes látható és tudni való hogy épülett létezett. talán atúl a Vártól tót nyevben vette származását Hradistya; némellyek ugyan azt is állitanak hogy hajdan a hol község fekszik Uraság majorja vólt és a körül csupa tiszta Gyertyanfa létezett, mely tót nyevben Hrabina nevet viselt, és ha atúl vette vólna Község eredetét a koron Hrabistyának vólna elnevezendő. – Ami Hradistya Község határ elnevezését illeti azt egészen minden hozzá tartozó föld, rét, hegy, víz s más elnevezéseket ezennel ki irom amint ál, úgy mint, községen alúl fekszenek úgy nevezet Nizse dedini nevű rétek – az után szántó földek Szkalicza nevet viselő, azoknak szomszédságába ismet Dolnj szkalicza nevű földek azok után

[164b] pedig Spanenszka Dolina cseplő, azután mennek Dlhé nevű földek, azok után pedig Navrch, és azoknak tö szomszédságába Nad sztari Mlin, erdön at menve le érünk az Ipoly veze mentére s anak mentiben fekszenek rétek úgy mint, Balko kút, – Baranczova, Csertés, Uszke, Siroké, és Podsztudnicsku at a határ szelén fekszik közseg Malma, it végződik a határ széle, a Puszt Szamotercs határjával, menvén ami határ szélünkön érven Sutka, nevű rétett és atúl Batino nevű rétett, onét ki jüvén ugyan Batino nevű erdön, érjük ismét Batyin nevű szántó földeket, ezeknek Szomszédságába fekszenek földek Virasztó nevezetuek, azon emlétett Hrádok hegy alatt, atúl által menvén a a falúl felső részben erdő alatt fekszenek földek Szoliszko nevezetűek és utánok Lazina nevű rétek, azok alat van kis Kút ugyan csak Szlanó nevezetű, ez fekszik föld alyába s mellete folyik kis Patak – Drskovo¹³⁵ mely egész falun keresztül szivárog. – azon kis kúton felúl találtatik egy Vasérczbánya akit

¹³⁵ A sor fölé betoldva.

több évek előtt Bányászok ásták de aval fel hagyták; lehet vagy 8 10 ölni hosszú. –

Onét átérve a hegyi útra, mely víz erre felfelé a hegyi írtvány földekhez, otan érünk egy hegyet Koliszacska nevet viselőt, azutan fel érve a hegyekre, otan van határ szélén Puszta Brtozsnó szamotercs pusztához tartozó, otan Végzodik határ széle, –

[165a] De nem csak a község határjának, hanem a Nógrád vmegye határjának is, és azontúnan fekszik Gömör Megye határja. – az írtvány földjeinket tekintve találunk el nevezéseket, Jerenczove Vrche, Klátya, Oszicsinyi, Lastyok, Kri-ya Jama, onét le térve a Völgybe találunk Brezini nevű réteket. azok mellet folyik patak úgy nevezet Szlatyina. azután le felé menve léteznek szintén rétek, Kubove kút, Bartúska, Podholi Vrsok, otvan határ széle, és Korna község határja szomszédos, a mellet menve érjük réteket Bencsárka, Pilla, álitattik hogy otan hajdan fűrész málom létezett. – azután Pridavke, úgy végződik az Uhorszka határ szélénél. – onét át térve fel felé van egy Drábova nevű szántó föld rész, a mellet Klini, Zámezno, Hrustyovo, Villino, Pod Brázdu, Záhum-na, Hraszticska, Brezini Nadjárom és Konopnicze. –

Amint össmeretségem után ösmérem a Hradistya község határjának és álásának s elnevezésének modját aként adom ezen csekély le írásomban,

Hradistyan, Janu 28^{án} 1864

Ballás András község
jegyzője

[166a]

Helynevek

1. Hugyagh községből, Nógrád Vármegyéből.

2. E községnek illetőleg helyiségnek, rövidebben Helységnek a Neve mindig Hugyagh – vagy Hugyágh.
3. Más neve soha sem volt, Római birodalomban Hugyagh. – Annak letűnte után Hugyág.
4. Arról sem adatok, sem hagyományok nem léteznek különben Római Birodalomnakaz itteni Végpusztulása
5. A bevándorlott Szejthák, Avarok, s' Magyarok törzseiből
6. Arról adatok és hagyományok nem létezték, csupán csak buvárkodásra támaszkodhatni.
7. Templom dűllő, Mester dűllő, Temető dűllő, Körpöle, Hadi út. Pap dűllő, Pörös, Sósár, Pusztahugyag, Soványrét, Csujta. ~~Pusztahugyag, Sósár.~~ Szűnyogdomb. Hadiuton kívül, Mocsár, Völgy. Bika rét. Csujta.

[166b]

Az előlapon irt hét kérdő pontoknak megfejtése

1. Hugyagh v̄ Hugyág 900 lelket számláló Magyar falu Nógrád V: Megyének Szécsényi Járásában, Losoncz BGyarmathi Országuton az 1sőtől 4, az utóbbtól pedig 1½ Mértföldre fekszik. E helységnek, és nevének eredetéről hallgatt a Kronika, Adat, és hagyomány is: Annyi Azonban bizonyos hogy Hugyagh – vagy Hugyág nem a jelenlegi helyen volt hajdantan: és ime épen a régi helyisége utálja buvárkodót Nevének mikénti eredetére.

Feküdt, t: i: az első Hugyagh v̄ Hugyág (az első falu) az Óvári Völgynek (mellyet egy csekély patakcsa hoszában hasít) és melly vele egészen Ipoly folyamik Ejszokról keletre mintegy ¾ óra vagy is ½ Mértföldre húzódik a jobb s' vég partján, illetőleg az Ipoly folyamra meredező fokán: E keskeny völgyeske itt ott, alig egy láncnyi széles, több belefutó apróbb völgyeskék kapcsolában.

Óvár most falu, valaha Vár volt; de Magyarok előtt lehetett, kik időközben oda telepedvén adták Nekie e nevet és ugyan akkor e Völgynek, és Várnak bal partján szemlélhető Hradistyó-t – Pradistyának ugyan azok nevezték el; E Hradistyó az Óvári Várnak a legtekéntélyebb figyelő és kémkedő pontja volt, Magaslatáról látni lehetvén, Szécsényi, Hollókői, Szandai, Drégeli, BGyarmathi; Kékkeői és Varboi Várat, A közlekedő utakon pedig minden Mozdulót. – .

A Nevezett Óvártól, és a keskeny Völgynek két partján elszórt Majorok, 's Juhakloktól minden hulladék, és folyadék a keskeny völgyben szorulván

Nagyobb esőzések, és vízáradások alkalmával a felhozott kis patakcsát annyira beszennyezé és besózá salétromos tartalmával, hogy azt midőn már a medréről kicsapot méltán elnevezték Sósárnak; e név kiterjeszkedett a melletti térségekre is. Hogy tehát a Mezeinépnek iható vize lehessen mindig, a szükség tanította az embereket, miként a fölhozott Várbeli s. a. t. hulladékokat és kifolyásokat külön csatornacskába vezessék, és így lőn Hugy-ág, de azért megmaradt a Sós-ár is, a kis patakcsára, és melletti térségre kiterjeszkedvén – mint főnebb mondatott. E Hugyág fölötti dombra tehát akik letelepedtek neveztettek Hugyagiaknak maga a helyiség pedig Hugyagh – meddig épült?, és hány Századig virágzott,? vagy Mikor pusztult el? hihetőleg a Varboói, és Óvári Váraknak a hadjáratok általielesése, elestét okozta Hugyágnak és mivel Központja volt. Áttette magát a Nép mostani helyére [167a] ott hagyván amazt, Pusztult Hugyag vagy Pusztahugyag nevezett alatt. Hogy pedig itt sem maradhatott Hugyag csapás nélkül mutatják a Sirok, mellyekben Öszvehalmozva ember és állatok csontjai találtattnak, Mutatja a régi Templomának alapja, a menyire a nép kőkeresésben nem férhetett hozzá, mivel a hely Uraság fundusává vált. Hogy pedig Hugyag a régi Óvárral Öszveköttetésben is volt, mutatja azon 500 holdra menő földbirtok, mellyet Hugyagitemplom az Óvári templommal közösen bír. Hugyag nem népes de Gazdag falu volt: 1847^{ben} 999 lelket számlált, azóta hanyatlik abban, Anyagi állapotában is. –

2. Templom dúlló
 3. Mester dúlló
 4. Temető dúlló
- } Szántó földek. E Neveiken neveztettnek, mivel a dúlló ott kezdődik.
5. Körpöle – ez rét hajdán Erdő Mocsáros hely azon nevű fákkal, hol sok piócza létezett, Televérűek itt szivattak magukat, mi nekik annyiért mint köpölyözés, köpöly, az itteni szótájtéjtés szerint körpöl.
 6. Hadi ut. Legnevezetesebb utvonala a helységnek, Azon hadjáratoktól, mellyek a Töröknek Szécsényi várban tartózkodása idejében történtek.
 7. Pappdülleje. – Mivel ennek abban legszebb darab Szántó földje van.
 8. Pörös. ez rét, hagyományállítása szerint Hugyagi határ egészen Szécsényi határig terjedt vala a régi időkben, de a hűtlen Jószágigazgatók, valahányszor egy egy Primás (kinek uradalmához tartozik a Hugyag is) megholt mindannyiszor eladtak egy egy darab dúllót, mit megsokalván Hugyagiak e réten fejeztetett be az általok folyamatba vett pör, és ez lett határpontja Szécsényi határnál.
 9. Pusztá Hugyag
 10. Sósár kis és Nagy
- } lásd 1ső pontban.
11. Sovány rét, az Ipolyi Árnak legnagyobb torkába lévén, a rajta fekvő vizek elsoványítják őt.
 12. Szúnyogdomb, Ez Szántó föld Körpöle szomszédságában a Sok Szúnyogtól dolgozni se lehet

13. Hadi uton kívül, Szántó földek a 6 számatti hadi utnak tulrészében.
- x¹³⁶ 14. Völgy – Nevezetes hely, itt gyűltek Öszve azon hadjáratok mellyek az Ozmányosok, Szécsényi Várbóli kiűzetésére BGyarmath felől érkeztek, itt kellett azoknak egész hónapokat is töltniök, azért pedig hogy fölnefedeztesenek Strázsát kellett állítaniok parasztöltönyökben, kik elnevezték a helyt Strázs – jelenleg Trázs falu Hugyág mellett.
15. Mocsárdüllő. Varsány szomszéd falu határától lefutó es esővizek itt állapodnak meg, miért felettébb nehez munka esik e düllőben.
16. Bikarét. A Volt földesuraságok azt határozták volt hogy csak ennek a rétnek termését szabad a falusi bikák számára használni
- [167b] 17. Csujta, hajdan Tó neve volt, Az Uraság juhásza tót ember lévén egy Nagy árvíz alkalmával a tóba zuhanó vizekre figyelmeztette pajzán bojtárját. Csujata! a Magyar gyermekek hazamentükben Csujta szót kiabálták, 's így lett a Tó csujta.

Költ Hugyagon 10ber 26.1863

Öszveirta 's közli
Barényi Antal
községi kántor 's tanító.

¹³⁶ A lap alján a következő kiegészítés olvasható: rengetek erdőségekkel körülvéve akkor időben.

[168a]

Helynevek Iliny községből, Nógrád megyéből.

- [168b] 1^{ső} pontra. Nógrád Megye, Pozsonyi Kerület, Szécsényi járás, Székhely BGYarmat, Ipoly körüli vidék, az Ipolytól mintegy egy – $1\frac{1}{4}$ óra járásra, Marczal község – Csór – Táb – és Gárdony pusztákközt fekszik.
2. Jelenlegi valóságos es nagyobb elterjedésben lévő neve Iliny. Némelykor hivatalos levelekben Illénynek is íratik.
 3. Ős apáinktól hallva hogy valaha több száz év előtt Illinek is iratott.
 4. { ezen két pontra tellyességgel nemlehetett jegyzést tenni.
 5. {
 6. a jelenleg Iliny Községében élő Tóth nevezetűek apái Szigedieknekneveztetek, a mostani Öregebbek mondják hogy rokonaik, t. i. Szigediek Tápió Szélén még most is e névvel mint nemesek élnek, kik innen oda régen – magukkal vivén a közös nemes levelet – elköltöztek, s mikor itt jobb áldás volt ők onnan ide családotól–marhástól fel jöttek, és innét viszont. s hogy a Chikányok és Szigediek lehettek e község első megszállói, mindig s jelenleg is mind Magyar ajkuak.
 7. Szöllők, – régi nevén Ördög homlok – újabbin – Új Szöllők a Gárdonyi határtól, alatta Szöllők allyi rét. Föld – régi nevén Méhesmege – újabban Mogyórós – neveik változásaoka s ideje nemtudatik. Sűrűs Szilvás Föld, Tabtó Föld és Rét a Tábi hatartól. Tábtól régi forrás – tiszta s igen jó ízű ital. Szénégetőtorok – melly valaha erdő volt s benne Kovácsok égettek szenet nevét innen nyerhette – itt a legnagyobb szárazságba is – szünetlenül foly a víz. Paportvány Föld és Ret. erről aztmondja a szóhagyomány hogy valaha mint berket Chikány nő pap ortattaki. Szén égető – Doló verem és Kis Erdő – hol több vermek helyei mostismertetnek de keletkezésük és használatukrol semmi hagyomány s tudománysints. Keselyő föld s Rét – holrégi szóhagyományszerent létezett Iliny Kozsége. Öreg Szöllő – elpusztult szöllőhely – most kőbánya – honnét – nem csak – községünk – de a haza többrészeire hordatik évenként jó minéműségű keménykő. a kőbánya alatt földek vannak és nagy árok. [169a] Csurgó Erdő – nevét egy ottani jó csurgó kúttól vette. Kis Tól Erdő – ennek közepén a Tól most is meg van. Tőpatak Erdő jó régi itató kúttal. Sal allyaföld és Gondhegy igensovány árkos legelő. Kápolna Föld nevét vette mivel ezen Föld tetején Öreg apáink szóhagyománnyaserént Kápolna volt, s közel ennek szomszédságába terül Keresztúr Helység – hova Iliny – és a közel lévő Csitár Község is Temetkezett s Isteni tiszteletre Templombajárt, e térség a Gárdonyi pusztá birtoka – szép taj. Suránytó száraz rét – hol rég óta

Iliny

nagy árokvan, ennek felső végét régebben huzdrának nevezték. Őrhegy hirtelen magas – tetejéről távol vidékekre láthatni, hihetően valaha a Régi háborus időbe Strázsa vagy is Őrhelyül szolgálhatott.

Az itt le jegyzett csekély nevezetességeken kívül több elő nem terjeszthető.

Kelt Ilinyben December 30^{án} 1863.

György Jánosmk

Közs: hites jegyzője.

Id: Chikány József Biró

Tóth Istvány Törv. biro

Lőrík Antal Esküdt.

Id: Czele Istvány köz lakos

mint leg korosabb s értelmesek

Piszony Ferencz

Köz birtokan

[170a]

Helynevek Ipoly-Bolyk Község. – Nógrád Megyéből.

1. Ipoly-Bolyk Község tartozik Nógrád Vármegye Füleki járásához, adóját mind azáltal az 1½ órányira fekvő Losonczi Cs: Kir: adó hivatalba fizeti.

2. A községnek valamint jelenleg, úgy ennek előtte is Ipoly-Bolyk elnevezése bír helyi- és országos elnevezéssel.

3. A' község, hogy valaha más néven neveztetett volna, arra körünkben senki nem emlékezik.

4. A Község mikori eredetét egészen homály fedi, csupán hagyománykép annyit tudhatni régi eredetéről, hogy a környéken, mint leg hamarabb alakult község említetik; ami onnan is gyanítható, mivel a közelében lévő helységek, mint anya egyházhoz mind tartozandók voltak. – Jelenleg mint fiók község, a szomszéd Pincz tartozik az Ip: Bolyki Rom: Kath: Anya egyházhoz.

5. Hogy valaha honnan népesítetett, azt sem hagyományilag, sem okmányilag ki deríteni nem lehet.

6. A' név eredetéről valamit ki deríteni szinte a nagyobb feladatok közé tartoznék, de a község ipoly – elő neve onnét származtatható, mivel az ipoly folyó közvetlen épen a község keleti oldalát mossa.

7. A' Községnek még 1843^{ik} évben Camasszált határa átalában erdőnélküli lapálynak mondható annál inkább, mivel a kissé emelkedettebb helyeket ki véve az egész határban valamire való dombb sem találhatik. Rétje mind a mellett is igen csekély, száraz, és terméketlen. A határban előforduló dúllók nevei e következők, a. Ipolyra járó rét. b. Gyalogúttájja rét. c. Darázsos. d. Égettek. e. Káposztásra járó. f. Külső Kálnói útra járó. g. Belső Kálnói útra járó. h. Barom útra járó. [170b] i. Kóczos patakra járó. j. Nagy Losonczi útra járó. k. Kis Losonczi útra járó. l. Galsi patakra járó. m. Kispatak. n. Rétpótlás. o. Füleprét. p: A Községi Közös legelőben előfordúl: Köles földek. Róka lyuk partja. Maczo vára. Rigó tóla, sāt helynevek.

8. A Község lakosságának száma 539. lélek tiszta magyar ajkú, Rom: Kath:

Kelt IpBolykon August 3^{án} 1864.

Deme Ferencz bíró.

Vágó Péter tör: bíró.

Demecs Józsefmk

Község jegyző.

[172a]

Helynevek

Ipoly Nyitra Községből Nógrád Vármegyéből

a 290^{ik} sz. rendeletre szóbeli utasítás folytán.

Az adatgyűjtés következő Kérdőpontokra terjed ki:

1^{ör} Ipoly Nyitra Község. Nógrád Vármegye Fülek ker: Füleki Járás. BGYarmathi székhez tartozik. A terület ezen politikai felosztásán kívül, hogy más névvel bírna általunk nem tudatik.

2^{ör} A községnek, városnak hányféle neve él most; melyik neve bír csak helybeli elterjedéssel, melyik ismeretes országszerte?

Ipoly Nyitra Községének csupán egy neve lévén; ez ismeretes Ország szerte, a lakossai más névvel nem bír, mint tiszta Magyar nyelvel.

3^{ik} Volt-e hajdan a községnek más elnevezése? Vagy tán csak külömfelkép iratott a mostani helynév?

A nevezett helységnek emlékezetünk más neve nem létezett, egyedül ezen mostani neve ismeretes előttünk.

4. A Község mikor említetik legkorábban?

Annak évei általunk nem tudatik.

5. Honnan népesítetett?

Eleink amint Községünket meg szállották, a terhek elviselésére elégtelenek voltak, magokhoz fogadtak más Községből, v. más megyebeli lakosokat is. és így lett népese.

6^{ik} Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból, irott vagy nyomtatott emlékekből a név eredetéről, értelméről, mindegyik nyelvű helynévre nézve?

Régiségek őseinktől reánk olyasmi nem maradt, sem valami meg nevezésre méltót, sem írásban, sem nyomtatásban eleink után nem találtunk, Községünk élő nevezetett egyedül az Ipoly folyóról kapta. Mondják azonban, hogy a községnek nyugott felé való részen ment az Ipoly vize. de idő jártával a községen egészen a felső Malomtól, igenes vonalban a községen végig az alsó malomig. és most is úgy találhatik.

[172b] 7^{ik} A Község határában előforduló többi topographiai nevek, példáulú mező, dűlő, szántó, forduló, legelő, kaszáló, puszta, sivatag, liget, berek, erdő, rengeteg, zug, határ, tanya, csárda, major, szállás, kert, szőlős, árok, rom, irtvány, tisztás, hát, halom, domb, csúcs, orom, magaslat, fensík, hegy, hegygerincz, hegy láncz, szikla, bérc, bánya, barlang, örvény, szoros, zuhatag, forrás, kút, ér, tó, folyó, patak (megkülömböztetvén minden nevet, melyet ilyen fő- és mellékpatak eredetétől egészen kifolyásáig más folyóba nyert) mocsár, posvány, láp, ingovány, nádas, rét, kompállás, rév, gázló, sziget fok, s a t. Lenyeges fel-

adata az összeírásnak, hogy az itt említett tárgyak tulajdon nevei minél kimerítőbben és minél pontosabban följegyeztessenek. A hol lehet, itt is a 6^{ik} pont alatti kérdés figyelembe veendő.

Ipoly Nyitra Községe határa kelet felé jobb része hegy, a hegy tetején létezik lapos szántó földek, melynek neve Szilvás tető. egy részén az említett hegynek éjszak felé lévő oldalán van egy berek ennek neve bikoldal, – ennek által elenében fekszik a községnek egy darabb cseres, és gyúrtyányos erdeje, mély völgy nevű, az erdön felül ál a községnek egy darabb tisztás, de vad sikeres lapos legelője. A nevezet Bik oldal alatt van egy kút, melyben az egész határban legjobb iható víz lévén, – a kúton belül a Községnek egy darabb Rétbeli legelője, meg lehetséges lapos ki terjedésben. – A községi legelőn felül a volt Úrbéreseket rétei egészen fel Ipoly Bolyk elől úgy nevezett Cseviczeig, ez ugyan nem Csevicze „hanem egy köpűs Kút, melynek vize ihatatlan, ezen kúttól kezdődik a Méltóságos Gróf Berthold Antal Úr tagja azon létezik egy nem regen épült Juhász ház, és egy juh akoly, neve alsó Búszierző, ennek keleti oldalán a nevezet Uraságnak egy darabb cseres de jobbrészre gyúrtyányos erdeje, egy része hegyes völgyes, más része kelet felé dűlős de hasznalható legelő, itt van a Nagy Daróczi határ mellett egy el romlot¹³⁷ Kút, Isten kútjának híják. Ezen felül létezik a M̄lgos Gróf Czebriny Ferencz Úr Erdeje, az erdő alatt egy Juhász ház, és egy Juh akoly neve felső Búszierzői puszta. Itt az Ipoly Nyitrai határ a Pinczi, és Nagy Daroczival fekszik, Ipoly Bolykon alól a Galsi, és Ipoly nyitrai határ mentén létezik egy víz járás, melynek vize áradás alkalmával az Ipoly Nyitrai Templom jobb részén az ipolyban omlik, bal oldalon pedig a Templomnak az Ipoly vize folyik, így a Templom egy ligetben lévén. A Községen alól kezdődik a Káposztás Kert szép ki terjedésben, Ezen alól a Községnek keleti részén a Középső nyomás szántó földje, ennek egyrésze igen lapányos, esős időben terméktelen, más része meredek, ennek felső részén létezik egy lápa, – azon alól viszi kezdetét egy gödör, itt kezdődik a Bozitai határ igen szép ki terjedésben, melynek közepén ál Eő Herczegsége Bozitai Pusztája: Itt kezdődik a Persi határ szép, és jó földje lévén, itt ennek előtte szép marhák nevelődnek. A Persi határ mellett van a volt Úrbéreseket egy darabb meg lehetséges lapos szántó földje, melyet Temető felének hínak, erre a Községből [173a] Egy szekér út visz melyet ugyan csak Temetői alyi útnak neveznek, azért! mert a Temető egy meredek oldalon létezik, és a szekér út éppen alóla megy Perse felé. A Temető út nyugati oldalától fekszik a Községnek a harmadik nyomás szántó földje, egy része ennek nedves időben tó állás, a többi része meglehetősen termékeny. vegyített homokos földel bír, ennek alsó részére van a volt Úrbéreseket alsó Rétye, annak előtte Tó állás volt. most ily szárazságban néha egyszer kaszálható, itt a Községi határt mecsmzi a Suzha patakja, mely áradás alkalmával sok kárt okozand, az 1859^{ik} évben Tagosítás al-

¹³⁷ A szó második o-jára először ékezetet tett a lejegyző, majd áthúzta azt.

kalmával Községünk határában Eő Herczégységének egy darabb rétje ki adatott, annak előtte majd nem haszon vehetetlen volt, most a leg jobb szénát termő hely lévén, Hasonlólag ugyan a nevezetnek tő szomszédságában a Galsi Plébános Úrnak, egy egész házhely után föld, rét, és legelő illetősége a határnak a leg silányabb részéből adatott, most a leg szebb Búzáat termő helynek tétette. a Rét ami azt illeti egyszer kaszáló. Ugyan azon dülőben, melyet Martalljanak neveznek, Dér Ferencznek és egy Telke egy darabban adatott, igen szép kinézéssel bír, mellyet egy az Ipolyból kifolyó ér környez, melyből a földnek nedvesség is adatik.

Hogy ezek általunk eképen találtattak, régiségekből reánk semi ami meg nevezésre méltó volna nem maradt.
azt bizonyítjuk.

Kelt Ipoly Nyitrán Julius 30^{án} 1864.

Alabán János bíró
Újj János tör. bíró
Banos Tamás hites
Nyeste József hites
Somoskőy Ferencz név aláíró

fel tette
Somoskőy Ferencz
H. jegyző

[174a]

Helynevek Ipoly Pincz Község Nógrád Megyébe.

- 1., Ipoly Pincz Községe fekszik Ipoly folyam mentén Nógrád Megye Füleki Járásban, Keletről, Nagy Keresztúr és Nagy Darócz Községekkel határos. Délről Ipoly Nyitra és Ipoly Bolyk Községekkel határos, Nyúgotról Szalatna Pusztá és Kálnó Községgel határos, Éjszokról pedig Petri, Garáb, és Perena, Pusztákkal határos, Ipoly folyama nyugot felső oldalán egyenesen Délnek Ipoly Pincz Község felett, felőről Garáb Községétől Kis csavarodásnak lefelé délnek tekervényes irányba, Ipoly Bolyk, Községe felé hullámlik; – Ipoly, Pincz Község 's Határa még eddig tagosítottan állapotba van, hanem arra vonatkozó egyezkedések jelenleg folynak, 's hihető inkább mint nem hogy e' f. év és aratása után három külön tagba fel fog hasgattatni. –
- 2., Fent nevezett Helység ember emlékezetére mind ekkoráig Ipoly Pincz név alatt esmertetik. –
- 3., Hogy ha ugyan valaha más néven neveztetett volna is, hanem arra jelenleg semmiféle élő emberi lény nem emlékezik, egyedől tsak Ipoly Pincz név alatt országszerte ösmeretes. –
- 4., Ipoly Pincz Községnek legg távolabról, úgy mint tizenhetedik század eleitől tsak, több birtokos Urai léteztek, nevezetesen: 1., T. Terbegeczy az öregebbek mondása után, valaha hanem nem tudatik mellyik Megyében, Alispányi Hivatalt viselő lévén, 2., T. Szalatnay, 3., T. Ebeczky, 4., T. Zmeskal, 5., T. Losonczy, 6., és jelenleg Tekintetes Károlyi János, Károlyi Miksa, és Károlyi László, és Tekintetes Miklovits Ferencz Úr, 's birtokos Ura létezik Pincz Helység 's határának. –
- 5., Ipoly Pincz Helység benépesítéséről, mi sem tudatik, miután semmi régi iromány és egyéb okirataira nem lehetett jutni, a' mi a' nevezett Helységet illette volna mint, Ipoly Bolykhoz, fiók Egyházat, R. Catholica Anya Szent Egyházába lehettek, hanem az 1819.^{ik} évben szerentsétlen tűzvész által megégett és el hanvadt. –
- 6., Nevét is mitől és honnét vehette arra sem emlékezik senki. –
- 7., Ipoly Pincz Községben következő topographiai nevek fordulnak elő; 1. Csomaszrét száraz terméketlen minőségű rét; 2., Csomasz. szántóföld sík helyen fekszik kavitsos és terméketlen szántó föld. –

[174b] Égett, lapos helyen fekszik vadvizes terméketlen szántó föld; 4., Nagyorosz. szántó, lapos helyen víz állós terméketlen föld; 5., Mocsolyák, szántóföld. egyrésze Kavacsos és Dombos Közép termésű, 6., Közepső járó, szántó föld, lapos és víz állós helyen fekszik Közép termésű, 7., Karály, szántóföld, lapos he-

lyen fekszik és terméketlen, 8., Szalatna szél, vagy Pajzát, szántó, egy része víz állás Közép termésű föld, 9., Kecse patak, szántó, lapos helyen fekszik szinte Közép termésű föld, 10., Hosszak, szántó. fél helyen fekszik egy része vadvízes 's Közép termésű föld, 11., Száraz fáknál, lapos helyen fekszik jó termésű föld, 12., Dinnye föld, egyrésze csaponyólag¹³⁸ egyenes és a' Két vége Kavatsos terméketlen szántóföld, 13., Kálnó határi és Ipoly mellett, szántó föld és Rét Helység birtoka, maradhatós termésű, 14., Mezőke, szántó, lapos helyen fekszik Ipoly folyama mellett, Ipoly vize Kiáradása alkalmával nagy Károkat tesz egyébbiránt jó termésű föld, 15., Nyáras vagy Nyárá szer, szántó, egyenes helyen fekszik jó terműföld, 16., Petri völgy, szinte olyan helyen fekszik, hanem terméketlen szántóföld, 17., Felső Sűrű, Erdő Legelő, igen silány, 18., Tilalmas Bércz, Hegyes gödrös, békásó Kavitsos terméketlen szántó föld, 19., Mártonyi, Hegyes vízmosásos, Kavitsos terméketlen sovány szántó föld, 20., Petri Út sorja, lapos helyen fekszik, ha a' Petri pusztá völgyről, zápor által okozott víz által be nem öntetik jó termést szokott hozni azon szántó föld, 21., Rövid Kender föld, Egyenes helyen fekszik és jó termésű szántó föld, 22., Petri úti Kenderes, lapos helyen fekvő szántó föld, hanem ha a' Petri völgyből zápor által és Ipoly folyama által annak kiáradása sokszor meg károsítja, egyébbiránt jó termű, 23., Káposztás rét, egyenes helyen van Közép termésű egyrésze rét, más része szántóföld, 24., Temetű allya, Hegyes fehér agyagos igen silány terműföld, 25., Hosszú Hegy, Hegyes 's Kavatsos, terméketlen szántóföld, 26., Külső Ereszvény, Hegyes, Árkos, Gödrös, tsekély hasznót hozó, szántóföld, 27, Belső Ereszvény, Hegyes fekvésű, fekete sikerföld meglehetősen termésű szántó, 28., Kiss völgy, fele Hegyes, fele lapos. Közép termésű szántóföld, 29., Nagy völgy, Hegyes, vereses, feketés, és fehéres földje vagyon, közép termésű szántó, és jó itató Kútja vagyon az aljába, 30., Daróczi Útra járó, egy oldala egyenes, más oldala partos, és jó termű szántóföld, 31., Bolyom, Erdő Hegyes Völgyes, Kiírtatott szénnek, jelenleg legelő, 32., Alsó Cseres, Erdő, szinte Hegyes völgyes, cseres fiatal fáival, 33., Belső vinna, Hegyes lipi lépés, oldalgós, jó termű szántóföld, 34., Kis Magos Hegy allya, Lapos, és az egyvégi Dombos, 's jó termű szántóföld, 35., Kis magos Hegy, hegyes gödrös, jó termű szántóföld, 36., Külső Vinna, Hegyes Kavitsos, silány termésű szántó föld, 37., Nagy Magos Hegy, igen nagy hegyen és jó termű szántóföldje van, 38., Jakabé, Hegyes oldalgós, Közép termű szántóföld, 39., Isten Hegy, szinte olyan, 40., Talonna, az egy végi lapos, a' más végi hegynek kijáró Közép termű szántóföld, 41., Hosszú Rét, Egy oldala lapos jó termű más oldala, száraz és terméketlen Rét, 42., Fodorér, Rét Egyenes fekvésű, jó termű Rét, 43., Száraz, egyenes helyen terméketlen Kaszáló rét, 44., Ipolyra járó, szinte olyan, 45., Farkaspallag, lapos helyen jó termű kaszáló rét, 46., Tóth Máthé, Lapos, midőn Daróczi oldalról meg önti a' víz zápor által haszonvehetet-

¹³⁸ 'Rézsútosan'.

lené válik, azon Rét, 47., Nyesés, Rét, lapos helyen egy része termű szénára, más része haszonvehetetlen, 48., Forrás, Rét, magos helyen fekszik, igen száraz és vékony széna termű rét, 49.,¹³⁹ Egy kis forrás vize vagyon hanem leggfeljebb 4.– 5. ölnyi távolságba a' föld színén azután el enyészik jó ívó víz. – 49., Cserestó, Kopár Hegy, 3. Holdnyi Uraság szőlője; –

Ipoly Község hatóságához semmi Puszták nem tartoznak, és semmi különös nevezetességeket kimeríteni nem lehetvén. –

Haviár Soma h. jegyző.
által.

¹³⁹ Az eredeti lejegyzésben is áthúzva.

[176a]

Helynevek

Jobbágyi falu községből, Nógrád megyéből.

Szétsényi Járás, Posonyi kerület,

BGyarmath Szék város.

[176b] A' leg idősebb emberek állításai szerint ezen helység Demeternek nevezetett, mellynek határa nagy rengeteg erdőségből állott, hol jeles – Szarvas 's őz vadászatok tartattak, ugyan azért hivatik maig is Szarvas Jobbágyinak és fiók helysége: Szarvas Gedé; mert petsét nyomóin Szarvas látható. Később más földes ura támadván a' lakosokat szabadságukból kifordította, és Jobbágyokat helyezett bé, 's így a' faluis Jobbágyi-nak nevezetett. Jobbágyi helysége 1552. létezett már mint fiók helység, amidőn a' Török Császár II^{ik} Szuliman az országbani betörése, és predálásai következtében Hali Basa 10.000. emberrel Drégely, Busa, várakat; sött később Ipolyság, BGyarmath, Hollókőis kezébe jutott: midőn Buják varának ostromlásához fogott volna a' Jobbágyi erdőket részint hídaknak, részint más hadi eszközöknek ürügye alatt pusztította; és ezen pusztítás alkalmával legnagyobb rést tsinaltak azon erdőségbe, melly Szarvas Gede, és Szarvas Jobbágyi közt eső, most vámpartnak nevezetik; mert később az utak, és vámok fel szabadulván, Moldva, és Oláhországból erre hajtott göblyök többnyire e' helyen állomásoztak 's vámfizetés alá jutottak, 's innét e' hely máig vámpartnak nevezetik. Később 1566.^{ba} midőn Suliman hadait országába vissza parantsolta, és Izabella Királynő alatt több béke uralgott Jobbágyi Anyaegyházzá változott, saját lelkésze vagyon mai napigis. Hogy pedig ezen változások itt ekép történtek, mutatják, az imitt amott [177a] szántóföldeken kiásott fa tövek, emberi hullák, úgy most újjolag a vas pálya mentébe ilyeneket sokat kihánytak. Ezen helység határa – Szilos, Tenk, gyúr, fenekek, és vámparti düllőkre osztatik, Szilos, éjszaki részén hol Szilfa erdő diszlett Szurdok püspöki helységgel határos. Keletre Szurdok püspökitől az ország út Heves megyével, vagyon itt nevezetes gyógy erejű köszvénykút, hol ehhez alkalmazott fürdőház vagyon. Napkeletről emelkedik egy igen magas hegy (mátra fark) mellynek oldaláról nagy mennyiségű kőlömbféle kő szállitatik, az ország utak es épületekhez. Ezen hegy alján léteznek mintegy 7–800. kapás kiterjedésű szőlő részek, melyek fehér, és vörös borral kedveskednek, olly jeles tulajdonnal birnak, hogy vízen hordhatók, a' nélkül, hogy meg romlanának; itt kőlömbféle izletes gyümölcsök teremnek, jelesül a' cseresznye korán érik. Ugyan ezen hegy alatt a' földes uraság majorjánál kútat ásott, mellynek kétféle forrása vagyon, a' hegy alúl sós, felülről savanyú víz jön; ez együtt ugyan imelgős, de a' marhának hasznos, 's tápláló. Ezen hegy alatt készül több százakra menő emberek által a' Pest, Losontz, és Besztertze-Bánya vas út vonal. A' falu alatt keletre folik a' Zagyva vize. Délről Aptz város, Szántó község határos. Nyugatról a' Szuha vize a' Zagyvába folik. A' nevezett hegyi erdőség részei: Nagy hársas, kishársas, Tőgyes, Cseri, és Szárhegy.

[178a]

[Kalonda]

Kalonda Község. tartozik a Füleki Járáshoz.

Nógrád Megye.

Földeinek következő megnevezése van. ú. m.

Rózsás, eredetét onnét vette hogy régente csupa rózsafa és tövés volt, azután kiirtván ezeket és földé, és buza termő földé alakították.

Sülye, az honnét vette nevét nem tudatik.

Nagy út allya és Nyilas szinte nem tudatik.

Póka Bik valami erdőről vette eredetét.

Kotyor Minthogy ott egy nagy gödör volt 's mindig jobban kimosódott a víz járása által; – Mit a pór nép úgy mondott volt; hogy kikotródik ezen szóról maradt Kotyornak.

Kendergát hajdanában azon helyen kendert termesztettek és jó kendertermő volt onnét vetté nevét.

Káposztás Káposzta termesztet az e helyen.

Rétre járó Minthogy a Rétekre jár véggel.

Kis Bik Kis Bikkes völgy volt 's onnét maradt Kis bik.

Kis¹⁴⁰ Bujár nevét honnét vette nem tudatik.

Nagy Bujár szinte. –

[178b] Ravasz Bik. Hajdanában nagy bikkes erdő volt tév utak voltak benne 's onnét maradt rá e jelenlegi neve is; csak hogy most nincs benne semmi erdőség 'sem fa; – csak csupán boróka bokrok.

Harasztallya. Onnét vette eredeti nevét, mivel ezen hely lapon van, a hová akkor mikor még erdők voltak Kalondán, a haraszt a víz által le vitetett rája, 's puszta hely volt, később az erdők kivágattak a hely földé alakított által, mely igen jó termő tulajdonnal bir jelen is; –

Rétekben.

Túl át Mivel az Iplyon túl van.

Nagy Homok. Mert a rét nagyobb része hordott homokból áll; – a hol igen silány széna sarjú terem. –

Csernyik Honnét vette nevét nem tudatik.

Ortvány Hajdanában mező füzes volt; – azt kiortották 's onnét maradt ortvány rét.

Kert Allya Kert alat van.

¹⁴⁰ Későbbi betoldás.

Kalonda

Kis Nagy Rét. Neve honnét eredt nem tudatik.

Kapitány Rét. Hajdanában Katona birta volt Kapitány 's onnét maradt rá a név.

Hogy honnét népesedet a Község, az nem tudatik; 's más nem talaltatik.

Kert Kalondán Júly hó 30^{án} 1864.

Rubint János bíró

[180a]

Helynevek

Karancs Allya községből, Nógrád megyéből.

1. Karancs Allya fekszik a Karancshegy tövében Karancs Apátfalva helység szomszédságában, Nógrád megye füleki járásban.
2. 3. E községnek más nevezete soha sem volt.
4. E község régiségére mutat egy meredek kerek parton épített régi egyháza, bizonyost azomban sem írás sem hagyomány nyomán nem mondhatni.
5. Nevezetét a Karancshegyétől vette, melynek egészen aljába fekszik.
6. Benépesítéséről mi sem tudatik.
7. A községben következő topographiai nevek fordulnak elő: Kőlápa szántóföld, a felette lévő körétegről így neveztetve; Gecshegy meredek silány legegő a Kiskotroczi határon; Kányásoldal szántóföld a Kányás szőlőhegy szomszédságában; Rakottyás, Keresztes, Ortvány szántóföldek a Nagykotroczi határ keleti oldalán; Bénna, dombos szántóföld; Tizedesvölgy, száraz rét és egy részben szántóföld; Balog, Tóth János völgye, Bikobikki, partos sovány szántóföldek; [180b] Bikobikki, gyönyörű fiatal erdő a Baglyas allyai határon; Magosverő, meredek parlag; Pap kútja, vizenyős rét; Verőallya, Bedavölgy sovány szántóföldek; Zátvölgye partos és gödrös szántóföld; Kenderszer kopár parlag egy hegytetőn, hajdan szántóföld; Kapavölgy, Fifavölgy, Tavaszvölgy és Oltványvölgy, partos szántóföldek ejszaknak fordúlva; Csókás, kisszerű ritka erdőcske; Gyurtyányos erdő; – Hosszúszelekpart, Galagonyás, Csengővölgy, Pusztaszőlő, délnek fekvő szántóföldek, nagy részben soványak; Tamásvölgye, meredek gödrös parlag; Bozóvár, félkört képező nagy part, nem messze a községtől; Kakuk pallaga, sovány szántóföld; Pogány domb, egy nagyhalom, hol hagyomány szerint a török háború alkalmával elhúllott pogányok tetemei ásattak el; Martonföldje, Mihályvölgy, Nyilas, Lyukaskő, partos szántóföldek; Budavölgyi oldal, meredek parlag; Irmegy, előbb rét, jelenleg szántóföld; Illémes, Kupányárnyék, Mogyorós lápa, Kereseg, szép lábas, – Czeberna és Cseres meredek erdő részek a Karancs hegyen; Törmösberki, Kupány, Czeberna eleje, gödrös-részben partos szántóföldek; Cseres, Mátélyuka, Sóstelki, a Karancs tövében elnyúló szántóföldek; Fenyőfa szántóföld, az egykoron ott állott 3 fenyőfáról vette nevezetét; Malom rét az abban volt de már elpusztult malomról; Telekpart, szántóföld, kerekded parton; Telekallya, Balázsvölgye és Kisrét, sovány száraz rétek; Balázsvölgy hegyes szántóföld egy részben legelő. –

Csernota Ferencz mk.

Karancs: Keszi plebános

[182a]

Hely nevek

Karancs Apátfalva községből Nógrád megyéből.

1. Karancs Apátfalva fekszik a Karancs vidékén Karancs Allya falu szomszédságában Lapujtó mellett, melyel összevan kapcsolva Nógrád vármegye-füleki járásban.
2. 3. Ezen községnek más nevezete nem volt.
4. 5 E község eredetéről sem írásból sem hagyományból bizonyost tudni nem lehet; a tatároknak Magyarországbani dúlásakor már létezettnek állítja lenni a hagyomány.
6. A hagyomány szerint a község elpusztítván a pogány csorda által, lakosai futás közben felkonczoltattak nagyobb részint, a menekvők közül egy Telek nevű fiú egy híd alá bújva életét megmentette, ki is a Nyírségbe vetődván sok ideig ott szolgált, mint állítatik Szilágyinál; férfi korában azomban visszatért szülőföldjére, s törzsét képezte a jelenleg is Karancs Apátfalva községében lakozó Telek családnak. A község lakosainak $\frac{1}{3}$ ^{da} Telek nevezetű jelenleg is. –
- 7 A községben következő topographiai nevek fordulnak elő: Káprás, hajdan nádás, jelenleg rét; Kertallya, száraz rét a faluhoz közel; Nagy nyilas, kaszáló; Lórét, száraz [182b] homokos rétek; Altaljáró, Nagyrét, kaszálók; Telekpart, a Káprás, Kertallya és Nagynyilas rétek közt keskeny félkörben terülő halom, melynek délre néző sarkán állott hajdan a község malma; Ortvány, hajdan fűzes, jelenleg kaszáló; Sóstó forrásos-posványos hely; Sóstórajáró, kaszáló; Fűzes, hajdan legelő, jelenleg műveltetik; Déllő, délnek fekvő szántóföldek; Nagyföld, termékeny menedékes szántóföldek; Borzagos termékeny szántóföld; Nyárvas oldallós szántóföld, felette kis berek; Lyuk, meredek berek; Mulató, kerek halom alatti szántóföld, melynek környékén nem ritkán embercsontok, olykor olykor rozsda ette fegyverek szántatnak ki; Kopaszka partos szántóföld; Széles bikk, hosszas berek; Nagyvölgy, erdő a Kiskotroczi határ éjszaki oldalán; Nagyvölgyeje középszerű szántóföldek; Mogyorós, meredek berek; Koplalo terméketlen szőlő; Paportás, szőlő; Déllő Derék, kaszáló a kutasi és baksaházi határon, melyben a Dobroda pataka évenként nagy kárt okoz; Kutasra járó partos szántóföld a Kutasi pusztá mellett; Haraszt terméketlen partos szántóföld; Farkas Verem, Tyúksütő, partos szántóföldek, – az utóbbi neveztetik onnan, hogy egy némely karancs keszi jó madarak által Lapujtóról elorzott tyukokat ott sütötték meg; Hidrajáró lapályos szántó föld. –

Csernota Ferenc mi.
Karancs-Keszi plebános

[184a]

Helynevek

Karacs Berény községből Nógrád megyéből.

1. Karacs Berény községe fekszik a Karacs hegy vidékén Lapujtó község szomszédságában Nógrád megye füleki járásban.
2. 3. E községnek más nevezete tudomás szerint nem volt. Jelenleg a köznép által Birinykének is neveztetik.
4. Buday Ezsaiás szerint Berényi Mihály II^{ik} András király alatt 1205^{ik} évben a Berényi család első tudható törzsöke volt, következésképpen Karacs Berénynek, melytől nevét vette már az előtt fenállania kellett. Berényi Mihály fia volt Bertalan; ennek pedig fiai Kuncsed és Jób, kiknek István királytól nyert adomány levelük ekképen hangzik:

„Anno 1266. Stephanus Junior Rex Hungariae, Dux Transylvaniae et Dominus Cumanorum, Kuncsed et Jób, filios Bartholomaei de villa Berény propter fidelitatem, fideliumque Servitiorum, per eosdem diversis occasionibus, in arduis fortunae casibus, inde ab ineunte Regis aetate eidem impensorum merita, praeprimis autem propter profusionem sanguinis Fratris eorum Ders, in Graecia, sub vexillo Regio, contra Paleologum Imperatorem Graecorum expedito, viriliter dimicando occumbentis, a Jobbagationu Castri Regii Neogradiensis, eosdem una cum liberis et postentatibus eorum universis, cum omnibus Possessionibus eorum eximit, et ad numerum Servientium Nobilium transfert, atque super collata hat Nobilitate Litteras duplicis Sigilli sui munimine roboratas, per manus Magistri Petri Aulae suae Vice Cancellarii concedit.” Nevezetes az is hogy midőn néhai Gróf Berényi Gábor több év tized előtt az e község [184b] volt régi templomot széthányatta, az alapkövek közt egy négyszegű kő találtatott ezen felírással: Hic jacet Lovrant, filius D. Jóbi de Berin. – Élt pedig Berényi Jób 1266^{ik} évben. – Az érintett kő feliratával együtt az újra épült templomban ma is látható. –

5. 6. Benépesítéséről és helynevének eredetéről mi sem tudatik.
7. A községben következő topographiai nevek fordulnak elő:
Keszipart, Ráktászó és Mérgesoldal, kavicsos-gödrös- és partos szántóföldek; – Kozmavölgyibércz, hajdan szántófield jelenleg silány hegyes legelő; – Fagyos oldal éjszakknak fekvő meredek, és Királyoldal délnek fekvő partos szántófield; – Galagonyás, árkos erdő; – Rövidföldek, Csörgőkút, Királyföld, Mérges allya, Ráktászóeleje termékeny lapályos szántófieldek, – és Pást száraz rét a Dobroda patak partján; – Deákvölgy és Kertmegi emelkedett szántófieldek a falu közelében; – Orványoldal, Orványtető, Harasztka oldal, Bodolló, Agyagastető és Mikó oldal, hegyes-kavicsos és silány szántófieldek;

– Zúzvölgye, gödröstér; Nagyszöllő oldal, Medgyesvölgye, és Vermek allya, részint partos, részint lapályos szántóföldek; – Papkútlaposa, Kisistókortása, középszerű, – Homorúpallaga, köves és terméketlen, – Csepegő és Nagytelek, vadvizes szántóföldek; – Korongtető részint parlag, részint sovány szántó-föld; – Sásrét, csatét termő rét; – Madaberki és Anyiszabércz, részint parlag, részint oldallós szántóföld; – Szoriabércz és Kisnyirjes, silány hegyi legelők; – Törnyösoldal sovány oldallós, Telk jóminéműségű, Iszmaszó oldallós, Csörge – Feljáró – Tőkés és Kenderföldhegyi, partos szántóföldek; – Szőke-dombja, szántóföld és rét; – Oltványhegyes, Málnáskert, Kövesszer, silány köves, – és Szoriafenék, lapályos szántóföldek; – Szoria, meredek szőlő-hegy; – Éhmáj, Oltványlaposa, Czigánylány gödre, Kukucsoldal, sovány par-tos, – Csata völgye és Határmenti középszerű szántó[185a]földek a Karancs-hegytövében; – Zálogos, rét a lapujtói határnál. – A Karancshegyén elterülő szép erdő következő helyi nevezettel bir: Oltványlaposa, Macskakölápa, Mál-náshegyesi, Málnásbikki, Homorú, Kincsér, Péter István rétje, Tatárok lapája, Szállásokbércze, Eresztvény, Csákta, Tóthpál kopasza, Öthatár, Fekete patak; Kereszteskő, Gergely lápa, Petőfalva, Aranyihegy, Kakasok ortványa. –

Ezen község helyhatósága alá tartoznak Kis és Nagy Arany puszták is.

Csernota Ferencz mk.
Karancs: Keszi plebános

[186a]

Helynevek

Karants Keszi községből, Nógrád megyéből.

Szétsény Járásba, szomszédos falvai keletről Lapújtó, nyugatról Mihály, és Mocsár Gerge, délről Piliny, karants Ság, ejszokról Romhany, Karancskeszzi az 1715^{ik} évbe népesített, hol is ennek előtte csak egynéhány ház alván, jelenleg kiterjedet község keresztülfolyik a Dobroda vize mely is az Ipolyba szakad litkénél, egy idő óta közbirtokos Urai az innenéső részt a helységnek meghagyták Karantske[186b]szi név alatt, a tulsó felét pedig miután a közbirtokosság nagyobb része lakja Nemestabálynak neveztetett el. idetartozik Kutas nevezetű pusztja 2 percznyi járásra többnyire tőzsgyökeres nemesség lakja 's mind magyar ajkuak 161 lelket számlál, K. Keszi pedig 1171 lelket, ezen község is tőzsgyökeres palócz magyar ajkú találtaik benne 4 Zsidó család 22 lélekkel – karants keszi. A karants hegytől veszi valóságos eredetét, több helységek szinte karants mellék névvel kezdődnek – ezen helység körül van véve hegyekkel különösségei közöt még most is fen álló, de dűledezett falai láthatók csak Torna várnak, hol az mondatik róla, miként hajdan a Török idejébe ezen torna vár figyelő Őr ház volt, de 1^{ső} Rákóczy idejébe mulató helyül szolgálva, – Béla vár 3 évi elnevezése gazdasági tanyának Sötét lápa égy kies úri lakkal keszitül ½ orányira találtaik ott igen jó bort termő hegy, jó szántóföldje, 's tsinos jó karban tartott erdeje 50 holdas, továbbba Szada ódal egy épülettel ellátva, Isten úttya, nyirjes berki, szén egető, bűdös kút, tetves pallag ezek tanyákkal el vannak látva, tavai vagy ingoványos helyei nem találtaik, a karancskeszzi határ nagyba bővelkedik kőszénnel, de még mind ekkoráig nem nyitattott fel, hanem télen át a község lakosi még is szekér számra hordják haza tüzelésre, – ugyan ott nagy halgató hegy név alatt, okát nem tudvák előadni mért hivatik így – szölleje öreg név alatt, kutaiszerhegy, hársas hegy hajdan sok hársfa találtaik. –

Dűllő nevi. Tiszta erdő, mert elpusztitott a fa, kecskeellettű hajdan ketsékeket ellettek, – bányai dőlő, borsós szeri dőlő, mert jó cziczer borsót termet, lyuka dőlő, godola nevű dűllő. szállás berczek, kenderszer, mert jó kender terem ott, hosszú dűllő, Farkaspataka, Bánya dűllő tanyákkal ellátva [187a] Karolyos dűllő, László völgye, Szölők allya. –

Kaszállói, illetőleg réttyei allsó, 's felső név alatt ösmeretes, kevés erdővel bír, miután nagyobrésze ki vágattott, 's szántó földé alakítattott, 's mely szántó földek nagyobb része a legszebb tisztabúza termő földek, valamint lapossab helyein jó árpát, zabot, káposztát, lóheret bőven természetnek, de különösen igen jó bortermű szöllejével dicsekedhetik, 's huzamos ideig tartható –

Karancskeszi

kelt karantskeszibe Május 28^{án} 1864.

Balogh István bíró
Tarjányi Gábor mint a helység
leg idősbje
Tóth Ferencz
's több Közbirtokos Urak kikérdezésével.

[188a]

Helynevek Kazár Községből Nógrád Vármegyéből.

Kazár Község fekszik Nógrád Vármegyében,¹⁴¹ a füleki járásban,¹⁴² Délről Nemti, Délnyugotról Kis-Terenye,¹⁴³ Nugotról Vizslás, és Andrásfala, Éjszak nyugotról Salgó-Tarjány, Éjszokról Szörösi puszta, Keletről Mátra-Szele, és Homok-Terenye¹⁴⁴ szomszédságában¹⁴⁵, és pedig a Mátra hegy tövéhez egy órányira Éjszak felől. Balassa-Gyarmathoz, hol a megye gyüllések tartatnak négy mért föld, Losoncz m. Városhoz három mért föld, és Fülek m városhoz, melytől a járás nevét v iseli, két mértföldre. – Határa hegyes és erdős. –

E Község, hogy valaha másképp nevezetett volna, valamint annak keletkezéséről, és népesítéséről, a mostan élő emberek mit sem tudnak. És hogy e Községbe idegenek (egyes családokat értve) sosem telepedtek meg. Most hat száz harmincz lelket számít, és ez mind római Katholikus. Kivéve egy nyolcz tagból álló Zsidó családot, ki egy néhány évtől fogva az urasági korcsmát haszonbérli. –

A Község határában elő forduló Helynevek¹⁴⁶: Az Úr földje szép szántó föld, a Nemti és K. Terenyei¹⁴⁷ határral öszve fekszik. Cser szántó föld, a lakosság-nak rét illetőségbe adatott, mellyet nem is dézsmáltak; itt van Délnek a Kis-Terenyei¹⁴⁸; Vizslási¹⁴⁹, és Kazári hármassal határ. Táblára járó szántó föld, nevét, az Uraság táblájára járván vette. – Kis hegy oldal szántó föld, igen Kis darabokba felosztva egy hegy oldalban. Nagy hegy oldal szántó föld, meg lehetős nagy darabokba felosztva egy hegy oldalában. Nyárjúska szántó föld, nem régen erdő kiortatott. Pap szilvás – szántó föld, nevét, miután a papnak egykor gyümölcsös, jelenleg pedig rét kertjére jár véggel, vette. Görbe szántó

¹⁴¹ A *n* betű és a vessző betoldása másik kéztől való, vélhetően a lejegyzést hitelesítő Szabó István plébános írása, akit egyébként Homérosz első magyar fordítójaként ismerünk.

¹⁴² A *n* betű és a vessző itt is másik kéz betoldása. Szabó István több helyen is javította a szöveget.

¹⁴³ A településnevet a lejegyző eredetileg *Terenne* változatban írta, majd a másik kéz javította. A vesszőt is a javító kéz pótolta.

¹⁴⁴ Az eredeti *nn*-t javította a másik kéz *ny*-re.

¹⁴⁵ A *n* javításból eredő betoldás.

¹⁴⁶ A szót javította a másik kéz, a *-neve-* rész betoldása a javítótól származik.

¹⁴⁷ Az *nn* javítva *ny*-re.

¹⁴⁸ Eredetileg *Terennei* szerepelt.

¹⁴⁹ Eredetileg: *Vizslási*, a *z* későbbi betoldás.

föld, sarló forma felosztásától vette nevét. Feljáró szántó föld felfelé a partnak jár véggel. Mocsár rét Kút szántó föld, nevét állitotlag a közelébe volt Mocsárfa, és alatta lévő Kúttól vette. Fejérfa szántó föld, és gödrös legelő, itt közelében valami fehér levelű fa állott, melytől envezetet is nyerte. Savós Kút gödrös legelő, a közelébe lévő forrástól [188b] melyben állitotlag most is savó színű viz van vette nevét. Bene egykor szántó föld, most gödrös legelő, nevét ~~nevét~~, a Vislási bene nevű erdőre nyúlván vette. Nagy árnyék pallag, Kopár legelő, mellette Nagy árnyék nem régibe kellemes árnyas setét erdő, jelenleg vágás. Galya verő, ez is nem régen kies erdő, most vágás. Galya árnyék – igen kies oldal erdő, a Sz. Istvány köszén bánya társulatnak igen nevezetes Köszén bányájával, melyből igen jó Köszén ásatik. Peres verő erdő a Pálfali Andrásfali, és Salgó-Tarjanyi s Kazári határok itt öszve fekszenek. Misku gödri közi erdő szinte Köszén bányával. Külső sas lápa felnyúlik a határban a legnagyobb hegy tetőre, melynek neve Somlyó, itt van ennek a tetején a S. Tarjányi, Pusztá Szörösi, és Kazári harmas határ melynek tetejéről igen szép kilátás van, úgy anyira, hogy tiszta időben még a hat mért földnyi távolságra eső váci hegyeket is szabad szemmel láthatni. Lapos Kút igen kies erdő, a lapossán levő kis ívó kúttól veszi nevét. Somlyó allya igen kies erdő egy igen kis lapossal. hol mint egy huszon két évvel ez előtt az akkori Plebános Bartók György a három Község ifiúságának multságára egy nagy szerű majalist rendezett. – Kerek bik bikkes lábas erdő. Kerek bik verő szinte kies erdő. Ereszvény közi. erdő. Szék árnyék, nem régen igen sűrű erdőség egy itató kúttal, jelenleg pedig kiortatván nagyobb része szántó földdé¹⁵⁰ van alakítva, hol igen szép rozs terem, gyönyörű réttel, és egy ujonnan épült lakó házzal, egészen az Uraságé. Csuka verő vágás, és ortás föld, Tormás igen szép vágás. – Bundás erdő, mint egy harmincz év előtt, itt egy ismeretlen agyon ütött embert találtak bundába, és ettől vette nevezetét. Csuka verő. ortás szántó föld. Sűrű 30 esztendő vágás jó legelő, a szelei határral öszve függésben¹⁵¹ áll. – Pető Pallaga erdő, és ortás. Ereszvény erdő. Vercsim ortvány erdő, veres, agyagos földjétől nevezetik. Kis, és Nagy Ér bérczes erdő. Nagy Közép Ér erdő itató kúttal. Finta verő. Kövecses erdő. Tót Patya Kertyi Közi, lapos lábas erdő, hol e nevű csordás legeltetni szokott. Kerek erdő – kerek gödör közt fekvő kies erdő. Kovácsok pallaga, erdő valamikor szent szoktak égetni. KöKút erdő nevét az itt köves helyen levő kúttól vehette. Kovácsok pallaga szántó föld az erdő alatt. Szök ortvány szántó föld, földje feheres. Finta eleje szántó föld. Szöllő fele szántó föld. Viz völgy szántó föld, egy része kender földnek használtatik, a völgyön végig folyó pataktól nevezetik. Nagy verő allya szántó föld. Tábla szántó föld az uraság táblájából van

¹⁵⁰ Eredetileg: földé, a javító betoldott egy d-t.

¹⁵¹ A rag n-je későbbi betoldás, javítás.

szet osztva. Egy ház völgy, és Bércz szántó föld össz függesbe van azon dombbal, mellyen a Templom áll. Meredek szántó föld, igen meredek part. Sikolya szántó föld. Kenyeres szántó föld arajta korán érni szokott búzától veheti nevét. Kavicsos legelő. Kavics homok. Szöllők allya szántó föld. arégi szöllők alatt. Hegedűvonó szántó föld, osztása görbe, és ettől vehette nevét. Lyányok egyháza szántó föld, a közte levő gödröktől, melyben a lyányok vásárnapokon kívül játszani szoktak vette nevét. Korpás szántó föld, korpa színű homok föld. Kert megí szántó föld, a belső kertek végiben¹⁵². Szöllő hegymegi [189a] szántó föld, Korpás oldal gödrös legelő, Szé pá földje sovány szántó föld, és legelő. Bika vögyi közí gödrös sovány legelő. Szilas szántó föld. – Pestlápa szántó föld, a hegyen a Földes Úr Ki) Pesten lakott, egy juh aklyott építetvén nevezetét ettől nyerte, de mint egy hét év előtt a juh akoly 300. db juhval menykö ütés által porra égett épen Kis asszony napján esti hat órákor, ~~elérte az Isten büntető keze, mert még az nap d.e. is nyíratott az akkori Árendás zsidó Blabontál Simon~~¹⁵³. Tubuka szántó föld az Uraságé. Köves osztás szántó föld, köves kavicsos. Körttefa kutja szántó föld, egy körttefa alatt levő kúttól vette nevét. Pólyos ez előtt liba legelő, most szántó föld. Oldal ortvány köves szántó föld. Székfelyi szántó föld, és godrös legelő. Tordas kopár legelő, a szelei, Homok-Terenyei¹⁵⁴, és Kazári hármass határ. Csörgő perki gödrös legelő, egykor berkes hely. Boszórád árnyék szántó föld. Szék állya szántó föld. nevét a felette levő oldalba levő kúttól vette, a melynek vize, a köszvényben szenvedőknek. hasznos orvosszerűl szolgál, avidékiek is látogatják, és vizét más videkekre is hordják.^{?)155} Torombos szántó föld. Alsó, felső Tábla jó szántó föld. az Uraság táblájából felosztva. Verepes¹⁵⁶ szántó föld, és legelő: a zséllereké. Zsellérek réte egykor a zselléreké, most a gazdáknak van felosztva. Úrrét száraz sovány termő. Cserfark sovány száraz rét, a Nemti cseres erdő alatt Keskeny nyilas. rét apró keskeny darabokba osztva. Pap rét, a Parochia réte. Széles nyilas. száraz rét. Első s Második osztás rét igen jó minéműségű füvet terem. Rét-Kert. Az Uraság belső illetősége rét és szántó föld. Nagy rét jó termő rét az Uraságé. Hegydől Káposztás, egy hegynek az allyába. Homok egy része Káposztás, más része liba-legelő. Kis rét, jó minéműségű füvet terem, az Uraságé¹⁵⁷. – Pap-szilvás, a Parochia rét kertje, valamikor gyümölcsös.

¹⁵² A rag *n*-je a másik kéz betoldása.

¹⁵³ Áthúzott rész a leírásban. Vélhetően a szöveget ellenőrző plébános húzta át.

¹⁵⁴ Az eredeti *Terennei* névalakot a másik kéz *Terenyei*-re javította.

¹⁵⁵ A kérdőjelet a javító kéz írta ehhez a megjegyzéshez.

¹⁵⁶ A másik kéz a szó fölé írt közbeékeléssel (*bes*) *Verebes*-re javította a szót.

¹⁵⁷ Eredetileg *Uraságé* szó állt ott, de az egyik kéz kihúzta az első *á* ékezetét.

Jegyzet. A fõntebbi összeirást az én eszközlésemre készítette Kluka Antal helybeli Kántortanító. Kazár az õsidókben nevezetes fészke lehetett a palóc-ságnak, miután a palócok kazarok voltak a krónika szerént. Finnül kazari = rét; meglehet a kazar népnév ezzel összefügg. Cassel írja: „Ebn-al-Vardi berichtet dei D’ Ohsson: Il y a dans le pays des Khazares une chaine de montagues appellée Batra qui court du midi au nord. Il s’ y trouve des mines d’ argent faciles a’ exploiter, ainsi que des mines de cuivre.” Magy. Alterethümer 209. Névtelenünk is előhossa XI. fejez. a kozár nevet, mely alatt Szabó Káz. ezt jegyzi meg: „A magyarországi kozárok emlékét tartja fõn Kozárd pusztá, hajdan népes hely Szathmárban, és Kozárvár, ma falu, hajdan vár Felső-Szolnokban.” Béla kir. névtel. Jegyz. 18. 1. Miért ne tart-hatná fõl ama nép emlékét a ma már igénytelen Kazár falunév is?

Kelt Kazáron jun. 30–dikán 1864.

Szabó Istvány
kazári plebános.

1) Vadasi Jankovics Miklós. 2) Még Pestre is. Bár felkarolnák az illetõk.

[190a]

Statisticai tudósítás, Kálnó, és Kálnó-Garáb Községek részéről:

Kálnó község fekszik Nógrád megyében a füleki járásban. Losonczhoz $\frac{1}{2}$ statio járásnyira az úgy nevezett Kálnó-Garáb Község szomszédságában, mely két helységet csak az Ipoly vize választja el egymástól – Kálnóról a hídon át menvén az utas tüstént Kálnó-Garábra lép –.

Megjegyzendő, hogy e két község közös templommal bír, mely K. Garábon fekvő halomra hagyomány szerint huszíták által latin kereszt alakba építetett fel. – a mipedig az

1.^{sőt} Kálnót, illeti (tótul Kalinovo) e nevezetet emlékezettől ólta viseli, hozzátartozó puszták e következők, úgy mint Mocsár, Prjékopa és Kisfalu pusztája, – ez utolsó közel 2 órányira fekszik a községtől: –

A határa többnyire sík mezőn fekszik, legelője nagyobb kiterjedésű, de a rétjei nem minden évben kétszer kaszálhatók – erdeje elegendő – hová leginkább a Nagy, és Cseres erdő nevezet alatt tartozik. –

Van savanyú vize, úgy nevezett sós savanyú víz, mely a lakosságra azon hatásal bír, hogy az egészségüket fentartja – a szegényebb sorsú asszonyok azt naponként Losonczra szokták behordani, miből élelmükre szolgáló pénzt keresnek magoknak. –.

Az egész határ kiterjedése 6000 Catasztrális hólдат tesz, a népesség száma 800 lélekből áll, kik többnyire Evang h. v. de vannak RChatolikusok is. A nép beszél tótul, de magyarul is.

2.^{szer} Kálnó-Garáb (tótul Hrabovo) hasonló földje van a Kálnóival, csak hogy rétjei jobbak – van savanyú vize, mely szinte Losonczra hordatik – a határnak kiterjedése 2728 Catasztrális hólд, melyhez tartozik alsó, és felső petzi valamint pusztája garáb puszták – lélek száma 400 [190b] melyek nagyobb része Evang h. V. de vannak RChat. Is – a nép beszél tót, de magyar nyelven is. –.

Megjegyzendő még, hogy e Két község az Ipoly mentében egymás összeköttetésben fekvén, s szép csinosan épült, cserép fedelő házakból álván, egy Kis mező városnak tűnik fel az utazó szemében.

Kelt Kálnón Octob. 30^k 1864

Láttam

Bartholomaidesz Gyula sk.
Kálnó-garábi ev. lelkész.

Kernács Ándormk.

Kálnó, és k. Garáb községek
h. Jegyzője.

[192a]

Helynevek. Keszegh községből Nográd megyéből.

¹ször Ezen község tartozik Nógrád Vmegye, Pozsonyi kerület, Kékkői Járásba. A terület ezen politikai felosztáson kívül külön elnevezéssel nem bír, sem több falvak ezen közös név alatt nem ismertetnek.

²ször Ezen községnek jelenleg csak egyedüli neve Keszegh, ezen neve bir csak helybeli elterjedéssel, és ez ország szerte ismeretes.

³ször A községnek soha sem volt más elnevezése, és a mostani helynév soha másképp nem iratott.

⁴ször A község, hogy mikor említetik legkorábban, nem tudatik. –

⁵ször Honnan népesítettett, az ismeretlen. –

⁶ször Köztudomásból, hagyományból, írott vagy nyomtatott emlékekből, a név eredetéről, értelméről mit sem lehet tudni. –

⁷ször A község határában több előforduló többi topographiai nevek, következők: Pörös-Kosdi határnál szőlők alatt szép legelő. – Fehér-Ló-mellett nevű szántó földek, jó fekete és termékeny föld. – Rétek – Agárdi és Kosdi határnak szegelenek, lapályos helyen sok és hasznos szénát hoznak. Domásnyi Vrch nevű szőlők, igen jó fekvésűek, jó minéműségű a penczihez hasonló fehér és veres borral kedveskednek. Szürke Lóhoz címzett csárda, Keszegh községhez közel esik, Vác és penczre vezető megyei út vonal bal oldalán, véle kapcsolatban áll hamu zsír főződe, tegla ház, és mész égető kemencze – mind Ngós Huszár István helybeli földbirtokos tulajdona. nem mesze e csárdától van a községi fa iskola, mellyben jelenleg mindegy 2000 vad és nemesített fácskák találkoznak. Huszár Völgy – Nagy kiterjedésű juh akol [192b] Alsó Petényi határnál Ngós Huszár István úr birtoka, épült ez előtt 4 évvel hol jelenleg szérős kert is alakított a gabona lerakó helyisége, ezen majort Keszegh felőli részről Rétek és Szőlők, Alsó Petényi határ részéről pedig szépszántó földek és Cser-erdők környezik. – Nagy, és Kis Királyka – termékeny szántó földek – Kis Királyka közepe táján van egy forrás mely a legnagyobb szárazságban is midőn minden kutakból a víz elfogy elegendő és igen jó vizett ad, a szomszédos községek földművelő népe egész nyáron át innen nyeri a vizet, télen sem szokott befagyni. – Omlás – Nézsa és pencz községek határai felé nyúló erdőség közötti forrás, jó egészséges vize mely a leg nagyobb szárazságban is elégséges, említést érdemel. – Csengő – Keszegh községtől ¼ órányi távolságra eső forrás, e határban találtató minden kutak vizeit felül mülja. – Köhegy. – Keszeghtől ¼ órányira Nézsai határhoz közel eső hegy csúcs, mely csupa mész köveket tartalmaz. Keszeghtől ¼ órányi távolságra Keszegről Nézsára vezető út jobb oldalán egy nagyobb és bal oldalán egy kisebb egy kerekű vízi malmok – csak sok esszések alkalmával örölhetnek.

Kelt Keszeghen Június 1^{én} 864.

Csiljak, Jozef, Biro
Mrazik. Jano
Gyetvan. András.
Demjan György ×
Antal Mihál
Esküdtek.

[194a] Helynevek, Kékkő Mvárosát illetők,
Nógrádmegye Kékkői járásában.

Kékkő Mváros ugyancsak hasonló nevű Kékkő várától veszi nevét. A vár a XIII^{ik} század elején építtetett, állítólag a tatárok berohása¹⁵⁸ ellen; s azóta sok viszonytagságokon ment keresztül; ezelőtt Báró Balassák, jelenleg gróf Forgáchok birtoka. A régi vár omladékai felett emelkedik az új, melyet Balassa Zsigmond építe, mely egy nagyszerű étterem – s számos szobából áll. Ahol vannak istállók, várkonyha, s tiszti lakások. Van továbbá egy újabb időben épült várkapolnája, melyet 1759 évben gróf Revay Antal püspök fölszentelt. Éjszak felől a vár irányában emelkedik az ugynevezett Kalvária-hegy, mely gyönyörű fekvésnél fogva ritkítja párját. A rajta diszló keresztuti állomások, a fájdalmas Szűz Isten anyja kápolnája, s a nagyszerű kereszt legújabb időben létesültek.

Az ősrégi vár alatt, s annak környékében fekszik az ugyanazon nevű Mváros, melynek szláv és magyar lakosai az egykori Balassaféle banderistáktól veszik eredetöket. A város határait keletről Szelcz és Alsóesztergály, éjszakról Lest, nyugatról Prsdolina, délről Nagykürtös községek képezik.

[194b] Nevezetesb Düllők nevei Kelet felől: na Drahách; na Kratine; nad orszádozkou; na Miesku; na Bási; na Koliesku; na Jánoske, na kedveske; Majerisko; pri Križi, Širina, na Babky; ezen düllők a város Kelet részén, az ugynevezett pusztie Vinický végén Nagy Kürtös, Szelcz, és Alsóesztergály községek határáig terjednek, többnyire szántóföldekből állanak, imitt amott vegyes gyümölcsfákkal ellátva. Ezen düllők közt figyelemre méltó az ugynevezett akasztási hegy; šibenický vrch, miután ezen hegyen a Kékkői messzeterjedő uradalom gonosztevői kivégeztettek.

Ezen hegy közelében terülnek az ugynevezett pod holým vrchom, za katonkou, v Očhaske nevű düllők, melyek szőlőkkel kiültetve, jóllehet a föld soványsága és Kövek sokasága miatt középtermésűek, mindamellett¹⁵⁹ egészséges és jó ízű friss bort adnak. Ugyiszinten e szőlők allyán és tetején találtnak különféle nemes gyümölcsfák, u. m. szelid gesztenye, dió, körte, alma szilva, barack stb. Marhatakarmaný is bőven megterem.

Innét Keletéjszakra átmenvén találunk, Szrnajkát, Peczna Sztranát, Stepniczát, Judáshegyet, Drienovkát, mely düllőkön irtványszantoföldek vannak, számos kőrákásokkal s haszonvehetetlen kősziklákkal elborítva. Haszonvehető részekben találunk ne[195a]mes gyümölcsfákat is, u. m. szelid gesztenye – dio – alma – körte és szilvafákat.

¹⁵⁸ Kihagyott egy szótagot, helyesen: *berohanása*.

¹⁵⁹ Javított szó.

Pod gastanszkym vrchom, és na gaštanszkom vrchu fekvő düllők Kékkő várának éjszaki részén fekszenek. Hegy allja szelid gesztenye erdővel, teteje pedig jeles s építkezésre alkalmas tölgyfával dicsekszik. Az egésznek különös ékességére szolgál a kalvária, melyről már főnebb tettünk említést.

A gesztenye hegy tulsó részén vannak ugynevezett: Dubina, na Sztrharskom vrchu, Mrázovka, és Hrabovy potok düllők, melyek a Kékkői és felsőesztergályi határokat elválasztják. Ezen düllőket irtvány szántóföldek és fiatal erdőség fedik; alsó részeikben pedig építésre alkalmas homok kőbányák találkoznak.

Innét éjszaknyugatra lépven Riecskába és Csertyaz düllőkre érünk, Hontmegei Dacsolam szomszédságába. Ezen düllőknek egyik része erdővel, másika irtványszántóföldekkel jeleskedik. Szklenárka Javorina düllők szintén majd erdőséget, majd irtványokat és réteket mutatnak. Ide tartozandók a Hornie és Dolnie Luky, Korpás stb., melyeken a Széna helyi körülmények miatt gyéren terem. Korpás erdőség tölgy és bükkfával vegyes.

Innen lejövet megérkezünk ezen düllőkre, u. m. šartuska, Záferka; Kozi hrb; középszerű irtvány földek, ezek¹⁶⁰ részben elárkosodva.

[195b] Ezen düllők szomszédságában fekszik ugynevezett oláh föld, hol ismét¹⁶¹ szőlők kezdődnek, melyeknek allja nemes gyümölcsfa – s gesztenyéről nevezetes. Rigel na Mlinom düllő délnyugotnak fekszik, hol a legjobb kékkői bor terem. E hegynek tulsó részén, Za vrch, hegyen tul, na pusztom nevű düllők, jeles szőlő s gyümölcsösökkel ellátvák. Rauňe düllők jobbadán irtványföldekből állanak, vannak szőlők is, de boruk savanyú. –

Lakosai (1270.) nehany ágostai hitv. és zsidót kivéve mind róm. katolikusok, dologszeretők, s fáradhatlanok. A Mvárosnak vannak nevezet vásárai, melyeket 1658 évben gróf Balassa Bálint Kékkő számára Leopold királytól kieszközle. A város piaczat egy régi Szűz-Mária szobor ékesíti.

Közli: Munkay János
Kékkő: plebános.

¹⁶⁰ A sor fölé betoldva.

¹⁶¹ A sor fölé betoldva.

[196a]

Kis Falu leírása?

Ezen Kis Falu amely kezdettől fogva egyhivatattik, Nógrad V. Megyehez tartozik, és Losonczi Jaráshoz,

- 2, Ezen Köség Kezdetétől Csak ezen nevet visel,
- 3, Szemmi féle iratokbul nemlehet tudni e falunak kezdetét.
- 4, Ezen Kis Falu amely mostis 25 házból áll, kezdetét vehette, amint egynehány öregebb népek mesélik a 16.–17^{dik} század közt, amely következő okokból lehet.
- 5, Ezen Köség földes ura vólt a Nemes Madách elődei A. Sztregován s ezen két határ azaz Alsó Sztregovai és Kis Falusi csak egy volt; s közel Kelecsényi határhoz volt egy ház építve, amelybe ASztregovárol átköltözöt Makovnyik családjából egy pár mint Uradalmi kerülőnek, azután ház házhoz építődöt, úgy ecsalád még most is legtöbb és a legjobbak közé tartozik.
6. Azutan vagy egy század előtt A Földes Úrtól, egynehány üres házba megváltak hívva Polákok, hogy azok az Úrdolgát mint a többiek végezzék. De ezen lomha nemzet kis idő múlva elhagya lakását, így végre ezen Magyarországi nemzet foglalta el helyöket a melyek most is Pusztá Tótok és Csupa Ev. Ag. hvallásuak, a melyek most is Alsó Sztregovai Anya egyházhoz tartoznak,
- 7, Ezen falu határai ezek, kelet felé Alsó Sztregova, amely ugyszólván egy vonalban¹⁶² ál falunkal; ezen rövid határnak¹⁶³ csak egy része van A falu alatt, A föld minősége veres, Agyag, ezen föld oly terméketlen, hogy alegjobb években egy szem, csak hármad ad, A rétek többnyire roszak, dél felé határa Alsó Sztregovai határ, itt a Dülő nevek, ezek (podháj és Zahájom,) amely közt egy kis erdő fekszik, ennek neve (háj) a mely csupán a falut illeti a föld minősége egyenlő a keletti oldallal

Nyugatra határos Szent Péteri határal és Kelecsényive, a Szentpéteri határfelé fekszik egy darabb Erdő melynek neve Bukovina a mely a Földes Úrasághoz tartozik; Ez alat is mit Erdő Sztránya nevű, amely a falut illeti, ez alat földek [196b] (Honi) név alatt, agyagos, valamivel jobbak mint a már megnevezettek, ezek alat fekszik, az ugy nevezet hornyie Luke, termésük közép de a széna savanyús, ennek közepén folyik patak, gyakran nagy károkat tesz, Észak felé Felső Sztregova Hartány és Závada a dülő neveztetik (Dielnice) a felsőb-bek pedig (Dopotoka és Za potok, egy fele közép termésű, a más fél pedig igenrosz termésű anyira, hogy néha a mag sem térítetik meg; a Hartyáni és Zavadai határnál is rétek találkoznak, (Pravicka) név alatt, itt azonban földek

¹⁶² Javított szó.

¹⁶³ Javított szó.

Kisfalu

is vannak, azon név alatt, úgy szintén Szkalični brjezsok) ennek tulajdonosa a Földes uraság a határ osztása A már is nevezet Rétek roszak, a föld pedig köves, úgy nem is használható csak legelőnek;
Innen is gyanitható hogy ezen falu lakosai tótok voltak, s azok

Kelt Kis Falu 1/19 865.

Gyara Vilmos
jegyző

Poljak János bíró
Makovnyik Pál ifjabb
Makovnyik András
Makovnyik Pál
Simonides János T. bíró

[198a]

Helynevek Kis Gerge Községből Nógrád megyéből.

Kis Gerge Község Nógrád megye Szécsenyi Kerülethez tartozik. a Kerület más elnevezéssel nem bír.

A Község más elnevezéssel nem bír. Régenten csak Gerge lehetett a neve, ha nem későbbben megkülönböztetésre a Mihaly és Lipto Gerge községektől „Kis” mellék nevet kapott. onnét mivel a három Gerge közt legkisebb. Gerge nevét a Liptay Gergely földes urától nyerhette, mely a három Gerge közt leghamarább keletkezhetett. Mi onnét gyanítható, mely Kis Gergén a Templom már 1503^{ban} létezett, míg Mihály Gergén csak a 17^{ik} században, Lipta Gergén melyet Kis Gergétől csak a kertek választják még ekkoraig nem létezék. –

A Község mikor említettik leg korábban bizonyost nem tudhatni de a templom építéskor hogy létezett gyaníthatni, azonban mivel semmi irományok nem találtnak azt bizonyítani nem lehet. Ha csak a templom szentelyébe be illesztett kövön diak feliratból nem következhető, mely felírás deak nyomtatott betűkkel így hangzik:

Hoc. Tabi. fūdavit. sup. V. Regina. Sacellum.

Ortus Lipthois. Ladislaus. deis.

Hic. pavos. veleros. posuit. Chaos2.; poset.

Tuta foret. gremio. ut. Turba. Sēpta.

Hic. aves. Alma. Dei. Mater. artis. 2.; fövetó

Sepius. et Clemēs. ad. Tua. Tepla. veni.

15. 03.

A Község népesítése honnét eredt az sem tudhatni. de hogy magyarok által népesítetett gyanítható az Erdők s dűllők nevezetétől.

A Község keletkeztéről a nép szajan forgó hagyomán szerint Gyanítható hogy Liptai Gergely volt a községnek alapítója. mely kereszt nevűtől a Község nyerhette elnevezését. s a fent említett Lipto Gergely utódjai építették a Templomot.

A Község határában előforduló topographiai nevek: Sós patak. Kerek erdő, szép cserjes, mely kerekességétől nyerte elnevezését. Pusztá Szöllő. mely tér szőlőnek volt kijelölve, de későbben erdőnek ültetett. Mély patak, mely mély víz folyástól nyerte nevét. Arnyék máj. mely mélyedése által majd mindég Árnyekben van burkolva.

A dűllők nevei. Hegyes föld mely legpartosabb fekvésétől nyerte nevét. nagyon jó tiszta búza termő szántó föld. Hosszu kötel. mely mérés alka-

lommal hosszú kötéssel méretett. Büdös Kút mely nevét a düllőben 32 év előtt találtatott бүдös кút forrástól nyerhette elnevezését, de jelenleg a kutnak semmi nyoma, mivel az a folytonosan iszappal töltő dobroda patak által be isszapoltatott, s jelenleg leg egészségesebb szarvas marhának fűvet terműt, s részben szántó föld. Ortás; mely erdő ortása által [198b] kellettkezett. Mák szer. melyet száj hagyomány szerint a község az uraságtól adományozott mákért kapta, de vallószínűleg inkább nyerhette elnevezését mert a lakóság rendszeren ott természetiamákokot, melyet igen megtermi. Széles föld, mely legszélesebb a határban, s igen jó rozs termő, Nyillas, mely nyill által osztatott, s jó fű termű rét. Sós ár, mely nevét onnét kapta, hogy jól fizették az ott termű fűvet, vagy is hogy jól megsózták az árat, s ezen hagyomány még most is uralg a nép közt.

Kis Gergi Község szomszédságában a Forró pusztta mely Kis Gerge Mihály Gerge és Litkei határokkal szomszédos. Kelltezettéről nem tudhatni s Kis Gerge Községtől nyugotra esik. a pusztához tartozó erdők. Istvan patak, szép cserjes erdő, s nagyon jó juh legelöt szolgáltatt. Gyömör patak, melyben sok vad gyümölcs, nevezetesen alma és körte terem. Bata hegy, szép fiatal ültetett cserjes erdő.

A forrai pusztán szántó földek mind ortas által keletkeztek. mit elnevezések bizonyítanak. Tót ortás, mely tótok által nem régebben ortatott. Borok ortas, mely boróka (gyalog fenyű) ortás által szántóföld használatára vált.

A fent említett adatokon kívül a község más adatokat nem adhat. Kelt Kis Gergén május hó 19^{én} 864.

Ruzsinszky Pál bíró

[199a]

Helynevek

Kis Hartyán községből, Nógrád megyéből

Ezen Községnek eredeti neve volt s jelenben is Kis Hartyán, Nógrád Megyében kebeleztetett, tartozott s jelenben is a Szécsényi járás kebeléhez, szinte Szécsényi Cím alatt Esperesi járás filialis község Sóos Hartyán községhez tartozó ez az Anya hely, R. Catholikus Község, ehez tartozó Hadaszó pusztája Nagyságos Egesfarmosi Kandó József Úr birtoka és Kőkút pusztája a Mlgoš Bárány Podmaniczky Mihály Úr árváit illető birtok öszvesen 401. lélekkel bíró tőkélletes magyar ajkú község – ország szerte ismeretes neve Kis Hartyán ezen község mint egy 300. évvel tétetett át jelen terület helyére a Cél irányosabb helyhez-tetés szentpontjából. –

de neve ezekelőttis ezen név alatt ismertetett

[199b]

Szomszédos községek keletről Andrásfalva mellyen keresztül építetik jelenben az úgynevezett Pest s Losonczy vas pálya vonat $\frac{3}{4}$ -én táv közben eső határos község – Délről legérdemesebben említendő mintegy másfél órányi táv közre eső Szent Kút s gyönyörű erdős vidékével. Nyugatról az említett Anyahely Sóos Hartyán melly községben Só s arany fedeztetett fel s ennek aknáztatása már egy időben meg próbáltatott eddig tellyes eredményről nem lehet szólni, a hely az illető birtokosok által köepületekkel környeztetett s jelenben is igen jó karban tartatik védfalai – hiteles tudomásból egy kulcs a Miniszterialis személyzetnél tartatik – szinte határos község Megyer – Ejszokról Ságújfalva, a szomszéd községnek is magyar ajkúak – Nevezetes dűllő helyei a szántó földekre nézve Nagy pácza kis pácza, Üllő bérce, Sólóhely, Nagy Darabok, Galya oldal, rétekben Nagy Nyilas, nagy és kis mérések ismeretések – hegyeire nézve Bohótka ez Szőlő hegy, éjszaki oldalon, kriptá bérce ezen helyen s bércezetőn áll a híres Ngos Bai Család sírboltja hajdani titkos tanácsos nyugszanak nejestül, gyermeke és veje, így Ngos Egerformosi Kandó József két gyermeke 1859 ben elhúnt Kubinyi Ferencz hazánkfiának neje – ezen bérce öszveköttetésben fekszik délkeleten felnyúló úgynevezett Kö bérce ezen köbérce tájján jelenben is létezik majd 6 □ ölkiterjedésű üreg a régi hadjáratokban készitetett Családi nyughely, benne a falon nagybetűvel vésvé látható Zimány név s olvasható, ennek alján felnyúló kö-völgy ezen völgy magaslatában délnyugatnak a község erdeje kövölgy cím alatt mocsártalan vidék, a községtől két puska lövésre fekvő szép dombocskán van elég nagy és szép temloma tőkélletes Csehek által készült építmény, ezen templom területe alatt szép laposon hely jelenben a község kenderessei állanak volt 300 év előtt a falu fekvése, de hihetőleg a nyugati szelek duhögésének pusztításait nem tűrhették a jelen helyére tették át telepédéső-

ket – s mint hogy egész község nagyob részben Antal és Varga Családokból áll kezdetbenígy ezen két családtól vette elnépesedését s származását – [200a] Egyébb nevezetességekről ezen kis község területét véve nem szólhatni, de hogy nagy lelkű hazánk fiának Pesti Frigyes Úrnak nagy válalt munkálatát mennyiben e község részéről tanúsággal lehetünk hazafiúi tiszta érzettel sietünk Csekély adatunkal szolgálhatni, bizonylat tételül saját aláírasúnkal ellátva s tellyes hódolatúl pedig üdvözetünket nyújtva.

Kelt Kis Hartyán 1864. Május hó. 18^{an}

Láncz Gabor mk.

Soós Harty Lelkész

Bocsó Istvány mkbíró.

ífi. Antal Isvany × törbíró.

Billiár Lázár

h. Jegyző s név író.

P. H.

[201a]

„Helynevek”

Kis-Libercse (Malá Luboriečka) községből Nógrád megyéből.

1. Kis-Libercse tartozik Nógrád megye Lossonczy járásához; 1859–1861^{ig} tartozott ezen község Gácsi szbírói járásához.
2. Ezen Kis-Libercse községnek csak egy neve van: Kis-Libercse, Malá Luboriečka, Dlnín Libercse, mely név alatt ország szerte ismeretes. A' lakosság tót.
- 3., A' községnek mindég a' második pontba kitett szláv megnevezése volt „Malá Luboriečka”
- 4., A' község hogy már valami 250 évek óta emlétetik; az előtt némelyek állítása szerint ~~hogy~~ csak pusztá volt.
- 5., Honnan népesítetett, – nem tudatik.
- 6., A' név eredete: od riečky (Patakocska) mely riečka Nagy Libercsei határban ered, 's Kis-Libercsei községen és határon keresztül foly, kelemes folyása van, honnan kapott a' nevét is Lubá-riečka, (kellemes patakocska)
- 7., A' község határában több topographiai nevek előfordúlnak: t. i: a., Dolína (völgy rétek és szántóföldek,
b., Na Sztráničky szántóföldek, bérczek
c., Hrb (görbehegy) szántóföldek
d., Do voľawy szántóföldek és rétek többnyire legelő volt ott az ökrök számára, honnan a' nevét is kapott. od Vola – volowa-paša, Voľawa
e., Nad Studničku természeti név, a' kút felett lévő szántóföldeknek.
- [201b] f., Na Širokie prielohe miután legnagyobb düllő volt, sokkan földjeiket parlagon heverni hagyták, honnan prielohe (parlagok) nevet kapott.
- g., Kostolná szántóföldek melyeken keresztül Alsó-Sztrégovai ev. anya egyházba templomba járni szokták a' Kis-libercseiek.
- h., Mezi potoke természetes név az árkok közötti lévő szántóföldeknek.
- i., Velká-Visoká azért azon nevet nyert hogy legmagosabb hegy csúcsán szántóföldek vannak; – némelyek állítása szerint ezen a' hegyen hogy hajdanában vár is volt, – de már nyomát sem láthatni.
- k., Malá visoká kisebb hegyen lévő szántóföldek.
- l., Nad lúkami, za malú¹⁶⁴ visokú szántóföldek rétek felett.
- m., Na Jazarce, szántóföldek, hol egy kis tavacska létezik.
- n., Lazi az előtt elhanyagolt rétek partos helyen, jelenleg legelő, leghíresebb határbeli forrással; Nagy Libercsei határnál.

¹⁶⁴ Függőleges vonallal elválasztotta az eredetileg egybeírt szót a lejegyző.

- o., Brahá természetes megnevezése egy kősziklás és bérczes hegynek, erdőnek; szomszédos Tőrinci és Vilkei határral.
- p., Topol szántóföldek, – hajdanában hogy egy óriás topolyfa ott létezett, onnan a' nevét is nyerte azon düllő.
- q. Svikna bérczel ellátott hegy, mely alatt szántóföldek léteznek;
- r., Kamenno erdő, sok kövekkel ellátott hegy.
- s., Čistina legelő és erdő.
- sz., Buočske legelő parton; csupa kő és árok.
- t., Drňawa hora, erdő.
- u., Pecna, erdő melyben a' község közelében egy [202a] barlang létezik, 's azon traditio van róla, hogy ezen mesterséges barlangba a' török háborúba a' keresztények el rejtve lévén, – közös kemenczébe kenyeret sütettek, honnan ezen erdő és meredek hegy a' nevét is nyert Kemencze, pec pecna.
- w., Drieňowo somfa erdő, – ebbe az erdőbe hogy az előtt sok somfa erdő nőt, – onnan a' nevét is kapott Drieňowo, sommos
- x. Siašow wrsok nagyon meredek erdőhegy.
- y. K Jazaru az erdőkbe egy kiirtott terület, a' hol valaha nagy tó vőlt, melytől a' nevét is öröklötte K Jazaru.
- Rieka patak mely N. Libercsei határból Kis-Libercsei határon és községen keresztül foly, – Sztregovai volgybe Strehovicza nevű folyóval összejövén, Ráros pusztánál Ipolyba futt –

Kelt Kis-Libercsén Junius 3^{an} 864.

Goldperger József
Jegyző által

Gyalog János bíró 60 éves
Vancso András
Sedro György

[203a]

Helynevek.

Kis Oroszi községből – Nógrád Megyében.

Adatok gyűjtése:

- 1^{ör} Kis Oroszi falu Nógrád Megyében – Kékkői Járásban, székhelye BGYarmath. – Ily nevezetű község többi is van Magyar Országban, és pedig egyik Banátban, és egy Bars-megyében; – mely utóbbinak inkább nemes Oroszi a' neve, mindazonáltal e' három községek közt az elnevezésben gyakran támad tévedés, kivált postai közlekedés által.
2. Kis Oroszi községnek jelenleg csak ez egy elnevezése él; mely – hogy a' többi ilyenü községektől megkülönböztessék. „Sziget Oroszi” volna az ő sajátos helynevezése. –
3. Kis Oroszi helységnek hajdan Kis Oroszfalva elnevezése volt, mert így említették 1544.^{ben}, mikor azt a' Törökök elfoglalták, sőt ily nevezéssel élt hajdani szabadságában is.
4. Kis Oroszfalva 1516.^{ik} évben jön itt legelőször említésbe; hogy mikor tért át ezen mostani elnevezésre Kis Oroszi, annak eredményére itt jutni nem lehetett, hanem anyi bizonyos, hogy már 1760–1770.^{ik} évben a' mostani elnevezéssel élt.
5. Kis Oroszi hihetőleg Nagy Orosziból népesített ide, mert egy volt teendőjük – egy és ugyan azon szabadsággal bírtak, de ős eredetük kiszolgált katonák voltak, kik legelőször ide letelepítettek.
6. Kis Oroszi, mint azt a' hagyományok, irott és nyomtatott emlékek tanúsítják, igen szép jelességgel és szabadsággal bírt Nagy Oroszival egyetemben, mely szinte az előtt „Nagyoroszfalva” elnevezéssel bírt. E' két községnek egyenlő joga, szabadsága, és Privilegiuma volt, mely mindkét község levél tárában most is megsejmelhető, csak hogy szép jogai és szabadságai az idővel elenyésztek. –

[203b] KisOroszi helység fekszik „Szent András” szigetén, mely itt kezdődik, hol a' Dunafolyam ketté szakad. – E' szigetet négy helység lakja; nevezet szerint: Kis Oroszi, Tótfalu, Pótsmegyer, és Monostor községek; e' három utóbbi azonban Pestmegye – Pilisi Járáshoz tartoznak. – Kis Oroszi is ide volt csatolva 1853. év óta, – mert a' lakosság átlátta miszerint igen sok fáradtság, és tetemes költség kiméltetik évenként az által, ha e' község Pestmegyében ~~volna~~ volna bekebelezve, miért is ide való áttételért folyamodott, és azt megisnyerte; Kis Oroszi községet azonban Nógrád megye az 1860.^{ik} Október 20^{iki} Diploma értelmében vissza követelte, 's az óta Kis Oroszi ismét Nógrád megyéhez tartozik, – noha természetileg egészen Pestmegyében fekszik, – 's

néha a' Nagy Duna által több hónapokig elvan szigetelve Nógrád Megyétől, kivált a' téli jégzajlás idejében. !– (Iljenkor azután eszébe jut a' község lakosainak hajdani szabadsága – mert független a' megyétől,) oljankor madáron kívül senki sem hozhat hirt Nógrád Megyéből, sem pedig innét oda nem vihet; hol ellenben a' Kis Dunán Pestmegyében így meg nem szünhet a' közlekedés. –

Kis Oroszi község népei (hajdan Kis Oroszfalva) a' hagyományok szerint még Mátyás Király alatt is, az Ős Visegrád várának őrei 's királyi ajtónállók voltak; onnan volt szabadságuk 's Privilegiumok. – Hogy különös kitüntetéssel birt Kis-Oroszi, tanusítja 'mai napig is használatban lévő községi Pecsétje, melynek körirata: „Sigillum Civium Orozi” közepét mint czimert egy futó szarvas díszíti, a' két dunával¹⁶⁵ félhold – és két virág, és 1. csillag rajzsal. Hogy Kis Oroszinak szép szabadsága is volt, mutatják emlék iratai és hagyományai; ezekből kitűnik most is, miként nem csak az előtt míg Privilegiumával élt; hanem azután is, egész 1848^{ig} mint a' Felséges magyar királyi Koronai Uradalom alatt álló község mindenkor kiválóan és kegyelmesen tractáltatott, az úrbéri viszonyokban úgy: hogy soha robotot természetben nem [204a] szolgált, hanem illetőségét, a' Maria Theresia Urbárium behozatala óta is – egész végleges 's törvényes megszüntéig az úrbériségnek, azt csekély pénz öszvegért minden időben megváltotta. – Sőt a' határbeli földterméséből az Úri-dézmát mint gabonából úgy szőlőből csak 10^{ed} ben adta ki. –

- 7.er Kis Oroszi község határában következő topographiai nevek fordulnak elő; – Mesterfalka, Alájárók, Sasfészek, Irtvány, Pásztorkert, Hatosfa, Cserekllye, Középföld, Kétút, Homokalja, Kukoriczás, Kenderes, Szigetor; ezek szántóföldek nevei. – Pusztatemplom, Bogdány, Hoszú, Kögeszthely, Nyilas, Szőlőkalja, Gazsi, és Szilvás; ezek rétek elnevezése. – Gönczölkert, Kápolna, Öreghomok, és Elletés – ezek a' szöllődülők¹⁶⁶ nevei. –

E' topographiai elnevezésben itt történetileg ez mondatik; és ugyan Gönczölkerttről, hogy nevét vette Gönczöl hajdani vitéztől, ki itt csatát vesztett, 's megfutott. Most e' helyen szőlő van ültetve, 's mivel fekvése közel a' Dunához többnyire fákkal is bevan sűrítve – igen savanyú bort terem. Innét azután az ősapákról ezen emlék maradt fön, „hogya valaki többetskét iszik e' termésből, rosszúl lesz, és elfut mint Gönczöl; vagyis: „Nem jól érzi magát, mert a' Gönczöl levéből ivott.” –

Kögeszthely: Itt látszik még azon régi hidnak kőfalazata, mely hajdan a' Nagy Dunán keresztül Verőczére szolgált át, 's a' Törökök által elromboltatott. –

¹⁶⁵ A sor fölé betoldva.

¹⁶⁶ Javított szó.

Kápolna: Ez a' legemelkedettebb hegydomb e' szigeten, hol valaha egy kissebb szerü Vár – volt építve, melyben a' Visegrád hajdani királyi várnak örei 's ajtón állói, vagy is: NagyOrosz és KisOroszfalvai nemesek voltak elhelyezve, a' Dunán történt át csapások ellen; ennek hajdani neve volt Rósnik vára, mely azonban szinte a' Törökök által elpusztult. – Később ennek helyére a' Kis Oroszi katolikus népség által egy kisszerű kápolnátska épült a' bold. Szűz Mária tiszteletére, mely egy úttal a' Kalvária hegyet képezi az Üdvözítő feszületével. –

[204b] E' hegydomb szőlőkkel van körül kerítve, a' honnan a' Dunának ketté hasadása, a' vaspályamenet, a' gőzhajók és kocsik sebes elrohanása és minden szálitmányok a' Dunán le 's fel szép kilátást ad. – Innét látni még a' hegyes és regényes körvidéket, mellyel Kis Oroszi minden felől a' Duna által elszigetelve szomszédságos; úgymint: a' Visegrádi vár- hegységeit, a' Nagy és Kis Marosi Erdőket 's azok alatt lévő nagy kiterjedésű szőlő hegyeit és szántó földjeit, – a' Migázsi kastélyt kies vidékével, – Verőczét, Vácot, és Bogdány községeket egész kiterjedésben. –

Pusztatemplom: E' helyen egy orosz szertartású templom állott, a' Nagy Duna szélén Kis Maros irányában, mely szerint hihetőleg itt valamikor Oroszok laktak, honnét a' község elnevezése maradt; ez is a' többi nagyobb szerű épületekkel elpusztult, melynek maradványfalai a' Dunavízmosások által lassanként leomlottak, itt ásás után igen sok ember csontvázlatokra lehetett találni, minek gyászos látványa, csak a' Török háborúra emlékeztet. Jelenleg ama¹⁶⁷ helynek már nyoma is alig látszik, mert a' földtulajdonosa azt néhány évek előtt fölászván – alapköveit építésre használta fel, és most csak egy árva vadkörtefa mutatja annak helét. –

8.^{or} Végre megemlítendő, hogy Kis Oroszi községet két hitfelekezet lakja, és pedig mindkettő magyar ajkú; t. i. RCatholikusok, és Reformatusok, és ugyan számszerint:

a) RCatholikus:	469.	}	<u>888. lélek öszvesen.</u>
b) Reformatus:	419.		

mindkét hitfelekezet külön lelkészt és néptanítót tart. Van itt két templom is; A' kath: Templomot Gf. Stahrenberg Tábornok és hajdani hős vitéz, mint akkori földesura e' községnek építette 1719^{ik} évben, kinek családi czimere kőmetzetből a' Templomnak bejáró homlokzatán most is diszlik. – A' reformatus Templom épült 1763. évben saját hivei által;

Kelt Kis Oroszin Május 23^{án} 1864.

Néder Józsefmk
RKath. tanító és közs. jegyző által.

¹⁶⁷ A szókezdő a-n eredetileg ékezet volt, amelyet a lejegyző kihúzott.

[205a] E' helynevek hű leírását bizonyítjuk. –

Kis Oroszin kelt mint feljebb.

Szabó János Biró.

Mikes István ref. tanító

Petheő János mk

Kis Oroszi Plebános.

P. H.

P. H.

Virágh Lajosmk

ref. Lelkész.

P. H.

[206a]

Hely Nevek gyűjtéséhez.

Kis Sztrátczin, falu, fekszik Nógrád Megyének
Felső táján Kékkői Szolgabírói Kerületben.

Kis Sztrátczin, tótul, (Malge Stracini) úgy a' magyarok mind a' Szlávok által mindég így nevezve. mikor keletkezett. légyen a' falu bizonyosan nem tudhatni, Lakosai, jelenleg is Szlávok, mind talán alapítói is. azok lehették elnevezvén a' falut Sztrátczinnak, tótul¹⁶⁸, (Stracini.) Olly mély gödörben épétvén a' falut a' hol mint egy elvész a' falu. anyi bizonyos. hogy már. 1580 Kőrül fen állott, Szentpeter Anya, Ág: Ev: Egyházhoz mint Leány gyülekezet tartozvan. a' helység határában következő. Topografiai. nevek fordulnak elé.

1. Na Brekiñi.) Szántó földek talán berkene fától.
2. Na Kružok:) Szántó földek talán mert kerek formájú (Okrúhlj) vágy a' gyűrű virágtól, (Kružiček.)
3. Kuňaviská.) szántó földek. talán a' tatárka, Kuňava terméléstől.
- 4 Pod Orechom:) a' diófától szántó föld vették eredetöket.
- 5 Pod Klenim) Szántó földek.
6. v Sevci:) Kender földek. és a' mellett. egy kis hegy Szőlőre.
7. Pod Lipynóv¹⁶⁹) Szántó földek. és rétek és akadnak.
8. U Rakitja:) Szántó földek Szinte rétek is találkoznak.
9. Niže dedini,;) Szántó földek Rétek is vannak, de a' mi a'hoz illeti, az egész határba egy Rét sem jó és az. egészen rossz állapotba.
10. Találkozik a' mi határunkba egy kőszén bánya. v (Stupnom) úgy nevezett helyen fekvő. a' mi a' hoz illeti az Uradalomnak használatba esett. még pedig nyóltz évek előtt.

Kelt Kis Sztrátczinban Május hó 21kén 1864 évben.

Jegyző Gregor György

Bíró Ballás János.

¹⁶⁸ A második ó á-ból javítva.

¹⁶⁹ Az y-t javította.

[208a]

Helynevek

Kis-Terenne községből, Nógrád megyéből.

Füleki Járás.

[208b] Kis-Terenne a palócz csoportozathoz tartozik, mit a betűk elhagyása és elcserélése elégé mutat, p. o. óma alma, ejment elment helyett.

A községnek több nevei nincsenek, neve azonban régiebb iratokban majd csak egy n-nel, majd ny-el, majd nny-el iratik, jelenleg két nn-el divatos. Hajdan a' községnek azon része, melyet nyugat felé tarján pataka választ el, Nagy-Terennének neveztetett; ma már kimén az életből, és a nép előtt csak Kis-Terenne ösmeretes.

Legkorábban említetik a község 1397 évben, mikkoron már kiváltságos plébánia volt. Schem. freces.

Népe ős magyar, mit a lakosok vezetékei nevei elégé tanúsítanak, millyenek: Szeberényi, Szilagyi, Zubericsány, Ponyi, Fekécs, Rákos, Tarnócz, Osgyányi, Barta, vas, Kis, Kenyeres, Bakonyi, Király, Meggyes sat.

Nevét talan azon lapos tértől nyerte, melly itten valamivel tágasb, más többnyire szoros völgyekben fekvő faluk tereinél; vagy talan Ternei családtól melly azt hajdan birta, és leányágban mai napig él.

A község határában ösmeretes, ennek keleti oldalán közel a helységhez emelkedő Arany hegy, ez hihetőleg azon arany sodronytól vette nevét, melly azon többször találtatik. Mivel e heggyen kőfal romok láthatók, és itt fegyver, golyó, kengyelvas, buzogány, cserépedény darabok taláztatnak, ugy tartja a közvéle-menly hogy itt [209a] hajdan Rákóczy családnak várkastélyja volt. Ugy látszik azonban hogy a' vár a helység ejszaki oldalán állott, mindjárt a helység mellett, mivel az itt emelkedő hegy neveztetik várhegynek, a hegy szomszéd-ságában ejszak felé elterülő fensík pedig: török állásnak, talan a török hadak egykori itt táborozásától állásától, mikkor hihetőleg e völgyön Fülekig hatot-tak.

A határban lévő dülők nevei, véleményem szerint e következők bírnak némű érdekkal: Szilas, Kalapat másképp Tobóká, Csihajárnyék, Tekevölgy, Jákó-verő, ~~Rut~~ Rúgásmege, Strazsahegy, Csente.

Kelt Kis-Terennén Apríl 15. 1864

Lokczán Pál
Kis-Terennei plébanus.

[210a]

[Tótkelecsény]

Helynevek!

Kis Tót Kelecsény Községnek Magyar országban, Posonnyi kerület, Nógrád Vármegye – Losonczi Járás B. Gyarmat székhely melyben megye gyöllésekkett Tartatnak.

1^{ször} Ezen helységnek határos szomszedjai napkeletre Kis Falu, Délnek váltli Puszta, és Szent Péter, Nyugotnak – Kaproncza Puszta, Éjszaknak Puszta Podluzsán (mely e helységhez csatlakozva van) továbbá Fölső Sztregova 's pusztá Jazaró.

b. E helységnek hajdani származását nemtudható, ez leg idősebb Emberek adatok szerint hajdani időkben Kis Kelecsény nevet viselt, micsoda Nemzett lakta az előtt, nemtudható csak hogy Régiségnek kelleni, öszmerczik a következő jelekről, a falu Úcza téren egy Dombocská van, mely Kosztolliknak neveztetnek, azért valaha Templomnak kelettett lenni mivel jelenleg azon Templomnak alap kövei láthatok, és a Templom körül Temető vala, az ki ásott Ember csontjairól ösmerhető – A későbi nemzet Tót ajkúnak kelettett leni, azért is Ezen helység Tót Kelecsény nevet visel – Evel ösze kapcsolt Puszta Podlusán hajdani időben Klačganke, nevet viselt, Tokéletessen nemtudható honnan eredette van Podlusán, képzelhető felette fekszik Luh nevű Erdőség, hihető tehát, Podluhsán nevet kapott –

c Az Előbbi föld Tulajdonos Uraság Baros familia volt, jelenleg Méltóságos Zichi Károl Úr birtokába all.

2.^{ik} pontra vonatkozó kérdésre, országszerte legösmeretesebb Tót Kelecsény –

3.^{ik} pontra – a hajdani időkben Kis Kelecsénynek neveztetett, avégből Kis Tót Kelecsény Községnek iratik mostanáig

4.^{ik} pontra, A község mikor emlitetik legkorában. Körülbelöl 300. évet

5.^{ik} pontra, honnan népesítettett, hihető, cseh, morva országokból

6.^{ik} pontra, Mit lehetett tudni köztudomásból, – Legkissebb nyomat Egyébb nincs első pontbán feljegyztetett, – Mivel mindék Tótok laktak, azért nevek nézve mint Totul iratik. p. o. leg öregebb nevekket viselő lakosok Valach – Hugyetz Mikulas s a t. Nemkölömben a Határbeli nevezések mind Tótul van meg nevezve.

7. A határban Topogradhiai nevek u. mi

a Za pazsit – Rásztoké – Raunye, ezek sovány termés hozzó Rét, mely három meg nevezett Tag Köz foló patak, ipol felé folik.

b, Egy Dombos Legelő, Mezňik, nevet visel Kis falu határ szélénél

- c feljeb Dlhje zeme, za czerinku, és podhaj dolni, szántó földek, közönséges termés hozók
- d. Túl, Délfelé Uhlisko, marha legelő, feljebb egy kis cseple Erdő, még feljeb Sz. Péteri határ széleig Szöllő hegy. Havran nevű –
- e. Nap nyugott felé Za havran Dejatorsa gama – Boroška, Lábas Erdő [210b] a ki Darabon Sz. Péteri – továbbá Kaproncza határ széle mellé, és Éjszak felé Lúh nevű Erdő mellé húzódik. – Az erdő zöldj – cser. Gyurtyán, Bik, és egy vegyes fákat képezik.
- f. Az alatt Lapányban szántó föld és kevés Rét, ezen Podlusán Pusztához tartozó – Alsó felén Egy Csüsz háza 31^{ik} számmal, és egy Juh akoly 32. számmal megjegyezve, – Még alább egy darabb fiatal Erdő, a felett egy Tábla szántó föld, Za sztranyu nevet visell
- g Ezen erdő alatt, Za hatyov., podgarok, kosztolna, a mocjarni laz neveket viselő rétek
- h. Továbbá Kosztolna, Pred skalicze Za sztrányu szántó földek – szlicze, és laz nevű marha csapás – tovább pod horni Haj, pod oszicsini és Baniszka szántó földek
- i Végteére Oszicsini, Za Banyiszka és Za sztrányai szántó földek szélé mellé helységeben létező völgy Jobbágyinak Tagosítás alkalmával ki méretett 13 $\frac{3}{4}$. hazhely után lábas Erdő húzódik.
- Ezen Kis Tót Kelecsényi Határjának, és hozzá csatlakozott Podlusányi Pusztával
 Együtt a Termékeny térnek 1511. hold. és 470 □.öl¹
 a Termeketlennel ... 60 hold és 1265 □.öl²
 öszvessen 1572 hold és 135 öl Catasztralis
 mérnök munkalatta után –
 Ezen Községben jelenleg Lélek szám vallás kölömbség nélkül lakik 240 lélek,
 Nyelvre nézve nagyobb Rész Tótok, s néhány Magyar.
 Kelt Tót Kis Kelecsényben Május 31^{ken} 1864^{ik} Esz

Jegyző
 Borovszky János
 Község Jegyző

Hugyik György Biró

[212a]

„Helynevek”

Kis-Ujfalu Községből Nográd Megyéből.

- 1^{ső} pontra. Kis Ujfalu totul (Novejsza) mint hogy a községet tótok lakják tartozik Nógrád megyéhez, BGyarmathi Kerülethez Kékkői Járáshoz. – Határos Szklabonya, Ebeczk, Kis Kürtös, Nagy Stráczin falvakkal, Patacska nevű Pusztával, és Óvár Községgel.
- 2^{ik} „ A Község nevezetik két féle néven Kis Ujfalu és tótul Novejsza. de helybeli elterjedéssel bir leg inkább Kis Ujfalu nevezéssel. Országszerte magyarul ösmeretes Kis Ujfalu tótul pedig Novejsza.
- 3^{ik} „ A Községnek soha más elnevezése nem volt mint magyarul Kis Ujfalu, tótul pedig Novejsza.
- 4^{ik} „ A Község mikor emlittetik legkorábban? Mint hogy erről semmi irás nem létezik, erre csak azt mondhatjuk, hogy e felől senkinek a mostani élő leg éltessebb lakosok közüli leg kisebb emlékezete nincsen. – [212b] és így csak az Isten tudhatja hány száz éve lehet annak mikor a Község emlittetik leg korábban.
- 5^{ik} pontra. Honnan népesítettett? Erre is (mint hogy Községünkben Uraságok nem lagnak) egyedül pór népből álván az egész Község, mint a 4^{ik} pontra csak anyit mondhatunk hogy mivel semmi irás vagy hagyomány kezünknel nem létezik, e felől is senkinek emlékezete nincsen.
- 6^{ik} pont. Bányahegyi düllő – mint hogy hajdant a nevezett düllőben vagy kö, vagy köszén ásattathatott vagy találtathatott. Laposkai düllő – mint hogy egy darabkája de igen csekélységben szép és lapos helyen fekszik – Esztergáli útnáli düllő – mint hogy hajdant arra volt az út Esztergálba, de ezen düllő csupa hegyből és árokból áll. – Kerekistye düllő mint hogy kerekded dombon fekszik – Legelő. melynek csak egy része fekszik lapos helyen, két része pedig arokból ’s hégyből áll ’s keveset használható – A legelőn keresztül folydogál egy víz forrás. és a falun alul a nagy patakba folyik. Kaszálók egyenes de száraz helyen, mellyek csak [213a] úgy használhatók ha felszántatnak, és luczernával bé vettettek, mert jobbára mind szárazak és füvet nem teremnek. Patak melly Kékkő Mező Várossától Nagy és Kis Kürtös Községek felé folyván Községünkön alol a Szklabonyai patakkal egyeledvén onnét Szelestyén Községeig folyván ottan az Ipoly folyamba ereszkedik –
- 7^{ik} pont. Kis Ujfalu Községnek pusztája, berekje, erdeje, tanyája, csárdája, bányája, ingoványa és nádassa nem létezik.

Kisújfalu

Kelt Kis Újfaluban Május 26^{án} 864.

Tauch János bíró
Varga György törbíró
Jardek János
Varga István
bizott. tagok.

Pribely János sk.
Község jegyzője által.

[214a]

Helynevek

Kis. Zellő községből, Nógrád megyéből.

Kis. Zellő slaw nyelven male Zlevce, mint tö szomszédja Nagy Zellőnek emettől el. nevezetelétit vette. el. nevezése szüllő mivelésből eredhetett, a mely gazdászati Ág most-is nagyon divós, jó borokat teremvén, a melyeket felső vidék szívesen és kapósan meg. veszi. – ezt gyanítatja a slav el. nevezés-is. – Most zlevce = község Ktera zlewa. – Topographiai Nevei a határban magyar eredtre a községnek mutatják: úgy p. o. Várhegy, hol némü sánczollás latható. – Tormás – Eresztvény. – szüllők alatti düllő Nagy-Dall. – Mogyoros. – a melyekben több helyütt ez idő szerint köszén (Braun Kohle) telepek fedeztetek föl. – A község Kekkői Járásnak része, 's szék helye balassa Gyarmat. 1570–80 más rendes Lelkészel birt, mint protestans egyház. –

[215b]

Tisztelendő

Gally Lajos Lelkész Úrnak
kiadatik

Kékkő Decmb. 12. 1863

Svachulay György
korszbíró

Vette Dec. 16^{an} 863.^{ban}

L Galli sk.

[216a] Kosd Községe helyneveiről¹⁷⁰

- 1., A megyének, kerületnek, járásnak, széknek, hova a község tartozik s. a. t.
Kosd községe Nógrád megye Kékkői járásában fekszik.
- 2, A községnek, városnak hány féle neve él most s. a. t.
A Község mindenhol csak Kosd néven ismeretes.
- 3, Volt e hajdan a Községnek más elnevezése s a t.
Sem más elnevezése nem volt, sem másképpen nem hivatott.
- 4., A község mikor említetik¹⁷¹ legkorábban?
Adataink nincsenek hogy a község neve mikor fordul elő legkorábban, egyébiránt, a reform. egyház birtokában van egy gazdagon aranyozott ezüst kehely mely 1615 évben készülvén bizonyítja hogy itt már akkor a reformátusoknak virágzó egyházak volt.
- 5, Honnan népesítetett?
A község igen régi lévén okmányok hiányába tudni nem lehet
Kosd községéhez tartozik Pusztá Cselöte a Váczi püspöki uradalom tulajdona.
- [216b] 6., Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból? s a t
Nevének értelméről nincs sem okmány, sem hagyomány mivége mit sem lehet tudni.
- 7., A község határában több előforduló többi topographiai nevek s a t
Határbeli dülők nevei ezek: Szőlőmegy, Balásvölgy, Pipismáj, Koldústemető, Hóttó, Kéménd, Náborvölgye, Lakat, Kakasbércz, Cserkútárok, Görzsöny, Hálósberék – mely dülők elnevezése honnan eredt, adatok hiányába tudni nem lehet
Kosd község határához tartozik a Nagyszáli pusztá, hol jeles kőbánya létezik, melyből a pesti lánczhid kövek nagyobbbrésze hordatott, egyszerűsmind nagy mennyiségű malom kövek készítettnek

Kelt Kosdon febr. 13^{an} 865.

Lénárt András mk.
Kóság bírāja

¹⁷⁰ Az 1946-ban Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyébe átcsatolt Kosd anyagának lejegyzése megtalálható Bognár András „Pesty Frigyes kéziratok helynévtárából. Pest-Pilis-Solt vármegye és kiegészítések” c. kötetében (Pest Megyei Téka 6. Pest megyei Művelődési Központ és Könyvtár, Szentendre, 1984. 516–517).

¹⁷¹ Javított szó.

[218a]

Helynevek.
Korlát község Nógrád megyéből.

Korlát község Nógrád megye, Füleki járásban egy igen vadregényes völgyben fekvő 113 lélekből álló kisdud falu; adéli nyugati, és ejszaki részen a nevezetes Bucsony erdő hegy lánca alatt, mely alatt a' közseget mint egy félkörbe Holló lápa – Ténkő – Málnás – Bábakút – Remete – Hatkörtve – Vadkert – Bércztája – igen szép sűrű, és nagy fákkal bővelkedő erdő részek környezik: mellyek allyaiba Tobóka – Fehérkút – Alájáró – Remete – Hatkörtve – Vadkert – igen jó 8 űsz magasságú rozst termő szántó földek nyugosznak. A keleti részről Czövekfalva pusztája, mely pusztát a' közsegtől szinte egy hegy lánca zárja, melynek tetején és oldalain e meglehetősen termő szántó föld dülők fekszenek Cseres allya – Nagy kötő – Ortvány – Kispéterke – Dófa allya – Pétervölgy – Farkasfalva. – A déli oldalon ni szántóföld dülők Bedegény – Gőndöcs – Lapos földi földek – és nyírjes bérce erdő környezik. Rétjei mely a' völgy közepén szalag alakban nyúlnak – Töltés allya – Egreskút – Nagy nyílas – Nagykötő – és Tószél nem a' leg jobb és több széna termők.

[218b] A közsegtől mintegy 160 lépésnyi távolságra fekszik a' Csevicze völgy szép kis legelő mely közepén igen jó savanyú vízzel ajándékozza a' község palócz lakosságait.

Hogy honnan népesítetett a' község; és mikor említetik legkorábban, – valamint hogy az erdőrészek, föld dülők, és rétek honnan vették eredeti nevöket, és értelmöket kinem puhatolható.

Korláton Junius 4.^{én} 864.

Piliár Imre
k. Jegyző.

Hang Bertalan ×
községi bíró.

[220a]

Helynevek Korna községből, Nógrád megyéből.

4. A község mikor említetik legkorábban? nemtudatik

5. Honnan népesített? nemtudatik

folyó szám

[220b]

Hely Nevek Kornai határba

Nógrád Megye Füleki Járásos

- 1 Falu 38 fa hazokból ál, mellyek keskeny vögyike patak körül két oldalról fekszenek, patak pedig egész falun keresztő folyik és kezdődik akornai hegyeken Jaszenina alatt nevezetű, hol nyárba egész község Marhája két hosszú Váloból itatik;
- 2 Honan népesített falu és mikor az nemtudatik
- 3 Korna községnek nemvölt más elnevezése
- 4 Nižnje Lúky, azért neveznek hogy falun alúl fekszenek
- 5 Dľúhe Zeme, azért neveznek hogy hosszú földek vannak
- 6 Paniške, Valaha egy fa alma volt ot atúl neveznek úgy
- 7 Záhumnice, hogy pajtán túnan fekszenek
- 8 Hrachoviszka, hogy valaha borsót termet otan
- 9 Červený, hogy veres és rosz föld van rajta
- 10 Visoki Vrch, hogy nagyon magos
- 11 Jasenina, aleg magosabb hegy Nógrad Megyébe
- 12 Pecisko, onan nevesztetik hogy valaha kenyeret söttek rajta és otan három hatar hányás össze megy
- 13¹⁷² Neklen, nemtudatik honan kapott anevét
- 14 Brezíni, onan neveznek hogy sok nyír fák termesztnek
- 15 Mikus, nemtudatik honan kapot e nevét
- 16 Kopanye, hogy az elöt irtásföldek voltak
- 17 Mežino, Régtől fogva ugy nevesztetik

Költ Kornán Február ho 15^{én} 1864

sAltalam

Szlatinák András

h jegyzője

¹⁷² A 2-esből 3-asra javítva.

[222a] Kotmánlehota Községben következő Helyek megnevezései léteznek. –

- 1.^{ör} Lovina; ez az erdőség között lévő rétek dülő nevezése. –
 - 2.^{ör} Zsarnovnik; szinte az erdőség közt lévő rétek dülő nevezése. –
 - 3.^{ör} Zsjar; szinte erdőség közöt lévő rétek dülő neve. –
 - 4.^{er}¹⁷³ Drjecsne Luki; ez egy völgy melyen keresztül tiszta vizü patak folyik, mely patakban pisztráng halak is léteznek, ugy szintén egész község rétjei is itt léteznek. –
 - 5.^{ör} Csertjazi; rétek dülő neve. –
 - 6.^{ör} Dlha Ubocs, erdőség nevezése. –
 - 7.^{en} Pohanszky Hrad szinte erdőségnek megnevezése. –
 - 8.^{ör} Dlhi Djel; Lazokon lévő rétek, és földek dülő megnevezése. –
 - 9.^{ér} Buljakov Vrch. – ugyan eñek szomszédságában rétek és földek dülő neve. –
 - 10.er Szmrecsok, Tiszovnyik, Nad Koritom, Pusztje¹⁷⁴ Lazi, Pavlova Jama, Palenice, Hlbvoko, Szucha, Kozi chrbet, Lazokon levő dülök megnevezése, melyekben rétek s földek léteznek, ezen dülök földje igen porhányos. –
 - 11.er Bjela szkala, igen köves földek dülő neve. –
- [222b] 12.er Nad Dolinov rétek s földek dülő neve igen jó helyzetü. –
- 13.^{ör} Vizrik földek dülő neve. –
 - 14.^{ér} Berczova földek s rétek dülő neve. –
 - 15.^{ör} Kriva, földek dülő neve: –
 - 16.^{ör} Prjecsno, szinte földek dülő neve. –
 - 17.^{en} Zuhunine, közel a faluhoz fekvő földek¹⁷⁵ dülő neve. –
 - 18 Podszkladi, földek dülő neve. –
 - 19 Hrbok, – Dolina, Fincsova, Djelec, szinte földek, dülő megnevezése. –
- Kelt Kotmánlehotan Aug: 21.^{en}1864

Glemboczky Pál
Bíró

¹⁷³ Javítva a számnév.

¹⁷⁴ Itt egy áthúzott szó van.

¹⁷⁵ A sor fölé betoldva.

[224a]

Helynevek
Kövesd községből, Nógrád megyéből.

[224b]

1. Kövesd Község Nógrád Megyében. Pozsonyi Kerület Szécsényi járáshoz tartozik. Székhelye Szécsény. 71. lakossal.
2. E' községnek kétféle neve él t. i. Puszta Kövesd, és Cserhát Kövesd, országszerte Cserhát Kövesd név alatt ismeretes.
3. Más elnevezése e' községnek nem volt.
4. Lakossai a' község legkorábbi említéséről nem emlékeznek.
5. E' község népessége többnyire Berczelről és Puszta Szécsenkéről származott.
6. A község neve eredete nem emlékezetes, határos pedig keletről Berczellel, délről Gutával, nyugatról Felső Sáp és Legénddel, éjszokról Puszta Szécsenke és Becskével.
7. A' község határában előforduló dülőnevek: Felső rétek, völgyében jó szénaterem. Tómegett szántó föld és rét, hajdan völgyében mély tó volt, mely beiszapolás által jelenleg fű termő hely. Fogacs alja, szántó föld. Szécsenke alatt szántó föld. Nagy Kusztos, Kies fekvésű szántó föld, és völgyében rét. Irtván, hajdan erdő, jelenleg szántóföld. Kis Kusztos, rét. Répás szántóföld. Prlejohák, terjedelmes parlag. Nagy osztály, szántó föld. Gátó, szántóföld, hajdan völgyében malom létezett, dülő neve azon malom gátjától neveztetett el.

Kelt Kövesden Decemb 26^{an} 863

Zámpory Istvánmk
Szolgabíró

[226a]

Helynevek Kutasó falu községből, Nógrád megyéből.

Kutassó községnek leírása és története.

Kutassó községe fekszik Nógrád Megyének keleti részén Heves Vármegyét hasító Zagyva folyóhoz mint egy 2 ½ német mértföldre – a Szécsényi Járásban ’s jelenleg Pozsonyi kerülethez tartozik – ezen Megyének fő Szék helye Balassa Gyarmat.

[226b] Kutassó községe fekszik Herencsény Szentivány Bokor és Buják község határok által körülvéve Nógrád Megye kelete részén Heves vmegye Pásztó ’s Nógrád Megyét hasító Zagyvához mint egy 3. mertföldre a Szécsényi Járásban –

Ezen község a régi monda szerint honand vette eredetét? úgy¹⁷⁶ hogy azon a helyen mely most Major düllő alatt ismeretes – helységeikben¹⁷⁷ ott hajdan valami Kutassók telepedtek volna meg – melytől t. i. a a falú Kutassó nevét kapta. Ezen hely még most is halmok által tanusítja hogy régi létét onand nyerhette mert a Szántók gyakran téglá darabokat – rozsdá által megett kapát és szekerczét tanálnak – nevezetesen pedig a kasza olly kaszá volt,? hogy 4 lábat meghaladta ’s két veszője vala. Azonban történt hogy a régi lakó helyet ottan majd nem egészen felcserélték és egy buvó árokba telepedtek meg – hihető hogy a tatár dullásoknak volt hajdan e falú kitéve –

Különben Kutasson semmi nevezetesség nem létezik hanem a falutól dél felől az ugy nevezett Kender földek düllő – ennek szomszédságában majori düllő ettől alább ismét Major alatti való düllő szinte ennek szomszédságában szorosok fölött való földek – alább ismét dél felé Oszicsina földek – ezen Oszicsina f vette¹⁷⁸ eredetét hogy ott hajdan sok nyárfa volt mellyet a tot ajku nép Osszicsinának nevez, ettől alább ismét az úgy nevezett farkas gödre hól régenten azon gödörben tulságos menyiségű farkasok voltak. Ezen nevezett földeknek lábjai alatt keletről Kutassó községéhez tartozó rétek nyulnak – mellyeket Szentiványi határtól az úgy nevezett Egres patak hasítja, – ettől éjszak felé fordulva’ Kutassó községétől kezdődnek az ugy nevezett Tovik Erdők, hol hajdan’ tó volt ’s azért nevezik totúl Toviknak. Ettől ismét éjszak felé az úgy nevezett Kőárok, **[227a]** mellynek ugyan a víztől kimosott árkaiban egy termő kő találatik. Ennek szomszédságában az ugy nevezett Középhegy a mellyben ritka de igen régi vastag fák

¹⁷⁶ A sor fölé betoldva.

¹⁷⁷ A -ben határozórag utólag betoldva.

¹⁷⁸ Áthúzott szó áll utána.

találtatnak – Ezeknek szomszédságában kelet felé az úgy nevezett hátulsó¹⁷⁹ ~~Közepső~~ hegy az Egresi erdőkben érve hol Szentiványi határ leírásában már említést tett Malom is¹⁸⁰ volt – Egresi erdőktől le felé délnek az úgy nevezett Káposztások Szentiványihatár szomszédságában ettől ismét dél felé az úgy nevezett hátulsó völgyi düllők kezdődnek annak keleti szomszédságában hátulsó völgyirétek – ettől alább az úgy nevezett Kopcza rétek (melly magyar nyelven anyit térszen mint Vakondok turása vagy Zsombékok (rétek) Ennek szomszédságában nyugatt felé az úgy nevezett Dolinkai földek magyaról pedig völgyecske – ezeknek szomszédságában az úgy nevezett Öreg hegy (Szöllőhegy) mely hajdan igen jó borokat termet most azonban igen hanyagul miveltetik – Ennek szomszédságában dél felé az úgy nevezett Kőárki düllő földek egészen a már említett Kopczaig – ennek nyugoti szomszédságában találtatik az úgy nevezett falun alóli düllő, melynek nevét a természet adta mint hogy a falun alatt van!

Különben Kutassó községe semmi más egyébb kitűnő vagy kitűnendő helyiség¹⁸¹ leírással nem bír.

Kelt Kutasson Aprilis hó 18. 864.

Kutassó községében van R: Cat. lélek 89.

Jegyzette
Siraki Siraky Lajos mk.
hites Jegyző

Evang. — — — 146
izraelita — — 10
össz. 245

¹⁷⁹ Utólag betoldva.

¹⁸⁰ Utólag betoldva.

¹⁸¹ Utólag betoldva.

[228a]

Helynevek Lapujtő községből, Nógrád megyéből.

1. Lapujtő községe fekszik a Karancs hegy vidékén Nógrád megyei füleki járásban. Három helységből t. i. Lapujtő, Bocsár és Mikófala falukból egyesítetett; három részre osztott határa az 1860^{ik} évben keresztül vitt tagosítás alkalmával olvasztatott egybe.
 2. Fent nevezett egyesített 3 helység jelenleg, Lapujtő név alatt ismertetik.
 3. Hajdan e községet Lapintőnek és Laputőnek is nevezték.
 4. Már a 12^{ik} században, sőt még sokkal előbb is említetik. –
- A Mocsáry család (hajdan Bocsáry) mint földes uraság adomány levele Ulászló Magyar királytól 1491^{ik} évről keletkezett. (Lásd Nógrád vármegye ismertetését. Pest 1826. I. kötet 151–158 lapon)
5. Benépesítéséről mi sem tudatik.
 6. Nevét a Dobroda patak partján és környékén nagyszámmal találtatott lapu tövétől (Laputő = Lapujtő) vette. (Lásd Nógrád vmegye ismertetését. Pest 1826. I. kötet 176 lap)
 7. A községben következő topographiai nevek fordulnak elő:
Szöllőmály, délnek fekvő ritka földű oldallós szántóföld; Dutkos, szántóföld egy magas parton; Sóstó, kopár hegyes legelő; Oldalút, [228b] partos szántóföld, Öregszőlő, éjszaki szelektől védett szőlő hegy; Zsányi oldal, termékeny szőlőhegy; Királydomb, hajdan szántóföld, jelenleg silány partos legelő; Kalasza, részben legelő, részben szántóföld, nagyobb részben dombos; Mereszlő szántóföld a Zsányi oldal aljában; Kiskútpart, termékeny szántóföld; Csörgő, rét a Dobroda pataka mellett; Kőhegy, szántóföld egy nagy parton, Derecske, hajdan erdő, jelenleg gödrös legelő, csekély részben silány hegyes szántóföld; Nagylápa, silány szántóföld; Dányihegy, dombos szántóföld; Görbeföld, félkör alakú szántóföld; Berekfeli, hajdan erdő, jelenleg szántóföld; Nagydobogó, termékeny szántóföld; Medgyes, szántóföld és parlag; Zsodány, szántóföld a Karancs hegy tövében; Kisdobogó, köves szántóföld emelkedett parton; Kata Szurdoka, középszerű szántóföld, hol a földből hamuval telt edények (urnák) szedetnek ki; Kerekhegy, egy kerekdomb, allyán silány szántóföldel, hol a fentebb említett edények nem ritkán találhatók; Típpan, silány szántóföld; Czinegés, hajdan erdő, jelenleg gödrös hegyi legelő; Csata völgye, a Czinegés és Karancs hegy közt elterült völgybeni cseplye és szántóföld; Karancs, meredek hegyi erdőség, szép völgyekkel ékesítve, hajdani neve Kárráncs, minthogy a róla lejövő árvíz sokszor igen nagy kárt okoz a körülötte fekvő helységekből, – hármasszögletének egyikén

találtnak egy sz. Margit tiszteletére emelt kis templomocská romjai, mely Pálffy Katalin Gróf Forgách Sigmond Magyar ország egykori nádora özvegye által építtetetnek lenni állítatik; – Bubonyér szántó föld a Karancs völgyeletében; Kis és Nagy fektő, termékeny szántó föld; Botrét, kavicsos rét; Mogyorós, meredek oldalú szántó föld; Kincsér, vizenyős rét és forrásos hely; Sóslyuka, sovány szántó föld a Czinégés hegy alatt, Szántalmaszer, nagyobb részben lapos, egy részben azomban [229a] partos és homokos szántó föld; Lipárka, gödrös és oldallós silány szántó föld; Póka, elárkosodott szántó föld egy hegy oldalban, hol gyakran arany sodronyok, ritkán régi fegyver nemek, sok hamvvedrek töredékei találtnak; Mikóvölgy, hajdan erdő, később szántó föld és rét, jelenleg elárkosodott sovány legelő; Alamizsna, a község mellett elterülő igen jó tulajdonságú szántó föld; Dobroda, a községet két részre átmetsző patak, mely nevezetét hajdan a csehektől nyerte (Dobravoda = Dobroda) – Ezen község hatósága alá tartoznak Baksaháza és Kis Kotroczó puszták is, elkülönített határral.

Csernota Ferencz mk.
Karancs: Keszi plebános

[230a] Nógrád megyebeli Legénd községének
helynevei kimutatása.

Legénd községének lakossai száma 620. – –

Legénd községében léteznek Ágostai hitvallásu, R. Cath. és Izraelita lakosok –
nagyobb részt agostai hitvallásuak. –

Régiségek nincsenek.

Legénd községének Ágosta hitvallásu Anya szentegyház anyakönyvében Legénd
község eredetére vonatkozó következő okmány találtatik. –

De Origine Ecclesie Legéndensis.

Restat ut quodam modo ad umbrem scopum hujus scripti dicam quæ non nihil de
Ecclesie Aug. Confy. Evang: in Legénd:

Quæmadmodum duplex memorabile bellum Turcicum triplicem facit periodum;
Ita ut triplitia imò quadruplitia possessio¹⁸² nostra experta est fata. Ante enim
annum p. ch. nat. 1594 incollebatur hæc possessio arascianis qui etiam
edificaverant illud templum quod infra Legénd in Ruderibus jacet, ibi enim
erat possessio. Tandem quæ nominato anno a Turcis igne deleta est, immo et
incolle ejus ense trucidati sunt, ut traditio majorum docet. Mox iterum
acurerunt, hungari iidemque Calviniani qui mansionem priore in loco
posuerunt, habebantque ministrum et oratorium ligneum. Non multo
crasabatur pestis per hungariam anno videlicet 1645 occupavitque
Legéndenses collonos, qui ita ex hausti sunt ut pauci relictis cogarentur
aliorum se se recipere, hucquæ tandem concurerunt Slavi Aug. Con. addicti.
– Oratorium anne aliud ædificaverunt, an tantum Calvinianorum
occupaverint, nescitur; sufficiat scire, eosdem habuisse. Legitimus eorum
parochus Aug. C. erat parochus Gutensis. Cumque bellum iterata Turcicum
exoriretur, imperante Leopoldo Legéndenses coloni ipsi Turcico loco moti,
transtulerunt, statim tandem tubernat in superiorem valem in qua [230b]
mansio posita, hodiernum Dei Clementia subsistit. His ita dispositis matri
Gutensi, cui tantum ad interim se se dederant valedixerunt. –

Ψ Ipse ego vidi anno 1796, baptiserium lapideum magnum ejectum et templo
hoc, jacens in cemeterio Catholico, in cujus superiori margine sculptas legi
litteras Græcas has ΘΗΣΕΤΑΙ. Ο ΔΕ (thesetai. o de) Truncus hujus
baptisterii suplet nunc locum lapidis metalis in prato plebani Nizsensis, quod
in Legind habet.

¹⁸² Eredetileg *possio* szerepelt, a -se szórész utólag betoldva a szóban.

Legénd

Legénd Község határában létező dűllők nevei (régí elnevezés szerint)

I. Szántóföldek.

- 1., Német parlag.
- 2., Kratyini pri Nizsanszkej hore.
- 3., Pri Nizsanszkom chodniku.
- 4., Kopecz.
- 5., Sztara Kuria.
- 6., Dlhé zeme
- 7., Nova Kuria.
- 8., Répás.
- 9., Homok.
- 10., Uzke Zeme.
- 11., Forrás
- 12., Kopanicza.
- 13., Prvosne hornyje a Dolnyje.
- 14., Papaj vrsok.
- 15., Kollárova jama.
- 16., Hajdukova jama.
- 17., Velké Czerini.
- 18., Malé Czerini.
- 19., Szvinyjarke.
- 20., Szadjencze.
- 21., Remete
- 22., Ribnyik.
- 23., Szallaske
- 24., Zahumnicze
- 25., Njerhanba
- 26., Kenderföld
- 27., Sztare Vinicze.

[231a] 51., Velki a malý Travnyik.

52., Szvinyjarke lukí.

IV. ^{ik} Szöllők.

- 53., Kis Csurgo.
- 54., Nagy csurgo.
- 55., Rumán.
- 56., Rovne.
- 57., Szlanávoda.
- 58., Pistányka.
- 59., Sztrmíbok.
- 60., Spuočinok.

28., Ovszeniszko.

29., Velka Hrabína

30., Mala Hrabína.

II. Erdők.

- 31., Hvorka
- 32., Halyagos
- 33., Rozsa hegy.
- 34., Remete.
- 35., Kőhegy.
- 36., Gubány.
- 37., Lazi.
- 38., Bekavár.
- 39., Gaborka.
- 40., Czerina.
- 41., Cservená chraszt.
- 42.→

III. Rétek.

- 42., Zseljarska Dolina.
- 43., Pétervölgy.
- 44., Gyatelíni.
- 45., Dolínka.
- 46., Szecsjsanszke luky / az az Szécsénkei hatarnál
- 47., Mákos rét.
- 48., Luka Dolina.
- 49., Siroké luky.
- 50., Pod Kuriov luky.

61. Majorság.

V. Legelő.

62. Nad Gyegyinov.

63. Sztaré Kopasznícze a hól jelenleg falu fekszik

Új düllők.

I. Szantóföldek.

1., Falu felet.

2., Forrás

3., Kírhauba és templom felet

4., Dolina és Kopa hegy.

5., Homok és Répás

6., Hosszak és Kopecz.

7., Kenderföldék.

8., Zahumnicza

9., Váczi útnal.

10., Ribnyík.

11., Német parlag.

12., Békavár

13., Nagy Hrabina

14., Szállaska és Hrabina

15., Zabföld és major alat

16., Kopanyicza és Szvinyjarka.

17., Öreg Szöllők.

18., Czerinák, Makos és Rövidek

19., Prvosznya.

II.^{ik} Erdők.

20., Köhegy és Remete.

21., Lazok Köhegy és remete.

22., Halyagos és irtas

III., Rétek.

23., Lóherések

24., Nagy rét és Travnyik

25., Széles rétek.

26., Szécsénkei völgy és papai hegy

IV. Szöllők.

27., Menyetske hegy

28., Sós víz és rozsa hegy.

29., Nyugvo hegy.

30., Csurgói szöllők

31., Új szöllők vagy Szvinyjarka

32., Zabföld felet.

[231b] V. Legelő.

33., Rónya és Csurgó.

Költ Legénden November 15^{én} 1865.

Klaudínyi János

k. jegyző.

Szlavkovszki Pál Bíró

Viktor István T Bíró

Gyetvan Pál mk

[232a]

Pro memoria

Legéndet, egy némellyek után, valami erős hatalmas legény alapította: mások szerint, mi inkább hihető sőt valószínű, Legéndi nemes tsalád birta örökségben donatio útján. de mikor kapta, mikor halt légyen ki e család, vagy per notam infidelitatis veszítette é, erről a chronika mélyen halgat.

Elég az hozzá, hogy 1594^{ik} esztendeig laktak ó hitű Rasciánusok, kik templomot és építettek magoknak, mely most – úgy mond – romba dűlve hever. –

„Ipse ego vidi anno 1796to baptiserium lapideum magnum ejectum ex templo hoc jacens in coemeterio catholico, in cujus superiori margine sculptas legi litteras græcas has ΘηΣΕΤΑΙ. Ο ΔΕ: truncus hujus babtisterii suplet nunc locum lapidis metalis in prato plebani Nézsensis, quod in legénd habet.

Ab anno 17 per Catholicos restavratum ipsorum nunc usibus inservit – Szeleczenyi

45 1595. török pusztította el mind a helységet mind arascianus népséget, nem sokára ez után meg jövének magyarok, s az elpusztúlt helység helyén elhelyezkedtek, ott hát maig is Curia nevű földek neveztetnek, és léteznek, a völgy mind a Két oldalán. Volt saját papjok és fa templomjuk, nem építvén fel a rascianus elődök romban hevert templomjokat.

De döghalál pusztítván az országot 1645 eszt. ezeket is annyira megfogyasztotta, hogy nagyon megrítkúlván, elszéledtek.

Utánnok telepedtek meg Cz. A. evangelicus tótok ugyan ott, kik azonban I. Leopold idejében Török által nyugtalanítva 's zavartatva, oda hagyák eddigi lakhelyüket, ide [232b] hol most van helyezték át. Török által és saját elhelyezésökből származott kimerültség miatt egy rövid időre Gutai Egyházhoz csatlakoztak; de tsak hamar ismét ön álló Anya egyházzá alakultak saját papot is választván magoknak.

Matricánk 1718^{tól} vagynak.

Költ Legénden Februar 4^{én} 1865.

Klaudinyi János.
k. jegyző.

Szlavkovszki Pál Bíró
Viktor István T Bíró

[233a]

Helynevek Lentvorai Községből: Nógrád Megyéből

1. Pozsonyi Kerülethez 's Losonczi Járáshoz tartozik. a Megye székhelye Balassa Gyarmat, felső Nógrád hegyi vidékéhez tartozik. Lakossága tót ajkú.
2. Lentvora Községe minden nyelven így hivatik
3. Lentvora Községének más elnevezése nincs
4. A XVII^{ik} század vége felé már a Nagy Libercsei Anya egyházhoz mint fiok agostai hitvallású egyházhoz tartozott
- 5 Népesítettett bizonyosan Husziták idejében, mint a többi szomszéd községek lakosai; azonban be vőlt e már akkor népesítve, 's kiszorítottatott e' Husziták által más tót nép faj, nem tudatik
6. Lentvora bizonyosan len természetstől kapta nevét, mert tót nyelven „tvority” annyit tesz mint alkotni, és így lent alkotók vagy természetők által Lentvorának el neveztetett
7. A többi topographiai nevek: 1 Elicsina kenderföldek az erdőség közt 2. Na zsljebok szántó földek 3. Zahumnyá falu feletti földek 4. U szamej jedli, régenten jegenye fák is léteztek a Lentvorai határba mellyeknek most nyoma sincsen, onnan kapta ezen düllő is „u szamej jedli” az az magány jegenye fánál, nevezetét. is 5 Nad Kratkim, rövid szántó f. feletti földek. 6. U brezi sz. föld 7. Vlcsi vršok, hajdan sűrű erdőség vőlt, a hol gyakran farkasok tartózkodtak, onnan kapta nevét „vlcsi vrsok vagy is farkas part. 8. Matyásova dolinka rét 9. Urbanova dolinka rét 10. Na vršku, szföld; 11 Za háj szföld 12. Styevkove lúcske rétek. 13 Rákitja vadvizes rétek. 14 Lomcze sz földek [233b] 15. Velkje Luky határbeli legnagyobb rét 16 Praviczki potok, Paróczai határhoz vezető rétek 17 Pantyistye rétek 18 Do Hláv szföld 19 Bujászovo rétek, 20 Nad Bujászovo szföldek 21. Lazi rétek 22 Krusiszko rétek 23 ohrad kaszálló 24 Dlhje hony hosszú düllő sz föld 25. Mocsary nedves rétek 26 Potrhanina sz föld és rét 27 Pod sirokov szföld és rét 28 Sirokvo rét 29 Nad potrhanyninov szföldek 30 Apin vršok magyarul Apa hegye, azt mondják hogy régenten Lentvorai határba csak egy család telepedett le, 's midőn már fiai meg nőttek vele meg osztozott maga számára tartotta fel az Apin Vršok nevű hegyet, a honnan mostanáig is meg maradt neve 31 U Duba szföldek 32 Ravnye egyenes földek 33. Lazcze kaszállók és sz földek 34 Putyistye rét és szföld 35 Vrch Lazi sz föld 36 Hlogy szföldek, 37 Szkalina a Djelec sz. föld 38 Do Hláv szföld 39 Abelovszky Vršok régi időbe az Abelovai határhoz tartozott 40 Djevnicsky első¹⁸³ Urberi földek 41 Pracky Vršok, Prágai határtól

¹⁸³ A szó utólag betoldva a sor fölé.

Lentvora

42 Za Mlynom rétek 43 Dolina rétek a völgy mentébe 44 Jasova Rubany rét
erdőség közt 45 Ivanieskova hornjá a dolnja rét 46 Sovkina Jama rét 47. Na
Sztranyu föld és rét 48 Puszta Luka rét 49 Uhliszko rét 50 Paljakova jamka
rét 51 Niže Cerini rét 52 Nad Mocsidla sz föld 53 Apino rét első lakos apjá-
nak a rétje 54 Krupiszko kasszállók [234a] 55. Baljakova jamka rét 56 Vrch-
nje Lomce szföld

Kelt Lentvorán Január 16^{án} 865

Goldberger Kálmán
Községi jegyző

Chlpos Pál × biró
Styevcsok András × Tbíró

[235a]

Hely nevek Lest Községéből Nógrád megyéből.

1. Ezen, Nógrád megyének nyugat-ejszaki határ szélén fekvő Község, politikai felosztás szerint tartozik Losonczi Kerülethez, ezen vidék másként vrche lakosai pedig vrchovci is hivatnak (hegyek, hegyi lakosok) azon oknál fogva, hogy e tájék számtalan hegyekkel van ellepve.
2. A Községnek jelenleg csak egy neve van, mely minden nyelven Lest nevezet alatt országszerte ismeretes.
3. A Községnek hajdanta sem vala más elnevezése.
4. Lest mint Község legelőször említettik (Lesti egyház jegyző könyve szerint) 1610^{ben}, midőn t. i az egyház leg első lelkészét választá.
5. Lest eleinte mint pusztá említettik 's kizárólag Gróf Balassa család Kékkői Uradalmához tartozott, melly család, jelenleg Lest községe közepén találtató Válovka nevű (ítató válóval ellátott) kút mellett majort 's cselédei számára néhány lakot építvén, az egész határt – mely erdőkkel el vala lepve – legelőnek használta. – Későbbben, a befejezett Hussita háború után magyar honba bévándorlott hussita csehek egy részének, Gróf Balassa Endre akkori Nógrád Megyei Fő-Ispán engedelmet adott lesti pusztáján való megtelepedésre; kik magoknak nemcsak házakat, de a népesség számához arányos imaházat (kapolnát) is építvén: 1610^{ben} első lelkészöket megválasztották.
6. Lest név eredete valamint régenten (az egyház Jegyző-könyvében) úgy újabb időben is akként magyaráztatik, hogy a határ nagy mennyiségű mogyoró bokorokkal (tótul Lešt' – lesst'ina) ellepve lévén, – a község nevét innét vette; melynek nyomán 1843^{ban} készült községi pecsétre is egy mogyoró bokor van metszve.

Topographiai nevek a községben dívó szláv nyelven: pole. mező, hony = dűlők, hlavy = azon végső része az egyik dűlőbeli szántóföldeknek, hol más dűlőbeliekkal össze jönnek, [235b] zem = szántóföld, paša pastva = legelő, lúka = rét, pažit' = gyepek, uvrat' = szántó földek végén rétekre hagyott kis darab földek, pustat'ina = pusztá, hora = erdő, chrapač chrást = berek, hušt'ava = liget, vrch = hegy, vršok = domb, dolina = völgy, jama = völgyecske, kisebb völgy, bok = hegy oldal¹⁸⁴ part, kopańica laz = irtvány, štádlík = tanya, járok = árok, potok = patak, rjéka = folyó, breh = part, žrjédlo = víz ér, studňa kút, bralo = kőszikla, skala = nagyobb kő, kameň = kisebb kő, skladi = szántó földek közötti kövekből összehalmazott mesgyék, hroble = szántó földek ki-

¹⁸⁴ A névtestbe betoldva.

tisztítása folytán egy helyre össze hordott kő rakások, djéra (podzemná) = barlang, hrb = hegy gerincz, čelin = völgyecske melyben méhes volt.

Dúlők nevei: Zbojstě, Megova dolinka, Medvegyka, Jambrichová dolinka, Rumanová dolinka, Zvarou laz, Tomašková dolina, Matyejová dolinka, Paulíková dolinka, Štefaňiková dolinka, Lyaucsoková dolinka, Zsofinova dolinka, Čepkou laz, Jambrichova dolinka, Kovácsová jama, Mrvou štádlík, Megou štádlík, Šrámkou laz, Bartvóšková dolinka, Mikulova jama, Jambri-chou čelin, Vlahová jama, Křižanova jama, Janková dolinka, Zsidárová dolinka, Čelin, Marichl'ová jama, Šjandorová jama, Ivaničková jama, – többnyire rétek, melyek hajdani birtokosaiktól elnevezésüket vették.

Brekiňa, Bárrou vrsok, Hrb, Šušková, Hliňišťe = agyagos, Pod hlavy, Pod Záhumnjá, Stary laz, Brišťe, Bozjánová, Kozjé blato, Stud'ená, Rouňa, Lazi, Kjépna, Pereš, Javorjá, Hrnčjárka, Chladnouská, Pohorelá, Horny Vrsáč, Dolny Vrsáč, Velkí Krtíš, Krtíšok, Vahaňistá, horná Klokočová, dolná Klokočová, Vaisova dolynka, Stražišťe, községtől nap nyugat felé a Dacso-Lami határ szélén fekvő hegy onnét vehette nevét hogy hajdanta honunkbani török gazdálkodás idejében a lakosok e hegyen strázsat vagy is őrköt állíthattak, kik őket [236a] a közelgő vészről értesíthettek, mivel e hegyről minden oldalra a legmeszibbre terjedő kilátás nyílik.

Kalinovec, Vlčí potok, Kraje, Lyaukou vrch, Dúbravi, Vozárská, Dlhé djéle, Kotnísová, Laz, Valachou vršok, Hvórka, Kopaňice, Mišová lúka, Prjěšlopová dolinka, Hájik, Dobisou štádlík, Močjárka a Velká močar = vad vizes rétek, Skalina, Rauňe, Kolesnác, Zákružjá, Ďurou laz, Vranjá dolinka, Bút'ová, Macíková lúčka, Tančoje jama, Pod Ljěšťa, Pod Stráňu, Hraďečná, Žobráčka, Hrabouka, Paulisová dolynka, Suchá Hraďečná, Hrádok, Košová, Fitykouka, Nad Kopani závoz, Lahoti, Mikulka, Baňiská, U lipi, Valentíková dolynka, Maselnvó, Megová dolynka, Nad Zákľuku, Nad maselnvó, Teragová dolinka, Blat'ina, U skale, Za brezini, Trňená studňička, Cerová, Pri Kobole (Kobola = lest határában találtatik egy kő mely messziről lóhoz vagy kanczához hasonlít 's e dülő onnét nyerte nevét)

Erdők nevei: Djelou bok, Košou bok, Hrádkou bok, Pod Kanjé drjěňa, Nad Laňiská, Nad pustí závoz, Fabján potok, Padba, Pod brišťa, Pod Křižanovú jamu, Kozi chrbát, Pod Bartvóškovú dolinku, Javor.

Jegyzet. A dúlők nagyobb részt hajdani birtokosaiktól vagy természeti tárgyaktól mint p. o. zákružja bokroktól, Blat'ina sáros vóltatol, Skalina sok kőtől vette nevezetét.

Közli Labáth János
lesti jegyző.

[237a]

Helynevek.

Lipta Gerge Községből Nógrád megyéből

Lipto Gerge Község a fent írt megye s Kerülethez tartozik, mely Kerület egyéb elnevezéssel nem bír.

A Község meg különbözésül Lipta mellék nevét nyerte Liptai csaladtól a három Gerge meg megkülönböztetésére, t. i. Mihály Gerge Kis Gerge. a család e községben lakhatott. melynek nevét a – község viseli. A község a környékben Mocsár Gergének nevezteték, mely nevet mostani földes urától Mocsarytól nyerhetett, de ez elnevezés nincs elterjedve, s csak a környékben ismeretes. Ezen kívül a község más elnevezéssel nem bír.

A község mikor emlittetik legelsőbbben nem tudhatni, valamint az sem hogy mikor s honnét nepesitetett. Azonban a község határában letező erdők s dúllők nevei bizonyítani latszanak hogy magyar nép által népesitetett a község.

Hagyományból mint feljebb mondatott következtetni hogy a község Liptay földes urától nyerhette elnevezését.

A Községben előforduló topographiai nevek. Egres erdő, melyben sok vad egres (piszke) találhatik. Különben szép fiatal cserjes erdő. Mogyoros, szép tölgyeserdő, melyben a község határában másutt nem letező sok mogyoró bokor találhatik. Nagy hegy erdő mely legemeltebb hegyi erdő a határban, Farkas patak, szép tölgyes erdő.

Hosszúk, a községben szép s leghosszabb szántó földek. Ortás mely ortalás által keletkezett s jó termő föld, különösen a rozst nagyon megtermi, Szén hegyek, emelkedett szántó föld, mely szén fekete homok terölettől vette elnevezését, s igen szép tiszta búzát terem. Csipkés, mely Csipke bokrok ki irtása által jó buza termő földi lett.

Nagy rét, mely kiterjedése s bő termése által nevét nyerte. Mocsár, mely a víz le csapolása, s mocsár kiszorítása által leg szebb s leg termőbb réti lett. Átjáró, mely község határan át folyó dobroda patakon át vezet. Illés szőlő, igen kevés, de igen jó bor termő szőlő, csak hogy rossz munkálás által igen elhanyagoltatott. délnek fekvő, s szorgalom után igen megjutalmazna a munkát.

A fent írt adatoknál többel nem szolgálhatunk.

Kelt Lipta Gergén Majús hó 19^{én} 864.

Fekete Antal Község bírāja

[238a]

Helynevek Lócz községből, Nógrád megyéből.

[238b] Az 1° pontra Lócz Nógrád megyében, Szécsényi járás Balassa-Gyarmati székhez.

A 2ra Tudtunkkal mindenkor Lócznak neveztetni hallottuk, más néven soha.

A 3ra E községet némelyek írásaiból ket o-val u. m. Lóócz, mások egy ó-val Lócz, láttuk, és olvastuk.

A 4re Mindíg Lócznak hallottuk, jelenleg is úgy ismerjük.

Az 5re Honnani népesítéséről mit sem hallottunk.

A 6ra Semmit sem hallottunk, hagyománya nincsenek, azokról mit sem olvastunk.

A 7re E község határában fekszenek

a) Napkeletről: Őrhegy nevezetű magas hegy valamint e hegy, úgy a mellette, alatta lévő részek is nagyobb elterjedésen csupa erdőkből áll, ez alatt szántó földek, és ugyan a Sangyi, Osztályok, Csapás nevezetű dűlők vannak, és mivel ezek hegyesek, elárkosodottak kevés termést nyújtanak, ezek szomszédságokban Zsúny nevezetű pusztá fekszik; mely Lócz községhez és¹⁸⁵ plébániához tartozik. ez is erdővel körülvéve szép rétel, fákkal, bővelkedik. –

b) Napnyugot részéről; csupa szántó földek telkes és ortvány földek vannak, Dűlők pedig e következők: Pécsi kút, Útalja; Kép, Útközi, Kőtelek. [239a] Sziloska, Nemesülés, Tórajáró. mely dűlők A Szécsény mezővárosi határral szomszédosok, ezek a legjobb fekvésű és termőföldjeink.

c) Éjszak felül. Az úgy nevezett Apácza, Apácza fő, Váradi völgy, Közép hegy. ezek mind erdők, közepén hegyes és sovány szántó földek vannak. Részéről telkes, részéről pedig ortvány földek. Alattok pedig száraz rétek. Határosok, Megyer község és Cserbérczi pusztával.

d) Délfelől. Ballagó, Borosvölgy, Szent Jánoska, Bátki, és Zsúnyi völgy dűlők. Nagy oldal nevezetű erdő, Mogyoroska, Herencsény és Nyergesi dűlők, melyek szántó föld és rétből állanak. Közép termést adnak. Hollókői község, Bátki pusztá, és Rimócz községi határokkal szomszédos. Megjegyzésre méltó az is, hogy ezen határban szép, és több erdők vannak, rendes vágással kezeltenek, épületi és tűzi fákat bőven szolgáltatnak.

Ezen kívül vannak szőlő hegyei u. m. a Kőhegy, Vár, Újfogás, Szőcs, Kőszőrű hegyek, melyek csekély mennyiségű bort termenek. Ezen köz-

¹⁸⁵ Utólag betoldva.

ség lakosai RC. és pedig magyarok, Ágostai vallást követők, valamint Izraeliták igen kevesek.

[239b] Ezeket és ennyit írhatunk Lócz község és ennek határáról, mivel nálunk, mint a tulsó lapon is említénk semmi nevezetes bár írásbeli, szóutáni hagyományok nincsenek.

Kelt Lóczban dec. hó 29^{ik} én 1863.

Vilim János,
községi jegyző
által.

Községi előljáróság, és lakosság nevében

Balás Gáspár Bíró mk.

[240a]

[Lónyabánya]

Lónyabánya község határában következő hely megnevezések találatnak.

1^{ör} Szalajka; ez az erdőben lévő völgy, mely helyen hajdanta hamu zsir főzetett, azon kívül még egy régi Bánya is találatik, – és igen tiszta vizü patak folyik e völgyön.

2^{ör} Szlopovo; ez ismét az erdőből kiirtott hely földekre s rétekre fordított, melyeket Melichercsik nevezetű család bírja, a hol hat lakházat is bírnak, melyekben folytonosan laknak. –

3^{ör} Kbrodu; ez földekből s retekből aló dülő neve. –

4^{ör} Hlina; földek dülő neve. –

5^{ör} Mechurinszka Jama. földek dülő neve, mely dülő két oldal felül arkokal körül van kerítve, keleti részin igen jó forrás van. –

6^{ör} Csasztina; szinte földek dülő neve. –

7^{ör} Huta; rétek dülő neve. –

8^{ör} Kunczovo; falu felet egy árkos part nyirfa bokrokal benőve, a juhok számára egészséges legelőt termeszt. –

9^{ör} Kadlub; A falu felett levő erdőségnek neve. –

10^{ör} Szkalicza; szinte erdőségnek neve. –

11^{ör} Sztránya; erdőségnek neve. –

12^{ör} Lovinya; egy kis völgyecskének neve a melyen keresztül tiszta vizü patak folyik. –

13^{ör} Nad Lovinov; földek dülő neve. –

14^{ör} Sztracsova; szinte földek dülő neve

15^{ör} Kvoske; rétek dülő neve

16^{ör} Od Ravnya; rétek s földek dülő neve

[240b] 17^{ör} Dlhje honi; földek dülő neve egész határban a legszebb lapályos dülő. –

18^{ör} Kopane; szinte földek dülő neve

19^{ör} Halamovo; nyirfa bokrokal benőt legelő térségnek neve. –

20^{ör} Hlodok; Erdőségnek neve. –

21^{ör} Csertyazi; Erdők közöt legelő térségnek nevezése. –

22^{ör} Od Persa földek dülőneve

23^{ör} Prostrednje honi; földek dülő neve ezen földeken egy tó található, melyben egy néhány évek előtt pióczak is találtattak, ez években nagy szárazság miatt egészen ki száradt. –

Kelt Lónyabányán Augustus 10^{én} 864

Szloszjar György
Bíró

[242a] 1037.

Tekintetes Pesty Frigyes Úrnak
Temesvárott.

Losoncz mezőváros részéről, a' helynevek összeírásához kívánt adatgyűjtést, a' schemában foglalt kérdések szerint, a' helynevek topographiai, itt ott történeti, földleirási, és statistikai jegyzetekkel röviden előadva, a' városi levéltárban létező leg hitelessebb adatok alapján szerkesztve, van szerencsém tisztelettel 5. ivnyi füzetben átszármaztatni.

Bocsánatot kérek, nem lévén physikai időm, hogy letisztázhattam volna, azt csak eredeti fogalmazás szerint szolgáltatom által, további használat, és feldolgozás végett.

Megkülömböztetett Tisztelettel vagyok
Kelt Losonczon az 1864^{ik} év Julíus 20^{an}

Tekintetes Uraságodnak

alázatos szolgálja
Egyházdivéki Divjáczy Ferencz
Losoncz Város ház főjegyzője.

[244a]

Helynevek

Losonc Mező-Városbol. Nógrád Megyéből.

Losonc Mező-Város Nógrád Megyének felső részén fekszik, a' megye székhelye Balassa-Gyarmat. A' járás nevét Losonctól vette, így tehát Losonczy járáshoz tartozik. Az újabb felosztás szerint, a' Pozsonyi alhelytartósági kerülethez csatoltatott, a' mint jelenleg és ez idő szerint, a' pénzügyi úgy a' kereskedelmi kamarai, valamint pósta igazgatósági szempontból folytonosan a' Pozsonyi kerülethez tartozik. – Azomban közigazgatási,¹⁸⁶ Főtörvényszéke a' Budai királyi helytartóság.

Ezen Mező-Városnak országszerte Losonc a' neve, tótul Lucsencze, Luczanecz, németül, latinul szinte Losonc. Régenten Lutéczia. –

Ez egy igen régi szabadalmazott mezőváros, Rima-Szombathoz 3. orányira¹⁸⁷, Gácstól délkeletre 1. mfdnyire, egy kies lapályos térségen, melly távolabbról hegyekkel övedeztetik körül. Hajdan mély sánczokkal, és kőfallal volt körül kerítve, de azért sok viszontagságot kénytelenített kiállani.

Közel környéke és határa nem hegyes, de inkább dombos, 's a' darabos lapályokból változatossan púposodnak ki mérsékelt dombok és partok; éjszak felé nem messze kezdődnek a' hegyek. Gyönyörű panorámát láthatni, ha tekintjük a' halmokat, mellyek Losoncznál kezdenek kinőni a' föld hátából, 's mindig magassabb és magassabb hegyek emelkednek ki mögöttük, lépcsőzetet adva a' messze szárnyalható tekintetnek, míg végre az óriás Kárpátok bezárják a' láthatárt. Ritkán csak tiszta időben mutatja meg leg-magassabb csúcsát, az örök hóval fedett lomniczi tető. –

[244b] Nyugatra a' Gácsi hegyek képezik a' hatarfalat, mellyek tövében egy gömbölő dombon, a' múltnak viharteljes napjából épségben maradt, 's most is jó karban levő, a' szép gácsi vár fehérlik, gróf Forgach családnak residentionalis helye.

Kelet dél felé a' Karancs – Salgó – és Mátra magaslik.

Délnek a' városi hegyek zárják be, a' láthatárt.

Losonc vidékét emelik a' közel fekvő falvak, puszták, nevezetessen éjszak keletről Videfalva, Apátfalva, Kisfalu, Fabiankai pusztá, Galsa, Bolyk, Ipoly-Nyitra, Fülek Kelecsény, Lázi pusztá, Kelet¹⁸⁸ délről: Terbeléd, Mulyadka, Rapp, Mucsiny, Kalonda; délről Panni Darócz község. – Továbbá

¹⁸⁶ Itt egy szókezdet kihúzását találjuk.

¹⁸⁷ Javítva az eredeti *orányire* alakról.

¹⁸⁸ Eredetileg: *Keletről*, a *-ről* rag kihúzva.

emelik Losoncz vidékét, a' körül övedző hegyeken kívül, a' völgyben keresztül folyó Ipoly-folyó, több kissebb Folyovizekkel, millyenek a' losoncz, tugári folyók. Úgy nem kevésbé emelik Losoncznak vidékét, Szénát bőven termő Rétek is – és sok szép erdők, 's a Rárosig elnyúló kies völgy. –

A' tájbeli helységek, valamint tőszomszéd mezőváros Tugár – felvették losoncz – varosától a' mellék nevet: így nevezettnek: Losoncz-Tugár, Losoncz Kistugár, Losoncz Kisfalú, losoncz apátfalva, losoncz fabianka, losoncz haraszi pusztá 's a' t.

Régenten erősség úgy nevezet Castellum Losonczienne állott a' templom körül, melyet 1128^{ik} évben építetett akkori magyar ország nádorispánya Losoncz Lambert Istvány. Ugyan ő építetett¹⁸⁹ Losonczon a' bődögságos szűz tiszteletére egy Templomot, melyben kiváltképpen tiszteltetett a' szeplőtelen szűz. De az 1590^{ik} évben oda is beférkezvén az eretnecség, a' szent képet oltárostól kivetették. A' templomot magas falak kerítették körül, melyeket Giskra rontatott el, most már házak kertek, és Sétatér vannak helyökön. Maradványul csak a' mostani templom kerítés létezik. Hajdan Nógrád megye ezen losoncz kastélyban tartotta gyűléseit, sőt level[245a]tárát is. Különösen midőn Fülel vára török által lerontatott, onnan a' megye levéltárát és székhelyét Losonczra tette át. Gyűléseit itt sok ideig tartotta, sőt a' legutóbbi időben is évenként legalább egyszer a' közgyűlés, és Sedria Losonczon tartatott.

Hányféle neve van e' városnak?

Alta cupit Losoncz, scanditque cacumina montis,
Ast Fülel gaudet fundere fontis aquas,
Pane famem recreat Szécsény, bona periolit arva,
Sed Kékkő vinum datque sedatque sitim.

Nemes Nógrád Vármegyének, historiai, geographiai, és statistikai esmertetésében Mocsáry András¹⁹⁰ a' fentebbi latin versben megénekelte Nógrád megyének négy járásait. Minden járásnak területi tulajdonait dióhéjban foglalva jellemezte. Nógrád megye négy járásra lévén felosztva, nevezetesen Losoncz, Füleki, Szécsényi, és Kékkői járásokra. Székhelye Balassa-Gyarmat, hol a' Vármegye háza van.

A' Losoncz járás azon nevezetű mező varostól vette neveztetését. Ezen járás nagyobb részint kősziklás, erdős, hegyek és mély völgyek között van, Zólyom szomszéd vármegyével határos. Ezen járásnak sokkal hidegebb már a' levegő ege, főképpen a felső része a' Füleki járásnak felsőbb tájékával, mintsem a' Szécsényi járásé; a' mint Losoncz járásban szőlők nem

¹⁸⁹ Javítva az *épitette* alakról.

¹⁹⁰ Tévesen András szerepel a szövegben Antal helyett. Bocsári Mocsáry Antal (Bozók, 1757. szeptember 18. – Lapujtő, 1832. május 24.) író, költő, monográfus.

is természetnek, kivéven kerti Szőlő vagy Gácson a' vár délnek fekvő oldalán, és alsó Sztrégován Madács kertjében. De van sok egyebekben előbbsege, teszem azt: nagy és hosszas terjedésű makktermő erdős hegyekben, savanyú vizekben, forrásokban, ázalék féle bő természetében, – többféle gyárokbán, nevezetesen Losonczon, Pakfongyár, gőzmalom, gépgyár, cse-repgyár [245b] országos és heti vásárokbán, kereskedésben, szerencsések a' lakosok, szeszgyár, Eczetgyár is van Losonczon.

Ezen járásnak négy mező várossai vannak, nevezetesen Losoncz, Losoncztugár, Gács, és Diviny.

Losoncz mező városnak neve, országszerte ismeretes. Itt hetenként csütörtökön hetivásárok tartattnak, országos vásárai¹⁹¹ következő napokon szoktak volt ekkoráig tartattni, tudniillik: Februar 13. 14. úgy nevezett Balint napi vásár, Majus 6. 7. u. n. Szaniszlói vásár; Julius 1. 2. u. n. Sarlósi vásár. September 13. 14. u. n. Szent Kereszt napi vásár; és December 9. 10. napjain úgy nevezett Judithi vásár összesen tehát öt országos vásárok tartattnak Losonczon. – A' Zsidók folyamodtak 1864^{ik} évben a' budai helytartótanácsához a' végett hogy miután a' losoncz-i országos vásárok mindenkor napjain szoktak megtartattni, mely napok gyakran Schabecz-ra, vagy más zsidó ünnepre esnek: arra kérték meg a' budai helytartó tanácsot, hogy kereskedelmi és egyéb fontos okokból – ilyen esetben, a' losoncz-i országos vásárok, a' Zsidók Ünnepei után tartassanak meg. A' zsidóknak ebbéli kérelmükre, a' budai helytartó tanács, a' vásárok tartását, valahányszor Zsidó Ünnepekre esnek, mindenkor azoknak ünnepeik után tartássát¹⁹² meg engedte¹⁹³ – országszerte közhittel tétetni elrendelte, és meg engedte.

Van itten a' romai katolikusoknak egy tornyú csinos Templomjuk, a' hova 2580. rom. kat. jár Istent dicsérni, és imádni. Van katolikus plebánia Plebános két segéd lelkésszel, miután Losoncz, Losoncz Tugár – kislefű, Apatfalva, Fabianka, Videfalva, Miksi köz[246a]ségek és puszták a' losoncz-i rom. kat. anyaegyházhoz tartoznak. Van három osztályú trivialis iskolájuk is a' romai katolikusoknak, mellyet egyedül a' losoncz-i hivek saját erejükből építettek, tanítókat állítottak, 's választottak. A' várostól a' romai katolikusok semmi segedelmezést nem élveztek mind ekkoráig – ha csak ezek után a' gazdag reformatus atyafiak barátságos egyességre lépven a' Várossal, (ekkoráig egyedül kizárólag a' várostól csupán a' ~~ők~~ reformatusok¹⁹⁴ nyertek segedelmezést a' Tanítók díjazásaira) – szinte¹⁹⁵ a' város majdan, a' hatósága terüle-

¹⁹¹ Az eredetileg leírt *várjai* szóalakot javította, betoldotta – a szó fölé írva – a *sá* szótagot.

¹⁹² Eredetileg a *tartassanak* szó állt ott, majd javította.

¹⁹³ Ez a szó későbbi betoldás a sor fölé.

¹⁹⁴ A kihúzott szavak fölé írva javításként.

¹⁹⁵ A zárójel és a gondolatjel fölé írva későbbi betoldásként.

tén elszaporodott római katolikusok iskolájára valamely segedelmezéssel járuland.

A' protestans egyesült Egyháznak régibb időtől fogva vannak iskolaik: ezek népesség számra együtt 2650. lelket¹⁹⁶ tesznek.

Van egyesült tápintézete.

A' reformatusoknak virágzó főbb iskolája is volt. 1832^{ik} évben physikai tanszék állitattván föl, 1834^{ik} évtől 1849^{ik} évig jog-is tanitattott. De 1850^{ik} évtől csupán hat osztályú gymnásiuma van.

Igy a' kor kívánatai és szükségei iránt fogékonnyá tévén azt, a' polgárság mint a' város tanácsában tenyésző erő – 's a' város által is nagy részben hozzá járult alapítvány segélyével 1844.^{ik} évben sikerült egy virágzó kisdud ovó intézetet alakítani. 1845^{ik} évben egy bórgyárt, és testgyakorló intézetet.

A' közönség szükségesnek látván, egy nagyobb szerű Cassinói épületnek felállítását, melly már 1833^{ik} évben alakult.

Van itt egy kőz könyvtár, mintegy 15000. kötetből álló.

A' reformátusokk¹⁹⁷ csinos Iskolán, paplakon kívül – bádog fedelű magas tornyú Egyházuk is van, mellynek portaléja¹⁹⁸ 1863^{ik} évben elkészült. – Az Egyház goth stylben [246b] van építve, orgona, és nagy harangal, toronyórával pompázik e' remek épület a' város belpiaczán, valóban Losoncz városnak fő díszét adja meg.

Az evangelicusoknak szintén van iskola épületjük egy emeletre építve, Templom, és paplakkal.

Az 1863^{ik} évben a' losoncz, és losoncz tugari zsidók szinte egy négy tornyos Zsinagógát, az evangelikus Templom közelében délre építettek, melly csinossan¹⁹⁹ épült zsinagoga Losoncz várossának épületeit ékesíti.

Több szép házak emeltettek Losoncz városában az 1849. évi orosz hadjárat által elkövetett pusztítás után.

Hajdani elnevezése, 's története.

Szent Istvány első magyar király idejében Losoncz már népesített hely volt. Thuroczy János krónikájában, 263. lapon említést tesz eredeti nevének származásáról. De hihetőleg már a' római uralom alatt is e' helyen városnak, és kereskedői helynek kellett lenni.

Nevének eredete bizonytalan: a' római világból traditio szerint Lutatia – neve volt. Lutatia romanorum; a' mint Béla király névtelen jegyzője is, mint-

¹⁹⁶ A sor fölé betoldva.

¹⁹⁷ A szövégi második k későbbi betoldás. A szó fölé kanyarodó vonal rövidítést jelöl, így a szóalak olvasata: *reformatusoknak*.

¹⁹⁸ A szó olvasata: *portáléja*. A *portálé* nagyobb épület, építmény díszes főbejárata.

¹⁹⁹ A *csinossan* szó fölé írva: *it*.

hogy földe igen agyagos sáros, – Lutatia hungarorumnak nevezte. Tehát a magyarok bejövetele alkalmával már népesített hely volt.

Azon helyen, hol mai nap Videfalva község áll, számtalan kő épületek alapjai találhatók, hihetőleg odáig terjedhetett, vagy akkor azon helyen állhatott a város.

A' csehek Lucsenecznek nevezték, az az: magyarul Választónak. Hihetőleg mikor a' magyarok megszállottak magyar hazánkat, és így losonczi vidékét, 's azon folyam, melyet most is Losonczi vízének neveznek Választó vonalul szolgált a' magyarok, és tótok között. –

A' hagyomány azt is regéli, miként nevezetét ló[247a]sánczról vette volna: a' haborús és zavargós időkben, itten mély sánczok valának ásva, melyekben akkori lakosok lovaikat, és marhaikat rejtve tartották – innén Lósáncz nevet adtak neki.

A' város legkorábbi megemlítése.

A' történet Losonczirol leg-először 1128^{ik} évről emlékszik. Eszterházy Pál 1696.-ban Mennyei Korona című magyar nyelven irt munkájában 131. lapon ezeket adja elő. Az ezerszáz huszonnyolcadik esztendőben építetett Losonczy Lambert nevű magyar országi palatinus losonczi a' bold. szűz tiszteletére egy templomot, melyben kivált képpen a' boldogságos szűz tiszteltetett. De 1590^{ik} évben oda is beférkezvén az eretnység a' szent képet oltarostul kivetették.

Ezen templom sokkal kisebb volt mint most, 's Giskra husszita vezér által akkor nagyobbított meg – midőn Hunyady János seregét Losoncz mellett szétverte, a gácsi várat 's az egész vidéket elfoglalta, 's e' templomba a' kehely tiszteletét vezette. Ezen kehely a' mai napiglan a' reformatusok által mint ereklye őriztetik.

Régente erősség, de vár nem volt Losonczi.

Régi római, 's későbbben Szvatopluk idejéből Losoncznak története homályos, arról bizonyost tudni mit sem lehet: mert a' Füleki várban, a' Török uralom idejében, elrejtett irományok, porrá hamuvá tétettek; a' folytonos fegyver zörgés miatt, az akkori korban élő íróktól felmaradt jegyzetekből misem hagyatott.

A XIII^{ik} század elején kelt, a' városi levéltárban meg érkezett határjárásról szóló okirat szerint, Losoncz határának kiegészítő részét, Kis falu, és Apatfalva is tette, melyek mind a' losonczy apatursághoz tartoztak. Midőn az apaturság az eretnység által elő [247b] idézett zavaros időkben elpusztult, ezen részek elszakadtak, 's Losonczi is a' barát nevezetű földeket gróf Forgach család foglalta el.

Ugyan a' XII.^{ik}²⁰⁰ században Losoncznak adományozott Ura Lamberth volt. A' létezett adomány levélben a' kisebb királyi jogok nincsenek meg

²⁰⁰ Nehezen olvasható, a római szám első jegye javított írásjegye.

említve, 's ez hinni engedi hogy azoknak ~~birtokában~~ a' város legrégibb időtől birtokában volt. Losonc város a legrégibb időtől fogva szabadalommal birt.

Szabadalom levelekkel az első magyar Királyoktól bir, de ezek 1622^{ik} esztendőben, midőn Losoncz, Bocskay hada által feldúlattott, megégtek. Azomban hűségeért I Leopold Losoncz számára okiratot adván ki, abban Losonczot minden kiváltságos jogaiban meg erősíté, hivatkozván a' több magyar királyok által kiadott szabadalmakra.

Losoncz alatt veretett meg Hunyady Janos Giskra által 1451^{ik} évben, ki-nek meg erősített tábora Kisfalú pusztáján úgy nevezett Király dombon volt. Giskra ezen győzelme után a' vidéknek urává lett, az úgy nevezett losonczyi erősséget eldöntötte, 's a templomot meg nagyobbítatá.

Igy II^{ik} Ferdinand alatt Bethlen Gábor forradalmának időszakában 1622^{ik} évben November hó 3^{an} Szécsy György hadának kapitánya Krasznahorkai Andrassy Mátyás ostromba vette, a' magát pártjának ellene szegzett, 's a' vidéki tótok segítségével is meg erősödött Losonczot, – midőn azt bevette, a' város lovait és pénzét elvivé. 3000. forintnyi sarcot – azon időben nagy pénz összeg – vetett 's csikart ki. Szazharmincz lakost kegyetlenül leöletett 's végre a' várost felgyújtatta.

1719^{ik} évben a' pestis kiütött, mintegy 1300 lakost pusztított el.

Losoncznak valóban sok szomorú catastrophai voltak: mellyek Jeszenői Daniel által 1852^{ik} évben a' [248a] 3^{ik} Losonczyi Phönixben bővebben leírat-tak, mellyeket itten a' helyszüke miatt, mind egész terjedelmökben ismételni felesleg lenne.

Losoncz mező város, egy a' legrégibb privilegialt városok közé tartozik. Csak még azon egy adatot szükséges itt megemlíteni, miszerint Maria Terezia úrbérének behozata idejében 1770. körül, grof Haller tábornok – ki Guthy Ország ágboli leányt nőül vevén, Losonczon az úrbért akarta behozni; de a' városnak szabadalmi kimutatása után, fölterjesztett folyamodványa követ-keztében, a' már eszközölt összeírás meg semmisítetett. A' város nemes személynek tartattván, adót 's más nem nemesi terheket soha sem viselt, sem a' Megyének gyámsága 's beavatkozása alá soha sem tartozott, független önálló hatósággal birt, tisztviselőit maga választá, városi számadásait maga vizsgálta.

Honnan népesítetett?

A' városban számtalan nemes családok lakván, 's a' főbb hivatalnok mindig azok közül választattván, a' Megye irányában- is tudott magának tekintélyt, és függetlenséget szerezni: régi időtől látjuk itt a' községi rendszert divatozni, belszerkezetére nézve belső és külső tanáccsal birt. Amaz biráskodott, a' gazdaszatra, 's belkezellésre ügyelt – az utóbbi csak a' fontosabb kérdéseknél azzal együtt véve határozott. – Mind kettőnek tagjai a' polgárság által válasz-tattak.

A' belső tanácsban a' főbíró elnökölt, a' külső tanács szószólló által képviseltetett.–

Népesítése honnan gyűjtetett össze, azt merően allítani nem lehet: annyit azomban hinni lehet, hogy sok pusztítások után, magyar nemes fajon kívül, idegenek is nyertek lakást, ipari engedélyt, leginkább tótok, cse[248b]hek, és kevés németek, utóbbi időtől sok zsidók telepedtek meg Losoncz várossában: jólehet 1840^{ik} évig Zsidó soha sem lakott Losonczon azon törvény erejénél fogva, mely azoknak lakást hét mértföldre a' bánya városok közelében kitiltottak őket.

Jelenben Losonczon, és Losoncz Tugáron egybevéve közel 800. Zsidó lakja, a' mint fentebb említett Losonczon 1863^{ik} évben négy tornyú Zsinagógát és²⁰¹ építettek, Zsidó iskolajuk ugyan még nincs, de Zsidó tanítókat tartanak a' módosabb Zsidók. – A' kereskedés azon időtől, hogy Zsidók telepedtek meg Losonczon, élénkebb, és terjedettebb lett, a' piacra nagy mennyiségben szállított faanyagokat, eddig a' felvidéki tótok szállították: de 1864^{ik} évben, herczeg Eszterhazy véglesi uradalom főbérnöksége Losonczon egy nagyszerű fa raktárt allított fel, a' piacra való fa anyag szállítástól a' gyetvai és zolyomi fa kereskedők elestek: a' közönség olcsóbban vásárolhat fa anyagokat jelenleg, mint sem ez előtt.

Losoncznak lakossai tehát nagyobb részt magyarok, a' bevándorlottak között legtöbb tótok, morvák, csehek, poroszok, 's kevés ráczok- is találattnak. És mióta a' chemiai gyár létesült, németek, lengyelek is telepedtek meg. A' mostani lélek számlálat szerint összes lélek szám 6042.²⁰²

Népességének jelleme, és szelleme.

A' tót czelta²⁰³ nép, melly még Krisztus születése előtt, midőn a' Rómaiak Pannoniát ellepték, ezen Lutéczia nevű várost lakták, miért- is²⁰⁴ sáros mocsáros vidékéről nevezték el Luteckiának: Julius Cezár idejében: – ezen tót czelta nép leszármazott ivadéka, a' népvándorlások által sokban változást szenvedett, de bátor harcziás szelleme, 's az őszinteség jellemét elődöeitől öröklötte.

A' losonczy lakosnak természeti testalkata általánossan egészséges, termete szép, 's inkább sudar, acz²⁰⁵ [249a] színe világos barna, haja többnyire gesz-

²⁰¹ Vélhetően elírás. Az és helyett is logikus.

²⁰² A mondat végén található egy kettőskereszt, mely jelzés a szöveg kiegészítésére. A kiegészítést a lap alján találjuk ekképpen: *ezekből: rom. kath. 2580. protestans 2650. zsidó 800. görög 12.*

²⁰³ A *czelta* népnév ismertebb formája: *kelta*.

²⁰⁴ Az *is* a sor fölé írva, későbbi betoldásként.

²⁰⁵ Elírás, *arcz*.

tenye színű; ő, véralkatja²⁰⁶ szerint csak jelen pillanatnak él, mint a' francia, 's e' szerint az idő teremtménye. Mind azzal mi látkörén túl esik, keveset gondolván, egyebet nem keres 's más után nem törekszik; hanem csak gyönyör, maga mulatás, és időtöltés után. – Mulatni, vigadni szeret, a' közép osztály közt sok jó szívűséget, 's egyenességet találni, mellyet a' munkás élet gonoszságtól, és szükségtől egyiránt oltalmaz. – A' nemesi rend között a' jólét és szerencse inkább tetsző, mint való. – Altalanossan a' losonczy ember takaros, 's még is pazérló, amaz a' szükségét, ez a' hiú és fényes dolgokban. – A' hölgyek csinosak, 's mondhatni szépek.

Az 1849^{ik} évi revolutio óta, a' nagy társaságok²⁰⁷ bon tónja²⁰⁸ ritkább lett; mind az által, a' losonczyak, kivált a' mívelt osztály, most is szabad tónussal, 's jelessebb örviselettel díszlenek. – Mi hölgyeinket illeti, azok bájos elevenséggel, kellemmel, 's azon mesterséggel, minden jeles tulajdonait szembeütökné tenni tudják. Az ő vonzó arczvonalai inkább kellemesek, mint szabályosak, 's ritkán lehet azokat az ideális görög vagy georgiai igéző szépségekkel egybe hasonlítani. –

A' losonczy férfiak, minden előítélet nélkül mondvá: közönségessen higadtak, a' tudományokban szeretnek búvárkodni, de szilárd jellemüknél fogva, könyveket irni restelnek; – hanem annál többet mulatnak, 's használják az életnek rövid ideig tartó perczeit: az utókorral nem sokat tünődván, csak kevés kivétellel találtaik egy két módossabb lakos, a' ki a'²⁰⁹ köz jó czélokra valamit adakozna.

Az ottani élet neműsége mindenkinek tetszeni fog [249b] vendég szeretetökrül, barátságos indulatukról különösen jó bánás modorokról ismeretesek: sokan a' kérkedékenység dicsekedők.

Losoncznak külseje, nagysága, 's területe.

Azon térhely, mellyet Losoncz, Losoncz Tugár iker két mezőváros elfoglal mintegy 500. holdat tesz belsőséggel együtt vagy is 60,000. □. öleket teszen. mellyen 5. piacz, 16. közönséges helyek, 5. vendégfogadók, 3. parochialis Épületek, vagy is anya templomok találattanak. 1. Zsinagóga, rabbina-tussal ellátva, 4. közönséges sétányok, a' két iker város közepén Losoncz-Tugár nevű folyó, nagy kőhíd által ékesítve. Az 1847^{ik} év előtt utczaik kövezettek valának, hanem az 1849^{ik} évi forradalom óta a' városnak többrendbeli Épületek restauratiója által, a' városi pénztár kimerült, és adóságba keveredett; utczaikat nem kövezhette ki, kivéve a' fő utczákat, belpiacz ezek kivannak kövezve, van 5. fő utczája, és 21. mellék utcza. 26. utca.

²⁰⁶ Az első a' átirás, az első írásváltozatban kimaradt a magánhangzó.

²⁰⁷ Eredetileg: *társaságok*, majd a második *á* át lett húzva.

²⁰⁸ Francia kifejezés, *bon ton* 'jó tónus', azaz 'jó modor, illendőség'.

²⁰⁹ Az a' a sor fölött betoldásként áll.

Losoncznak van jelenleg 480. háza, 3. Templomja, 1. zsinagógája, 3. rendbeli iskolája, és 1. kisdóvodája.

Határa²¹⁰ 6600. holdat térsen, ebből: 2200. holdat a' várost tulajdoni joggal illető Erdőség területe foglal el;²¹¹ 4400. holdat a' Rétek Szántóföldek, kertek.

Losoncz Tugárnak van jelenleg 220. háza, templomja egy sincs, mert a' losonczy anyae gyházakhoz tartozik mint filia.

Nevezetesebb Épületek: a' belpiaczon 2. emeletre épült Cassinoi épület, vendégfogadóval, 's jó Fraseurral²¹² ellátva, Murgács és Grim, Szilassy, Laszly, Unger Urak épületei, a' Reformatusok Lyceuma, az Evangelikusok Gymnasiuma, régi bőrgyár, jelenleg polgári kórház, Pakfongyári Épületek, a' városon kívül úgy nevezett Kallóban Adler Károly úrnak gépgyára, gőzmalom épülete, szép lakással, és pompással díszlő kertel – a' belvárosban gácsi utcában [250a] úgy nevezett Kubinyi haz, jelenleg Koch cs. kir. tanácsos úr tulajdona szép kertel, Busbak, Geduly Pokorny 's még több uraknak épületei díszesítik Losonczot.

Van katonai kórház is – két kaszárnya, egyik Tugáron, másik Losonczon.

Mulató helyek, Fürdők, Sétányok.

Losonczon vannak következő mulató helyek, korcsmák, vendéglők, kávéház, fürdők, és Sétányok, nevezetesen, a' belpiaczon Cassinoi vendéglő, étteremmel, tánczteremmel, mellyben a' műkedvellők színi előadásokat is szoknak adni, s ha idegen színészarsulat érkezik, szinte ezen tánczteremben adja előadásait – a' terem jó ízléssel van felszerelve, elegendő tágas, és magas, orchesterumal, és Binnével²¹³ ellátva, több Csillárokkal, és nagy Tükrökkel ékeskedik, ezen tánczterem.

Ezen Épületben mulatnak a' Cassinoistak, négy nagyobb teremben, a' Termek az első emeleten vannak, jó ízléssel felszerelve: teke asztalokkal, kártya asztalokkal bőven ellátva, olvasó terem külön a' könyvtárral.

A' piaczon álnak a' romai katolikus, és reformatus templomok, külön külön környező piaccal, a' reformatus egyház körül sétány is van, csinos álló helyekkel, és viragtelepekkel ellátva, ezen sétány egybe van kapcsolva, a' reformatus Iskola Épületen túl elterjedő Széchényi Teleky sétányal, a' mely sétányon a' losonczy közönség naponként szokott sétálni, vasárnaponként Zene is szokta itt a' közönséget mulattatni.

A' Széchényi Teleki sétán végig menve ajtó nyílás van, mellyen túl jobbra a' Losoncz Tugari fürdőbe, a' Szilassy Rétjein végig magas topoly fasoron

²¹⁰ A szó fölött olvasható a betoldás: *L-Tugáral*.

²¹¹ A lap margóján olvasható kiegészítés: *Losoncz városnak bir szántóföldben Rétben 2740. holdat. Los: Tugárnak bir szantóföldben rétben 1660. holdat és így tesznek:*

²¹² *Fraseur* 'társalgó'.

²¹³ *Büne* (?) 'színpad'.

lehet átsétálni, a' mely Fördőben a' losonczy és Tugari Közön[250b]ség vígan szokott mulatni, ezen fördő a' losonczytugari folyóvizből készítetik, elegendő csinosssággal, vendég szeretettel, és készséggel; a' fördő, tulajdoni joggal illeti Szilassy Családot. – Ezen fördő környéke szép sétánnyal, magas topoly- és más fákkal díszlik, itt is van tánczterem, jó vendéglővel ellátva.

Losoncznak dél nyugotra, a' városon kívül, a' városi erdő felé, a' városból végig egy fasorozat között elnyúló sétányon mindenütt a' losonczytugari folyó mellett szép kerteket szemlélve, a' polgári kórház és pakfon gyár között elhalladva, szép térséget látva, keletnek nyúló hegy lánczót, délkeletnek a' gácsi várat szemlélve, kertek között sétál ki az ember a' város erdejében épült Fördőbe. Ezen fördői helyiség igen kies helyen áll. Hol nem csak a' losonczy lakosok, hanem a' vidékbeliek is szoktak fürdeni, és mulatni.

A' losonczy tanulok minden évben a' városi erdőben, a' fördő közelében majalist tartanak, Zene mellett, vigadnak, táncolnak, énekelnek, 's több ilyen mulátságot élveznek.

Jótekonyság Intézetek.

Losonczon, mint fennebb már említve vólt, a' protestans egyesült Gymnasium tápintézetén kívül, van a' városnak szegények tápintézete-is, melyben a' helybeli elszegényedett vagy vénség miatt keresetre alkalmatlan vénebb polgárokon, ezeknek özvegyein, és árváin kívül még idegen szegények is ápolás végett felvétettnak, ezen szegények tápintézete egybe van kapcsolva a' polgári kórházzal. Ennek jelenlegi gondnoka Sztollár Károly úr, helybeli polgár.

A' város ház épületének jobb szárnya végén van a' kisdodova, melyben a' szegényebb sorsú lakosoknak [251a] apró gyermekeik vallás külömbiség nélkül bevéttettnak, és neveltettnak.

Dalárda-is van Losonczon.

A' losonczy jótekonyság intézetek érdeke minden lakosnak részvételével kötött össze, ebből érezvén mindenki a' haladást, miből a' polgároknak Városuk iránti ragaszkodás szeretet, sőt önérzetes büszkeség 's áldozat készség születt.

A' város kivilágosítása az 1864^{ik} év october 1^ő napjától az egész város Útczáin, hatóságilag meg-újjítatott; 's elhatározatott, hogy Petroleummal világitassanak ki setét éjjeken át város Útczái.

A' polgároknak közönséges Könyvtáruk, szinte a' jótekonyság intézetek egyike.

A' határban előforduló topographiai nevek:

A' losonczy határ az 1845^{ik} évben tagosítatott, illetőleg a' bevégzett tagosítási munkalatok azon év April hó 25^{én} hitelesitettek, Tekintetes Nemes Nógrád megyei első alispánja Frater Pál, mint végrehajtó bíró által, Jankovics László segéd főszolgabíró, Malatinszky József segéd esküdt bíró társak,

és Tokay István Megyebeli földmérő Uraknak személyes jelenlétében, aláírásaikkal, és petsétjeikkel.

Száztizennyolcz nagyobb, és kisebb földbirtokosok között aránylag kétezer hétszáz harminczhat hold a' losonczinak kiosztatott.

Ezen 2740.²¹⁴ holdnyi föld birtok, a' losoncz határban, következő topographiai nevek alatt léteznek

Tamasi út alatti düllő, téssen 145. holdat, nevezetét a' közel fekvő tamasi községtől vette.

Körtvélyesi düllő téssen 75. holdat, nevezetét a' közelében volt körte fáktól vette.

Mihály pataki düllő téssen 80.²¹⁵ holdat, nevezetét ottani patakon volt malom tulajdonosától Nagy Mihálytól származtatták.

[251b] Nagy toráki düllő téssen 220. holdat, nevezetét Torák nevű birtokostól kapta.

Erdő allyai düllő téssen 98. holdat, nevezete az erdőtől származik, mellynek allyában terjed ezen düllő.

Gácsi út feletti düllő téssen: 269. holdat, nevét a' gácsra vezető úttól vette, valamint

Gácsi út alatti düllő téssen 30. holdat, nevét szinte a' gácsra vezető útvonaltól nyerte.

Vajda Rét düllő téssen 100. holdat, nevét hajdani birtokossától Vajdától kapta.

Ladó alatti rét düllő téssen: 100. holdat, nevét nevü²¹⁶ hajdani birtokossától nyerte.

Temetők melletti düllő téssen: 30. holdat, nevezetét a' régi temetkezés helyétől öröklötte.

Temetők alatti düllő téssen 49. holdat.

Malom alatti rét düllő téssen 12. holdat, nevét a' felső malomtól kapta, melly malom jelenleg is közös Losoncz varossal és a' losoncz reformata egyházzal: egyenlő joggal használlya a' két Testület.

Gács és Videfalúsi út melletti düllő²¹⁷ téssen: 187. holdat.

Kendergáti düllő téssen 10. holdat: hajdanában a' losoncziak kender termesztettek ott, jelenleg már belső telkeknek fordítatott, mert közel esik a' városhoz.

²¹⁴ Az eredeti szám átvéve.

²¹⁵ A számok későbbi betoldások.

²¹⁶ Úgy tűnik, itt kimaradt a név.

²¹⁷ A szó fölött rövidítésjel található, olvasata: *düllő*.

Bég útcza végén Rét dúlló teszen 77. holdat: nevezetét a hajdani török basától Bégtől öröklötte, a' ki 40.²¹⁸ évig a' Füleki várba a' Losoncziaikat – és gyakran sarczolta, a' 140. évig tartott török uralom idejében.

Szőllő hegy dúlló teszen 230. holdat: nevezetét hajdan ott volt szőlőtől vette.

Ördöngös feletti dúlló, Ördöngös völgyi dúlló teszen 32. holdat:

Nyulas partok dúllóje: 33. holdat téssen, nevezetét a' hajdan vadászoktól kapta, minthogy sok nyulak a' völgyes erdőben találtattak, 's jelenleg is legkedvesebb tanyájuk van **[252a]** ott a' Nyulaknak.

Miksi határ szélén dúlló tesz 12.²¹⁹ holdat, nevezetét közel fekvő Miksi községtől öröklötte.

Csapók rétje, Karló feletti dúlló téssen 40. holdat nevezetét kapta, a' hajdani Csapók karlójától²²⁰, melyet Csapók karlóját jelenleg Adler Karoly úr örök áron megvette, 's a' régi Csapók karló helyén szép sveiczi stílusban lakó házat építtetett, gépgyárat, gőzmalmot állított, mintegy 100. holdnyi területen gyönyörű Kertet jó ízléssel felosztva alakított, temérdek oltvány fákat nevel, a' losoncziaiknak örök emlékezetükben fog maradni Adler Károly: ő építette a' losoncziaiknak gyárat-és melyet jelenleg Schöller Sándor bécsi nagy kereskedő vett által, 's bizonyos Engelman János által készítteti a' Nitrumot, 's azt Bécsbe szállíttatja: tehát ezen dúlló nevezetes átalakulásba részesült, egy valódi paradicsom kerté alakíttatott át, ezen mocsáros, bokros, terméketlen, 's igénytelen dúlló.

Ádám kútja feletti dúlló teszen 41. holdat: nevét öröklötte hajdani tulajdon birtokosságtól.

Kék földek dűleje tesz 60. holdat.

Kasza rét dúlló teszen 38. holdat, jó szénát terem.

Macza utnáli dúlló teszen 10. holdat.

Gódrók közti dúlló teszen 5. holdat

Jelsőczy út feletti dúlló tesz 10. holdat, nevét Jelsőcz községtől kapta.

Sárány tónáli dúlló teszen 12. holdat.

Haraszi dúlló téssen 15. holdat.

Szén hegy alatti dúlló teszen 80. holdat: nevét a' szénétegető helytől kapta.

Gyilkos kútnáli dúlló 180. téssen: hajdan a' lakosok az ellenség dűhe elől az erdőben rejtőzve, rege szerint e' helyen számtalan lakosnak vére folyt, onnan öröklötte **[252b]** a' gyilkos nevet.

Papharaszti dúlló teszen 54. holdat: nevezetét onnan öröklötte, mert hajdan losonczon apatárság lévén, e' dúlló terjedelmén kívül még több birtoka is lévén, de itt volt majorsága, 's erdeje, onnan a' pap nevet megtartotta.

²¹⁸ Javítás után került oda ez a szám.

²¹⁹ Javított szám.

²²⁰ A szótó l-je javított betű.

Tugári határnáli dúllő teszen 20. holdat, – nevét Tugár mvárosától²²¹ kapta. Apatfalúsi rét alatti Rét dúllő tesz 24. holdat.

Ortvány utnáli dúllő teszen 90. holdat.

Borjú delelő Rét dúllő teszen 50. holdat: mert közel lévén a' folyohoz, a' borjú Csorda ott szokott delelni onnan kapta nevét.

Losoncz vízenél Rét dúllő teszen 50. holdat.

Ruttkay kertnél dúllő teszen 5. holdat, nevét Ruttkay ősi család birtokosától öröklötte.

Keresztnéli dúllő teszen 20. holdat.

Kecske pataki dúllő teszen 70. holdat.

Eszterházy földek düleje teszen 20. holdat – nevét Eszterhazy hajdani birtokosától öröklötte

Fördői utnál dúllő tesz 20. holdat.

Matula kerti dúllő teszen 50. holdat.

Barátok Rétje nevű dúllő teszen 10. holdat ez onnan hívatik barátok rétének, mert hajdan apatursághoz tartozott, az Apaturság Kís falun, úgy nevezett Király hegyen vólt, de a zavaros időkben elpusztult, Grof Forgács család birta sokáig, – de jelenleg Losoncz város örök meg vette Grof Forgács csaladtól.

Malom árokra vezető dúllő tesz 10. holdat.

Az itten megnevezett topographiai helyrajzi dúllőknek összes térmennyisége teszen 27410²²². holdakat,

Losonczy erdőség területe teszen 2200. holdat. – Vagy is külön véve, Losoncz városnak területi határbeli birtoka 4940. hol[253a]dakát teszen: Külön Losoncz Tugár területe 1660. holdat.

Ezen erdei területnek szinte vannak topographiai helynevei, mellyek következőképpen kereszteltettek el: nevezetessen

Pap haraszt, nevének eredetét a' szántóföldeknél említettük – hogy a' hajdani Apaturságtól öröklötte.

Tamasi harashti erdő: nevét a' közel fekvő tamasi községtől vette.

Bokorinka tető, Kopasz tető, Ördöngös tető, Czipri tető nevű erdő részek neveiket természetes létüktől vették: bokros tető – kopasz – vagy is üres hely – 's a t.

Kíserdő, Bánya part tető. – Agyag bányától vette nevezetét.

Zsilibes magassa: szép erdő gyönyörű kilátásal.

Határ partok, makktermő fákkal diszlenek.

Sárkány oldal: a' bérczek hegyek között szél fúj mindég – innen vette nevét.

Közép bérczek:

Akasztó part: hajdan Losoncz város vérbiróságot is gyakorolt, a' halálra ítélteteket itten végeztette ki.

²²¹ Rövidítés: 'mezővárosától'.

²²² Eredetileg 4400 állt ott, majd áthúzta, javította a számot.

Nyulas partok: a' nyulak tenyészetétől vette nevét.

Dohányos part: hajdan dohányt termesztettek itten, attól nyerte nevezetét.

Fűzes partok: ezen az erdő részen Nyírfák, fűz, és nyárfák vannak ültetve, mert a' makk fák nem tenyésztek.

Bárczi vár: hajdan rabló várnak kellett e' helyen lenni, onnan vette a' bárczi vár nevet, a' barkók első bejövételétől, magyar országba.

Csonkás, Csanáros, Csörgös, körtvélyes erdei dűllők természeti létektől nyerték az elnevezést.

Mennyei pallag.

Szállás allya: hajdan aklok voltak itten építve.

Tégla háznál: a' közelében volt téglá égető kemenczéktől vette nevét.

A' losonczi határral szomszédos határok ezek:

Délkeletről gácsi, Tamasi, videfalusi határok.

Éjszak keletről: Kís Szalatnai, nagyfalusi, apátfalusi, fabiankai, Kis falusi határok.

Délről Miksi, rappi, kalondai, tarnóczi, törincsi, vilkei, p. daroczi határok.

Éjszokról: Jelsőczi

[253b] Losonc Tugár, Losonczal egy várost ábrázol, de külön hatósága van azért ezen iker két mező városnak, még pedig oly különböző kiváltsággal: miszerint Losonc Tugárnak földes ura a' Szilassy nemzetség – tehát a' kisebb királyi javadalmak a' földes uri jogokhoz tartoznak, és úri jog menten maradása fejében, a' Tugári polgárok földes uroknak fizetik a' telekpénzt, (Censust) a' vásári jogot az Uraság élvezi nem a' város.

Ellenben Losoncz m. város hatósága maga a' földesúr minden királyi kisebb haszonvételeket, vásári jogot, helypénz szedést is kizárólag a' várost tulajdoni joggal illetik, régi Privilegiumoknál fogva. – Soha földes urat nem ismert maga felett; ~~sem~~ úrbér alatt soha sem volt. –

Ezen jogaiban megerősíté Losonczot 1542 iki 34. törvényczikk melly nyomban követi²²³ az amortisationalis törvényt; később pedig az 1618^{ik} évi 27 ik – 1622 iki 48-ik 1625 iki 43-ik 1635.iki 53 ik. De mind ezek felett meg erősíté Losonczot minden szabadsága 's jogában I Leopold császár és magyar király 1691 iki November 7^{én} kiadott oltalom levele által, melyben előadtván, hogy Losoncznak az ellenség által történt feldúlásokor minden kiváltságos levelei hamuvá tétettek, e' Város mind Szabadságaiban mind királyi haszonvételeiben, polgári 's katonai erővel bár melly háborgatók ellen meg őltalmaztatni rendeltetett. –

kimerítőbben olvashatni, a' losonczi phönix második kötetében Tompa Mihál által, a' leghitelesebb kútforrásokból össze szerkesztett leírását Losoncznak.

²²³ Ez a szó későbbi betoldás.

[254a] Lupocs Község helynevek megnevezése.

Lupocs község tartozik Nograd Megyéhez Losonczi járás s Posonyi kerülethez a fő Szolgabírói hivatal Gácson létezik.

- a Lupocs község Gács Mező Varosától $\frac{3}{4}$ mértföldnyire nyugodfelé távol van, ennek a határa, Keletről Gácsfalvai délfelé Gács Varos és Gácslehotai, nyugodra Prágai és ejszakfelé Polichnoi határookra határozik, milyen nevet viselt ennek előtte nem tudatik.
- b. Ezen község hajdan egy urasági Puszta volt ezt a véleményt onnan vettük mivel még most is két fa épület áll a melly akkoriban az egyik bérések a másik juhasz lakhazai voltak nem különben a község alsó végén létező „Kasznárka” nevezetű rétekből is lehet határozni hogy ottan egy uradalmi Kasznár lakot.
- c. E község 56 többnyire fa lakházokból áll, mellyekben 374 lélek él melly $\frac{2}{3}$ Ag. Ev. $\frac{1}{3}$ Rlth. honnan népesült az nem tudatik.
- d. A község közepén egy harangláb²²⁴ áll melyen egy vagy 80 ...²²⁵ kis harang „Gloria et in exselsis Deo 1701” felíráttal van.
- e. A község hoszába egy patak folyik mely egy malmat hajt és soha ki nem szárad.
- f. A község felül ejszakfelé Kőbalványok álnak melyek tavolról egy omladozó Várat képeznek.
- g. Lupocs Község nyugod és ejszakfelé Erdőhegyekel be van kerítve. Kelet és délfelé a határ lapályos szántóföldek és rétekből áll.
- h. E határnak nevezetű dülők következők,
 1. szántóföldek. „Na Topole” azért neveztetik mert hajdan nyárfa berkek és bokrokból áló haraszt volt, most ortvány földek.
 2. „Skalička” csupa sziklas és kőves ortványföldek és legelő.
 3. „Červení Vršok” ezen földek igen sovány és sötét vörös agyakból álnak.
 4. „Hruštini” ezekfölkdek közt igen sok vadkörvték vannak.

[254b] i. Rétek.

1. „Jančikovska luka” ezen réteken egy mocsar van melly soha Ki nen²²⁶ szárad melynek vize savanyu keserüs.
2. „Kasznanka” ezen egy szilvas van melly valaha Kasznar kertje lehetet.

²²⁴ Először: *haragláb*, később az írnok pótolta a *n* betűt.

²²⁵ Itt olvashatatlan mértékegység következik.

²²⁶ Betűtévesztés: *nem*.

3. „Kajbouka” ezen rétek onan vették nevét hogy vagy 50 év előtt egy Kajba nevezetű Lupocsi lakos a nejét ot meggyilkolván egy kőrakásba eltemette melly mostanaik ot van.
 - k. Hegyekre nézve van három nevezetes u. m.
 1. „Vinný Vrch” ennek a megnevezése onnan tamadhatot hogy Kurucz-ságban ottan a nép földalatti rejtekben menekvült.
 2. „Pohansky Vrch” azon hegyen most is talalkozik egy barlang melly Kövekel berakva vagyon, a nép azt álítja hogy hajdan a Pogányok a ki ném akart Istenekhez térdet hajlani meggyílkolták.
 3. „Kozi chrbat” onnan vette nevét mivel olyan mind egy kecske háta. több tudomásom Lupocs kőzség helyeiről nincsen
- Kelt Lupocson Junius hó 5^{én} 864

Kostyál Mihály
Jegyző

[256a]

Helynevek

Madacska községből, Nógrád megyéből.

1. Posonyi Kerület, Losonczi Járás, székhelye Balassa Gyarmat Nógrád hegyi 's éjszaki részéhez tartozik. 2. Madacska a leg régiebb időktől fogva mai napig minden nyelven így hivatik 3. Ezen Községnek más elnevezése nem volt.
4. 1622^{ik} évben Madacska már Abelovának fiok egyháza volt, mikor vette volna eredetét. 's épült bizonyosan nem tudatik.
5. Huszíták idejében népesítettett, mit a tót dialektikából is kitetszik.
6. Honnan vette volna elnevezését a Község nem bizonyos, azonban valószínű hogy valamely Madách régenten bírhatta

[256b] 7. A Község határában elő forduló nevek: Pri Knazovom laze. szföldek 2. Hrbke rét²²⁷ és erdő 3. Szorcsinya rétség az ÓHutai határtól 4. Kolcszo 5 Szihla rétek 6. Mezi Lazi földek 7. Mezi Vršky f. 8. Pod vrch f. 9. Peterczova szántó földek a hol több Madacsikai lakos gazdassági épületeket lak házakkalépített 's a faluból ki költözött, most egy kis falut képez. 10 Konzka sz. földek 11 Djel 12 Lopati f. 13 doljne Luky 14 hornje Luky 15 Pod Zsjár 16 Nad vrch Zsjár legelők 17. Panka erdő és legelő 17.²²⁸ Vlaszka legelő 18 Szurova legelő 19 Drjenyova Plecsena föld és legelő meredek partokba 20. Dubov djel 21 Pod Csincsinov 22 Bencsikovo 23 Polom 24 Kujanovka 25²²⁹ za Sztudenno 24²³⁰ Viszoka 25 Hrozinov Laz 26 Mezi Lazi 27 Jazarce 28 Antosov Laz 29 Medokišna legelők és szántó földek 30 Medokišna a za dijenyh dlhy djel fold és legelő 31 Bjezňik rét 32 Brlohe rét 33 Csach sz föld 34 Antosov Laz sz föld 35 Pjeszky szföld 36 Djel sz föld 37 Lazce sz föld 38 Roven sz föld 39 Pod Vrch sz föld 40. Konzská sz föld 41 Djel szföld 42 Viszoká szföld 43 Pod Zsjár szföldek. 44 Brezinka szföld 45 Dubov Djel szföld 46 Hrbke rétek 47 Hrozinov laz erdőség 48 Bánov Laz földek. 49 Lazi föld és rét 50 Pod vrch sz föld.

Kelt Madacska Jan 10^{én} 865

Goldberger Kálmán

Községi Jegyző

Liszka János × bíró

²²⁷ Átírva rét-re.

²²⁸ Ismétli a 17. sorszámot.

²²⁹ 22-ről javította 25-re.

²³⁰ Eltévesztette a sorszámot.

[258a]

[Marcal]

Helynevek

Marczal falu, és Sőjpusztarúl, mely közigazgatásilag Marczalhozvan csatolva. földes urai Marczalnak. I^{ör} SzentIvanyi család. II^{ör} Báthyi vonalon álló több kisebb földbirtokosok. u. m. Ebezky. Plahy. Iererniczky, Tornynos Kubínyi Trajtler. és Sztranyovszkyi család.

Sőjpuszta földes urai. Kacskovics Lajos. Kacskovics Dénes. Kacskovics Gábor, Krigovszky József.

1. Marczal néven ismeretes falu, jelenleg 108. házból álló Nógrád megyében a Szecsenyi Szolgabirói járásban B. Gyarmat m. várostúl délkeletnek mint egy hat negyed mértföldnyi távulságra, hegyektől körülvén völgyben fekszik, lakosai általán magyarok, s. kevés kivétellel R. Catholicusuk.
2. Legöregebb időbeli urát Marczali Györgyöt említik, ki a nép monda szerint a 17^{ik} század elején mint katona (hadban) csatában elesvén, minden örökös nélkül maradt Marczali uradalma, a kincstár kezelésére esett volna, később Fejedelmi adományként Uzsovics családnak, mint királyi testőrnek ajándékozott. Ezen uradalom a fent említett uzsovics család unokái által és Báthyi Miklós daróczi földbirtokos között²³¹ két egyenlőrésze osztatott.
3. Így mainapig is Uzsovicsok után felesben, SzentIványi család, más felerészben pedig Báthyi vonalon álló több kisebb földbirtokosok birják Marczal község határát.
4. Ezen község 1804^{ik} év október 15^{ik}én tűz által végkép elhamvadt, a régi faházak helyeiből elég szép tagas utcázat képeztek, jelenleg igen csinos modorban föld, és kőből van felépülve
5. Hajdan Uzsovicsok csaldjai²³² által épített községi templom, mely jelenleg is anya egyház, 1761^{ik} évig Mohora községet Nagy. és kis Haláppal együtt filiájának vallotta de 1761^{ik} évben ez is anyává alakult, most csak Csitar, Iliny községekből, és Sőj-Gárdony pusztákból áll.
6. 1861^{ik} év szeptember 7^{én} esti kilencz órákor villám által is sujtatott ezen templom tornya, de az elégéstül meg menteni sikerült, csupán fala, déli homlok szegletén **[258b]** homlok szegletén rongaltatott meg, jelenleg kijavítva áll.

²³¹ Betoldva a sor fölé.

²³² Kimaradt egy betű: *családjai*.

Sőjpuszta eredete.

7. Sőjpuszta, vagy (Sülke) eredetéről bizonyost nem tudni, nép monda szerint legrégebb földbirtokossát valami Ső- vagy Si-Sárát, mint agg kisasszonyt említenek, ki később öreg éveiben Guth Sebestyénhez ment volna férjhez.

E nép mondát igazolni látszik az, miszerint Marczalban Sisa, és Guth néven nevezendő jobbágy és zsellérek, (családok) számosan találtak, Sisa családi név hibás kiejtésből eredhetett Sis helyet Sisa.

8. Sőj pusztának jelenlegi földes urai. Kacs Kovics Lajos. Denés Gábor, és Kri-govsz József.

Marczali határban találató dűlők, erdők, és szőlők nevei

1. Guti tábla mindjárt a községtől éjszak felé a határban legjobb, és legszebb dűlő, többnyire buzavetésnek használják Ős Urát Guth Sebestyént említik, jelenleg Szentiványi család birtoka.
2. Papréte oldal, alatta húzódó plébánia rétről vehette nevét, a községtől éjszak nyugatra, lapályos helyen, változtatva búza, és tavasz vetés alá használják.
- 3 Sihaszti. Nyugatra a falutól emelkedett tetőn lapályos alakban Szűgi határ felé húzódva, kisebb földbirtokos urak, és jobbágys földjei.
4. Tóhelydűlő, Szűgy község felett emelkedett homos helyen nyugatra verem alakba mélyedő föld, a hóvíz, és eső által összefolyt víz tólat képezet évről évre, ölet is meghaladó álló tólat formált, jelenleg úgy betöltődött, hogy szántás vetésre használható.
- 5 Osztások. nyugatra, Szűgy felé hajló oldal, jobbágys szántó földje,
6. Homokajla, a községi temetőtől nyugatfelé, kisebb földbirtokos urak földjei tavasz ültetésre használtatik.
- 7 Pirosalma, a falu felett keletnek fekvő szántó föld.
- 8 Völgyrejáró, nyugatnak az öregszőlőben vezető patak, melleti gyalogút hosszában, minthogy ezen út völgyben megy a dűlő eredetnevét ettől vette.
- 9 Kecskehegy éjszakra a falutól két szőlőközött, hajdan a földes uraságtól bokros pusztult erdő állapotában kecskék legeltetésére használtott, most szántó föld. [259a] most szántóföld.
- 10 Hosszú földek nyugatra, az öreg, és vizesberek szőlők között hosszúan nyúlnak, miért is hosszaknak neveztetnek, jelenleg jobbágys szántóföldjei.
11. Somlyófeletti dűlő. Szűgy felett egy hegyen, a falutól nyugatra, csupán a Basthy uraság földjei, rozs búza alá használtatik.
12. Öregszőlő alja. Az öregszőlő-garádoktól elnyúló dűlő – nevét a felette eső öregföldtől vette.
- 13 Berekköze, délnek fekvő oldal a Mohorára vezető szekérut hosszában, valaha erdő vette körül miután két kopár hegyközött fekszik, most szántóföld, a Szentiványi család birtoka.

- 14 Berekközi-rét, szinte e dülő alatt elnyúló retség neve, völgyben fekszik a mohorai szekérút hosszában.
15. Bikkalja, nyugatra egészen a határ szélén. felette emelkedő magas hegy valaha bikk erdőség lévén, melyet a hegy fekvése, és bikkos cserjéi is mutatnak, az allatta elnyúló szántóföld nevét innen vette.
16. Bikk hegy, jelenleg marhalegelő gondatlanul elpusztított igen alkalmas bikk erdő volt, fekvésére nézve, még igen jó erdőt lehetne belőle alkalmazni a Basthy vonalon álló földbirtokosok érdeke.
- 17 Lúzsok, rét, erdős völgyben elnyúló rét, a felette elnyúló lúzsok erdőtől vette nevét.
- 18 Lúzsok erdő, délre igen közel a falutól, többnyire gyertyánfa erdőcske, falu felett emelkedő hegy, többnyire már kiirtott, Ebeczki. és Sztranyovszki család érdeke.
19. Csóri út szántóföld ejszaknak a falu felett emelkedő szántó föld, csórba vezető úttól vette nevét.
20. Csóri út erdő, a falutól nem messze éjszakelet felé tölgy erdő még jó karban áll, csórba vezető úttól vette nevét, mely rajt keresztül vezet, Szentlívanyi család érdeke.
21. Magasmáj, erdő, a falu felett keletre kúpos hegy erdőség Szentlívanyi család birtoka.
22. Hegy feletti szántóföldek, kelet felül, egy hegy tetőn lapályos alakban elnyúló szántóföld²³³ többnyire a jobbágyság, és Szentlívanyi családok földjei.
- 23 Hegymegi rét, Illy, és marczalközött fekvő hegyek között elnyúló völgyben levező rétségek, jobbágyság rétei.
- [259b] 24. Pusztai Marczal, kelet felül emelkedő kopár hegyen túl eső szántóföld, hajdani falu helyének nevezik most sovány szántó föld
- 25 Kertalyírét, a falu alatt kertek alján keletről éppen a falu töve alatt elnyúló retség, igen jó réte a községnek.

Sőji dűlők rétek, – erdők és Szőlők. Nevezetes miként Marczal, és Sőjpusztai szőlők meglehetősen jóborokat termenek, miután fekvések igen jó, a lakosok pedig szorgalmasan művelik.

1. Öreghegy délné fekvő szőlő. a falutól nyugatra,
- 2 Vizesberek, Szűgy község szomszédságában, falutól éjszaknyugatnak, völgyes helyen.
3. Sőji szőlők gyönyörű fekvésben, nyugatra a falutól.
- 4 Arany hegy,
5. Cundró,
- 6 Kukács. nevezetű szőlők, hullámos hegy fekvésben.

²³³ Elírás.

Söji dülők.

1. Szőlők alja, nyugatnak dülő szántóföld.
2. Rétoldal, a pusztatúl nyugatra alatta elnyúló rétségtől.
3. Hosszúföldek, nyugati hegytető laposán.
4. Túróczacsókó, süvegalakú szántóföld nyugati völgyben.
5. Mocsolyás, nyugatra dülő szántóföld neve.
6. Keskenyek Szügy felett elnyúló szántóföldneve.
7. Baglyas keletre eső szántóföld neve.
8. Marczali ut, Marczal felé délnek eső szántóföld neve,
9. Szilág pusta Söjtől gárdonyi határfelei dülő neve,
10. Öregerdő, Szügy felé nyugatra eső erdőneve,
11. Alsórétek²³⁴ keletfelül, kaszásrétségneve,
12. Mocsolyás nyugatról éjszakra nyúló erdő neve,
13. Nagy Dolin, és Kis Dolin éjszakra eső erdőneve,
14. Szőlőkallyi rétek, a szőlő alatti rétség neve.
15. Erdörét, délnek egy völgyben elnyúló rét neve,
16. Mélyarok nyugatnak eső szántó-dülőföld neve,
17. Alsó és felső Szőlőkallyi szántó, éjszak nyugati dülőföldek.

Kelt Marczalban April 11^{en} 1865.

Sisa Károly
községbirája

²³⁴ Értsd: *Alsó-rétek*.

[260a]

Helynevek

Maskova községből Nógrád megyéből

Ezen község tartozik Nógrád megye, Pozsonyi kerület, Losonczi Szolgabírói járás 's B.Gyarmati törvényszék alá.

Ezen község hajdan Maskfálvának neveztetett, de mely idő óta Maskovának nem tudatik.

Ezen községnek tehát jelenleg csak egy neve van Maskova, melyen ország-szerte ösmeretes.

Ezen községnek Temploma gotikus stílusú, mely később két oldali ereszszel megnagyobbított, hanem sem a felépítetési sem felszenteltetési ideje nem tudatik szintén öszeb idomú kemény kőből 's erős tölgyfából épült Toronynyal is, itten három ezen feliratú haranggal és pedig a legnagyobbik: *Auxiliante Deo rusa per Beniaminum stephanides Losonczini. Campana Ecclesiae Evangelica Maskoviensis Refusa Año 1812 sub V. D. M. Andrea Dedinszky.*

A középső: *Fudit Beniamin stephanides Losonczini. Compara Eccle. Evang. Ang. Conf. Maskoviensis eiusque filiatium Sub V. D. M. And. Dedinszky. cur. Joh. Poltárszky. aedit. Paulo Deak refusa Āo 1812.*

A legkisebbiken, mely a Torony ajtaja felett van, nincsen semmi felírás.

A fennevezett templomban ezen latin feliratu Oltár létezik: *In amplioem Glorīe Dei propagationem²³⁵ et char. Duora cinerum Gr̃to Dni Michaelis Liber-csey recordationem Posterī hoc opus fieri curarunt et eraserunt Anno 1690 die 26 Febr. Renovandum vero curavit Per Dnūs Georgius Szűdy deead. Exssensio? propr. Anno 1777 die 28 Aug.*

N...res²³⁶ sunt qui testificant in ...²³⁷ Pater, verbum et S. Sanctus et hi tres unum sunt I. Joh. V. u. 7.

Et tres sunt qui testificant in terra Spiritus & Aqua & Sanguis & hi tres unum sunt. I. Joh. V. u. 8.

[260b] A fennevezett Templomban egy Illiricun feliratu keresztelő tál létezik. –

Ezen község határában következő dűlők vannak és pedig: 1. Szántóföldek: Nad Bohinkou, mely hajdan valami Bohiņa nevű földészé volt. Od chrasti, chrast' cseple mellettiek, do Jalšovika hol hajdan sok égerfák voltak; do Prjelo-hou melyek eddig soha sem szántattak; cez Bobákovu; K Topoľu, hol még nem régen sok nyárfák voltak; Kňazon potok, mely valaha pap rétje volt, Žadinovo;

²³⁵ Az első *p* javítva *g*-ről.

²³⁶ Olvashatatlan, átírt latin szóalak.

²³⁷ Olvashatatlan, átírt latin szóalak.

Hlinisko, agyagos föld. do Straňi, partos fekvésű dűlő; nad Potočok, nad Kostolóm nad Ráckou cestou; do Vlčínca, itt hajdan erdőség volt 's benne sok farkasok tartózkodtak. pod Rácki hrb; pod Lipinkou, hol hajdan sok harsfák valának. Rásoche, két ágra oszló völgyecske; Hruština, hajdan sók körtefákkal. Vrchova, cez Brázdy; za Grunty, a belső telkek mögöttiek; pod Háj za Háj, háj cseple felett, alattiak; Kašová jarna; Laukovo; Rakovec, mely vizében jelenleg is rákra bőség van; Rjeka, mely mellett víz folyik.

2. Legelő 's cseplék: Pod Hlogy, chrast', Potočok, Háj Hlinisko, hol krumpli vermek vannak; és Kozjnka.

3. Lipinka Válocz, hol marhahittató vályúk vannak; Vrsáč és Vinice, hol annak előtte szőlők voltak.

4. Rétek: Kamenó, Kapusnica, Jalšovik, Jalšina.

5. Puszták: Koska, Szoliszko és Rácka, ezen helyen hajdan Rácok laktak.

Ezen falun keresztül Rjeka nevezetű patak folyik mely Jelsöczön és Vilke községben Ipoly folyamba esik.

Ezen községnek Djel nevezetű puha kőbányája van.

Ezen községben 66 ház szám van 350nig menő ág. hitv. Ev. csupa tótajkú lakossal, 12 R. c. lélek kivételével.

Ezen község határos: Gács Városi Keletre; Gács Lehotai éjszak 's nyugatra; Nagy Libercei és Jelsőczy határral délre. –

Összeírta Maskován Jún 10^{kén} 864.

Banšell János m.k.
tanító 's jegyző.

[262a]

Helynevek

Málnapataka községből, Nógrád megyéből.

Málnapataka helység fekszik. Magyarország Nógrad megye Füleki Járás éjczaki részében

E falu véneinek előadása szerint onnan nyerte a község Málinecz (magyarúl Malnapataka) nevét, hogy a határban egykor sok Málna termett, és a patak is melly a helységet keresztül futja, szinte málnak közt eredvén mai napig Malinow potok (Malnapatak nevet visel.

[262b] Hajdan Turicskai (Mocsari szerint) Pán Turich) birtokhoz tartozott az egész hatarral ...²³⁸ 's az akkori időben az az 880 évek előtt csak egy kis mayorság volt, a lakosok eleinte Hunnok később Husitak²³⁹ valának hanem nagy Pestis következtében úgy kihaltak hogy az egész kozsegeben csak nyolcz házaz par taláztatott és egynehány gyermek kiktől az unokaíg mai napig élnek t. illik Adamove, Korgyan, Waniska, Mézes, Uhljár, a megszűnt Pestis után más falubíléktől szaporodott a Lakosok²⁴⁰ száma

A fűrészeket melyek-a határban vannak eleinte színte a turicskaiak bírtak Okíratai a községnek nincsenek, csak tradíció folytan merítettett ezen előadás. Van e határban két üveg gyár, egyik szamotrcsi 1852 év óta a másik Latkai 1840 évtől

Látka Pusztaz 70 évek óta áll 's nevet, Látka nevű kerülőtől kapta, a ki ott legelőször lakott.

Vás gyár 32 évek óta all.

Az egész határban több pusztak vannak ugy mint,

1. Latka lásd feljebb)
- 2 Mlaka – (mocsár) nagy mocsártól kapta nevet
- 3 Petrova egy Petro nevű kerülőtől neveztették.
4. Újvilág bizonyos Sztrapko nevű elnevezte így, mídön hazat épített magának, azt mondogatta hogy ő új vilagon lakík
- 5 Csakanka Szentiványi és Kuhinka urak bírtoka
- 6 Chmelnaz – komlótol kapta nevit
- 7 Malnapataki hatarral szomszéd Szamotrcsi pusztaz melyhez ismét több pusztaz tartozik ugy mint:

²³⁸ Kihúzott szókezdett.

²³⁹ *Husitak* 'husziták'. A *később Husitak* szövegrészt később toldották be a szövegbe.

²⁴⁰ Átírt szó.

1²⁴¹ Ipoly az Ipoly vizétől így neveztették

2 Polyánka – egykor ki éget erdő helyén hogy épült Polyánka nevet kapot. Grof Czebrían bírtoka

3 Lubenka az ottani lakosok Szita kerekeket készítették mely tótól Lub S onnan marad Lubena vagy Lubenka

[263a] 4. Hideg kút: tótól Chladná., hideg vizétől kapta nevet

5 Dobri potok – jó vizétől úgy neveztetik.

Folyó vize a Málnapataka községnek Ipoly, melly három határnál ered, ugyan a nyi forrásokból úgy mint, Gyetvai Kokovai és Málnapataki határok összejövetelénél, e források bjelje wodi (fehér vizek) neveztetnek

Nevezetes hegyek 1. Pater azért neveztetik így, ~~hogy~~ mert az itteni hegyek közt legnagyobb – az atyok

Az erdőség felette sziklás és vadon

Brlozsno hegy alján savanyú víz talaltatik.

A mező kavicsos és ártalmas forrasok rontják mivéget a termés silány –

A legelő, miután ez csak az erdőségben van felette sok Hunnok és Huszítak²⁴² korában, három vár allott a határban az egyik Szmozno hegyen a másik Wrbicza a harmadik Uzdin maradványaiból egyéb sem, mi sincs mint körülöttök lévő árkok és néhány cserépsindely minek jele hogy cserepel voltak befedve, hány évek e-lött nem tudatik.

A lakosok deszka kereskedést űznek mellyeket több fűrészen fűrészelnek. –

E Málnapataka helységet 1500 Lélek lakja nyelvökre nézve tótok, vallásukra evang ágost²⁴³, de a magyar szó is nagy becsben tartatik és Magyar testvéreikkel egy testet képeznek azokkal élni és halni ohajtják

éljen a haza!!

Málnapataka Decber 19^{ké} 1863.

Reguly János
evg lelkész

²⁴¹ 8-ról átírva I-re.

²⁴² A sok, illetve az és Huszítak szövegrészeket a sor fölé írva toldotta be az írnok.

²⁴³ Ezt a vesszőtől vesszőig tartó részt az írnok a sor fölé írva toldotta be.

[264a]

Helynevek.

Mátra Novák Községből Nográd Megyéből. –

- 1^{ső} Mátra Novák Község tartozik Nográd Megyéhez, Pozsonyi Kerület, Füleki járás.
- 2^{ik} Mátra Novák községnek sajátos neve Novák, ezen elő nevet Mátra; onnét veszi, hogy a Mátra hegy allyaban a hegy tövétől körül belül egy óra tavolságra fekszik; ezen neve él és ismeretes ország szerte. – Lakossága magyar ajkú. –
- 3^{ik} Volt e hajdan a' községnek más elnevezése? Ez sem írásbeli hagyományból, sem pedig köztudomásból kinem vehető.
- 4^{ik} A község Mikor említetik leg korábban?
- 5^{ik} Hónnan népesített? – Nem tudatik.
- 6^{ik} Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból, írott vagy nyomtatott emlékekből, a név eredetéről értelméről mindegyik nyelvű helynévre nézve? – Mint hogy Mátra Nováknak, sem írott, sem nyomtatott emlekei nincsenek, ennél fogva a' név eredetéről, értelméről mitsem tudni, annál kevesebbet köztudomásból.
- 7^{ik} A község határában előforduló többi topographiai vevek²⁴⁴ például: Láz döllő szantó föld, – Szalondoka. – Ravaszlyuk. – Ordaszó, – Kútfő – Kis berek – [264b] Sárközi, – Dergő – Szoros lápa egy hoszú szoros völgy Altaljáró – Hegyesd, a község határát felkörben környező hegy magaslat allyán lévő szántó föld. – Túród. – Kósvölgy – Gyakorlajos. – Taszító. Kis árnyék – Felső egresd. – Póris. – Falu hely: mely dülő azért neveztetik falu helynek, mert a mondák után ezen helyen volt hajdan a' község felépülven hogy pedig a jelenlegi helyére mikor tették át arról mitsem tudni. – Erdő magaslatai, nap kelettől éjszak felé felkörben fekszik, nevezetesebb csúcsai és völgyei ezek. Emberesd völgy – Vizálló lapos – Bűdös kút, itt hajdan egy kút létezett erről vette nevezetét. – Barkócza magas, – Gátasrét árnyékos völgy – Békás tól egy nádas tóllal. – Bikkes. – Nyírmed. – Besenyő árnyék jó cserfakkal, és makkot bőven terem. – Csipány árnyék. – Közbércz Sárközi árnyék, – Nagy szakasz. – Cseres lápa Bagú kú, – Köte lápa – Sokmakk lápa. – Tótygyörverő – Akollápa – Kőkút lápa. – Hegyesd lápa, Cseke lápa. –

Mátra Novák község fekszik Nográd megyének napkeleti részén, és határos Heves Megyenek, NádUjfalú, és Ivád községeivel. –

M. Novákon Oct. 23: 864.

Jegyzette

Hlavnyai Károly

Jegyző

²⁴⁴ Elírás, helyesen: *nevek*.

[266a]

Helynevek.

Nograd vmegye-, füleki járásba keblezett Mátra Szele község részéről.

Volt-e hajdan a községnek más elnevezése?

Arról a jelenlegi benszülötteknek semmi tudomásuk nincs.

A község mikor említetik legkorábban?

Azt az illetők nem tudják; jólehet egy kilenczven négy éves benszülött azt állítja: miszerint e község csak 300 éve lehet, hogy meg alapítatott; s midőn a gyűlevésznép ide költözött, e községtől mintegy ¼ óra távolnyira telepedtek le a hegyek közé, mely helyiség mai napig is „Szállások” név alatt ismeretes. Minthogy pedig Mátra Szele község majd nem a Mátra tövében van, így MátraSzélének nevezhették, mely két ékezet később elmaradt.

Honnan népesítetett?

E község népesítetett nevezetesen: Kazinczról, Kis Libercese-, Somoskő- és Balogfalva községekből.

Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból, írott vagy nyomtatott emlékekből a név eredetéről, értelméről, mindegyik nyelvű helynévre nézve?

Szurdok düllő, szántó föld. Nevét egy uttól vette mely nyugat felé keresztül hasítja. Szérők, szántó föld partos helyiség. Vízibércz, kopár bérczes hegy. Tordas, meredek hegy, szántó föld. Tariska-domb, szántóföld bérczes és lápos meredek hegy. Gáborvölgy, elárkosodott legelő, különben kies helyiség. Ganajos, szántó föld, régente silány kopár hegy volt. Szele árnyék, halmos szántóföld. Csibaj, lápos szántóföld. Ortvány, szántó föld. Ereszvény, szántóföld a homokterenei határon, halmok s dombokkal ellátva. Cziczéri, kaszáló rét, a Zagyva folyó ketté hasítja. Dobogó-híd, kaszáló rét, nevét a zagyván keresztülvezető bürütől nyerhette. Tábla, az uraság kaszáló rétje. Csibaj, posványos kaszáló rét. Vízvölgyeleje, lágyas kaszáló. Kistelek, kaszálórét igen szép hely. Nagykötel, szántóföld; nevét hosszúságától nyerhette. [266b] Szelemátearnyék, szántóföld; gerinczes hegy. Vízvölgyoldal, meredek, kopár szántóföld. Atjáró, hegyes szántóföld, mely kisebb, nagyobb szakadékkal van ellátva. Gagerszt, szántóföld; igen kopár arkos gödrös haszonvehetlen hegy. Szénégető, kopár hegylánczos térség; árok- s gödrökkel ellátva. Méhésdomb, haszonvehetlen hegyhát; különben róla szép kilátás van. Ketskésmege, szántóföld²⁴⁵; halmokkal ellátva. Koszosmege, haszonvehetlen pallag. Pétervölgy, igen szép szántóföld; bérczes helyiség. Gílisztás, arkos szántóföld.

²⁴⁵ Elírás, az / kimaradt a szóból.

Nagymagoszlás, hajdan szántóföld, jelenleg kopar hegylánczos pallag. Fényes lapos, szép hegyhát. Hállóvölgy lapos, szántó föld; halmos és gödrös hely. Hállóvölgybércz, kopár fensík. Szarkaszó arnyék, pallag a nováki határon, szép hegyhátal ellátva. Bárna arnyék, szántóföld, a bárnai határon, kellemes ligettel kinálkozó helyiség észak felől. Farazat, hegylánczczal ellátott erdő a bárna és nováki határokon. Nyalakodó, szép halom az erdőben. Rakottvás tó, kies völgy az erdőben. Mélápa lapos, fensíkkal. Gyalogútlapos, szinte fensíkkal ellátott helyiség az erdőben. Csanálos tó-lapos, középen tóllal, melytől nevét kölcsönözte a Szőrosi puszta határán. Kósavára, igen szép halommagaslat az erdőben. Ispánkút, kies liget itató kúttal, régente itató helyül használták a pásztorok. Nagydetárnyék, csermelylyel ellátott kellemes hely az erdőben. Egészség hegye, gerinczes hegység. Csurgó lapos, patak s halmokkal ellátott hely. Kispetten, gerenczes erdő. Csengő bércze hegylánczczal ellátott hegyhát. Hállóvölgy arnyék, cserjés hely. Vészverő, meredek hegy. Kispettenfő, bérczes és völgyes erdő. Vízálló, forrásos patakcsa hol a pásztorok itatni szoktak. Akófele, jelenleg fensíkes szántóföld. Közbércz, kopár hegygerencz. Szállások, gödrös és völgyes hegység, hová a benszülottek allításuk szerint őseik elsőizben letelepedtek. Boros hegy, legelő szép kilátással. Sároslápa, szántó föld gödrökkel ellátva. Nagypetten szántó föld. Pipisdomb, meredek bérczes legelő. Nagytó, szép lapályos szántóföld. Bakszar, igen szép halmos szántóföld. [267a] Csukafark, halmos, hegyhátas szántóföld a kazári határon. Vizesoldal, cserjés legelő. Nagypetten eleje, kaszálórét. Nyírjesvölgy, kaszáló, Hárslápa, szép ligettel kinálkozó legelő. Sűrű legelő a kazári határon, róla szép kilátás vagyion. Nagypallag, legelő a kazári határon, különben kopár haszonvehetlen hely. Vizestölgyes, legelő. Kisnyírjes völgy, szinte legelő különben cserjes és árokkal teljes völgyecske. Tariskadomb-arnyék, haszonvehetlen kopár hegy. Gáborvölgy gödrös és cserjés legelő. Kazári völgy arnyék, kopár legelő a kazári határon.

Jegyzet. MátraSzele a kazári plebániához tartozó fiókegyház, 430 katolikus, 5 ág. vallásu, 14 zsidó lakossal. A főntebbi helynévösszeírást²⁴⁶ ez én eszközlésemre a helybeli Kántortanító és Jegyző Borbás György készítette. Kelt Kazáron jun. 24. 1864.

Szabó Istvany
kazár, plebános.

²⁴⁶ A *név* tag utóbb betoldva.

[268a]

Helynevek

Mátra-Verebely községből, Nógrád megyéből.

[268b] 1^{ső} Kérdő pontra. T. Nógrád megye, Szécsenyi járás.

2^{ik} ” ” ” Mátra-Verebely, ezen néven ismert ez a község országshoz, tisztán magyar ajkú lakossai vannak.

3^{ik} Ezen községnek mindég Mátra Verebely volt neve, minthogy több Verebely is vagyon ” nevezetesen Bars megyében is ” úgy hiszem, azért ragasztott régenten hozza ezen mellék név Mátra, mivel ezen község, a Mátra hegy északi részének egész a töveben vagyon, és hogy így meg különböztetve legyen.

4^{ik} Minthogy itten régi irományok, melyekből a leadásra világos feleletet feldeírni lehetne nincsen, a lakosság búl, a leg öregebbeket kérdezve is csak annyit lehet tudni, hogy a községet mindég Mátra Verebelynek nevezték.

5^{ik} Hogy honnan nepesítetett ez a község nem tudatik, hanem annyi bizonyos, hogy igen régi községnek kell lenni, mert a Templom fundatora, amint a Templomban levő sírköve mutatja 1403^{ik} evben halt meg, a Templom körül, igen sok romok vannak, melyek tradicio szerint zárda épületek voltak a Veres barátok lakhelye lévén, a Templom nagy, három hajoja van, falai a régiek, boltozatai későbbi munka, a Templom jelenleg jó karban vagyon a községtől távul, nyugat felé.

6ra E kérdésre semi felvilágosító feleletet nem adhatunk.

7. ^{ikre} Barátok szilvása, ez a fentebb írt romokhoz és Templomhoz igen közel, emelkedet helyen vagyon, most erdő [269a] hajdan, tradicio szerint a Zardaba lakó Barátok szilvása volt. – Kőszirt, igen meredek kősziklas erdő. – Szaladál szinte erdő magas hegy gerinczel közepe bévan horpadva. – Őrhegy hegyes erdő rész a községen kívül. – Nagy és Kis járás, erdő a Samsonyházi és Tari határokon. – Nagy éles bérce és kurt bérce, meredek hegyes erdő részek. – Dongó, erdő a Szent Kuti határon elvonuló hosszú hegy tető. – Forró kút, az erdőben levő kút, melynek, bő forrása, egy kis patakot ad keresztül folyván az erdőn, a Samsonyházi határon megy. – Gömör oldal, Tari határon, kőves, meredek arkos hegy, régenten²⁴⁷ szántó föld most legelő. – Meggyes, delnek fekvő, menedekes fekvő szántó föld. – Kés hegy, magával hordja nevét szántó föld. – Vető, nyugat fele fekvő menedekes fekvő szántó föld. – Nagy asszó, keleti része lapos, nyugati emelkedet szántó föld. – Szőke domb agyagos emelkedet szántó föld. – Súlyom, ez magas kősziklás kopár hegy a

²⁴⁷ Régenten ’régén’.

Mátraverebély

Csengerhazi hataron, az allyaba szantó földek vannak. – 6 öles 8 öles 10 öles rétek, lapaly fekvesü Nyugotrúl, delre nyulnak a Zagyva folyóig, ezen folyó valasztja el Nograd megyet, Heves megyetül Kelt M Verebelyben majus 28ⁿ 1864

feljegyezte
Szamka Tamás
Jgyző

[270a] Helynevek Megyer községből Nógrád megyéből.

Nógrád megyében keblezett Megyer község, ezek előtt mint fiok község Sósheartyánhoz keblezve volt, jelenleg saját anyja egyház 's plebániával bír, tartozik az Esztergami érseki megyéhez, beosztva pedig a' Szécsényi Szolgabírói járásban van. – Határos a' hozzá mint anyja községhez tartozó Nagy Gécz községgel, továbbá Cserbércz pusztával melly nevét a' rajta ez előtt igen dúsan tenyészett cserfákról nyeri, tovább Zsúny almás, és Bede völgy pusztákkal, ezeken kívül más községekkel, mint Luczin, Sósheartyán, Karáncs Ság, és Ság-hujfalual. – E. községnek mindég es egy neve ismertetik. A' legkorábbi említéséről mi sem tudatik, valamint népesítéséről sem. Ezen község határában több dülő nevek léteznek, u. m. Nagy és Kis Pozsony, Nagy és Kis Bécs, Kasza, Csinger, mellyek eredeti elnevezéséről mi sem tudatik, van továbbá Lapásd nevű dülő, melly hajdan egy olly nevezetű úr birtokának lenni mondatik, továbbá Agyagas melly agyagos minőségű földéről neveztetik. Erdei: Csermocsolya, a' benne levő cserfákról, Bikk, a' benne tenyészlő bikkfákról ugyan ezen erdő részben van egy Szikla bercz is, mellyről igen szép kilátás van a' környékre, továbbá Hajnalvölgy, a' nyári napokba legkorábban oda sütő nap Sugáraktól, úgy Rókalyukak allya a' benne találató sok róka barlangokról, végül Dobó vár, mellyen hajdan Dobó vitéznek védhelye létezni mondatik, azonban e' helyen sáncznál egyebet látni nem lehet, kö rakás, vagy palánkozásnak semmi nyoma nem lévén, most e' hely szép növendék erdővel van körülvéve, különben róka tanya. A' mi illeti föld és rét terméseit, földjében igen szép búza terem, mind a' mellett, hogy emelkedettebb helyiségekkel bír, rétje nagyobb részt völgyekbe van, 's így meglehetősen termésű de nem szarvas marhának való, száraz rétei pedig semmit sem teremnek, lakosai magyarok 's R. Cathol.

Kelt Megyerben 1865 febr 19^{en}

Sónyószky István
bíró.

[272a]

[Mihálygerge]

Helynevek

Mihály Gerge Községből Nograd Megyéből, Szétsényi járásban Litke Anya Községhez tartozandó, ezen Fiók községhez nem tartozik semi pusztá egyébb az úgynevezett Hársas melly három úri birtokon épült házakból s ahhoz szűkségelt juhakol s s gazdasági paraszti épületből,

b) A községnek más ragadvány neve nints, csak M. Gerge régi neve s ez ösmeretes mindenki előtt aki a község holléttit tudja. lakosai csupán magyarok (Palótzos) 500ra terjed a lélek szám kik között 9 Zsidó is van két családban a község csupán Catholicusból áll, ~~más neve~~

c) Községünk más néven nem ösmeretes s hajdan más neve lehetett é az nem tudatik

d) A Község több mint 200 éves nevezet szerint, miután torony nélküli Templomunk is több 100 évesnél s mellette egy Haranglábon ál egy nagyobb – 175. fontos, s egy kisebb 97 fontos harangunk,

é) Honnan népésítettett nem tudható.

f) Köztudomásból tudni a nép ajkai után hogy a mi és a szomszéd falu birtokosa valami Lipták Mihál, s Gergely testvéreké lehetett s hogy ezekről neveik után nyerték a nevöket, miután egy fertály órá külömbség, s határa is ösze bonyolodig a két községnek, ti. Lipta, kis. és külön M. Gerge fekszik.

g) A Község határában következő nevek fordulnak elő I. Litke felé – a falu mellett mingyá Fenjárdó dülő azon túnan Pántzél nevü dülő, s a falu alatt a a Forrai pusztá és mi határunk között néha igen mérges robajjal folyó úgy nevezett Dobroda Folyó vagy inkább miután néha kiszárad csak patak mellett²⁴⁸, mindenütt a Litkei határig nyúlik Datró nevü rétünk, ezen patak Litkénél be folyik az Ipoly folyóban, továbbá Tarnótz község Határával ösze fekszik verebhegy Tólaposa Ravaszyuk ezek között Rigókút Tövisköz Benézláz düllök nevei mind a Tólapos dülő ~~nevét veszi~~ ambár hegynek inkább lehet nevezni e dülöt és csak a tetején van egy kis lapos mellynek közép táján van egy hoszasan nyúló körülbelöl 200 □ öles tó mellyben mindég szokott viz lenni, de a múlt kétévi szárazság ki apasztá ugyan forrását, jelenleg ismét megjött s viz van benne éttül kapta nevét a Tólapos düllő, továbbá szinte Tarnótz határral ösze fekszik az úgynevezet Égerfő nevü ritka erdő melly legelőül használódik hegyes vagy is oldalos hely ez azután Nagy lapos szöllő

²⁴⁸ Ez a szó a sor fölött betoldva.

nevű düllők Mészhegy Körtvélyes ezek K. Keszi felé a Lipta Gergi határral szomszédosak ezek alatt fekszik az úgynevezett Bika rét nevű kaszálónk a Dobroda mellett vagy is az hasittyá egy dara[272b]big s szinte az uraság réttyével összevan kaptsolva mellyet Cseté nevű rétnak hinak, a Község Két sor házakbúl áll a közepén lefolik egy patak névtelen, csak pataknak nevezik ezen patak a határbani több forrásokbúl ered s essös üdőben vagy zápor esetén igen kiszokott a falu között önteni úgy hogy néha egyik s másik sor házak tartyák a vizet, több helyeken határunkban igen jó forrás ivó vizek találatnak egy melly legnevezetesebb Lompatak nevű mellybúl az egész község télen s nyáron inya való vizít hordja a falutúl 5 pertzre esik a határban. – továbbá a Forrai Puszta mellett van még egy darab csutsök²⁴⁹ rétünk körül belől 30. kaszás az egész lakosoké ez s az egy vége valaha nádas tavas volt, hal, csíkhall volt benne sok, ingoványos volt anyira hogy a marha ha bele ment bele sülyedt s ott döglött történt, ez tehát azon ingoványos hely következtében Békás tó nevet visel mostanig is de már most nints tó sem víz rajta a legjobb s marhának legizletesebb szénát terem, – úgy még a Keszi határral s a L. Gergivel ösze fekszik az úgy nevezett Peres föld s rétünk ezt sokszor el rontja a Dobroda folyó vagy is patak. van még a Keszi határ szélén egy jó nagy domb nagy halgató tető név alatt mellyrúl jó messze el lehet látni, alatta nem messzi van úgy nevezett ravasz lyuk ez régi mély árkos hely s gödrös itt van igen jó forrás kút vagyis godör kút viz bikk kút név alatt²⁵⁰, ezen ravaszlyuk sok anegdotát tartalmaz mert ha bele mén akar ember akar állat mikor a végít eléri a gödőrneke verembe képezheti magát mivel meredek s viz esése van eső szakadáskor itt ezen gödőrben néha találatott Catónak a pénze lehet a Romai üdőben rejthették el mert jó nagy csont gomb formájú egy oldala lapos más oldala domború a domború oldalán valami fejetlen ló artz kép másikon roszerű ki nyomott Romai vitéz és úgy látszó Romai nyomtatott forma írás betűk látatnak körülbelül egy új forintos s fél forintos nehézségük s igen finum ezüstbúl van év nem látható mikor öntödött s ilyen pénzt már találtak a juhászok több években 1. darabot kettőt, most már nem igen mutatkozik, mikor azon vizes esztendőek voltak s a föld sokhelyen meg szaladt 853 vagy 54ben akkor találtak kettőt az üdő óta nem. többet nem irhattunk Községünk búl. Miután Maradtunk M. Gergén Május 23-1864.

Rátz József Községi bíró
Miklós Mihály t. b.

²⁴⁹ A. m. csücsök.

²⁵⁰ A bikk szó későbbi betoldás, mellette # jelzi a lap alján található kiegészítést: *bikk kút név alatt.*

[274a]

Helynevek.
Miksi községből Nógrád megyéből

Miksi község Nógrád megyében; Lossonci járásban, mintegy $\frac{3}{4}$ órányi távolságban Lossoncz városától miksi név alatt egyedül ismeretes, lakossai tiszta törzsökös magyarok, hogy hajdanában más név alatt neveztetődött volna ezen község, lakoi nem emlékszenek, honnani népesítését a legöregebb bent lakók sem tudják megmondani,

Ezen község keleti oldalán a határon keresztül Lossonczról jövő fekete viz nevű folyó, melly máskép Lossoncz vizinek is neveztetik, – Terbelédi határba egy nagyobb Ipoly nevű folyóba folydogál.

Vadókás. egy Düllő neve, hajdan cseplyés,²⁵¹ most szántó föld.

Kelt miksiben Januar ho 9^{én} 865.

ifjabb Agoston József.
miksi bíró.

²⁵¹ *Cseplyés* 'bokros, cserjés, csalitos, apró csemetékkel benőtt'.

[275a]

Helynevek

Mlágýó-falu községből, Nógrád megyéből.

Járás Füleki

Székeshely: Fülek mezővárosa

[275b]

Mlágýó Falu.

Mlágýó szlávul: Mládzovo, magyarul anyit tesz, mint sarju, sarjadozó.

Körülbelöl 200 év előtt ezen helyen nem vala semmi falu. A protocollumok, melyek a turicskai egyházzal tanuskodnak, csak azt tartalmazzák ezen Községről, hogy 200 év előtt CzinoBányához mint leánygyülekezett tartozott, azután ettől elválván, Turicskával és Rónya Községgel önálló egyházat képezett.

Honnan népesedett e falu nem tudatik, arról azonban többen emlékeznek, hogy körülbelöl 200 év előtt²⁵² ott mindenütt tágas erdők terjedeztek, a hol jelenleg Mlágýó Község áll. Legrégibb családok Ondrejovics nemes család, és Balkonsky és Král²⁵³ nem nemes családok voltak, melyek talán a Kerékgyártásnak kedvéért, mint kerékgyártosok és pintérek²⁵⁴ itt ezen rengetek közt telepedtek le. Szorgosnak kellett lennie mindíg e népnek, mert ezen rengetekből már Maria Theresia által behozott urbarium rendezése idejében már is 8 egész urb. ház hely itt találtatik, jelenleg pedig 162 házhely van, melynek fele majorság és fele urbarialis. G Zichy és SzentIványi család régi időktől fogva itt mint Közbirtokos említetik.

Az egész Községben 216 tiszta evang. lélek van, 8 Katholikus és Korcsma haszonbérleje zsidó szinte 7. Házsám 40. – Nyelvre nézve mind szláv.

Szántóföldek. Keletről

Határos e falu; Keletről Rónya és Berzencze, délről: Kálnó, nyugatról CzinoBánya és Turicska, éjszákról Ozdin és Bistricska.

Szántóföldek; Keletről: Na Chotár, Dlhie Zeme; délről: Prielohy, Malý Lieskoučok, Kopáň, Pod Pirti és Do Tiríny; nyugatról: Košariská, Nad Járok és Roskováňa; éjszakról: Kopaňe, Do Lučín, Rúban és Na Záhumni.

Rétek. Keletről: Zdola Dediny, Rakítja, Okružle, Pod Strmý wrch, és Na Chotár. délről Suché Díeli, Mancelke, Mezi Zemi, és Do Pirín nyugatról:

²⁵² Ez a szó csillaggal megjelölve, a lap alján a következő kiegészítés olvasható: „Amint ezt az öregapák előadták”.

²⁵³ Ez a sor fölé írva, betoldva a mondatba.

²⁵⁴ Ez a szó későbbi betoldás, a sor fölé írva.

Spišjačky, Tvyře Mlyna, Mordárka, Balkowá, Mártonka, Oravcowá, és Bukowiny.

Legelő: Breziny, Na Košare, Na Pirti, Buchan es Vargová.

Erdők: Strmý Wrch, Cerník, Stráň, Zajačí Potok, Stukavica, Maly a Welky Lieskovec, Pereš, és Bukovina.

E falut mossá egyetlen egy patak, melynek neve Rieka, mely a CzinoBanyai²⁵⁵ hegyekben eredvén, lejebb a Katalin völgyben egy üveg és vasgyár kerekeit hajtja és Mlágýon alól Berzencze mellett az Ipolyba beomlik.

[276a] Említésre méltó helyek nem találatnak, sem érczbányák sem források.

Kelt Mlágýon 1864^{ik} év Junius 28^{kán}

Sebők Márton
turicska-mlágýoi ev. pap.

²⁵⁵ C S-ről javítva.

[277a]

Mohora

Mohora, régenten, szóhagyomány szerint, Mogora község eredetét homály fűdi. A jelenleg Mohorán lakó földbirtokosok levéltáraiban legalább ennek nyomára nem akadhatni. Hogy valaha Majthényiak birták egészen, kétségtelen; később azonban részint részletes eladások, részint örökösödések által a földes uraság szaporodott.

A főbirtokos jelenleg Gróf Péchy Manó.

A törökök száz éves uralma alatt elég szenvedés kijutott neki is, gyaníthatni, a határában találtató török táborozás helyiségeiről, és másodszor abból, hogy Szanda és B Gyarmatnak épen központján esik.

Határai éjszokról: Szűgy; éjszakkelet és keletről: Marczal és Haláp; délről Nándor; délnyugatról Debercsény; nyugatról: Vadkert; éjszaknyugatról pedig: Bakó.

Pataka, mely a határt majdnem kétfelé hasítja az úgynevezett „Feketeviz”, a Cserhát végpont [277b] nyugati részéből a herencsényi, gutási stb hegyeiből ered, mely azonban még surányi, terényi, szanda-váralyjai, nándori, debercsényi, halápi és bakói források és patakok vizével szaporodván, sokszor épen csak és leginkább Mohora rétjein nagy károkat okoz.

Erdeje, még e század első negyedében is elég volt, most azonban csak névleg van meg, de természetben egy szálíg kiirtott; a tájéket t. i.²⁵⁶ most is „Erdő”nek nevezik a lakosok.

Dülőinek néveredetét²⁵⁷ sem szóhagyomány sem okiratilag nem lehet kipuhatolni, némelyek azonban nevezetők után eredetükről mégis valamit homályosan gondolni engednek. Ilyenek: Hagymás, Dinynyés, Farkashegy, Öreghegy, Bánya, Nagykő, De-

²⁵⁶ A t. i. a bal oldalszélre van írva, a szövegben beszúrás jel utal rá.

²⁵⁷ Ez a szó a bal oldalszélre van írva, a szövegben beszúrás jel utal rá.

zső, Ürgehegy, Gyükő, Vinczúr oldal, Látóhegy, Vadalmás, Makó, Tamásvölgy, Baglyas, Nyires, Tulokvölgy, Erdő, Szilvás, Mogyorós, Völgy, Miklósvölgy, Kővágó és végre Viritő.

Körülbelül 800 ~~3/8~~ la[278a]kosának 3/8-át evang. és izraeliták a többi 5/8át pedig Kath. vallásnak tesszik, és mindannyian két nyelvet t. i. a magyart és tótot beszélnek.

Amint az egyházi hivatalos okiratokból és jegyzőkönyvekből kivenni lehet, anyahelységgé csak a múlt század második felében lett, de tulajdonképpen hogy melyik évben, az homályban van.²⁵⁸ 1731ik évben még Marczal a-nyahelységhez tartozó fiók-helység volt s 1755 ben Halápról az olvasható, hogy „filia ad Mohoram”; holott ismét a harmadik i-rat arról tanúskodik, miszerint plebániája csak 1772ik évben keletkezett, illetőleg építettett. Ezen évtől vannak meg csak anyakönyvei is.

A nyilvánosság érdekében csak ennyit jegyezhetett fel

Skriván István mohorai kath.
tanító és jegyző.

²⁵⁸ Itt egy szám át van húzva.

[279a]

Helynevek Mutsiny községből, Nógrád- megyéből

- [279b] 1^{szer} Nógrád. Megye, Posony kerület Füleki járás. Szekhelye BGYarmat. Község Neve Mutsiny – Mellette fekszik. délről pusztá Kis Romhány. Telki pusztá. Keletről – Pilis község – Alsó Bábí pusztá. Kis Mulyadka község éjszokról. pusztá Demecser Rapp község. Nyugotról – Kalonda és Tarnocz községek
- 2.^{or} A községnek csak egy Neve van Mutsiny. Azon a Néven bír bír helybeli elterjedessél Azon a Neven ismeretes Orszagszerte a körülötte fekvő falvak s puszták Mind Magyarok
3. Volt e a községnek hajdan mas elnevezése? Mutsiny pusztá
4. A község Mikor említetik leg korábban? Nemtudatik.
- 5.er Honnan nepesedet be? Zolyom Megyébül Toth Ajkuákkal.
- 6.er Mit lehet tudni köztudomasbül, hagyománybül irott vagy nyomtatott emlékbül a Nép eredeteről ertelmeről. Mindegyik nyelvü hely névre nézve? Semmit sem.
7. Hogy Millyen Nevek álnak a község határában a Düllőkre nevez? a határ tagositva léven, három Uráság birja – Nevezetesen Repeczky József. Özvegy Kovats Jónasné²⁵⁹, és Szantói Szabó ferencz –. Ejszokról. fekszik Repeczky Josef Úr birtoka pusztá Demetsere határral Őszsze kötve. Düllők Nevei, Szalonnás jó fekvésű fekete homokos föld – Pallag olly mineműségű mint az első – Gazlas. Vadvizes sebes – hegyes föld – retje Nints – Legellő Öllyves Kotlik Szalonnas oldal hegyes legelő – Pesnya oldal – Árnyek Kovats Jánosné Aszónye – Düllők Szántó földekre nézve Pallag, Kastely domb – fekete homok, – Motsolyás. fekete homokos. Kis Öllyves hegy oldal – Vadvizes siker. – Babos felye – szinte olly minőségű – Retre nézve Motsolyas nyilás kielegitő jó takarmanyt terem – Legelőre nézve. Babos oldal. Almaszó völgye – Pesnya. Melly csak juhok számára adhat egy keves silány legelőt. Erdőkre nézve. Pesnya Oldal – Almaszó fiatal fakkal benöve – Szantói Szabó ferencz Ur birtok része Delről fekszik a pusztá Telki pusztá kis Romhanyi határral Össze függésbe – Szantó foldekre nézve düllők Nevei. Nagy ret – feketes homokos – Lapos – vadvizes siker föld – Malatna vadvizes siker. Telki lapos – szinte ollyan mineműségű pusztá Egreszói tablák könnyű homok
- [280a] Almaszói tabla. fekete homokos. Bitang allya olly minőségű. Betang oldal siker kövitses. Egreszói tábla hegyes homokos – reszint sikeres – Ré-

²⁵⁹ Jónásné 'Jónásné'.

Mucsiny

tekre nezve. Egresszó völgy. Csikos hegy allyai retek. Baba Guzsalyas so-
vany szénát terem – Legelőkre Nezve Hegy allya Babos oldal. Malatna lapos-
sa. Juhok számára Csekely legelőt adnak. Erdőkre. Hegy allya fiatalos. Egresszó
oldal fiatalos – Babos oldal. fiatalos – vagasokkal van elfoglalva – Szőlőkre
Nezve – Öreg hegy Bitang hegy jo siker bort ádnak de keveset.

A közseget 230. lelek lakja. Vallás Rkath – evangélikus. és reformatus is
– beszélnek Magyar és Tóth nyelven –

Az egész határ állását bizonyosan nem tudni de lehet 1400. Catasralis hold –

Kelt Mutsinyben July 28.^{an} 1864

Jegyzette hités Jegyző
Agócs Jánosmk

Rusznak Mihály Biró

[281a]

Helynevek

Nagy Berczel községből, Nógrád megyéből.

[281b] 1 Berczell község Nógrád megyében. Pozsonyi kerület Szécsényi járás-hoz tartozik, székhelye Szécsény. E' község területéhez tartozik Kis Berczell és Fogacs pusztája is.

2. E' község neve országsszerte Nagy Berczell név alatt ismeretes.
3. E' községnek hajdan sem volt más neve.
4. Neve századok óta említetik.
5. Lakossága e' községben népesedvén meg, mint egy század év előtt, lakossai tót ajkuak voltak, jelenleg azomban annyira meg magyarosodtak, hogy őket tót nyelven nem hallani beszélni. A lakosság száma 256, többnyire Rom. Katholikusok.
6. A' község eredetéről nem emlékeznek, határos pedig keletről Bérrel, délről Vanyarcz és Gutával, nyugatról Kövesddel, éjszokról Becske és Ordas községekkel.
7. A' község határában előforduló topographiai nevek: Kis erdő, hajdan erdő, jelenleg szántó föld. Nagy osztás szántó föld, Kis osztás szántó föld s' rét. Piske alja legelő tér²⁶⁰. Büdös tó Kopár hegy mellynek éjszaki oldalán T. Rakászky Antal úrnak angol izlésre több ezer darab nemesített gyümölcs fái díszlenek, nevét az hegy alatt el folyó forrás víz büdös szagától nyerte. Árnyék szántó föld árnyékos helyen. Szép hegy kies fekvésű szántó föld. Czolhány, szántóföld. Macskárok, hajdan erdőség jelenleg szántó föld. Leshegy, erdő s' szántó földek. Kőles földek, régenten kőles termő hely. Cseres, szántó föld. Sziráki völgy legelő tér s' szántó föld. Farkas berek, régenten erdő jelenleg szántó föld. Krásznai írtás kies fekvésű szántóföld völgyében rét s' jó forrás víz van. Völgy, rét fölött szőlőhegyek. Szalas, szántó föld hajdan falu lehetett mivel az ott ásott pincze lyukak maradványai még jelenleg is [282a] láthatók. Lapaj malma réthely, hajdan völgyében malom volt a' molnárt pedig Lapajnak nevezték. Kratyina szántó föld. Iarina egy völgy melly gyakran beiszapoltatik s csátét terem. Meleg völgy, szántóföld. Basa rét hosszan terjedő rét. Kis Kút, szántó föld s' rét hely, völgyében jó forrás vize ismeretes. Oszak. aszatot termő rét. Gátója, Kopár szántó föld. Kövesdi oldal, legelő tér. Kápolna düllő, szántó föld, a' földek Közepett Kisszerű Kápolna van. Falu felett, éjszaka felé szántó földek. Erdőbe véggel, szántó föld. Forrás, szántó föld egyik ága Galga vizének e' forrási völgyből ered. Málé oldal, szőlő

²⁶⁰ Elképzelhető, hogy a lejegyző tévesen írva *rétnek* szánta.

hegy. Öreghegy szinte jó ízű bortermő hegy Berczeli hegy, szőlő hegy mellynek legtetetjén síkság van s' szántó földek. Csurgó szőlő hegy éjszaki része erdő ezen hegy oldalából fakad azon forrás víz, mellytől e' hegy nevét nyerte. Erőshegy, Bika hegy, Csapás, Kövecses szinte szőlő hegyek s' jó bortermésökről nevezetessek.

Fogacs puszta foglalás által jutott a' berczeli Uraság birtokába hajdan a szomszéd becskei urakkal pör alatt volt, igen szép fekvésű hely, dúlló nevei: Pinurka, szőlő hegy. Bögő, szőlő hegy, viszhangjáról nevezetes. Fogacs, szinte jeles s' jó ízű bortermő hegyek, e' hegy tetője oldalában nevezetes forrás víz van. Fogacs hegy völgyében két vízi malom is találtatik.

Kelt Berczelen Decembr 20 863

Sámpory István
Szolgabíró

[283a]

Nagy Darótz.

- 1.^{ör} A község e nevét Nagy Darótz honnét öröklötte, a nép között semmi emlék sem írásban, sem hagyományilag fel nem mutatható: e község jelenleg Nográd Megye, Füleki járás köz igazgatási Szolga Biróság alá, Adó kerületre nézve pedig a Losontzi Cs. Kir. Adó hivatalhoz tartozik: Népesége Száma:²⁶¹ törzs szó kiejtésű Magyar ajkú Nemzetség, rom. kath. vallásúak honnét származásukról sem bizonyos nem tudatik, van közöttük néhány meg telepedett Czigány család is, vannak e községből kivezető közlekedési utak. Ú. m.
 - a.) Napkeletnek. Gömör Megye szomszéd Guszona helység felé, a Templomtól balra, Szuha folyón, Bilin nevű legelőn, Kata pallagon Szakolya patakon át Guszonára.
 - b.) Délnek szinte a Templomtól balra, a Szuha hidján, Csirintz kaszállón, falu hely alól, a Kis mezőn át, Sávolyba.
 - c.) Délnek a Templomtól jobbra, a Tripolyán, Teleken, Vátyin, Závoz, Piroska kút patakán át Bozítára.
 - d.) Délről A Teleken át nyugotnak: Nagy kiskúttól, Vátyin kúttól, Lyuk erdőn át, kotsin járható Nyitrára, a Vatyinkút völgyön Závoz hegy tetőn át gyalogút Ipoly Bolykra.
 - e.) Nyugotnak a Temető mellől Kis Nagy Motsáron át, a Losontzi, és Rima-Szombati Ország útba ereszkedve Pintzre, ugyan ezen útból ágazik Nyugoti Eszak²⁶² a Kiskeresztúri mezőn át, Nagy Keresztúrra.
 - f.) Eszaknak; Kertallyai hosszakon, Kiskeresztúri mezőn át, Osgyánba
- 2.^{ör} Külhatárokkal határos: 1.^{ör} Keletről, a község birtoka Kis Erdő Guszonai határral, 2.^{ör} Délről, Herczeg Kóburg birtoka, a Bél erdő Sávolyi határral. 3.^{ör} Délről Közép patak, szántó földek Bozítai határral. 4.^{ör} Nyugotról Lyuk Erdő a Bozítai Erdővel. 5.^{ör} Nyúgotról északfelé Pintzi, és Nagykeresztúri erdő Úgy nevezett Bolyom Erdővel. 6.^{ör} Északról. Kiskeresztúri szántóföldekkel.
- 3.^{ör} Szántó földjei düllők szerint: Délszint Telek, Közép patak, Ivó kiskútnál, Cseres, Viklyén, Tó, Marha itató kútnál, Piroska kút környéke.
 Nyugoton: Závozkút köre, Vatyinkút kút köre, e [283b] Néven düllő utakú, a Kis Teleken át, Kis nagy Mangának, Vátyinnak
 Északon Galyagos, Nagy kis Motsár, Temető melléke és Hossz.

²⁶¹ Kihagyták a számadat helyét, és végül nem került oda.

²⁶² Itt javított, átírt rész következik.

Nagydaróc

Zálogos Horkovits féle birtok

Melly a belső határtól külön áll, de össze köttetéssel.

Ennek dűllői. 1. Miskaszeg. 2. Mellék rét. 3. Határ patak, 4. Osgyányi határrajáró. 5. Zsidokrajáró, 6. Hosszú pallag, 7. Zaluzsányi gyalog út. 8. Nagy-föld. Osgyáni útrajáró.

Határos 1.^{ör} Nyugotról Rozás, Veselény, Zsido pusztákkal, 2.^{ör} Északról: Osgyányi határral, Keletről: Guszonai határral, 4.^{ör} Délről Kis és Nagy Keresztúri határral.

4. Van még e község határában nevezetes hely. az úgy nevezett falu hely: hol szazadok előtt a Mostani Nagy Darótz helysége e névvel feküdt, de víz állós, lapályos környéke miatt a Templomba mely jelenlegi helyén állott, Viz áradásoktól, és nagy saraktól gátoltattva nem mindenkor mehettek, az okból a Templom körében át költöztvén, hol mai napig is laknak, telepedtek le.
- 5.^{ör} E helység határanak fő folyója, a Szuha folyó megy a a Guszonai és Kis Keresztúri határoktól a helység alatt. Keleti oldalon, hol viz bővében Koburg Hertzeg Uradalom malmot hajt, kigyodzik le a Bozítai határig, keletről, délnek, e folyóba keletről a Guszonai és N. darótz határon nyugotnak ömlik a Szakolya patak alább a Csirintz patak a N. darótz határba szinte nyugotnak. Nyugotról Keletnek; Galyagos, Vátyin, Závozs, Piroskakút pataka.

Kelt Nagy Darótzba Junius 6.^{án} 1864.

Kiss Ferentz msk
N. Darótz községi
Jegyző.

[285b–286a]²⁶³

[Nagyfalu]

Megye: Nógrád.
Szolgabírói járás: Fülek.
Község: Nagyfalu

Helynevek.

[285b]

A Községnek hányféle neve él most: melyik ismeretes ország szerte.	Hajdan a Községnek más elnevezése.	A Község mikor említetik legkorábban?	Honnan népesített?
Kétféle u. m. Tót elnevezés szerint. Welkej-sa. Magyar elnevezés szerint. Nagyfalu, a' melylegösméretebb.	Welkej-sa.	A midőn Mocsáry Család kapta Donátióba.	Tótok lévén törslakosok.

[286a]

Mit lehet tudni köztudomásból; írott vagy nyomtatott emlékekből a név eredetéről?	A Község határában több előforduló többi topogradhiai nevek. u. m. mező, dülő, Kaszáló, sat.
E Községet hajdan nagy erdőség Környézte, ezenkörülmény szolgált nagyra okot, honnét a' Község Nagyfalu nevet kapot.	Éjszának nyúló hajdan egészen az erdők közt fekvő rét, miután rajta gyakran farkasok feltűntek, <u>Farkas</u> rét nevet nyert. A monda szerint Nagyfalu határa hajdan sokkal kiterjedtebb volt, mint jelenleg, hanem a birtokos Mocsáry Család egyik tagja – ugymond – lófutatósi fogadási alkalmával elvesztette, a Kálnói határtól szomszédos részt, e részt most is <u>Mocsarnak</u> neveztetvén s eszerént az alatta fekvő dülők <u>pod Mocsarom</u> nevet viselnek. Egy a falu éjszaka részén fekvő völgy, az ot találató jó minőségű és kimeríthetetlen mennyiségű fazekas agyagról <u>Hliniszka</u> nevet visel.

²⁶³ A szöveg egy fekvő tájolású lapra, a 285b–286a oldalra van lejegyezve. A tényleges jelentést tartalmazó táblázat első négy oszlopa a 285b, a másik kettő a 286a oldalon található.

Nagyfalu

[285b–286a]

Kelt Nagyfalun októbr. 29^{én} 1864

Háanko Lajos jegyző

P. H.²⁶⁴

Lörincsik marton Biro
Páál janos t. b.
Antalik András t. n.

²⁶⁴ A pecsét felirata: GEMEINDE NAGYFALU KÖZSÉG.

[287a]

[Nagygéc, Kisgéc, Pusztagéc]

Szécsényi Járás

Nógrád megye
N. k. p. Géc

^{1^{or}} Nagy Gécz község Neve? Hanem Nagy Géczbe foglaltatik Közép és Duzma Gécz a' mellyeknek külön határjai vannak, és mind Curialistak.

^{2^{or}} A községbe régebb időkbe három Család lévén u. m: Ficsor, Szerémy, és Gécziek, most jelenleg már több Családok vannak.

3. Az egész községben létező lakosok Magyar nyelvűek.

4. Ugy ezen községhez tartozik Pusztá Gécz, és Pusztá Kis Karpi Gécz, ezeknek is külön határjai lévén

5. Közép Gécz határjába e következő dülők találhatnók.

^{1^{or}} Lapos Erdő nevű régebb időbe erdő lévén, most Szántó föld, mellynek a határ bércezen egy Cserkő ércz vezetett Lóczi és Szécsényi határon. – Cseres oldal és Cseres állj, az álljba egy patak vezetett, az oldal gödrös és Kavitsos. – Gubó bérce egészen elárkosodott hely. – N ortás oldalos Szántó Föld. – Búdós Sár oldalos Szántó föld. – Laposak Szántó föld, ezen földek alatt Kaszáló rét. – Batoncza mellynek a' határján egy folyó patak létezik, többször kiszárad. – A Búdós Sári foldeket, a' Laposi földektől egy igen mély Árok szétvágja. – Csapas bérce emelkedett hegy. – Sütő völgy, mellyen egy mély Árok vezet le a' faluhoz. – Horka oldal, oldalos és víz mosásos. Kesely foldek ezeken is a' felső részei Víz mosások. – Szalmás rétre járó Kender földek, mellynek a' végétől a' faluból Szécsénybe vezető Ország Út létezik, Ezek alatt Kert állji rétek, mellyet nyáron át többször besrankol²⁶⁵ viz. – Kert állji föld emelkedett homokos hegy. – Mioktető, kis berekre járó. – Harsas, mellynek az állján egy mély Árok vezet a' teteje emelkedett apokás haszon vehetetlen hegyek.

Duzma Gécz közt Víz Sarkolások melly a' falút két részre szakatja. – Dülői feljáró, lejáró agyagaska. – Vas Mikos Szántó földek. – Elő rét, melly egy része Kaszáló, mas részre posványos haszon véhetetlen a' Kaszálót is a' Víz gyakran elönti. – ezen rét is föld közt a' faluból vezet megyerbe egy Ország Út. – Tó hegy tetején szántó föld az oldal egy hirtelen meredek haszonvéhetetlen legelő. – az állján kiszarathatatlan motsolyos hely. – Kis tó hegy. – Pogány oldal egy Szálfa. Bornyu delelő. – Nyerjes, Birmaha, Kis lapos sovány oldal, Kisvölgy – Szőlő hegy melly Szántó földek emelkedett hegyekből, és közte

²⁶⁵ A német *schracken* igéből származik: *besrankol* 'korlátoz, akadályoz'.

nagyobb és Kisebb árkokból áll, és a' közt gabonás rét, melybe kiapathatatlan [287b] Kis Kút találtatik, ezen rét a' sok gödrökből többször bevánkoltatik. – Kender föld mély lápai dülők, – Mogyoroska. – Méhes. – mely emelkedett gödrös köves hegy, melynek az állján kezdődik egy gödör és apathatatlan forás folyik le a' falu közzé, mely folyó mély lápai folyónak neveztetik. – A gödröktől mély lápa széles telelő hegy. – Bakonya és Pilinyi út tető. – Kanyafa oldal gödör lápa által járó, ezeknek Szántó földek, mely emelkedett hegyek s Kisebb nagyobb gödrök közte vannak. – homokos és apokás földek, ezek közt vezet egy közlekedési út Szalma Tertsre és Pilinybe, a' falu felett egy emelkedett hegyen a' Temető létezik. –

Pusztá Gécz emelkedett hegy alatt a' víz gyakran meg rohánya²⁶⁶, felette termo Kőszirtek vannak. – Határán forduló dülők Várad, melynek egy része Sovány Szöllők Keveset termenek. – Más része elhagyatott földek. – Gyopár Sovány legelő, melynek egy része Árkos, Köves, a bércz illyén egy termő kőszirt vezet. – Hagymás emelkedett köves hegy az állba szántó föld. – Kápolnafa völdgy és Szén égető emelkedett hegyes és gödrös legelő. – Horka egy része elhagyott Sovány Szöllők mellette Szántó földek. – Nagy Motsár, melynek az állján egy kiapathatatlan forás patak vezet le Dolyannak. – Ortás, Csepkes, Méhes, Kis Motsár, melynek a' végeitől a' Szécsényi, és Dolányi közlekedési út, az úton belül Kövitses Szántó föld, ugy Kaszaló rétek. – Száraz rét. – Szilfa – Füveszők. – Követses állja. – Bakalán Kertyini, mely többnyire Szárazák Keveset termenek.

Pusztá Kis Karpí Gécz elingovanyosodott Sároshely, szoros völdgybe létezik, – határjába a' dülők nevei:

Vinczehegy, mely emelkedett hegyből áll, a' bércz ilyen egy termő Kőszirt vezet Dolányi határnak egy része az tetején erdő, más része az oldalak Cseplés legelő, az álljakon szántó föld. – Mély árok Szántó föld, hegyes hely. – Sarina oldalos legelő. – Kosariczka szántó földek. – Bakonya, melybe egy része Szöllő, más része hegyes legelő, és Szántó föld is találtatik, az álljain. – Lencsés egy része Szöllő, más része emelkedett legelő az álljakon szántó föld is találtatik. – Köpő egy része Szántó föld, az állja motsáros Kaszaló rét. – Kerek hegy Szöllő és Kerítés, mely emelkedett hegy oldalba ejczaknak [288a] fekszik. – Tó nevezetű rétek, mellyen egy Víz csatorna Dolanynak vezetetik –

Kelt Nagy Géczbe Jan: 2^{an} 1864.

Szerémy András bíró ×
Szerémy János
Köz birtokos

Elöttem
Gömőry József
hites Jegyző előtt mk

²⁶⁶ *Megrohanja.*

[289a]

Helynevek

Nagy Haláp községből, Nógrád megyéből

- [289b] 1 Nagy és Kis Haláp, – Nógrád Megyében a' Szécsényi Járásban fekszik, – Nagy Haláp már 1500^k óta a' Marczaly Család, – Kis Haláp a' Vattay Család birtoka, – 1555^{be} a' Törököknek fűzették az adót, – a' körül fekvő falvakkal kik határosok, ú m. Nándor, – Mohora, Surány Terény, – Szanda Várallya
2. Nevét mindenkor tartotta Nts KHaláp, – mindenkor magyar helység volt NHaláp, és Curialis Pusztája jelenleg is KHaláp, – 's jelenleg is mint hajdan magyar ajkuak lakossai
- 3.^k kérdés a' 2^kba ki van merítve
- 4.^k Régi oklevelekben, 's osztályokban 1506^{ba} mint Haláp, – 's Kis Halápi Pusztája érintetik
5. A népesítése régi, 's magyar lévén, – mikor nepesítették, – régiségénél fogva ismeretlen
- 6.–7. A' Határban lévő düllők nem érdekesek, – NHalápi határba, – mely alig 1200 Magyar hold, – apró düllők vannak, – mint Segges, – Nagy oldal, – falu hely, – Kő oldal, sat. – a' KHalápi Határban Lazonya, – Hosszak, Kigyós, – Kis Halápon nevezetes egy régi föld várnak nyoma, – mely inkább Örhelynek neveztetthetik 's jelenleg Ríz partnak neveztetik

Kelt Nagy Haláp Decbr hó 29^{én} 1863

If: Zemléný József
jegyző

Sámpory István
Szolgabíró

[291a]

Helynevek

Nagy Keresztúr Község Nógrád Megyéből.

- 1.) Nagy Keresztúr Község fekszik Gömör Megye határ szélén a' Pest és Kassai fő Ország Út vonalán, Nógrád Megye Füleki Járásban, Keletről, Osgyán, és Nagy Darócz Községekkel határos, Délről szinte Nagy Daróczi határral határos, Nyúgotról Ipoly. Pinc Községgel határos, és Éjszokról Poltár, Községgel, és Perenna Pusztával határos, Hegyes és Völgyes határának $\frac{1}{3}$. része, Lábos Erdő Tölgy és Cseres, Gubits és Makk termű fáival. –
- 2.) Fent nevezett Község ember emlékezete oltá mind ekkoráig Nagy és Kis, Keresztúr Község. név alatt esmertetik. –
- 3.) Hogyha valaha más néven neveztetett volna is, hanem arra jelenleg senki nem emlékezik, éppen Nagy és Kis, Keresztúr Név alatt esmeretes. –
- 4.) Nagy. Keresztúr Község 150. év előtt Pusztá volt, és hogy Községé lett, annak 100. évje lehet, népe tót ajkú Evangelikusok, hanem Magyarúl is beszélnek, – 40. évek előtt birtokos Uraé lévén. Tekintetes Tornallyai Károly, T. Komáromy Ferencz, és jelenleg sok birtokos Urai vagynak; – úgymint, Herczeg Coburg, $\frac{1}{3}$. Majtingló, $\frac{1}{3}$. Denike, Tens. Gentsy Károly, T. Szakall Antal, T. Fáy Család, T. Madarasy, T. Okolitsányi, T. Máriásy, T. Vataj, T. Pongrácz, és T. Körtvélesy Urak. – Nagy, Keresztúr Község határa, mind Nemesi birtok, a' Köznépje Majorsági Zsellérek, hanem a' Kézi munka Kötelezettségtől magokat meg váltatták. –
- 5.) Nagy Keresztúr Község be népesítéséről mi sem tudatik miután semmi régi irományai 's okiratai nem letéznek. –
- 6.) Nevét is mitől vehette arra sem emlékezik senki. – hanem a' nép beszédje után valaha. N. Keresztúr Község, Veselény, nevezetű Parton létezett, 's amint mondják Magyar Ország dúlásokon Mongol Tatórok, vagy Kuruczok által el romboltatott, mostanába pedig azon Veselény Hegye szántó föld, hol többször történt szántás alkalmával, több fal forma meszes Köveket találnak, és a' Templomok jelenleg Kosztolitsko nevű szántó föld helyén lévén a' hol valaha a' mostani nép beszédje szerint, egy régi szentelt vizre használhatott Kő edényt találtak, hanem azt sem tudják hogy hová lehetett, ezenkível Motsári nevű réten, egy Kút lévén jelenleg ugyan beomlott gödör, 's azon gödrött többször be akarták tölteni, hanem soha be nem bírták tölteni, a' mint mondják azon Kútba. – [291b] hányták volna a' régi N. Keresztúr Község Torony Harangjait. a' nép monda szerint többször hallatszott, azon a' helyen föld alatti forma harang szó. –

- 7.) A' régi N. Keresztúr Község igen népes és Nagy Helység lehetett a' mint mondatik, hanem a' jelenlegi együve vett, Nagy és Kis. Keresztúr Község hozzá tartozó Pusztai lakokkal együtt 36. lakházból áll; – Nagy és Kis. Keresztúr Község határában Következő topographiai nevek fordulnak elő: – 1.) Bolyom eleje szántó föld, Közép termésű, 2.) Antal haraszt, Szántó föld fél helyen Közép termésű, 3.) Antal Kútja, Egyenes terjedelmű helyen fekszik $\frac{1}{3}$. Szántó $\frac{2}{3}$. Rét, Közép termésű, 4.) Dánsa alatti rét nagyobb része szántóföld, 5.) Barakon és Fehér Kút, $\frac{2}{3}$. szántó, $\frac{1}{3}$. Rét, Közép termésű, 6.) Kosztolitsko és Magska berek, fele szántó, fele. rét, Közép termű; 7.) Pusztá Rózsás, több legelő, szántóföld és Rétje, Partos, 8.) Alsó, Közepső, és felső, Veselény, szántó földje, Rétje, és Legelője, Közép termésű; 9.) Veselényi Part, Kevés szántó földje, több legelője, Partos fekvésű helyen fekszik Közép termű, 10.) Motsár és Part földek, szántó, Hegyes, hely, veres siker természetű, 's Közép termésű, 11.) Szoláti Csevicze, nagy Kiterjedésű partos, völgyes, Erdőség; 12.²⁶⁷ Csevicze, szántóföld, és borókás legelő, silány, sovány termű, 13.) Hármás határ partos fekvésű, lábas erdő tölgy, és cser, Gubits, és Makk termű vén fáival, 14.) Bolyom Erdő, Kis. Keresztúr Pusztához tartozik, Gubits, és Makk termű vén fáival $\frac{1}{8}$. részbe, szántó földje nagyobb részbe, lábas fái szénnel égettetett több birtokos Uraságé. – 12.) Sz. alatt Csevicze nevű Döl-lőbe, jó savanyú víz Kútja vagyon, annak erejétől minden évben 1. 2. ember halálosan belefűl.

Nagy Keresztúr Község hatóságához tartoznak, Pusztá Rózsás, Tens. Madarasy Úré, Közepső, Veselény Pusztá, Gf. Majtinglóé, alsó Veselény, Pusztá, Herczeg Cóburgé, Felső, Veselény Pusztá, Tens. Kétszery Úré. –

Mínthogy régi iromány 's okmányai nyomába nem juthatván, semmi régi nevezetességgel nem szolgáltható;

Haviár Soma
h. jegyző által.

²⁶⁷ Későbbi betoldás. A számozás a későbbiekben nem pontos.

[293a]

Helynevek

Nagy Kürtös Községből, Nógrád megyéből.

1. Nagy Kürtös, falu, tartozik Nógrád megye Kékkő járásához. Ezen Községhez tartoznak, benépesített düllők Prs, és Dolina, és még pusztá Darvaska.
2. A helység eredeti tót neve: Velký Krtyš. Van közelében mintegy ¼ órányira fekvő Kis Kürtös (Malý Krtyš) nevezetű pusztá és, mely azonban Külön hatósággal bír.
3. E név ember emlékezet óta volt divatos: más elnevezéssel nem is bírt soha.
4. Az Evang. Egyház legregibb anyakönyve nyomán, legkorábban említettik a Község 1643 évben, amidőn (...) ²⁶⁸ Braxatoris Ádám volt ezen Ev. Egyház lelkésze.
5. Honnan népesítettett legyen a Község, erről nincs tudomásunk. Annyi bizonyos, hogy lakosai mindig tótok valának, a miről a düllők tót elnevezései eléggé tanuskodnak.
6. Nagy-Kürtös – Krtyš – veszi nevezetét, a közötté lefolyó hasonnevű pataktól, – mely Lesti határban, – innen körül belől három órányira eredvén: ezen nevezetét egész Ipolyba szakadtáig, Szelestyén mellett, – megtartja. – Helységek, melyek határait mossa a' Kürtös potok, Következők: Lest, – prs – dolina, – N. Kürtös, – Kis Kürtös, – Kis Ujfalu – Szklabonya – pusztá peszerény – Zsély – Zahora, – Szelestye, ez utolsó mellett, B. gyarmathon felül, – Ipolyba szakadván. –

Az eredeti tót elnevezést illetőleg, – Krtyš, szarmazik Krt, vagy Krtica – szótól, – mely annyit jelent – mint: vakand, vakandok. – latinul talpa, németül Maulwurf, – meglehet, hogy Krtyš-patak eredeténél, – a lesti fensikon, – sok vakandturások találtatván: – az ott eredő patak is, természetesen Krtyš-nak, – vakand-patakjának neveztetett el. Ez vólna az elnevezés etymologikus származása.

7. Nagy Kürtösi határ düllők nevei

[293b] a.) Szántóföldeknél: vrch hlavy; – Spodke hlavy; Rizava z dola banskýho potoka; Kratiny; niže studni; pod háj; zdola hrazjanskej cesty; záhumnice; u Kríža; široky prjeloh; – pod vápenice; prše; dolina; nad mlyn; nad višniš'ťe; pod skálim roveň; z dola dúbravy; za viničke; bukov potok; variáše; vozárka; horáje hluboko; pál... ²⁶⁹ strana; mezi lješta; – záhumnice na jamu; brest; potoke; hrb; na dube; benčjáke; dolnjé

²⁶⁸ Itt ki van húzva egy szó, amely nem olvasható.

²⁶⁹ Olvashatatlan szórész.

- hluboko; nad jazarom; čerešňjake; homoke; veselý vrch; prašnice; mut-vice; és grósz.
- b.) réteknél: prše; hornjé lúke; trávnike; potočok niže studni; šarkanovsko; banšt'jake; niže list'ího potoka; list'jake; grósz; medokišná dolina; prevzá-cené potoke; darvaška; potok; zad'jel; és bukovpotok. –
- c.) Legelőkbén: jazaro, és pažit'.
- d.) Szőlőkben: Viničke; Sviňačke; pod Klínkovica močár, – plechovský vršok; ebeckovský vršok; és selské vinice.
- e.) Erdőkben: Darvaška, dubrava; velká hora; Staveno; és Klinkoviča. – ezen utolsó „vystrč” nevezet alatt és forogván a nép szájában. –
8. Végre Szomszéd helységek, melyekkel Nagy Kürtös határos, következők: északról, Kékkő – mezőváros; Keletről Szelcz, Kis, és Nagy Sztráczin; – délről Kis Kürtös, nyugatról Alsó, és Közép Palojta, – valamint egy része dacsó Lami határnak. – Kelt N. Kürtösön 1865^{ki} Január 10^{kén}

Közli

Rasanicky Károl
lelkész.

[294a]

Helynevek

Velký Luom, Nagy Lam községből, Nógrád megyéből.

- 1.) Ezen Község Nógrád megyéhez, Lossonczi, (1859–1861^{ig} Gácsi) Szolgabírói járáshoz tartozik.
- 2.) Nagy Lam (Velký Luom) községnek csak egy neve él most. lakosai szlávok, saját öltözetet bírók.
- 3.) Hogy valaha más elnevezése lett volna a' községnek, nem tudatik.
- 4.) A' község valami 300 évek óta emlétetik.
- 5.) Honnan népesítetett nem tudatik.
- 6.) A' név eredetéről mit sem tudatik, – hihető azomban hogy ezen község ~~Nags~~ a'²⁷⁰ felső Nógrádi hegyeken lévén, – a' hol csupa köves hegyek vannak, valaha nagy kőbánya volt, mi a' totok „Lom”-nak nevezik, nagy kőbánya „Velký Lom, Luom, nevét nyert.
- 7.) A' határban több topographiai nevek fordulnak elő; tudni illik:
 - a.) Dielec szántóföldekből álló hegy
 - b.) Močari, Močiarka, vadvizet földek és rétek,
 - c.) Nad Haj
 - d.) Rubaniská természetes névvel ellátott szántóföldek.
 - e.) Líškovica miután sok róka ezen a' hegyen az előtt tártózkodott, nevet kapott azon Líškovica, (rókahegy)
 - f.) Miskou vrsok erdő
 - g.) Pod Pukanec erdő és legelő
 - h.) Borok legmagasabb hegy határos Turopolyai és Veres községi határral.
 - i. Hora Nemcowa, erdő, hoñan kaphatott azt a' nevet nem tudatik
 - [294b] k.) Pusztatina Lähotka (puszta lehota) a' hol 2 malom, erdészlak és juhakoly létezik
 - l. Práskowa erdő (puszta)
 - m. Dolinke, két völgyetske, melyben rétek léteznek.
 - n. Horná rieka Turopolyai határból származó folyó.
 - o. Umrľcia cesta traditio szerint, ezen az úton az előtt midőn még Turopolya filialis ecclesia volt, Szennához tartóznán, – saját temető helyel nem bírt, a' halottait Szennára ~~hor~~ mint An̄ya Szent Egyházba, és közös temetőbe hordatták; nevét kapott 's öröklött Umrľcia cesta.
 - p. Pálke, Podlazi szántóföldek rétek és legelő.
 - q.) Pri studny dolinka saját természetes névvel ellátott rétek.

²⁷⁰ Az áthúzott szó fölé írva.

- r.) Dubrawa természetes névvel bíró tölgyfa erdő, totúl Dúbránda
- s.) Skodina rétek és szántóföldek
- sz. Beničow d'iel Süllyei határral szomszédos hegy.
- t.) Urbankou wrch bérczes hegy.
- u.) Noviny szántóföldek
- w.) Velká močar mocsáros helyen lévő rétek.
- v.) Na Klinčok szántóföldek.
- x.) Huorky, D'ielnice szántóföldek és legelő.
- y. Pod hruske d^{to}
- z.) Pod Ulicu szántóföldek és rétek, falu alatt.
- zs. Močidla, lúke rétek és Kender asztatók; van ott legbővebb vízi forrás a' határba, hol a' kint legelő marhák számára, szükséges náluk is, itatásra, találkoznak.
- aa.) Záhumnia szántóföldek belső fundusok felett.
- bb.) Kopanice szántóföldek és rétecskék
- cc.) Členkovica legelővel ellátott hegy, Miletinczi puszt[295a]ta (mely szennai határhoz tartozik) szomszédságában.
- dd.) Stráňa partos legelővel ellátott hegy
- ee.) Strehowica dolinka, völgyecske, hol rétek és szántóföldek találkoznak. Ezen völgyből ered azon patakocska, mely Felső és Alsó Sztregován keresztül fut, 's honnan alkalmasint azon folyó meletti lévő községek nevüket kaptak: Strehowá horná, dolná.
- ff.) Barboriná szántóföldek és legelő; régi út is erre vezet Nagy Lamra.
- gg. Starý wrch, pustý bok szántóföldek, többnyire árkos legelő.
- hh. Potok rétekkel ellátott völgy
- ii.) D'iel száraz Brezovai községgel határos hegy.
- kk.) Kustniarvje wrsok, szántóföldek egy kis hegyen.
- ll.) Osičia, chrapowá szántóföldek.
- mm.) Búdown wršok, Kačaňe d^{to}
- nn. Záhumná, korí čištve rétek a' nevét kapott teknő formájú völgyecskétől, Korito, Kori čišťe. (Kétféle írásmód – magyaros, szlovákos)
- oo.) Loňec pusztja Lahotkán túl eső határbeli erdő.
- pp. Lipovník, Klopáčka községi földek és rétek az erdőkben.

Kelt Nagy Lamon Május 30^a 864.

Goldperger József
községi Jegyző

Jakuss János bíró
Murar György
Tupa György
Tornyos Tamás

[297a]

Helynevek.

Nagy Oroszi mező Városbol Nógrád Megyéből.

Nevét ama Ruthenektől máskép Oroszoktól nyeré, kik a honfoglalás korszakában ős apáinkal beköltözködvén hű szolgálataikért N. Nógrád megyében birtokot és lakhelyet kaptak; 's mert Nagy és Kis Oroszi egy uradalmat tevének, fejedelmök mint igen szép és egészséges helyen – hol ma sem ritkaság a 100 éves ember Kis Orosziban lakott ama helyen, hol ma a kápolna és Kalvari a áll.

E nép nagyon hű és szolgálatkész volt, jutalmul nevezetes kiváltságokat nyert Mátyás Károl Lajos 'Sigmond Ulászló Ferdinand és N. Lajos Királyoktól nemcsak, hanem mint valamely megbizottak az uralkodónak vagyonát és személyét tartozván őrizni, ezenkül nem katonáskodott és semminémű adónak alája vetve nem volt. A Királyi udvarban rendesen két ajtó őrt tartott, ruházott és fizetett, királyi városok jogával élt, és Oroszfalvi szabad polgároknak hivattak; az uralkodó teremeibe mindenkor szabadon léptek, árulókká soha nem váltak, 's 1700^{ig} kizárólag a Magyar kir. Kamra védszárnyai alatt állottak, mely kegy és kiváltságos jog gyakorlat elismeréseül évenként majd folyó pénz majd természetben 300 ft hódolati díjat fizettek; miért aztán Korcsma Mészárszék vadászat halászat 's egyéb királyi kamrai jogokat mint tulajdonosok gyakoroltak, és semminemű adó vagy az idő[297b]ben divott külön taxák fizetésére senki által nem szorítottak.

Mondott évben Kontzin Grófnak adományoztatott Nagy Oroszi kiegészítő részeivel egyetemben; ez időtől bekövet kezett a jogvillongás, ügye egész az Ország gyűlésig emelkedett, végre is a lakosság a jogokat a földes Urral osztotta meg, 's így gyakorolja ma is, mert a Város egykori lakossága királyi telepítmény, ezek birtoka pedig pénzért szerzett vagyon.

Nagy orosz kiegészítő részei: Jásztelek, Valika, Pusztá Berény.

Az első fokozatos jogcsorbitás következtében ki tudja már hányadik kézen van?! a második ma is a város területéhez tartozik; a harmadik az első ki egészítő részül mállott szét.

Mások ezen mváros alapítását Kálmán bölcs Királyunk korára 1096–1114 teszik, kinek engedelmé mellett ugyan is Lodomeria és Gácsországból Oroszok Ruthenek költöztek volna e helyre, 's tőlök a megnépesített helység idejekorán Oroszfalvának mondatott.

Annyi bizonyos, hogy tatárjárás és török pusztításkor e vidék sokat szenvedett, 's az ősi telephelyek a mai város fekvésétől majd Kelet majd nyugatnak estek, a mint t. i. majd állandó laktanyát üthettek, majd pusztulásnak indult vagyonuk után, magok is rejtőzni kényszerültek.

Ha tehát a főnebbi állítás hitelt érdemel, annak alapja annyiban szilárd, a mennyiben a mai város mostani hely[298a] helyén akkor emeltethetett, 's a szétszállongott lakosság akkor tömegesíthetett, termékenysége pedig és egészséges fekvése csak hamar annyi menekvőt és lakkeresőt vonzott ide: hogy fensőbb törvények nyomán a tömegesen telepedni akarókat ki kelle zárni.

A terjedelmes birtok és kitünő ki váltságok utóbbi időkben költséges összekoczczanásokat idéztek elő majd a helyi grófok majd a városi lakosok közt; nézetéhez és birtokjogához mais mindegyik szilárdan ragaszkodik; egyik fél a mai törvényekre támaszkodván, másik fel mutatható két kiváltságaira támaszkodván.

Hajdani pöcsétnyomójának ez volt kör irata: Nemes Nagy Oroszi királyi szabad Városa. A mai igen egyszerű, 's a kiváltságos város fölemlítésén kívül 1782^{ik} évet jelöli.

Nagy Oroszi mai nevét kitől és mikor kapta, nem bizonyos; annyi áll, mikép utóbbi elnevezés egy 1691^{ben} A M. udv. kir. Camarától a Város birája és esküdteihez intézett irat nyomán már Nagy Oroszi fordul elő 1698^{ban} pedig a „Tekintetes M. Camora számára egy 174 fontos vizát ajándékozván Várady László főperceptor a recognitióban Nagy Orosznak mondja. –

Fekszik Nógrád megyébe – tartozik a Kékkői Járáshoz, érintkezik Patak, Horpács, Borsosberinke, Diós Jenő, Kemenczei Berneczei, Drégelpalánki, és Veczei határokkal. Házai száma 322. Népesége 1815 Rom Cath. 56 Evang. 7 Ref. és 24 Zsidó.

Vegyes birtok terje 1200 □ öles holdakban
 Szántóföld 3749 hold 275 □ öl
 Rét 525 h. 466 □ ö hozzátudva a
 kerteket és szőlő aljakat.
 Szőlős 200 h. 1199 □ öl.
 Legelő 314 h. 689 □ öl.
 [298b] Erdő 3911 hold 935 □ öl
 Nem termő térek: u. m. utak utcák árkok udvarok
 gödrök pusztult patakok 599 hold 512 □ öl

Ismervén a termelő föld mennyiségét, minőségre nézve azt mondhatjuk: mikép a szokott 3 osztály itt is teljesen képviselve van csak hogy mint másutt is a 3^{ik} osztály N. Oroszi határában is túl nyomó.

Rétjeit tekintve azonban fájdalom – noha a talaj marha erőt igényelne a széna minősége és kevésége ló tartást parancsol. A marhás gazdák idegen határookban kényszerülván vagy rétet bérleni vagy szénát vásárlani.

Borát tekintve a Felsőhegyi a jobb borokkal versenyez, a Kaluczkői savanyús de kitartó és utóbb ízletes, a Horai kedves asztali vendég.

A Város kelettől nyugotnak terjed egy jelentékeny részszel délnek terjeszkedvén, fölemlithető utczáinak és részeinek czélszerű elnevezése u. m. alvég, felvég, nagyszer, égettszer, középszer temetőszög, kis utca, tabán. Temploma csinos, emelte a város 96 év előtt, miután a neki átellenbe feküdt templomot a villám el pusztította, melynek helyén ma Sz. Háromság szobra diszeleg.

A Várost ölelő dűlök és erdők ezek: Szenes. Szántóföldek, valamikor szénégető hely volt, mi a közel fekvő erdőség miatt nagyon valószínű – némelyek állítása szerint kőszén darabok mais találhatók. Ezen dűlőnek rész letei Kiskút, Luska, csanki irtás néhanapján csankiak²⁷¹ birtoka.

²⁷¹ Az *n* utóbb betoldva.

Tábor árok midőn Dregel (derékhely) vá[299a]rát a Török birta török-tábor tanyája volt. Ezen dülőbe van a kerekköti út, és oltványosok, hajdan itt létezett oltvány kertektől.

Gudramalmateteje. Gudra birtokostól, ehhez sarkal a csepegő dülő.

Májko a földek közt egy rét, mely az ember májhoz hasonló alakjától kapta nevét.

Felsőpást gyeses hely mely a Városnak felső részében van, leginkább liba őrzésre használtatik.

Gudramalma hajdan Gudra birtoka volt, ma csak helye említetik – követ a víz néhány év előtt mosta ki, 's az most is természetben látható.

Várbercz ezen dülő Drégely vártól a Nagy Oroszi határba nyúló bercz, az alatt van egy locsos hely, mely locsko név alatt esméretes.

Hangyás tömeges hangya bolyoktól.

Kis Majer. dülő földek és szőlős. Kis nevű birtokostól vehette nevét, ki itt hihetőleg majorral birt.

Szölök alja a felső szőlős hegy alatti rét-részlet.

Felsőhegy szőlős a városnak felső részén, meg lehetős jó bort terem.

Szölök föle szántó földek, fekvésüktől

Leány árok el árkosodott szántó földek.

Pap Ortványok Pap földjei voltak – itt van egy dülő: késérü vadalmafánál – itt mondatik hogy itt hajdanában késérü alma termett légyen.

Hosszak szántóföldek, hosszú földjeitől vette elnevezését. Kincses tövis ehelyen valaha pénzt kerestek.

Kiserdő szántóföldek, itt létezett valaha egy kis erdő-rész, melynek ma nincs nyoma

Dolina Erdő rét és legelő, e dülőben van Orgován rétje, mely hason nevű birtokostól vette eredetét.

[299b] Cseri és parajos szántó föld és rétek, valamikor Cseri nemzetség birtoka

Dolinák szántóföldek. Ruthen elnevezés a vidék fekvőségét értelmezi.

Cseri rét föld mint az előbbi.

Kerek erdő szántó föld, ezzel ütközik Gubori gödre, mely családi birtok volt, 's nevezetét is attól nyerte.

Veczeiút és parajos rendes elnevezés.

Veczei úton alol

Közép dűlő értelmének meg felel.

Sós úti dűlő erre fuvaroztatott valaha Hatvanbol felvidékbe a só, itt egy korcsma is létezett, de már romjai is enyésznek.

Hárskút szántó föld, itt egy Hársfa van 's alatte egy kút létezik.

Hárs és Lespákkúti rétek nevöket Lespáktól nyerték kinek tulajdonán kút létezett, 's ma is létezik. Topló fák nevezet alatt létezik itt egy rész dűlő.

Kalmárkút földek, jeles kút kalmár egykori birtokából.

Köpöskút szántó földek, kút melybe köpü gyanánt odvasfa helyezettett mitől nevezetét nyerte.

Bögő rét földek }
Bögő rét rétek } Egykor bögő nevü egyén birtoka volt.

Pusztza szőlők szántó földek. Török háború előtt szőlősök lévén a zavaros idő miatt a lakosok el üzetvén a szőlősök el pusztultak, ide tartozik Pinczék alja, mely ugyan azon viszontagság alá esett.

Róka lyuk parlag és árkos szántó földek, rókák tanyája

Kövecses tető sajátságáról.

Lespák kút tető mint fennebb.

[300a] Király föld király nevet érdemlő leg szebb vidéke a határnak – ennek szomszédságában telepedvén az első lakosok, hihetőleg Kalmán Király adománya, vagy Kálmán király korában műveltetni kezdett dűlő-földek.

Mocsár föld mocsáros helyek volta miatt vette nevezetét – most már mocsáros hely nincs.

Alsó Kenderföldek.

Horpács aljai rétek hason nevü falu alatt – ide tartozik mogyorós kút, berbicz árok.

Hora szántó földek Horpácsi határral ütközik – az itt lévő erdőcske hora oldal nevezet alatt esméretes; ez alatt létezik egykis tér káprás nevezet alatt, földi bodzával bővelkedő legelő, ez előtt lapályos hely lévén oly füvet termett melytől a szarvas marha meg döglött.

Túsó földek ősi Ruthen elnevezés, ehez tartozik Lisai dűlő – egykor itt egy Lisói nevü utas megfagyván, attól neveztetik.

Túsó rétek.

Valika rétek, hajdan Velika.

Lesnyík földek, ide tartozik a Bévkútirét – honnan valamely Ozmanbeg köcsögökből össze alakított csatornákon vezette a Nógrádi Várba a vizet. Ily köcsögök a nép által ez előtt találtattak, 's mutattattak fel.

Kaluczkó szőlös, Kavicsos hegy – Ruthen nyelven Szkaliszónak mondathatott, 's magyarra könnyebb kiejtés okaért Kaluczkónak fordítattott.

Horai szőlő szőlös.

Erdőség.

Száraz patak, melynek csak esős időben van vize.

Szomolya széle Borsos Berinkéhez tartozó Szomolya pusztával határos rész, honnan nevezetét vette.

[300b] Kőkereszt vagy keresztkő. Oroszi és Berinkei határon lévő kövön vágott keresztből.

Kőember oldal ott ember alakú kő létezik melytől nevezetét veszi – van itt a nagysokaságú szúnyogtól elnevezett Szúnyog kút.

Agyagos tócsa sajátjától

Kőembertető

Faragott kút faragott egyikből álló kút igen jó vízzel.

Cserkút gödre hasonnevezetű kúttal.

Cseres erdő itt egy tér Jászdelelőnek neveztetik, hol hajdan Jászok vagy ijászok vagy még hihetőbben juhászok deleltek.

Galambos kút gödre jelentékeny vadgalamb tanya.

Mogyorós kút gödre mogyorót termő hely

Szépágúfa gödre beszéllelik a királykútig hol három határ, Jenei Kemenczei és Oroszi központosul – itt egy nevezetes fa létezett melynek hét oly izmos ága volt, hogy mindegyikéből két gerenda telt volna, az idő viszontagsága e fát elenyésztette.

Bugyi-hó Szóhagyomány szerint bizonyos bugyi nevű ember üttetett agyon, ki midőn halálos csapások után is tovább vánszorgott volna, gyilkosai így kiáltottak utánna Bugyi hó! e helyütt a Kemenczei Berenczei és Oroszi határok találkoznak.

Nagy oszlopú kardos fa gödre felé itt egy fán kard lévén ki vésve hihetőleg a város kardjogát hirdette.

Kurta bérce nevét magával hordozza.

Csurgóskút gödre a kősziklából csurogó víztől.

Drénó tót nevezet somot termőhely nevének megfelelőleg.

[301a] Tótok útja hajdan tótok vágván az erdőt ezen jártak.

Pakos gödre Pakos nevezet alatt értetődnek itt Szeke-rész (fuhrveser) katonák ezek Orosziban tanyászván szerszám fa hordáskor egyikre rádőlt a fa 's agyon üttetett.

Ezek közt létezik: Malomkőlábfa gödre Fehérkút gödre és bojnyikkút gödre a fehérkút vize hirtelen szöke, de ize jó – a másik vadon hely Zsiványok tanyája volt.

Ide ütközik a Halyagostető hasonnevű fákrol. Öreg vágás alegrégibb vágás.

Deszkás és Várpatakja itt valaha deszka metsző hely volt, a malomhely jelenleg is megvan, melynek át ellenébe a Berneczei erdő csősz lakik. A Várpatakja Drégely és orosz közt határt képez.

Kecskehegy tető egykori kecske legelő.

Várbércz. Drégelyi vár alatt, ide tartozik forrókö oldal, hol valaha gyógyhely létezett de ezt a vízár mintegy 30 év előtt szétrombolta – Táborhely hol Szondy idejében a Török tábora állomásozott. Remete kút Pusztfa falu Török asszony útja erre a Drégelyi várba Nógrádból volt út Pusztafalun egy időben a lakosok menhelyet keresvén, egy remete lakott kinek útja jelenleg is megvan.

Polyánka kővágó, itt apró szemű granit kő találtatik, de olykemény természetű hogy azt fűzni nem lehet.

Malinás málnát termő hely.

Nyerges bércz

Karajso hegy mindenbérczek közt kilátszó karaj alakú, az alatta lévő kút tér kút néven ismert.

[301b] 83. érk Majus 23 864

[302a] 3092 sz: rendelet.

Felsőbb rendelet következtében Nógrád megyében helyezett Nótiincs község és határábeli helyneveinek leírása.

1. Fekszik Nótiincs községe Nógrád megyei kékkői járásban Váci Nagyszál hegyen fölül nyugot-éjszakra, mintegy $\frac{3}{4}$ órányi távolságban bércektől körülvev, nyugotról keletre nyúló rétvölgyek közt község alakot képző emelkedettebb térségen, Pusztá Szántó – F. Petény – Agárd – Szendehely – Berkenye – és Nógrád községek határai között.
2. A község jelenlegi neven ismeretes csak a' vidéken 's az Országban.
3. A községnek régi neve „mint azt az 1602^{ik}²⁷² évben készült 's most is használatban lévő községpecsétjének körirata tanúsítja” volt Nötec. A körirat magyar – Nöteczi Birák Pecsete 1602²⁷³ – közepén egy török basa²⁷⁴ fő – és egy torony van vésve. – A magyar körirat mi azon időbül ritkán látható tanúskodik: hogy a' község magyar volt azon időben, 's mint a' hagyományból tudatik 's emlittetik régente Reformátusok lakták, a' kik Rákócziak ideje után innét kiűzetvén Kosdon telepedtek le, 's csak egy Tonos nevű család maradt itt, melynek maradékai most is Reformáta vallást követvén most is léteznek itten.
4. A község neve 1602²⁷⁵ év előtt nem tudatik. Hagyomány szerint az előtt Nagy erdőség közt csak néhány házból állott telepítvény volt, mely később Növekedvén tót-ajkú népséggel telepített meg, 's mint:
- 5^{ör} A hagyomány tartja akkoron a telepítvény nőni-tecven e két szóból, vagy az akkori Úrnője kedvelt helye lévén, 's annak tecszéséből építettvén, az Úrnő tetszéséből kapta volna akkori nevét Nötec. – Annyi azonban való: hogy 18^{ik} század kezd[302b]te, körülbelül 1720 év táján méretett fel, 's osztatott el határa, 's mint az akkoriban készült térképből tudatik, akkor a' határnak $\frac{2}{3}$ ^a 's így a' községhez igen közel eső térségek még rengeteg erdő volt; 's most
- 6^{ör} A község határában előforduló topographiai nevek köztudomás 's hagyományból ismertetvén legkivált helyi fekvőségökrül kapták neveiket: így a' szőlőhegyek „mellyeken termeni szokott bor zamatja, minősége, és erejére

²⁷² Az évszám javítva.

²⁷³ Az évszám javítva.

²⁷⁴ A szó a sor fölé betoldva.

²⁷⁵ Az évszám javítva.

nézve Megyebeli bármely hegyi borokkal vetélkedik, 's melyhez hasonló e' határt környező községi szőlőhegyek borai közül egy sem hasonlítható" Alsó – Felső – és Csipkés neveket viselnek, Alsóhegy azért mert falun alol – Felső mert felől fekszik – Csipkés mert szőlőhegye alakítása előtt merő csipkebokros hegy volt. – Horulajt legelő, homorú azaz hirtelen meredek hegy. Sóska-rét – Hangyabérc – Malomföle legelők helyi fekvősegők hozta neveiket. – Vöröskút szántóföld, régente alatta volt Vörösszinü belsejü kúttól – Zsombékrét – Pangó – Csapás – Vereszlény „Vöröslény” – Alsó – Felső lejt – Malomalja, – Kastélyhely, török időbül egy kies fekvésű rétközepén emberi kéz hordta dombon régente a' hagyomány szerint volt egy török bégnek mulató helye Csurgórét századoktól egy hegy tövéből zsilében csurgó forrástól vette nevét – Borsóföldek – Zsukma a régi rengeteg erdők közt egy kies kis völgy zug. – Tóföle a' falut régente ketté választott 's most már lecsapolt 24 holdat tevő tó. – Kapáskút erdők közti legelő, 's ezen magyar eredetű nevek is tanúsítják a' helység régentei Magyar ajkúságát.

Lókos „az egész határban a' legtermékenyebb föld- és alatta elterülő rét” honnan vette nevét „λοχος görög névtől e mely a' hadsereg egy osztályát teszi, vagy a' határt derékon végig folyó Lókosnevű víztől e” nem tudatík.

Borovina – Butlerka – Styegniczka – Grajt – Tring – Malachvölgy – Hrabina dülők, a' később a' községben megtele[303a]pedett tótajkú lakosoktól neveztettek e el? vagy eredetük honnét származík, nem tudatík.

Nótincs község és határábeli helyneveiről ennyit tudván a' hagyomány – köztudomás – és az öregebbek vallomásaiból, e leírás tisztelettel beterjesztetík. –

Kelt Nótíncsen Majus 18^{án} 1864

Általam

Muszka Pál

községi Jegyző

Dancso István Bíró

[304a]

[Nagysztrácin]

Helynevek Megnevezése.

- 1^{sör} Nagy Sztráczin község P. Patacska hozátartozandó Nógrád vár Megyebe Kékkői Járásba tartozandó Lakosák. Tótok. Evangelikusok, Szent peteranya Egy hazhoztartozik mint Jobbágyok Csemiczky. urasak ala tartozandók voltak tájeka B. Gyarmat Losoncz fel felé 1¼ mélföldnyire esik egy völgyben.
- 2^{sör} Nagy Sztráczin községnek más neve nem volt csak esz. Tótúl (Velkje Sztráczini).
- 3^{sör} Hajadon aközségnek más elnevezése nem volt
- 4 A község Nagyon régi nem is említetik senkire senem tугya bizonyosan hogy hány evtúl alhat fel körülbelül 600. vagy 700. éve
- 5^{sör} Népesített e valaha valahonnan nem tudatík Reménységünk szerint ösök ot teleptettek.
- 6^{sör} Tudomásbúl vagy hagyatekábúl nemlehet tudnisemmi valami nyontatott vagy irot régi irományok nem találkoznak sehol.
- 7^{sör} A község határjában több elő forduló mezőbeni Dülők, Szántó földek, rétek, Erdők, legelők, Szőlők.

Nevezetessen.

1 Naspanyej Zemi	— — —	Szántó föld	} töbnyíre sarga
} földagyagos
2 Podhajom	— — —	Szanto fold.	
3 Zablatini	— — — —	g ^{to}	, ,
4 Tále	— — — —	g ^{to}	, ,
5 Horni haj	— — — —	Erdő	vékony fák vann
6 Travnyik	— — — —	Legelő	
7 Zahorni Haj	— — —	Szántó föld.	agyagos föld

[304b]

- 8 Dodubraviho járku Szántó föld
- 9 Nakraj hori g^{to}
- 10 Kosztolni ortvány g^{to}
- 11 Velka hora — — — Erdő
- 12 Podlipinov — — — Rétt
- 13 Pod prodi — — — Rétt
- 14 Zakapusz nyiczjami Szántó föld.
- 15 udbola — — — g^{to}
- 16 oblyahe — — — g^{to}

17	Zadolni haj – –	9 ^{to}
18	Pot Szátok – – –	9 ^{to}
19	usiro kej vodi trestyja	rét
20	Ulavicski Zdola mosta	9 ^{to}
21	Pod orech – – – –	9 ^{to}
22	Csesputi – – – –	Szántó föld
23	Nad Pasztirnyov	9 ^{to}
24	Na dúbja – –	9 ^{to}
25	Szkladi – – – –	9 ^{to}
26	Brezinka – – –	Legelő
27	Pod brezin kov – –	Szántó föld
28	Cslenkova Lúka – – –	Rétt
29	Pri peresi – – –	Szántó föld
30	Szvinyaczja Sztanya	9 ^{to}
31	Nad brezinkov – – –	9 ^{to}
32	Dlhje zeme kopanyicznje	9 ^{to}
33	Kraveny – – – –	9 ^{to}
34	Nad zahradi – – – –	9 ^{to}
35	Nad mocsídlá – – – –	9 ^{to}
36	Dolni Laz – – –	Rétt
37	Na prety – – – –	Szántó föld
38	Poljak – – –	9 ^{to}
Kis Patacskai Pusztán		
39	Szöló hegy – – –	Szölök.
40	Méhes alatt –	Szántó föld
41	Út alatt – – –	9 ^{to}
42	Kerek rét	Rétt
[305a]		
43	Erdő – – – –	Erdő
44	Siroki Pridok	Szántó föld
45	Pod brezim – –	Rétt
46	Krety – – –	9 ^{to}
47	Banya Mihályszka	Szántó föld
48	Prisalasi – – –	9 ^{to}
49	Chodnyicsok olavársky	Rétt
50	Jeszencsok – – – –	9 ^{to}
51	Cslenkova tuka – – –	9 ^{to}
52	Felinyecz – – – –	9 ^{to}
53	Alsó Katrenka – –	Szántó föld
54	Kozeb hegy – – –	9 ^{to}
55	Nad majerom – –	9 ^{to}

Nagysztrácin

56 Na brányi – – –	9 ^{to}
57 Pri Krcsme – – –	9 ^{to}
58 Fehér hegy – – –	9 ^{to}
59 Kender föld	9 ^{to}

Kelt Nagy Sztráczin Május. ho. 28^{an} 1864.

Följegyezte

Galbáts Istvány

Jegyző

Makovinj janos biró

[306a]

Helynevek Nagy Zellő községből, Nógrád megyéből.

Kékeői járás, palócz vidék. – 1000 lélek, magyarok, palócz kiejtéssel.

Iratik: Nagy Zellő, köz kimondásképp pedig: Nagy Zölő, egy régi harangon, mely átöntetett már régen, illy felírás volt látható: Ecclāe Nagy Szölősiensis. hihetőleg tehát a név eredete a sok, és jó bort termő szőlőkben gyökeredzik. Utósó magyar falu e vidéken, melynek szomszédjai csak Ipoly vize felül magyarok, a többiek köröskörül tótok.

Pázmán Péter összeírásában a régi Parochiak közt megjelenik, – a Török idejében Parochia lenni megszűnt, – hihetőleg, mert, Szécsény és Kékeő Várak közti fekvése miatt, szünetnélküli hadjárásoknak ki volt téve, népessége még 1745^{ben} is 100 lélekre tétetik – csak. – Igen hihető, sőt valószínű, hogy a Magyarok honfoglalásával itt egy csapat a Palócz fajból azonnal letelepedett, és magát máig fentartotta, valamint az is, hogy a Huszitákkal is kellett sok viszonyba keveredniök, mert van mai napiglan Cseh-kútjok, Cseh pinczejök, – azon fölüll pedig az egész nép kömivességgel, kút, s gabona verem ásásával foglalkozik, mi a magyar fajnál szokatlan, és itt is csak a csehekkel való viszonyból eredhetett.²⁷⁶

[306b]

Családi Nevek:

A sok mindenféle jelentéktelen: Balás, Bela, Benedek, Mitacz, Janó Lengyel, Mondok, Markó, Szabó, Kovács Urbán & családnevek mellett előfordul egy pár, melynek történeti értelme is lehet, um. Bárdos, tán a Bárd fegyvertől. – azután Borik, mely azonkívül, hogy a Kálmán királyunknak az orosz Herczegnőtől született, de el nem ismert fiára, Borich herczegre, emlékeztet, a tót szószármazás szerint borik küzdeni szótul szarmazván, annyit jelent mint pugil = Levente. Küzdő, Birkozó.

Helynevek:

A Faluban létező Cseh-kút, Cseh-pinczén kívül ezek a határbéli nevek:

Czindrus, egy Rétekből és szántóföldekből álló nagy térség, mellynek egyes részei külön külön nevezet alatt jelennek, meg, u. m. Gátlás, – útmelletti rétek, – Dombák – lejtve felemelkedő szántóföldek, – Visnyicska, ezeknek legalantabb fekvő osztálya, – Dombika – egy kis dombon, és a körüli völgyön, elterülő rétek és földek. Tócsika, – a régi le csapolt tóból lett rétek, – Tó-megi rétek, – Kerek-rét, – Nagy-rét, – utallja, – útfőle, – kenderföldek, monda szerint az itt volt régi

²⁷⁶ A lap alján, a kérdőív üres részén található kéziratos rész a lejegyző megjelölése szerint a [306b] oldal végén található szöveg folytatása, ezért azt ott közöljük.

falu melletti kenderföldekből lett rétek, négy rendű rétek, – határpataki rétek, – név szerint tehát, a Kis Zellői és Nagy Zellői rétek közt a patak tenné a határt, de ez nem áll, mert a határ a pataktul, hol ide, hol amoda, de mindig rendetlenül, elcsavarodik, – monda szerint azért; – mert e réteken valaha egy agyonütött török hullája találtatván, midőn e végett mind a két község lakósi kérdőre vonatattak, egyik fél sem akarta a kérdéses rétet magáénak elismerni, végre szembesítve, abban állapodtak meg, hogy biz ők maguk se tudják, meddig terjed a határjuk, mert kevesen lévén, kevés marhájukat a falu körül is eltarthatják, azért ennyire egyik fél sem bátorkodik a falutól eltávozni. Mire a török Tiszt, kénytelen lévén a boszútól elállni, mondá: No kutyák! hogy máskor a Nagy Ur emberét büntetlenül meg ne ölhesse, én kijelölöm köztetek a határt, és lóra ülve, elindult egyik szelso ponttól, a másikig, és a merre a sűrű bozótok közt mehetett, arra rögtön felhányta a határdombokat. – Mire azomban, a nép mondán kívül, egyéb bizonyíték fel nem hozható. A többi helynevek:

Hegymegi rétek, szőlők, földek. Háligmegi szőlők, földek, rétek, Háligpataki erdő, Kövecses, Zsánó, Nagy verem oldal, Bíró kútja, Papkútja, Papkertje, Bebék kert, – egy pár holdnyi térség, többnyire gyümöcsfákkal beültetve. – Hihető e? a mit e szó gyanítat? – hogy a gazdag hírneves Bebék család, melly Füleken parancsnokolt, és Nógrádban terjedelmes határokat birt, itt, – az Esztergami Érsek határában, – egy pár holdnyi gyümöcsös kertet magáénak nevezett volna? – Sásika egyik dombrul le, a másikra fel felé, – egy mocsáros völgyön keresztülvonuló, földekből és rétekből álló térség. – Lamoczi erdő, Lamocz szántó földek, Bagzó, Busai határral érintkező erdőrészt, Csomorok messze terülő földek, Gerlehegy, árkos földek egy dombon. – Kopasz, hegy, terméketlen, Drahobény jeles bortermő, de silány gabona termő talajú domb. Kortyistye oldal egy része erdő, egy része szőlő, hideg légmérsékletű. Ortáska falu közelében létező Irtványok. – Krakó jó szőlők, – Remete kútja és Róka lyukak, legelő, Varecska két domb között hosszúra nyúló völgy, rétekből, és földekből álló, régi neve Chalános, vagy mellyben vagy a Varecska tót név van magyar kalánra fordítva, vagy a szomszédságban létező tót falu Zsiklávnyik magyarul Csalánosnak írva. Felső mező rétek földek, Verbenye a kigyódzó patak körüli réteknek innenső része, – a patakon túl a Szentpéteri tótok a magukét Wrbínának nevezik. Vannak még hegyrevégű, fecskefarkú, – Lavácsi, Lécsényi foldek, ugyszint Kalapban Nagyharaszi földek, Váraljai Rétek. Keresztüljárók, Várhegyi dülő, Pásti rétek Hosszú dülő, Tolvajló berek, Balikák, Kopaniczik, Szőke ortványok, Bogács Szarka út, Sztrányik, Galocsák, mind földek nevei. Szölcsi földek, rétek, szőlők, Hegyaljai szőlők rétek és földek, Nagykertek Kukucska Töviskés szőlők és szőlő aljak, Varjasi szőlők, Cserc, Bagó Papgyurka Sikczi szőlők, Váti utnál Doboskákon Vargóczkakon Jenesi szőlők, Szénpataki Bukóczi Deresi és sűrű ortási erdők,

Malomhelyi rétek [306a]²⁷⁷ oszlásban Rétek, – Körösi dombon legelők, Lázakban, Pólya hajban, Fenyvesekben rétek és földek, Diósban Szilvások és Retek, Bresztoki földek, Szurdokban földek, és szilvások, Jadócskai kertecskék, Malomúti földek, Csapási földek.

Kelt NagyZellőben 1863
Decemb 30^{kan}

Fehér Mihállysk
NZellői Thb.

²⁷⁷ A [306a] oldal aljára, a nyomtatott kérdőív alsó, üres részére toldotta innentől kezdődően a szöveget a lejegyző. Csillaggal jelölte mindkét helyen (azaz a [306b], illetve a [306a] oldalon) a folytatásként közölt szövegrészt.

[307a]

Helynevek
Nándor községből Nógrád megyéből

Nándor község elnevezéséről alapos adat nem szerezhető. Emlegettetik, miként valamelyik Ferdinand király a papi jövedelmet illetőleg valami kedvezést is tett volna; hihető hogy Nándor elnevezésére vonatkozólag – ez volna a forrás – Csak a hozzá való út fel volna lelhető!

Magát a községet egy csekély (név nélküli) patakocska szeli ketté, s egyik felét „Tóbány” alatt szereti a nép nevezni a községnek.

A határban előforduló dűlők: Bikamáj, Csóta, Vargák szállása, Tókert, Tamás völgye, Toboz, Sirató – Szép történet emlékeknek lehetnek régi nyomain, de biztos tudósítás hiányzik.

Nándortól délnek 1 negyedóránnyira esik Kelecsény pusztája, báró Prónay Albert úr birtoka, erdőktől környezve.

Napkeletnek magas dombok által korlátoltatik a látkör, fölérven e dombok tetejére, erdők közt ott látható „Csukor”– vagy „Csikor” pusztája – talán a Zichy senioratusa.

Éjszokról Haláp községgel, nyugatészakról Mohora, nyugatról Debercsény községekkel határos.²⁷⁸

²⁷⁸ A lejegyzés időpontját az írnok nem tüntette fel, de a lap hátoldalán látjuk a település anyagának beérkezési dátumát: „erk Junius 1° 864”.

[308a]

Nedelistye

Helynevek Nedelistye községből Nógrád megyéből.

1. Posonyi kerülethez tartozik, Losonczi Járáshoz; a megye székhelye Balassa Gyarmat Nógrád hegyi 's felső részéhez tartozik. 2 Nedelistye községe minden nyelven így hivatik lakossága tótajkú. 3. Ezen község eredetétől fogva mindig Nedelistyének hívatott.
4. 1622^{ik279} évtől bizonyos adatok vannak hogy már akkor az Abelovai annya egyházhoz tartozott, mint fiok egyház
5. Husziták idejében népesítettett. Azonban be vólt e népesítve Husziták bejövetele előtt? nem bizonyos. Ezen község keskeny völgybe fekszik meredek 's köszirtes hegy²⁸⁰ oldalakkal bővelkedik, mellyek az erdő ki pusztulása óta egyedül legelőül használtatik, csak egyes darab részei ~~miveltetnek~~ s a' hegyek rónái 's lejtősebb helyei miveltetnek.

[308b] 6. Düllök 's egyes tájak nevezetei.

1. Hornje Luky falu feletti rétek 2. Dolina rétek és földek 3. Krivá zem szántó föld 4. Pavlova sz. föld 5. Na horu rét és föld 6. Lukácsova föld és rét 7. Dobosova föld és rét 8. Nad Tiszovú föld és rét 9. Laszce földek 10. Rubany szföld hegy oldalba 11 Malov Lukovistye sz. föld 12. Dolnje luky falu alatti rétek a völgy mentében 13 Za Bralo föld és rét 14 Mocsar 15 Závoz 16 Lazce 17. Szomorovo 18 Pod jablonku 19 Kjavilja 20 Taszovo legelők meredek part oldalakba lapályosabb helyeken szántó földek. 21 Supovo 22 Pusztá 23 Velova föld és legelő 24 pod Dobosovu föld és rét 25 Batyina sz föld 's legelő 26 Rubany legelő 27. Kohutova föld és legelő 28 Pavkova sztránya föld 29. Miskovka rét 30 Supovo földek 31 Jacsmenisko sz föld 32 Brlohe sz föld 33 Klecsena sz föld 34 Kameni Javov sz föld 35. Zahumni szföld 36 Makovicze sz földek 37. Mikljánovo szföld 38 Zavoz sz föld 39 Lazi rét és föld 40 Na Bruh legelő 41 Pod bruh legelő és föld 42 Pod zsjár sz föld 43 Kameni Zavoz föld 44 Velkov lukovistí föld és rét 45 Háj erdőség 46 Zsjár Erdő 47. Tiszová erdőség.

Kelt Nedelistén Jan 10^{kén} 865

Goldberger Kalmán

Községi Jegyző

Liszka János × bíró

²⁷⁹ Átírt szám.

²⁸⁰ Az előtag a sor fölé betoldva.

[310a]

Helynevek
Nemti községből, Nógrád megyéből.
Füleki Járás

- [310b] 1. Nemti a' palócz csoportozathoz tartozik.
2. Több neve nem divatos.
3. Hajdan p-vel íratott: Nempti.
4. Maria Theresia Urbariumánál nincsen a' Községnek régiebb irata, vagy valamely más adata, melyből annak történetére lehetne következtetni, és valamit sejdíteni.
5. Honnan népesítetett, nem tudatik.
6. Nevét talán onnan vette, mivel ős lakosai németek voltak.
7 A község határában következő Helynevek talán érdemlenek figyelmet:
Kujtor, Alsó-felső Csúp, Zakottya, Faizörgésárnyék, Istárrét, Fáklyánvölgy,
Kopádonpallaga, Felső Csíklód, Lápazd, Korlátlápa.
Kelt Kis-Terennén Majus 12. 1864

Lokczán Pálsk
Kis-Terennei plébanus

[312a]

[Nézsza]

Helly nevek

Nézsza községből Nográd Vármegyéből, Kékkői Járás.

Ezen Községnek csak egy, – és ugyan eleintől fogva mostanáig Nézsza neve él ismeretes Ország szerte. –

A Község mikkor említettik²⁸¹ legkorábban, az sohonan ki nem puhatolható, sem honnan népesítetett, mert semmi irott sem nyomtatott emlík a községben nem létezik, – szóhagyomány után, némellyek állítása szerint Curialis Község volt Uraság nélkül, későbbben Grof Klobusiczky birtokába jutott, de mikép azt tökéletesen senki sem tudja, – ez után birta Szentiványi familia, – Bata Jósef, – jelenleg pedig Edelsbacher Mátyás Cs. K. tábornok^{13/18} és Szentiványi Ferencz^{5/18} részt. –

Nézsza községben vagyon egy ki furt nevü utza és egy tabány, – határban pedig közép szerü mezőben többféle nevü düllő létezik, úgy mint, Zahumni, – Téglá ház mellett, – Ó falu, Hapos, – Királyka-szelle, – Vadalmás, – szántó föld vegyes rétekekkel²⁸², Lóczrét osztás, – Forrás, – Veréb. – Homoke hegy szőlővel ültetve, – Kecskés, rapavi vrsok, – Harang hegy, – Kecskés, ezek kopár meszetes kövel hegyek, mellyek egyszersmind legelőül szolgálnak. – Dubini, – Farkasvölgy: – Kutyahegy – vashegy, erdők. –

Temető hegy, hol az előtt száz évekkel fehér barát szerzetnek zárdája és temploma létezett, – [312b] jelenleg csak romok, és alap kövek láthatóan állnak. –

Nézsza Községben igen kevés kút vagyon, s a víz nagyon gyakran hiányzik, az legnevezetesebb hogy hogy folyó vize semmi féle patakocská, melly más szomszéd határral érintkezésbe volna nem létezik, – királyka düllő mellett lócz réteken nyílik kis forrás, melly egy kis távolságra harang hegy allá magát be forrja, a kis zuhatág által fölébe esék s elvész ennek hova folyása nem tudatik.

E határban sem pusztá, sem major, s egyéb különöségek nem találtnak. –
Kelt Nézsán Majus 24^{én} 1864

Jegyzette
Zsubritzky Istvány
hites Jegyző

Dudás Mihály bíró
Lenyin Mihály t. bíró

²⁸¹ Javítás van a szóban.

²⁸² A szót javította a lejegyző.

[314a] Nógrád mező város leírása. '1864.

Nógrád, mező-város név alatt, a legrégibb időkre felvezethető. Hogy hajdantán, míg a török uralom alá nem jutott; rendes országos Vásárjai voltak, - 's rendezettebb 's népesebb helynek kellett lennie, helyisége, 's kedvező környéke csálhatatlanul bizonyítja. – Jelenleg vásárjai nincsenek; de hogy, mikor, 's mi módon fosztatott volna meg tőlök, alaposan semmi okmányból kipuhatolni nem lehet; leg megnyugtatóbb a vélemény, hogy a Várának többszöri hol törökök, hol ismét a honbéliek által történt vérengző ostromlásai között a város népe a környékben; – főleg pedig nyugatról messze elterülő hegyekbe, és az erdőkbe elszéledett, elfogyott, 's mondhatni csekély számra leolvadt: úgy hogy 1594 évben Febr 27^{én} véghezvitt páratlan vitézséggel mint bátorsággal a törököktől végképi visszafoglalása alkalmával – csak 30 nemes családot számlálni mondatik, minél fogva nem csuda, hogy e régi városka fényes multja mértékét, sem népessége, sem vásárjainak hijánya tekintetéből meg nem üthette. –

A béke malasztjai élvezetében, ismét rendkívüli szomorú csapással látogatott meg e Városka, midőn 1744 iki év aprilis 22^{én} mint az esemény feljegyzője magát kifejezi, fundamentomig porrá égett: – és e szomorú esemény, valamint azontuli folytonos béke élvezete új, szerencsésebb lendületet adott a községnek: mert kedvező helyiségénél 's környikénél fogva a nép száma szaporodván, a városka is új felosztásánál jelenleg látható alakot kapott, midőn nyugatról kelet felé kellemesen elnyúló magaslat lejtőjén három rendes, és széles utzákra felosztott, melyek vigénél déltől észak felé elterül Diós-Jenei útza név alatt, a negyedik; azonkívül három különböző helyen, ismét beljéből kiinduló útzácskák kipeződnek az arányban, amint a népe szaporodik; – még jelentékenyebben szaporodna pedig a nép száma, ha vásárjain visszanyerhetné, mivel kedvező környikénél fogva u. m. két órányira Vác duna gőzhajózásával, és vasútjával, – keletfelé innen B. Gyarmatig kigyózdó kényelmes 's csak ½ órányi távolságra Ország út; – N. Oroszi, Vadkert, B. Gyarmath városok, azonkívül számos községek: – Vásárjai – is látogatottak lennének, anyagi jólétre pedig nevezetesen előnyössé válhatna. –

Miután Nógrád Vármegye ettől veszi nevét, ennek kiemelésére minden módon kitüntetésére – mi főleg vásárjainak visszaszerzésével [314b] eszközöltethetnék – nagyobb gondot 's figyelmet kellene fordítani; – lakósága többnyire tót ajkú, mivel a felvidékekről leszármazott szolgák itt letelepedtek, meg házasodtak, 's meghonosodtak; azonban mindnyája beszél magyarul is, kivált a férjfiak: – száma öszvessen felmegy a legujabb 1864^{ik} évi összeírás szerint: 1461 lélekre; kik közül 1190 r. kath. 246 Evang. 2 Helv. vall. és 23 zsidó. – Mindenik Hitfele-

kezetnek van külön Temploma, iskolája 's Tanítója; – katolikusoknak van helytlakó lelkésze is, – Evangelikusok Bánkhoz csatolvák lelkízsásra nézve. –

Nevezetesei közé tartozik, míg a magyarok bejövetele előtt állott, 's már majd földig lerombolt, 's romokban heverő vár; – váczai püspöki uradalomhoz tartozik. –

Az 1862 évben kölcsönös egyesség útján történt tagosítás alkalmával felmértetett a határ, 5121 Catast.²⁸³ holdat számlál erdőkben 's szántóföldekben; melyekből a közönségnek jutott 1659 hold rét szántóföldben, 672 hold pedig legelő 's erdőben. – A föld rétege minden termények tenyésztésére alkalmas, – nagyobb rész kövecses, békasós, a város felső része szélén az uraság jelenleg előleges kutatás után köszön bánya nyitására faradozik; – Bor termő 6 hegyei közül legelőnyösebb Délrei fekvése miatt Rátz, azután Forrás nevű hegyek. – egész határban termelő bort közép számítással 7000: lehet bizton tenni: – Kaszálói közül legnevezetesebb: Váczi völgy, és felső tóli: Vizekben szegény; semmi más határból eredő folyam nem szeli földjét; határbani forrásai azonban nevezeteseek: u. m. magyar kút, melyből kar vastagságnyi víz ömlik; ebből kipezödött délkelet felé terjedő²⁸⁴, 's a község vigénél kezdődő tó; mely 1861 év előtt alsó Berkenye felé vigénél fen álló két kerekű malomnak elhajtására, juhok, marhák; lovak usztatására elégséges vizet tartalmazott; most azonban a három egymás után következő évi nagy szárazság miatt egészen kiapadt; a mint t. i. a magyar kúti forrás is gyérebben adta vizet,

Ezen forrás arról is nevezetes, hogy a törökök uralma alatt, agyagból égetett csővökhöz foldalatt vezetett a víz a várban lévő kútba; ennek jelenleg semmi nyomai; csővökből most is láthatók kisebb nagyobb darabkák; mert a várnak vígképi törököktől visszanyerése után, 30 ölnyi mély 's széles Sándorok kiegyengettek, – az öreg város neve alatt most is ösmeretes helyiség, – miután az épületet **[315a]** 's fundamentumok kövei az új városnak felépítéséhez felhasználtatnak, – kukoriczások neve alatt szántóföldekül szolgálván, – szántás 's kapálás közben – nevezett csövekre bukkantak. –

Másik földalatti csővökhöz szivárgó víz, a vártól délfelé egy puska lövésnyire, – Csurgó név alatt nevezetes. – ezt a lakosság nagyja napi ivó vízzel használja, – főleg az ázalék megfőzésére alkalmas: folytonosan adja a vizet, 's nincs is példa rá, hogy a legnagyobb szárazságban is valaha kiszáradt volna; – magában a városban is, éjszaka felé terjedő harmadik utza végén a hegy oldalán fakad egy forrás, mely a városon keresztül lefolyik csekély mennyiségű vizével a fent nevezett tóba. – A középházak sor derekán szintén fakad „prellicska” név alatt forrás, melynek kifolyó csekély vize amazzal egyesülten beszolgálja a tóba. – Nyugati hegy tövében is fakad egy forrás, melyből eredő csekély vizetske, fekete víz név

²⁸³ A sor fölé betoldva.

²⁸⁴ Az r a sor fölé toldva.

alatt, egy völgyön, mely szinte fekete vizi völgynek hivatik, – keresztül Berkenyére folyik; szárazság²⁸⁵ idején, mivel a forrásból kifolyó vizet, a szomjas föld beissza, – messze nem folyhatik. –

Ami míg nevezetes, és a lakoságra fölöttébb előnyös az, hogy szintén nyugaton Zsombék név alatt ösmeretes tólacska, inkább marasztos hely, létezni vígkép megszűnt: innen az a haszon háromlott a lakosságra, hogy a benne, és körülötte termett sásféle fű márhara nézve veszedelmes volt el annyira, hogy a mely marha belőle evet, felfuvodott, megdagadt, 's megdöglött. E helyiség az uradalom birtoka lévén, artalmassá megszűnt lenni azzal, hogy az urasság keresztül sánczot húzatván, a vizet lecsapoltatta, azután környékét szőlőknek kiosztván, a mint a föld kapálódott, úgy az időközben előforduló sebes esők, 's záporok által a föld mosódott, és mivel esése éppen a marasztos helybe beszolgált, lassan lassan feltörődött: úgy hogy jelenleg már az ártalmas fünek semmi nyoma; sőt elosztás útján a gazdáknak jutván, legszebb 's legtermőbb földé vált.

A határbani dűlők a) Forrási, – némely jelentéktelen forrásoktól úgy nevezetett-el; egészen a lakosság birtokában vagyon: – ennek éjszak felé részén szépen díszlenek a szőlők. – b.) Diós-bereg, számos dió fáról ösmeretes, harmincz év előtt kipusztítottak, és földekül a lakosok között felosztatott: ez főleg köves tájék és a lakosok tulajdona; – c.) hosszú bércz, volgyi rétjeivel fekete víz név alatt, – földje fölötté békasóval rakva, – és a lakosok birtoka. d) farkas völgy mindegy [315b] 1400 holdnyi terjedelmű 1862^{iki} év óta az uradalomé; – völgy hosszán erdőség 's úgy legelő is lévén, a lakosok marháját gyakran megpiszkálták 'sőt leis vagtak a farkasok, innen farkas völgynek elneveztetett.

Nógrád déli részén fekszik Udvarhely nevű pusztá; – váci püspökség kiváló tulajdona: kies fekvésű erdőkkel körülövedzve és mivel Nógrád tagosítása után juhok tenyésztéseül szolgál, azért juhász lakkal, melyik épületekkel 's juh aklokkal ellátott: – 10 lelket számlál. –

²⁸⁵ A második s betű a sor fölé toldva.

[316a]

Kimutatása

azon községeknek, melyek a helynevek gyűjtésére szolgáló adatokat
beterjesztettek.

folyó szám	Község neve.	folyó szám	Község neve.
1.	Riba	12.	Csalár.
2.	Csesztve	13.	Kisfalu.
3.	N. Kürtös	14.	Priboj
4.	Mohora.	15.	Lentvora.
5.	Díós Jenő	16.	Vámosfalu.
6.	Vadkert m. város	17.	Madacska.
7.	Rád	18.	Nedelistye
8.	Szklabonya	19.	Abellova
9.	Keszeg	20.	Lest.
10.	Óvár	21.	Gács.
11.	Galábocs	22.	Miksi.
		23.	Udornya.

[318a] 1. OBást községből – Nógrád megyéből
az adat gyűjtés következő pontokra
terjed ki.

2. A községnek hányféle neve él most;
meljek neve bir csak el terjedéssel,
melyik isméretes ország²⁸⁶ szerte?

Ezen kérdésre a' fen nevezett község
leg idősebbi előtt sem lévén emlékezet
másra mint Óbást község.

3. Volte a' Községnek más el nevezé-
se?

Nem lévén más, mint a' fennebbi.

4. A község mikor említetik legkoráb-
ban?

Nem tudatik – a jelen élők közül senki
nem emlekszik.

5. Honnét népesítetet?

Ezen kérdésre a most életben lévők
közül a' Köségben senki, sem élő
szóval, sem pedig írásba nem mutathat
fel. mit sem

[318b]

6. Mit lehet tudni köz tudomásból, ha-
gyományból, írott, vagy nyomtatott
emlékekből a' néveredetéről hely
értelméről, mindegyik nyelvü hely
névre nézve?

Egyedül magyar ajkuak mást mit sem
tudhatn²⁸⁷

7. A község határába több elő forduló
többi topogradhiai nevek – s' a' t.?

A határ dülök állanak sovány, hegyes,
gödrös árkos földekből – cserjés, bo-
róka apokás – cserkő, átalýába merő
silányságból; meljek kevés menyiség-
ben használhatók különösen a' nyári
legeltetésre nézve allig járhatók a'
hatar némely része. Pogány várnak ne-
vezett erdő rész csupa kö sziklából, 's
apróbb cserkövekből áll itt egy emlí-

²⁸⁶ Az o fölé tett két pontot, majd áthúzta.

²⁸⁷ A szó további része nem látható.

[319a] mert a' csúcs v tető egy fejet képez. Ezen kő száltól körül belől 12. bécsi öltre van egy lyuk, le fele, sok szori próba után tudjuk feltenni, miszerint ha abba egy kő dobatik a' fenekére érkezésről mit sem halhatni a' mélység miatt. találtatik azomba ezen kő szikla hegyben források, melynek vizei hideg ugyan, de izetlenek. Tavak, nagyobb menységű folyó vizek nem léteznek mint a' nevezett erdei forrásokból. Sekély²⁹⁰ patak foly a' község mellől. – Nagy essőzés alkalmával ugyan a' többször említett erdőből szokták az ártalmas vizek kaszálló retjünket be sankolni.²⁹¹ Sőrege – Pusztá Batahazi Egyházas Básti 's

tést érdeml...²⁸⁸ 4 v 5. öles kőszál *nyu* ...²⁸⁹ melynek neve őseinktől maradt: Ördög János, bizonyosan azért, mind Gömör megyebeli községekkel vagyunk határosok Erdőkre nézve, melyek szinte kő sziklásak 's más kövesek.

Kelt Óbáston 7. Juni
1864.

Tót György bíró
Básti János íbíró.
Tót Ferencz leg
idősb lakos s a' t.

²⁸⁸ A szó vége nem olvasható.

²⁸⁹ A szó vége nem olvasható.

²⁹⁰ Átírt, javított szó.

²⁹¹ *Besankol* 'beiszapol'.

[320a]

[Óhuta]

„Helynevek”

Az Ó Huta Községből Nógrád megyéből.

¹ször A megyének, kerületnek, Járásnak, széknek, hova ahelység tartozik. A terület ezen politikai felosztáson kívül némelykor vidék, környék, táj is bir külön elnevezéssel, vagy több falvak csoportozata közös név alatt ismertetik. Ó Huta tartozik Nógrád megyéhez, Losonczi Járáshoz. B. Gyarmati Törvény Székhez. Ezen községnek leg közelébi község szomszégjai: nevezetesen. Klokots, Zólyom megye határjának igen közel, Balás Huta, Felső Tiszovnyík, és Madatska.

²ször A községnek, város hányféle neve el most: leg közelébi városnak neve Nagy Szalatna. Atöbbi városoktól nagyon eltávozva vagyunk u. m. Besztercz Bánya, Losoncz Gáts és Kékkö.

³ször Vólte hajdán a községnek más elnevezése? Vagy tán csak különfélekép iratott a mostani helynév? A községnek lett elsőben is vólt neve Huta, melynek is neve Üveg Gyártól származott. Ahogy ezen üveg Gyár megszűnt mint lett öregebbik kapot nevett Ó Huta.

⁴ször A község mikor említetik legkorábban: Arról nem tudatik.

⁵ször Honnan népesített: Tudomásunk afelül nintsen.

⁶ször Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból, irott vagy nyomatott emlékekből anév eredetéről értelméről, mindegyik nyelvű helynévre nézve: községünkbe alakosok²⁹² tót nyelvűek, hagyományok, nyomtatott vagy írott írások nem találtnak a melyekből valami köztudomásunk vólna.

[320b] ⁷ször A község határában több előforduló többi topogradhiai nevek: Nevezetesen. Sztarje Hrobi, Hrablovka, Styefanovke, Pod Szkalu, Klu-kovka, Szihla, Tabakovka, Osztroske, Peres, Csrehla, Kubovka, Pod Javor, Szkalna a Dolinke.

Kelt Ó Hután Janū 15^{kén} 1865.

jegyzette Szalay Pál
jegyző.

Bombala Márton bíró
Bombala András T. bíró.
Szakáts György
Liska János
Hugyecz Jozsef.
Martinka György

²⁹² A névelőt egybeírta a főnévvel: *a lakosok*.

[322a]

Helynevek Ordas községből, Nógrád megyéből.

- [322b] 1. Ordas Község Nógrád megyében. Pozsonyi kerület, Szécsényi járáshoz tartozik, székhelye Szécsény.
2. E' község ország szerte Ordas puszta név alatt ismeretes.
3. E' községnek hajdan sem volt más elnevezése.
4. Községnek legkorábban említetik 1848^{ik} év óta mikor t. i. a' jobbágyság a' robot alól fölmentetvén, az előtt Ordas puszta név alatt ismertetett.
5. Hajdan e községet Jeszenszki Uraság birta kinek jobbágyságai és zsellérei sváb ajkuak voltak, de ezek csak hamar elköltözködvén, jelenleg magyar ajkuak birtokában van.
6. Községjök eredetéről nem emlékeznek, határos pedig Keletről Csobánka pusztával, délről Bér és Berczellel, nyugatról Becskével, éjszakról Szandával.
7. A' község határában előforduló dúlló nevek. Cservölgy, hajdan erdőség most silány föld. Dolinka, elárkosult völgy silány legelőjével. Cseres, régenten erdő, most silány legelő hely. Béri dúlló, szinte Bér község felé terjedő kopár földek Kró erdőséggel. Köles völgy hajdan erdőség, melynek kiirtása után köles termő hely volt, jelenleg közép termést adó föld. Malom felé dúlló, völgyében létezett malomtól vette nevét, igen csekély termést ad. Szőlő alatti tábla, régenten szinte erdő, jelenleg szőlő hegy s' részben szántóföld. Szép hegy, mint egy 50 holdnyi kopár sík térség, nagyobb része legelő, ezen hegynek völgyében van Kén Köves ízű vízforrás, jeles gyógyereje [323a] következtiben számos gyengélkedőtől látogattatik. Bodor, szántó föld hajdan völgyében levő nagy forrás vizétől nyerte nevét.

Kelt Ordason December 22^{en} 863

Sámpory István
Szolgabíró

[324a]

Helynevek, Nógrádmegyebéli Óvár községből. –

Óvár falu nevezetét vette Várhegyről, amely századok alatt több ölnyi mélységre látszik süllyedve, mit is a vízmosások, s a nagy árkok okozták, följegyzésre méltó épületeink vagy régiség irományaink nincsenek. Határunkban semmi-némű folyó víz, sem vízi sem száraz malom nincsen. – Határunknak öszves területe, Lészkó nevű egyházi pusztával es az uradalmi erdőkkel együtt 1415 Catasztrális holdra és 221 öltre terjed, e határt körül szegzik Kispataki pusztá, Galábocs, Zobor. Kis és Nagy Kér, Zsély, Szklabonya, Kisujfalu, Kis Sztráczin és Nagy Sztráczin községek melyek mind a Kékkői járásban léteznek. Az óvári határ következő részletekre oszlik:

Kenderes dülő, Rétrevaló dülő, Hegyrealó dülő, Körtélesi dülő, Cseres dülő, Haraszt dülő, Szekeresrét oldal, Keresztdülő szántóföldek, melyek évenként rozsszal vetetnek és trágyázás mellett is csak középszerű termést hoznak, mivel a föld egész határban többnyire semlékes²⁹³, veres agyagas, hegyes és árkos, kövecses és apokás, esős időkben a zápor nagyon elhordja a földet; továbbá a Horka hegy elárkosodott hely. Várhegyoldal, Kőhegy, Nyitlik oldal, Szőlők allja, és Lészkó szinte szántóföldek. Borókás legelő, Lészkó erdő (egyházi birtok) Istenpart dülő. Rákócz dülő, –

Ezután következnek a kaszáló rétek, ahol néhol kevés jó takarmány, imitt amott csátés, de többnyire guzsalykás széna szokott teremni, [324b] ezen rétek nevei: Nagyrét, Reszki rét, Zsabotyina és Kispatak – azután Nagyszőlő és Bábaharaszt, ahol fehér bor de kevés szokott teremni, mert a szőlők többnyire meredek oldalon fekszenek s a föld agyagas.

Végre megemlítendő, Nagy erdő, Zsabotyina és eresztvén, urasági erdők, ezen erdők jelenlegi birtokosai mint közösen tudva van Méltóságos Gróf Zichy Károly és Méltóságos Gróf Forgách Antal és József urak, – tudomásunkra 1861^{dik} évben Mélt. Gróf Forgách uradalmi erdejében óvári határban kőszén bánya nyitott.

Megjegyezvén még, miszerint Óvár lakosai magyarok, katolikusok és mindnyájan földmivesek, s a lelkek száma 448, – a házak száma 80. és többnyire zsúp fedelű, a községnek egy elemi iskolája van, hol 60. növendék jár – Óvári plébániához Galábocs község is tartozik. –

²⁹³ *Semlyék* 'vizenyős, időszakosan vízborította mélyedés, rét, szikesedő, vizenyős terület, szélbarázda; víztől egy csomóba sodort növényi hordalék'.

Óvár

Kelt Óvárban Februárus 1^{én} 1866.

Katyi Mihály bíró
Tóth György esküdt

Elöttem Knapék István jegyző mk

[326a]

Tekintetes SzolgaBíró ur!

Folyó évi Januárus 9-én kelt 16. számú hirlelőben foglalt rendelet következtében ezennel alázatos jelentés tétetik, miszerint Óvár községének Helynevek leírására szükségesrégiség iroványai nem léteznek, ennél fogva sajnálattal nyilatkoztatjuk, hogy a már többször is sürgetett adatokat elkészíteni nem vagyunk képesek. Mély tisztelettel vagyunk. Óvárban 1865. Január 13^{án}

Tek. Szolgabíró urnak,

alázatos szolgái
Tóth György bíró
Knapék István jegyző

[327a]

Helynevek Ozdín községből, Nógrád megyéből.

[327b]

Feleletek az adatgyűjtés kérdőpontokra.

1. Ozdín község Nógrád Megyében, Füleki járásba tartozik.
A község vidékének vagy környékének valami különös elnevezése nincsen.
2. A község bármely nyelvben „Ozdín” név alatt él, s ezen név alatt ismeretes.
3. A község nevezetét állítólag vette azon cseh szótól „U zdi” az az vár mellett, mely a Völgyben fekvő község felett ~~fekvő~~ hegydombon régi időkben állott. (lásd Nógrád megye leírását)
- 4^{ik} és 5^{ik} pontokat illetőleg nincsen semmi emlék vagy adat mellyből a községnek eredetére vagy keletkezésére lehetne felvilágosítást adni.
- A 6^{ik} pontot illetőleg semmi hagyományunk vagy emlékünkn nincsen.
7. A község hegyek s erdőség között fekszik, rétjeit a szomszéd Málnapataka község határában eredő Ipoly folyó vize metszi át, mellyek mindazonáltal nagyobbára szárazak. – Földjei nehéz művelést igényelvén középszerű termést adnak. – A szántó földek rétek úgy az erdőségek több dűllőkre osztvák, mellyeknek neveik következők: Jalsina, Csernákovo, Djélnicze, Navodukoncom, ezen dűllő onnan veszi eredetét, hogy a földek egy arra folyó patakba végződnek. – Léstye, – azért, mert sok mogyorófa terem. Hrustyove, azért mert sok vadkörtefa volt ott. – Mlinisko, azért mert azon hajdan malom volt. Rúbanye, azért mert ott erdő volt, a melly kivágotott. – A határban lévő legnagyobb hegynek neve Chropcsa, honnan veszi e név eredetét nem tudjuk. Tvrdá dolina, ez olyan völgy, a mellyen a tömérdek kő miatt áthatolni lehetlen. – Vrch Hrad, ez a község felett álló hegydomb, mellyen hajdan (1282) vár állott, de mellyből most a volt sánczárkokon és tömérdek köveken kívül mit sem láthatni; – annak helyén álló erdő van. [328a] Zvonové jami, ez olly hely az erdő között, a mellyről a népközt azon babonás hit él, hogy ott hajdan harangok sülyedtek el, mellyeket a nép a Tatárok elől elrejtteni akart, midőn azonban az arra ásott gödrökbe be rakni akarták volna, egy vivőnek keze újjait a földhöz szorította a harang, s ez fájdalmában azokat elátkozta hogy sülyedjenek el, azon pillanatban elnyelte volna a föld, s hogy azóta minden 7. évben éjszakának idején zúgni és harangozni halották volna sokan. –

Egyébb emlékek vagy hagyományok nincsenek.

Ozdín február 11^{kén} 1864.

Jegyzette:

a helybeli lelkész súlyos betegsége miatt

Machnik István sk

ev. tanító.

[329a]

Helynevek Palotás községből, Nógrád megyéből.

Tekintetes Nógrád megyébe kebelezett Palotás község székhelye Balassa Gyarmat. Tartozik a Szétsényi járás Sziráki kerületébe. Keletről határos Szarvas Gede és Zagyva Szántó délről Lőrinczi és Híhalom, nyugatról Dengeleg és éjszokról Bágyon községekkel. A lakosok száma 815. Magyar ajkúak.

Jelenleg a község Palotás nevet visel, újabban épült része Pástnak nevezetik, mert páston épült, régente dús gabna terméséről Buzás Palotás nevet viselt.

A község eredetéről semmi tudomás sincs fenn, sem írásilag sem a néptudomásával.

Népesedése hihetőleg a felső vidékről történt, mi igen régen lehetett, s lassanként tökéletesen megmagyarosodtak. Továbbá a község elnevezéséről sints tudomás.

A község helyisége, nem különben birtok illetőségei az alábbirt elnevezésekkel birnak:

Maga a hely, melyen a lakok s egyéb épületei fennállnak belső telkeknek mellék részei kerteknek neveztetnek. Szántó földjei több részekben vannak, és különkülön névvel birnak: u. m.

[329b] Legelő illetőségben: Alsó és felső paskum, a községen alól és felül. Kenderföld, mely egyedül kender termelésre használtatik. Körtélyes, régente vadkörte²⁹⁴ csepléssel birt. Lapospénzes, fekvése laposas. az úrbériség idejében a jobbágyság fizetett érette. Nagypénzes, az előbbinél nagyobb, az előbbihez hasonlóan fizetett volt. Kollát. A községet illető birtok, mely az éjszaki részen a községhatár szélét képezi. Tohajló. Ezen dülő egy árokra hajlik. melyben nedves időben víz állás van. Luczernás. Egyedül luczerna termelésre használtatik. Szőlőkfeletti, a szőlőkön fölül terjedő birtokrész. 3 Kilás. mivel tsak 3. kila mag vethető bele. Erdőallya. mert az erdő alatt fekszik. Rétekben pedig ezek: Rakottyás, régente rakottya bokrokkal birt. Hankó völgy, ennek elnevezése nem tudatik. Felső és alsó rét. a községen fölül és alól. A község szőleje Öreghegy nevet visel, dombon fekszik.

Palotás község határának $\frac{1}{2}$ de fő Mgu²⁹⁵ Galánthai Herczeg Esterházy Pál úré. Ezen birtok két majorságra van különítve, egyike hihetőleg a tulajdonosról Pálteleknek neveztetik. Másika mely a községtől két dülőnyi távolságra esik Belső Major nevet visel.

²⁹⁴ Az r a sor fölé betoldva.

²⁹⁵ Méltóságú.

Palotás

A község egyik része dombon, másika lapos helyen fekszik, s a [330a] határ fekvése egyik része lapos, nagyobb része sík tér.

Palotás Község semmi féle történeti adatokkal sem bir, sem irásokban, sem emlékbén.

Kelt Palotáson Június 10^{én} 864.

Feljegyzette
Gulyás László mk
tanító

[331a]

Helynevek.

Paróca Községből Nógrád Megyéből

1. Paróca Község tartozik Nógrád megye. Losonczi Járásába 's azon kerület mellybe tartozik nem bír 'saját tulajdon névvel hanem tsak 'a benne hivataloskodó alszolgabíró jellemeztetik.
2. Nevezett helységnek csak egyetlen neve van, és az Paróca, totúl Pravica 's mivel hogy kővecses hegyek közt fekszik, es 'a népe csak igen terhes földműveléssel foglalkozik, alig ismeretes magában 'a Megyében is. –
3. A Falu legvényebeli sem emlékeznek, hogy ahelység másképpen hivatott volna csak maga eredeti nevű, 's ezen név sem iratott másképpen soha csak Pravicza (magyarra fordítva Paróca)
4. Hogy mikor említetnék 'a község legkorábban, 'arról senkinek emlekezetbe nincs. – mivel semmi adatókal el-látva nem lévén – 's e szerint semmi bizonyos választ nem adható népessége csupán tót Ajkú. –
5. Amonda szerint 'e helység több községből népesedet úgy mint: Závodáról, sőt Hartyánról, Borosznokról, Lentvora, és Szennaról aleg több család fő Salamún, Frantsok, Novák, és Trnjak féle.
6. A név eredetéről köztudomás szerint 'semmit sem lehet mondani 's anyival kevésbe választani. –
7. A Község határban helynevek akövetkezendők:
 - a) Szántóföldek düllői. Nachotár, Reviszko, Bartákovo – Pod Zsjar – Mályenyistye – Lučke, Bratja – Kukovo – Vajtyjerovo – Kopanye. Nespén Hrb – Cez Vršok – Pod Hradská – u Trsztya – u Havrana és Kosztolistye. –
 - b.) Legellő düllői: Sztránya – Nyiva, Dubovo, Vidovec.
 - c) Rétek düllői: Dolina. Sjaš. u Trsztya. Na Ravni. Podhradská –
 - d) Erdők nevei: Nyesztanvo. Hrebencze, Jakubova. Uzserina.

Paróca falu fekszik igen szoros hegyek közt – szántó földjei olyanok hogy a kősziklás nagy hegyek miatt. csak 'a nagy erő meg feszétéssel 's marha élet vesztőfalt szántható, ugy anyira hogy minden eke mellett, legálább három férfinél, és hat vonó marhának kell lenni. –

Ezen Község határosok 's szomszédjai ejszokról Lentvor. – és Abelova, – Délről Tót Hartyán napnyugatról, Priboj és Sullye – Keletről. Nagy Libercs. (totúl Velka Luborecs.)

Kelt Paróczán Május hó 25^{én} 1864.

Ruttkay Lajos mk
község Jegyzője

Salamun András bíró ×
Martsok Mátvás T. B. ×

[333a]

[Patak]

Helynevek

Nógrádmegye Patak községéből (kékkői járás)

- 1.^{ör} A megyének székhelye B. Gyarmat
 - a) a községnek járásbani beosztása Kékkő
 - b) a környék elnevezése? Nincsen
2. A község jelenleg egyedüli elnevezése Patak (hihetőleg ezen nevét onnét nyerte hogy az úgynevezett Bonyha patak határát és falvát hosszába folyja
 a) a község hajdani neve volt – Vásáros Patak (a hagyomány azt állítja – hogy hajdanta e községben vásárok tartattak – most azonban ezek nincsenek)
3. A község neve a legrégebbi adatok szerint minden időben²⁹⁶ – Patak vagy Vásáros Patak vagy primatialis (mivel a Prímás uradalma) Pataknak iratott.
4. A község a legrégebbi hagyomány után a törökök itt létele előtt is állott – mit több ~~elne~~ a községben található török okmányok – és egy forrásnak elnevezése tanúsít – Azonban a plebániai és községi iratok szerint e község legrégebben említetik. –
- 5.^{ör} A község honnét népesítetett évben
 nem tudatik azonban a lakosság családnevei tisztán magyarok – mint például Mák – Sajgó – Bussay – Nagy Pincze – Szabó – Kovács – Diósy földmivesek nevei.

[333b] 6) Mit lehet tudni köztudomásból vagy okmányokból a község nevének eredetéről?

Lásd a 2^{ik} pontot.

²⁹⁶ A szó első betűje átírva, vagy *i*, vagy *ü*.

7. A község határában előforduló helynevek.

- a) Mákert (a község ~~alsó~~ déli részén találtató kis dűlő)
- b) Tóirét (hajdanta nádasztó volt)
- c.) Kertmege (a község kertjeitől dél-nyugatra fekvő dűlő)
- d.) Szilágy – (posványos ér számos források helye) – közepén kis csermelyel)
- e) Halyagos (hasonló a d. pont alattival)
- f.) Horpácsi nagy oszlás (Horpács felé nyúló dűlő) –
- g) Bognyáre – egy dűlő elnevezése a név származása nem tudatik –
- h.) Hosszak – (hosszúra nyúló dűlő név)
- i) Levelény – (rét dűlő neve)
- k) Főjáró – (Egy parton fölfelé hasított dűlő neve)
- l) Török asszony kútja (Egy forrás a hagyomány azt állítja róla hogy a Drégely várába székelő Török fő úr egyik nejének kedvencz ivó vize volt.)
- m) Kövecses²⁹⁷ – (Egy nagy részben kavicsos dűlő neve.)
- n.) Kócsár – sásos rétnak a neve –
- o.) Nagy oszlások – (két hosszú dűlő neve mely egy út által két felé van osztva. –
- p.) Nádasrét – (szénát és nádat vegyesen termő rétnak neve.) –
- q) Kerekesrét – hajdanta környékén egy kerek erdő létezett –
- r) Egresalja. (hajdan egerfák léteztek helyén
- [334a]** s) Ivolyás – Hajdan szép virágos fűvet termő rét dűlő –
- t.) Szilfák – egy rét dűlő neve hol hajdanta Szilfák léteztek.
- u.) Keresztes rét dűlő egy régi kőtől melyre kereszt volt vésve nyerte nevét –

²⁹⁷ Az s k-ról átírva.

- v.) Kenczel rét – nevének eredete nem tudatik. –
x. Pakóczán (rét dülő nevének eredete nem tudatik –
y) Csóványos Erdő neve. –
z.) Nagytőfőle – hajdan aljába nagy tó létezett. –
zs.) Sikár. – dülő síkálló fű (zinkraut) tenyészik bennük –
 α Középdüllő – (két dülő közé ékelt föld dülő -)
 β Szőlők föle – (a szőlők fölött terület dülő neve –
 γ Fenyér – (eres forrásos rét)

Patakon majus 21^{en} 1864

Berta Lorincz
bíró

[335a]

Alsó és Felső Pálfalva. Nógrád megye Füleki járásban.

Nógrád megyének délkeleti, Heves megyére szögellő részén fekvő Alsó és felső Pálfalvát hajdan Nagyfának nevezték, s ott feküdt hol mostan a közös sírkert s a helység kenderföldjei léteznek. Mikor veszté el a régi s vette fel mostani nevét, a regeszerű előadás azt tartja hogy a XIV^{ik} században élt Nagyfaynak négy gyermeke volt, kik közül mindenik egy egy falut vagy pusztát nyert az agg apától örökségképen, s innen származtak az elnevezések, Pál adván nevet Pálfalvának, András a szomszéd Andrásfalvának, Mark Markházának s Kata Kotyházának. A XVI^{ik} században Pálfalvát már Tercsy Farkas birta, s ő utána szállott leányágon a mostani birtokosokra, Ilona Szentgyörgyi Boldizsárné s Borbála Kutasi Györgyné után, Tercsynek egyetlen figyerméke Mihály mag nélkül el halván. A helység lakói előbb szláv ajkuak voltak, most azonban tiszta magyarok, úgy hogy közülök – mivel tebbjeit kivéve – a tót nyelvet egy sem bírja, hogy azonban előbb tótok voltak, mutatja az egyes dülök s föld darabok hosszu időközön át fen maradt s most is használatban lévő tót elnevezése, testvériesen vegyülvén azok a magyar nevekkal, s legfeljebb a most meg történt tag osztályal veszhetvén ki a hosszú idő folyamán keresztül, tagjának mindenki tetszése szerint való nevet adván.

Az egyes dülök s földek nevei:

A Zatko dülő mind irtványföldekből állván.

Hartyáni völgy dülő, Keresztüljáró, Nagyföld, Farkasgödör, Dolinka s Kolibiszko nevű földekkel.

Karancsi völgy dülő, Dolinka, Kányakő s Kőalja nevű földekkel.

Brezina dülő, Csapás, Boboviszko, Majorság, Kavicsos Kosztoliszko s Temetőmegett nevű földekkel. Végre

A Dióhegy²⁹⁸ dülő, Halyagos, Verő, Árnýék, Nagy Mesgyealja, Kratyina, Lapát, füleki völgy, s Akasztóhegy nevű földek **[335b]** s erdőrészekkel.

A rétek nevei: Alsó majorság, Felső majorság, Tó, Nagyrét, Határ, Közösrét, Kő hídon alól, Kő hídon felől, Falun alól.

Folyó vizei: 1.) A Tarján pataka, mit a nép szintén régi tót el nevezéssel még most is Sztari pataknak nevez, a határnak legnagyobb folyócskája, s egy vizi malmot hajt Pálfalván.

²⁹⁸ A szó fölött egy x-hez hasonló jelölés található. A kiegészítést a lap bal szélére függőlegesen jegyezte le az írnok: *vagy Kazári völgyi*.

2.) A Hartyáni völgyi patak, melybe egy patakocska folyik a Kolibiszko hegy oldalból.

3.) A Karancsi völgyi patak, Etes felől a Szánas hegyből eredve, mind e patakok nagy esőzések alkalmával kí áradásaikkal a határbeli rétekben nagy károkat tesznek, e két utóbbi a Tarján patakába folyik.

A helység határában találtató hegyek és halmok nevei:

1., A zatkoi hegységek, honnan tiszta időben a szepesi karpátok hegyeit, különösen a lomniczi csúcsot megláthatni.

2. Középbércz, a zatkoi hegyekből lefelé jövet, kellemes fensik, – ugyan ott

3. Farkas gödör tető, szintén mint az előbbi szép kilátásokkal.

4., A hartyáni völgyi dolinkai hegyek, s ugyan azon vonalban

5., A Kolibiszko, honnan a somskői várat leginkább meg láthatni.

6., A Karancsi völgyi Dolinka.

7., A Kánya kő, nagy kő szirttel s viszhanggal.

8., A Kalvária, min hajdan – nevét tekintve – kápolnát sejtethünk.

9., A Szőlő hegyek, a még nem régen el pusztult s helyben lakó Kun család által birt ugy nevezett Kun szöllejével.

10. Kosztoliszko, gyanításunk szerint a hajdani Nagyfa templomáról így nevezve.

11., A füleki völgyi hegyek, egy nagy orommal, mely leg magosabb csúcs a határban.

12., Dióhegy, egy kellemes kerek csúccsal, honnan a körülfekvő vidékre szép ki látás esik.

13., Árnyék, ritkás erdővel.

[336a] 14., Akasztóhegy, vagy a régi háborus időkben, vagy egyszerűen a bűnözők számára itt létezhetett bitótól így nevezve.

15., Csapás, –

16., Boboviszko, mi hajdan babföld lehetett, s végre

17., A Brezina hegye, kellemes oldallós hely, hihetőleg a nyírtól így nevezve, mert itt tán nyírfá erdő volt.

Tavak és mocsárok e helység határában nincsenek. A község collectiv – Pálfalva – neve két elnevezésre, Alsó és Felső Pálfalva nevekre oszlik, azonban egy határ, egy adóközség az, s egy előljáróság alatt létez. Terményeit eladás végett többnyire a losonczi piacra hordja, s a most épülő vasút által – annyival inkább mert köszén bánya hely – meg lehet hogy szép jövőnek örvendhet.

[337a]

Helynevek Jelsőcz községből, Nógrád megyéből.

Ezen község tartozik a' Losonczi járáshoz, székhellyel Losoncz. A' község határos panyi darócz, Vilke, Gács, Maskova, Kis és Nagy Libercsével, egy a Országúttól félre eső völgyben. Határa daczára annak hogy hegyes, vadvízes, és hogy a' nép élelmét kitermi, csak ritka szorgalmú és a' korcsmát keveset látogató becsületes lakosainak köszönhető.

Mikor épült, honnan telepítetett vagy származott a' lakosság, vagy a' községnek hajdan volt é más neve biztosan ki nem tudható, –

A' határban találhatik a' gácsi határ szélén egy kevés vízzel ellátott tó, melynek neve Sárkánytó. – Ezen tóról azon nép hiedelem van egy kóborló garabonciás beszéde után, hogy ezen tóban tartja a' sárkány elrejtve a' fiát, kiért ezen folyó évben oly szélvész és égi háború közt jövend el, hogy akkor a' Vilkei Egyház tornya ledől.

A' határ nem lévén nagyobb kiterjedésű kevés nevek is fordulnak elő. u: m:

Kiserdő, nagyerdő, halgató, ortvány, Lászlópatak banyistya, martoncza, karancstető. – Vtráne kerekkrét, balogszög, büdöskút allya, fehérkőtája hoszak, lacz, jelene, petőrét. Makker partja, nagyhidföld, bornyúgát, jezvenye, csütörtök, [337b] drhany, lipenye, lángos, szöllőhegyi, hajdan szöllővel, ürgés oldal, hajszócska, maczatető, hazajáró, kisberek, kőbánya.

Kelt Jelsőczön April 11^{én} 1865.

fabriczy László
jegyző.

[339a] Nógrád VMegye

Füleki Jaras

Perse Helysége

Helynevek

Adat gyűjtése következő pontokra terjed ki. :

1^{so} Perse községe Nógrád Vármegye Füleki Járásba van, Füle Varos szomszédságában. Nyugotra fekszik régi Magyar kis helység, hasznos Rétje, a szántó földjei nagyobb trágyázást kíván, a Tagosítás meg történt 1860^{ik} évben volt Földes Ura, Herceg Kóburg Auguszt Ó Kir. Herczegség az egyesség igen könnyen barátságos úton meg történt a feles földeket a Község meg váltotta és az Urását tisztára kifizett. – Ezen község tartozik a Sávolyi Anya Templomhoz Romi²⁹⁹ Chatolicusok melly all 270 lélekből van egy kisdéd kapolnánk hova ezen – ajtatos nép jár az Istent ditsírni, van a Községnek egy csinos köbül cserep fedellel el készült oskolája a Tanító kenyelmes lakással van ellátva, a férfi nép a földmivelést igen nag meg különbözve érti hozza igen kevés – ki valami más mésterséget is nem tud, általján az Ifiuság mind írástók – a nők meg különbözve többi faluban lakosstúl irni mind tud a varás- és kötésekből igen kitüntetik magokat, –

2er Perse községe más néven soha nem neveződött.

3^{or} Ugy szinten ezen község mas ragat név alatt nem íródott soha.

4er Ezen községről az írás leg többször tész említést az 1600^{ik} évben a midőn a szerencsétlen hazánkat a Törökök dúlták meg említendő, az 1682^d évi Szept 16^{an} történ II.G. Koháry Istvány mint Füle vára kormányzója lovára lekötözve hozzatott Persére; hol akkor G: Thökölyi Imre és a Török Basa taborozott, melly tábori kutakból mai napig ösmérhető 33 kút gödör.

5er Ezen kis község be népesítéséről nem tudatik semmi.

6^{or} A régi irományokból csak a fent írt 4^{ik} pont alatt láthatótt elő terjesztéseket lehet ki vonni, mást nem tudatik. –

7^{en} A községben elő forduló dülök ezek –

1^{so} Bércz a Bozítai határ Borszög szomszédjába van egy bérczes helyen van eről –

2^{ik} Borsószer itt jó borsó terem, –

3^{ik} Kis Hegy, egy nyulank kis hegy deigen jó tiszta buza termő hely

4^{ik} Bejáró, ezen dülő a községhez jár be,

5^{ik} Papsora, ezen dülőben volt a Plébanos Úr földje eről neveződött

6^{ik} Kertallya, ezis az kertekhez jár véggel eről

7^{ik} Vadóka, hajdan ezen dülőbe volt egy vad alma fa,

8^{ik} Ivánhegy ezen dültetején volt egy ivó kutatska, eről vette nevét,

²⁹⁹ Elírás *római* helyett.

- 9^{ik} Pusztá allja azért hogy az Urásag pusztájához közelvan –
10^{,ik} Réteken szinten van Pusztá allja nevü dülő
11^{ik} Nagy nilasok ezen dülő egy kevésse nagyobbak.
12^{ik} Határ, ezen Rétek³⁰⁰ kovátsi határral fekszik ösze.
13^{ik} Varga Rétek hajdan valami Varga Nevü birta
14^{ik} Pást név alatt van a közös legelő ezen legelőn latható afent említett kutak
[339b] 15^{ik} Tó nevezet alatt ál község legelője az a liba pást kender asztató mo-
csolyák és építkezésre szükségeltető vályok vető hely a kaposztások mely alsó és
felső kapusztásoknak nevezetik enek végében al az fa Iskola.
16^{ik} Kenderföldek itt kender természetik –
17^{ik} szám alatt adjuk elő hogy Perse községének kortsmája külön nints, hanem
az italt sorba mérik az telkes gazdák egy sorban egy hordóba 3 akót, szinten a
palinkát is egy szorba egy akót, Zsidó, és Czigány se nem lakott sem jelenleg
nem lakik, – itt lehet meg ösmérni a népet arról hogy nints úgy el romolva, mind
hol Zsidó az korcsmáros: – De azért a szomszéd cigányait mégis nagyobb rész-
re mi tartjuk. –

Perse községéhez van Csatolva Bozita pusztá

Ezen Pusztát Fenséges Szász Coburg Auguszt kir Herczegsége birja Itten nagyvirágzásba van a földmívelés; Az alsóbb föld mívelők meg tanulhatják ezen szorgalmat a földet mikipen lehet használni, itt látható az őszi és tavaszi Termesztminyek nagy haszonnal gazdag termését láthatják a Takarmányi növények minden nemű tiszta terméseit, Mellyet különös iparral folytatja a fentnevezet kir Herczeg igen tudós az gazdaszatban bölcs előre látó, Pusztá fő Tisztje, Tekintetes bölcs és tudos Illés Alajos Tisztartó Úr, kit az egész szomszéd lakosság áldva kísért ezen töle el tanult közénkbe hozot bölcs gazdasági oktatásaiért, ,

Ezen Pustán több féle nevü dülők letéznek

- 1 A Pusztá régi neve Szent Erzsébet alatt is neveződöt jelenleg Bozita Név alatt áll. A több előforduló külön nevü épületek vannak Nevezetesen Új Szálás széplak, nevalat áll Lélek szám van egész pusztán 151. magyarok.
2^{or} Létezik egy dülő Persi laposok, 3^{ik}³⁰¹ a Haraszt, melly hajdan legelőül használtatott, 3^{ik} Ujszállási oldal szántó földék 4^{ik} Szepláki dülők több léniákban eszt választja egy árok mely pocsi patak név alatt ösméretes, 5^{ik} a Borjú Réti szántó földék, 6^{ik} Daróczi határ több dülökre van felosztva, 7^{ik} Száraz Rét nevü szántó földék 8^{ik} a Tökös igen gazdag termő lapos hely 9^{ik} A Genyics 10 Borsszőgi szép ki terjedésű szántó földék, 11 Rétek a felső és also nev alatt

³⁰⁰ A szó után egy betű áthúzva.

³⁰¹ Nem jó a számozás. Ez lenne a 2.

12^{ik} Bik alja, bik erdőrül neveződött Borszög Rétek, 13^{ik} Túlsó Rétek Ez³⁰² választja el a Szuha folyama a Persihatártól, és az egész Pusztán keresztüljön a Nagy Daroczi hatatul³⁰³ le a fülek kovácsi határig,

Melly adat gyűjtést több élteőbb emberekkel kozolve régi irásokból ki húzva feljegyeztetett.

Kelt Persén 30^{ik} Majus 1864^{ik} Evben
felirta Gyurkó Mihály
Perse községe hites Jegyzője,

Persi Bíró Nagy Dániel
Törv bíró Pater József
Berta Bertalan ez 75 Ev
Nagy Ferencz – 62 Eves

³⁰² A szó után áthúzott rész következik a kéziratban.

³⁰³ Elírás, a szóból kimaradt az *r* betű.

[341a]

Helynevek. Piliny Községből, Nógrádmegyéből.

1. Piliny község fekszik Nógrád megyében, a Szécsényi Szolgabírói kerületben. Határos: Szalmatercs, Karancs Keszi, Lipta-Kisgerge, Litke, Felfalu, és Endréfalva Községekkel.
2. A Községnek neve Piliny, örökidőktől, országszerte e néven ismeretes. – Lakossai tiszta magyarok.
3. Amint a mostani öreg emberek emlékeznek, és őseikről is hallották, hajdanában is Piliny volt a község neve.
4. A Községnek legkorábbi említésére, 's keletkezésére senki sem emlékezik.
5. A népesedés, a Tatár és Török pusztítások után meg maradtaktól eredhet.
6. Köztudomásból és hagyományból a határbani helynevek a következők:
7. Képoldal, szántó föld. Nagy- és kisnyúlás, szántó föld. Szabógyakra, szántó föld. Tekenős, szántó föld. Tekenősallya, szántó föld. Kőhegyiszilvás, szántó föld. Tekenős, erdő. Kőhegyoldal erdő. Kőhegyipást, rét, Körtvélyes, rét. Csárai, rét. Tobóka, rét. Dora, szántó föld, Köpővölgy, szántó föld, itt régi vastag cserép darabok találatnak. Nyúzóvölgy, szántó föld. Szilaskaallya, szántó föld. Szilaska, erdő, – Feketeerdő, erdő. Zuhaj, erdő. Szúpatak, erdő. Szúpatak, szántó föld. Ráros, szántó föld. Vármegirétek, rétek. – Bikkallya, erdő. Sávölgyi, szőlő. Terma, szántó föld Fiszkő, szőlő. Fiszkő, szántó föld, – a hegynek allyán kender és káposztás földek, – nyugati oldalába kőbánya, – és számos jó pinczék vannak ásva. Gerő, szőlő, Gerőallya, szántó föld. Középbércz, szántó föld. Bóbiska, szántó föld. Hegymegi, szántó föld. itt hajdanában a lakosoknak gyümölcsös kertjük volt. Tormás, szántó föld. Borsós, szántó föld. itt szántás alkalmával, vastag cserép fazekak, 's abban égetett csontok, 's egész emberi csontok is találatnak. [341b] Kövicses, szántó föld, itt jómineműségű kőszén mutatkozik Mosóka, szántó föld, nagyrésze elárkosodott haszonvehetlen kopárhely, mely a helység felett igen szomorú képet mutat, – de építéshez alkalmas homokotad, Rózsás, szántó föld, Bárányortvány, szántó föld, Gyurtyányos, szántó föld, Várhegyallya, szőlő. Várhegy, szőlő, – ez a határban lévő hegyekközött, magassága és szép gömbölyűségével mintegy fejedlem tűnik fel, – Kelet, Dél és Nyugatfelé szőlőkkel van beültetve, földje fekete siker kövecses, némely helyen apokás, jó és igen erős bort terem, – neve után azonban, várnak, vagy más épületnek semmi nyomai sem tűnnek fel, – de a szőlőművesek vastag cserép edényeket, abban égetett csontokat gyakran találnak. – Kobak, szőlő. Apátioldal, erdő. Szőlőkallyirétek, rét. Apátipatak mellett, szántó föld. Gyurtyányospást, rét. Galgócz, szántó föld, Hollós, szán-

Piliny

tó föld. Pástrajáró, rét. Nagyvér, rét, – Rakottyás, rét. Rakottyás, szántóföld.
Mocsár szántóföld, Kotorka, szántóföld, Mocsár, rét, Sirmány, szántóföld
Kelt Pilinyben Januar. 2.^{án} 1864.

Bírák, és mint a lakosok közül
legöregebbek. – –

Nagy Ferenczmk
Jegyző által.

Tózsér antal bíró
Borzak Janos fő bíró
Hor... Isvan
Tózsér ferenc

[343a]

Helynevek Pilis községből, Nógrád megyéből.

Pilis község fekszik Nógrád megye keletí részén, a Dunán inneni kerületbe, Füleki járásba, közigaztasi székhelye Fülek Mz^o várossa

[343b] A 2^{ik} pontra: Pilis község mindegy ezen néven ismertetett, és ország szerte e néven ösmeretes. –

3^{ik} pontra: a Község mindég illy néven ismertetett s így fordul elő minden iratokon, mellyek ismertetnek.

4^{ik} pontra. – Hogy mikor említetik leg előbb ezen falu a község lakossai nem emlekeznek, de az iratokból, leg inkább az egyházi latogatási 1819^{ki} könyvből, melyben már úgy említetik mint leg regibb Parochia a Nagy Szombatban tartott Pazmány Péter alatti Egyházi Gyűlésen. –

5^{ik} pontra: Hogy honnan nepesitetett meg és mikor azt nem tudják a lakosok. –

6^{ik} pontra: Honnan eredt a neve a helységnek sem hagyománybol nem tudatik, sem iratok felőle nem léteznek. –

7^{ik} Fel osztatik Pilis község határa 3 dűlőre ennek nevei, az első dűlőbe Arany út part Apro földek, Telek, Arnyék oldal, – a 2^{ik} dűlőbe, Azok tető – Sás-járo, Papkút sorja, a 3^{ik} dűlőbe, Nyirjes, Bab út, Borsó szerek, mind ezen dűlőkbe elő forduló nevek többnyire a helybeli lakosoktól nyerték neveiket.

Rétjei a völgyekben létezik kétszer kaszalhatók részben, savanyú vegyes füvet terem a víz arnak kí téve, többnyire iszapoltatik, a retek nevei, Biaszó völgy – Demerszög Pást, mely nevek eredete felől semmi tudomasok nints. –

Minthogy 1861 Tagosztaly történt a határban a község volt Urbéres lakosai [344a] es volt Földes Uraik – között, – az Urasagoknak jutott, Egyházmege, kisberekallya, Péter hegye Pusztaszőllők, Laczko ház, Ördöglyuk, Levélszög dűlők, ezeknek eredetéről vagy elnevezésekről semmi tudomasok sints a lakosoknak. –

Erdői mely mintegy 900 holdat foglal magában körül keriti a községet, éjszaktól egész nyugatig, Tölgy, cser, es bikk fakból állók azok, nagy részt ki vágva, elritkítottak. –

Nevezetesebb erdő részei: Verő oldal, Török kútja, Liszko, Verebes oldal, – Pilisi szállás Lányok kútja, Fagyas, Kis- és Nagy bikk. – biaszói Erdők, Berek oldal. –

ezen közül a Török kútja, onnan vette eredetét, mivel Fülekről Szechenybe a Törökök ezen vonalon mentek több ízben által, úgy szinte, a

Szallás nevű erdőn több falvák lakossai menekültek a Török elől oda a név – innen eredt. –

Nevezetessei köze tartozik a Kőbánya, mely egészen hamuból kepződött, még most ha el daraboltatik egészen hamu alakú porra váll, és a kő között valóságos szén öszköket³⁰⁴, melyek fekete fenyések, lehet böven találni. –

Ugy szinte van egy forrás vize, a bikk erdő dülön, melynek vize, a fájós szemeket sikerrel gyógyítja, melyet a helybeliek, 's környékbeliek használnak. –

Továbbá. Van egy pecset helye az 1837^{ik} evben kezdődő szülöttek anyakönyvének első lapján illy fell irással Non dimittam³⁰⁵ tedonet bene dixeris mihi, be hozva Ponori Tewrök által kinek allítása szerint ezen pecsét nyomó Salamon Magyar Királytól szarmazik. 1063^{tol} – 1074^{ik} évig – ezen pecsetnyomó [344b] azomba elveszett, most semmi tudomasuk sins hova lett, csak a le nyomata latható. – hihetőleg tehát már Salamon Király idejében is fenn állt a község. –

A 7^{ik} pontra: Hataros a község ejszákról, Babi pusztával, Keletről, Rátka pusztával és Csakány hazával, Delről, Aranyi pusztával, Nyugatról Romhány³⁰⁶ és Mucsiny pusztákkal. –

Jegyzette 21/9. 864

Okolicsányi Károly
földbirtokos.

Pilis.

³⁰⁴ A. m. 'öszköket'.

³⁰⁵ Ennek a szónak az olvasata kétséges, mivel átírás, javítás van benne.

³⁰⁶ A h betű a szó fölé írva.

[345a]

Helynevek Pogony községből Nógrád megyéből

1. Pogony Nógrád vmegyének füleki járásához tartozó helység, falu. 1853–1861 Heves vmegyének pétervásári járásába vólt bekeblezve.

Határait teszik: éjszokról Czered helység, Tótujfalu pusztá és Zabar helység; keletre Szederkény pusztá; délre Istenmezeje helység; nyugotra Bárna helység.

Határának egész kiterjedése: 2500 catastralis hóld. Ebben:

szántó föld	1000.
rét	180.
erdő	1100.
legelő	90.
elhagyatott szőlő	7.
haszonvehetlen 's gödör	123.

Fekvése: hegyes, völgyes.

Földe: a déli fekvésü részeken homok, apoka; éjszakin agyagos.³⁰⁷

Népe: magyar

Lakosainak száma: 400. Vallás: r. cath. 1: 4 Izraelita) –

Helyzetileg: a' tüle nyugotra fekvő Bárna helységgel, a Medvesallya' és az éjszaki Mátra vidék' közét foglalja.

2. Pogonynak a jelen időben ez egy neve van; és a körül fekvő helységek lakosai is mind így nevezik.
3. Hajdani más elnevezéséről lakói nem tudnak.
4. Hogy mikor említették legkorábban?
Arról adatai nincsennek.
5. Lakosai a helységben törzsökösöknek mondják magokat előbbi telep helyüknek a határ' azon részét állítva mely Szállás-nak neveztetik.
Neve: legtöbbnek Varga; soknak Sótér, Gál; **[345b]**
négy négy háznépének Bodor, Fülöp, Koczka;
egy egy ház lakóinak pedig Lakatos és Vég.
6. A Pogony név eredetét lakói nem magyarázzák; erdős vidékéről közlő a pogonyból származottnak véleményezi.
7. Pogony község határában előforduló topographiai nevek:
Gyalogút: szántó föld a tótujfalusi határral összefekvő, melyen Czered felé gyalog út vezet által.

³⁰⁷ A lap bal szélére három sorban betoldva: *Úri birtokos: Kemény Gábor Bárá.*

Hányás: szántóföld a tótujfalusi és zabari határ hányások mellett.

Nagy völgy: szántó föld a zabari határ felé, hegyhöz fekvéséről neveztetik.

Szilastető, Annók lápa: szántó földek, nevezetük jelentése ismeretlen.

Görbe föld: mesgyéi meneteléről így neveztetve.

Órhegy: Zabar felé magas fekvésű szántott hegy, nevének eredete őrhelyül lehetett használatáról csak gyanítható.

Határverő: szántó föld a zabari határral összefekvő.

Hagymás völgy: jelenleg szántó föld, állítás szerint régebben kertek.

Méhestető: szántó föld, fekvéséből következtetve, a mostan élők' emlékezetét túlhaladó korban alatta méhes lehetett.

Andráslápa: szántó föld, egyik Fülöpé, állítás szerint ennek egyik irtó elejéről nevezve.

Malomfeli: szántó föld,

Malomverő: nagyobb részben elhagyatott szőlő,

Méhely allya: rét és szántó föld, a falu alatt fekvők.

Derékrét: a Tarna völgyén a Zabari és szederkényi határokkal összefekvő.

Harangkútja: rét szinte a Tarnavölgyön; itt a monda szerint kút volt, melybe a pogonyi lakosság hajdani futasában harangját vette.

Peszerény: rét szinte a Tarna völgyén a szederkényi határral összefekvő.

Kigyóslápa: szántó föld, forrás kúttal.

[346a] Nyírjes: most szántó föld, hajdan nyírjes berek vagy erdő.

Kútfeli: szántó föld, a község ivó forrás kútja felett.

Szállás: hegyek által rejtett lápa, most szántóföld, állítás szerint régebben e község lakóinak első telep helye.

Szilvás völgy tája: most szántó földek; állítás szerint hajdan kertek.

Büdöstő: hegy fekvésű szántóföld, mely alatt a monda szerint hajdan tó volt az istenmezeji határban.

Vadverem: a helységnek déli zugrésze, Tugár-nak is nevezve;

Sándorlápa: szántó föld, állítás szerint irtója keresztnévéről neveztetve.

Ludaslápa: sovány szántó föld, vélemény szerint ludak általi legeltetésről nevezve.

Tehén orma: jelenben már szántásra is alkalmatlan, terméketlen föld, hajdan erdő, tehén legelő lehetett.

Csák lápa: sovány szántóföld, essők által megrongált, gödrös.

Ország útja: bikkos erdő lípilápás fekvésű, nevét onnan vehette a hagyomány szerint, hogy hajdan – az istenmezeji völgyön, merre most az egri út vonúl, még tavas posványos hely lévén – Egerbe erre jártak.

Kása verő, Kása árnyék: déli s északi fekvésű lípilápás erdő, az istenmezeji határral összefekvő; monda szerint az itten marhákat legeltetett paszternak vitetett ételneméről neveztetve.

Kis Pál délleje: vagy inkább delelője) tölgyeserdő, a monda szerint Kis Pál nevű pásztor' marha delettetéséről így neveztetve.

Csurgó völgye: szoros völgy vízfolyással

Hidalárnyík: bikkes erdő, nevezetének jelentése ismeretlen.

Cserbércze: cseres erdő és szántó föld.

Látóhegy: magas fekvésű szántó föld. E mellett

Látóhegy árnyéka: éjszaki fekvésű bikkes s tölgyes erdő.

Dobra, Czikorád' árnyéka, bércze, ...je:³⁰⁸ az istenmezeji határral részben összefekvő ismeretlen³⁰⁹ jelentésű nevezetei.

[346b] Déllő völgye: patak által hasított gyeves völgy az erdőközött, marha delelő hely.

Disznószállás: cseres erdő közti hajlás, makkoltatáskor disznó tanya.

Ádám' bércze, vereje, árnyéka: erdő bércz tetején, déli-, éjszaki oldalán Ádámnak – a kiről nevezetik – vezeték neve ismeretlen.

Motollás: erdő lápa az istenmezeji és bárnai határokkal összefekvő

Tarisznyahajlás: cseres erdő, hol a monda szerint valaha ökrészek a tarisznyáikat vesztették el.

Nagykő: magas fekvésű, távolabbról látható, erdőközti szikla tetejű hegy csúcs, épen a bárnai határon.

Závozfő: a Nagy kö alatt, cseres erdő.

Mély lápa: meredeken mélyedő cseres erdő.

Kis kö: egy a Nagy kőhöz hasonlító, de annál alacsonyabb s kisebb, szikla tetejű csúcsos hegy az erdőben. Sziklái közé lefelé egy nyúlt szájú üreg van, monda szerint kincsrejtő. A népvélemény szerint ezen török lak volt: s hogy lak lehetett, az a mesterséges idomítás' nyomainak rajta látszatából is³¹⁰ következtethető

Kiskakaskő: egy alacsonyabb csúcs a Kiskötől nyugotra a Nagy kötől keletre.

Czinegés: szántó föld, erdőkorában neveztetethetve.

Kengyelád völgye: silány termékenységű rét a tótujfalusi pusta határán, nevének jelentése ismeretlen.

Kőbércz tája: szántóföld

Győr bércze: szántóföld, nevezetének eredete s jelentése ismeretlen

Csószerke: erdőrészt, állítás szerint a szomszédos földek krumpli-kukoricza csőszeinek benne szokott tanyázásaikról neveztetve.

Ortvány: szántóföld a falu nyugoti részének déli irányába erdőbéli telekésítéséről hajdan neveztetethetve.

Felső lapos, alsó lapos: nyugot felől a faluig lejtő, hatas szántó földek.

³⁰⁸ A szó a lapon átütő pecsét miatt nem olvasható.

³⁰⁹ A pecsét miatt szintén nem látható rész, de kikövetkeztethető a kitakart szó: *ismeretlen*.

³¹⁰ Később közbeékelte szó.

Pogony

Kelt Pogonyon Augustus hó 7^{én} 1864.

Varga balázs György bíró ×

Zsingor Antalaljegyző

Sótér István törvén bíró ×

Fülöp István hites ×

P. H.

Gál Istvan s k

[347a]

Helynevek Poltár falu községből, Nógrád megyéből.

Járás: füleki

Székes hely: Fülek Mező városa

[347b]

Poltár helység, falu.

„Poltár” tót szócska annyit tesz mint púpon hasító, hogy tudni illik Nógrád és Gömör megyék határain fekszik. A mostani helységnek régibb időkben „wisnyí Poltár és „Horná wesz” az az felső Poltár, Felső falu” neve volt, – el-
lentétben a Zelene helység felé egy dombon fekvő igazi Poltárral, a’ hol az ágostai evangélikusok templomának és a’ Sós nevű földes ur Kástélyjának a fundamentumjai most is láthatók. E mostani helység helyén elébb csak urasági major volt, de idővel hihetőleg a’ „Poltaricza” nevű patak kedvéért a lakosok ide huzodtak, a patak két partján telepedvén le. Az esztergomi katolikus káptalan protokollumában 1400 körül olvasható „Parochus de Polthár” ’s így itt elébb Katholikusok laktak.

Szántó földek: a’ falu felső részén „Na sztary háj, és ott nevezetesen: Pin-kovszka, Kopany, Potocsok és Prjekopa nevű nagy halom vagy is gát, a’ hol hajdan hihetőleg úri halásztó találtatott; – tovább „Pod Brezowszkú czesztu, Dlhje zeme, Sirokje zeme, Wlesky háj, Szkalicza wisnya és nizsnya, Kosztoliszko (a’ hol az előtt Poltár volt) Franko-Hun, Mocsar, Nizse zahrady, Nizse-Kriwdy, Jalsowiny, Na doline, Wiszelicze, Machulina, Stawicsny Brézsok, Na drahách (a’ hol fazeknak és cserepnek és a’ hutákba való agyag találtatik) Do Rowni és Na Doline Ortáse.

Rétek: Pod sztary háj, Wisnyí Wíholom, Nizsnyí Wíholom, Tówe, Towik, (a’ hol szinte hosszú gát találtatik a’ régi időkből) Pod Kosztolom, Wisje és Niznyé Djele, Lawowszka, Brezíny, [348a] Csertyasz, Benkow Kút, Na Laz, Wisnyí a nižny Borcsok, Krpe, Za Pazsitow, Burinovszka, Franko-Hun, Dolina, Jalsowiny, Pri Stawiczý, Pod Zajacskom.

Legelő csak az erdőben.

Erdők: Sztary Haj, Zelezné jawy (a’ hol hajdan vasat kerestek, mert ott sok mély gödör most is latható, ’s 1862^{ben} is próbálgatták a hevérek³¹¹, de siker nélkül) – Csertyasz³¹² tovább Bjela Szkala, Poszredny Hrb, Malý

³¹¹ *Hevér* ’bányászlegény’.

³¹² Ez a szó a sor fölé van írva.

Hrbok, Balajka³¹³, Kde Fülekow hladí³¹⁴, Blatniwa Dolinka, Zajacsok, Lazíny, Bristyi, Pri Stawiczy, Na Baniszkách (a' hol agyag ásatik) Na Pin-czinszkej Cseszte, Tri chotáre³¹⁵, Dlhý Brjezsok, Make, Hájike, Michálowe Lúka, Towik, Cserwen, Puper³¹⁶.

E tájékon esik az erdőben egy „Czinczvár” nevű hegy, a' hol valószínűleg, a monda szerint, vár létezett.

Puper nevű hegyen pedig a' sziklákon valami írásforma is találtatik.

Itt van „Turkowa Dolinka” – Török völgyecske nevű hely, ís³¹⁷ a' hol a' törökök tartózkodtak, a' basa két órányira fekvő Fülek várában lakván.

Folyók: A' falun keresztül egy patak, melynek neve: „Poltaricza” de ez a' tiz perczre³¹⁸ Zelene helységen keresztül folyó „Ipoly”lyal egybefolyván, evvel együtt határunk mellett húzódik le³¹⁹ Berzencze és Kálnó felé.

Források: Wiholomon „Pod zsljebok nevü forrás, – és „Rochotyanka” nevű; a [348b] a' réteken pedig „Na Krpoch” forrás és kutacska, – nem különben „w Jalsowinach”³²⁰.

Csevicze, – nem erős de igen használható három helyen „Rizawka” veresnek látszik és mindig forr, „Rihawka” paradi víz ízű, – „Na Istokowe lúky” – télben meleg 's nem fagy be soha.

Kutak – a' falusiakon kívül – a' hatarban Lahodsзка az erdőben pod bjelow szkalow, – w Djelczach” – „při Tajatowi” – w Cserweni.

Agyag bánya van kivált négy helyen, w Prjewranky, Na Drahách, Na Baniszkách, Cserwenszka Dolína.

A' poltári agyag a' legerősebb tüzet is kitartja 's azért a' hutákban övegesek s. a. t. nem nélkülözhetik, ki vizzik még Gallíciába is.

Havviszka nevű, hajdan szántó-föld annyiban nevezetes, hogy ott babonás világban, Hav vizska nevű asszony, mint boszorka, meg vala égetve.

A' lakosok evangélika vallásúak, van csínos templomjuk, bádoggal fedett tornyuk, tisztes parochia iskola s. a. t. mind tulajdon zsebből.

Házszám van 114, – egy úri lak, – most Korompay Adolf birtoka, hajdan, Géczy, Sós, és Zach Felícian fia' szerencsétlen!) – Lakosok száma 750.

Kelt Poltáron 1863 év' Decz 15^{kén}

Osztroluczky Mihály
poltári pap.

³¹³ Később illesztették be a szót, a sor fölé írva.

³¹⁴ A szó utolsó betűjét javította a lejegyző.

³¹⁵ A szóban a *h* javított betű.

³¹⁶ A szó utolsó betűjét javította a lejegyző.

³¹⁷ A szó későbbi betoldás.

³¹⁸ A szókezdő nagy *P* átjavítva kis *p*-re.

³¹⁹ Az igeekötő a sor fölé írva.

³²⁰ Az utolsó *h* javított betű.

[349a] Hely nevek.
Prága Községből, Nógrad Megyéből.

Ezen Község tartozik Nógrad megye, Pozsonyi Kerület, Losonczy Szolgabírói Járás, s B., Gyarmat Törvény sék alá.

Ezen Községnek jelenlek csak egy neve van, mely országszerte ismeretes.

Ezen Község hajdan Praha nevezetű, – de mely idő óta nevezteték Pragának azt nem tudatik. (még lehet hogy) mikor anagy verekedések voltak, hogy a Nemes Országból az Emberek ide gyöttek lakni.

Ezen Községnek van egy szép új Temploma, a mellik 1855^{dik} évben ki építették.

Ebben Községben él most 330. Lélek sáma Evangélikusok. 47. Gazdák 17. Zellér.

Ezen Községnek az ő határában ezek a nevek vannak.

1. ^{ső} Pungt. Zavrata, tu sa preto tak vola Žetu boli zdreva uplet'ene Vrata (brána).
2. „ Cseresjenko, tu vela cseresňovje stromi boli.
3. „ Li povec, tu boli velkje stromi lipi.
4. „ Magyarka, tu tento d'ach jeden člověk maďar bou vládal
5. „ Visoki Djel, tu je velki vrch
6. „ Kružli, tu sa luki obkružlene zozemjami.
7. „ Kamení hrbok, tu jest skalnato bralo
8. „ Mocsar, tu jest močaristje mista,
9. „ Bukovina, tu boli velkje bukove stromi.

[349b]

10. ^{ti} ^{pungt.} Kut, tu sa tak zeme do eviku, do Kuta, vru. Ženu.
11. „ Úszleti tu sa Do okola okolo cuzziho Žil'ovskího ohtára i d'e
12. „ Makovist'e, tu sa vela maku sjevalo
13. „ Nad dolinu, tu sa preto tak vola Žejeto nad dolinov.
14. „ Jancsova hustava, tu vládal predtíen jeden kteri sa volal ...³²¹
15. „ Petrove vrsok, tu vládal kteri sa volal Petov
16. „ Jofarove vrch, tu vládal kteri sa volal Jofár.
17. „ Brezini, aneb Leštini, tu jest Brezovo, atjetkovo, drevo.
18. „ Nad Teplien, tu jest jedna studna zktorej voda nikdi: ne vischne asnej sama od teka, a vzime jest velice t'epla ktera sa vzime ustavieňe pari.
19. Brverik. meno neznáme
20. Baltinska ~

³²¹ Az iraton lévő folt miatt nem látható a név.

Prága

- 21. Mat'ejovo ~
- 22. Pod homole ~
- 23. Kanova dolina ~
- 24. Udole ~
- 25. Kobolja dolina ~
- 26. Sikorka ~
- 27. Konca votehiho latu ~

Psano v Pragi,,
dne 23^{ho} Maja 1864.

Költ Prágán Majus 23^{án} 1864

Dreles Józef
Községi Jegyző
obec náčnik.

Kopitko Andras Biró piktór
Petrás györgy t. b. rednik
Matus János } esküttek
Korman györgy } prisážni

[351a]

Helynevek Priboj községből Nógrád megyéből

1. Priboj községe tartozik Nógrádmegy Losontzi járásába, Fő Szolgabírónak székhelye Gács, de a politikai felosztása szerint Sztregovai kerület nevével bír mellyel egy alszolgabíró rendelkezik 's kormányozik, mind azon által fő Bíró is benne parancsol.
2. Nevezett helységnek egyedül egy neve van t. i. Priboj tótul is Priboj. nak neveztetik, hegyek közt fekszik – népe csupán tót ajkú, és csupán keserves földmiveléssel foglalkozik.
3. A' községnek más elnevezése nem volt, de mint annak előtte úgy jelenleg is Priboj hívatik.
- 4., A' község emlétetik legkorábban onnét, hogy hajdanában csak pusztá volt és egynehány ház fel állítva volt, de későbbben nagyobra szaporodott, és alkalmasint Priboj nevet onnét kapott, tót szóból (pribugy) szaporogy# utoljára Pribojnak neveztetett. Népesége tót ajkú. –
5. A' község honnét népesedett bizonyosat lehet mondani azt, hogy mielőtt pusztá és egy két házból állott egy család u. m. Krnák féle család keresztes vagy is vallási háború alkalmával ide költözött és le telepedett, – későbbben Labát család, Labátovjec nevű faluból – Gyurík család Hrusó faluból – Palyus család Lentvorai, úgy szinte Stencsok család is Lentvorai faluból megnépesedett, – jelenleg is csak hat családból áll az egész község
- [351b]** 6. A' név eredetiről köztudomás szerint egész bizonyal nem lehet mondani hogy Török uralma előtt város volt, mind azon által ezen községet maig is Jeruzsalem Városának csúfolyák, és hogy hajdanában minden hónapban vásár tartatott benne.
- 7., A' község határában topographiai neveiken kívül még más neveikkel is a' helynevek nevezendők u. m.

a) Szántó földek dűlői: Zdola Dedini; – nad Dráškóvú, – na Sirokí wrch, – Mezej skladi, Na Sekeru, – Na chrástečku, – Na čertazi – Na Hrbok, – Nad Gyegyatu, – Spodke z hora gyegyíni és Mikova.

b) Legelő Dűlői: Ospech, – Háj, – Dolina Sekera, – Pribojská, – Drášková és Zsjarska.

c.) Rétek dűlői: Zhora d'ed'ini, – pod osztchom, – pod Detatou, – és Zdola Dediňi. –

d.) Erdők nevei: Deťata és Ospech.

Határ fekvése. Többnyire hegyekből álló, a' mint is az egész falu hegyek közt szorosan fekszik. Szántó föld többnyire kősziklából és kavicsból áll, rétek

Priboj

pedig igen terméketlenek. – azok szántó földek mellyek keletnek irányozva vannak a' legrosszabbak, és a' mellyek nyugatnak ki véve vannak valamicskével, jobban.

Határ szélei: Keletről Parócza – délről Szenna, nyugotról: Puszta Mile-tinecz. – Nyugotról Süllye Közsegek

Kelt Pribojon Januar 20^{kán} 1863

Jegyzette Dedinszky sk
községi Jegyző

Labát Pál bíró ×
idősb Labat Pál t. bíró ×

[353a] Pusztá-Berki községnek és határának topographiai és statistikai leírása.

P. Berki község fekszik Nógrád megyének Kékkői járásában. –

Fekszik Nógrád megye nyugati szélén. Határai: Éjszak felül Horpács; Éjszak-kelet felül Vadkert m̄város; Délkeletről Tereske község; Délfelül Rétság, mely posta állomás s ide egy óra járásnyira esik; és Nyugat felül Bberénke község, melynek p. Berki filiája.

E község mindenkor e néven neveztetett, s mindenütt e néven ismertetik.

A község jelenlegi fekvésétől keleti irányban – az ugynevezett „faluhelyen-”, mely innét fél óranyira esik – feküdt, mely helyet a kegyellet egy keresztfával díszesített. – Az I. Rákoczy féle zendülés okozta viharok a községet elpusztították, s a lakosok egy része a jelen helyre vonult, míg a másik rész kivándorolt.

A község helyét és vidékét hajdan erdők s ligetek boríták, s nevét innét vette. Pusztának neveztetik: mert a község elpusztulása után csak mint ilyen telepítette. A hely curialis, s nehányak kivételével a lakosok nemesek.

A község áll egymás mellett álló 60. házbul;

Lakossainak összes száma. 220.; melyből rom. katolikus 199. ágostai vallású 8.; israelita pedig 13; iskolakötelezett 30.

A határ fekvése hullámos, azaz: majd völgyes, majd dombos.

A határ terjedelme 1040. hold s 842[□]öl; melyből

szántóföld	(1600 [□] ölévet számítva)	tesz	– – –	551	hold	690	[□] ölet
rét.	.	.	– – –	121	”	759.	
szőlő.	.	.	– – –	32	”	1070.	
erdő.	.	.	– – –	97	”	500.	
legelő.	.	.	– – –	171.	”	–	
haszonvehetetlenség pedig	.	.	– – –	66	”	1023.	
összesen				1040	hold	842	[□] öl.

A határ talaja homokkal vegyült agyag, s így általában jónak mondható.

Düllői a következők.

- 1.^ő „A pesti országuton túl levő.” Keletre Tereske felé esik, a határban Vác felé vonuló út túlsó részén. Szép lapos fekvésű szántóföldek;
- 2.^{or} „Kereszt alatti.” Dombos, völgyes és részben posványos szántóföldek, melyek kelet-délre dülnek.
- 3.^{or} „Uj törés.” Dél felé eső szántóföld. Nevét onnét vette: mert mint gyepes legelő nem rég töretett föl.

- [353b] 4.er „Kormostó” nem rég tó, most jó minőségű legelő. Fekvése ~~dels~~ délre eső s domboktól környezett lapály.
- 5.^{ör} „Nyerges bércz” Délre fekvő szőlős, mely csak nem rég ültetett be. Termése a középszerűn aluli. Nevét onnét vette: mert a domb alakja nyerges.
- 6.^{or} „Méhes lápa” Délre eső legelő. Fekvése erdők közé szorult láp. Nevét onnét vette: mert itt sok oly növények tenyésznek, melyek a méheknek bő tápanyagokat tartalmaznak, miért is e hely nyáron át lepve van méhekkel.
- 7.^{or} „Malombércz” Délre eső, dombos fekvésű árkos legelő, a községi malom fölött.
- 8.^{or} „Delelő partok.” Délre eső legelő, itt ott fűz- és ákáczfákkal, melyek alatt a marha nyáron át delelni szokott.
- 9.er „Szőlő partok.” Délre eső legelő a szőlők fölött
- 10.er „BaraGyura irtása.” Szántóföld, kis részben legelő. Délre esik. Hajdan erdő, hol hagyomány szerint bizonyos Bara nevű ember s annak ősei kis kalibájukban patriarchalis életet éltek.
- 11.er „Méhes lápa.” Szinte délre eső rét. (lásd a 6-ik pont alatt)
- 12.er „Hosszú kertek.” Nem rég gyümölcsös kertek, jelenleg szántóföldek.
- 13.^{or} „Nagyerdő.” Pár évtized előtt lábas erdő, jelenleg legelő.
- 14.er „Malomi” A községi malom mellett délre eső dús termésű rétek.
- 15.^{ör} „Szilaj.” Délnyugatnak eső rétek, melyen végig egy kis patakocska folyik, mely nyári záporok alkalmával nagyon is szilajul szokta magát viselni.
- 16.^{or} „Ledérpatak.” Nyugaton eső rétek, a BBerénkei határ szélén. Nevét az itt fakadó s néha szilajkodó paktól vette.
- 17.er „Sáros” Nyugatra, a BBerénkei határ mellett fekvő posványos rét, s nevét innét veszi, de talán onnét is: mert rajta sok „sárvirág” terem.
- 18.^{or} „Ledéri.” Szántóföldek. (lásd a 16-ik pont alattit.
- 19.er „Kis uj erdő.” Dél felé a Ledér fölött eső fiatal erdő.
- 20.^{or} „Sáros oldal.” A sáros rétek felett eső szántóföldek a BBerénkei határon.
- 21.er „Berénkei határra járó.” Miként neve is mutatja, a Berénkei határ mellett eső szántóföldek.
- 22.er „Kis ároki.” Nyugaton egy árok (mely nem kicsiny) mellett eső szántóföldek.
- 23.^{or} „Középúton aluli.” A határ közepén át vonuló dúlló út két oldalán fekvő szántóföldek³²². Fekszik Nyugatnak.
- 24.er „Pallag.” Nyugotra eső szántóföld, nem rég legelő.
- 25.^{ör} „Hidegortvány” Nyugotra a BBerénkei határnak hasonló nevű dúllója mellett eső szántóföldek. – Nem rég gyönyörű lábas erdő³²³.

³²² Elírás.

³²³ Az *erdő* szó *e*-je *é*-ről javítva.

- 26.^{or} „Veres haraszt.” Nyugat éjszakra a Berénkei határ mellett eső gyönyörű fiatal erdőcske, mely csak 10. év előtt is – szép lábas erdő volt. Most nagy részt szántóföld.
- [354a] 27.er „Kápolnai.” A berki templom (illetőleg csak Kápolna) mellett nyugat-éjszakra eső szántóföld.
- 28.^{or} „Kilencz hold.” – Éjszakra eső szántóföldek. Elnevezése titok.
- 29.er „Kis tormás” és Nagy tormás.” Éjszakra eső szántóföldek, és retek³²⁴. Mondják hogy itt torna nagy bőségben termett. (?)
30. „Pótúrás.” Éjszakra eső retek. Azt mondják, hogy e dűlő egy ember kártyajáték mellett egy pótúrán³²⁵ nyerte.
- 31.er „Rétek fölötti.” A falu mellett éjszakra eső szántóföldek, jobban mondva kertek, melyekben a jelenlegi tulajdonosok gyümölcsösöket ültetgetnek.
- 32.er „Falu alatti.” – A község alatt keletre eső retek, melyet egy kis patak kigyószik végig, mely kiáradásaival sok károkat szokott okozni. E patak választja a Berki határt a Vadkertitől.
- 33.^{or} „Temető melletti.” – Öt évek előtt legelő, most kukoriczás.
- 34.er „Rabocska.” Kis területű és a község mellett eső kertek. Nevét hihetőleg onnét nyerte: mert egy patak és a község közé van szorulva.
- 35.^{ör} „Régi szőlő part.” Keletre eső legelő, mely pár évek előtt szőlős volt.
- 36.^{or} „Vadkerti határra járó.” Keletre eső szántóföldek, melyek a vadkerti határra dűllnek, s a név eredetét innét veszi.
- 37.er „Keresztfölötti.” Szántóföldek. Fekszenek keletre, a faluhelyi keresztfa fölött.
- 38.^{or} „Faluhelyi lapos.” Keletre eső ingoványos lap, a faluhelyi keresztfa alatt. Használtatik legelőként.

Kelt P. Berkiben, 1865 év Mártius 31.

Föltette
VeszelyFerencz mk
helyettes jegyző

Magyarázták
Szalay János bíró,
Boda Istvan kéz × vonása

³²⁴ A szó a sor fölé toldva.

³²⁵ *Poltura* 'egyfajta pénzegység'

[355a]

Helynevek

Pusztá-Szántó községből, Nógrád megyéből.

Kékkői Jarasban – Rétsaghi kerületben pénzügyi tekintetben – mely táj egyszerűsmind Kis Nogradnak is hivatik.

Ezen községnek más elnevezése nem tudatik, dőlő nevei érdektelenek, és leginkább helyiségekre vagy tulajdonukra vonatkoznak mint: Hosszú, rövid, pusztá Szöllő, Özberek s. a. t.

Szomszéd községek: Rétsagh, F. Petény, Nötints, Tolmáts.

...³²⁶ zu
Szántó am 16ten Dezember 1863
Hofzinser
Rittmeister

³²⁶ Német nyelvű szövegrész.

[356a]

Helynevek Pusztatercs községből Nógrád Megyéből

1. Pusztatercs helység fekszik Nógrád megyében a Szécsényi Szolgabírói kerületben. Határos Karancsság Szalmatercs, Pusztatercs, Endrefalva, és Piliny községekkel.
2. A községnek neve Pusztatercs örök időktől, országszerte e néven ismeretes. – Lakosai magyarok. –
3. A mint a mostani öreg emberek emlékeznek és őseiktől hallották, hajdanában is Pusztatercs volt a község neve.
4. A községnek legkorábbi említésére 's keletkezésére senki sem emlékezik. –
5. A népesedés a tatár és Török pusztítás után megmaradottakról eredhet.
6. Köztudomás és hagyományból, a határban helynevek e következők. –
7. Csomára járó szántóföld. Tullok pallagja szántóföld Nagyortás szántóföld. Négyhatár szántóföld. Répás. szántóföld. Poncza szántóföld. hajdan egy részén szőlő kertek léteztek, de jelenleg semmi nyoma nem látható. Nyárós szántóföld. Kertfeli. szántóföld. Pást rét. Sásas rét. Ménesmelléke rét. Görbenyilas rét. Rövidrét.

Kelt Pusztatercsen 1864 május 20^{án}

idős emberek vallomása
következtében
összeírta
Krusovszky István sk
Jegyző

[357a]

Ragyólcz helység leírása.

1. Ragyólcz helység Nógrád megyében fekszik, 's Füleki járáshoz tartozik.
2. Ezen helység kápolnás Ragyólcz névvel bir, 's ezen név alatt országszerte ösmeretes.
3. A községnek hajdan semmiféle más elnevezése nem volt.
4. A község legkorábban csupán Ragyólcz név alatt említettik.
5. Honnán nepesítetett erről mi sem tudatik.
6. Köztudomásból, írott vagy nyomtatott emlékekből a név eredetéről mi sem tudatik.
7. A község határában találtató puszták, napkeletről határbérczlegelő, monoszai erdő, 's monossza puszta határos Béna, Csoma, Sőreg, Bást, és Somoskő helységekkel, düllők pedig Botos rét, Somvölgyi, berekalya, Fejérvölgy, Ab-roncsos, középbértz erdő, Györkvölgyi, Kálnas bérce, 's Kálnas völgyi; Csőrei puszta, düllők következők: Gyakortő, Kerekktő, Csőralja, Édespataka, Papvölgyi, Duhás oldal, Két ortvány szántóföldek, Sátorosi völgy szántó földek, mellyeken egy folyó patak Somosujfalutól folyik, Sátorosi patak név alatt, – Délről Baksa erdeje, határos Csákanházi Somosujfalusi, és Berénykei határokkal, düllők következők, Baksa alya, 's ganajos szántóföldek Csákanházi hatarral; – Nyugotról Maza, 's Rátki puszták, a düllők következők, Ereszvény, Völcsőnye, szántóföldek, Fpüspöki, 's Csajka nevű [357b] düllő Bénai határokkal össze fekszik, melly egy országút vezet Fpüspöki felé a legközelebi városához, melly Fülek név alatt neveztetik 1. és ½ óra járasnyira.

Kelt Ragyólczon Majus 26. 864.

Faid Pál
községi előljáró
Nagy Imre hittes
Fútó János hittes.

Paulik
jegyző.

[359a]

Helynevek Rapp. községből, Nógrád. megyéből

- [359b] 1. ^{szr} Nógrád Megye Pozsony³²⁷ kerület Füleki járás – székhelye B Gyarmat.³²⁸ a község neve Rapp – mellette fekszik pusztá Demetser melly fekszik Delről. Keletről Mulyadka község ejszakról Miksi Nyugotról Panyi Darocz és kalonda községek
2. ^{or} A községnek csak egy neve van Rapp. s azon aneven bir csak helybeli elterjedessel azon aneven ismeretes országszerte. Rapp és a körül fekvő falvak mind magyar falvak.
3. ^{or} Hogy volt e aközségnek hajdan más el nevezése – Nem.
4. ^{er} Aközség Mikor említetik leg korábban? Nem tudatik
5. ^{ör} Honnan Nepesitetett be? – Reszint Zolyom Megyebül Tóth ajkuakkal reszint magyar honbol magyar ajkúakkal –
6. ^{or} Mit lehet tudni köz tudomasbúl hogyománybúl irott, vagy nyomtatott emlékekből anev eredeteről értelmeiről mindegygyik nyelvü hely névre nézve? semmit sem.
7. ^{er} Hogy millyen nevek alnak a község hataranban a Düllökre nezve? Herczeg Koburg August O fensege tagositott. birtokanak meg nevezese – Kender föld, – Rétre járó, Oszlas. határnál és Vörös pást, Ortványok Villem kút felett – Templom felett – Kastély kert fölött, Tormás fölött, ezek a foldekre nezve – Miksi hataron. kalondai hataroni Rétek Demetseri hataron – Ipoly melletti bősze. le-gelőre nezve Pesnya nevezetü régi Öreg fakkal benőt lábas erdő. az ugy nevezett Závor hegyi búsfa ultetvények, melly annak előtt csak pusztá kopár hegy volt – Renyik nevezetü szőlő hegy melly igen joborral szolgál – nevezet A volt urbanales telkek szinte tagositva – szántó földekre nézve a Düllök nevei – Szeles. Kis híd, Büdös kut: Vargányos gat, Csapasra járó – Székallya, Bollag, György oldal – retföle – Rétre nézve. düllők neve felső ret, – Pótlek – legelőre nezve, Bösze nevezetü az ejszaki oldalon keresztül kigyozik ahataron az Ipoly folyam, melylyen keresztül vezet a Lososzra³²⁹ járó utvonon az ilyon 16 öles nevezetes fahid³³⁰ áll, mellyet Nógrád megye szokott jó kárban tartani, fölgye reszint fekete homokos reszint. vadvizes. –

³²⁷ Előbb *füleki* állt ott, később ezt áthúzta az írnok, és a *Pozsony* szó került fölé.

³²⁸ A *székhelye B Gyarmat* részt a sor fölé írta a lejegyző, az alatta lévő szövegrészt olyannyira áthúzta, hogy olvashatatlan.

³²⁹ A település neve: Losonc.

³³⁰ A szó előtagja javítás után került a kézírásba.

külömben jó minemusegü búzát terem – de csak közönségesen. más nevezetes a határban nem lévén – a községbe. van Anya Templom Porchia rendes iskola –

[360a] 7.^{ik} pont – Az Uradalmi szántó foldekkel határos kalonda község határa nyugotról – pusztá Demetser határa Delről – a Retek határával és legelokeivel pedig határos Miksi község ejszakról. Panyi Darocz kalonda kozsegek hatarai – Nyugotról – úgy nem külömben ide tartozik a bösze nevezetü legelő is a P Daroczi határral össze fekvésben a Demetseri határon levő legelő Delről. a Demetseri határral van össze fekvésben a Pesnya nevezetü erdő. del keletről a Mutsinyi egész keletről pedig a Mulyadkai határral all össze fekvésben ide tartozik a Zavor hegyi búsfa ultetes is – a Renyik szőlő keletről a Mulyadkai határral all össze kapcsolatba. a Volt Urbanalis telkek. a foldekre nézve a Mulyadkai határral vannak összekottetesben keletről a retek amiksi határral ejszak felül. a legelő. Nyugott fele – Daroczi és kalondai határokhoz nyujtodzik le – az Ipoly folyon van egy három kövü nevezetes malom – is melly csak az Uradalom birtokaba van

Az egész határa 1884 Catastralis hold 26 □ olbül áll – melly osztalyozva lévén.

Kelt Rapon July 28^{an} 1864.

A községet 450. lelek lakja – Romai Catholicus –

Jegyzette hites Jegyző
Agócs János mk

Kólya János Község Birája

[360b]

Rapp község reszeröl
adandó meg nevezések
July 28ⁿ 1864 –

[361a]

Rád

Rád falu, Neograd megye, Kékkői járásban, Váci-Naszál nevű hegy keleti oldalán egy kies völgyben, az úgynevezett cserháton (itteni több faluk csoportozata ösmeretes ezen név alatt) Váctól keletfelé egy óra járásnyira fekszik. Hogy honnan vette ezen falu eredetét és elnevezését nem tudatik. Lakosságának száma 815, kik közül 524 Rom kath. 245 Agost hitvall. 11 Helv. hitvall. és 36 Izraelita, többnyire szőlő és földmivelőkből áll. Nyelve magyar és tót.

A község határában előforduló nevezetességek, puszták, szőlő hegyek, és dülők ezek:

1^{ör} Az úgynevezett magas hegy, mely egészen kopár, e hegy oldalaiból már nem egyszer mosott ki a zápor mindenféle romai rég...³³¹ töredékeit.

2^{ör} Csekepuszta,³³² mely mintegy 400 hold igen jól rendezett szőlőkből áll. Itt van az úgy nevezett tatár hegy, mely az itt tanyázó tatároktól veszi elnevezését, mit a míg most is látszó sánczolat bizonyítani látszik.

3^{ör} Körtvélyesi puszták, mely egy fogadóból és Tek. Muzslay család szép földjeiből és sík rétjeiből áll.

4er Drabkői puszták, ez egy csárdából és juh-aklokból vac-radi útvonalon áll.

5^{ör} Vereshegy, kishegy, ujhegy, Penc árnyék, somló, mélyvölgy, és részhegy nevű szőlő hegyek, melyek igen jó zamatu tartós fehér borokat teremnek; minthogy ezen [361b] hegyek beültetésük kezdetén Hegy aljáról Tokaj tájékaról hozott szőlő veszőkkel ültetettek be.

6^{ör} Cseres, dinyeföld, hosszúföld, barányos, gúnyoldal, kopanicza, tordárok, és mogyorós dülők, melyekben mindennemű termények megteremnek.

Hogy honnan veszik mind ezek hegyek és dülők eredetöket és elnevezésüket nem tudatik

Kelt Rádon Junius 2^{án} 1864.

Jegyzette
Kozelka Josef
Jegyző.

idlúskai István m³³³ lelkész
Kranjar Josef biro
Bokross Lajos m

P. H.

³³¹ A lap hátoldalán található pecsét átütő nyoma miatt nem olvasható.

³³² A pecsét átütő nyoma kitakarja a puszták teljes nevét, csupán a szókezdő Cse- szótag látható. Források alapján azonban valószínűsíthető, hogy a faluhoz tartozó Csekepusztát említheti itt a lejegyző. L. pl. Borovszky (szerk.) 1911: 109.

³³³ Olv. Idősb Lúskai István maga kezével

[363a]

Helynevek

Ráros Múlyad községből, Nógrad megyéből.

Losoncz járás

külön elnevezésű tájai: Hámor malom, Felviz csősz lak, kis kiterjedésű rétséggel, – Parlag írtvány földek juhász és csőszlakkal, mind ezek csoportozata jelenleg a község neve alatt ismeretesek.

[363b] A 2^{ik} pontra: A község Ráros Múlyad ez hely és ország szerte ösmeretes neve

3^{ik} pontra: hogy a községnek hajdan más elnevezése volt volna azt sem hagyomány szóval sem pedig írásban felnem található, és hogy másképp nem íratott azt a Szakal parochia 150 éves Anya könyvei tanúsítják

4^{ik} pontra: A község régi, 's nem tudható évek óta a mint még mai napig is föld alatti épület köve kiásása bizonyítja Ráros völgyben, Törincs határában létező hason nevezetű pusztá mellett feküdt, 's hihetőleg tőle vette nevezetét mikor azt tudni nem lehet – de azt sem, mióta fekszik a jelen helyén.

5^{ik} pontra: Honnan népesített? azt valósággal tudni nem lehet,, azonban lakossai magyarok, szomszédos helységek A. Sztregova K. Libercse és Esztergály tótok, vannak magyar ajkú szomszédjaik: Szakal, Törincs, Bussa, Nagy Zellő.

6^{ik} pontra: A község eredetére nézve semit.

7^{ik} pontra a község hátarában előforduló hegyek nevei: Köves fark nagy magaslatú hegy kövel. Vinyicske a legnagyobb magaslatú hegye e községnek tölcsér idomú nagy kiterjedésű ágai, régenten szó hagyomány után szőlő hegy volt. Bikóc közép magaslatú hegy jelenleg cseres, bikkes, és tölgyes erdő. Silbak nagy magaslatú kopasz hegy, régenteni vaskő turások láthatók. – Szántóföldek düllő nevei: Alsó mező egyenes területű föld – Oldal föld hason fekvésű. Nagy hosszak hosszú és keskeny fekvésű földek. Szöllők melletti ortások hegyen fekvő földek. [364a] Szöllőkhöz járó, hegy oldalba fekvő föld, Kása hegy kis magaslaton fekvő kavicsos föld. Kis hosszak lapos fekvésű rövid földek. Kender földek haros³³⁴ termény alá való földek. Köház fölrik, kőbányák fölött fekvő róna kiterjedésű földek. Köhidi hosszú régenten egy köhid felett fekvő hosszú földi a lakosságnak. Szalatnyák föld és rétek egy Szalatnya nevezetű patak mellékin Ponod allya hegy oldalba fekvő föld. Rövidkék a legnagyobb magaslatú hegy allyán fekvő földek Dreha oldal partos földek; Kőpatak patak melléki föld, mely zápor alkalmával a földeken köveket rak Egress rárosi pusztá mellett vízholdásos földek

³³⁴ Haros vagy háros fn. 'hárs'.

Rárósmúlyad

Rétek nevei: Tótpást vízholdás és vizenyös rétek, Nagy nyilas az ipoly folyóhoz veggel jaró rétek, Vízközi rétek, ipoly és Szalatnya A Sztregovai patakok közt fekvő rét darab. Alsó retek a községen alul fekvő retek. Legelők nevei: Berek galagonyás hely.

[365a]

[Rétság]

Rétságh, Nógrád megyének és Kékkői járásnak egyik kisebb helysége – elnevezését a rétektől, melyektől körül van véve nyerhette – az ország uton fekszik, BGyarmat és Vác között; 337 rom. kat. és 180 ev. lakossal – posta hivattal – és rk. lelkésziséggel – a’ nyelv magyar és tót – iskolája tisztán magyar – határa: a’ földfelszín alakja, ’s minőségének változatosságánál fogva, nagy szorgalmat igényel – termékenysége középserű. – Erdeje semmi – legelője silány, hegyes – szőlő hegyei kevés, de jó bort hoznak – népe – szorgalmas, a munkába kitartó – 849^{ik} évben a magyar és orosz hadak, itt csatáztak – a lakosok kipörköltettek – mindenből kifosztattak. – földes uraság itt $\frac{3}{4}$ részben az idősb váczai káptalan $\frac{1}{4}$ lukanyényei Luka Gusztav. –

Jegyzette:

Bleha György

h. jegyző

[366a] Rétságh, Nógrád megyének és kékkői járásnak egyik kisebb helysége – elnevezését a rétektől, melyektől körül van véve nyerhette – az ország uton fekszik, BGyarmat és Vác között; 337 rom. kat. és 180 ev. lakossal – posta hivattal – és rk. lelkésziséggel – a nyelv magyar, és tót – iskolája tisztán magyar – határa: a földfelszín alakja, s minőségének változatosságánál fogva, nagy szorgalmat igényel – termékenysége középserű. – Erdeje semmi – legelője szilány, hegyes – szőlőhegyei kevés, de jó bort hoznak – népe szorgalmas, a munkába kitartó – 1849^{ik} évben a’ magyar és orosz hadak, itt csatáztak – a’ lakosok kipörköltettek mindenből kifosztottak. – földes uraság itt $\frac{3}{4}$ részben az idősb váczai káptalan $\frac{1}{4}$ lukanyényei Luka Gusztav. –

Kelt Rétságban Martius 12^{én} 865.

Jegyzette:

Bleha György

h. jegyző. –

[367a]

[Riba]

A helynevekről tudósítás.

Riba községnek helynevekről leg kisebb fel világosítás nincs. – nemis tehetünk ezennel bizonyítjuk. Kelt Ríbán Január 21^{en} 865

Elöttöm
Leihota János mk
köz hit Jegyző

Ribai előljáróság
Bagyinszki György ×

P. H.

[368a]

Helynév

Ríba helység – falu Nógrád megyében, Kékkői járásban – vagy ípoly völgyben – Hont megyével határos

Ipoly völgynek, nevezetett, az Ipoly folyamtól vette mely e' határon is keresztül foly, és gyakori kiáradásával előnti a' lapájokat, ezen kí öntését ha tavaszon vagy telen által tertének bízatos és bő széna termést hozand, a' különben nagyobb részt szaraz tulajdonságú ípolyi réteken.

Ezen község neve, magyar német, tót kiejtéssel is egy hangzatú, és csak Riba név alatt esmeretes,

Valyy András szerint e helység Ribás-nak is neveztetett de jelemben ez tudva nincs

E község emeltetése vagy telepítése illetőleg be népesítése egészen bizonytalan. a nyert tudomasok szerint, érdektelen hely lévén valamint most is az figyelmet nem igénylett

Be települése szintén bár nyom nélküli de tót ajkú lakossága, és azok tótos nevei tanúsítják, hogy a' felsőbb tót vidékről telepítettek ide, s pár magyaros név is bár taláztatik de most már eltótosodott ajkúvá vált

Hajdan mint mutatkozik jelemben mocsáros vizenyős hely volt, és talán az ípoly folyam kiöntései által, vagy a Duna aradásaival az Ipolyba nyomult víz által, a halak idaíg fel hatolva mocsáraiban elmaradva, halászatra alkalmat és helyiséget adva, halaszok tótul (Ríbári) lévén rövidítve Riba nevet nyerhette.

A' határbeli dúllók nevei következők.

- 1 Malom dúllő – a' malom szomszedságától nyerte
- 2 Falu feletti dúllő
3. Rovídek d^{to}
4. Dinnyesek vagy hoszak dúllő, itt év tízedek előtt dīnye természetett, míg elsoványodása meg engedte
5. Irtványok dúllő vagy Kopanicze, erdő írtásabol eredt ezen nevezett
- [368b]** 6. Nyíres erdő – most már irtvány, csekély erdő részt kivéve
7. Diniszka, itt szintén dīnye termeltetett, de meg kísértetvén a Dohány termelés, és jó sikert és jóvedelmet adott a dīnyeszett elmaradt, és a Dohány termelés nyert előnyt
- B. A Ribai dohány hír neves volt és köz kedvességű, apró sárga levelű, jó és kellemes ízű 's könnyű, e vidék kedvelt dohánya sőt mas esmert vidékek is igen kedvelték
8. Hagymás dúllő, vagy hagymás patak.
9. Murarszka zahrada, mint zselléri telep különbféle ...mod³³⁵ keresetben álván, kőművességet tanultak és lakva it azok által műveltetvén e dúllő elnevezését hogy innen kapta volna véleményezik.
10. Száraz réti fűzes, vagy Balasa Gyarmathí határnál
11. Zabís, vagy podbrche, part alatti fehérésőtől nyerte nevét
12. Zabís allya
13. Kenderesek – miután itt folytonossan kender termeltetik
14. Zamosztocskom nevű rét dúllő, a' hídtól nyerve nevét
15. Pricsapási földek. A legellőre vezető út vagy csapástól nyerve nevezetét
16. Jégeres vagy nádas ezen rét reszben Jeger fa erdő illetve jéger fa csoportozat levén, valamint vízenyősege mint nad termő hely is – erről nyerí nevét.
17. Malom rét, vagy Malom írtvány, szamos fűzfa növése kí írtásatol az írtvány nevet, és Malom rét nevét a malomtól nyerte mely mellet fekszik.
18. Vinyicze – szőlő hegye a' kőzségnek
- B. csekély terjedelem, 's termése is csekély 's igen gyenge homok bor.
19. Tó, ez inkább mocsár 's íngovány
a' Lokos tó, mely a' határ mellett folyván aradása által, e mocsárt kepezi.
- [369a]** 20. Nádistó, egy íngoványos forrásos hely alandó vízel, az Ipoly folyo aradásaiból eredt, terem nádat, és gyíként, miből gyínkény takarok készítetnek

³³⁵ Nem látni a szó elejét.

21. Folyója az Ipoly melly ered Málnapataki határban, ez ezen 3e kerekű vízi malom van
Határja atalján homokos³³⁶ kevés homok kőtesű agyagja is találatik, ellemben futó homokja igen sok
Termései egyedül Rozs és Burgonya (krumpli) most már dohányt sem termel mí fő jővedelme volt
Erdeje Nyírfa
Rétje részben jó nemű, nagyobb részt csadés és savanyú füvet terem
Legellője igény sovány, homok halom és fuvatagok (buaka)
Útjai Szugybe, Lőrinczire, Dejtárra, Csolomniára³³⁷ Balasa Gyarmathra vezető közlekedesi útjai, az utóbbi helyen piacza –
Szomszédos határok keletre Csesztve, Delre Lőrinczi pusztá es Dejtár, Nyugotra Nagy Csalmónia, Eszakra Kovár és B. Gyarmath Mezővaros határai
Lakosok nyelve atalján tót, de tóbnýíre magyarul is beszélnek, szomszédos magyar falvaktól elsajáttítván –

Lihota Janos
kocségi jegyző

³³⁶ A szó javítva.

³³⁷ Nagycsalmója.

[370a]

Helynevi Leírás Riba helységét illető

Riba község lakossai tot ajkúak, e' vidékről s több helyekről be népesült, földmívelő zsellerség

Vallásukra nézve fele részben R. Catholicusok Csesztvén³³⁸ és filiája a Csesztvei³³⁹ Anya egyháznak, – fele része Evangelicusok, A' Szügyi Anya egyházhoz tartozók.

Hatarja fekszik az ípoly folyó mentén Hont megye határ szélen, rona és hegyes fekvésű, föld ~~haj~~ talajja nagyobb részben futó homok, kissebb részben agyaggal vegyes homok kötésű, – hegyes illetőleg dombos része nyírfa erdő telep, lapja mocsaros és nád, csáde, és rossz fűvet termő rétség, földje Burgonya és Rozs termésre alkalmas, mi is csak kellő javítás után közép termést nyújt, lapjain Eger és fűzfák léteznek, az ípoly vizén három kerekű vízi malma van.

Dűllői neve 1. Malom dűllő, 2³⁴⁰ falu feletti dűllő, 3 rövidék, 4. dínnyések, 5 írtványok, 6. Nyíres erdő, 7. Hagymás patak, 8." Szaraz réti fűzes, 9. Zabás, 10. Pri csapási, 11. Jégeres, 12 Malom írtvány rét.

Lakossai száma 370 lélek

Birtokosai. Grof Pechy, Bárá Majtenyi, és több nemes család, de a' helyszínén egy sem lakik

Hataros eszakra B Gyarmath s Kóvárral, keletről Szügy és Csesztvével, Délről Lőrinczi pusztával, Nyugotrol Dejtár és Nagy Csalmóniával

Piacza B Gyarmath egy órá járásnyira

Lehota jegyzi

³³⁸ A szó a lapszélre betoldva.

³³⁹ Átírás.

³⁴⁰ Későbbi betoldás.

Rimócz Község hely neveinek leírása

1. 2. 3. A három első pontra nézve semmi adat, semmi hagyomány nem lelhető fel, a miért hihető hogy eredetileg is ezen községnek Rimócz volt neve, mert most is ezen egy név alatt isméretes, bár eredetileg Rimonch-nak íratott.
4. 1229^{ik} évben 4^{ik} Béla Király Rimócz helységét Gróf Bonza Batu fiának ajándékolta. K. I Vp 553. 1327^{ik} évben Tamás erdélyi vajda Rimócz határát kijavította. Gróf Forgách levéltára. Egyházi Anya Könyve van Rimócznak 1721 bár 1716 évben³⁴¹ létezett Plébánosnak neve is isméretes.
5. Eredetileg bizonytalan, az utóbbi időben pedig igen sokan Gyetváról származtak nevezetesen Szilávik jelenleg Szalvik Mócsány, Gonda és Holecz család és a Gonda családból leány ágon származott Gonda lány rövidítve Golyány családok.
6. Ezen pontra nézve sem adat sem hagyománnyal nem birunk.
7. Oromlyuk két hegy közti lapályos irtás föld, e' nyárjas erdő alatti szántó föld. Baranya, ingoványos rét, Sospást hajdan bokros legelő most reszint szántó föld reszint rét, Sörház szántó föld, Kis rimócz szántó föld többnyire nemes Vincze család birtoka hol a Vincze család Rimócz megszállása alkalmával sátorok alatt lakott. Fürdő hely szántó föld, alatta folyik azon névtelen patak melly nagy Zápor alkalmával a hegyekből [371b] megáradván Rimócz háza-
inak felét ledöntögette s a lakosokat házat építeni a partokra szorította. Nagy oszlás szántó föld. Farkas rét melly hajdani birtokossa Oláh Farkasról vette nevét. Körtélyes. hajdan legelő most szántó föld és rét, Sajgó szőlőhegy, Csattogó, Vakarás szőlő hegyek. Peres irtás földek, Kasortvány többnyire Perce nemes család irtása földje hol a jobb időkben Juhaikat teleltették. Holecz³⁴² kert, melly a rimóczon megtelepedett most már örökös nélkül elhalt első jobbágy Holecztől³⁴³ vette nevét, s ebből észrevehető miszerint Rimóczot hajdan tót ajkuak szálták meg. – Nagy szilvás szélhegy szőlő alatti szántóföld és rét. Határtó, hajdan lapály, jelenleg szántóföld. Darázstó, hajdan nádas, jelenleg szántóföld és rét. Pálórtás szántóföld Varsányi rét felett egy dombon. Király kút. szántóföld mellynek allyán van egy itató kút. Veres

³⁴¹ Az első évszámtól átírás, ezért nem olvasható pontosan az első évszám után álló szó.

³⁴² A névben az o-t a-ról írta át a lejegyző.

³⁴³ A névben az o-t a-ról írta át a lejegyző.

irt, szántó föld, Mikus kosara, mely nevét Hollókői vár hajdani birtokosa Tamás erdélyi vajda unokájának nevéből kapta. Kopasz vár. hajdan erdő Közti bércz jelenleg szántóföld. Vadaskert. hajdan gyönyörű gyümölcsös, jelenleg eliszapolt hely, itt élt hajdan azon szerencsétlen nyúl mely nagy hó alkalmával a ház tetejére menekülván innen a padlásra esett a padlásról a füst lyukon a szobába, s ott a belül fűtő kemenczébe, mint hogy pedig a kemence előtt akkor is tűz égett, a kemence sötétségében csak szemei fénylettek ki. innen azon országossan elterjedt rimóczi nyúl pislogása vette eredetét. – Német bokor, rét, Agyagos fehér szántó föld. Szélhegy. szőlő, Magos hegy legelő. Oldalok cseplyés legelő.

Ide tartozik Bátka pusztája mely a Rimócziak birtoka lévén 1830 1835 év között az uradalom által elvétetett, s pusztává állítatott, mely három részre osztatik, a) Sáska vagy Szarka [372a] völgy szép völgyben erdők közt fekszik sík bejárással. Diós, Kopasz hegy alatt. Sós. erdővel körül vett tanyák. Itt van Falu hely, hajdan Bátka Falu, hová a Hollókői vár is tartozott, és hol jelenleg is többször vas és réz darabok és cserepek találtak a föld alatt. – Fekete hegy a legmagasabb fekvésű erdő, Puszták vár, melyről a rege azt mondja hogy a Hollókői várral, a törökök össze akarták egy a levegőben függő hiddal kötni, de az építés nem sikerült, mert amit nappal dolgoztak éjjel az onnan széthányatott, Különböztetve jelenleg erdő honnan a váci dunát fényes időben megláthatni. Hárs bércz, erdő Gömbücs szántó föld, Balázsak táblája rimóczi Balás család birtoka volt, Mocsolyás rét erdő és szántó föld, Musuta. volt szőlő jelenleg legelő, Csertelek, rét és szántó föld, Biatos erdő, Fényes part erdő, Petői bércz erdő, Remete hegy, erdő. Láz völgy szántóföld, Sospallag szántó föld, Tehén delelő szántó föld, Liponya, szőlő. Setétvölgy sűrű fákkal benőtt s hegyekkel övezett árkos völgy. –

Az Elöljárók s értelmes öreg emberek meghalátása után szerkesztette Rimócson febr 1^{en} 864.

GondaJános mk
Rimóc községi híes Jegyző.

[373a]

Rónya községe, s annak

határában létező s találtató valamint szántóföldek
úgy Réteknek dülönkénti megnevezése s azoknak
egyenkénti szoros s hiteles leírása és pedig:

1. Rónya községének a mi a községet illeti nem tudatik honnan vette nevét, de hihetőleg onnét hogy sikságon s rónaságon fekszik, egy kies völgyben, s az Ipoly vize melly a Málnapataki hegyekben veszi eredetét nedvesíti kútjait s a község mellett Éjszak Kelet felé három ágra szakadt.

A legidősb Emberek elő adása szerint Rónya községe két helyen fekűt mint egy 150. évek előtt, minek következtében akkor két neve is volt e két községnek és pedig Garáb mely csak is vagy 6. – 8. házból állott s még jelenleg is Garábnak do Hrabo meg nevezik azon részt hol ezen pár ház állott, a másik része e két községnek volt a mostani Kónya község melly szinte nem sokkal több házból állott, e két községnek egyesülése onnét ered hogy közte igen nagy posványok és mocsárok voltak az akkori időben s így a közlekedés e két kis község közt³⁴⁴ lehetetlen volt s így a Garábnak nevezett község végképen elenyésztet s lakosai a mostani községbe költöztek. ~~Úgyho~~

s jelenleg e Garáb községe hollétének nyoma s jele sem látható.

Rónya községe a Nagyságos SzentIványi család ős birtoka s e község az Uradalomnak központja, honnét az egész környék melly e Rónyai Uradalom birtoka, – kis részit kivéve az egész környéknek – az említett Család Tisztjei által kormányoztatik.

Délfele a községtől mintegy ¼. órányira az út mellett mintegy 35. évek előtt létezett nevezetes s távol vidékekről [373b] látogatott fürdő, melly már egészen elenyészett, s most csak három házacská áll ott még azon időkből femarad mikor még a fürdő hirben állott, s ezeken kívül van ott az Uradalomnak igennagy Pinczéje mintegy 14. öl hoszú a föld alatt.

Lakosai e községnek általjában Evangelikusok kivéve az Uraság egy pár családjeit. E község fiók Egyház, s tartozik Uhorszkához mint Annia Egyházhoz.

2. Földek s azoknak Dülönkénti megnevezése, és pedig.
- a. Hloncsa nevének, s ekképeni elnevezésének eredetét nem tudni, fekszik Délfele, az Erdőség alatt. Régenten ~~val~~ körülbelől 120. évek előtt volt ebbe a dülőbe egy savanyú vízforrás mellynek most úgy szólva nyoma sem látható, s többszöri kutatás a s ásátás után sem találtathatott fel.
- b. Hlod ennek eredete s elnevezése sem tudatik.
- c. Lipina, ez ~~Erdő~~ hason nevű Erdő alatt fekszik, s hihetőleg onnét vette elnevezését hogy e szántóföldek mostani helyén Hársfaerdő állott, mely tót nyelvre

³⁴⁴ A szó a sor fölé írva.

fordítva, Lipina ámbár most e szántó földeken egy Hársfa sem létezik, mint a mellett élnek emberek a községben kik e hársfa Erdőre még emlékeznek, de még mostanig is vannak a községben Gazdák mellyeknek épületeibe ~~az~~ ebből a hársfaerdőből le vágott hársfa Oszlopok s egyes darabok léteznek.

- d. Hlinó Ez egy a fürdő melleti Erdő, s talán azért hívatik úgy hogy földje igen agyagos, s fejr, de igen ros.
 - e. Nrátky Drježok ~~Ez is Erdő~~, (rövid vagy kurta hegyecske, ez egy kis Erdőhegyecske.
 - f. Oszics. (Nyarfa) ennek földje nedves, s igen árkos.
 - g. Glacova ez egy a határban legnagyobb hegyen fekvő szántóföld s úgy szólván leg rosszabb.
 - h. Háj. Ez egy Berkes Erdő, s most község Legelője, hol egy kőbánya is létezik.
- [374a] Réték s azoknak dűlőnkénti elnevezése, ugyanis:
- a. Markovska, a Zeleni határtól, nevét nem tudni honnét származik.
 - b. Kúti ez szomszéd rét dűlő ez elsővel, fekszik az Ipoly folyó árkai közt, s szakadozott darabokban fekszik, meglehet hogy onnét vette s származtatja elnevezését, mert rét daraboknak formája rendetlen s szögletes.
 - c. Lještja (Mogyorós) azért hívatik mert ez az előtt egy egész mogyorófából álló cseplyés volt.
 - d. Hamanovkút ez is rét, elnevezése mitől s honnét származik, nem tudhatni. Ezen Rétdűlő fekszik a ~~Re~~ régi Ipoly és az újonan ást árok közt, szinte szakadozott s külön volt darabokban.
 - e. Pánoska ugyan csak ez is Rét.
 - f. Blatjanka és Trsztya egy név alatt, szinte Rét, neve onnét származik hogy sok Nád termet e Réteken mert igen nedves s posványos, és sáros.
 - g. Szecsí nevét onnét kapta hogy szénaja igen rövid s szecska forma.
 - h. Ohrad, ez körül volt ásva és sánczolva (Védhely).

Rónya községe mint egy 30. év előtt majd nem egészen megégett volt, s azon időtől a házak s a belső telkek egészen újonnan rendezettek, úgy hogy a községnek most³⁴⁵ egészen más s megváltoztatott formája van mint volt az előtt.

Uhorszkára vezető út mellett ennek a jobb oldalán az uttól mintegy 200. 300. ölnyire van az úgynevezett szőlő, hol még csak 25. Esztendővel ez előtt,³⁴⁶ 150. vagy 200. akó Bor is termet, hol a szőlő tőkék még most is láthatók, most Gyümölcsös kert, s felette szép fenyves Erdőske áll.

Kelt Rónyán April 4^{én} 864.

Schvandtner Lajos
Tanító s Jegyző

³⁴⁵ A szó a sor fölé van betoldva.

³⁴⁶ Az ez előtt, részt a lejegyző a sor fölé írva toldotta be.

[375a]

[Rózsalehota]

Jelentés Méltóságos k: Biztos urnak 3092 szamu leiratára.

Rózsa Lehota egy község fekszik egy kis völgyben nevezetét veszi egy domb-
ról hol egyedül „Rozsa” termet. Földje termékeny, határos Divény Lovino-
Bányával Dél s Nyugotról erdőség övedzi körül. –

Kelt Rozsa Lehota Augustus 14^{en} 1864 évben

Kossákferencz mk
jegyző

[377a] Nógrad Megye

Lossonczi fő Szolgabirói Járás Rózsa Lehota község

Ezen község fekszik mintegy ½ óra távolsagra Divény Mező Városától határos
keletről Lonyo Banyai község határal délről Podrecsány községgel Ejszokról
Vámosfalva községgel és nyugotról Kis Tugár község határával. –

Ezen község nevezetét veszi mellette lévő dombtól melly állítólag hajda-
nában rózsát viritott, jelenleg vetőföldek azon a dombon. –

Termékenységre nézve a föld elég termékeny és a fő termék rozsa és t:
buza. –

Ezen község melly 364 lelket magában foglalja csuppan r katolikus, a la-
kosoknak van 23 Urbéri telke.

A fő Birtokos ezen közsegeben Méltos: Grof Zichy Károly,

Az ára egy hold vető földnek, 25 f 30forint

A lakosok csuppan slavok azért ezen közseget „Ruzsina” nak is nevezik, –
Egyebb jegyzésre méltó ezen közsegebe nem találtatott.

Kelt Rozsa Lehotán Novber 25^{en} 1865 évében

Kossák ferenczmk
jegyző

[379a]

[Salgótarján]

1. Salgó Tarján Magyar falu Nógrád Megye Dunán inneni kerület Füleki Járás Székhely Balassa Gyarmat.

2. E néven neveztetett Salgó Tarján mindenkor, hogy valaha más nem lett volna arról senki nem emlékezik.

3. A község hajdan is Salgó Tarján név alatt ismertetett, mely nevét Salgó várától nyerte.

4. Hogy a község mikor említetik legkorábban arról senki semmit sem tud.

5. Hogy Salgó Tarján honnan népesítetett azt nem tudni, de hogy a helységet rég időtől Magyarok vagy Palóczok lakták az bizonyos.

6. A helynevek eredetéről semmi sem tudatik.

7. A község határában előforduló topographiai nevek következők. Napkeletről a zagyvai határtól kezve. Pécskő völgye hol kösziklás helyek szántó földek és erdők vannak. Üver. szántófölde és erdő. Zsigmán. szántófölde és erdők. Képortvány. Papberke. szántóföldek. Nagy erdő. Sirmány szántófölde Bikászó. Farvölgy. Szélesvölgy üresvölgy. szántó földek és legelők fekvések többnyire hegyes. Rapoldal. erdő. Ezen megnevezett dölők a zagyvai, és kazári határral határosak. Továbbá délről a pálfalvi határtól kezdve. Szék-eresztvény. Eperjes. Nagy csáté Simon völgy Szentgyümölcs. Idegér. Lófő. veremiallja. Sirmán. Kertallja. Curgó. Szántóföldek és rétek. fekvések részint hegyes részint lapos. A pálfalvi és baglyasallyi határral határosak. Napnyugatnak Pusztaszőlő. Meszes. szántóföldek és kopár legelők. Havas. Erdő. hol jelenleg a köszén bánya van, melyből sok mennyiségű köszén ásatik. Fekes. Jánospálvölgye Vadaskert melyben dämuvadak vannak. Baglyasallyi. Karancsallyi és Somosújfalusi határral határosak. Végre éjszaknak Vendégi Bogortvány. Apatelke. Kuczord. Hoszú föld. Késeszó. szántóföldek kopár legelők, erdők, és rétek. Somosújfali Salgói pusztaszőlő és Ponyi pusztával határosak.

Ide tartozik a Salgó vára. Épült ez sűrű erdőségek között, egy magas és csúcsos hegy tetejére, melynek romjai most is látszanak. Kerületét kösziklás meredek teszi. alljait pedig mély völgyek 's rengeteg erdőség keríti. Jelenleg Tettes Szilárdy Ödön Úr bírja.

Ponyi pusztaszőlő Tettes Jankovics Miklós Úr birtoka.

[379b] Megjegyzendő. Hogy S. Tarján határában igen sok és igen jó minőségű köszén található, a Sz: István köszén bánya társulat, az eddig megnyitott bányák tulajdonosa 1863^{ik} évben felsőbb helyről engedélyt nyervén a túrásra az egész S. tarjányi határban, keresés alkalmával a köszén mindenütt bőven találtatott. Azért a S. tarjányi határ egészen telve van köszénnel. – Mi-

Salgótarján

ért a Sz: István köszén bánya társulat, más társasággal szövetkezve hogy a kőszemet könnyebben szállíthassa tovább, egy vasút építéséhez fogott 1863^{ik} évben, mely vasút Pest Besztercebányai vasút név alatt építetik, 's jelenleg már S. Tarjánig Pesttől kiindúlva a földmunka majdnem egészen készen van.

Kelt S. Tarjánban Aug 24. 864.

Samsonháza Község fekszik Nógrád megye alsó részében, Heves megye tö szomszédságában. –

Határai: ejszokról Nagy Bárkány és Tóth Marokháza határai, – Keletről Szent Kúti és Verebélyi erdőség, – délfelül a' Tari rétek, nyugatról Szöllősi határ. Délre fél órányira folyik a' Zagyva vize, melly válasz vonal Heves és Nógrád közt. Ugyan mellette van alakulóba a' Sz. István Társulati Vas pálya, – Egy órányira a' Mátra-hegy allya. –

Ezen község hajdani emlékeit – nevezetes eseményeit néma homály fedi. – Az ejszaki részen meredek kö-halmon fenn álló vár-romokról is keveset tudunk. – Az írók egyike írja, hogy már a' Magyarok bejövetelekor fen állt e' vár. Mások – hogy a' Tatárok pusztítása után építetett – 's Fehérkönek nevezetett. Harmadik úgy adja elő, hogy azt Thurzó Susanna fia Sámson építtette volna; honnan az előtt Samson-varának neveztetett. –

Annai igaz lehet – hogy régi falu: Mert a' monda szerint annak előtte ott vólt építve, hol most a' pajták vannak, 's a' Szent Kút felé vezető völgyben. Ezt nyilvánítja a' régi temető felső részén emelkedő domb, hol most is láthatók egy régi igen régi templom kő alapjai, mellyet mai napig is „Kosztoliszko nevet visel: a' mellette való dűllő pedig „Zakosztolomnak neveztetik. – Egy század előtt még a' Luczinyi hívek Samsonházának filiálistái valának; halottaikat kocsin – télbe szánon ide hordták el temetni.

Később – mi oknál fogva? nem tudatik ide építkeztek a' lakosok, hol most van a' falu. (Víz áradás torkába) A' falu mellett elfolyó patak többszöri ki áradása által tetemes károkat szokott okozni. Nevezetesen egy fél század előtt – egy iszonyú felhő-szakadás következtében (Apostolok oszlatása napján) az alsó sor házaít s más épületeit egészen elborította, sokat ledöntött, el mosott; számos marhát juhót – sertést, méhet sat el sodrott; sőt a' templomba is nagy mértékben be csapott, – azt körül iszapolta, 's ez által tetemesen meg roncította: (mit még [381b] most is szomoruan sínli a' szent hajlek) Ennek orvoslata végett évek előtt ezen patak medre reguláztatott, s ki bővitetett, – most már nem lehet olly kártékony hatása a' falura. – 1808^{ban} az egész falu (3^{om} házat kivéve) tűz mártaléka lett. Templom – torony³⁴⁷ Paplak – iskola harang le égték – el olvadtak. –

Határja e' községnek hegyes – köves – partos, árkos. – Emlékezetes azonban azért, hogy többféle ritka állatok csontjai, – 's más természetű tárgyak találtak – s jelenleg is találatnak benne, – u: m: 2. Mamut fog – melly a' Nemzeti Muzeumba küldetett, súlya 13 – és 18 font (hát ha a' pajkos és

³⁴⁷ A szó a sor fölé írva, később betoldva.

ügyetlen kezek meg nem roncolták volna?) Találtatnak kövé vált fa törzsök, – egyik a' Pap lakon 20–24 mázsás; – meg kövült csigák, viasz opálok sat. granát kövek, mellyeknek finomabb 's apróbb része szép porzót ad. –

Ezen község lakossága Agost. ev. vallású, tót ajkú; – de már magyarosodnak. Lélek számok 680. A' most befejezett tagosítás által az egész határ szebb színt öltött: az árkok – vízmosások kitelhető képpen gátoltatnak, – a' szorgalom – és mezei ipar meg kettőztetett. –

Ezen népre igen súlyos csapásul tekinthető a' köztök lakó három izraelita család befolyása 's közöttük léte; mert nem elég – hogy 1848^{ban} éppen a' Zsidótól ki ütött tűz vész a' falu javát, tehetősbb lakosokat tönkre tett – de azóta is a' szegény gyáva népnek egy részét szokott Vér szopó uzsorák miatt tönkre hoztak, – pörösködések, törvénykezések sat. minden anyagi javokat, házokat – telkeiket fel emésztette, – törvény szerint (Áldott törvény! – nem kár – hogy néha szentségtelen kezek alatt – palástul szolgálni kényszerítetel – 's vissza – és balúl szolgáltatol ki)

E' nép föld – de inkább szőlő mivélésből él – 's azzal foglalkozik, – mesterségeket 's kereskedést nem űz – pénzelt egyedül borból, 's néha fuvarból. – Tavasztúl – késő őszvelig dolgozik sebesen szakadattlanul – sovány és kevés ételek mellett. Szorgalma kitűnő. Tavaszkor meg előzi reggel a' pacsírtát, – hajnal hasadtakor már szánt – és későn este tér haza. Télbe dorbéroz, kivált ha bő a' szüret, – egész ejszaka pinczéről pinczére járnak: gyakran ott viradnak meg, – tékoznak; – de az eladásra szánt jó borokat nem abajgatják. A' borból inkább vereset – rítván fehéret ísznak,

[382a] A' lakadalmak – posztrikok³⁴⁸ – temetési torok ez előtt Nagy pazarlással folytattak (vólt eset – hogy egy lagziba³⁴⁹ 20 – egy posztrik mellett 10. akó bor fogyasztatott el) de a mostoha idők – terméketlen száraz évek; de kivált helybeli lelkész Tiszt. Wladár János úr lelkes – buzgó – 's fáradhatatlan dorgálása – működési – intései már ezt is mérzsékelni sikerült, 's még idő kell hozzá, még ezzel a' pazarláshoz hozzá szokott nép tökéletesen ki békül. –

A' vagyonosabb rész vallásos és erkölcsös: a' tékozló rész Vallástalan buzgótan – káromkodó – erkölcs rontó; mind világi mind egyházi előljárósága iránt tiszteletlen viseletű. –

Egyedüli öröme az írónak az: hogy jelenleg a' Sámsonházi egyénekből egy sincs be Börtönözve; ez a' jó Pap érdeme! –

Kelt Sámsonházán Febr 22^{en} 865.

Jegyzette

Bartos János mk

tanító és jegyző.

³⁴⁸ Posztrik 'keresztelő utáni lakoma'.

³⁴⁹ A szóban a g betű k-ból javítva.

[383a]

[Alsó- és Felsőség]

Hivatalos nyilatkozat.

Hivatalos Hírlő folyó 864 évi 83 sz. a. kibocsátott hivatalos utasítás szerint a helynevek gyűjtése elrendeltetvén, minek folytán következő csekély észrevételemmel átnyújtani szerencsém van.

Alsó és Felső Sáp község Nógrád Megye Kékkői Járáshoz tartozván, két egymáshoz olly közel álló községek hogy azokat csupán egy kocsi út hasítja, – két külön álló helység, – az első mint Anya egyház, az utóbbi pedig filiája. – Az elsőnek volt ura Váczi püspökség, melly híhető Sz. István idejében püspökségek állításakor e püspökséghez Alsó Sáp cím alatt datáltatott. – több Századok óta nevét A. Sáp cím alatt tartja. – Temploma egy gyönyörű parton, község fölötti helyiségen ~~találtatik~~, régi gót Stylusba építve és hatalmas Kő falal kerétve találtatik, mikor? ki által? és miként felépítettett, legkisebb nyoma sincs, – Alsó Sáp egy század előtt Püspök hatvanához tartozó fiók egyház volt. – népe feles, tót és magyar, 1000 lelket túl haladja. A. Sápí határ igen termékeny, községe hegyekkel borítva, rétje igen jó. Erdeje mintegy 300 hold mint Váczi Püspökséget illető vagyon.

Felső Sáp, mint filia A. Sápnak szinte hegyekkel borítva találtatik, népe leginkább Szőlő termelésből fentartja életét, – Szántó földjeinek egy része leginkább partos helyeken majd egész haszon.vehetetlen, lapjain lévő földek meglehetősek. Lakói inkább szegénynek mint jó módúnak mondhatók. – Rétje és igen silány, valamint Legelője is. – közel a községhez találtatik egy gyönyörű természet formálta domb. Tatárhegy nevezetű, melynek teteje Kalap forma remek készítménye hadjárat [383b] Tatárok műve, 's lakóhelyének tanúsítatik, – hol híhető tatár Khán vezér állomási helye lehetett, –

Alsó és Felső Sápnak bor termése tisztán kezelve, igen jelentékeny, egyéb-aránt a gonosz szokás, hol az víz által annyira rongáltatik, itt is tökéletesen beharapódzott, mi által Sáp jövőjét nem csekély mértékbe kockáztatja. – Felső Sápnak ezelőtt közbirtokosai Baloghy László és B. Antal voltak, – Ezek birtokaikat eladogatván, jelenleg Js Síatechi Juríbius, Szabó Sándor, és Hanzély uraságok helyeket képviselendik.

Mint Alsó mint pedig Felső Sáp hegyekkel borítva és környezve találtatik. – Egyébaránt, ”

Se mi afféle megkülönböztető nevezetességgel sem bír. Alsó Sáp Nógrád megyének legtávolabbi faluja. Pest Megyéhez tartozó Acsa és Csővár Községekkel határos.

Alsósáp, Felsősap

Alsó Sáp Május hó 28^{án} 864.

Tuppány Ferencz mk
község Jegyzője.

[384b]

93./864. Tekéntetes

Pellet János úrnak, Kékkői Járás

Fő Bírájának

Hv̄tlos³⁵⁰ tiszt.

A. Sápi Jegyzőtől

B. Gyarmaton

P. H.³⁵¹

³⁵⁰ A rövidített szó körbe van kerítve, jelentése: *hivatalos*.

³⁵¹ A pecsét felirata: ALSÓ SÁPI KÖZSÉG PECSÉTJE.

[385a]

[Sávoly]

Az illető Kletī³⁵² Tekintetes tisztviselő Úrral hivatalos elrendelésénél fogva történt szóbeli értekezlet folytán lett „Helynevek” gyűjtése Nográd megyébe kebelezett Sávoly Községéről.

Sávoly magyar kis község benne több volt kivaltságos földbirtokossággal; hol a főszerepet játsza Herczeg Koburg Agoston. Nepessége 400^{at} kevéssel haladja túl, sőt a nagyobb halandóság idején létszáma alabb is száll, mivel evenkénti szaporodása igen csekély. Nográd Vmgyéhez, a Füleki Járás, ugyanazon szolgabírói Klethez³⁵³ tartozik; székhelye Bgyarmat, melytől éjszakkelet felé halolva mint egy hat mért földnyire esik az úgy nevezett „Bucsony” erdős hegy magaslat tövében Rszombattól³⁵⁴ 3. – Losoncztól 2. – és Fülek határos szomszed Várostól 1. órányi távolsagra fekszik; és mind Rom. Katholikusság lakja egy két egyenből álló héber kivételével.

Ezen Községnek eredetéről sehol mi sem találtatik, régiségéről az egyhazi iratok történelmében egyedül az, hogy Sávoly már az 1397^{ik} évben anya, plebanossal birt Község volt, és még a 17^{ik} század végén is több oly fiók falvak tartoztak hozzá, melyek jelenleg három plebaniához osztvak, ’s azoknak egyike már maga is anyaközség kepez.

Igen kétséges, hogy e községnek eredeti neve Sávoly lehetett e, vagy az ajkak könnyebb ki ejtése által finomítatott azzá. Mert a Köznép nagy része – a mi hihető szájról szájra maradt, azért nagyobb hitelességgel bir előttünk – nevezi Sávó, nem pedig Sávoly, ugyan a népnek kisebb is távoláb lakó része Sáhónak; de azért valamint jelenleg, úgy a régebbi időkről latható írásokban előfordult élő neve Sávoly, országszerte is csak így ösmeretes minden más mellék névnélkül, és hogy valaha lett volna, arról szó sem talaltatik. **[385b]** De azonban meg jegyzendő, hogy ezen név Savóly csak is a míveltebb osztályban hallatszik, a nép alsóbb rétegeiben pedig Sávó vagy Sahó.

Ha a regének tudnók valami igazat adni a szájhagyománya az: hogy e községtől éjszakfelé fekvő Gothai Hrcēg Koburg Agoston Úr birtokában lévő egy rengeteg erdőségből álló „Pusztabucsony” név alatti hely, hol jelenleg egy nyári Juhodoly³⁵⁵ van mellette Juhász gulyibával és semmi más, lett volna e Község regi meg szállott helye; mely helynek elterjedett neve maig is „Faluhely”. Ezt

³⁵² Rövidítés: *Kerületi*.

³⁵³ Rövidítés: *Kerülethez*.

³⁵⁴ Rövidítés: *Rimaszombat*.

³⁵⁵ A. m. *juhhodály*.

szorosan állítják ugyan az idősbb emberek, de mivel ezen állítás valóságának hitelessége nem tálatatik, valószínűleg sem állítható.

Amint a körülmények mutatják, e Község a régiebbeknek egyike; azonban sem írásban, sem szájhagyomány után kezdetét hitelesen tanúsító okmányaink nincsenek.

Valamint származásának, úgy e Község be nepesedésének sehol legkisebb nyoma sincs. A mi könnyen történhetett lehetett az: hogy az első századokban vagy néhány házsaládból álló igénytelen kis Község, vagy pusztá lehetett, mert a törzs családok melyeket álítnók elsőnek lenni, két családi Varga, és Mihály néven jönnek elő, mely jelenleg is a Község volt Úrberességének nagy részét teszi. A mit pedig a többi családokról tudni lehet, mint hogy el nincs ágazva, későbbi időben – a mint erre esetek vannak pasztor kép be jött 's meg nyert pusztá házhelyek el foglalása, örökbe fogadas, és hazasság után gyarmatosíthatottak, mivel azokból két három ház család van, és ezek is a későbbi időben valakozás által szaporodtak. Így történt a Zsellérekkel is, azok is mind be vándorlott lakosai Sávolyanak.

Meg említésre méltó a fent említett Faluhely, vagy Bucsony pusztá erdejében lévő óriási nagy tölgyfa, mely tölgy fa derekának körülmerője 21 láb, és magossága 40 ölnek talatattott. Mint hogy ezen fának hire a távolabbi helyekre is elhat, az illető Uradalmi Erdei tanácsosság méltónak talála meg tekinteni, 's általa 18 bécsi öltre becsültetett; de még jelenleg is eredeti epségében ál.

[386a] Határja e Községnek az erdőséget véve nagy részben ejszakfelé terjed, Keves rónaságal hegyes es gyakran javitást igénylő köves silány földje van; egész kiterjedése 1887 1464/1600 Kataszt: holdat tesz, melyből mívelési ágon szantóföldben 455 1320/1600, rétben 107 1300/.. hold van, a többi Erdő, legelő és haszony vehetetlenekben. A már be fejezéshez közeledő határ tagos szabályozásával mint edig volt, három nyomásra osztvák, mindenik nyomás három düllőre elkülönítve, melyeknek a régi düllők szerinti neve delnyugati részről kezdve hegyallya, képallya, bikarét, – melyek alatt van nyilas, nadas, baglyas, előrét, pap rét, also rét, jó minéműségű kaszálója – magostelk, bozitafele, lengyelútja, csirincz Csurgó, almás, nagy völgy, völgykert, Kovácsszölleje Kenderföld, Kenderföldföle, dobospart, – mely alatt a község fekszik delnek, – töviskszer banaslyuka, rövidek, hosszak, és Malomárok, hol h.³⁵⁶ Koburg Ágoston Úr ő Kl̃yi³⁵⁷ fenségének majorsági épületei vannak, hajdant a volt földes Urai idejében virágzásban lévő emeletes Kastelyal.

Szomszéd községei melyekkel határos Keletről Bolgárom, delről Füle, delnyugotról Kurtány pusztá, nyugotról Perse, Bozita pusztá, nyugotejszakról

³⁵⁶ A. m. *herceg*.

³⁵⁷ A. m. *Királyi*.

Nagydarócz, ejszak keletről Gömör megyebeli Guszona Községe; mely helyeken semmi meg jegyzésre méltó sem talaltatik.

Noha bár e munkában a Czim várakozásának megfelelő előadásoktól meg bővített ertesítések is tetettek, és jó kiterjedésben, Azonban nem tartjuk még is feleslegesnek, mivel a „van”ból igen könnyű valamit, de a semmiből nehéz keveset is kihozni.

Kelt Sávolýban Julius 31.^{en} 864

Vargha János mk
Ksegi³⁵⁸ Jegyző

³⁵⁸ A. m. *Községi*.

[387a]

Helynevek Sipek községből, Nógrád megyéből.

tartozik Sipek Községe a Szécsényi járáshoz.

[387b] I. Sipek falu 600. magyar ajkú Kath. lakossal Nógrád Megyében.

2. E falunak jelenleg csak ezen egy neve ismeretes, 's más elnevezésről nincs is tudomásunk. hajdanta a község azomban nem feküdt mostani helyén, mint-hogy találtatik a határban két dűllő, mellyek egyeki „Pusztá falu”, másika „Berek falunak” hivatik, hol valaha község létezett, mint erről az ekeáltal felhányatni szokott kő 's téglá darabokból is meggyőződhetünk. Sipeknek hívatlak-e azomban erre még emlékezetben sem élő helységek, – vagy pedig más elnevezéssel birtak azt épen nem tudjuk.

^{4ik359} pont. Sipek községe igen régei eredettel bir. Midön Magyarhazánk a török iga alatt nyögött, Sipek már ekkor mint kiterjedt falu említetik történet íróink által. A szomszédbeli Rimóc nagy helysége ekkor még mint pusztá iratik, még a mostani közeli Bátka pusztá mint nagy falu mondatik a történetben.

5. Mária Terézia idejében Krassalkovits herceggeli csere következtében fele részben Sipek Balás Mihály birtokába jutott, ki Pestmegye Zsidó községből vándorolt Sipekre. Eme Balás Mihály ismertebb ősatya a messze elterjedt Sipeki Balás nemzetségnek, mely nemzetség 's cselédjei képezi jelenleg is a lakosok nagyobb részét.

7. pontra.³⁶⁰ Nevezetes a község határában, egy erdő koszorúzott helyen eredő forrás „Doboskút” nevű, mely nem arról nevezetes, hogy savanyú vagy keserű, de nevezetes mindenki előtt ki ivott belőle arról hogy a legjobb, tiszta izű ivó víz, amit az ember valaha ivott, mint ilyen [388a] télben nem fagybe, 's a rosz gyomor vagy vérromlott helyre állításában valóban roppant túlhatékony.

Legnevezetesebb a helység határának³⁶¹ erdejében találtató várrom, mely a lakosok által Pusztavár (az az elpusztult vár) névvel hivatik. Eredete 's romlása lehet egy-idejű a közeli Hollókői várral; de lehet, hogy régiebb, mert már a nevét is elfedte az utókor; a történészek vagy régiségbuvároknak pedig még megoldandó feladata erről irataikban megemlékezni, illetőleg eredetét 's romlását kikutatni; mert eddig ámbár jeles művek irattak Magyar ország régi várainak erről megemlékezést sehol sem találunk. –

³⁵⁹ A lejegyző 3. pontot nem jelölt meg.

³⁶⁰ A lejegyző a 6. pontot kihagyta.

³⁶¹ A rag átírva.

Sipek

Kelt Sipeken Jan 25^{én} 1864.

Tisztelettel előterjeszti
Kubáchik Alajosmk
Jegyző és kántortanító

[389a]

[Somosújfalú]
Helynevek.

Somosújfalú községből – Nógrád Megyéből. Füleki Szolgabírói Járásból, – Mát-rai Alesperessi Kerületből.

A Községnek csak egy neve él most, 's ez országszerte ösmeretes (Somos-újfalú)

A Községnek tudomasunkra más elnevezése soha nem volt, 's a mostani hely név más képpen soha nem iratott.

A község mikor említetik legkorábban a leg öregebb-emberek emlékezetét is felül múlja.

Amint gyanítható községünk a közelében fekvő községekből népesíthetett.

Sem köztudomásból, sem hagyománból, sem írott, vagy nyomtatott emlékekből a név³⁶² eredetéről, értelméről általunk mi sem tudatik.

A keleti oldalról a honnan a híres Salgói vár, és szinte igen nevezetes erdő környezi e következő helynevek találatnak.

Ördögös völgy. – A nép szerint kísértő helynek tartatik.

Ürmes Az előtt nagy mennyiségben üröm termő hely volt.

Botbikke, vagy sokak szerint Kása föld. – mivel a régi időben egyedül csak köles természetetett benne.

Kis kút. Azon helyek sok jó források találatnak.

Nyesés lápa. és nyesés. Hajdan a berkek, és tövis bokrok ki nyestetén, 's ki vagattatván, szántó földekké lettek. – a hol egyszersmint köszén, – és kavics bánya is találatik.

Diós rét. Hajdan nagy mennyiségű diófák találatnak. – jelenleg száraz rét.

Gedőcz. Ezen név eredetéről mi sem tudatik.

Vendégi rét. Régente a jövevények vagy is vendégek tanyája amint az öregebb emberek állítják. – volt.

Darázs gyakja.

Kercseg, és Kercseg állya.

Vendégi kút fele. Mivel a vendégi rétek felett fekszik.

Harmincz ó. szántó földek, és rétek.

Akasztó hegy. Amint sokak állítják ezen a helyen akasztó fa állott.

Kerek erdő. Minthogy mai napig is meglehetősen szép kinézésű kerek föld – innen vehette eredetét.

³⁶² Az utolsó betű elírva.

Szurdok³⁶³ mege. A községen kívül levő hegy megett feküdvén – az ott lévő nagy szurdoktól neveztetik.

[389b] Ortvány Szántó földek. Regentén erdőség.

Bálint ortvány. Hajdan berkes hely Oravecz Bálint által által kiortatvány nyerte ezen nevet.

Bélvölgye.

Mizsere

Tó berke

Birónyi völgy. A szomszédos Karancs Berény vezető út.

Pogány vár. Valaha vár amint a mostani kinézése is mutatja. lehetet. Pogányok, vagy Keresztények lakták e sem hagyományból – sem írott vagy nyomtatott emlékekből mi sem tudatik, 's jelenleg Ngös³⁶⁴ Koch Antal bánya tanácsos úrnak gyönyörű igen finom bortermő szőlő hegye.

A Darázsgyakjától a Pogány várig az ország szerte ismeretes Karancs hegye 's eredjétől környezve az az nyugati oldalról.

Éjszaki oldalról A Sátor hegyétől van körül véve ahol szinte nagy jó minőségű kőbánya talaltatik hajdan a mint némelyek emlékeznek a Törökök ezen helyt ütöttek sátort.

Dejt völgy.

Szél föld. Ezen a helyen mai napig is nagy mértékben szokott dühöngni a szél.

Tőkés Hajdan erdő, később ortás után a tőkék ott maradván Tőkésnek neveztetett. jelenleg 1° osztályú föld

Bíró rét. Mivel a község Elöljárója a bíró jól lehet ugyan hogy a községé ezen rét – mind a mellett Bíró rétnak neveztetik.

Kelt Somosújfalú Novemb. 10. 1864.

Bíró Angyal András
Hites Kovács Mátyás

³⁶³ Eredetileg *Szurdok*nak írta a lejegyző, de javította.

³⁶⁴ Rövidítés: *Nagyságos*.

[390a]

[Somoskő]

Helynevek

Somoskő benépesített Pusztából – Nógrád Megyéből – Füleki Szolgabírói Járásból – Mátrai Alesperesti kerületből.

A községnek csak egy neve (Somoskő) él most, és soha más elnevezése tudomásunkal nem volt.

A község mikor említetik leg először e néven nem tudatik.

Valamint Somosujfalu a közelebb fekvő községekből, – úgy Somoskő is amint gyanítható szinte onnan népesíthetett.

A név eredetéről, 's értelméről sem köztudomásból sem hagyományból, sem írott, vagy nyomtatott emlékekből mi sem tudható, leg feljebb hogy bent, és határába temérdek kövek találtak.

A keleti oldalról környezi a híres Medvesi hegy, és erdő, déltől a Salgó – nyugatról Somosujfalu, és sátor hegyek – éjszaktól a Ragyolczi határba fekvő Monosza hegy, és erdő.

Az egész Somoskői határba az egy jeles építésű várat, és a bazart kö bányát kivéve semmi emlékezetre méltó nem találtatik³⁶⁵. Gyümölcs mind a mellett mindenféle, majd minden évben nagy mennyiségbe szokott teremni.

Kelt Somosujfalu Novemb. 10e 1864.

Biró Csirke János
Hites Somosköy József

³⁶⁵ Az első magánhangzón eredetileg ékezet volt, amelyet áthúzott a lejegyző.

[391a]

Helynevek

Soós Hartyán községből, Nógrád megyéből.

[391b]

1. A megyének, járásnak neve hova a helység tartozik.

Nógrád megyében, Szécsenyi járásban.

2. A községnek hányféle neve élmost; melyik neve bir csak helybeli elterjedéssel, melyik ismeretes ország szerte. –

A helységnek neve Soós Hartyán, semmi más elnevezése tudomás szerint nem volt, erről ország szerte ismeretes. – Egyedül magyar ajkú lakosság lakja.

3. Volt-e hajdan a községnek más elnevezése? –

A községnek más elnevezéséről senki mást nem tud, az mindig Soós Hartyánnak iratott, mint jelenleg is íratik.

4. A község mikor említetik legkorábban:

Semmi adatok nincsenek a község telepedéséről – azonban az anyakönyvek – Matricae – bizonyítják régiségét, mivel a szomszéd községekből – aholmost Parochiáklétteznek – az ős családok nemzetségi le származásokat itt kerestetik ki az anya könyvekből.

5. Honnan népesített?

A be népesítésről semmi tudomás nem szerezhető. – A leg több családok vezetékek neveik – kik többnyire aközséget lakják – Adorjányok, Szabók, Sándorok, Habonyok, Vannak Szladokok, és Szorcsikok, de ezek tudomás szerint más honnan, a tótt vidékről települtek, ezeken kívül még lakjak Király nevezetűek is.

6. Kit lehet tudni köztudomásból, hagyomány írot, vagy nyomtatott emlékekből, a név eredetéről, értelméről, mind egyik nyelvű, hely névre nevezve.

A helyelnevezéséről nincs más tudomás mint az: hogy a község [392a] köz ucczáján áll egy sóskút feletti bódé, mely ez előtt 40–50. évvel mint közös itató kút volt, de kevésbe sós, mit azon időben a Királyi kamara felbontatott körül belül 30 öl mélységre a só kuttattatott. Ahonnan oly bővségű soós víz forrás ütött föl, hogy az a körül belül fekvő falvakat a kuttatás üdeje alatt elegendő sós vízzel látta t. i. reggelenként huzatott ki avíz mit használni nagyon jóllehetett – ezután lehetett csak amélységben dolgozni – Akuttatásközben gyakran beszélte a kutató banya mester – hogy itt valósággal termék só létezik – úgymond – ha a víz végképen kihúzatik már ott a só. – de eközben a kutató mesternek szerelmi kalandja történt – ahonnét a tekintettben más vidékre kellett volna távoznia, ’s egy napon be zárta kutatt és esküvel bizonyította, hogy ott termék só nincs – az eskü meg történte után más napra meg halt; – Ezt a nép hamis eskütételének tulajdonította. Azonban a vele dolgozó bányászlegény hátra maradván, kérte az Elüljáróságot hogy az asatásra nézve folyamodjék, és ő hat nap múlva már termék sót hoz ki – de ezt nem tették, így a kút mint egy két öl mélységre begerendáztatott s homokkal be töltött, mint a fenn nevezet beboltozot, ’s időnkint kijavíttatni szokot bodé³⁶⁶ ép-ségében áll. Meg említendő még, hogy

³⁶⁶ A szó végén kihúzott betű áll.

a határban két gödrös hely, vagyon egyike agyagas gödör, mivel ott mázló agyagot lehet ásni, másika Mogyoró bokor gödre; ide a vad galambok, gerliczek, de még a juhok is [392b] futnak, homokot enni – allítólag mivel sós ízű. – És innét következtetni a Soós címet – mert ugymond a régiek – hogy ezen Soós kutacs még aleg régibb apák használatban tartottak, 's annak fel találására hagyományból sem emlékszik senki, valamint a Hartyán elnevezés eredetéről sincs senkinek tudomása. – Ide 15 percnyi járásra fekszik egy szomszéd falucska – ezt pedig Kis Hartyánnak hívják.

7. A község határában előforduló többi topographiai nevek, például: mező, dúlló, szántó sat?

A határban semmi különös érdekű dúlló, vagy rét nincs³⁶⁷ s. a. t. csekély igénybe veendő, azonban meg nevezendő a többekközül: Varjú völgy gödrös rét, Zudó dúlló meneteles szántó föld, Verő, délnek álló kopár legelő, Tövis alja, szántó föld. a leg jobbak közé tartozik, Csáte rét, a helységen alúl kis Zápor eses alkalmával be sankoltatik. Kerek hegy, egy magosab fekvesű kopár domb, az aljában szántó föld, itt kuttatik kő szén. – Továbbá van a község határában négy pusztá: nevezetesen, Kisfalud, hajdan faluvolt melyben Templomnak némű nyomai látszanak; Nyarjas völgy egykis erdős pusztá, Krakkó, jókora ki terjedesű pusztá, vanneki egy Koklicza nevű hegye mely a Szentkúttal határos. ~~Nyarjas völgy, és Kikinyes~~ kisb szerű erdős

³⁶⁷ A szót a sor fölé toldotta a lejegyző.

Sóshartyán

pusták³⁶⁸. Állítólag mind a négy puszt
ta Kisfalud határából keletkezet lé-
gyen. –

Kelt Soós Hartyánban 20. Majus 864.

Jegyzette
Pintér János mk Jegyző³⁶⁹

³⁶⁸ Mivel a lejegyző kihúzta az első pusztá nevét, ezért a *pusták* szó végéről a többes szám jelen kívül az *á* ékezetét is áthúzta.

³⁶⁹ Alá más kézírással odajegyezve: *Sós hartyány*.

[393a]

Helynevek

Sóslehota községből, Nógrád megyéből.

Az 1^{ső} pontra nézve felelet: Sóslehota községe tartozik Nógrád megyéhez Füleki Járáshoz, Széknek neve Fülek mező városa. Kerülete Helytartótanács Budán.

2^{dik} pontra. A községnek csupán egy neveléven Sós Lehota – 's ezen név alatt mindig ismeretes országszerte.

3^{dik} pontra. Ezen községnek más elnevezése soha nem lévén, 's ezen elnevezését régenten Sós nevezetű földes uratól nyerte.

fordítassék

[393b] 4. Sóslehota községe kís falucska említetik mintegy 300 évektől, tartozik a poltari anyaegyházhoz mint fiok egyház, van benne 37 házsám, 's gazda zéllérekkel egyetemben 44. lélek szám az egész községben 200.

5. Népeisége szántovető emberek, mind a' mellet ipar üzök. foglalkoznak töbnyire kocsik ekék 's kerekék csinálással, melyeket a' Vásároknban árulják, 's a' menyíre kís mezőjőkből ki élni nem vólnának képesek, ezzel pótolják elelmük keresését.

6. A név eredetéről régi írományokból 's hagyományokból semmit tudni nem lehet miután ezek nem léteznek. meg jegyzendő azonban hogy Soslehota községe fekszik éjszakfelé, Szomszédjai szinte éjszokról Csehbrézó községe és határa, Napkeletről Gőmör megye Válykó községe³⁷⁰ Délről Poltár Nógrád megye. Nyugotról Uhorszka községe és határa, a lakosok beszélnek tótul, és magyarul is, miután már fiaikat magyar iskolákban is magyar nyelvet tanítatják. 's töbnyire mindnyájan Evangelikusok agostái vállást követők. van kőből épült 's cseréppsíndellel fedett iskolájok 's rendes iskola tanítójók is.

7. Mezője fekszik Sóslehota községnek részint egyenességen 's részint partos helyen. ide számíthatik először a. kertek megettí Kenderes föld a határban legjobb alapú, Prostrednji role. Brezín Karote Višnyé role a nad Viholom role, ez utóbbiak fekszenek nyugotfelé, partos helyen, némely része közzülők be vannak nyölve mindenféle bokrokkal, mert ha azok kiírtatnának a földet a zápor lemosná, e szerint ezen tér, nyári időben csupán legelőnek használtatik. Ezen mezőben³⁷¹ 72 holdat bír a poltári mostani földes ur is Korompay Edvard nevezetű.

³⁷⁰ Ez a szó a sor fölét toldva.

³⁷¹ A rag e-jén ékezetek vannak.

Rétek fekszenek CsehBrézói határtúl lefelé délnek a falu körül, Višnyé lúki falun felül éjszaknak, és Nyízný Luke délnek egész a poltári határig melyeken keresztül folyik egy kis folyó víz melyet nyári időben vízzel alá aztathatók. 's ezért jobb termést adnak. Szárazabb rétek pedig vonúlnak az uhorszkai határnál egy völgyben, mely Víholom völgynek neveztetik.

Erdők fekszenek nap keletről, Gómör megyével határossak Vílykoi és Pongyeloki községek erdeével szomszédok. itten terül 's mutatkozik meszé-
ről a Csehbrézói határtól egy nagy hegy Kozel nevezetű szép fiatal fákkal benyölve.

[394a] Annakutánna Hórka, Posredni brézsok, Ovsanisko, Nad Sušernya, és Bukovina. mely utolsó partot poltári Korompay Edvard ur bírja Bránová Dolína, Pod vrch, štípka, chotorná Dolína, Visová dolina, a Bjéla skala nevű erdő hegyekkel 's völgyekkel egyetemben.

Források a határban kivén egynél több nincsen 's a' faluban létező kutakon kívül csupán kettő. egyik a Bukovina erdő alatt, mely az egész helységnek italul szolgál, a marhák itatásra való kút pedig urasági erdőben Lazínában,

Egyébb feljegyezni való nem lévén ezen írás befejeztetett 's aláíratott Sóslehotán Decemb 16^k 863

általam

Kuzmányi Mihály
helybeli h³⁷² jegyző által mk

Jahodnik János sk
biro
Kolym ...díó³⁷³
Beraczko ondre

P. H.³⁷⁴

³⁷² A. m. hites.

³⁷³ Kiolvashatatlan aláírás vagy szó.

³⁷⁴ A község pecsétje, melyen ez olvasható: GEMEINDE SÓS LEHOTA.

[395a]

Helynevek Surány községből, Nógrád megyéből.

[395b] A túllapon írt kérdésekre hozott felelet.

1. ^{söre} Surány község Nógrád Megye Szécsényi járáshoz tartozik, székhelye Szécsény Mező Város.
 2. ^{ikr} A községnek Ország szerte, és helybeli elterjedés szerint is csak egy Surány nevévan, a' lakosok tisztán magyar ajkúak.
 3. ^{ikra} A községnek más elnevezéséről semmi sem puhatolható ki.
 4. ^{ikre} Az éve nem tudható a község réggebbi említésének, azomban a község Rom. Catholikus Temploma még Chehek³⁷⁵ által készítettven, min az épület idomaís mutat, minek folytán véleményem szerint Surány község több század óta fennálhat.
 5. ^{ik} Nem tudható
 6. ^{ik} A község Surány név eredetéről semmi hagyománnyal, vagy íratokkal nem bírván, melyekből kivethető volna, hogy a' község neve honnan eredhetett, – mindazonáltal könnyen történt hogy e' községnek egy koron tót ajkú lakossai lehettek, kík az úgy nevezett Sírány nevű fazekakat készíthették, – 's lehet, hogy a' község jelenlegi Surány neve ezen tót szótól Sírány erethetett, hogy pedig a' községnek egykoron csak ugyan tót ajkú lakossai lehettek, onnan következtethető; mert a' községben mostis találtnak elferdített tótnévű törzslakosok.
 7. ^{er} A község határában előforduló topographiai döllek nevei Terény községtől; a' falu felé lévő hegyek. Vicsi döllőnek nevezteték, 15 évek előtt nagy erdőség volt, jelenleg pedig legelő, folyik alatta egy kis csergedező patak, az úgynevezett halom megetti réten végig egész Halápi határig tartt, van a' községnek szántó földje is, neveztetik Átaljáróki döllőnek, mely földeket a' falutól, egy út választja, ezért, szerintem hívják átaljáróknak; Surány községnek van a' Marczali határral határos kevés³⁷⁶ erdeje, neveztetik Urak erdejének – mint hogy régtől fogva a-község ezen erdőt a' Su-rányi földes uraság bírja, innen hívatik Urak erdejének.
- [396a] A Halápi határon végig mint egy 21 holdnyi szántóföldek³⁷⁷ – Kis völgyi döllőnek hívatik, mint hogy ezen térség két part közt völgyben fekszik –

³⁷⁵ Átírt szó.

³⁷⁶ Az e-n eredetileg volt ékezet, majd áthúzta az írnok.

³⁷⁷ A szó második felét folt takarja.

onnan neveztetik Kisvölgyi döllőnek – ezen döllő mellett fekszik. Hársas nevű Rét, mely rét szélén mindenütt hársfa csejek vannak, vannak még lakosok, kik tisztán emlékeznek arra, hogy ezen rét hársfa erdő volt. – tehát innen kapta e’ nevet. –

Ugyan Surány községe mellett egy úgy nevezett Kövecses döllői szántó föld vagyon; – mint hogy pedig jelenleg is igen sok apró kavicsos szántó föld található, ezen döllőben; tehát természetes nevét, régtől fogva viseli. – van Surány községnek Ortvány nevű döllő szántó földje, minthogy e’ szántó föld pár évek előtt irtatott ki – ortvány nevét innen kapta. – annak előtte hivatott öreg hegy:

Végül Surány községe fekszik két hegy közt – a’ házak nagyobb-részei új épületek; vannak még öreg régi fa házak is; – innen következethető az, hogy nagy erdőségek lehettek melyek azomban, kiirtattak; és jelenleg szántó, és kapás legelőkké alakítottak. – legelőjének nagyobb része Árkos, ’s viz mosta helyek; –

Minthogy adatok nem léteznek, tehát többet írni nem lehet.

Kelt Surány Decb hó 29^{en} 1863

Sámpory István
szolgabíró

Ifi Zemlény József m
község hites jegyzője.

[397a]

Helynevek Süllye községből Nógrád megyéből

1. Süllye község tartozik Nógrád megye' Losontzi járásába, 's azon kerület, melybe tartozik nem bír saját tulajdon névvel, hanem csak a' benne hivataloskodó alszolgabíró nevével jellemeztetik.
2. Nevezett helységnek csak egyetlen neve van, és az Süllye tótul Sulja, – 's mivelhogy kövecses 's majdnem egészen barlangból álló hegyek közt fekszik, és a' népe csupán csak igen terhes földmiveléssel foglalkozik, alig ismeretes magában a' megyében is.
3. A falu legvényebjei sem emlékeznek, hogy a' helység másképen hívatott volna, csak maga eredeti nevű, 's ezen név sem iratott máskép soha csak Sulja és magyarul Süllye.
4. Hogy mikor említetnék a' község legkorábban, arról senkinek emlékezetbe nincs, – mivel semmi documentumocal vagy másféle adatokkal nem bírván, 's e' szerint semmi bizonyos választ nem adható. – Népeisége csupán tót ajkú.
5. Monda szerint a' község a' helység több községekből népesedett, jelesül: Nedeliste, – Borosznok, – Tiszovnyík, – Abelova, – Madacska és, Szenna községekből. A' legnagyobb számú név család Vozat és Vitály féle. –
6. A' név eredetéről köztudomás szerint semmit sem lehet mondani, 's annyival kevésbé valamit válaszokat. –
- 7... A' község határban helynevek a' következők:
 - a) Szántóföldek dűlői: Spodnje Zeme, – Válaní flak, – Wrchnje zeme, – Pod hornje a dolnje laučke.

[397b] Pod Mrázová, – Drahe, – Lúčke, – dolné laučke, – Mrázová, – Paduška, – Jamište, – Do hrebenca, – Strehovica – Kratiní – Benjačou Djel, – Do rlja, – Červenákou wrch, – Kozí, – Semenová, – Sutová, – Hrbolína, – Kolíbiská Dolínká, – Na Hodovšku, – Brezová Dolinka, – Hrustová, – Paucowá, – Szurová, – Benjačowá, – Havranová Dolinka, – Dolinka, – Brnčina, – Korina, – Dolina, Kolovrati, – Kamená, – Dolné lauke dolinke, – Modár, Benyou Wrch,

b) Legelő dűlői: Kamená, – Dolné Dolínke, Dedrehovica, – Holi wrch.

c) Rétek dűlői: Dolné lauky, – Do Rjegy, do Močárskej dolíní. –

d) Erdők nevei: Pančina, Korina, Szemenová, –

Jegyzék Süllye község szorosan hegyek közt, – szántóföldjei olyanok hogy e' kősziklás nagy hegyekben csak a' nagy eső meg feszétéssel 's gyakran a' marha élet vesztéssel és a' föld meg szántható, mivel minden szántó eke mel-

Süllye

lett leg alább 3 férfinak kell lenni és hat vonó marháival czélhez érnie kén-
tenítetvén, – különben az egész község kenyér nélkül maradna’. – Határosok
's szomszédosok: éjtszokról Veres, Nedeliste, Abelova, – Délről P. Milet-
nety Napnyugotról Nagy Lam – keletről Lentvora. –

Kelt Süllyén Május 19^{kén} 864

jegyzette
Dedínszky Endre mk
községi jegyző

[399a]

Szakal helység

Tartozik Nógrád megye szécsényi járáshoz; e helységnek, hogy valaha más neve lett volna, arra senki sem emlékezik. Hogy az 1525^{iki} mohácsi vész előtt fennállott és népes helység lehetett, abból kitűnik, mert az úgy nevezett Kastélyhegy tetején Paulinusoknak kolostora létezett, melynek terjedelme és alapköve még maig is szemlélhető. A 16^{ik} században, mint a hagyomány mondja, a törökök által, e helység földig lerontatott. Most áll 840 lakosból, anyakönyve 1789 évtől létezik, fekszik az Ipoly folyam jobb partján, van jó ásványvize és boráról is nevezetes. A határdülők nevei: Aranygomb, Vércsemaj, Kismező, Kishosszu, Pást-rajáro, Darna, Ritkaberek, Borsút, Patakáltal, feljáró és a határrajáro Szántóföld nevű dülők. Papszilas, Jégeres, Bükkalj és Árendásrétek. Cseres, Bükkalja, Kopaszdomb, Kisvágás, Iváncz, Csörgötető és Hagymás erdő dülő nevek. Hogy e dülők így neveztetnek, arról senkinek nincs tudomása s így e részben felvilágosítás nem adható.

Kelt Szakalban Május 25.^{én} 1864

Vilim János
Szakal helység jegyző mk

[401a]

Helynevek.

Szalmatercs községből, Nógrád megyéből

1. Szalmatercs helység fekszik Nógrád megyében, a Szécsényi szolgabírói kerületben. Határos, Karancsság, Pusztatercs, Pilíny. és Karancs Keszi községekkel. –
2. A községnek neve Szalmatercs örök időtől, országszerte e néven ismeretes. – Lakosai magyarok.
3. A mint a mostani öreg emberek emlékeznek, és őseiktől hallották hajdanában is Szalmatercs volt a község neve
4. A községnek legkorábbi említésére 's keletkezésére senki sem emlékezik. –
5. A népesedés a Tatár, és Török pusztítás után meg maradtokról eredhet.
6. Köztudomás és hagyományból, a határbani helynevek e következők. –
7. Kenderföld. Közép dülő. szántóföld, Rövid föld szántóföld. Cseres oldal. szántóföld. Dobos. szántóföld. Hosszú Cseres. szántóföld. Lapos Cseres szántóföld. Fehér föld szántóföld Nagyhollós oldal. szántóföld. Hollós völgy szántóföld. Tótsika szántóföld. Ortás. szántóföld. hajdanában igen szép erdő volt. sok fával bővelkedett. Berkenye fa. Hosszú völgy. szántóföld. Borotvás szántóföld. Földindulás szántóföld. Bagoly völgy szántó föld és fiatal erdő. Kerekdomb szántóföld. Hosszú pallag szántó föld. Szöllők allya. szántóföld. Pusztafalu kertek. szántóföld Hajdan itt létezett a falu, a Török pusztítá el, 's jelenleg egyéb nyoma nem látszik, csupán egy kút van meg azon időtől, melly jelenleg is használatban van 's vize jó ízű és egészséges. – ezen falu helyen szántás alkalmával több cserép és pénz darabokat is találtak pár évvel ez előtt. – Galya. szántóföld [401b] Rajkó oldal szántóföld. Méhes. szántóföld Pípa hegy hajdan szántóföld lévén, de jelenleg ideig olly annyira elárkosodott, hogy ember nem képes megjárni.³⁷⁸ Keresztül járó. szántóföld. Akasztó hegy szántóföld.. Képol-dal. szántóföld. Baksa szántóföld és rét. Szárazrét. rét. Körtvélyes. rét. Nagynyilas. rét. Felsőszállás szilvás. Kis Szöllő Nagy Szöllő. Apoka szőlő. – ezen szőlők csak kis mennyiségbe vannak, ennek következtében kevés bort ad, de jót és erőset, helyisége pedig csak alacsony dombok. –

³⁷⁸ Az írnok több helyen is két pontot tesz a mondat végére.

Szalmatercs

Kelt Szalma Tercsen 1864 Május 20^{án}

öreg emberek vallo-
mása után

összeírta
Krusovszky István mk
Jegyző

[403a]

Helynevek
Szanda községből, Nógrád megyéből.

a' hely szűk volta miatt
a' Tulsó lapon –
látható.³⁷⁹

[403b] 1^{ör} Szandahelység fekszik Nógrád megyében a' Szécsényi Járásban.

2^{ör} A községnek jelenleg csak egy neve él,

3^{ör} Ami evezredünknek első Századaiban ezen községet Szandának nevezték, mert Szanda Család bírta.

4^{ör} Leg először 1200^{ik} év körül említetik, később e' nevezett Család kihalván, vissza került a' Magyar Királyok birtokába; így Beatrix Mátyás király özvegye is bírta 1551^{ik} évben, Törököktől lévén el foglalva Szanda vára a' Balassa Gyarmathi vár parancsnok által vétetett be, abba volt 150 főnyi Török őrség fogollyá tétetett. – idővel a' Lónyai Család birtokába került, attól Sréter Család által vétetett meg.

5^{ör} Mikor népesítetett a' község, arról még a' nép regékből sinsz tudomása a' lakosságnak

6^{ör} A' falu keletkezéséről annyit tud a' lakosság, úgy a' várról is, hogy volt egy Szanda – Nagy Kér, egy Szanda Kis Kér – és Szanda Várallya.

7^{ör} Szanda határában lévő szántó földek, dűllők: Nagy Tábla, Kis tábla, Alsó felső oldal föld, Farkas verem (Farkasjárás) Tóvik (tó helye), elhagyott föld (peres) Herczeg Eszterházytól per útján vetetett el) Ó-Szanda dűllő, – hol Századok előtt feküdt Szanda községe hol máig is egy el pusztolt templom helye látszik

Szandán 1863 évi Decemb. hó 27^{én} tett
kérdések után fel jegyzette Kováts István mk
Jegyző.

Sámpory István mk
szolgabíró

³⁷⁹ Ezt a mondatot átlósan írta a lapra az írnok.

[405a]

Helynevek

Szarvas Gede falu községből, Nógrád megyéből.

[405b] Gedei egyház könyveiből tudatik: hogy Gede 1700^{ik} évben már falu és anya egyház volt, mellynek akkori Kath. Temploma a' csehek által építetett.

Miért ragadt reá a' még korábbi időkben a' Szarvas Gede név? történelmi hagyomány szerint a'kép értelmeztetik: hogy mikor Visegrád, Vác és Esztergam Ferdinand király és Izabella özv királyné villongó idő és viszonyai között Szuliman Török Császár kezébe kerültek, Hali Basa 1552 év Julius havában 10,000 emberrel még tovább folytatta a' foglalást, – mellybe Zondy Magyar Fővezér legyőzetése és leölésével Drégely s Busa várakat meghódítván a' még sokkal erősebb várakat u. m. Ipolyságot B. Gyarmatot és Hollóköt is magáévá tette. – Ezek után pedig Bujáknak falait is ötnapig löveté, – s azon műtét és alkalommal szomszéd Gede és Jobbágyi Községek erdeinek tetemes részét ostrom és hadi munkálatok érdekéből levágatá, – a' honnan hihető hogy ezen veszély elmúltával Gede mint pusztá a' hosszabb csend élvezetei között faluvá alakult mint szinte a' szomszédos Jobbágyi is, és melléknevét Szarvas vevé fel azért, – mert e' határok között fekvő erdőségek allyaiban, kíválólág Szuha patak mentén, mint kedvencz helyeken szarvasok és gedék csoportosan legelésztek s tanyásztak, s így lett a' falu neve Szarvas Gede. Minek származását és emlékét indokolja és [406a] évről évre örökíti az, hogy mind a' két helységnek pecsét nyomóján a' körirat közepette sebesen futó Szarvas látható. –

Szarvas Gede határai Jobbágyi, Aptz, Szántó³⁸⁰ Palotás, Bágyon és Csécse.

Jelenleg sem erdeje sem szölleje nintsen. Szántó földje és különösen rétjei nagyon termők és jó fekvésűek.

Most Jobbágyinak fiók Egyháza.

Lakosainak száma körülbelől 500^{ig} megy átalán véve R. Katholikuskok. –

Határát 10. úri föld birtokos birja, ezek közül csak három a' Katholicus, – a' többi mind Protestans. –

Düllőinek Nevei eredetéről mit sem tudhatni, úgy szintén arról sem, honnan népesítették.

³⁸⁰ Ez a településnév később betoldva.

[407a]

Helynevek

Száraz Brézó községből, Nógrád megyéből.

[407b]

A' tulsó lapon feltett kérdő pontok feleletei:

- 1., Száraz Brézó község tartozik Nógrád megye, Losonczi járásába, 's azon kerület melybe tartozik nem bír saját tulajdon nevével, hanem csak a' benne hivataloskodó alszolgabíró nevével jellemeztetik. –
- 2., A' nevezett helységnek csak egyetlen egy neve van és az: „Suchuo Brezovo” 's mivelhogy hegyek közt fekszik és népe csupán csak földműveléssel foglalkozik alig ismeretes magában a megyében is.
- 3., A' falu legvénebjei sem emlékeznek, hogy e' helység valaha másképen hivatott volna csak maga eredeti nevén, 's ezen név sem iratott másképen csak „Suchuo Brezovo”. –
- 4., Hogy mikor említették a község legkorábban arról senkinek fogalma sincs, 's mivelhogy a' község levéltárában sem lehetett valamit feltalálni, azért ezen pontra semmi bizonyos feleletet nem lehet adni. –
- 5., A' monda szerint e' helység több községből népesedett, úgy mint: Balassa-Gyarmat mezővárosából, 's Szentpéter, Szenna, Madacska, Tisovnik, Lest községekből. –
- 6., A' név eredetéről köztudomásból majd nem egész bizonyossal lehet mondani, hogy eredetét vette a' nyírfától (szlávul: breza) onnan Brezovo; a száraz mellékneve pedig onnan van, hogy ezen helység is azon több e' környékbeli községek közé tartozik, mellyek vízzel néha több évekig (bent a községben) nem bírnak. –
- 7., A' község határabani helynevek a' következők: a.) Szántóföldek dűlői Na Lôm chodine, U Bukovinky, Nivy, Ježovo, Širiny, Cúdeniny, Patočiny, Breziny, Pri Buočkách, Čerešnyovô, Vincaloje lúka, Potrové díelce, Mrvove Lúka, Za Chrast, Háj, Pod Hrb, Díeliky, Nákle, Černochovô, Valachov Vřšok Krnáč, Preřač, Facianka, Stupnô, Zore, Vřšky, Nad Močar, Frčkovô, Ravňe, Kňazovô, Za Dubom, – b.) Rétek dűlői: Z hora mlyna, Dlhá, Dolinka, Cíperja, Bačinská, Pod járok, Uhlisko, U buka, Pod Gelendoje jamov, Hrabíná, Kostolná, Kořtialka, Močar, Malá Koprovnička, – c.) Legelők dűlői: Koryčiste, Rakytina, Kopane, Nad dolnim Brodom, Šieřřa, Leřřan dolina, Stankovo, Suchý drien, Jazaro, Slánke, Stop[408a]no, Pri velkých Skalách, Gelendoje jarna, Jasle, Pod Frčkovô, Dílářř, Drahnovo, – d.) Erdők nevei: Chrapová és Koprovnička, – e.) A' községben találtatik egy „Kňazovka” nevű közös kút, mely azomban egy tulajdonságú a többi községbeli kutakkal, mivelhogy ab-

ban is csak akkor van víz ha eső esik, s csak azzal különbözik, hogy ennek neve van a többieknek pedig nincs, – f.) Egyetlen egy jó forrás neve „Na Válovi” mely a helységtől éjszakkéltre vagy $\frac{1}{4}$ órányira fekvő völgyecskeben rejlik, – ’s melyből néha az egész község – kivált száraz években – a szükséges vizet veszi. –

A’ többi kívánt helynévre, milyenek például a forduló, puszta, sivatag, liget, berek, rengeteg, zug, tanya csárda, major stbi nem lehetett válaszolni, mivelhogy e’ határban azonnemű ingatlanságok nem találhatók. –

A’ helybeli legértelmesebb egyének úgy mint: Ragacs János uličný bíró, Petrusz Mihály tör. bíró, Mrva Pál választmányi tag, Labát András, Krsnya János stbi beszéde nyomán és saját képzelő tehetsége szerint összeírta

Száraz Brézón Május hó 18^{án} 1864.

Molnár János sk
ev. egyházi tanító és községi jegyző.

[409a]

Helynevek Szelcz községből Nográd megye Kékkői járásában.

Ezen községnek több neve nincsen, 's más néven ez előtt sem neveztetett. Ezen község Báro Balassa 's Gróf Zsichi családok birtokához tartozott. Esztergályoknál később állapítottatott de eredetének idejét szintén homály fedi. Anya könyvei 1731^{tk} évig terjednek, az előttek esztergályiakkal együtt török háborúk alatt el vesztek. A' népe szomszéd falukból jobágyoknak oda telepítettett – onnan a' neve is Sedlce tótul selce (od sedlák) vette eredetét.

A' kis határa fekszik napkeletről Szalatnya Puszta Éjszokról A. Esztergály, nyugotról Kékkő és Nagy Kürtös 's délről Nagy sztráczin és Puszta Bukócz által határozva. Helynevei következők.

Napkeletről éjszakra indulva Pazsitke lúke Meznjk lúke. Nadmeznjk (orácé zeme) szántóföldek. Strminy (lejtők) Dlhje zeme (Hosszúföldek) Dolnj záhumnj. Očkoruže hasonló nevű gyümölcsfáktól úgy nevezve. Hora meznjk – Erdő – Staré winice. Skladi. Do potokou Lazy. Konopnice Sklady hora pri hradskom choláre. Rásoche. Kukučke – (Staré winice –) Hlbokuo dolina suchym gárkem – a lúkámi. Chrasti (cseple) Kopanice (ortások) Konopnice. Chábd'a. Na ráztoku zeme – forrásnál)

Hornj záhumnj (Felső beltelek megett –) Dubrava erdő a' Nagy Kürtösi határ felől. Uhrady. Široké lauke, Uské lauke.

Az egész határjában se álló se folyó vizei nincsenek csak száraz mélyen ki mosott árcai szembetűnők.

E helyneveket öreg emberek meg nevezése után össze szedte és közli Majus ho 22^{én} 1864^{evb}

Kubányi Lajos
ev. lelkész

[411a]

Helynevek

Szendehely községből, Nógrád megyéből.

Szendehely fekszik Nógrád Megyének Kékkői-Járásában, a Nagyszál hegy meget, a Vác-Kassai ország-út mentében, nevét bájtellyes szende fekvésétől kölcsönzé. A hely mellyen a falú elterül 's környéke, mielőtt jelenlegi német ajkú lakosaitól benépesített már Szendehelynek hivatott. A' falúnak alapját 1753^{ik} év November 1^{én} vetette meg 4 berkenyei lakos kiirtván a falú helyén lévő erdőséget. Ebből kitetszik, hogy a német ajku lakosok e falúnak szép magyar nevét nem adták, és hogye hely már ö előttük ezen szép magyar névvel diszeskedett. [411b] Rövidség okáért neveztetik még „Szend”nek „Szendé”nek; a németek, különösen a berkenyeiek az utolsó e t a változtatván Szendának is mondják. – Határos vele Katalina mostan népesített pusztá, azelőtt egyszerű csárda. Nevét a rege szerint hajdanában egyik³⁸¹ püspöki kormányzó ~~nejétől~~ Katalin nevű nejétől kölcsönzé, kinek a vidég megtetszván, kérésére férje a völgyben majorságot, 's nemmesze a sertés majorságtól csárdát építtetett, 's neje nevérol „Kataliná”nak nevezette. – Katalinával határos „Urbán” és Ujhegy mindakettő szőlőhegy. Ezekkel „Pokolvölgy 3 erdő egy igen mély vizmosásos árokkal, innen neve Pokolvölgy. Udvarhely pusztá nevét onnan kölcsönzé hogy valaha Nógrád-varának udvari-majorsága az az udvarhelye volt. Vagy pedig mások szerint minthogy Nagy-Maros felé nyulik, a magyarok fénykorában a Visegrádi királyi várhoz tartozó udvari-majorság itt lett volna. – Szállás földek és rétek, mert valaha közelökben sertés-állás, vagy szállás volt. Rozsahegy az oldalán termő temérdek vadrozsától neveztetik így; valamint így neveztetik az másik³⁸² oldalán elterülő szőlőhegy is a' szomszédság miat. – Kapáskút hajdan csárda egy kúttal, melly körül a váczi szőlőkbe járó falusi munkások szoktak pihenni, innen vette³⁸³ a' kút- és csárda nevezetét; ezek elpusztultával a' völgybe mellyben léteztek és a mellett lévő szántó-földek kapás-kúti-dölőnek neveztettnék. Kümelszberg szántó földek, aligha a' rajtok termő keménymagtól, mert inkább mintegy Kumerer-berg termeketlen soványságoknál fogva neveztetnek-így. Monyók erdő-rész, szántó-földek és retek egy része neveztetik-így; mert ott valaha a váczi püspökök ménese és lótenyéstése viragzott. A' Mén vagyis Monyas lótól – Mónyók.

³⁸¹ Az a névelő átírása.

³⁸² Betoldás.

³⁸³ A szó első *e*-jén eredetileg ékezet volt, majd kihúzta az írnok.

[412a]

Helynevek Szena községből, Nógrád megyéből.

[412b]

1. Szena községe tartozik Nógrádmegye Losontzi járásába a' politikai felosztása szerint kerületi névvel nem bírván, mind azon által egy kerületi alszolgabíró vele rendelkezik 's kormányozik. –
- 2., Nevezet helységnek egyedül egy neve van t. i. Magyarúl Szena tótul Seno falu, nevét aligha nem nyere az egykoron határában termet sok szénától, mire az 1262^{ik} évben IV^{dik} Béla, Miklós és Ödön hercegeknek kiadott, és a' Nemzeti Múzeumban létező eredeti donationalis levele is mutatni látszik, hol a' község „terra Seynának neveztetik 's hol tudomás szerint legkorábbi említése történik. – Népe ssége tót ajkú. – Mocsáry „Memorabilia Provinciae Neogradiensis” szerint még 15^{ik} században Város volt, melly kiváltságát azomban később alkalmasan a' Törökök uralma alatt elvesztette. A' régi időkből mai napig terjedő hagomány szerint a' templárok egyik székhelye Szena is vala. –
- 3., A' község honnan népesítetett, bizonyosat mondani nem lehet, mind azon által a' legvénebb emberek állításuk szerint beszélnek, hogy Felső Esztergály – Priboj, Abelova, Tót Hartyán, Veres, Nagy Sztráczin – Miletinecz – Nedeliste – Nagy Libercse – Borosznok, Száraz-Brezó – Kalinka – Lentvora, Nagy Lam – községekből, nagyból Zólyom és Túrótz megyei falukból származásukat vettek. –
- 4., Nevezett helység melly hegyek közt fekszik egyedül azon nével magyarul Szena, tótul Seno hivatik. Népe csupán földmíveléssel foglalkozik 's nagy szegénységbe sínlódik. –
- 5., A' községnek más elnevezése nem hallatszott lenni, csupán Szena, Seno-nak hivatik. –
6. A' név eredetéről köz tudomás szerint, egész bizonyal lehet mondani, hogy Szena volt Város, mellynek privilegiummal is bírt, mert vásárok is tartattak, ezt is beszélék, hogy³⁸⁴ Vásári jogot Kékkőieknek egy negyed rész lencséért és egy tejes fazékért adtak el volna, [413a] de ez mint bizonytalan, – elég az azon, hogy jelenleg falu „terra Sejna” ról emlékezetes – hajdanában igen sok széna termett, de azólta a' nagy viharok miatt jó földet a' hegyekből le süpörtettek, többnyire terméketlenné, 's haszonvehetetlenné válták valamint e' földek úgy a' rétek is.

³⁸⁴ A kötőszó a sor fölé írva.

7. A' község határában topographiai neveiken kívül még más neveikkel és nevezendők a' helynevek: u. m.

a.) Szántó földek dűlői: Úhratok Krivi brod – Proti Bruszniku – Bjela hlina – Hručstovo – Barkin laz – Pod staukou – Pod Lúhom – Nad Lúhom, – Kriznice, – Stávke, – Strážná Hora – Strážnj potok – Lisani, –Zdola Černákouho – Brahe – Wiše čelíná – Hlavi, – Brezovský chodník, – Pod Závoz, Do Ortványu, – Strehovica, – Záhumné – Stari Háj, – Dolini, – Na Wršok, – Winični Wršok, – Jánova – Dolinka, – Holi Wrch, –Prajčová, – Jazarety, – Na Košjare, – Dolné wrške, – Horné wrške, – Kolibí – Dijenová, – Kopaničke – Wiše dedini, – Wiše Miletinho, – Pirina pod a nad Pút. –

b.) Legelők dűlői: egyedül Pažit és a' szántóvető földek közt találtató szántathatlan kősziklás barlang legelő helyet használtatik. –

c.) Rétek dűlői: Barkin Laz – Proti Bnesníku – pod Járkom, – Tepliška – Pod Lúhom – pod Djelamí, – Teplíce, prodi Priboju.

d.) Erdők nevei: Lúh, – Dijeňová – Pusztá-Miletinecz.

Határ többnyire hegyekből álló, a' mint is az egész falu szorosan hegyek közt fekszik. Azon szántó földek, rétek³⁸⁵ mellyek délkeletnek irányozva vannak még csak meg lehetőségek, de azon földek és rétek, mellyek éjszaknak kitéve vannak igen terméketlenek. – Határosok 's szomszédok éjszákruól Priboj – délről Borosznok – Nyugatnak Sz. Brezó – Keletről N Lam községek. –

Kelt Szennán Május 12^{kén} 1864

jegyzette
Dedinszky Endre sk
községi jegyző

³⁸⁵ A sor fölé toldva.

[414a]

Helynevek

Szentivány falu községből, Nógrád megyéből.

Szentivány községének le írása, és története

Curialis Szentivány községe fekszik Nógrád megyének keleti részén Heves Vármegyét hasító Zagyva folyóhoz mint egy 2. német mértföldre a Szécsenyi járásban, 's jelenleg Posonyi Kerülethez tartozik ~~Me~~ ezen Megyének fő Szék helye Balassa Gyarmat

[414b] Szentivány Curialis községe oly Nemes ülés, melyhez ritka község hasonló, – nevezetessen semmi féle ház helyekre osztva nints, 's nem is volt, – sem volt Urbérések itten soha nem laktak, hanem ale származás útján mindenki reá esendő birtokát élvezi, – találkoznak azért ugyan nem törzs Nemesek is, hanem ezek csak mint lakók a nemesség házaiban türettetnek, – és a ház Urának kénye szerént munkára szoritattnak. – Ezen község 's ennek határai igen magas hegy lánczokkal körül övedzve aközséget; aközség pedig ahegyek köriben igen alantan afolyók mellett foglalja térségét, – ezen Cur. község el nevezését onnent kapta, a régi monda szerént, hogy ahires Toldy Miklósnak ki Toldon lakott volna, kinek ugyan még most is a Toldi réteken jelenleg lágyas név alatt ősmertes helyen Kastélyjának maradványai, halas tavának Sántzai, nem különben az úgy nevezett Mogyorós pataki réteken azon korból való Templom ős kora magokat mutogatják, – a nevezett Toldy Miklósnak volt egy János nevű testvére máskép Ivánnak neveztetett, – ezen férfitű igen csendes, és Istenfélő ember lévén, nékie ezen mostani Szentiványi határ osztályába jutott, – és mivel oly csendes volt, elnevezte aKöz nép Szent Ivánnak, és ennek következtében később Szent Ivánnak, kiről mai napig is nevet viseli, ezen Sz. Ivány nevezetű egyén amost Közép hegy név alatt ősmertes hegyben lakott, de lakásának helyét valamint ott tett volna dolgairól, – semmi nyom nints. – De még is erről is előbbi korban a Szentiványi határban falunak kellett lenni, – mert 1603^{ik} évben midőn Siraky, és Aranyi családok öröklötték, Kotton, alias Lázár Máté unokaik mely [415a] Kotton, máskép Lázár Máténak neje volt Fekete erdei Akács Ilona, kiről az őssi származott birtokot lenni tulajdonytják, – ezen községnek ugyan van egy határ levele, melly kelt 1437^{be} Zsigmond Császártól, egy nagy viasz pecséttel, több agakból öszve font selyem zsinóron Goth betűkkel, de Deák nyelven szerkesztve, – ezen határ levél igen sok régi irományokkal, Nő Siraky Lajos Úrnál, mint Szentivány régi törzsökének gondviselése alatt van, – melly községről leírás is ugyan, ő tőle származik. – És amidőn Honth Vármegyéből Sirak nevű faluból mint törzs helyéről Siraky család, úgy szinte

Aranyiak, mint eközségnek leg első törzsei, le jöttek volna, 1724^{ik} évben, ezen Szentiványt mint pusztát ki váltották volna, egy fele rész határ, az az a Siraky családé Sipeky Balázs Uraknál igen hosszú ideig Zálogban lévén, mellynek egy tized része a Török dijjért, meg most is nálok vagyon, – amidőn ezen határban szállásoltak volna, már magokkal egy Valentényi nevezetű kantort hoztak, és ott az ős Tölgy fa alatt, mint buzgó Evangl: Protestansok dicsérték a Mindenek Urát, – ezen megtelepedések helyét mainapig is Szálaskának hívják, mivel őseink leg először is ott szálásoltak be, – ezen hely Szálaska név alatt őstermetes szántó föld dúlló, – ennek által ellenében keletre egy igen szépen emelkedett dombon ott találták összeink amostani Rom: Cath: Templom hátulsó gömbölyű részét, amelynek atöbbi köveik ki szedetvén, a Sipeky Balázs Urak, mint Zálog tartók által, és Sipek közsigében hordattván, ott ebből magoknak, egy csinos Templomot építettvén **[415b]** de 1756^{ban} midőn már afent nevezett két család, Rom: Cath: vők, 's Sógorok által megsza-
porodtanak, hozzá fogtak ezen el pusztult-Templomnak újra helyre állításához, nemi képen, – ott találtak a nevezett hátulsó gömbölyűségben egy igen szépen négy szögre ki faragott követ, a mellyen az alább látható betűk ki metzve voltak: DOM IN HONORUM SHN: TOHNIS, BAPSTPEB. úgy szinte azon kövön látható SBOEE CCAALD. egy másik kövön pedig illy betűk láthatók RUDERA. OA. A. MXXXXX. SIRCINO. ROM. CA 175. OITSNCTA. IN SUB A. RDĚ SZ. P. – ezen nevezvények magyarázatját a' bölcsesberekre bizzuk. – elégséges az, hogy Szent borzadály fogja el az emberi keblét, midőn látja az orjási műveket, valamint Országokat, nemzeteket, az idő vas márkától az enyészet, kódében megsemmisítve, – vissza térve ismét a fent nevezett község le írásnak folytatásához. – 1. megnevezettnek, Szentivány község hegyei, dúllói, s. a t. a) Déli részén ahatárnak kezdődik az úgy nevezett Közép hegy, kiben az előbb említett Szent Ivány lakott, – ezen hegyet hajdan ő róla János hegyének nevezték, – ez nyugodtfelé nyúlva, és vége szakadva az úgy nevezett CserKúti patakban, ezen hegynek a tetején délről szomszédok, az ecsegi erdők, ki párhuzomossan anevezett Közép hegygyel Cserkút patakában érve, ott pedig Esterházy Herczeg Uradalmához tartozó Bujáki erdőkkel egy pontba határok választandók, – ezen Cser kút ál egy molnár lakból, egy kerekü vizi malmából, és föld alatt lakozo cselédjei Viskojából, különben tulajdon kép a Cserkút nevet imént említett Közép hegy nyugati oldalabol eredő forrás kutatskáról vette, mely kutatskát **[416a]** őseink Szentivány megtelepedése alkalmával ottan cseres erdővel körül véve találtak, az a mostani Cser kút pusztátskához éjszak felül mint egy 100. ölnyi távolságra amost száraz rét nevezetű szántó föld dúlló alatt³⁸⁶ van, ezen száraz réti dúlló méltó a fel említésre, mivel itt a szántók gyakorta nyilatkat, 's

³⁸⁶ Egy másik szó átírása.

ókori³⁸⁷ puska csőveket találnak, – továbbá éjszokról a Cserkút patakában érő azúgy nevezett egres vizenek fel felé haladva, hol apatak balpartján Szentiványi úgy nevezett Tulsó Völgyi rétek, jobb partján pedig Kutassói rétekkel párhuzomossan haladva, az úgy nevezett Egresi erdőig, – mely erdőknek kezdetén délről és az egres vizetol Kelet³⁸⁸ felé egy szép kerekded dombon a Szentiványi szőlő hegy látható, – mellynek régi neve Ligony bérce, ezen szőlő hegy ajobb korban igen bőven termett jó italú veres borokat, de jelenleg el pusztulva, ’s parlagosodva csak egy két Szentiványi lakos által egy egy darab műveltetve – ezen szőlőtől éjszak felé Egres patakjától kezdve ezen Egres patakán a Kutassói részen volt egy malom mellynek még most is ahelye látzható, ezen malomnak volt igen nagyvizi kereke, és aszárazság idején amolnár maga taposván akerék nyárjaiban, reste által súlyt adván akeréknek forgátára és így örölt, – ezen molnárt vidékünkön lakozó Tót ajku nép Pán Kmorornak hita, – feleségét pedig, Panyi Sesztra ezen egy pár cselédről azt mondják, és hiszik maiglan is, hogy csudálatra méltó viseletjek volt, sőt még maiglan is ha valamely idegen tájékról, – különb viseletű egyeneket látnak, a Szentiványi Magyar ajukú nép, mind valami bü bájosokat férfit Pan Kmorornak, nőt pedig Panyi Sesztrának neveznek, – ezen egres patakon Szentiványról Kutassó felé vezető út mellett [416b] 10 ölnyi távolságra a Szentiványi határhoz tartozó részen vólt egy kutatska forrás vízzel kínálva az utast – a régi monda szerint ezen kutatskákat dicső emlékeztető Mátyás királyunk ivott volna erre utazása alkalmával melly kutatskát Király kutnak neveznek mai napig is. Most azonban ezen nevezetes kutatska a víz áradások által anyira behordva és elpusztitva van³⁸⁹ hogy csak a község leg öregebb lakosai mutathatják ki a helét – hol³⁹⁰ tovább haladva a nevezett Egres erdő felé hol nyugotról Kutassai és Herencsényi, éjszakra pedig ’s keletről Sipeki határokkal körülvéve ~~nevezet~~ itt éjszokról délfelé az úgy nevezett Vereshegy nyugatról Egres ’s keletről Árnyék völgyi oldalnal, melly hegy oldalak leg inkább az Árnyék igen gazdagon meg van rakva cser ’s tölgy fiatal fákkal, ezeknek dél felé való szélén kezdődnek az úgynevezett Magyalosi düllő szántóföldek ezek pedig onand veszi eredetét ’s elnevezését hogy midőn őseink e határt kezelésük alá vették csupa magyal fákkal vólt a fennt nevezett düllő benőve azon Magyalosi nevet mai napig is meg tartotta – ezeknek kellet szomszédságokban az Alsó Toldi határ dél felé haladva – szomszédságába ezen Magyalosi düllőnek az úgy nevezett Kecskéhát és Görbék nevezetű földek találtnak, ezen Kecskéhát mint egy 5 hold térséget

³⁸⁷ A szó a sor fölé írva.

³⁸⁸ A szót átírta a ’nyugat’ jelentésű *nyugodtról*.

³⁸⁹ A sor fölé toldott szó.

³⁹⁰ A sor fölé toldva, melynek folytatása nem olvasható.

foglal el magába 's két oldalról völgyecskékből emelkedve teteje pedig lapos szép Szántóföld 's inénd kapta Ketskeháti nevét, hagy olyan mint a Ketskeháta – Görbék pediglen azért **[417a]** hogy az úgy nevezett Kopanitzza dombot fél körbe övedzik – ezen Kopanitzza domb széléről kezdődik dél felé nyulva az úgy nevezett Peleszke hegy, mellynek se nevét se elnevezését kipuhatolni alul...³⁹¹ képes nem valék.

Ennek nyugoti oldalán mint egy félig a hegy szántóföldképen használtatik – ezen felül pedig a nagy kövek között jó legelővel szolgál – keleti oldalán pedig magyalfa fiatal erdővel ékeskedik – ezen Peleszke földjei lakjainál a Magyalosi düllőtől dél felől egész a faluig az úgy nevezett Templom alatti rétek – ezeken tunan nyugat felé a már említett Szálláskai földek. őseink letelepedése helye; ettől fel felé ejszaknak az úgy nevezett Közép düllő szántóföldek – ettől ismét csak ugyan fel felé a Köllesárki düllő földek – ez pedig elnevezését onand kapta: hóggy a régi ~~düllő~~ időben itt kölest természettek – ezek szomszédságában nyugotrol a Szöllők melletti 's alatti szántóföldek – ezeknek ismét szomszédságában délről az úgy nevezett Molnárögödri földek ezen szó eredetét honand 's mi ... kapta azt senki megmagyarázni nem tudja sőt gyanú sem lehet hogy ott Malom lett volna valaha, mivel ott viz közel nincs, hanem még is némelyek állítása szerint valami szerencsétlen eset által az ottan volt gödörbe valami Molnárok veszhettek el vagy is elvesztek. Ezeknek szomszédságába keletről az úgy nevezetett Répások hol hajdan tarló répát természettek – most azonban a Kutassoi part név alatt ösmeretes düllő, ennek délkeletről szomszédságában az úgy nevezett Hutai földek melly Hutai **[417b]** árok mostani helyén valami féle huták voltak hól még mai napiglan is éget halmokat, cserepeket 's vas darabokat a szántók találának, innénd tovább délfelé az úgy nevezett Bokri úti düllő elnevezése onand ered mivel Bokor községében vezető ut mellette halad el – etől ismét délfelé az úgy nevezett Csapásoki földek mivel hajdan a Marha csapás erre vólt keresztől – ennek szomszédságában a már többször említett Közép hegy alatti szántóföldek hól szinte már ókorbéli puska csövet találtak – inend kelet felé az úgy nevezett Kangyikó Kopaszhegy de kövekkel igen gazdagon megrakva a többször említett Közép hegy csucsára emelkedik melly csucsat czinege bércznek nevezik – mivel ott bába czinege név alatt ösméretes madarak böven tányáznak, melly Kangyiko Középhegyel csatlakozva mint egy ... képez – ezeknek keleti oldala egy igen mély völgybe nyulik mellynek az alján Szentiványt köröztül hasító folyó ömledez – melly vizen ugyan ezen völgyben a Szentiványi közbirtokos Uraságnak két Malma van nevezetessen az Alsó Malom egy köre a felső Malom pedig két köre – ezen mély völgynek a keleti részén egy sokkal magasabb hegy emelkedik az úgy nevezett Bézmai erdő – Ecseghi erdők szom-

³⁹¹ A sor fölé toldott, kiolvashatatlan rész.

szédságában, melly igen gazdagan meg van rakva, mindenféle fiatal fákkal 's 3sór, mint valami garádís borzasztó nagy kövekkel, ez kelet felé vonulva az úgy nevezett Szurdok bérchez és itt ísmét az [418a] Ecsegi határral megüt-közve a bértz élén lefelé kelet felé hajolva a Szurdok patakba halad, erről ísmét éjszak felé az úgy nevezett Toldi pataki düllőkhöz érve, ezen Toldi pataki földek eredetöket onnét kapják, hogy hajdan Toldhoz tartozott, de még az ó korban ugyan ezen düllők közt Ns Siraky Lajos Úr kukoritzás földjében egy régi malom maradványai mutatkoznak, – mellyről köz vélemény azt hiszi, hogy még azon malom Told községhez tartozott volna, – de ez csak merő mese, – mert az említett határ levél még ajelenlegi határoknál is igen sokkal tovább mutat, – Szentivány községéről Alsó Toldra vezető út mentében az úgy nevezett Toldi patakján aszekér út keresztül halad, ezen úton 1801^{ben}³⁹² Karpé mérnök két fiával aviz roham áldozatjává lett, – és az által a Karpé család magva szakatt

Szentivány községének ritkasagai

- a) Szentivány községtől kelet felé, Alsó Toldra vezető út hosszabb, mint egy 50. ölre apatak mentén, és anevezett úttól jobbra, mint egy 6. ölre az úgy nevezett Kálvaria domb alatt merő kő sziklából a repedések közül mint egy 10. akós kádni medréből, öröké, és szünet nélkül a meleg³⁹³ forrás fel fele bugyog, 's hánnya magát a több színű fővények közt, – ezen forrás azon tulajdonsággal bir, hogy télben midőn alegborzasztóbb hideg uralkodik, – akkor szünet nélkül gőzöl, 's párolog, – vize pedig oly meleg, hogy afalubéliek, úgy aközel lévő falukról szekereken hoznak mosni lugzott ruhákat, – és az asszonyok minden melegített viznélkül moshatnak, mert maga a forrás vize oly meleg, hogy még azon patakot mellyben omlik be fagyni, mint egy 150. ölre nem engedi, azonban nyárnak idejében, midőn anap legforróbb sugárait löveli aföldre és fel melegítette aföldet, levegőt s. a t. legnagyobb fokra, – akkor oly hideg hogy csak ameg edzett természetű, 's testű egyének képesek ki álgni, – és ugyan ezen forrásban több színű kigyókat lehet szemlélni nyárnak idejében, de ennek természetes oka az lehet, [418b] hogy nagy szárazság alkalmával apatak kí szokott száradni, és abenne létező kigyók kénszerítve vagynak anevezett forrást meg szálni, – aforrás vizet szemlélve oly kék szint mutat, mint ha be kékítetett volna, és midőn ki meritődék, cseppei aleg tisztább ezüsthöz hasonlók, ditsirik sokan avéle való mosogatást, és benne való fürödést, atest vizketegsége, és test lankadtság 's kőszvény ellen, – sótt most használatba vették, t. i. fürödni jártak bele a múlt nyár ejelein, midőn alevegő egy kevés meg hűvösödött, aforrás pedig ellenben meglangyosodott, – ezen forrási fürödésnek az lett a következménye, – hogy azon nők, kik 10. 15. év-

³⁹² A számot átírta a jegyző.

³⁹³ A szó a sor fölé írva, beékelve.

től magtalanok voltak, most azonban többen gyümölcsözővé váltak, – és egy közbeszedé vált, ha valamely nő nehézkes lett hja – nem kellett volna, aforrásban fürödni, – különben van is a dologban valami, mert azon forrási víz igen erősíti az izmokat³⁹⁴. –

- b) Van szinte egy másik forrás afent említettnek által ellenében akőzről haladó patak bal partján, alább dél felé mint egy 20. 25. ölre, ennek neve réz kút, mely az úgy nevezett Bészma alyjaból ömledez; ez igen jó italú víz de csak ha fél oráig ál, és akkor meghidegszik rézszagát valamennyire el veszti, és oly különös, hogy bár mennyit igyon megbelöle az ember, – sem fel nem fújja, sem pedig rossz következtetésre nints, ezen vízről pedig azt szokták mondani oly egyenekről, kik Szentiványra lakoúl be jönnek, és ismét nagy sietséggel kevés idő múlva el mennek, de csak ismét vissza jönnek, – de aki a réz kútból iszik, vissza kel annak jönni ismét Szentiványra, – Szentivány községben mint egy 150. ház talaltatik, van benne két templom 1st Rom. Cath. amár említésben hozott régi betűivel ehhez tartoznak mint egy 481. Rom. Cath. hivek, kiknek jelenlegi Papjok Tisz Borós Károly Úr, haranglábok, vagy is tornyok a község közepén mint egy 4. öles magos, 's három haranggal el látva, – úgy szinte három fa keresztből [419a] Kalvária, egy igen szép kerek dombon. 2. Az. evan. Protestansok Szentivány községében mint egy 95. –, 100. vagynak, ezek előtt csak egy ima házban tanítójok vezénylete által imádták Isteniket, de 1862^{ik} évben Tisztes Moravtsík Mihály Béren a materban lakozó fáradhatatlan, 's nagyra törekvő Papjok által amaroknyi népet buzdítva, 's lelkesítve, és Tekintetes Veres Lajos Egyházi fő gondnok Úr közben vetesse, és áldozat készsége mellett hozza fogtak templomot mint egy 10. öleset hosszába építettek – és Tornynos végiben ragasztva mint egy 6½ öles magosságút Kotasz Mihály tanító, és Ns Siraky Lajos Gondnok Úr közre működésök által építettek, és az építés oly gyorsan haladt, hogy 2. év alatt el készített, – eddig csak egy 121 fontos harangjok volt, de nagy emlékü Tekint: Veres Lajos Úr fő gondnok 1863^{ik} évben történt meg halálozása következtében fő gondnokul választottuk Nságos Bozó Pál urat Méltóságos Gróf Teleky Augusztina férjét, dús áldozatából, anép hozzájárultával ismét vettek egy 211. fontos harangot, és így Tornyok 2. haranggal el látva van.
3. Israelita tanító is lakozik ezen községben több Zsidó családdal. – lét számuk 40re megy, és így Szent Ivány Curiális községben. 616. lélek létezik. – Csont falussal³⁹⁵ Pusztá szinten fent irt Családok törsbirtoka, volt de 1863^{ik} évi Comassatio által vég kép el adogadták, és most volt örökös urából, senki egy talpallatnít sem bír, – ezen pusztának le írását, és történetét szín-

³⁹⁴ Ezt a szót más kézírással toldotta be valaki, s az előző jegyző itt használt szavát áthúzta.

³⁹⁵ Az i y-ról átírva.

te magam szerettem volna le írni, – de jelen pillanat. Gyermekeim halála
által, keblem és gondolkozásomat meg nehezítette. –

Kelt Szent Iványon Aprilis 19^{én} 864.

Saját törekvéssé után le írta

Siraki Siraky Lajos mk jelenleg

Szt: Ivány, község és Kutassó közsé-
gek jegyzője.

[420a]

[Szentkút]

Nograd Megyében.

Szentkút. puszta. templom és Kolostorral, a' Szécsenyi Kerületben – hajdan Tót-
verebélynek neveztetett – Boldogúlt Almasy Gedeon birtoka volt. van itt für-
dőház is – de a' víz, mely a' Szentkútból vizaratóba bocsájtatik. hideg.

Országszerte Szentkútnak, Mátraverebéli Szent Kútnak neveztetik.

Mint fenteb emlitem. hajdán. Tótverebélynek neveztetett. Már SzentLászló
idejében, a' forrásról, mely itt mai napig látható, mely. SzentLászló-forrásnak
neveztetik. leg közönségesebben SzentLászló ugrásának – nevezetes volt, de
leginkább azzá lön 1400. – A' templom a' Zárda csak a' múlt század közepén
1748.–50 körül épült. bucsú járó hely. evenkint – 60000- is jönnek ösze a'
buzgólkodók, főkepen Pünkösdkor. 20–30000^{en}. Van e' pusztában uradalmi
Ispány lak. juh. akol. cselédek számára épületek. és Vendégfogadó –

A lakosok, miután többnyire cselédek. Különféle helyekről fogadtatnak.

SzentKútnak neveztetik egy dús forrasú maj fél öles kútról. melyből a' víz
soha kinem apad, a legnagyobb szárazságban sem. és mely leg először Kis-
dioforrás vala 1400^{ba} a' hagyomány szerint. ez időben egy. 20 éves néma fíu,
az Urásag Veréb Péter, Csordapástor, ... szomjúhozván ezen forráskából
ivott. és szállani kezdett. Minek hire csakhamar minden felé elterjedván a'
tonnás ásatott – Kesőbb dúsabbá lön még ... akarván kövel és földel ala vétet-
ven Szentnek neveztetett – Szentkut – e' Szkút vizét melegítik. 's nagy siker-
kerrel³⁹⁶ használják fürdőnek –

A Szentkúti határban levő mező-kaszalo ataljában Szentkuti rétnek neveztetik
– mivel pedig hajdan a Pásztói Csisztereknek itt, halastavuk volt. melynek
domja maigis latható, a' rét, fogás alólinak, és fogás felölínek neveztetik,
amennyiben ez a' domb. fogta fel a' vizét.

Aztán a dölők – Gorzsás – diktámos – ortás – sirtás / keresztes tábla, párizs-
ma, lyukvölgy, lapos, Vargák, hashajtó, dongó, vörös haraszt, vadasház,
ortványos Száraz völgy, Meszes – fekvése az egész pusztanak, hegyes-
völgyes – a' rét a' völgyben fekszik – a' Szentkúti patak. mellett. azért min-
den időben bő széna termő rét – határos MVerébéllel, Sámsonházával – Tót
Marokházával, Szúpatakkal – [420b] Kisterennével. Tiribissel. Bátor, Ma-
czonkaval, – Krakóvál. Keresztúrral. Csengerházával.

Kelt Szentkúton 864ⁱ Junius 3^{an}

P. Csomor Antal mk

Szentkuti templom és sirbolt ör, lelkész

³⁹⁶ Elírás.

[421a]

Adatok a' Helynevek gyűjtéséhez Szent-Péter Helysége részéről.

Szent-Péter, falu, fekszik Nógrád Megyének felső tájékan, a' Kékkői szolgabírói járásban. azon pataknak partján, mely az innen 7 órányi távolságra fekvő Javor (a rajta tenyésző juhar fáktól így nevezve) nevű turopolyai hegyen fakad, 's már Turopolya helysége felett ketté szakadva, két völgyet formálva lefele hömpölyög s SzentPéter mellett egyesülve s egy tágasabb völgyet képezve, hol Zihlava, hol Esztergály folyó neve alatt Ráros-Mulyad Helysége felett az Ipolyba szakad. Az említett Javor. hegy, Nógrádnak legmagasabb hegye, s azt Zólyom megyétől választja el. Azon két völgy pedig, melyet a Javor hegyen fakadó patak formál, az egyik a' Lesti völgy s itten Lest helysége Felső Esztergály, Alsó Esztergály és Szelcz faluk s Pusztá-Szalatnya mellett megyen el az egyik bőforrás; a második völgy a turpolyai völgy, s itten maga Turopolya helysége Nagy Lam Száraz brezó, Práskova. Lehotka és Kapronczai puszták mellett folydogál a második forrás: mind a kettő SzentPéter felett egyesül.

2. Szent Péter, a magyarnép által tót szentPéternek, néha csupán csak Péterkének neveztetik, a tótok pedig hívják néha Potrának, de közönségesen Potornak. Az okiratokban mindég csak Szent Péter nevezete alatt fordul elő
3. Mikor, 's kik által keletkezett légyen a' helység egész bizonyossággal kipuhatolni nemlehet; annyi bizonyos hogy már 1599^{ik} évben temploma fenn állott, s maig is fenn áll, talán a Hussziták által építve.

[421b] 4. A község határában fekvő topographiai nevek mind oda mutatnak hogy a' helység lakosai szlávok valának s jelenleg is azok holott a' szomszéd két helység, mint Nagy Zellő, Ráros-Múlyad jelenleg is magyarok: de SzentPéteren is alig találkozik család, melynek több tagja magyarul is ne tudna.

Azon topographiai nevek következők:

- 1 Pod Pút', (szántó földek egyfelől, más felől pedig kaszáló rétseg a Zselenyek faluba vezető úttól, mely azt ketté vágja így el nevezve – a pút' utat jelentvén)
- 2 Pod Závozom (azon mély úttól így elnevezve, mely SzentPéterről Alsó Sztrégova és Losonczfelé vezet. Závoz – mély út – jelenleg Kőporosnak is neveztetik, a könnyen porrá törhető kövektől –
3. Na Potoka, dőlő szántó föld – mély aroktól,
- 4 Nártye, és Kolcsewaniny szőlők – irtványok

- 5 Budonka a' monda szerint ottan állt egykoron Buday család ösi kástélya: jelenleg szantó föld.
- 6 Lipiny, feñsik legelő, egykoron erdőség, talán a hársfáktól így nevezve, jelenleg egy pár száz fiatal cserfák állanak ottan.
- 7 Varecska, legelő és kaszálók, Nagy Zellő, Kis Sztráczin, Zelenyik helységek és Púsza Vált határai között, s' SzentPéter határától külön vált darab, de mindíg a' SzentPéteriek által csupán használt legelő. Sok víta és perlekedésre adott már alkalmat a földes Uraság és a vólt jobbágyok közt; tartván azt a földes Urak pusztának, a falubeliek legelőnek. Mellette Nagy Zellő helységének is azon határbeli része szinte Varecskának neveztetik, mi azért feltűnő hogy a N Zelleiek magyarok Varecska pedig szláv nyelven főző kanalat, a' főzésnél használni szokott kanalat csupán jelent.
- [422a] 8 Jalsonka, rétség a Kapronczai pusztától lefolyó malompataknál, és mellette elterülő rétség, elnevezését Jalša egerfa, barkisza fa, – hol ez jelenleg is nagy mennyiségben találhatik olyféle fától veszi, úgy szintén a többi dölök szántók mind totúl hangzanak p o. majorságe nās Kapusznyicánu y dola dediny s. a. t.

Kelt SzentPéteren Május hó 18 1864.

[423a]

Szécsény m: város

Helynevek

Szécsény m: város községből, Nógrád megyéből.

és Farkas Almási pusztából, mely közigazgatásilag szintén Szécsényhez van kapcsolva. –

[423b]

Szécsény.

1. Szécsény m: város, Nógrád megyében, Pozsonyi kerületben, Szécsényi járásban. Székhelye B: Gyarmat. Közigazgatásilag a Farkas Almási pusztá, és melly a várastól mintegy $\frac{3}{4}$ ora járasnyira vann, Szécsényhez tartozik – Nevezett pusztá honnét vette elnevezését nem tudatík, ezen pusztátt több földes uraság birja –
2. Szécsény ha bár átalában csak e néven fordul elő, mindazon által gyakran ezen előnévvel Nagy Szécsény is neveztetik –. E várasnak hogy valamikor más neve lett volna ez kínem puhatolható –
3. Hogy mikor emlitetik e váras legkorábban az nem tudható, anyi bizonyos miként a törökök gyakori dúlásaínak volt kitéve, sött hajdanta vár, mint ezt a még meglévő, s itt ott talható³⁹⁷ bástyá falak is igazolják –
- 5.³⁹⁸ Lakossága tőzsgyökeres magyarság, vallásra nézve nagy rész R: katholicusok, vannak azomban, Evengelicusok, és Zsidók is – Egy 1790^{ik} évről lévő okmány, illetőleg Szállító levélből az tűnik ki miként akkoron ujjólag Gf: Koháry Istvány által szállatott meg, de hogy anak előtt ki bírta légyen homály fedí –
6. E váras ezen elnevezésétt miúton, és kitől kapta volt, avvagy mily körülménynél fogva nem tudatík
7. A Szécsényi határban találtató, erdők, szöllök, kutak, dülök a következők:
Káprás. Erdő a várastól kis felorányíra, elnevezésének eredete nem tudható, allatta területnek el az úgy nevezett Kaprásalji rétek, mellyek hihetőleg az erdőségtől vették elnevezésöket – Továbba: [424a] az úgy nevezett:
Malom berek melly a tő szomszédtságában lévő, Ipoly vízén épült³⁹⁹ ött kerekű vízi malomtól nyerte nevétt:
Koleta, Raadás, Peres, Kölespástí, Rakottyási Rétek miként és mikor jutottak ezen elnevezésekhez nem tudható.

³⁹⁷ Kihagyott néhány betűt.

³⁹⁸ A sorszámot eltévesztette a lejegyző.

³⁹⁹ A szó előtt kihúzott rész.

Szölleje ezen elnevezéseket, Arany hegy, Öreghegy miként nyerte szintén nem tudatík –

Dolyányi szőlőhegy: a közel lévő Dolyán községtől.

Kökapú. alkalmasint köves helyen lévő fekése⁴⁰⁰ miatt

Kő hegy hasonlóképen.

Váradvölgy. nem tudatík

Kápolna hegy a rajta lévő kápolnától, a hol évenként Sz: Urbán napkor bucsúnak kimenet tartatík –

Lóczy útt. Varsányi útt. Rimóczi düllő Ilínyí útt nál lévő, s nevezetü földek, minthogy a hasonnevü községek felé vezető útt mellett esnek neveiket hihetőleg azért nyerték, de hogy:

Bujaki oldal: holott Buják községe ettől igen ’ messze vann honnét vevé ezen elnevezést nem tudható – l.

Czigánytábla: Fő szomszédságában lévén a Czigányok lakásaiknak, nevezést onnét nyerte.

Kölespásti rétt, és ugyan hasonnevü káposztások is neveiket hihetőleg akként nyerték, miként e helyeken egykor talán köles természetett, melly elnevezés azomban semmi összefüggésben nincs a névvel, miután ezen termény, Szécsény város határában [424b] jelenleg nem termeltetik –.

Patkói kenderföldek allig ha nem a patkó alakban körül folyó pataktól vették nevöket –

Váltógazdasági. tábla, ebben váltógazdaság gyakoroltatván nevét onnét nyerte.

Görbe földek, Danda szemetje nevvöknek neve ki nem puhatolható ellenben:

Vörösparti földek, vöröses színektől nyerték nevöket –.

Kis Ferencz kútja. A Káprási erdő és Kaprási rétek szelében, a rétt egykori tulajdonosságától, a ki azt készitété nyerte nevezetett –.

Csurgó a városban lévő Szt: Ferencz rendü zárda kert alatt, csurogó, s igen jó vizett adó forrás, nevét csurgasaért kapta –

Várkert, a’ földesuraság jelenleg Pulszky Ferencz kastélyánál lévő, s hajdan igen diszes kert, rég birja ezen nevet –.

A városban lévő útszák nevei, Piacz, Kiraly uttsza, Sörház uttsza, Ujváras, Arpa Útsza, Kástély Uttsza, Czigány útsza, Temető Útsza, Zsidó Uttsza, Varga Uttsza, Fő uttsza mind régi elnevezések –

A városhoz legközelebb eső helységek: Halászi, Pettő, Kovácsi, Hugyag, Rimócz, Varsány, Lóczy, Dolyán – Endrefalú –.

Kelt Szécsényben 1864^{lk} év Februarius 10^{kén}

Balás Miklós
Város Jegyzője

⁴⁰⁰ Elírta a szót a lejegyző.

[425a]

Helynevek.

Szécsény halászi községből Nográd Vármegyéből.

1. A megyének Nográd, kerületnek Szécsény, járásnak Szécsény széknak Balassa Gyarmat hova a helység tartozik.

2^{or} A községnek hány féle neve van? Szécsény halászi melyel ország szer-
te él.

3^{or} Volté hajdan a községnek más elnevezése? A község emlékezet ota
Szécsény halászi névvel él.

4^{or} A község mikor említettik leg korábban? nem tudatik.

5^{or} Honnan népesítetett? Őn magátúl.

6^{or} Mitlehet tudni köztudomásbul hagyománybul, írott vagy nyomatott
emlékekből a név eredetéről? sem hagyomány írott vagy nyomatott emlékek-
ből csak egyedül köztudomásbul tudhatni –

7^{or} A község határában elő fordulo topographiai nevek például a Halászi, Csalári, és Ipoly kürti határt az ipoly folyó hasítja, a malom eleje azon alol juhász nevezetű kaszálló Ipoly kürti határnál, gorsok nevezetű kaszálló a pöstényi határnál mely szinte a község határának közepében egy kiapadhatatlan tóig terjed mely tóban némely években számos halak találhatnák 's ezen tó egészen a falu nyugoti részét mint egy körülkeríti, továbbá kertalja kaszálló mely a kintő érig terjed 's ezen ér az egész [425b] halászi határban létező kaszállókat egyenetlen vonalban keresztül futja, homok, tóeleje, középen kissé bérczes, két végrül lapos szántóföldek, akoly nevezetű mocsáros legelő, 's aprobb kertek a' tó mellett 's egy huszonkét öles fahid a tolon keresztül a faluba vezet, a Csalári, Busai és több községek utvonalaival öszekötve. A' falunak keleti részén kispást szántó föld, és káposztás kertek részint lapályos részint dombosabb helyiségek, továbbá pástra járó, ingovány, papsora, közép dűllő, muholicza, kátyórajáró lapos szantoföldek. ezen földek végében. nagy pást nevezetű mocsáros legelő, keleti oldalán hōszú, ortvány, kastély, részint lapos részint bérczes, szantó földek, valamint az alsó ludányi és halászi határt egy nagy árok hasítja kiapadhatatlan joitalu forrással totjános név alatt. – ugy nem különben agyagos név alatti több hajlással ellátott bérczes szöllők. az Endrefalusi határig. Mocsár nevezetű sik legelő a' ménes patakig, a' pincze, és apáti sik szántóföldek, egy tanyával közepén ellátva szinte a' ménes patakig. és az Endrefalusi utig, parti szántó föld, egy kevésé menedékes, végébe kissé mocsáros legelő 's ezentúl sárközi szántóföldek az ország utig ennek déli részén babszög legelő a' ménes patak mellett éjszak fele pedig nagy muholicza, szantóföldek az ország utig az ország út mellett kavicsos, és ho-

Szécsényhalászi

mokos. valyogvető hely a községi temetővel. valamint tóhosza szántóföldek
ispányrét mocsáros ugyszinte peres sík legelők a' ménes patakig és a pösté-
nyi határig –

Szecs Halászi Februar ho 27^{en} 865.

Csáby József
bíró

[427a] Szinóbányai helységnek leírása.

Szinóbányai helység, nógrád megyében, Dunán inneni területben, füleki járásban, egyház tekintetben: bányai aghv.⁴⁰¹ egyház területben fekszik.

Másképen Czinobányának is nevezetik, a mely kétféle elnevezés, helyben és országszerre egy, és azt használtatik úgy, hogy a helységet érdeklő nevezetesebb okmányokban, most Szinobányának, most Czinobányának el van nevezve. –

Megemlítendő mégis, hogy a tótoktól leginkább Czinobányának, magyaroktól pedig Szinobányának nevezetik. –

Hajdan Szvenobányának sőt Szvinobanyak is neveztetett.

A helység különféle neveknek eredetéről 's értelméről semmi bizonyást nem lehet állítani. Czinobányának alkalmasint czíntől, melynek bányai határában állítólag hajdan találtattak –

Szinobányának, vagy Szvenobányának pedig (Mocsary szerint) a szvene asszonytól melynek birtoka valaha volt, elneveztetett.

A község egyházi Anyakönyvekben 1694 évben, Szinóbánya neve alatt legkorábban említetik. – De van a községnek, egy régi nagyszerű pecsétje is, mely erekle gyanant őriztetik, s amelynek föl irata következő: Sigillu' Svein B...is⁴⁰² uis. Ezen szavak így magyaráztatnak: Sigillum Szveinubányensis urbis. [427b] Ezen szavak értelme szerint Szinobányai helység, valaha bányai város lehetett. –

Ezen vélemény, földalatti csatornak, és nagyszerű régi bányák, bizonyítják.

A népe huszíták maradványa. A helység határai napkeletről: turicskai, mlagyói, délről: Kálnói, Losonczi, napnyugotról: Udornai, lonobanyai, éjszokról: Kotmanlehotai, Málnapataki és osgyani, határ.

Benső határban, nevezetesebb, szántó földekben dűlői: szvino, brezina, czinopel, szaszkwó, Kasztolec, zslébina, kanyicsnwó, Kriwjereme, pod porisova, Kostalnvo, lipinka, hlbokvo, vinnieski, šebenice, rónya –

Rétek turicskai határtól, helység felé alsó; helységtől éjszakfelé üveggyárik felső réteknek neveztetnek.

Határos e faluval délfelé egy puszta, mely Kis falusi (mala wjeska) pusztának neveztetik, hajdan falu vala, melynek lakosai Szinóbányai helységbe beköltöztek.

⁴⁰¹ A. m. ágostai hitvallású.

⁴⁰² Átírva, ezért nem olvasható.

Szinóbányai helység környös körül, nagy kiterjedéső hegy lán̄czal 's erdővel be van környezve. – A hegyek közül legnevezetesebbek: sztreborna és e Sorobesa. Ezen hegyek egéséges vízfórrasokkal bővelkednek.

Erdő közt, nagy kiterjedéső írtványok, melyeknek egy része szántó földeknek más része réteknek használtatik, találtatnak. Ezen írtványok közé főleg szamítandók : szebenina, hrnesjarka, zvihlgava, lazi. [428a] Zsillyavának egyik forrásból ered úgy nevezett rimní potok, mely össze vegyűlvén zlatno féle potokkal, egész határon keresztül ejszaktól délfele lefoly, Berzencze mellett ipollyal vegyűl. – Masodik patak Kisfalusi pusztát Szinóbányai határtól választja; harmadik pedig a falun keresztül fut, – két utobbi, néha nagyobb szarasági időben, ki szokott szaradni.

Nevezetes Szinóbányai határban, különösen Katalin völgyben két gyár. Az egyik nagyszerő üveggyár, melynek három kemenczében szünetnélkül fínom üveg készétetik, a másik vasgyár. Az első bóldogúlt Kossuch János utódainak a masik Kuchisika Ferenz tulajdona.

Szinóbányan 1864. Feb. 7^{kén}

Jegyzette
Svihla János
Szinóbányai evang.
aghv. lelkesz

[429a] Szirák M. Város községből, Nógrád megyéből.

[429b]

Szirák m. város

1. Fekszik Nógrád megye déli részén a Szécsényi járásban; nyugati vég pontját teszi az úgy nevezett Cserhátnak hova a Mátra vidéki több községek számítatnak. – Határos éjszokról Bér, Buják; keletről Hényeli pusztá Bágyon; délről Dengeleg; – nyugatról Uzsa pusztá és Vanyarcz községek. –
2. A város minden itt divatozó nyelveken jelenleg Sziráknak neveztetik.
3. Szirák község 1830^{ik} év óta mező város; a legrégibb időben Serach, később Ziraknak neveztetett.
4. Szirák mint Serach község II András király alatt 1219 évben említetik, a hol akkor Jeruzsalemi János jövevény s zarándokok rendje létezett. –
5. Serach község leg régibb lakossága megyebeli idetelepedett Magyarokból állott, – de ezek, s a község is Török s Tatárok által végkép elpusztítván, később Zirak név alatt felső Nógrád s Zólyom megyék tót lakosai telepedtek meg, s itt 1647 évben már ev. anya egyházuk volt. –
6. A Serach név, úgy látszik török eredetű. –
7. A városon keresztül folyó patak, mely egy malmot is hajt – a honnét folyik – Bér pataknak neveztetik. Ahatárbeli szántóföld, erdő és rét dűllők elnevezései is tanúsítják azt hogy a hajdani lakosok magyarok voltak, – s ezek a következők: Csurgó forrásos szántóföld; – Rókalyuk vízmosta árkos legelő; – Száraztó, ki szárított tó aljon igen jó termő szántó földek; – Sibenycza dombos szántó föld tót nevét a régibb időben itten több ízbeni [430a] akasztástól vette; – Alsó rétek, Dengeleg közs. határáig terjedő lapos rétség; – Körtvélyes szántóföldek az elnevezést, az itt pár század előtt buján tenyésző vad körte fáktól nyeré, úgy a Mogyorós és Diós szántó földek is. – Kis és Nagy Cseres, cseredő irtvány sz. föld; – Büdös szántóföld nevét ott találtató két Büdös nevű – de tiszta s jó italú – kúttól nyerte Köles völgy, regibb időben jó kölest termő lapály; – Szkalka köves talajú, Csertyetyina, Hangács Bér községtől Vanyarcz s Uzsa pusztáig terjedő erdőség; – Lopó völgy a határ délnyug. végében levő nagy kiterjedésű szőlőhegység, gyakori lopásoktól vette nevét; Farkasharaszt, hajdan bozótos erdőség, most igen jó bort⁴⁰³ és bőven termő szőlő hegység; – Előhegy, s éjszaki oldala hatulsó hegy a városhoz leg közelebb eső szőlők.

⁴⁰³ A sor fölé toldva.

Szirák

Kelt Szirák April 8^{án} 1864

Zenészy József mk
jegyző

Meskó Lajos mk
Szirák Vbirája

Szirákon temettetett el a' Teleky féle sirboltban 1861 évben Gróf Teleky László.

[431a]

[Szklabonya]

1864^{ik} év Maj 14. – 22^{ik} számra

Helyneve

Szklabonya községből, Nograd Megyéből az adat gyűjtés következő kérdő
potokra terjed ki:

1^{ör} Nograd Mgye BGyarmati kerület, Kékkői járás, és Posonyi, v Váczi Szék.

2^{ör} Szklabonya: Szklabonya Huszita főnök tartózkodási helye, ki bátor hadá-
val szerencsésen rontott gyakran a közel eső falvak népein úgy nevezett
Rákocz nevű olvár határban fekvő erdőbül ~~úgy~~ annyira, hogy már majd nem
fél Nograd Mgye urának ösmerte őt midőn az ifju Mátyás trónra léptével se-
rege semmisített hivei pedig, kik nagyobb részint Szklabonyán telepedtek le,
félvén a királyi üldözéstől, s így a Rf vallásra tértek által. – Tehát Szlabonya
Huszitától vette nevét Szklabonya.

3^{ör} A határbéli düllők meg nevezése: u. m – Ebeczki határnál, pri Krizsi,
Dlhe hvni, nad Potoki, Medjés v Tóve Potoku, za tóvom, Retkáse na prjékoze,
Nad Rechteró, Na Peszerin, Pri Peszerinye, Szuchje lúki, Nadlukami, Kende-
resek falún alúl.

4er Szklabonya határos: Ebeczk, Zsély, Nyénye, Bátorfalu, Peszerényi Pusztá,
Óvár, és Kis Ujfaluval. Kelt Szklabonyán Julius 1^{én} 864.

Tsusehnay Endre
jegyző által

Mixadt Janos biro
Meszáros Mártony Tör. biro

[433a]

Helynevek Szöllős községből, Neograd megyéből.

[433b]

1^{ső} pont.

Szöllős község: Nograd megyében Szécsényi járáshoz tartozik utolsó posta. Pásztó.

2^{ik}

A községnek csak egyetlen neve létezik.

3^{ik}

A községnek más elnevezése nincs.

4^{ik}

A község mint a parochia historiájából kitűnik már a mohácsi csatavész előtt létezett és akkor is Szöllősnek neveztetett.

5

A község honnan népesedett – egészen bizonytalan

6

A község honnan kapta nevét – sem írásból sem hagyományból nem tudható.

7

A község határában következő nevek fordulnak elő:

Csajkátá szántó föld – Újszöllő szántó föld igen köves hely – Kiss kövesd szántó föld. Purga erdő. Megye patak – Nyurikató, szántó földek. Határai: Nagyret mely Pásztóval határos. Hosszúrét Tar községgel fekszik össze. Zsombékos rét Töviskes keresztül járó rét. Hosszak szántó föld. Királydomb Szántóföld. Farkasfogórét – mely a farkasfogó rétekkal fekszik össze, Mocsárosrét Tejkúttető Papusz és nagy föld szántó földek, Esparát, Rózsás, Szöllömege – szántóföldek, Szamárpatak Kiss hidaljak rétek felső also ebhát Szántó földek Peres Szilas szántóföldek Tari határon Hosszúvölgy Zkrie Kisskát völgy Budahegy Szántóföldek igen meredek helyen némely része haszonvehetetlen. Megyei Rednek Kiskut rétek, Tamás völgy Tóthpál dúllő Rednekszoros. Majnók Feljáró – szántó földek. Tesmagipelyhes Lyukvölgy szinte szántó földek Tarral határosak. Rövidék Rigó gödör Samsonháza mellett fekvő szántó földek, Búdöskút [434a] Sátoros. Magosmál szőlők a Bárkányi határon. Alsó nagy parlag Kacsan Nagyrednek Kissmagosmál. Gajdos Hegyeskö Fogás belső Babarik Ortás ezek szőlők, Sátoros Kerekbikk erdők Bárkányi határon Ördögvölgy halyag erdők ezen két dúllőben vannak a mészbányák és kemenczék. Burka Tepke valaszerdők Garábi Toldi és pásztói határokkal fekszenek össze Határszélforgó, marakodó öregtepké Nemenytovább Názáret Buksegg Farsang Szamártejes Mizár Esiter Mutató Ábrahám ezek szőlő hegyek. Hévíz forrás mely kis patakokcát képez tulajdonsága kistó meleg és meritése után csak pár óra után iható

Szöllős

Zagyva folyó mely a községnek napkeleti részén a hataron folyik el és elválasztja Nógrad megyét Hevestől.

Kelt Szöllösön Dec 31^{en} 863

feljegyzette

Stúkan János mk

Jegyző.

Jelen léttemben íratott

Katona János Szöllős

Községi bíró

P. H.⁴⁰⁴

⁴⁰⁴ A pecsét felirata: GEMEINDE SZÖLLŐS KÖZSÉG.

[435a]

[Szúpatak]

Tekintetes fősbíró Úr!

E f. évi 22 dik számú „hivatalos hirlélőt” múlt Május 28-án volt szerencsém kezemhez venni, melyből a helynevek gyűjtését kiértve – minthogy Szúpatak utasítást nem kapot – következőket van szerencsém általküldeni:

1. Amegye, kerület, Járás neve hova a helység tartozik? Nógrádmegye, Szécsényi Járás, szentkút vidéke, Szúpatak község.
2. Aközségnek hány neve él most? A község egyneves, Szúpatak
3. Vólt e hajdan a községnek más neve? – Nem vólt, s nem ís íratott maskép.
4. Aközség mikor említetik legkorábban? – nem tudatik.
- 5 Honnan népesitetett? – Lucsatyín zólyom megyei helységből kerültek ide a szúpatakiak eldődei, hol is – így mondjak – először csak egy épületben laktak; de népesültek úgy már 31. lakház van Szúpatakon.
6. Mit lehet tudni, hagyományból s. a. t.? Végkép semmit.
7. A község határában előforduló többi topogradhiai nevek p. o: mező, dülő, szántó föld s. a. t.? – dülők, – a⁴⁰⁵ (szántó föld) 1. primocsidke, – mint-hogy ezen dülő végen vannak a kender ásztatók azért van ezen neve – 2. nadstud mietkóv, 3 Bátonszké, ezt hajdanában a batoniak bírták. 4. Kukoricás, 5 Kenderes, 6 Tovrešku, 7 Lesjavka, 8 Novini, 9 Podbrjéstoki, 10. dolinka, 11 Jazare itt még mint egy 16. év előtt is tó ált; de a száraz évek bekövetkeztében kiszáradt vegképen, 12 Meszes, meglehetős mészbánya a szúpatakiak egy segéd forrása miből évenként pár 100 ftoakat bevesznek. 13. Káposztás, 14 Ortvány.

B) rétek.

1. Szúdenice, 2 Kratini, 3 Zarini.

C) Erdő

1. Velkébok, magas hagy óldal. 2 Malí bok. 3 – Szálášiszov, ... vršok.

Jegyzés: 1. Nevezetes arról hogy a Sz. kút szomszédságában fekszik. – tóle ¼ óra járásra – a hol évenként 40–50 ezer ember látogatja meg a sz. kutat.

2. A helység neve „Szúpatak” – előttem igen különös, s nem is képzelhető hogy nyerhette ezen nevet e helység, midőn nem csak a határba; de még közel hoza sincsen semí féle patak, – mint egy 2 – óra járásnyíra folyik el a zagyva.

[435b] Kelt Szúpatakon 1864 Jún. 6.

Skóro Sándor mk
jegyző

⁴⁰⁵ Később betoldva.

[437a]

[Szügy]

Helynevek.

1. Szügy (tótul Szudice) Nógrád megye Kékkői járáshoz tartozik. – E terület más elnevezéssel nem bír.
- 2., Szügy község a' határbeli tagosítás előtt felső és alsó Szügyre volt elosztva, tagosítás után azomban a' két határ össze commassáltatván, egyedül Szügy név alatt leend ösmeretes. –
3. A községet hajdan is Szügynek nevezték. – Tartozott pedig hajdan a' határához Koplan nevű pusztá, Kosztolik nevezetű dűllővel, hol a' Községnek Temploma volt. – Onnan azomban a' hegyek és ormok miatt mint egy fél-órányi távolságra éjszak felé, hol jelenleg is ál építettett által.
- 4., A' község már 1500^{dik} évben fennállott, 's az 1660^{dik} évben már az Evangélikusoknak templomuk is volt.
- 5., Benépesítettett leginkább Magyarországi tót ajkú lakosok által.
- 6., Szügy község név eredetéről mit sem lehet bizonyossat tudni, – egyébiránt volt itt hajdan Megye háza is, – 's innen magyarázható lehetne, miután Szügy Községben a' Megyeházában ítéletek (tótul értsd Szúdi) hozattak, ettől név eredetét tót nyelvben Szudíce nyerhette.
7. Nevezetesebb topographia nevek a' határban ezek: a' Mohorai határtól: Kő kapu, hol jelenleg is köbánya van. – Koplányi dűllő, továbbá sztará Ďed'ina, hol hajdan a' község állott. – A' Marczali [437b] határtól Somlyó és Lány hegy szőlőkkel, Patvarczy határtól, Papírna dűllő, hol tudomás szerint hajdan papírgyár létezett.

Kelt Szügyben Nov 21^{én} 1865.

feljegyzette
Kutzelnik József mk
Község Jegyzője.

[439a]

Szügy Község leírása.

Szügy Község Nógrádmegyében Kékkői járásban, BGyarmat mezővárostól egy kis órányi távolságra fekszik. – Egyik része felső, második része alsó Szügynek neveztetik. – Ekkoráig külön a' felső, és külön az alsó Szügynek a' hátarja. – A' községet kétfelé választja a' Protestans Evangelika Templom, mellynek jobbról felső Szügy, balról pedig alsó Szügy fekszik. – A' község míről bírja legyen az elnevezését, nem tudatík. – Annyi azomban bizonyos, hogy Szügy Község mint egy kétszáz évvel ez előtt a jelenlegi Kosztolik nevezetű Düllön, hol jelenleg szántó földek vannak, létezett, onnan pedig azért, mert az egész hely nagyon homokos lévén, közelebb Gyarmath felé építtetett. – Hajdan Szügy községhez tartozott Koplány nevezetű puszta, melly már most Puszta nevét elvesztvén, a' lakosság által földbirtok eránylag bíratik. – Szügy Községben mint egy 60. évek előtt Megyei gyűlések tartattak, itt volt Nógrádnak a' Megye háza, melly két, egy egy emeletes házból állott, 's melly épületek a' maga épségökben fenn állanak.

feljegyzette Szügyben Apr 25^{en} 1865.

Kutzelník József mk
közs. Jegyzője.

[440a]

Helynevek
Tamasi községből, Nográd megyéből.
Posonyi Kerület losonczy járásban.

[440b] Tamasi Községe, soha más néven nem neveztetett, – eredetéről, népesítéséről semmit sem tudhatni. – Határában emlékezetre méltó nem létezik, – Losoncztól ½ órányira éjszak nyugatra fekszik.

Kelt Tamasi Maj. 24^{én} 1864

Podhorszky János mk
Jegyző

[442a]

Helynevek magyarázatához
Tamasi községből.

Tamasi Községe Nógrádmegyében losonczy járásban vagyon, határozzák keletről Videfalva, éjszokról Podrecsány, éjszakkeletről Hallerpuszta, nyugatról Gergelyfalva, délnyugatra Gácsvárosa, és délkeletre Losoncz mintegy más fél órányira.

Azon vidék mellyen Tamasi községe fekszik felerésze lapályos, és felerésze emelkedettebb, de nem hegyes, – és semmi más elnevezéssel nem bir, – mint anyaegyház több filiákat mint Videfalva, Tocsoncza, Podrecsány és Gergelyfalva foglal magában.

A' községnek Tamasi elnevezése eredeti névnek látszik, mert egyéb elnevezését nem ismerjük, csak ez egy néven ismeretes országszertre, és e' részben semmi hagyomány, sem szóbeli sem írott tudtunkra nem létezik.

Mikor emlittetik e' község legkorábban arról semmit nem tudunk, – úgy szintén

Honnan népesített? még a' legöregebb sem birnak semmi szóbeli hagyományt, Csak annyit mondanak hogy Losoncz városában lakó, de régenten lakó evangélikusok, midőn még Losonczon templommal nem birtak, [442b] Tamasi község templomába jártak, hihető tehát hogy talán a' harangokat közös költségen szereztek, mivel később a' Losonczyakkal sokat pöröltek, míg harangjaikat megtarthatták, – templomuk még a' husziták ideje előtt épülhetett, ez is az elfoglalt templomokból való. –

A' község határában létező topographiai nevek mivel a' lakosok tót nyelvé evangélikusok a' helynevek is tótul nevezettek, hanem azok eredetéről vagy értelméről keveset, vagy éppen semmit sem tudhatni, mert a' most élő nemze-

dék e' részben figyelmetlen, – mint, például Pri Lucsenszkej csesztye, – talán mivel e' dülő a' losonczra vezető út mellett terül el, a' határ emelkedettebb részén délnek, – do tóvu, – szinte szántóföld dülő nevezet, onnan veheti eredetét mert éjszaki részén egy már régtől fogva száraz gömbölyű vagy is kerek mélyedés látható, mi hihetőleg valaha tavat képezett, mert még megnő benne a' csáté, a' gácsi útvonal mellett. Rácsan cseszta, – ez hihetőleg Rácza felé vezetvén erre az út, megmaradt azon nevezetén. Szaszko, ez rét, de mitől eredhet neve, nem tudhatni, Háj, – erdő nevezet, jelenleg Gróf Czebrían birtoka a' község éjszaki részétől nem távol de már hegyesebb emelkedésen, honnan már tovább magasabbodni kezd a' vidék fel Lónyobánya Czinobánya felé. [443a] A' községen keresztül Podrecsánytól jövő patak Losoncz vizének neveztetik, mivel Losoncztól éjszakra fekvő völgyön lefelé folydogál.

Miután több topographiai elnevezéssel nem dicsekedhetünk, többel nem szolgálhatok.

Kelt Tamasiban Novemb 27^{én} 865.

Podhorszky
Jegyző.

[444a] Tarnócz Községének a helynevek iránti jelentése, 's illetőleg részletes felvilágosítása.

1. Tarnócz község fekszik Nógrád Megyében – Pozsonyi Kerületben, – Füleki Szolgabírói járásban, Mihály Gerge, Litke, Törints, Vilke, Kalonda falvak, Mutsiny, és Pusztá nagy Romhány puszták között.
2. Tarnócz helységének egyedüli ősi neve Tarnócz, mellyhez hasonló hely név Nógrádban nem létezik, – azért is nem cserélhető fel más megyebeli Tarnócza, Turnócz helynevekkel.
3. Tarnócz helységének sem okirattal, se szóhagyomány útján be bizonyítható más neve soha sem fordult elő, mellyet a Tót ajkúak hibásan neveznek Tarnóczának, vagy Tarnovecznek.
4. Tarnócz helységének megszállásáról 's megnépesítéséről sem okirat, sem szóhagyomány nem emlékezik, ha csak a Szent Benedeki levéltárban e tárgyra vonatkozólag valami föl nem találtatnék; – egyébb iránt hogy e helység igen régi, azt hitelesen tanúsítja azon szó hagyomány; melly szerint ezen helység már a 1200^{ik} században fenn állott, melly helységet akkor időben tős gyökeres Tarnóczy nevezetű nemes ember birta, ki azonban a Tatárok üldözése elől menekülendő soha többé vissza nem tért. – Más részt régiségét mutatják a most fenn álló, 's 1747^{ik} Évből megújított templom mellett látható föld szinti köfal maradványok, – de még az is, hogy a Papi Schematismusban világosan téve van⁴⁰⁶ (olim Parochia) – Tarnócz jelenleg mint fiók Egyház, a Litkei Anya Egyházhoz tartozik. – Fekszik pedig e helység az Ipoly balpartján 800 Római Katholikus magyar ajkú lakossal.

[444b] 5. Tarnócz megnépesítéséről sem okirat, 's szóhagyomány fenn nem áll, mert az több százados.

6. A helység neve eredetéről hiteles adat ki nem puhátolható, Tarnócz nevét azonban a szóhagyomány után akként elemezhetni, miként a helység közepén dombocskán álló Templom helyiségén hajdanta Kolostor állott, mellyben templomos Szerzetbeliek laktak, azok a nép vándorlásban elűzettek, 's helyöket Pogány idegenek foglalták el, – ez időben a Magyar nép a Tatárokat s Törököket Tar-oknak nevezték, a melly név a Magyar irodalomban gyakran elő fordul.⁴⁰⁷ – A Pogány hatalom megszűntével az elrejtezkedett Magyarok megtudták azt, hogy a Kolostorban csak nyoltz Tar maradt hátra, akkor azt

⁴⁰⁶ Későbbi betoldás a sor fölött.

⁴⁰⁷ A lap szélén – vélhetően Pesty Frigyesztől vagy egy későbbi kutatótól – az alábbi figyelemfelhívó jelzés látható: *?!? oh!*

meg rohanván elfoglalták, s a helyen megfészkeltek magukat innen származhatott a Tarnyoltz, vagy is könnyebb kimondás végett Tarnócz hely név.

7. Határ részei: 1. Csikrét, melly az Ipoly mellett Székes hely levén, sok hely halcsikokat nevelt, most Kaszáló. 2. Godó, ortás Kaszálók. 3. Rév eleje, hajdanta az Iplyon hid nem levén, Csolnakon, vagy másképpen keltek át, most szántó föld. 4. Kis Dályó, határos Nagy Dályó pusztával, melly régen falu volt. 5. Nagy szőlő, Pinczék allya, hol régente szőlők Pinczék léteztek, most részben szántó földek, részben legelők. 6. Nagy Mezsgye, Székely harasztja, Tórajárók mind szántó földek. 7. Mocsár, alsó berek, vasas, régen motsáros berkes helyiségek voltak, most Kaszálók. 8. Rozsföld, Rozsot szokott teremni szántó föld. 9. Kánya patak, régente erdős hely, hol ragadozó madarak tanyáztak, most részben szántó föld, részben legelő. 10. Nagy [445a] Legelő, ebben nevezetes a Medencze gödre, mellyben jelenleg is⁴⁰⁸ egy darabban 12 öll hosszú 4 láb átmérőjű kövesült fa létezik. 11. Róka lyuk, szántó föld, hol ezek előtt sok rókák tanyáztak. – Más nevezetes a határban tudomásra nints, a régiség eltakart mindent.

Kelt Tarnóczon Majus 25^{én} 1864.

Feljegyzette

Nagy Ignácz Jegyző mk.

Szabó Károly Bíró
Szabó ...⁴⁰⁹ törvény Bíró⁴¹⁰
Nóskó Anntalal Hites ×
Górda Antal × Hites
Tellek Antal × Hites
Tarnocz Kős ség ellő
Jároja

⁴⁰⁸ Az is később betoldva.

⁴⁰⁹ Nem olvasható a keresztnév.

⁴¹⁰ A szó a két sor között helyezkedik el.

[446a]

Helynevek

Terbeléd Községből Nográd megyéből

- 1^{ör} Terbeléd Község fekszik Nográd megyében, Pozsonyi Kerületben Füleki járásban, székhelye B. Gyarmath.
- 2^{ör} Ezen községnek csak a fentebbi neve él, ez bir helybeli elterjedéssel mely országsherte ismeretes
- 3^{ör} A községnek más elnevezése nem tudatik
- 4er A község legkorábbi említéséről semmi sem tudatik
- 5^{ör} Népesítése nem tudatik.
- 6^{ör} Ezen fentebbi nevezett községben hajdanta Parochia létezett, mi onnan tanúsítható be hogy a Parochialis fundus jelenleg is meg van, mely fundoson a Rappi plebánosnak melyhez e község tartozik zsellérei vannak, van a községnek igen jeles s régiségéről nevezetes harangja melyről az % alatt ide mellékelt irat~~tt~~ másolatban csatoltatik.
- 7er A község határában' van igen jeles kőbánya, melyben 5-7-9 szögletű köveket lehet találni 3-4-5-6- láb hosszáságukat, mellyek épületbe ugyan nem használhatók, a határban két folyó van Ipoly és Fekete víz név alatt, van a község mellet egy magas hegy, melynek tetején igen szép laposság terül el mint egy félórányi távolságra s több évek előtt szántó földnek használtatott, jelenleg legelő
- E község éjszakkeleti oldalan ¼ órányi tavolságra fekszik Lázi pusztá. Ttes⁴¹¹ Benyiczky Márton Úr birtoka, s ezen pusztában is igen jeles kőbánya találattik, s azon minőségű kövek fejtettnek ki benne mint a fent írt község bányájában, s ezen pusztában találattik két majorság Lázi név alatt, mely majorságok egyikét fentebbi czimzet Úr, a másikat Ttes Benyiczky Gyula Úr birja s az ipolyparton a Fülekre vezető ország út mellett egy korcsma is van mely Sáfí név alatt ismeretes a fent czimzett két úr birtokához tartozik.
- [446b] Terbeléd község, keleti részen ¼ órányi távolságra fekszik Alsó Bábi pusztá Mgos⁴¹² Gróf Berenyi Ferencz úr birtoka, s ezen pusztá szomszédságában ¼ órányira, fekszik Felső Bábi pusztá Ttes Károlyi János úr birtoka, s ezen puszták szép erdeikről nevezetesek, a felső Bábi pusztában egy igen magas hegy találattik mely Hargits név alatt ismeretes

⁴¹¹ Rövidítés: *tekintetes*.

⁴¹² Rövidítés: *méltóságos*.

Terbeléd, Múlyadka

Múlyadka község fekszik Nográd megyében, Pozsonyi kerületben Füleki járásban, székhelye B. Gyarmath

A községnek jelenlegi neve él, ez bír helybeli elterjedéssel mely országszerte ismeretes.

A községnek más neve nem tudatik.

Mulyadka község a Rappi és Terbelédi határral fekszik össze, határában semmi nevezetes nincsen.

Nagy Ferencz
közs i bíró

[447a] Mi szentpéter Szűcsy bíró Bogdány János, KonácZ Lukács Sallos Mathiás, Vas Mihály, Gergely KonácZ, Bogdán Máté, és a többi mind faluúl adjuk tudására mindenek az kit illik hogy harangúnk vala az faluban letéve, kinek vagyon 50 esztendeje hogy senkinek nem szolgál meghtöre pedig szentegyházunk és haranglábúnk mindenestül elpusztúlt, mi magúnk is szégyenyek vagyunk, az egyház épüléseért kelletik a tetőt harangot eladnúnk, azért adtuk az Terbelédiekk⁴¹³ faluúl örök áron 36 kila buzán kilája járt egyforinton húszpénzen, az aláhozása ismét költ nyolczforintban, úgyhogy mi pénzül tennénk le a búzanak az árát, és a szentegyház épületére költenénk, Giöngiösön az parohhális irattúnk illienben, ha valaki ez harangért az Terbelédieket háborgatná, a Szöcsyeket kereshessek, ennek nagjobb bizonságára adtuk nekik faluúl pecsét alatt ez pecsétes levelünket Isten velünk

Annó 1604 Február 12.

Mi SzöcZyek,

⁴¹³ Rövidítés: *Terbelédieknek*.

[448a]

Helynevek
Terény községből, Nógrád megyéből.

[448b]

A túllapon irt kérdésekre hozott felelet

1. ^{söre} Terény község Nógrád Megye Szécsényi járáshoz tartozik, Székhelye Szécsény Mező Város.
2. ^{ikre} A községnek ország szerte, és helybeli elterjedés szerint is csak egy Terény neve van, a' lakosok, régentén egészen tótok voltak, jelenleg pedig már többen beszélnek Magyarul; – a lakosok Evangelikusok nagyobbbrésze; – van azomban R: Cath: Templom is és kevés Rom: Catholikus népség.
3. ^{ikra} A községnek más elnevezéséről semmi sem puhatolható ki. –
4. ^{ikre} Az éve nem tutható a' község réggebbi említésének, azomban a' község Római Katholikus Temploma igen régi Che épület – régi modorú ~~epü~~ harangjai igen öregek, az év nem tudható építésének.
5. ^{ikre} Nem tudható;
6. ^{ikra} Terény község helynevére nézve semmi írott, sem hagyományt jelenleg találni, nem lehet, azomban, hallomás szerint, Terény 1774^{ik} év előtt Terin nek hívták, van a' községhez nem mesze egy Zárda hely, mely Zárda hely jelenleg Szántó föld. Szerintem, de öregebbek állítása szerint 1774^{ik} év előtt it kolostor volt; és Szerzedesek bírták e' községet; – határos Szanda-Váralja⁴¹⁴, Surány és Kis Haláppal; látszanak, a' Szántó földek, hogy nagy erdőségek voltak; jelenleg erdeje nincs. Kópár árkos legelője, és kevés rétje van Szöllője 1830^{ik} ültetett, mely jó bort terem, földje, mint hogy többnyire írtvány jó talajú. – terem rozs, Árpa, kukorica, Zab, és kéves Tiszta búza a' határ

Mint hogy sem írott, sem hagyományból kivethető és kérdőpontokra nincsen; felvilágosítást nem adhatunk

Kelt Terény Decb 30 863

Sámpory István
Szolgabíró

If Zemlény József
jegyző

⁴¹⁴ Eredetileg *Váraljának* írta a lejegyző, majd a második á-n kihúzta az ékezetet.

[450a]

Helynevek Tolmács községből, Nógrád megyéből.

Ezen község ~~Pozsonyi kerület~~, Nógrád megye, Kékkői Járásba van, ~~székhelye B Gyarmath~~, – most. Tolmács, hajdan kincses Tolmácsnakis neveztetett. – Ezen, község már 1200^{ik} évben fen állott, mert Pázmán Péter 1270^{ben} Tolmács községében lakozó lovasbaratokrol beszél. – A nép magyar ajkú, honnét népesített ⁴¹⁵n tudatik. – A határban elő forduló topographiai nevek ezek: – Az úgy nevezett kolomposi bereg a községtől egy puska lövet – kis hegy láncz alatta a lakosok pinczei. – A csupa agácsos erdő, – zarándoki szőlőhegy, büdös tó, es tringi örökös forások, – somlai, szent györgyi, neszemlyi szőlőhegyek, s. a. t. – mind ez bőveben leiratik az %, ide rekesztett egy ív papíroson. –

Kelt Tolmács Januar 3^{an} 863

Szalkay István
jegyző

Boskó József. Biró.⁴¹⁶

[451a]

Pozsonyi Kerület
Kékkői Járás

Nógrád Megye
Tolmács Község

Helynév leírása

Tolmács község, régenten kincses Tolmácsnakis neveztetett, mint hogy lakossai igen boldogok voltak. –

Ezen község már 1200^{ik} évben fenállott, – mert Pázmán Péter egy helyen Tolmács községről és az 1270^{ik}⁴¹⁷ évben itt lakozó lovas barátokrol beszél. – A nép magyar ajkú.

Tolmács községét környezik: keletről Rétság község. – délkeletről a pusztá Szántói határ, és P. szántó, – Délről a' nőténcsi, és Nógrád m. város határa. – nyugotrol, D. Jenő⁴¹⁸ község, és ennek határa. – Ejszakrol a Jászteleki pusztá, és ennek határa. –

⁴¹⁵ Rövidítés: *nem*.

⁴¹⁶ A keltezés és az aláírások a kérdőív első oldalának alján, a nyomtatott szöveg után találhatók.

⁴¹⁷ Az *ik* a sor fölé betoldva.

⁴¹⁸ Diósjenő.

A' községben a középponton megálva, – a határban találtató, erdők, berkek, szántóföldek, rétek, források hegyek s. a. t. ezek: –

1^{ör} keletről az úgy nevezett kolomposi bereg, ez egy kis hegylánczot képez, a falutul egy ~~lépésnyire~~ puska lövetre fekszik, alatta a lakosok pinczéi vannak, – honnan vehette nevét, az *n* tudatik. – A kender föld nevű düllők, fűslögöri rét, és nagy rétek, mit régenten rétsággi tólnakis neveztek – továbbá az úgy nevezett paphegyi szántó földek, miről neveztetik pap hegynek, *n* tudatik. – Dél keletről a bűdös toli legelő, – mi nevét onnét vette, hogy zaporok üdejen a víz egy helyre futamodván, ott meg presset megbűdösödött, egy tól-alakban. – a p. szántói úti düllők, mi arrol neveztetik szántóúti düllőknek, minthogy a szántai út keresztül vezet rajtok

2^{or} Délről, az úgy nevezett tringi legelő, és a tringi források, – mely források a községtől mint egy 12 lábbal felyebb emelkedtek, télen, s [451b] nyáron, sőt a leg nagyobb szárazságokban is kiapadhatlan számtalan forrásokkal bir, – igen jó ivó vizet adnak, – gyalog út vezet a legelőn keresztül égen egy ivó kutika mellett, e nevet bizonyosan egy német utas adhatta neki, ki barátját igyál tring biztathatta, és ezen tring név mind a forrásokon, mind a legelőn örökre rajta maradt. – továbbá a váczy úti düllő – szántóföldek. – nevét veszi a vaczi országúttól, mely rajtok keresztül megy, – a forrás feletti düllő (szántó földek) a tringi forrástól veszi nevét. – a hosszúki düllő, a neszmelyi, szerednyei, és szentgyörgyhegyi szőlők, az úgy nevezett lókosi vendégfogadó. – nevét a lokosi pataktól mely mellette⁴¹⁹ foly – vette, – a férgesi legelő a lokos patak mellett, mi legalábbis 40 év előtt nádas es mocsáros hely volt. – az alsó felső jacsmenyi szántó földek, – nevét valahai Jacsmeny birtokostul vette. – .

A községből. – délnyugotnak – az úgy nevezett Templom part – hajdan a lovas baratoknak a historiák szerint 1270^{ik} évben itt volt zárdájok, és Templomuk, erről Pázmán Péter iratai többet tudnak beszélni. – a zárdának jelenleg semmi nyoma nincs. – a templomot mint egy 60 évek előtt bezárták, – 1851^{ben} pedig vég képen lerontották, köveiből a község közepén egy új templomot építettek, mi jelenleg Tolmács községet disziti. – a Templom helyét mai nap temető környezi. – továbbá a dinnyési szántóföldek – itt régenten sok dinya termet. – a nógrádiúti düllő – ezeken a nógrádi út vezet keresztül, a köveczés, és disznó völgyi kiserdő. – itt a disznok állomásarol. – a Ruszti és somlóhegyi szőlők, a lókosi, földek és rétek a lókos vize mellett, végre a somlóhegy felett egy hegycsúcs – ezen kőbánya. – fekete kemény követ ad. –

3^{or} Nyugotra. – a községből. – a fűvellői pascom a jenei uti rétek (a jenei út, és pataktól veszi nevét) a csupa agácsos erdő, – mely. méhes domb, csábi erdő, Jakabkás oldal. – Szűgrét, mélyárok, Szamoczás árok új rét nevek alatt fordul elő. – Eszak nyugotra, a jenei úti düllők. – a jenei úttól veszi nevét. –

⁴¹⁹ Az *m* javított betű.

[452a] 4^{en} Éjszakra a községből. – A fekete pataki rétek, nevét veszi, fekete ritka földön keresztül folyó pataktul. – A pusztaszöllőkki düllők – itt régenten szőlők voltak, – a vad almási düllők – itt sok vadalma fa volt, és jelenleg Tek. Illés Ádám Úr juh aklya van. – Az Ugroni pusztá és legelő és végre a nagy mezei düllők. –

Észrevétel. – Az egész határnak keleti és déli részei nem különben a nyugotti és ejszaki mind sárga siker föld igen gyakori trágyázást kíván. – kivéve az egy jenei út melletti düllő, ez ritka feketés homok. – Rétei meglehetősen jók, nem igen vizenyős, és nem igen száraz fekvésűek. –

Birtokosa⁴²⁰ 1848 előtt egyedül Szent Ivány Márk volt ez alatt az úrbéreszek igen boldogok voltak. – Ez neveltete a most fenálló tiszta agácsos erdőt. – Szent Ivány Márk halála után a Szent Iványi család a tolmácsi birtokot 5 részre felosztá. 1849^{ben} Szent Ivány Anselmnek, 4^s Szent Ivány Sándor, László, Ferenc, és Károlynak pedig 1/8–1/8. jutott. Később Szent Ivány László az 1/8–1/8 részt magához váltván, csak 2 birtokosa lett Tolmács községének, t. i. Szent Ivány Anselm, és Szent Ivány László. – Ez utóbbi később eladván tolmácsi birtokát Illés Ádám pesti ügyvédnek – az elsőbbnek pedig férje halála bekövetkezett 1855be. meghált, a tolmácsi birtok nejére született Pezerniczky Katalinra szállott. – Ez később férhez menván B. Pongrácz Istvánhoz. – Es így „Tolmács” közbirtokossai mainap: B. Pongrácz Istváné született Pezerniczky Katalin, és T. Illés Ádám Úr, pesti ügyvéd. –

Kelt Tolmács Január 3^{án} 864

Jegyzette

Szalkay István
h. jegyző

Boskó József Biró

Mind ezeken %

[452b] kívül nem lesz fölösleges felemlíteni, hogy ezen kisdud község melly 118 ház számból és 700 lakosból áll, – az 1848^{ik} évben mind a császári mind a magyar hadsapatoktól igen sokat szenvedett. – Itt telepedett meg Windischgrmecz mint egy ötezer 5000. embereivel, midőn a bánya városok felé huzodott 1849 Január 6–7^{én} – Itt ütközött meg szinte – az úgy nevezett Pap hegyen a Vácznál csatazó, Orosz, és Görgei tabora, midőn vácztol – BGyarmathnak vonulva egy mást a tolmácsi határban elértek. – s ekkor Rétság szomszéd községet az oroszok felgyújtották és Tolmácson úgy mint Rétság hon egyaránt raboltak. – de különben is e két község, mint allomásozó hely a katona járás által igen sokat szenved. –

Kelt mint feljebb. –

⁴²⁰ A betű fölötti vonal betűkettőzésre utal: *Birtokossa*.

[453a] Tosoncza Kozség határának leirási ive. –

1. Tosoncza község fekszik Nógrád megyének éjszakkeleti részén. – Tosoncza igen regényes helyen van építve minden oldalról hegyekkel és nagy erdőkkel körül van kerítve, úgy hogy a falu mint egy kertben latszik lenni. – Tosoncza tartozik Füleki járásba székhely Balassa Gyarmáth –
2. Tosoncza községnek csak is ezen egy elnevezése ismeretes. – hihető, hogy nem is birt más névvel.
3. Hogy a falu mikorlata először a nap vilagot, arra sem a hagyomány sem pedig a falu vénei kellően meg felelni nem tudnak, – be nepesítése is titok –
4. A falu nevét eredőnek mondják onan, hogy hajdan lakot vólna itt egy esztergályos, sígy hogy inen ragadt vólna ra e név Tocnica, a mi aányit jelent mint esztergály de ez is bizonytalan. –
5. Hatarában előforduló nevek a következők: Zdola dedini od Velkejsi, na stráňi pod dubcom, rudica, dlhe, patočina, Kirašovec, Roven, Suchí potok, svina hora, vlčje jablko, Cezpodrecku cestu, Žlebina, Šofranička, Záhumni, červená hlina Kosovec, szihote, Konopiszka, podszkalic, v roh szkalic, Velkípotok és lučičke záhaty, ezek többnyire szántóföldek csak az utolsó rét, mert itt igen kevés van.

Az erdők nevei: Brot, Szekerková, Závrat, Bukovina, Rakitovec. zajackora dolinka, Djev, Hradist'e, Uderinke Kopan.

Kelt Tosonczáni Marcz hó 24^{én} 1864.

Lehotkay Gusztáv
r. jegyző

P. H.

Galád György Biró

[455a]

[Tóthartyán]

Helynevek

1. Tót Hartyán Községéből Nógrád megye Losonczi Jarásból
2. Tót Hartyánnak neveztetik Magyar és Német nyelven, tótul Chrtyani név alatt ismeretes. Lakossága tót ajkú 's Agostai hitvallású. Zavadaí egyház leány gyülekezete.
3. Ezen Községnek más elnevezése soha sem vólt.
4. Ezen Község, a mennyire a nép mondáiból ki lehet tudni legkorábban említettik a XVI^{ik} század vége⁴²¹ felé.
5. Népesítettett szomszéd Cseh ivadékú községekből kik Husziták idejébe hegyeinkbe letelepültek.
6. A község neve eredetéről bizonyosat tudni nem lehet
7. Többi topographiai nevek:
 1. Koncsvoska, hegy csúcson fekvő földek
 2. Ohradi, völgybe fekvő rétek a falu felett
 3. Za Hlbokim, – szántó földek
 4. Nad luke, – rétek feletti földek
 5. Krizsanovo, – szántó földek hajdan Krizsan nevű család bírta, kik ki haltak
 6. Na Hradzkij út meletti rétek
 - 8.⁴²² Na peres, – hajdan határ villongás alatti rét mely a Tót Hartyáni határhoz csatoltatott a honnan peres nevet is kapott.
- [455b] 9. Závadszki potok, rétek Závadaí határ felé.
10. Krivíni hornje } tagosítás előtt görbe mezsgyájú földek
- 11 Krivíni dolnje }
12. Siríni, lapályos földek
- 13 U Jablvonce, szántó földek, egy alma fától vette nevezetét
14. Kozi chrbát, – szántó földek egy hegy gerinczen hol hajdan kecskék legeltettek, a miért Kozi chrbát vagy Kecskéhát nevet kapot.
- 15 Nad Konopnicske szántó földek
16. Dlhje, hosszú szántó földek
17. Lucske rétek
- 18 VrátoV Vrsok szántó földek
- 19 Na Mocsari szántó földek lapályos vadvizes helyen
20. Návozi, trágyás földek

⁴²¹ A sor fölé toldva.

⁴²² Kimaradt a 7. a felsorolásból.

21. Hlbokvó. rétek
22. Za Hlbokim szántó földek
23. Mezi Hruske körtve fák közötti földek
24. Dolnjá Hlvgy szántó földek
25. Hornjá Hlogy „ „
- 26 U vsicsja „ „
27. Nad Sztrányov egy part oldal feletti földek
28. Kosovke szántó földek
- 29 Na Záklu ku „
- 30 Za chraszty „, egy cseple megett
- 31 Zahumni kertek feletti földek
32. Racskvje Vrsók, hajdan Racsko család bírta az egész partot szántó földek
- 33 Mezi Vrske partok közötti szántók
- 34 Krcsini, bokros szántó földek mellyek kiirtattak
- [456a] 35. Rivínszka dolina szántó földek
36. Nad Rivinszkov dolinov szántó földek
37. Varta, magyarul Strázsa, ör állás, bizonyosan azon földeken őrt áltak Husziták idejében
38. Cselini legelő, régenten méhes vólt e helyen
39. Do Rúbany, irtvány földek (vágás földek)
- 40 Na nyivu szántók
- 41 Chrtján rétek a honnan a község is vette nevezetét
- 42 Do Hori szántó földek Erdő és szántó földek
43. Merige szántó földek
- 44 Ortvane, irtvány földek
- 45 Dolnje djevnjicske, első Úrbéri földek
- 46 Luíke. rétecskék
47. Dlhje, hosszú szántó földek
- 48 Gregorov Vrsók, – (Gergely hegye) szántó föld
- 49 Nad sztrmvo meredek oldal feletti szántó földek
- 50 Sztrmvo meredek oldal erdő
- 51 Mericskova rétek
- 52 Lopati szántó földek
53. Vízokvó legmagosabb hegyen fekvő földek és erdő
- 54 Drjenyovo, erdő és föld, somfától vette nevezetét
55. Vpotoka rétek 's imit amot egyes földek
- 56 Mezi szkladi kő mezsgyék közötti földek
57. Styepovja szántó föld
- 58 Laszcze legelő rét és föld
- 59 Hornje dolnje zahradi szántó földek
60. Na Hrbok pusztá szántó föld és legelő Gróf de La Motte tulajdona

61 Jazaro egy part tető a hol egy tó létezik szintén pusztá Gróf Zichy család
legidősbbike tulajdona

[456b] 62. Do prjelubov szántó föld

63 Nad leštyinkov legelő

64 od Percsa rét

65 Na dolnú hradszkú rét

66 Pod Hrbkom rét

67. Zdola sztudni rét

68 Do pusztihó vhradu rét

69 Mezi Jarke legelő

70. Do sztranyicsvók legelő

71 Dolní háj föld és erdő

72 Nad ohradi szántó föld

73. Matusvje Humno föld és legelő

74 Tomkov Vršok szántó föld

75 Do djevnyicsvok szántó föld

76 Na Hrbok szántó föld

77 Na Mlache legelő

78 Pusztje vinice legelő

79 Horní háj: legelő

80 Pri Konjarki szántó föld

81. Zdola tóvu föld és rét

82. Valvonje lucske. szántó föld

83. Pod szalasom rét

Kelt Tót Hartyánba Decz 29^{kén} 865

Goldberger Kálmán

Községi Jegyző

Gál András × bíró

[457a] Ad nro ^{83/3092} R. B:

Helynév.

Tóth Hartyán község

Nógrád Megyébe.

Község neve Tóth Hartyán (Slovenské Chrťani), mely név ország szerte legismertesebb.

Megye	Nógrád.
Kerület	} Lossontz.
Járás	
Székhelye	Závada

Ezen községnek más neve soha sem volt.

Népesítése honnan lett – nem tudatik.

A község köztudomásából semmit sem lehet tudni.

Emlékezetre méltó a' község alsó végibe egy ároknak a partján kút forrás, mely kútnak a tetején télen, nyáron, legnagyobb szárazságba, leglágyabb – 's legkeményeb hidegbe és a sok essőzésekbe egy eránt kifele a víz 3 itatós válóra ki fut, ez által az egész községnek, Hrbok és Jazaro pusztáinak népeit és marháit télen nyáron feltartja, azonba mentül keményebb a' hideg annál melegebb és mentül forróbb a nyár annál hidegebb a' víz,

Varta hegy szántóföldek, eredetét vette Török háborútú, miután ezen hegynak tetejibe két élő tölgyfa fen állott, és ezen fákról nézték volna Török mozdulatját Szétsény mező várossából

Tóth Hartyán Junius 15. 1864.

Huszák János bíró

Szeveriny Jánoss ...⁴²³

h. jegyzője által.

⁴²³ Két olvashatatlan betű.

[458a]

Helynevek Törincs községből, Nógrád megyéből

1. Tettes Nógrád megyében kebelezett Törincs községe tartozik a' Losonczy Szolgabírói járáshoz, melynek széke Losoncz. – A' község határos Litke, Tarnócz pusztá Ráros, KisLibercse, Ráros Múlyad, községekkel, fekszik Pest felé az ipoly jobb oldalán. – Fekvése inkább lapályos mint sem partos; és Losoncz felé elterülő szép 's igen széles völgy síknak egyik szögletében, a' Vác Duklai Orsz. Allam út mellett és azon alúl építve.

A' községnek a' fentebbi néven kívül más elnevezése nincs és a' község legkorosabbjai sem emlékeznek hogy valaha máskép neveztetett volna.

A' község igen régi de hogy mikor telepítették azt kipuhatolni nem sikerült

A' nép honnan származott annak sem hagyomány, sem írás vagy emlékekből nyomára jönni nem lehetett; hajdan a Cseh Kelyheseknek volt itt imaházok, jelenleg Chatolicusok lévén a község lakossai azok használlyak, – vallyon ezek közül vagy is a' Csehek később Törökökből maradt e itt nem tudhatni, mert a' községben ~~ure~~ lévő nevekből azt leszármaztatni nem lehet.

[458b] A' községben vagy is határában van Pusztá Ráros, egy magas mind két oldalról magas hegy szorosnak oldalában; mely két hegyet egy Nógrád-ban nevezetes nagy kő híd kött össze, ezen hidról azon hagyomány kering a' vidéken, hogy egykor boldog emlékű József Nádor. Ő Cs. Kir. Fensége azt mondatta volna,; aut de aqua plus, aut de ponte minus⁴²⁴ „

Ezen pusztától jöve egy magas sziklás, törpe növésű fakkal meredek oldallal nyúlik el úgy nevezett „Sztránya oldal” hegy, melynek tetején szép hegység terül el Gróf Forgács család majorsága és juhaklyaival. – Ezen hegynek déli részén van a' község egynehány lakosainak szőlőjök is, de a' bora három emberes. – A' Sztránya dülőben több mély vízmosások és árkok vannak, melynek fenekében erős építkezési kövek találtnak.

A' Sztránya dülő után jön a' Szőlők allya dülő, ezután a dobos, irtvány mely jelenleg a' Törincsi Kath. Egyház tulajdona, – baglyás, úton belül, úton kívül, lapát, az Úr földje, Kenderföld, berényföld, uton belül birinyi, a. uton kívül nagy hosszú, kaskertje, temető, Nézögödre, horka, Zatnyík, berény pataka, forrás, csomány Pál oldal, és kis kas kertje ezen szántóföld dülök; mellyek az ipoly vizének jobb oldalán a' községgel egy kapcsolatban, mintegy kertet képezve terülnek el; a' dülök elnevezései sem[459a]mi különös hagyománnyal nem lévén kapcsolatban azért csak egyszerűen említettnek.

⁴²⁴ Latin *Aut de aqua plus, aut de ponte minus* 'Vagy a vízből több, vagy a hídból kevesebb'.

Törincs község határábanak északi része erdőből áll, melynek nagyobb része devastálva⁴²⁵ van, ezen erdőterületben van még az úgynevezett Kövesbércz, belázsik, ökörszem domb, Trazsnyí föld, hustyina, berze, bugyina, Afrika, bolhás Nyíves, szállások, Fenék, Horcsak, részint dülők, szántóföldek és erdőbérczek.

Az ipoly vize két oldalán vannak rétek, melynek nagyobb része annyira lapályos, hogy a' legkisebb kiöntés alkalmával az egész retséget elborítja a víz, itt az jø ipoly igen jó ízű apró halakkal kedveskedik a' lakosoknak; a' túlsó oldalon van egy nagy kiterjedésű vízallás hol a' vadrécze igen nagy mennyiségben szokott kőteni a' Losonczi vadász urak nem kis öröme.

A' rétek nevei következők: Nagy Rét, Száraz nyilas a' tarnóczi határon, kis Nyilas, középső és Alsó Nyilas a' NagyRéten, boglya Rét, homok dőlő az ipolyra járó, Pálok rétje, a' középső dülő homok csádajra⁴²⁶ járó alsó nyilas, Rakottyás, szalna híd, Csádaj a' vadkacsák tanyája; káposztás, berek allya, sebe, eleje a' falu alatt, Szurdok rét, lapát, Malomrajáró, középső dülő, Nagyútra járó, sinko. Kocs templom rétje. Nagy Rét a' falu rétje.

Kelt Törincsen Mártius 24én 1865

Fabricsz László
jegyző

[459b] A' határban lévő erdők vagy is erdő berczek nevei pótlólag akként egészítetnek ki, hogy újlag megkérdésvén a' lakosság véneit, azt következőleg vallották be: Szállások, bollás, nyilasok, Péter István pataka, Zúzos, Kajsza, Keresztes kö, apró berczek, Sztraczinyakó, Kajsapart, Nyíves dombjárása, Róka lyuk, Zafrika fő, Berze fő, Koponyicze, Bugyitza, Hustyira, Závoz, Berénypataka, Forrás oldal, a' Kö felett, Balázsikou, Verebhegy, három határ, dervola, ökörszem, Egres oldal és Sztánya, Tövises és Balázs Rét felett és kis oldal cseplye, úgy szintén háló kút oldal, Sándor pál szereit. Pása kert, Sebes kert.

Kelt mint fent.

⁴²⁵ A. m. 'el van pusztítva, ki van irtva'.

⁴²⁶ Csádaj 'csalitos, cserjés, sáros, bozótos hely'

[460a]

[Trázs]

Régi időkben semmi némű írományok nyomai fel nem fedeztethetvén, Trazs község keletkezésének népesítésének elő sorolása lefolyt majd háromezázévek során keresztül e jelen korszakig egyedül az utó korra által szált szóbeli hagyományok alapján történik.

1^{ör} Trazs Nógrád Megye kebelében helyezett BGyarmat a Megye székh városához egy óra távulságra fekvő külömben a Szécsényi járáshoz tartozó község, – a vele határos községek keletről Hugyag, délkeletről Csitar, nyugatról Drahi pusztá, éjszakra az ipoly mentében Varbó község határával. Trazs községe mint egy 28. 30. év előtt nagy kiterjedésű határral bírt, mert a több százholdakból álló tű szomszedságban fekvő Drahi pusztá melly jelenleg M: Gróf Forgacsh József Úr, Szécsényi Uradalom és Szent-Iványi család birtoka, – a többször nevezett Trazs község határából tagosítatott ki.

2^{ör} A község jelenleg egyedül Trázs névvel bír, ez ismeretes ország szerte.

3^{ör} A község Török haború alatt ezer hát, és hetszáz között a Losoncz felül BGyarmatnak vezető ország út jobb részén éjszakra az úgy nevezett fekete víz jobb partjához ¼ óra távulságra a Szécsényi Uradalom, és Tettes Szent-Iványi Sándor Úr Trazs község határából elkülönített Drahi pusztá falu hely nevű dülletjén állt, – innen a düllet mainapig is ezen elnevezéssel bír Faluhely. Az elpusztult község egyháza romjai, a falu hely által ellenében kistávulságra egy emelkedett dombocskán mainapig mutatkoznak, pusztatemplom név alatt ismeretes a vidék lakossai előtt; az említett s elpusztult község az időben Drázsd név alatt volt ismeretes, a Garan⁴²⁷ vidékén a Trázsiak mainapigis több helyeken Drázsiaknak neveztetnek. –

Az akkori Török haborús időben BGyarmat várában Császári hadsereg lévén, kinek előőrsei Drázd falu határában, hol a Sőji és Szügyi határ öszve ütközik Patvarcz községe felett, a határ leg emelkedettebb részen melly jelenleg Drahi pusztá határában fekszik folytonosan örködvén a kőzelebeben lévő Szécsényi Várból, – **[460b]** Váról gyakran kicsapongó Törökökre, a hely hol a Császári hadsereg előőrsei valának a nép vénebbei előtt mainapig is Trázsa part név alatt ismeretes. A Török által mondják a többször említett Drázsd faluját elpusztítatni 1600. és 700. között.

4^{ör} A helyt hol jelenleg Trazs községe áll, az egy óra távulságra fekvő Szécsényi várban levő Török had elő őrsei Trázsa helyének lenni mondják, honnan a község nevét öröklötte: A mondák aztis állítják ugyan, hogy a Török had evidencek- röli kizavartatása után a jelenleg fen álló Trazs község helyén az elő őrsök több

⁴²⁷ A. m. *Garam*.

gunyhókat hagyván hátra, melyeket az el pusztított Drázsd falu evidék erdős helyein bujkaló lakoi az ellen kiverése után lak helyül foglalván el; e szerint a községet a fen maradt Török elő őrsök gunyhóiból állítják keletkezni.

5^{ör} Trázs községét nepésitetni a Török által tönkre tett Drázsd falu lakossiból mondják, a haza szerte hir neves Gróf Forgács Család által, kinek párt fogása alatt hōszū idők során keresztül az ujonnan alakult községi lakosság mint hű jobbágság élt. Később a község fele része a Forgách Családtúl mimódön a felől hiteles tudomás nincs Bosányi nevet viselő családra jutott, mely rész ismét későbbi időben a Szent-Iványi ágra szált. – Néhai Méltóságos Grof Forgách Pál Szécsényi uradalmát mellyhez Trázs községe fele részben mint volt földes Úrhoz tartozván Pulszky Ferencz Úrnak adván el, – 1848 után a Pulszky féle vagyon köz-tudomás szerent az áladalom részére koboztatott el, e szerint Trázs községének leg utóbbi földes Urai Nsgōs Pulszky ferencz, és a Szent-iványi család volt.

6^{ör} A községről az elő soroltakon kívül semmi mást tudni nem lehet

7^{ör} Trázs Község határa düllei között említést érdemel a Hidegkút düllő éjszak felüli oldalon Méltóságos Grof Forgách József Úr épületein kívül álló haszonvehetetlen homok domb, melly régenten a Romaiaknál temetkezésre használtatott. –

[461a] 1852^{ik} év tavaszán Méltóságos Báró Balassa Antal Úr mint régiség kedvellő Kekkeői Varából az említett helyen személyesen megjelenvén, több számú kissebb nagyobb Urnákat mellyek a Romaiaknál a halott hullák elegetése után a szokásos temetkezésekre használtattak napi szamosokkal ásátván⁴²⁸; azokat a fentebbis megnevezett Báró Balassa Antal Úr mint regiségi bűvár Pestre a haza fővárosában a Nemzeti Muzeum számára küldötte.

Az elő soroltakra vonatkozó alapos irományok hiánya miatt az utókorra szált szóballi maradvány folytán Trázs Község keletkezése, s nepesítéséről, ugy több más elő adásról egyedül az itt elő terjesztettek van szerencsénk köztudomásra juttatni.

Kelt Trázsban December 31^{én} 1863.

Nagy Mihály mk
Község jegyzője által

Varga Lőrincz × s. k. v. bíró
Balla József × s. k. v. tör bíró
Fábiány János × s. k. v. hites
s. a. t. Trázs Község eloljárói

⁴²⁸ A. m. *ásatván*.

[462a]

Helynevek

Turicska – falu községből, Nógrád megyéből.

Járás: Füleki

Székeshely: Fülek mezővárosa

[462b]

Turicska helység. falu

Turicska, tótul Turičky, vagy – és ezen elnevezés e környéken legáltalánosabb – „Turice” annyit tesz: Pünkösöd. Határos keletről Bistrička és Ozdín, éjszokról a Zubor és Chropia hegyek, nyugatról Strjeborna hegy és CzinoBánya falu, délről Kálno és Mlágýó falukkal.

Kétség kívül támadt e falu a Hussiták kivándorlása idején, maga Mocsáry is így vélekedik. A nép közt egy rege kering, miként azon helyen, a hol mostan Gf Zichy Senioratus erdészének laka áll, ott valaha egy dúsgazdag asszony, vagy kisasszony lakott, a kinek rokona a hatalmas „Pán od Uzdín” nevű a félórányi szomszédságban Ozdinban lakozott, ki szinte cseh illetőleg hussita vala. Ezen, ut me biblica loquendi ratione exprimam⁴²⁹ – „ezen asszonyi állat” Katalinnak, csehül Kačena, vagy Kačonká-nak neveztetett. A fennevezett „Pán od Uzdín” irt vala egyszer egy levelet Kačonkának, mely Mocsáryban egészben olvasható, s melyben Kačonkáját „sestronkájának” az az nővérének nevezi. A nép rege még azt is rebesgeti ezen Kačonka felül, hogy ezen Kisasszony halála előtt nem tudom kinek s kielőtt nyilatkozott volna, hogy ő minden aranyját és ezüstjét két harangba betévén egy pinczébe tetette le, a pinczének ott kell valahol lennie, a hol a templom áll. Azonban nem próbálta még senki ezen kincseket kutatni, tartván attól, nehogy olynemű feliratra akadjon, mint valaha Darius, babyloni Király, ki a Nito...⁴³⁰ királyné sírboltjában kincseket keresve pénz helyett ezen leczkéjét olvasta: „Nisi turpis lucris studiosus esses, – mortuorum sepulchra non violasses.”⁴³¹ És bizony, bizony nagyon kellene mind a két harangocska, mind pedig a bennök letett kincsek!?

Az egész faluban 230 lélek és 42 ház szám van, kik valamennyien Szlávok, de azért jó és hű hazafiak. Mindnyájan földmiveléssel foglalkoznak, s egynehány

⁴²⁹ Latin *ut me biblica loquendi ratione exprimam* 'hogy a bibliai beszédmóddal fejezzem ki magam'.

⁴³⁰ A név nem olvasható.

⁴³¹ Latin *Nisi turpis lucris studiosus esses, – mortuorum sepulchra non violasses* 'Ha nem lettél volna a haszon ennyire buzgó hajhászója, – nem sértetted volna meg a holtak sírjait'.

– az erdészi szolgálathoz tartozó r. katolikusokat, kik⁴³² a korcsma haszonbérletét, ki szokás szerint most mindenütt israelita – kivéve, evangélikus ág. hitvallásuak.

A kültelek 14½ urbarialis házhelyt tesz.

Szántó földek. Dél nyugati részén: Za Rúdno, Hruštjew, Nad Brezinkou, Nad Lipinkou. Mezi Potoky. Pod Hájom. Kosare Kopane. Kostolno. Húštauka. Éjszak keleti részén: Paseka. Záhumnia. Repisko. Jagiľou. Turično. Hladčokova. Ozdinska. Kolivodno. Kelet-déli részén: Kraj Brezín, Zásypy, Nad Brody. Rovent. Patočiny.

Rétek: Keleten: Barkáčka. Kolivodno. Košare. Dolinky, Éjszakon: Prjelohe. Kopane. Nyugaton: Hrustjev. Blatina. Nyugatdélen: Kačena Luka, Brody **[463a]** Chotár, Drkonská, Pri Mlyne, Trstia.

Legelő: Brezinka, Špany Hradý, Breziny. Falšina. Buchan. Za Opletom.

Erdők: Vinničky, Háj, Kopaně Zúbor, Holý Hrbok. Stráně. Stárvanská Jama. Mezi Járky. Roškován. Húštawy.

Háj és Kopaně nevezetű erdőkben vasbányák találatnak, melyeket Kuchinka Ferencz vasgyáros Gf Zichy Senioratustól haszonbérleti.

Mínthogy ezen falu egy kis magaslaton fekszik, úgy azonban, ~~hogy~~ éjszakai hideg szelektől az előbb nevezett Zúbor és Chropča hegyek által oltalmaztatik, azért semmi folyóvíz nem mossza e falut, tehát folyója sincsen.

Nevezetes forrás szinte nem találatik többnyire és általán a marhahajtásra csak kútvíz használatik.

Kelt Turicskán 1864^{ik} év Junius 27^{kén}

Sebők Márton mk
helybeli ev. pap

⁴³² Átírt szó.

[464a]

Helynevek

Turopolya községből, Nógrád megyéből.

- [464b] 1. Turopolya Község Nógrád Megyéhez Losonczi Szolgabírói Járáshoz tartozik Nógrád megyének egészen felső részén fekszik hegyes s kőves vidék Zólyom Megye Tót Pelsőtz Mezővárossal határos.
2. A Községnek jelenleg csak Turopolya neve van használatban
3. A községnek ennek előtté Túrmező Neve is használatott.
4. A község mikor említetik legkorábban,
- 5 A község honnan népesítetett, nem tudatik
6. A név eredetéről köz tudomás szerint csak annyit lehet tudni, hogy e név Török s pogányok idejéből Túr névtől ősmertes
7. A község határában elő forduló Dűlők következők, Studjenka, Pod Braličke, Hlma *lesarčiosráni*, Szokolovo bralo, mellyen Solyom madarak tenyésznek. Hrb, Zákruzja, hol is a mezőn egy kősziklába asott Pincze találtatik, gyanitható, hogy ez Pogány s Török hadak jártakor menedék helyül szolgálhatott, Suskína, Nemecovorákítja, Zahlinov, Trňa, Sirokja Luky, Puta, Havranje, za Ďelo, Pod Jávarja, Viňička, melly valaha szőlő termésről gyanitható Dljhe Zeme, Hvorka, Zemičke Slatinka Slatinka, Jelkuská, Raveň, Zartcsova, Jarek, Sirina, Čutjarke, Artolisevskvo, Jalsovbuk, Semjanov vrsok, Tyuragoje Juna, Paňov Laz Dvoristja, Blato, Dobrá voda, Skralo, Čertenina, Mazanov potok, Jávor, Nográd megyének legmagasabb hegyek közé tartozik, bikla, Mančeroje laz, Czepcoje kút Homolyka, Strahárna, Urbanova, Zemná, Dlhidjel, Snož, Slatinskvo, Červená, Visoká, Dolňa a horňje Siroke, Fabuloje Kút, Bajanoje laz, Horňja a dolňja Čertaz, Hraykoje Vrsok, Uhrinova Dolňja a horňja Sucí, Mikuloje Kraje, Srauňá, Hlboká, ezen Völgyben egy Pisztrank patak is talaltatik, hol gyakran Pisztrank halak lelhetők. [465a] Studena, Sirákov Laz, Báánová, Horňi y Dolňi Hrabča, Brezoje Vrsok, Heberokvó, Velká hora, Maczkoje brezja, Kamenje Vrata a Brezini, Čertova, Lazi, Buriňov laz, Hrkovskvo Lehotka a Dolina, Borok, Racová, Kopanice, Podrazi, Hradok. – nem mesze a falutól mellyet a községből is jól láthatni egy kő szikla Samilová Skala el⁴³³ nevezéssel áll, melly név szinte gyanitható hogy a Törökök magyar hazánkban létekor eredt, a kő szikla egy hegyecskén mint egy vár rom áll idegenek által gyakran vár romoknak nézetik ellenben csak egy magányosan álló kőszikla.

⁴³³ A sor fölé betoldva.

[466a]

[Udornya]

Helynevek.

Udornya községéből Neograd megyéből. –

- 1., Ezen község Neograd Megye Losonczi járásba tartozik, mely mostanában Fő-Szolgabírói székhelye Gácson lévén, a peres ügyekben leginkább oda fordul. –
- 2., A községnek régente egy szorúlt még most is Ugyerinka néven nevezett keletnek fekvő össze szorúlt kis völgyben helye volt, de innen nem tudatik mikor és mi okból átköltözött a mostani lakó helyére, s akkoriban Ugyerinkának, most azonban állandó néven Udornyának neveztetik. – Nyelve ezen falunak tót, azonban nagyon rokon szenvedvén a Magyar nyelv írányában, gyermekeit a Magyar nyelv megtanulására nem ritkán a Magyarok közé ki küldi. E' falu lakossága mint a rend – béke – barátság becsületeség és erkölcsös maga viseletében e' környéken kitüntette van. –
- 3.- A községnek a mint feljebb is említők a régi helyén Ugyerinka neve lévén, most azonban állandóan Udornya néven neveztetik. –
- 4.- A község mint hogy most második helyen áll, az első helyre mikor és honnan népesítetett volna oda, nem tudatik, – valamint annak bizonyos meghatározott oda telepített ideje sem. –

[466b] E' község' határában elő forduló nevek ezek:

- a., Keletnek podháji dűlő, s felette temető kert András zug dűlő, barkácska föld, prjehori legelő, várhegy erdő, és Mátyás király útja és Losonczi határ⁴³⁴.
- b. Kelet éjszagnak Stepnica – Kovcsonya ferjanczikó, Wolovjarke, rovjénca – velká Ugyeriná legelő (nevesta) menyecske hegy erdő és Szino-Bányai határ.
- c. éjszagnak; vinyicske jarcsiszko Sztránya.
- d. éjszaknyugotnak; kertek, hvora, nad brezbanyiszka lovinka és országút. és Lónyo Bányai határ
- e. Nyugatnak; Za Ulicz dűlő, Kápolna dűlő árok melleti földek, Lacovke és Djevnice rétek. – Lónyo Bányai határ rétek.
- f. Nyugatdélnek; lúcsicske rétecskék, ország út, rétecskék, Konopiszka, Malom árka malom feletti dűlő Galátka község rétjei.
- j. Délnek; Kljenik dűlő föld Siriny dűlő (Dlhje) Hosszú dűlő – Pivnicz dűlő – fejer víz – Ugyerinke rétek – Kő bánya melyből az álladalom or-

⁴³⁴ Ez utóbbit később toldotta be a jegyző a sorok közé.

Udornya

szág út kavicsolására évenként sok mennyiségű követ hanyatt – fekete földek – Kukuriczások ’s alsó erdo.

- h. Dél keletnek templom melleti földek felső Ugyerinkai völgy ásztató helyekkel mély arok melleti földek, ezek szomszedságában alsó erdő rész: – Tosonczai és⁴³⁵ Podrecsányi határok.

Bodnár Soma
jegyző által

Költ Udornyán Január ho 7^{en} 1865.

Latzo János Bíró.

⁴³⁵ Ezt a két szót a sor fölé írta a jegyző, hogy a lap aljáig kiferjen a szöveg.

[468a]

Helynevek

Uhorszka Községből Nógrád megyéből.

Uhorszka Község Nógrád Megye Füleki járásához tartozik. – Jelenleg Uhorszkának helybeli elterjedéssel bíró⁴³⁶ ’s ország szerte ismeretes neve: Uhorszka, ámbar az újabb időkben némelyek által Magyarfalvának is neveztetik. – Hajdan (Coroni Conversations Lexicon) Újbarovának hivaték. – Az egyház régebbi anyakönyveiben – Uferszké név alatt fordul elő. – A Község eredetéről hiteles adataink nincsenek, azonban hogy a Hussiták idejében már létezett, sőt valószínűleg általok népesített, tanusítják: a csak nem rég lerombolt⁴³⁷ Hussita féle korú templom, (melly az egyház jelenlegi szükségének kicsinyisége miatt meg nem felelt) ’s a még mostan is fenálló toronynak csak nem 6 ölnyi magosságú alapja (mellyre az újabb időkben, nevezetesen 1845^{ben}, midőn a régi torony teteje villám által ledöntetett, kétölnyi magosságú kőfal, újtetővel emeltetett), ’s a templomunkat környező dűledék falak. A község neve valószínűleg ezen szláv szóból: „u horý”, eredett. Erdővel lévén minden ődarról környezve „erdő közötti helységet jelent; mit annál bizonyosabban állíthatni, minthogy Uhorszka községnek egy keresztől⁴³⁸ folyó patak által elválasztott része, illetőleg visszája, helyi elnevezés szerint „Hrabínának” ezen szláv szóból: hrab = gyertyánfa neveztetik.

[468b] A Község határában előforduló többi topographiai nevek:

A község keleti oldalán van egy „hradok” nevű hegy mely az egykoron rajta fekvő felleg⁴³⁹vártól vette elnevezését. A fellegvárnak jelenleg is láthatók még romjai. – Ezen hegy északi oldala felé van egy „zlatna” nevű völgy, melyben még a mostan élők emlékezete szerint aranybányák voltak, millyeneknek nyomaik még „Potok” nevű völgyben is találhatók. – Potok nevű völgy fölött nyúlik fel a határunkban legmagasbra nyúló „Uhorszkó hegy, mely nagy erdővel borított jelenleg is, ’s mellytől valószínűleg a község nyerte elnevezését. Cseh-Brézó és Uhorszka között határt képez a hosszúra nyúló élessége csúcsa miatt elnevezett „Kozí chrbat” = Kecskéhat. – Ezen hegy alatt nyúlik el egy „Sztrádonecz” nevű völgy, mely felett egy „Sztrázs” nevű domb uralg, mely valószínűleg Hussiták által neveztetett ekkép el, s jelent: Őr dombot. Hogy az Uhorszkai egyház régenten több dűlöknek birtoká-

⁴³⁶ Az írrok a szót a sor fölé toldotta be.

⁴³⁷ A szó után, a sor fölé betoldva van egy kiolvashatatlan szó.

⁴³⁸ A névelős szó átírt rész.

⁴³⁹ Az írrok a szót a sor fölé toldotta.

ban volt, bizonyítják: Kosztolna = templom, továbbá: Kňazon sad = pap ültetvénye, – rectorka = tanító rétje. A határban levő dülők, rétek elnevezései: Mazanka, Kalinky = alantan fekvő víz kiáradásoknak kitett rétek. – „Racskov brod” Racsko család birtoka volt.

A többi dülöknek, berkeknek s. a. t. elnevezése⁴⁴⁰ csekély értékű, ’s eredetére nézve bizonytalan.

Uhorszván, 1864. év január 20.

Noskó György bíró

⁴⁴⁰ Átírt szó.

[469a]

Helynevek”.

Vadkert mvárosából Nógrád megyéből.

1. pont. A’ megyének, kerületnek, járásnak hová a község tartozik ’s a’ t:

1.º pontra.

Vadkert mvárosa fekszik Nógrád megyében: Kékkői főszolgabírói járásban. –

- 2.^{on} pont: a’ községnek, városnak hany neve él most ’s a’ t.

2^{ik} pontra.

Ezen mvárosnak csak egy neve van Vadkert és ez ez Országszerte is ösmeretes. – Hajdantan a’ míként közhagyományból kivehető két Vatkert volt Alsó és felső Vadkert – de a’ tatárok járása alkalmával ezen két falu tenkre tétettet, és a’ lakosai a’ mennyire lehetet vagyonokat összeszedvén az úgy nevezett Nosa erdőbe menekültek, és ott több ideig is tartozkodtak – a’ tatárok elmenetele után a’ hátra maradt lakosok száma csekély lévén az előbbeni lak helyüket el hagyván, az alsó és felső Vadkert között üres helyet a’ hol most is Vadkert fekszik elfoglalván itt házakat építetek – későbbben más vidékről

[469b] is ide jöttek az emberek és itt letelepedtek⁴⁴¹ – a’ lakosok mint most úgy az előtt mindég magyar ajkuak – mint az a’ régi levelekből kivehető. – A’ régi Alsó és felső Vadkertnek jelenleg is osmerhetni a’ helyét – mely helyen most szántóföldek vannak – a’ felső Vadkerten lévő templomnak szinte a’ helyét látni –

- 3^{ik} pont. Voltte? a’ községnek más elnevezése hajdan:

3^{ik} pontra

Ezen községnek más elnevezése nem volt.

⁴⁴¹ Javított szó.

4er. A' község mikor említetik legkorábban? –

4. pontra

Erről se a' hagyományból, sem pedig a' régi és írásokból, vagy az öreg emberektől semmit sem lehet tudni. –

5pn.⁴⁴² Honnan népesítettet?

5^{ik} pontra

A' honnan az első nép itten letelepedett arról semmit sem tudnak mondani – csak egyedül azt beszélnek hogy tatárok elme-netele után több tót ajku család ide jött, ~~de~~ és itt letelepedet de idővel miután magya[470a]rok közt voltak, azok is magyarok lettek – valószínűleg régi magyarokból származnak mert ők is valják hogy őseik legelsőek voltak vadkerti lakosok – U: m: Boda, Vitéz, és Hajcsus nemzetsége. –

6 pn. A' név eredetéről?

6 pontra.

A' község eredeti nevééről senki sem tállatit, ki valami⁴⁴³ bizonyos tudomást előadni képes volna – egyedül azt beszélnek az Öreg emberek hogy hajdantan a' mostani Vad-kerti határban temérdek erdőség és az Alsó Vadkert körül temérdek f körte fák voltak Valószínűleg miután ezen fákat irtoták innen kapta az elnevezését is melymai napig megtartott – az előtt Vadkert csak falu volt és az Esztergami Érsekség Uradalmához tartozot, de 1733 évben az akkori Esztergami Érsek Grof Eszterházy Imre Úr közben⁴⁴⁴ ‡ ezen község kiadott okirat szerint mvárosok sorába soroztattot be. –

‡ (járása mellett – VI Károly magyar király által)

⁴⁴² Nem egyértelmű sem itt, sem a későbbiekben, de a legvalószínűbb, hogy a *pont* rövidítése (*pn.*) szerepel a szám után.

⁴⁴³ Elírás, értsd: 'valami'.

⁴⁴⁴ Egy áthúzott szó fölé írva.

[470b]^{7ik} A' község határában előforduló topografiai nevek: 's. a. t.

^{7ik} pontra.

Ezen határban mely összveszen 11,004 hold és 127^ol osztályozott holdakban számítva, foglal magában – következő düllök találtnak; és pedig:

1^{ör} Szántóföldekben:

Palampás, Balácsa, Cser ezen helyen Cseres erdő volt de egészen ki irtattot és most szántóföld – Nyáras – Dezerd – Pap dombja – Tóhely ezen helyen hajdantan nagy tó volt – két lokos közt – Kapolna alatt – Dobordal – Kopott malom – Gádor. Könöcz – Alsó felső homok –

2^{or} Rétekben: Luka haraszt alatt – Körtvélyes – felső rét – Ivanka – Alsó rét – Gály – forroka alatt – Sírpaták ez nevezetes Rakóczy idejétől ki midőn a' Nagy Romhánynál legyőztet, ezen tájon megállt és itt táborozott és a' bal sorsát sírata, van itten egy kut mely⁴⁴⁵ mai napig Rákóczy kútjának neveztetik,

[471a] Ennek szomszédságában van az úgynevezett Rácok szállása – mint mondjak ezen a' helyen Rákóczy idejében Rácok táboroztak – vagy Rákóczy hada – most legelő, és szántóföld. –

Tovább van Göröcz – Heresdal és Aprómáj szinte Legelő –

Erdőkben: Gály – itt van egy ásványos forrás mely régtől fogva Forrokának ezen hely neveztetik; Nyári időben sok mulatság itt tartatik – a' hely béli Orvos Kóvér ferencz Úr által itten egy kis fürdő ház is épített – mellyet kiváltképpen Vasárnapokon sok ember szokot meg látogatni

Várhegy köz – ittván szántó föld, rét, és erdő, mondjak hogy régi időkben itt Vár volt – ezenkívül van – Köboly, Nósa a' hol a' régi Vadkerti lakosok tatárok járása alkalmával több ideig tartozkodtak – Hársas az előtt ezen a' helyen sok hársfa volt. –

Szöllőkben: ujj Szöllők alatt, Lapos parlag – Agyígas – Úr völgye – Szabó völgy – mély völgy, és pusztá oldal. és Cser. –

A' Vadkerti határon keresztül folyik úgy nevezett Lokos vize mely a' Szomszéd Helység Csalomia mellett az Ipolyba szakadt –

⁴⁴⁵ A szó első betűje k-ból javítva. A következő szót a sor fölé toldotta a jegyző.

Vadkert

A' Vadkerti határhoz tartozik Lörinczi puszta is – mely Grof Zichy Senioratus ~~bir~~ tulajdona –

A' Vadkerti határ következő határokkal szomszédos –: Szátoki, Tereskei, PBerki – Horpácsi Pataki, Dejtari, Ribai; Csesztvei, Mohorai, De[471b]bercsényi – és Szentéi határ. –

A' város foglal magában 450 házat – lakosai magyarok – a' határ tagosítása 1860 és 861 évben ment véghöz – Van itten egy Megye ház is – mely a' katonák számára építettet –.

Van itten sok mester ember is – a' Város lakosai föld művelésbél, és fuvarozással foglalkoznak.

KelttVadkerten Junius 17. 864.

Franekferencz mk
hites Jegyző

Szenti Mihály bíró.

[473a]

Helynevek

Vanyarcz községből, Neograd megyéből.

[474a] 1. Vanyarcz helység fekszik Nograd Vármegyének legszélsőbb déli határán, Szécsényi járásban, 's az úgy nevezett „Cserhát” vidéknek egyik faluját képezi. A' körülbelől ezer lélek számú községnek mindig azon neve volt. Eredetére nézve a legrégebb egyházi könyvek arról tanúskodnak, hogy az a' szláv névtől „Neverec” hitetlen – származott, mely elnevezéséhez első lakosai adhattak alkalmat, kik Nograd megyének ejszak nyugoti – Zólyom megyével határos falvakból ide 1705 évben telepedve 's erdők között lakva, a vallás dolgában sokáig sehova sem csatlakoztak, 's innét „neverec” hitetlenek-nek elneveztettek, míg elvégre szomszéd Gutai pap Pilarik Jeremias őket 1717 évben személyesen meg látogatván, egy terepélyes vad körte fa alatt hirdette nekik az Isten ígését, megtartván az első isteni tiszteletet náluk oly szerencsével, hogy ezentúl a' vallásbeliekben Gutához mint fiók egyházbeli-ek csatlakoztak, 's vele 1783^{ig} együtt egy-egy ház községet alakítottak. Dülői közül „Czerini” egykor cser erdő lehetett, nagy és kis büdös a' mellettök létezett tégláégető kemencze bűzétől úgy elneveztetett. Laczová és Szlovaczká doliny, Hruskarov és Dedákov vrch valószínűleg első birtokosaiktól vették elnevezéseiket. Krátke és velke noviny” újabb irtványokból keletkeztek

Kelt Vanyarcz 1863. Dec. 30^{ka}
Sámpory Istvánmk
Szolgabíró

közli
Zelenka Daniel
ev. lelkész

[477a] Varbó Községnek Statistico topographicus leirása.

- I A' megyének, kerületnek, járásnak, széknek neve, hová tartozik a' helység? Varbó helysége fekszik Nógrád Vármegyében Kékkői járásban, az Ipoly vízének jobb oldalán, melly határán keresztül folyván Ipoly Varbónak is neveztetik.
- II A' községnek hanyféle neve él most mellyik neve bir helybeli, mellyik országszertei elterjedéssel. Varbónak neveztetik helyben is és országszerte is ezen név alatt ismeretes.
- III Volt e' a' községnek hajdan más elnevezése Azt nem tudni. mert a' régibb irományokban is már ezen név alatt fordul elő
- IV A község mikor emlittetik legkorábban A 17 Század vége felé.
- V Honnan népesített A lakosok kiknek száma a' 600 meghaladja eredetileg Palóczok magyar ajkuak
- VI Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból & a' név eredetéről 's értelméről Semmit
- VII A' község határában több előforduló topographicus névek, például mező, dülő, szántó, legelő kaszáló s. a. t. A' szántóföldek dülője egyik neveztetik szőlők alattinak másik paliknak milly eredete légyen nem tudni, a' hol rétjei vannak az neveztetik Kis Varbódnak, melly a' helységtől nyugat felé Szeles-tyén helysége mellett fekszik, és régentén itt falú vala melly Kis Varbódnak neveztetett, innen északra van hegy és erdő, melly bikamajnak neveztetik, honnan? nem tudatik Jó bortermő szőlő hegyei, és malma van fekszik. Balassa Gyarmattól kelet felé 1 orányira

[477b] Ipoly Nagy- és Kis-Kér puszták leírása.

Fekszenek ezen puszták Nógrád Vár megyének Kékkeői járásában az Ipoly folyónak jobb partján. II Nagy és Kis Kérnek tótul Welky a' Mali Kér.

III Hajdan is csak így neveztetett. IV A' töröknek hazánkban létele alatt sokan itt, mint hol sűrű erdőség volt, menhelyet kerestek és a 17 századba előfordul. V. Vegyest Magyar és tót lakosokból különbféle tajakról. VI A' név eredetére, vagy értelmére nézve a' hagyományból, vagy valami más okmányból mit sem lehet kivenni

VII Nagy Kérben Nyugat felől emelkedő dombok Kutya hegy, homok, Ürgévárnak ez az utóbbi az ottan számosan találtató Ürgéktől neveztetik. Észak felőli domb a' merre Zsélynek mennek hideg oldalnak az arra fekvő dülők árkos oldal Siker oldal, és borókásnak. – Kis-Kérben a Magos hegy jó bort terem. Szécsény kovácsi fele van. Mali part, Kis erdő és a' Lovasi pusztá hol most juhaklak vannak. Balassa Gyarmattól kelet felé fekszenek ezen puszták 1½ órányi távolságra

Szécsény Kovácsi helység leírása

Fekszik ezen helység Nógrád Vármegyében, az előtt a' Szécsényi most a' Kékkeői Járáshoz tartozik, az Ipoly alatta folyik, hol medre mélyebb és a' halaszatra alkalmas

[478a] II A' helység most élő neve Szécsény Kovácsi

III Hajdan is így neveztetett.

IV A 17 Század vége felé.

V A' lakosság mellynek száma a' 300 meghaladja úgy látszik hogy a' tót vidékekről jött ide, mit a' régen itt lakó

emberek nevei Oravecz jelenteni látszik hogy Árva Vármegyéből, most többnyire Magyarok

VI Minthogy Szécsény Mező Városához közel fekszik vagy félórányira innen, hogy más Kovácsi Nevü helységektől megkülönböztessék elneveztetett Szécsény Kovácsinak, honnan miért nem tudni.

VII A' többi topographusi⁴⁴⁶ nevek Cseresi dűlő melly az itt régen létező Cserfa erdőtől vehette eredetét. – Isten hegye sovány Kopár domb. ugymint Ragyista is, Pethő felé lévő dűlők nevei Bene völgyi dűlő Közép dűlő Egres dűlő, Hol a' Hugyagi földekkel határos, és hol savanyú víz forrás is van azon völgyben Harsasi nevü Kis patak folydogál, melly száraz nyárban Ki is szárad, különben vize az Ipolyba folyik. Van Sz: Kovácsitól nem messze az országutón egy Koplaló nevü Csárda is, melly az Sz: Kovácsi közbirtokossoké lévén, kiknek többnyire Zsidó béröljök lévén, mint-hogy gyakran enni valót az utasok nem kaptak Koplalónak elnevezték: Van Kovácsinak az ugy nevezett Öreg hegyen szőlője is.

Pethő Pusztának leírása.

I Ezen puszta is fekszik Nógrád Varmegyében és mint Szécsény Kovácsi is most a' Kékkeői Járashoz tartozik. az Ipoly éppen alatta folyik.

II A község élő neve Pethő

III Hajdanta is így neveztetett, és Pethő Csaladé volt

IV A 18^{ik} Században

⁴⁴⁶ Javított szó.

[478b] V A' közbirtokosok házasság által többnyire a' birtokhoz jutván cséldjeikkel, és béreseikkel teszik e pusztalakosságot vagy 120 lélek összesen.

VI A' név eredetéről és értelméről sehonnan sincs tudomás.

VII Vannak jó földjei, rétjei és szőlőhegye nem különben malma is. Szécsény Mező Varosához egy jó fertály orányira fekszik.

Kelt Varbón Majus hó 19ⁱ 1864

Nagy Gábor
Varbói Plébános.

[479a]

Helynevek

Varsány községből, Nógrád megyéből.

1708^{dik} évbe 263 lélek lakta, jelenleg már 904 lélek külömbféle vallásuak, – ezen községhez tartoznak. Alsó, Felső Gát, és kőforrási puszták. – egy bizonyos árokból forrás támadván tsekély patakká alakult, melly a községen végig mén, – kelet, és dél felül Bércz nevű hegy (melly meredek) igen közel fekszik a faluhoz, hihető,? hajdan hollókő vár, és Szétsény vár ostrómlóinak véd bástyául szolgálhatott melly várak mintegy ½ orányira fekszenek egy a mástól 's e' községtől, – szántóföldjei az 1° osztályba tartoznak, valamint kaszálói sem megvetendők – szöllei silányak mert kellően nem miveltetnek, keletről határos Szétsény m. várossal, ejszokról. Hrnápuszta; és Hugyagfalu, nyugatról Csítár, és Iliny falvak déli oldalról Sipek, és Rimócz helylységekkel.

[481a] Vámosfalu Község hely leírása.

Nógrád megye Losoncz Járás – Vámosfalu Község.

Vámosfalu Község jelenleg határos, Dobrocs, Lónya Bánya, Fűresz – és Divény mezővárossal, él ország szerte ezen névvel, Vámosfalu, tótul Mítina nevét vette a vám szedéstől, – mely vám szedés hajdan Divény m. városában létezett, – azon völgyön amerre jelenleg ország út van nagy erdősség létezett és közte rabló népnek helye volt – úgy el volt szaporodva hogy arra nem merészték jární – utoljára amegye rendelte hogy. aközség lefele magát, helyeztesse, – aközség azon helyen vólt ahol jelenleg Fűresz község van – birt saját vizi Fűresszel, – mely hely most is Stara Pila – nevét visel a lakosaknál – a határnak több elnevezései vannak: Lipina nevét vette harsfa erdősségből⁴⁴⁷, mely hajdanta azon a helyen épen harsfa allot. – Jamy Török haboru alkalmával az embereknek menedék helye, hol vermekbe bujtak magokat. Koleby (Kunyho) hajdanta nagy erdősség lévén Kunyhokba csak laktak, – – Uhljar-szko nevét vette szenet égetéstől ahol még most is ahelyek láthatók Sibeniczki vrch hajdan akasztó fa hely és hegy lévén –

[481b] Vámosfalu birt saját Serföző hazzal; de miutan 1820^{ik} Januarius hóban ki égett a falu akkor a Serház meg égett és azon időtől fogva felnem építették –, Bohács ott lakott egy gazdag ember aki rablóságból élt és ebből gazdalkodott – kivált Török haboru alkalmával, – a határnak több elnevezései vannak; de anevét honnét kaptak, nem emlékszenek – mind Stary Prjevrátok Strhár dolina –

Több nevezetességek Vámosfalu Községnek nincsen

Kelt Vámosfalvan Jun 10^{én} 1865

Lehoczky Samu

⁴⁴⁷ A szó előtt ki van húzva egy szókezdet.

[483a]

[Vecseklő]

1. Vecseklő Községből Nograd Megyéből az adat gyűjtés következő kérdő pontokra terjedki.
2. A községnek hány féle neve el most?
melyik neve bír csak helybeli el terjedéssel? melyik ismeretes ország szerte?
Ezen kérdésekre a községben élő legidősb lakossok⁴⁴⁸ emlékeznek más nevére a' községnek csak Vecseklő
3. Volte hajdan a' községnek más elnevezése?
Nincs emlékezet.
4. A község mikor említetik leg korábban?
Senki nem emlékszik az elők közül.
5. Honnan népesítetett?
Ezen kérdésre senki feleletet sem írásba sem elő szóval.
6. Mit lehet tudni köztudomásból hagyományból, írott, vagy nyomtatott emlékekből a' név eredetéről mindegyik nyelvű hely névre nézve?
Semit.

[483b] 7. A község határába több előforduló topografiai nevek milyenek?

A határ áll sovány dülő földekből – nagyobb részbe hegy, árok, gödrök, apoka, kö. (cser) borokás átaljába silányságokból – melyek részint kevés mennyiségbe használhatók reszszint pedig sok 's nagy igazításokba kerül lehet használhatók. E hely határhoz tartozó, 's Rónának nevezett erdő nagy hegyből álló lévén – melyet Kubinyi Rudolf és Csoma Örökösök birnak másrészt erdő Gergely öszve Matyólápa, gyökeres és Lörincze, melyek erős cser kövesek, – vadverem sara, nyalakodó szinte erdő erős bikk fákkal ellátva. Ezen hegyes 's völgyes Erdőkből rongálljak Kaszálló rétjeinket évenként járni szokott ártalmas vizek.

⁴⁴⁸ Az apró betűvel írt szó nem olvasható.

[484a] E hely határba semi vizek – melyek a' folyók tavak nem léteznek, egyedül a' fen nevezett erdőbe talál-tató több apró forrásokból foly egy sekély patak – szárazabb idoszakban az is meg szünik. Meg jegyzendő, miszerint ugyan ezen Megyéhez tar-tozo Somos Ujfalusi határhoz csa-tolt régi emlékü ugy nevezett Med-ves jeles – és határunkal is érint-kezésbe levő nagy erdőről tapaszta-latilag azt állíthatni, hogy ha ezen erdőt, külömben pedig igen nagy hegyet köd fedezi biztos az esső.
Kelt Vecseklőn 7 Juny 1864.

Kovács András bíró
Bozó János törbíró
Veg István mint
leg idősebb lakos
Oláh János erdész.

[484b]⁴⁴⁹ Az itt említett Selyp pusztá nem Zagyva-Szántó, hanem Lőrinczi falu-hoz tartozik.

A helység pecsétjén olvasható: Szántó 1794.

⁴⁴⁹ Ez az aláírások után közölt részlet valójában nem a [484b] lapon található, hanem egy ezt lefedő lapon. Mivel a kiegészítés nem Vecseklő településhez, hanem Zagyvaszántóhoz tartozik, ezért csupán arról lehet szó, hogy a lap az archiválás során máshová került.

[485a]

Helynevek. Veres Községből Nógrád Megyéből.

- 1 A Megyének, Kerületnek, járásnak, székeknek, hova a helység tartozik A terület ezen politikai felosztáson kívül némelykor vidék, környék, táj is bir külön elnevezéssel, vagy több falvak csoportozata közös név alatt ismertetik? Veres Község Nógrád Megyébe Losonczi Járásba tartozik
- 2^{szor} A községnek Városnak hányféle neve él most, melyik neve bir csak helybeli elnevezéssel melyik ismeretes Ország szerte,? csak Veres név alatt ismeretes.
- 3^{szor} Vólt e a Községnek más elnevezése? Vagy tán csak különféle kép iratott a mostani hely név? Más elnevezése nem tudatik.
- 4^{szor} A Község mikor említetik legkorábban? Nem tudatik
- 5^{szor} Honnan népesített? Nem tudatik
- 6^{szor} Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból írott vagy nyomtatott emlékekből a név eredetéről, értelméről mindegyik nevű helynévre nézve?
- 7^{szor} A Község határában több előforduló többi topographiai nevek? 1. Pod Vlcsja, Za Žjar, Borcsok, Borek,

fordít

[485b] Iváczoza, Doln brezim, Nemcová, Kozá, Bohedína, Drjeňa, De Drahovica, Jazarce, Usacska, Dlje Zemke, Mikljanovo, Na Zdéch, Zjar⁴⁵⁰. Straňa,

⁴⁵⁰ A lejegyző kihúzta a mellékjelet a helynév első betűjéről.

[487a]

Videfalva Községből

Videfalva Füleki járásba tartozik. –

Minthogy ezen községet átalánosán Tót faj lakja saját tót néven neveztetik Vidína, magyar nyelven Videfalva $\bar{v}$ Videfalva, 's e' néven a' nem emlékezet időtől átaljában ismeretes. Kubínyi Ágoston úr Ő M̄ságának van itten kástély a s birtoke két malmával, kiknek egyike felső falu végén három köre, másika kétköre' alsó végén, ezeket Lučenčik nevű folyó patak hajtja s Divén orosz község határából az úgy elnevezet helyről ered. E községen keresztül Losontz Besztercebányai ország út épen az urasság kástélyá előtt egyenesen vonúl. Mellék utak három szomszed falvakra', mellyek e' községet határozzák, kiterjednek. Határos pedig délről Losontz várošal," oda csak egyenes ország út vezet; délkeletről Apátfala, hova alsó végén a falunak felfelé Urasság Juhakla mellett aztán erdőn keresztül lefelé apátfalut éri; keletről Nagyfalusi határ vonul el hosszában, a hova csak egyenes ország út falun keresztül felfelé éjszagnak $\frac{1}{4}$ órányira Haller nevű csárdát érhetni, 's onnant keletre térve' egy kis erdőn keresztül be megy Nagyfaluba, éjszak kissé nyugat részről Tamasi határos, oda pedig felső falu végén nyugatra Kovács műhelye megé térve felső Malom mellett Lucsencsik folyó árka innenső partján felfelé éjszagnak sós nevű szántó földek és rétek között szomszed Tamasi szántó föld és reteken egy jó nagy fa hidra felérve innen nyugatra tartva azonnal más hidra eljut, – 's befelé Tamasiba. – Tervén határnak belső részre; losontzi határtól kezdve ország út felett való fekvésre, rétek és szántó földek keleti részen a már nevezett pataknak, délről éjszakra egyenes vonalban, – itten léteznek Klinovacski nevű rétek és szántó földek mint remanentiák, Hosszú, Din̄yes föld, bolondtó, hársas ez mind az urasságí melynek hoszában vonúl az urasság erdeje is, 's e' közepén egy kis szűk lapály terül felfelé, [487b] és itt van az urasságnak apátfalusi határtól egy jó kút, igen alkalmas Marha itatásra, jó forrással bir, – v Košároh nevezetesen: e' szűk lapályon lefelé, vonúl egy kis patakocsk a Tocsnic nevű, ezen kút felett nem igen meszire más kút e nevezett patak mellett, ez helység kútja, na Antalke nevezetesen; – az erdő Nagyfalusi határtól pataki⁴⁵¹ neveztetik Major paľagnak, innen Czabajnak; – harmadik kút van a csapáson; aztan Tobolka szántó földek, ország út alatt hasaszt nevű szántó földek, sós, szántó földek, zobogó rétek, sós, rétek, Malom alatt rétek, meg kástélyon és patakon túl vajda rét. urasságé. –

Kelt Videfalván Febr: 29^{én} 864

Bartho Jegyző

Mázor János bíró
Macko János, törvénbíró

⁴⁵¹ A *patak* szó *k*-ja g-ből javítva.

[489a]

Helynevek! Vilke községből, Nógrád megyéből.

Tekintetes Nógrád megyében – kebelezett Vilke községe tartozik a' Losonczy Szolgabírói járáshoz, ennek székhelye Losoncz. – A' község határos Tarnócz, Kalonda, panyi darócz, Jelsőcz községekkel, – fekszik Pest felé az Ipoly folyó jobb oldalán, fekvése lapos és a' Vác Duklai Országút mindkét oldalán építve.

A' községnek mintegy 200 év előtt Velike volt a' neve, és innen úgy látszik hogy akkor még tót ajkú testvérek lakták, azonban ennek alapos nyomára akadni nem lehet; miért hagyták volna el termő földjeiket oly szorgalmás nép mint e' vidéken lakó tót atyánkfiai, csak azért hogy azt a' sült galambot leső palócz testvéreknek engedjék által ez nem hihető; és így ez inkább csak mese mint valószínű.

A' község igen régi mert már 1319 ben egyháza volt, honnan szarmazott ide a' lakosság erre biztos tudomást nem lehetett szerezni.

A' községben következő dülő és határ nevek fordulnak elő.

A' Rétek nevei; Város rétje, tórét, többnyire vizállás, baksa, dócze, retska, nagy nyilas kis nyilas,

Föld. Kertallya dülő, kápolna czédula, szurdok fele, halgató, dolinya káposztás, füzesdülő, patakra járó, pást, nagy berek, czikkelyes, ronnok, talfás kerek kötő, csabacz, templom dülő, közzezső, urakéra [489b] járó, előpatak, ganajos bércz, akaczos, csonka ortás hosszú bércz, Kosztolicska.

Erdő. Ronnok, Nagyerdő, veresföld, rigósűrű bányik, jeszvenye, kecske mezeje, nagy parlag, kosztbércz, konczbércz, frencsok.

Miután ezen nevekhez sem írásbeli sem szóbeli hagyomány kötve nincs, azért csak egyszerűen említettek.

Kelt Vilken April hó 13án 1865

Fabricsy László
jegyző

[491a]

Helynevek. Vizslás községből, Nógrád megyéből.

Vizslás község fekszik: a dunáninneni kerületben, Nógrád megye, füleki járásban. Rozsnyói püspöki megyében, mátraalji alesperessi kerületben. Vizslás nevét, a szóahagyomány szerint onnan vette, hogy egykor egy vizsla kutyaért adott cserébe. Hogy ezen csere előtt mi volt neve? a község mikor említetik legkorábban? és honnan népesítettet? mindezekről a szóahagyomány mit sem tud.

Vizslás község, két hosszas part közé szorítva fekszik északnyugatról délkeletnek; felső része Tugár nevet visel, a mely kétvízmosás között fekszik. Kijárás, szekérrel csak egy van, délkelet felé, mert a más oldalán nagy hegy van. Délre való hegy tulsó oldalán van a

Majoroldal, hol majorsági épületek vannak Kijáratí végén az útmellett jobbra van a Káposztás kert, – balra pedig az urasági épületek vannak. Belső fundusának lucernása domb, mely „Kishegy” nevet visel.

A község északnyugati részén fekvő hegy a község felől: – Marismagos oldalnak nevezetik; tulsó része „Köszegő”. – Ennek délfelé eső oldala „barom déllésének” nevezetik. Ezen alul a laposban „Nagy pást”. Itt egy nagy vízmosás van, mely „Nagy pást gödré”nek hivatik; ezen gödör ~~nyugati~~ déli részén van a: „Cseresoldal” ritkás lábas erdő; – összefekszik a kazári „Nagy-árnyékbérccel”. – A gödör nyugati oldalán van a „Nagyverő”. Ez összefekszik az andrásfali, pálfalusi határokkal. Ez is olyan erdő, mint a fentebb nevezett. – Ezen erdő északkeleti csucsán 4 határ jön össze, u. m. a vizslási, pálfalusi, salgó-tarjáni és kazári; s ezen hely „forgódombnak” nevezetik.

A község mezeje három nyomásra van osztva.

[491b] Nagynyomás, vagy nagymező, Középnymás, és Kisnyomás.

Nagynyomás.

Ez fekszik a községnek keletre. Összefekszik: északra a kazári, keletre a kis-terreni határral. Ennek a falu melletti része: „Bene” „Szőlőhegy tető” és „Polyik” kopár, gödrös, néhol apró bozótos legelő-hegy. Ennek alsóbb része „Szöllő dűlő”, középszerű szántóföld. Legalsóbb része „Kenderes”, kendertermesztőhely. Tovább keletnek fekszik: „Székes eleje”, szántóföld. Ennek a „Polyik” felőli részén van⁴⁵² egy meredek vízmosás három oldalról magas partokkal körülvéve, s csak délnek van nyílása. Itt egy szirt áll középtájon fel, mely oltár alaku, és „zsidóóltárnak” hivatik. Keletre van az Alsó és Nagyrejtik, középszerű szántóföld; ismét ezen irányban tovább a „Kisvároldal” – délfelé huzódó hosszas domb. –

⁴⁵² Javított szó.

Tovább van a „Kazári kereszt” nevű dűlő, és a „Dadokharaszt”. – Ezentúl magaslaton fekszik az „Acsota”, teknő alakú szántóföld, melynek közepén ezelőtt folytonosan víz állott, de a mostani száraz időkben kiszáradt; különben most csátés. Eddig mind a kazári határral fekszik össze, és még a „Vaskapu” is, (hitvány szántóföld) A többi rész a kis-terennei határral összefekvő. Nevezetesen: „Szénégető”, Mogyorós, Balogortvány” hitvány szántóföldek, (hegyek mind) ezek közt fekszenek hasonló nevű rétek. „Paphegy” kopár magas part. Ennek alja „Csátéra járó: Tópart” dűlő és „Szappanszer”. – A Kisvároldal és Középnymás közt van „Váró” rét szűkvölgy, keletre nyulik belőle hegyek közé a „Képaljai” rétek. A „Váró” réten van igen üde s egészséges vizű forrás, mely köpübe forr, és „Váró kút” nevet visel. Van itt nagyobb, marha-ítató kút is ásva.

[492a] II. Középnymás.

A Tóparti, és hercegalji rétek közt van egy hosszas hányás, mely „Tófogás” nevet visel. Itt szóhagyomány szerint valaha malom volt, de most már semmi nyoma. Innen a kis-terennei határral összefekvőleg délnek fekszik egy hosszas rét, a mely „Hercegalja” nevű. – A középnymás nem egyéb, mint a kis-terennei határtól Vizslás felé huzódó, s a község felé mindig magasbodó hosszú domb. A határnál a rét mellett a szántóföld is „Hercegalja” nevet visel. Ezzel ismét a falu felé huzódó részén összefekszik a „Nagyherceg” mind középszerű szántóföld. Ennek ismét a falu felől „Külső belső csicsó” a délfelőli oldala, a teteje „Pogányhegy” – hol a szántók szántás közben gyakran forgatnak ki koponyákat a váró felőli oldala „Nagy vároldal”. – Ismét közelebb „Nemes ülés”. Ennek végében egyszemind⁴⁵³ a dűlő vége: „Csonka verő és árnyék” nevet visel, – amint vagy a napfelé, vagy a napról el van fordulva. Különben a teteje kopár, hasznavehetetlen föld. Ennek alján a falu felé fekszik a „Kis rét” dűlő, rét. Déli oldalával összekötve van vele egy kisebb kerekdomb, mely „Pipis” nevű, szántóföld. A közép- és kisnyomás közt mely egyenkéntül nyulik a falu iránya szerint – a falutól a Kis-terennei határig megy a „Nagyret” nevű völgy, mely közepén árkolt rét.

III. Kisnyomás.

A kisnyomás szinte a majornak délfelé szemközt, nyugatról keletnek huzódó hosszú domb, mely még a kis-terennei határban is tart s ott végződik, felső része összeköttetésben áll a falu felett lévő „Verő” erdővel, s szinte erdő, s „Két eresztvény” nevet visel. – A két erdő közt huzódik a hegyi út Andrásfalvára, melynek neve „Pecsenyésző”. – Az „Eresztvény” alján a major felől van a „Falukert” nevű lóherés. Emellett délre a Szilváskert az uraságé. Ezen dűlő [492b] csak, sőt az egész nyomás csupán a bérceig a vizslásiaké. A major és a fentebbi

⁴⁵³ Kimaradt az r.

két kert közt van a „Verön” említett –Nagypást gödrének folytatása, mely a nagy rét közti árokkal jó összeköttetésbe. A major és falu délfelőli végén lévő lapos legelő libapást nevet visel. A fentebb nevezett gödör délfelőli oldalán a libapást mellett van az urasági „Pálinkaházkert” pálinka házzal. Szóhagyomány szerint hol most a pálinka ház áll; templom volt, – de a templom most a falu jobb felőli részén álló dombon van építve. A kisnyomás része az „Eresztvény” mellett „Kútpart „Feljáró, a pálinkaházkertje fölött „Szilvás fölí” nevet visel. E mellett út visz ki a pusztára.

Tovább lefelé „Felső alsó nagykötel” „Csihaj lápa” „Rakottvás kútja” – ennek alsó végén a „Nagyvér” mellett kút van, mely „Rakottvás kútja”-nak nevezetik. Alább ismét „Rugás” a kis-terennei határon; – mind szántóföld.

Ujlak pusztá. (Kaparó.)

A falu melletti „Eresztvény” erdő nyugatról az andrásfali és markházi határral fekszik össze. – Délnek a pusztafelőli része „Borsós” nevet visel, melylyel délkeletnek a „Kisnyomás” tülrészén egybeköttetésben fekszik szinte az „Alsó felső borsós” szántóföld. Ennek délre és keletre hoz a faluból kijövö pusztai ut. Az uton tul „Nagyvér”, igen jeles rét. Keresztül metszi ezt a Tarján pataka nyugatról délkeletnek. A Nagyvér mellett az Országutnál lévő kis tábla „Faluhely” nevet visel. Népmonda szerint valamikor itt volt a falu, sőt erősen állítják, hogy ott van valahol egy kút, – de most nem tudják; – hová valami riadás alkalmával a falu harangjait is hányták, s még most is ott [493a] vannak. „Rosz malom” is van a régi patak parton, de már végkép elpusztulva. –

Az országút tulsó részén áll a „Kaparó” pusztá, korcsma és juhászház. Ettől délnek a kaparói erdő. A juhász ház mellett az országutnál „Faluhely árnyék” – most szántóföld. A teteje „Szölővölgy-bérc”. Tovább „Kihajtó” – „Setét árnyék” Ez össze fekszik a „Zimony” és „Ujlak” puszták többi részével. – Kőkényes mellett: –Nagy Orom” „Kőkényes fő” s „Bodzfás” nevet visel.

Jegyzet.⁴⁵⁴ Vizslás községe a kazári plebániához tartozó fiókegyház, 580 kath. 7 zsidó, összesen 587 lakossal. A főntebbi hely nevek összeírása alulirt eszközlésére készítve Mikus József vizslási Kántortanító és Jegyző által. Kelt Kazáron jun. 24. 1864.

Szabó Istvány
kazári plebános.

⁴⁵⁴ Ezt a részt Szabó István helyi plebános, az ismert Homérosz-fordító jegyezte le.

[495a]

Helynevek

Zagyva Lőrinczi községből, Nógrád megyéből.

- [495b] 1. Zagyva Lőrinczi Nógrád megye, Szécsényi járásához tartozik. A Mátra alján fekvő azon községek közé tartozván, melyek „Cserhát” elnevezéssel ismeretesek.
2. A községnek csak ~~csak~~ „Lőrinczi” neve bir elterjedéssel, és ez ismeretes országszerte, – a Zagyva melléknév, csak a többi, az országban lévő Lőrinczi nevű községektől megkülönböztetés tekintetéből adatik hozzá, a Zagyva folyam mentében lévén.
- 3 Lőrinczi községe más elnevezéssel nem birt.
4. A községnek legkorábbi említésére, egyedül a porochialis levéltárban található irat szolgál, melyben 1650^{ik} évbeli plebános a templom, és plebaniai javadalmakat irván össze, ebbem megemlíti, hogy az összeírt javadalmakon kívül van még a plebánosnak káposztás és kenderföldje is, mint valamikor Ábrahám nevű plebánosnak is volt.
5. A községnek honnan való benépesítéséről semmi tudomás sinsen.
- 6 A község nevének eredetére nézve sem lehet tudni semmit.
- 7 Gíbár, egy része sík szántóföld, egy része lapályos rét, és tó, melyben hajdan sok gyékény termet. – Csohos, – legelő, – elnevezését kapta, valamikor ottan történt csuha (szúr) ellopásról. – Gödör folyás, – legelő, a hol egy kis gödörből folytonosan víz folyik. – Makföld, – makrol ültetett erdő, a Gödör folyás felett. Öreghegy – szőlő, e célra leghamarább ültetett be a többi között. – Újhegy, – szőlő, legkésőbb ültetett be, – Hegymögötti. Szántóföld a szőlő hegyeken túl, fensik. – Mulató, szőlő, a hol leginkább szoktak összegyűlni, és mulatni szüret alkalmával. – Hegyes hegy, – kőbánya, az előtt kerekded hegyes csúcscsal, melynek oldalában legelő, és a mulatói szőlő terül el, – Csurgó. – ugyanazon hegy oldalában lévő nagy vizmosás, melynek aljában vízfakadás van.
- [496a] Agyagos. – ugyanazon hegy oldalában agyagbánya. – Szénégető, – rét, hajdan erdő, a hol szemet égettek.
- Mulatóalja, – rét a mulatói szőlő alatt. – Cseremonta, – egy dombon lévő szántóföld, hajdan ott lévő Csere nevű csősztil nyervén elnevezését. – Tökföld, – szántóföld, melyben az előtt krumplit és tököt termesztettek. – Pástgát, – egy része legelő, más része rét, egy árok által elkülönítve a legelő résztől. – Bikanyilas, – rét, hajdan a község bikái számára lévén kijelölve. – Malom sora, – szántóföld, a malom mellett. – Felső irtás, – szántóföld, hajdan erdő volt. – Papdülő, – sík szántóföld, melyben a plebánosnak is vannak földjei. Közép-

ső dülő, – szinte sík szántóföld, a Felsőirtás, és Papdülő között. Kertaljai dülő, – sík szántóföld a község kertjei alatt. – Selyp, – puszta, egy csárdával, melyben valamikor egy sejp csárdásné volt, hihetőleg innen nyerte elnevezését.⁴⁵⁵ – Szonyha, – erdő egy mély völgyel a selypi pusztában, nyáron által tömérdek szúnyog tanyája. Kopaszhegy, – szőlő a selypi pusztában, melynek teteje kopasz⁴⁵⁶, kősziklás, – Nagyirtás, – a selypi pusztához tartozik, hajdan berek. – Lencsésföld, – egy része szántóföld, más része rét, melynek partos végén hajdan lencsét termesztettek. – Pernyekert, – juhakol, és szérőskert, a selypi pusztában, a hol ezek előtt egy nagy kazal széna égett el, – innen nyerén elnevezését: – Veresmajor, – a selypi pusztához tartozó major, – felépítése után ott **[496b]** ott lévő legelső, 's Veres nevű csőszőlő kapta elnevezését. – Zagyva, – folyam, – Nógrád megyebéli Zagyva helységétől eredvén, innen nyerte elnevezését is, mely Lőrinczi község határát is keresztül folyja.

Kelt Lőrinczin Majus 24^{én} 864.

Szigethy Kilény mk
Lőrincii lelkész.

Ludányi József Biró
Petru Mihály Törv. Bíró.
ör: Bacsa Pál ×⁴⁵⁷
ör Ludányi János ×
névaláiro
Bazsó Gábor mk
községi jegyző

⁴⁵⁵ Selyp pusztához l. még a Zagyvaszántónál a 467. és a 459. lábjegyzetben a 468. oldalon írottakat.

⁴⁵⁶ Eredetileg ékezet volt az *a*-n, majd a lejegyző kihúzta.

⁴⁵⁷ Az *ör* rövidítés a két név előtt minden bizonnyal arra utal, hogy ők a 'falu öregjei'.

[497a]

[Zagyvaróna]

1. Zagyva Róna magyar falu. Nograd Megyében. Dunán inneni kerület. Füleki járás székhely Balassa Gyarmat.
 2. Z. Róna mindig e néven neveztetett.
 3. –
 4. E község 300 év előtt keletkezett
 5. Z. Róna Zólyom Megyéből Népesitetett 's elejok tótok voldak de anynyira elmagyarosodtak miszerint már csak a legöregebbjei tudnak tótúl. – de kiejtésükből még is kilehet venni hogy tótoktól származtak, 's jelenleg 130 lélekből áll.
 6. –
 - 7 A község határa hegyes, magas a helység és egy nagy hegyen fekszik. földjei 's rétjeik a száraz esztendőben keveset teremnek, de közönséges évben jó terméseik vannak. Földes Úr Bárá Prónay.

Jegyzette 3/12. 864.⁴⁵⁸

Liszka István
községi jegyző.

⁴⁵⁸ E sortól más kézírás.

[498a]

Helynevek

Zagyva Szántó községből, Nógrád megyéből.

[498b]

Helynevekrei adatok Nógrád Megyében
kebelezett Zagyva Szántó falu részéről.

Az 1^{so} pontra nézve: A megyének neve Nógrád, mely Nógrád falutól veszi nevezetét, a kerületnek neve Szírák Mező Város C. Kir Adó hivatallal, a járásnak neve Szécsény, – előbb Gróf Forgács család; jelenleg Pulszky Ferencz Kegy Úr Várával; székének neve Balassa Gyarmat a Megye éjszaki részén. – Melyhez Zagyva Szántó tartozik.

A 2^{ik} pontra nézve: Zagyva Szántó Községnek, – csupán egy neve él. S ezen egy neve helybeli elterjedésben, és ország szerte is abban ismeretes. – Zagyva mellék nevét veszi az alatta keletről folyó Zagyva folyamról, mely előbb kanyargó – de jelenleg 2 év óta szabályozott alakban foly le a keleti részen; s el választja Nógrád Megyét Heves Megyétől. – A falu éjszak keleti részen a kaszálókön látható egy domb „föld vár név alatt” mely állítólag onnét veszi nevezetét hogy valaha vár állott volna rajta, mi a benne rejlő faragott kő darabokból gyanítható; de hogy állott volna valaha rajta vár még a legöregebbek sem emlékeznek reá. – A falu éjszaki részen folyik a Szuha folyama, – mely a falu alsó részen ömlik a Zagyvába, és viz aradáskor a falu egy részét gyakran elöntik. – 5 éve 8 házat döntött szétjel.

A 3^{ik} pontra nézve: A Községnek más elnevezése soha nem volt – csak Zagyva Szántó.

[499a] A 4^{ik} pontra nézve: Legkorábbi említésére Z. Szántónak, a mostani lakosai közül senki sem emlékezik.

Az 5^{ik} pontra nézve: – Magából a falut legelsőben megszállókból; – mi onnét következhet; miszerént a jelenlegi lakosok nagyobb részt Patkó, Oldal, Pisák, Illés, Fekete, Kurucz, Szabó, Misinszki és Rabecz nevet viselnek.

A 6^{ik} pontra nézve: Hagyomány, vagy emlékből a név eredményéről misem tudható a jelenlegi élők között; De Köztudományból állítható, hogy e falu Mellék Nevét a Zagyva folyamról, Szántó nevét pedig onnet nyerhette – hogy nagy pusztát bírván a Kegy Úrtól, igen jól művelték; de még nem csak a pusztát (melynek neve „Selyp” – szorgalmasan szántotta; de még más Uradalmakba is eljártak pénzért vagy más ajánlatokért szántani.

A 7^{ik} pontra nézve: Zagyva Szántó Község hatara róna – kaszálója es legelőjével együtt szántó földjenek minősége általában fekete, kaszálójának és legelőjének egy részt vizenyős. Szántó földjei számlálnak Parti. Pap. Mocsai. ~~Ló~~

Róth lapos, Gyuri, Nagy és Kiss Curia s Temető dűllöket. Kaszállói. Kerek, Irtás. Nadi. Nyárjas és Isten Mezeje dűllöket Erdő, liget, berek – vagy más megemlítendő semmi sincs – Határos éjszokról Gede es Jobbágyi községekkel. Keletről Apcz mező varossal. délről Lőrinczivel. Nyugatról Héhalommal.

Mély tisztelettel maradvan Z. Szántón

Februar hó 27^{en} 864.

Tekéntetes Urasagodnak

alázatos szolgálja
Písák Jósef bíró.⁴⁵⁹

[499b]

Nógrád

Ezen község küldte be legelőször
a helynevi adatokat.⁴⁶⁰

⁴⁵⁹ A 484. és a 485. lap között Vecseklő településnél (kötetünkben l. a 457. oldalon) a következő Zagyvaszántóhoz tartozó, de az archiválás során máshová került megjegyzés található:

Az itt említett Selyp puszta nem Zagyva-Szántó, hanem Lőrinczi faluhoz tartozik.

A helység pecsétjén olvasható: Szántó 1794.

⁴⁶⁰ Ezt a megjegyzést nyilván nem Zagyvaszántó helyneveinek lejegyzője írta a lap hátoldalára, de érdekes adatként fontosnak tartjuk feltüntetni.

[502a]

Jméno.

Obec Zeleňanská v Nográdskej Stolicy ležjaca.

Wkterem čase a gako vznikla obec Zelene, to syce s gistotan neznáme, nebo knihy naše ta do weku starých, na tolik nesahagj: ale nakolik ge gisté, že starodávne národy dle možnosti nejprw nejkrájšj a nejúrodnejšj krage ksvému bydlu vyhledali a obce založili, na tolik se dáwa mysleti že y zeleňanské okolí welmi za dávna oči lidské na se obrátilo a ksobe privábilo; ono ge zagisté nejen rovnými, urodnými rolými, ale y mnohými lankami zaopatrené tak, že se wetšj částka chotáre krásné zelená, odkud' bez pochyby y gméno obcy Zelene pocházý. A Ktomu hora w bljzkostí á potom to weliké dobrodiný božj pro obce, – woda ...⁴⁶¹ wečita, ipel bystrý, který se pri obcy winé a hrkoce, zwlášte pri dobrých mlynech. dnem y nou, toto wšecko, gako též y blízka prjévranská štavice, a zábavne lovený rýb a rakú, činj býdlo toto milým, a pozdvyhgne do radu požehnanejších kragú hornj – uherské zeme.

Zemským pánem wtélo obcy od dávna, byla sláwná panská Familie Tiha-nyi de Ebeczk, která pokommassatii dvanást gruntá vládala, nyni y gedem urbárský, odkaupený –; potom gedem welký grunt a y částku zregálou wládne zemanská familie Boros, – ostatnj wšecko magj, od roku 1848, irečítým právem gazdove á željáři, kterj gsau vširkrej Ev: Augšj. vyznánj. počet obýwatelú, pri biskupské wyzytáci, roku 1805. učinil 349, na tento čas 263. dušj ewangelických; domú predtjm bylo 48. nyni. gsán 51. á predtjm ozdobovala obei túto y cysársko. Kr. počta, gako prostredný štácy mezy Gácsom á Rim: Szoboton, ale počta od hodného času až do Lučenca gest preložená.

[502b]

Zelene gako Filia.

Hned po reformacyi, skrz muže božjho Luthera vykonané to gest hned w šestnáctem stoletj, powstála byla y na Poltáre cyrkew ewangelická, á ktélo cyrkwi gako patrilo Pešké Brezovo, Šoš-Lehota a prjéwrany pustatiny, tak hned a zaroveň s matkau, powstála, gako filia, y obec zeleňanska, a od toho času wzdieky a nepretržené k poltárské cyrkwi prináležela; gako pak či w cýrkevní kasse či w ginem, wšecko práwa požjwala, tak prichráme a fare y wšecká bremená nesla, či byly pláce či práce.

Ztohoto prejdemo na poznamenanje w chotáre hon topografické:

⁴⁶¹ Áthúzott, olvashatatlan szó.

Répás od východnej strane po vyše mostu bývalej hradskej pred pár rokámy, kterj Répás konopiská ge z íplom a z poltárskym chotárom obmezený, pochádza a menuje sa odtiaľ že sa tam dobrá a veliká repa rodila.

Nad piwnice, od polednej strane konopiska, peknow rovinow okrášlenow, predtim nepametné stavený bylo – a pivnica – od toho času sa vola nad piwnice. Tam gest vyštavený y Chrám Zeleňansky, který chrám Welkomožna pani Marya Tihanyi rozem Hodossy 1845^{ho} dne 7. Septbra⁴⁶², který byla darovan Ev: Augšj: vyznáný filii Zeleňanskej.

Valyuška, od Breznického chotára. Na kopaňe pochazajzí od ortoviska kopanjá ortovanich pňov aneb berčiňi. Na Banskú cestu – meno prigali od Cino Bányi – kdež stade bývala hradská cesta, velika po ktorej y počta chodjvala. Ztadeto prejdemo po podhore do familie Borossšovskej od nižnej strany y višnej kde oni vmory a vládateljá jsan.

Dlhjé tále, tjéto orácjé zeme sa preto volajú dlhymi táljami lebo od Banskej cesti po Rovňansku učim naž dlž 441. siáh.

[503a] Do haja koncom zeme, wiše dlhých tálow koncom dohája, meno dostáli od pekného skalniliho kopca haj. Na Rovňanskucestu do jalšovín od polnočnej strany – Mezipotoky – ktorje tu medzi potokom a iplom ležjácjé, panská tabla. Nahagy koncom, pri wišňom mline ležjácjé.

Láz luka od polednej strane chotárna z poltárskym chotárom. pažit luka polya ipla peknow rovinow okrášlena. Walavszka⁴⁶³ luka od polednej strani chylica ku západu. Šimkovska celkom od západu – chotárná z Breznickým a poltárským chotárom, po vyše dediny menugijcý luku Blatina pochádza od blata velikého⁴⁶⁴ byvalého. Višné luku powyše Blatín a tak naboku medzi vodámí Eröska meno dostála, ponevádž sa tam mocne kosy. Richtárka vyše višňiho mlina chotárna z Uhorskym chotárom – meno dostala ktera musela byt richtarovi vmoci ztade⁴⁶⁵ sa vola richtárka. Pasztírka podmlinom ležjca – ktera bola pasztirom dana, odtade sa volá pastírka. Celkom od pólnočnej strany zajarkom luku, této sa preto tak menujicý lebo medzi járký ležjá, a tam je vystavený v dobrom porádku druhý mlin Welkomožního pána Tihanyiho. – Meno donáša za mlinom pridedine kapusnice – poniže dedyni koncom od zahrád počnúc Humnó, krásná zelena rovina. Od Breznickyho chotara hora Krátky brjéžok – pri kterom blízko ležjci Rovňanský bývali kupel stál ajen nyni jméno má, hora, Cerník – cerová hora – i jmeno od ceriny dostála. Stádló, na kterom predtim statok Zádliv od toho času sa menuje. – Nad Szalašom

⁴⁶² Rövidítés: *Septembra* 'szeptemberben'.

⁴⁶³ Javított szó.

⁴⁶⁴ Javított szó.

⁴⁶⁵ Javított szó (eredetileg: *ztate*).

Zelene

stráňa celkom od polnočnej a od západnej straný ležj celá hora o ktorej sa nezná dokumentne pneukázat' skade meno dostála.

Danwo v Zelenom 18^{ho} Martz: 1864. roku.

Michael Paulik ...⁴⁶⁶
notár.

priprítomnosti predsta-
veních obcý.

⁴⁶⁶ Olvashatatlan szó.

[504a]

Zsély.

Zsély falu Ns Nógrad Vármegye Kékkeői Szolgabírói járásában, a Balassa Gyarmathról Kékkeő felé vezető kies völgyben, a' Kürtös nevezetű patak mellett, BGyarmathról egy órányira, régi időkben Zsély Dorcsánynak neveztetett, minthogy ezen falu, a' mái napon is Dorcsánynak nevezett dülő' 's hegynek oldalában feküdt, hol a' régi falucska templom' romjai még 1846^{ban} láthatók voltak; Mikor helyeztetett az imént említett hegyoldalról a mostani helyére a' völgybe nem tudhatni; de hogy ezen áthelyezésnek 1670 előtt kellett törtennie, világos azon okmányból, mellynek erejénél Gróf Balassa Imre 1670^{ben} September 17^{kén} Zsély falut, 300 ezüst tallérért zálogba adta Czajbert Jánosnak és ennek neje Komáromy Katalinnak, ezen okmányban Zsély faluja, már egyedül Zsélynek nevezetik 's Dorcsány mint külön pusztá említetik, melly véle együtt elzálogosítatott. – Később Gr. Balassa Imre Felség árulási vád alá esvén 1680^{ben} Majláth Miklós kir. fiscus Zsélyt kiváltotta 's 1690^{ig} a' Kir Kamara engedélyével Horvath Endre birtokában volt, kitől fent nevezett évben Gr. Kóhary János birtokába esett, míglen 1699^{ben} a' Király által Gróf Zichy Istványnak adományoztatott a' mostani Divényi Uradalom 's így kiváltás útján Zsély is Gróf Zichy István kezére került, 's ezen Grofi ágazatnak birtoka volt egész 1773^{ig} melly évben Gróf Zichy Ferentz Györi püspök, ki Zsélyben a' Grófi Kástélyt építette, 's Zsélyt mint a' Szklabonyai Plébániához tartozó filialist 1771^{ben} plebániává emelte, mint Gróf Zichy Istványnak utolsó ivadéka Zsélyt a' Di[504b]vényi Uradalommal egyetemben Senioratúsá, vagy is az özves Grófi Zichy család birtokává emelte 's hagyományozta; azolta Zsély a' Grófi Zichy Család legöregebbjének birtoka. 1863^{ban} megtagosítatott. Nevezetes sok bőven termű rétjeiről. Szőlő hegyein felséges bor terem, melynek 1857^{ben} termelt akóját a' helybeli Plébános 1861^{ben} 20 fr. ó é eladta. 1863^{ban} e' falu porrá égett Augusztus hava 17^{kén}. Nevezetes még Zsély a' falutól egy kis negyed órányira fekvő ásvány vizéről 's fürdőjéről, mellynek vize, vas, kén 's magnetián kívül jódot is tartalmaz, 's leginkább a Scrophulusok gyógyítására nagy erővel bír. Ezen földő a' köznép által – "Sós ár"nak elneveztetett, melly elnevezésre alkalmasint a' Szauteur féle hasonbér-lők adtak okot, az oda leginkább ünnep napokon számosan gyülekező vendégek kirebelise miatt. Zsélyt lakja 818 katolikus, 11. Lutheranus, 1. Kalvinista, Magyar nép és 12 Zsidó. – Határos Nagy Kér, Varbó, Szelestyény, Zahora Batorfalú, Szklabonya, Peszerény és Óvárral.

Zsély 30^{ik} Május 1864

Perkinko Antal sk
Zsélyi Esperes Plébános.

Helységnévmutató és -azonosító

Ebben a mutatóban az 1860-as évektől napjainkig terjedő időszakban használt magyar és szlovák nyelvű megfelelőik alapján adjuk meg a Pesty-korabeli Nógrád megye városainak, falvainak, külterületi lakott helyeinek neveit. Mutatónk alapját egy 1861-es megyei összeírás (Községi előljárók név szerinti kimutatása, jelzete: HU-MNL-NVL IV. 251. 2205/1862, 673/1863, 185/1864, 287/1864, 2074/1864. – Nógrád Vármegye Császári Királyi Biztosának iratai) mint a legteljesebb és legpontosabb korabeli kimutatás képezi, amelyből felvettük – függetlenül attól, hogy van-e róluk önálló jelentés, vagy hogy szerepel-e Pesty gyűjteményében más helységek leírásánál – a benne szereplő összes Nógrád megyei települést és pusztát akkor is, ha azok hivatalos neve változatlan maradt az idők folyamán. A települések ma használatos magyar nevének szócikkében egyúttal a helységek egyesüléséről, kiválásáról, névváltozásairól szóló információkat is közlünk. Szintén itt, a települések ma használatos magyar nevének szócikkében soroljuk fel helységhez tartozó vagy tartozott pusztákat, a hozzájuk csatolt, velük egyesített falvakat.

Az azonosítást Cs. Sebestyén Kálmán–Szvircsek Ferenc „Nógrád megye történelmi helységnévtára 1850–1970” (Museumi Értekező 7. Nógrád Megyei Múzeumok Igazgatósága, Salgótarján, 1989), Galcsik Zolt „Nógrád megye közigazgatási és területi változásai (1872–2005)” (Adatok, források és tanulmányok a Nógrád megyei levéltárból 47. Nógrád Megyei Levéltár, Salgótarján, 2005) és Lelkes György „Magyar helységnév-azonosító szótár” (Argumentum Kiadó–KSH Könyvtár, Budapest, 2011) című műve alapján végeztük el. Sokban támaszkodtunk a Velemjáró településtárára is (<https://velemjaro.sk/telepulestar/>).

A mutatóban a Pesty korában, 1864 táján használt magyar nevek félkövér, az ezeknél újabb magyar nevek dőlt, a szlovák nevek pedig álló betűs szedéssel szerepelnek. Amennyiben az adott településről készült leírás Pesty Frigyes gyűjteményébe, ezen helységek nevét félkövér dőlt betűvel szedtük. Ez utóbbi név alapján kereshetik meg a tartalomjegyzékben a településről készült és kötetünkben közzétett jelentést. A ma Szlovákiához tartozó egykori Nógrád vármegyei települések hivatalos szlovák nevét a mai magyar nevüket címszóként megadó szócikkekben „szl.” jelzet után találhatják meg.

Galcsik Zolt–Kis Tamás

Ábelfalva → **Abelova** (1905–1918 *Ábelfalva*, 1918–1927: Ábelová, Jabelová, 1927–1948 Abelová, 1948– Ábelová; szl. Ábelová)

→ **Madačska** (ma *Ábelfalva* település-része, 1905–1918 *Madácsi*, 1918– Madačka; szl. Madačka)

→ **Nedelistye** (ma *Ábelfalva* település-része, 1905–1918 *Nederes*, 1918– Nedelište; szl. Nedelište)

• **Osztrovszki** (*Abelova* pusztája)

Abelova (l. *Ábelfalva*)

Ábelová → **Abelova; Madačska**,

Nedelistye (l. *Ábelfalva*)

Agárd (l. *Ősagárd*)

Alsóbábi (*Terbeléd* pusztája)

Alsóbodony = **Nagybodony** (*Kétbodony* néven 1903-ban egyesítették *Felsőbodony*-nyal, l. *Kétbodony*)

Alsóbzova (szl. Dolná Bzová; 1872 táján *Bzova* néven egyesült **Felsőbzová**-val, l. *Bzova*)

Alsóesztergály → **Alsóesztergály** (1918–1927 Dolné Strháre, 1927–1948 Dolné Strháry, 1948– Dolné Strháre; szl. Dolné Strháre)

- **Kapronca** (*Alsóesztergály* pusztája)
- **Szelc** (ma *Alsóesztergály* település-része, 1905–1918 *Erdőszele*, 1918–Selce; szl. Selce)

Alsógaráb = **Pusztagaráb** (*Rónya* pusztája, l. *Ipolyróna*)

Alsóludány (1894-ben *Nógrádludány* néven egyesítették *Felsőludány*-nyal, l. *Ludányhalászi*)

Alsópálfalva (l. *Salgótarján*)

Alsópetény → **Alsópetény**

- **Hajdúárok** (*Alsópetény* pusztája)
- **Stajerka** (*Alsópetény* pusztája)

Alsópolyánka (*Málnapataka* pusztája, l. *Málnapatak*)

Alsósáp (1927-ben egyesült *Felsősáp*-pal, l. *Nógrádsáp*)

Alsószátok (puszta volt, *Szátok* néven egyesült **Felsőszátok**-kal)

Alsószécsénke (1905-ben *Szécsénke* néven egyesítették *Felsőszécsénké*-vel, l. *Szécsénke*)

Alsósztrégova → **Alsósztrégova** (1918–Dolná Strehová; szl. Dolná Strehová)

- **Óhuta** (később **Divényhuta**, *Alsósztrégova* pusztája)
- **Háj** (*Alsósztrégova* pusztája)

Alsótáb (l. *Varsány*)

Alsótiszovnyik (l. *Felsőtisztás*)

Alsótisztás = **Alsótiszovnyik** (szl. Dolný Tisovník; l. *Felsőtisztás*)

Alsótold → **Alsótold**

Alsózellő → **Kiszellő** (1905–1918 *Alsózellő*, 1918–Malé Zlievce; szl. Malé Zlievce)

Andrásfalva (l. *Salgótarján*)

Apátfalva = **Losoncapátfalva** (l. *Losonc*)

Apáti (*Szécsényhalászi* pusztája, l. *Ludányhalászi*)

Baglyasajla (l. *Salgótarján*)

Bágyon (l. *Kisbágyon*)

Bakó (l. *Csesztve*)

Baksaháza (*Lapujtő* pusztája, l. *Karancslapujtő*)

Balassagyarmat → **Balassagyarmat**

- **Riba** (1905–1973 *Ipolyszög*, 1973–2006 *Balassagyarmat* (egyesítették), 2006–*Ipolyszög*)
- **Patvarc** (1973–1992 között *Balassagyarmat* településrésze volt)
- **Tótygyarmat** (*Tótygyarmat* mint önálló település 1920-ban keletkezett *Balassagyarmat*-nak az Ipolytól északra eső, 1918-ban elcsatolt részéből. 1938-ban visszakérült Magyarországhoz, 1939-től 1945-ig pedig újra *Balassagyarmat* része volt, ekkor önállóságát elvesztette. 1945-től Csehszlovákiában ismét önálló település: 1920–1938, Slovenské Ďarmoty; 1938–1939 *Tótygyarmat*, 1939–1945 *Balassagyarmat*, 1945–Slovenské Ďarmoty; szl. Slovenské Ďarmoty)

Balázova Huta → **Balázshuta** (l. *Felsőtisztás*)

Balázshuta (l. *Felsőtisztás*)

Bánk → **Bánk** (1984–1991 *Rétság*: egyesítették *Rétság*-gal, 1991-ben *Bánk* néven kivált az egyesülésből)

Bárna → **Bárna**

Bátonyterenye (a település 1984-ben jött létre *Kisterenye*, *Szűpatak* és *Nagybátony* (a hozzá csatolt *Maconkával*) községek egyesítésével)

- **Kisterenne** (1905–1983 *Kisterenye*)
- **Szűpatak** (–1983 *Szűpatak*)

Becske → **Becske**

Bedevölgy (*Megyer* pusztája, l. *Nógrádmegyer*)

Benczúrfalva → **Dolyán** (l. *Szécsény*)

Bér = **Bér**

- **Csobánka** (ma *Bér*-hez tartozó puszta)

Bercel → **Bercel**

- **Fogács** (*Bercel* pusztája)
- **Kisbercel** (*Bercel* pusztája)
- **Ordas** (1864-ben önálló település, 1873-ban már *Bercel*-hez tartozott)

Berény (*Diósjenő* pusztája)

Berkenye → **Berkenye**

- **Udvarhely** (*Berkenye* pusztája)

Berki → **Pusztaberki**

Berzence (l. *Ipolyberzence*)

Biskupice → **Fülekpüspöki**

Bisztricska (l. *Ozdin*)

Bocsár (*Lapujtő* pusztája, l. *Karancslapujtő*)

Bocsárlapujtő (l. *Karancslapujtő*)

Bokor → **Bokor**

Bolgárom → **Bolgárom** (1918–1927
Bolgáry, 1927–1938 Bulhary, 1938–
1945 *Bolgárom*, 1945– Bulhary;
szl. Bulhary)

Bolgáry → **Bolgárom**

Boľkovce → **Ipolybolyk** (l. *Bolyk*)

Bolyk → **Ipolybolyk** (1905–1918 *Bolyk*,
1918–1938 Boľkovce, 1938–1945 *Bolyk*,
1945–Boľkovce; szl. Boľkovce)

Borosznok → **Borosznok** (1918– Brusník;
szl. Brusník)

Borsosberény = **Borsosberinke** (1905–
Borsosberény)

- **Szomolya** (*Borsosberinke* pusztája)

Borsosberinke (l. *Borsosberény*)

Bozita → **Bozita** (*Perse* pusztája volt;
Bozita 1937-ben lett önálló település,
1939-ben, a Magyarországhoz való visz-
zatérése után viszont ismét Perse köz-
séghez csatolták. Az akkor már megint
Csehszlovákiához tartozó *Bozita* 1957-
től újból lett önálló; 1918–1939 Buzitka,
1939–1945 *Bozita*, 1945– Buzitka;
szl. Buzitka)

Breznička → **Berzence** (l. *Ipolyberzence*)

Brusník → **Borosznok**

Bucsony (*Sávoly* pusztája, l. *Füleksávoly*)

Budalehota (l. *Budaszállás*)

Budaszállás = **Budalehota** (1905–1918
Budaszállás, 1918– Budiná;
szl. Budiná)

Budiná = **Budalehota** (l. *Budaszállás*)

Buják → **Buják**

- **Hényel** (1889 *Hényelpusztá*-t mint

közigazgatásilag *Buják* községhez csatolt
pusztát önálló pusztának nyilvánították)

- **Kisbokor** (*Buják* pusztája)

Bulhary → **Bolgárom**

Bušince → **Bussa**

Bussa → **Bussa** (1918–1938 Bušince,
1938–1945 *Bussa*, 1945– Bušince;
szl. Bušince)

Buzitka → **Bozita**

Bystrička → **Bisztricska** (l. *Ozdin*)

Bzova (1872–1895 *Bzova*; 1895-ben *Bzo*-
va kérvényezte önállóságának megszün-
tetését és határának *Dobrocs* (ma:
Dabar), *Divényoroszi* és *Vámosfalva*
községek határába való bekebelezését)

Čakanovce → **Csákányháza**

Čeláre → **Csalár**

Cered → **Cered**

Červeňany → **Veres**

České Brezovo → **Csehbrezó**
(l. *Csehberek*)

Chrťany → **Tóthartyán** (l. *Hartyán*)

Cinobaňa → **Szinóbánya**

Cinóbánya → **Szinóbánya**

Csákánka (*Málnapataka* pusztája,
l. *Málnapatak*)

Csákányháza → **Csákányháza** (1918–
1927 Čakanová, 1927–1938 Čakanovce,
1938–1945 *Csákányháza*, 1945–
Čakanovce; szl. Čakanovce)

- **Galamba** (*Csákányháza* pusztája)

- **Rátka** (*Csákányháza* pusztája)

Csalányos = **Zsihlava** (**Zselenyék**,
Zselenyik, **Zsihlavnyik**, **Zsihlewnyik**)
(ma *Nógrádszentpéter* településrésze;
1872–1905 **Zsihlava**, 1905–1918
Csalányos, 1918–Žihľava; szl. Žihľava)

- **Vád** (**Zsihlavnyik** pusztája)

Csalár → **Csalár** (1918–1927 Čeláre,
1927–1938 Čeláry, 1938–1945 *Csalár*,
1945–1973 Čeláry, 1973– Čeláre;
szl. Čeláre)

- **Ipolykürt** (*Csalár* pusztája)

Csécse → **Csécse**

- **Rózsásalmás** (*Csécse* pusztája)

Csehberek → **Csehbrezó** (1905–1918

Csehberek, 1918– České Brezovo;
szl. České Brezovo)

- **Zlatná** (*Csehbrezó* pusztája)
- **Szalajka** (*Csehbrezó* pusztája)

Csehbrezó (l. *Csehberek*)

Cseke (*Rád* pusztája)

Cselőte (*Kosd* pusztája)

Csengerháza (*Mátraverebély* pusztája volt, a község önállósága 1883-ban megszűnt, területileg és közigazgatásilag *Mátraverebély* községhez csatolták, 1940-ben Heves megyéhez került)

Cserbéc (*Megyer* pusztája, l. *Nógrád-megyer*)

Cserháthaláp (*Kishaláp* és *Nagyhaláp* községek egyesítése után: 1876–1905 *Haláp*, 1905– *Cserháthaláp*)

- **Kishaláp**
- **Nagyhaláp**

Cserhátsurány → **Surány** (1905–
Cserhátsurány)

- **Csór** (ma *Cserhátsurány*-hoz tartozó puszta)

Cserhátszentiván → **Szentivány** (1901–1905 *Szentiván*, 1905– *Cserhátszentiván*)
→ **Csontfalu** (*Szentivány*, majd *Szőllős* pusztája volt, területe ma *Pásztó*-hoz tartozik)

- **Nádasd** (*Szentivány* pusztája)

Csernik (*Zagyva* pusztája)

Csesztve → **Csesztve**

- **Bakó** (*Csesztve* pusztája, 1922-ben egyesítették *Csesztve*-vel)
- **Szalátnya** (**Bakó** pusztája)

Csikor (*Nándor* pusztája, l. *Magyar-nándor*)

Csitár → **Csitár**

- **Gárdony** (ma *Nógrádgárdony* néven *Csitár* különálló településrésze)

Csobánka (l. *Csobánkapusztá*)

Csobánkapusztá = **Csobánka** (ma *Bér*-hez tartozó pusztá)

Csókás (*Andrásfalva* pusztája, l. *Salgó-tarján*)

Csontfalu (*Szentivány*, majd *Szőllős* pusztája volt, területe ma *Pásztó*-hoz tartozik)

Csór (ma *Cserhátsurány*-hoz tartozó pusztá)

Dabar → **Dobrocs** (1905–1918 *Dabar*, 1918– Dobroč; szl. Dobroč)

- **Bzova** (1895-ben *Bzova* kérvényezte önállóságának megszüntetését és határának *Dobrocs* (ma: *Dabar*), *Divényoroszi* és *Vámosfalva* községek határába való bekebelezését)

Daróc (*Kálló* pusztája)

Darvaska (*Nagykürtös* pusztája)

Debercsény = **Debercsény**

Dejtár → **Dejtár**

Demecser (*Rapp* pusztája)

Denesikova (*Kistugár* pusztája, l. *Tugár*)

Dengeleg (l. *Egyházasdengeleg*)

Dennek (*Tereske* pusztája)

Diós (*Rimóc* pusztája)

Diósjenő → **Diósjenő**

- **Berény** (**Diósjenő** pusztája)

Divény → **Divény** (1881–1883 *Diviny*, 1883–1918 *Divény*, 1918–1927 *Divín*, 1927– *Divín*; szl. *Divín*)

- **Háj** (**Divény** pusztája)
- **Tomanova** (*Tomanova* (közigazgatásilag *Divény*-hez tartozó pusztá)

Divényhuta → **Óhuta** (*Alsósztrégova* pusztája volt; –1905 *Óhuta*, 1905–1918 *Divényhuta*, 1918– *Stará Huta*; szl. *Stará Huta*)

Divényoroszi → **Divényoroszi** (1918–1927 *Trhanová*, 1927– *Podkriváň*; szl. *Podkriváň*)

- **Bzova** (1895-ben *Bzova* kérvényezte önállóságának megszüntetését és határának *Dobrocs* (ma: *Dabar*), *Divényoroszi* és *Vámosfalva* községek határába való bekebelezését)

- **Hlubocsek** (**Divényoroszi** pusztája)

Divín → **Divény**

Diviny → **Divény**

Dobriputok (*Málnapataka* pusztája, l. *Málnapatak*)

Dobroč → **Dobrocs** (l. *Dabar*)
Dobrocs (l. *Dabar*)
Dolány → **Dolyán** (l. *Szécsény*)
Dolná Bzová → **Alsóbbzova** (l. *Bzova*)
Dolná Strehová → **Alsósztrégova**
Dolné Strháre → **Alsóesztergály; Szelc**
(l. *Alsóesztergály*)
Dolný Tisovnik = **Alsótiszovnyik**
(l. *Felsőtisztás*)
Dolyán (l. *Szécsény*)
Drahi (*Trázs* pusztája)
Duzmagéc (*Nagygéc* pusztája volt,
l. *Magyargéc*)
Ebeck = **Ebeck** (1918–1927 Obeckovo,
Ebeckov, 1927– Obeckov;
szl. Obeckov)
Ecseg → **Ecseg**
Ecset (l. *Kisecset*)
Egyházasdengeleg → **Dengeleg** (1905–
Egyházasdengeleg)
Egyházasgerge (*Kisgerge* és *Liptagerge*
egyesítésével jött létre 1936-ban)
→ **Kisgerge**
→ **Liptagerge**
• **Forró** (*Liptagerge* pusztája)
Endrefalva → **Endrefalva** (1872–1883
Endréfalva, 1883– Endrefalva)
Erdőkürt → **Erdőkürt**
• **Morgós** (*Erdőkürt* pusztája)
Erdőszele → **Szelc** (l. *Alsóesztergály*)
Erdőtarcsa → **Erdőtarcsa**
Érsekvadkert → **Vadkert** (1905–
Érsekvadkert)
• **Lőrinci** (*Vadkert* pusztája)
Érűfalva = **Zavada** (1872–1905 Závoda,
1905–1918 Érűfalva, 1918– Závoda;
szl. Závada)
Etes → **Etes** (1881–1901 *Ettes*, 1901–
Etes)
• **Mikótelek** (*Etes* pusztája)
• **Kotrocó** (*Etes* pusztája)
Etfefalva → **Turicska** (1905–1918
Etfefalva, 1918– Turičky; szl. Turičky)
Fábiánka (*Losonctugár* pusztája volt)
Farkasalmás (*Szécsény* pusztája)

Felfalu (l. *Szécsényfelfalu*)
Felsőbábi (*Terbeléd* pusztája)
Felsőbodony = **Pusztabodony** (1903-ban
Kétbodony néven egyesítették
Alsóbodony-nyal, l. *Kétbodony*)
Felsőbzova (szl. Horná Bzová; 1872 táján
Bzova néven egyesült **Alsóbbzová**-val,
l. *Bzova*)
Felsőesztergály → **Felsőesztergály**
(1918–1927 Horné Strháre, 1927–1948
Horné Strháry, 1948– Horné Strháre;
szl. Horné Strháre)
Felsőludány (1872–1894 *Felsőludány*,
1894-ben *Nógrádludány* néven egyesí-
tették *Alsóludány*-nyal, l. *Ludány-
halászi*)
Felsőpálfalva (l. *Salgótarján*)
Felsőpenc (l. *Penc*)
Felsőpetény → **Felsőpetény**
Felsőpolyánka (l. *Málnapatak*)
Felsősap (1927-ben egyesült *Alsósáp*-pal,
l. *Nógrádsáp*)
Felsőszátok (puszta volt, *Szátok* néven
egyesült *Alsószátok*-kal)
Felsőszécsénke (1905-ben *Szécsénke* né-
ven egyesítették *Alsószécsénké*-vel,
l. *Szécsénke*)
Felsőszécsényke → **Felsőszécsénke**
(l. *Szécsénke*)
Felsősztrégova → **Felsősztrégova** (1918–
Horná Strehová; szl. Horná Strehová)
Felsőtáb (puszta, l. *Varsány*)
Felsőtisovnyik (l. *Felsőtisztás*)
Felsőtisztás → **Felsőtisovnyik** (1905–
1918 *Felsőtisztás*, 1918– Horný
Tisovnik; szl. Horný Tisovnik)
→ **Balázshuta** (–1892 *Balázshuta*;
szl. Balázova Huta; 1892-től
Felsőtisovnyik településrésze)
• **Alsótiszovnyik** (*Felsőtisovnyik* telepü-
lésrésze, 1905–1918 *Alsótisztás*, 1918–
Dolný Tisovnik, szl. Dolný Tisovnik)
Felsőtold → **Felsőtold**
Felsőzellő → **Nagyzellő** (1905–1918
Felsőzellő, 1918–1939 Vel'ké Zlievce,

- 1939–1945 *Felsőzellő*, 1945– Vel'ké Zlievce; szl. Vel'ké Zlievce)
- Fiľakovo → **Fülek**
- Fiľakovské Kľačany → **Fülekkelecsény** (l. *Fülekkovácsi*)
- Fiľakovské Kováče → **Fülekkovácsi; Fülekkelecsény, Kurtány** (l. *Fülekkovácsi*)
- Fogács** (*Bercel* pusztája)
- Forrás** (*Zsély* pusztája)
- Forró** (*Liptagerge* pusztája, l. *Egyházasgerge*)
- Fülek* → **Fülek** (1918–1938 Fiľakovo, 1938–1945 *Fülek*, 1945– Fiľakovo; szl. Fiľakovo)
- **Szentfalvai-szőlőhegy** (*Fülek* pusztája)
- Fülekkelecsény** (1942-ben egyesült *Fülekkovácsi*-val, l. ott)
- Fülekkovácsi* → **Fülekkovácsi** (1918–1927 Kováčovce, 1927–1938 Fiľakovské Kováče, 1938–1945 *Fülekkovácsi*, 1945– Fiľakovské Kováče; szl. Fiľakovské Kováče)
- → **Fülekkelecsény** (1918–1938 Fiľakovské Kľačany, 1938–1942 *Fülekkelecsény*, 1945– Fiľakovské Kľačany; szl. Fiľakovské Kľačany. 1942-ben *Fülekkelecsény* egyesült *Fülekkovácsi*-val)
 - → **Kurtány** (*Fülekkovácsi*-hoz tartozó puszta; szl. Kurtán)
- Fülekpilis* → **Pilis** (1905–1918 *Fülekpilis*, 1918–1927 Piliš, 1927–1938 Pleš, 1938–1945 *Fülekpilis*, 1945– Pleš; szl. Pleš)
- **Kisromhány** (*Pilis* pusztája)
 - **Nagyromhány** (*Pilis* pusztája)
- Fülekpüspöki* → **Fülekpüspöki** (1918–1927 Pišpeky, 1927–1938 Biskupice, 1938–1945 *Fülekpüspöki*, 1945– Biskupice; szl. Biskupice)
- Füleksávoly* → **Sávoly** (1905–1918 *Füleksávoly*, 1918–1927 Šavol', 1927–1938 Šavol', 1938–1945 *Füleksávoly*, 1945– Šavol'; szl. Šavol')
- **Bucsony** (*Sávoly* pusztája)
- Fűrész* → **Fűrész** (1918– Píla; szl. Píla)
- Gács* → **Gács** (1918–1938 Halič, 1938–1945 *Gács*, 1945– Halič; szl. Halič)
- **Sztraszkaerdő** (*Gács* pusztája)
- Gácsfalu* → **Gácsfalva** (1872–1918 *Gácsfalu* 1918: Stará Halič; szl. Stará Halič)
- Gácsfalva** (l. *Gácsfalu*)
- Gácslápós* → **Lupocs** (1905–1918 *Gácslápós*, 1918: Lupoč; szl. Lupoč)
- Gácslehota** (l. *Gácsliget*)
- Gácsliget* → **Gácslehota** (1905–1918 *Gácsliget*, 1918–1927 L'ahotka; szl. Lehôtka)
- Gácsprága* → **Prága** (1905–1918 *Gácsprága*, 1918– Praha; szl. Praha)
- Galábocs* → **Galábocs** (1918–1938 Galabušovce, 1938–1945 *Galábocs*, 1945– Galabušovce; szl. Glabušovce)
- Galamba** (*Csákányháza* pusztája)
- Galgaguta* → **Guta** (1905– *Galgaguta*)
- Galsa** (l. *Ipolygalsa*)
- Garáb* → **Garáb**
- Garáb** = **Alsógaráb** = **Pusztagaráb**
- Gárdony** (ma *Nógrádgárdony* néven *Csitár* különálló településrésze)
- Géc* → **Nagygéc** és pusztái (l. *Magyargéc*)
- Gécpusztá** → **Pusztagéc** (**Nagygéc** pusztája volt, l. *Magyargéc*)
- Gergelyfalva* → **Gergelyfalva** (1872–1881 *Gergelyfalu*, 1881–1918 *Gergelyfalva*, 1918–1927 Vieska, 1927–Gregorova Vieska; szl. Gregorova Vieska)
- Galabušovce → **Galábocs**
- Gregorova Vieska → **Gergelyfalva**
- Guta** (l. *Galgaguta*)
- Gyurtyános** (*Karancsapátfalva* pusztája, l. *Karancslapujtő*)
- Hadászó** (*Kishartyán* pusztája)
- Háj** (*Alsósztrégova* pusztája)
- Háj** (*Divény* pusztája)
- Háj** (*Szentpéter* pusztája, l. *Nógrádszentpéter*; Pesty *Alsóesztergály*-nál, az 1863-as Helységnévtár *Felsőesztergály* pusztájaként adatolja)

Hajdúárok (*Alsópetény* pusztája)
Haláp (l. Cserháthaláp) → **Kishaláp**,
Nagyhaláp
Halászi → **Szécsényhalászi** (l. *Ludányhalászi*)
Halič → **Gács**
Haraszi (*Herencsény* pusztája)
Hartyán → **Tóthartyán** (1872–1905:
Tóthartyán, 1905–1918: *Hartyán*,
 1918– *Chrťany*; szl. *Chrťany*)
 • **Hartyánka** (*Tóthartyán* pusztája)
Hartyánka (*Tóthartyán* pusztája,
 l. *Hartyán*)
Héhalom → **Héhalom** (1982-ben
Héhalom és *Palotás* községeket egyesít-
 tették: 1982–1989 *Palotáshalom*, 1990-
 ben *Palotáshalom* megszűnt, *Héhalom*
 és *Palotás* községek önállóak lettek)
Hényel (*Buják* pusztája)
Hényelpusztá → **Hényel** (l. *Buják*)
Heréd → **Heréd** (1950-ben Heves megyé-
 hez csatolták)
 → **Sáp** (*Heréd* pusztája)
Herencsény → **Herencsény**
 • **Haraszi** (*Herencsény* pusztája)
 • **Liskó** (*Herencsény* pusztája)
Hidegkút (l. *Medveshidegkút*)
Hihalom → **Héhalom**
Hlubocsek (*Divényoroszi* pusztája)
Holiša → **Galsa** (l. *Ipolygalsa*)
Hollókő → **Hollókő**
 • **Kozsicska** (*Hollókő* pusztája)
Homokterenne (l. *Mátraterenye*)
Homokterenye → **Homokterenne** (1984-
 ben *Homokterenyé-t*, *Mátranovák-ot* és
Nádújfalu-t *Mátraterenye* néven egyesít-
 tették; l. ott)
Horná Bzová = **Felsőbzova** (l. *Bzova*)
Horná Strehová → **Felsőstregova**
Horné Strháre → **Felsőesztergály**
Horný Tisovnik → **Felsőtisovnyik**;
Balázshuta (l. *Felsőtisztás*)
Horpács = **Horpács**
Hrabovo → **Kálnógaráb** (l. *Kálnó*)
Hradište → **Hradistya** (l. *Várkút*)

Hradistya (l. *Várkút*)
Hugyag → **Hugyag**
Iliny → **Iliny**
Inászó (*Zagyva* pusztája)
Ipel' = **Ipoly** (l. *Málnapatak*)
Ipoly (*Málnapataka* pusztája,
 l. *Málnapatak*; szl. *Ipel'*)
Ipolyberzence → **Berzence** (1905–1918
Ipolyberzence, 1918– *Breznička*;
 szl. *Breznička*)
Ipolybeszterce → **Bisztricska** (l. *Ozdin*)
Ipolybolyk (l. *Bolyk*)
Ipolygalsa → **Galsa** (1905–1918
Ipolygalsa, 1918–1938 *Galša*, 1938–
 1945 *Ipolygalsa*, 1945–1948 *Galša*,
 1948– *Holiša*; szl. *Holiša*)
Ipolykér (1905–1918 *Ipolykér*, 1918–1938
Kiarov, 1938–1945 *Ipolykér*, 1945–
Kiarov; szl. *Kiarov*)
Ipolykér,
 → **Ipolykiskér** (1872–1905 *Kiskér*)
 → **Ipolynagykér** (1872–1905 *Nagykér*)
Ipolykiskér (egyesült *Ipolynagykér*-rel,
 l. *Ipolykér*)
Ipolykürt (*Csalár* pusztája)
Ipolymagyari → **Uhorszka** (1905–1918
Ipolymagyari, 1918–1927 *Uhorsko*,
 1927 *Uhorské*; szl. *Uhorské*)
Ipolynagykér (egyesült *Ipolykiskér*-rel,
 l. *Ipolykér*)
Ipolynyitra → **Ipolynyitra** (1918–1938
Nitra, 1938–1945 *Ipolynyitra*, 1945–
 1948 *Nitra*, 1948– *Nitra nad Ipľom*;
 szl. *Nitra nad Ipľom*)
Ipolyróna → **Rónya** (1905–1918
Ipolyróna, 1918– *Rovňany*;
 szl. *Rovňany*)
 • **Alsógaráb** = **Pusztagaráb** (**Rónya**
 pusztája)
Ipolyszele → **Zelene** (l. *Poltár*)
Ipolyszög → **Riba** (1905–1973 *Ipolyszög*,
 1973-ban egyesítették *Balassagyarmat*-
 tal, 2006-ban *Ipolyszög* néven ismét
 önálló lett)
Ipolytarnóc → **Tarnóc** (1905– *Ipolytarnóc*)

Ipolyvarbó → **Varbó** (1905–1918
Ipolyvarbó, 1918–1938 Vrbovka, 1938–
1945 *Ipolyvarbó*, 1945– Vrbovka;
szl. Vrbovka)

Jásztelek = **Jásztelek** (1892 után egyesí-
tették *Rétság*-gal, Pestynél *Nagyorosi*
kiegészítő részeként említik)

Jelšovec → **Jelsőc**

Jelsőc → **Jelsőc** (1918–1938 Jelšovec,
1938–1945 *Jelsőc*, 1945– Jelšovec;
szl. Jelšovec)

Jobbágyi → **Jobbágyi**

Kalinovo → **Kálnó; Kálnógaráb** (l. Kálnó)

Kálló → **Kálló**

- **Daróc** (*Kálló* pusztája)
- **Magyalos** (*Kálló* pusztája)

Kálnó → **Kálnó** (1918– Kalinovo;
szl. Kalinovo)

→ **Kálnógaráb** (1872–1881 *Kálnó és
Garáb*, 1881–1918 *Kálnógaráb*, 1918–
Hrabovo; szl. Hrabovo, 1950-ben
Kálnó-hoz csatolták)

- **Petrigaráb** = **Pusztagaráb**
(*Kálnógaráb* pusztája)

Kálnógaráb (l. Kálnó)

Kalonda → **Kalonda** (1918–1938
Kalonda, 1938–1945 *Kalonda*, 1945–
Kalonda; szl. Kalonda)

- **Kiskalonda** (*Kalonda* pusztája)

Kalonda → **Kalonda**

Kancsa (*Nagyliberce* pusztája)

Kaparó (*Vizslás* pusztája)

Kapronca (*Alsóesztergály* pusztája)

Karancsalja → **Karancsalja**

Karancsapátfalva (l. *Karancslapujtő*)

Karancsberény → **Karancsberény**

- **Kisaranyi** (*Karancsberény* pusztája)
- **Nagyaranyi** (*Karancsberény* pusztája)

Karancskeszzi → **Karancskeszzi**

- **Kutas** (*Karancskeszzi* pusztája)

Karancslapujtő (1927-ben jött létre

Karancsapátfalva és *Lapujtő* közsé-
gek egyesítésével: 1927–1956

Bocsárlapujtő, 1956– *Karancslapujtő*)

→ **Karancsapátfalva**

- **Gyurtyános** (*Karancsapátfalva*
pusztája)

→ **Lapujtő**

- **Baksaháza** (*Lapujtő* pusztája)

- **Bocsár** (*Lapujtő* pusztája)

- **Kiskotrocó** (*Lapujtő* pusztája)

Karancsság = **Karancsság**

Karpegéc → **Kisgéc** = **Pusztakiskarpigéc**
= **Karpigéc** (*Nagygéc* pusztája,

l. *Magyargéc*)

Katalin(a) = **Pusztakatalin** (*Szendehely*
pusztája)

Kazár → **Kazár**

- **Szörös** (*Kazár* pusztája)

Kékkő → **Kékkő** (1918– Modrý Kameň;
szl. Modrý Kameň)

Kelecsény(pusztá) = **Kiskelecsény** (*Nán-
dor* pusztája, l. *Magyarnándor*)

Kerekkrét (*Sípek* pusztája, l. *Nógrádsípek*)

Keszeg → **Keszeg**

Kétbodony (*Alsóbodony* és *Felsőbodony*
egyesítésével jött létre, 1903–1981

Kétbodony, 1981-ben *Romhány* község-
hez csatolták: 1981–1993 *Romhány*,
1993 óta újra önálló: 1993– *Kétbodony*)

→ **Alsóbodony** = **Nagybodony**

- **Felsőbodony** = **Pusztabodony**

Kétkeresztúr

1881–1901: *Kis- és Nagy-Keresztúr*,

1901–1905: *Keresztúr*, 1905–1918:

Kétkeresztúr, 1918–1927 Malý Kerestúr

a Veľký Kerestúr, 1927–1938 Kerestúry

1938–1945 *Kétkeresztúr*, 1945–1948

Kerestúry, 1948–1954 Sväté Kríže,

1954– Nové Hony; szl. Nové Hony

- **Kiskeresztúr**

→ **Nagykeresztúr**

Kiarov → **Ipolykiskér, Ipolynagykér**
(l. *Ipolykér*)

Kisaranyi (*Karancsberény* pusztája)

Kisbágyon = **Bágyon** (1905– *Kisbágyon*)

Kisbárkány = **Kisbárkány**

Kisbercel (*Bercel* pusztája)

Kisbokor (*Buják* pusztája)

Kisecset = **Ecset** (1881– *Kisecset*)

Kisdáló (*Vilke* pusztája)

Kisecset = **Kisecset**

Kisfalu (l. *Tótkisfalu*)

Kisfalud (*Sóshartyán* pusztája volt, 1954-ben *Sóshartyán* község határából *Lucfalva* községhez lett csatolva)

Kisgéc = **Pusztakiskarpigéc** = **Karpigéc** = *Karpegéc* (*Nagygéc* pusztája, l. *Magyargéc*)

Kisgerge (*Kisgerge* 1936-ban egyesült *Liptagergé*-vel, l. *Egyházasgerge*)

Kishaláp (1876-ban egyesült *Nagyhalápal*, l. *Cserháthaláp*)

Kishalom → **Kissztrácín** (1905–1918 *Kishalom*, 1918– *Malé Straciny*; szl. *Malé Straciny*)

Kishartyán → **Kishartyán**

- **Hadászó** (*Kishartyán* pusztája)
- **Kőkút** (*Kishartyán* pusztája)

Kisipolykér → *Ipolykiskér* (l. *Ipolykér*)

Kiskalonda (*Kalonda* pusztája)

Kiskelecsény = **Kelecsény(pusztá)** (*Nándor* pusztája, l. *Magyarnándor*)

Kiskér (*Terény* pusztája)

Kiskeresztúr (egyesült *Nagykeresztúr*-ral, l. *Kétkeresztúr*)

Kiskeresztúr (*Lucfalva* pusztája volt, 1999-ben *Nagykeresztúr* részeként kivált *Lucfalva*-ból, l. **Nagykeresztúr**)

Kiskorna → **Korna** (1905–1918 *Kiskorna*, 1918–*Krná*; szl. *Krná*)

Kiskotrocó (*Lapujtő* pusztája)

Kiskürtös = **Kiskürtös** (1918–1927 *Malý Krtýš*, 1927– *Malý Krtiš*; szl. *Malý Krtiš*)

Kislibercse → **Kislibercse** (1918–*Euboriečka*; szl. *Euboriečka*)

Kismaros = **Kismaros** (1950-ben *Pest* megyéhez csatolták, 1975–1989 között *Verőcemasos* néven egyesítették *Verőcé*-vel)

Kismúlyad → **Múlyadka** (l. *Terbeléd*)

Kisoroszi → **Kisoroszi** (1881-ben *Nógrád*-tól *Pest-Pilis-Solt-Kiskun* vármegyéhez csatolták)

Kisparóca (*Lentvora* pusztája)

Kispatak (*Nagysztrácín* pusztája, l. *Nagyhalom*)

Kisromhány (*Pilis* pusztája, l. *Fülekpilis*)

Kissztrácín (l. *Kishalom*)

Kisterenne (l. *Bátonyterenye*)

Kisterenye → **Kisterenne** (*Kisterenyé*-t, *Szűpatak*-ot és *Nagybátany*-t 1984-ben *Bátonyterenye* néven egyesítették, l. ott)

Kistótkelecsény → **Tótkelecsény**

Kistugár (l. *Tugár*)

Kisújfalu (l. *Kürtösújfalu*)

Kiszellő (l. *Alsózellő*)

Konrádovce → **Korlát** (l. *Korláti*)

Koplaló (*Szécsénykovácsi* pusztája)

Korlát (l. *Korláti*)

Korláti → **Korlát** (1905–1918 *Korláti*, 1918–1938 *Korlát*, 1938–1948 *Korláti*, 1948– *Konrádovce*; szl. *Konrádovce*)

Kormos (*Tereske* pusztája)

Korna (l. *Kiskorna*)

Kosd → **Kosd** (1946-ban *Nógrádtól Pest-Pilis-Solt-Kiskun* vármegyéhez csatolták)

- **Cselóte** (*Kosd* pusztája)

Kotmánlehota (l. *Kotmány*)

Kotmanová → **Kotmánlehota** (l. *Kotmány*)

Kotmány → **Kotmánlehota** (1905–1918 *Kotmány*, 1918–1948 *Kotmanová*, 1948–1990 *Dobročská Lehota*, 1990 *Kotmanová*; szl. *Kotmanová*)

Kotrocó (*Etes* pusztája)

Kováčovce → **Szécsénykovácsi**; **Petőpuszta** (l. *Szécsénykovácsi*)

Kovácsi → **Fülekkovácsi**, **Szécsénykovácsi**

Kozárd → **Kozárd**

Kozsicska (*Hollókö* pusztája)

Kőforrás (*Varsány* pusztája)

Kőkapu (*Mohora* pusztája)

Kökényes = *Nagykökényes*

Kökényes (*Sóshartyán* pusztája)

Kőkút (*Kishartyán* pusztája)

Kövesd (l. *Nógrádkövesd*)

Középgéc (*Nagygéc* pusztája volt,

l. *Magyargéc*)

Krakkó (*Sóshartyán* pusztája volt, 1954-

ben *Sóshartyán* község határából

Lucfalva községhez csatolák)

Krná → **Korna** (l. *Kiskorna*)

Kurtán → **Kurtány** (l. *Fülekkovácsi*)

Kurtány (l. *Fülekkovácsi*)

Kutas (*Karancseszki* pusztája)

Kutasó → **Kutasó**

Kürtösújfalu → **Kisújfalu** (1905–1918

Kürtösújfalu, 1918– Nová Ves;

szl. Nová Ves)

Lapujtő (*Lapujtő* 1927-ben egyesült *Karancsapátfalva*-val; l. *Karancslapujtő*)

Látka (1952-ig *Málnapataka* pusztája volt; szl. *Látky*)

Látky = **Látka** (l. *Málnapataka*)

Lázi (*Terbeléd* pusztája)

Legénd → **Legénd**

Lehota (*Szárazbrézó* pusztája,

l. *Száraznyírjes*)

Lehőtká → **Gácslehotka** (l. *Gácsliget*)

Lentő → **Lentvora** (1905–1918 *Lentő*,

1918– *Lentvora*; szl. *Lentvora*)

Lentvora → **Lentvora**

• **Kisparóca** (*Lentvora* pusztája)

• **Pravicska** (*Lentvora* pusztája)

Lentvora → **Lentvora**

Lest → **Lest** (1918– *Lešť*; szl. *Lešť*, katonai körzet)

→ **Turopolya** (1872–1881 *Turupolya*,

1881–1905: *Turopolya*, 1905–1918

Túrmező, 1918– *Turie Pole*; szl. *Turie*

Pole; *Lešť* katonai körzet létrehozása

miatt megszűnt)

• **Praskova** (*Turopolya* pusztája)

Lešť → **Lest**; **Turopolya** (l. *Lest*)

Lészkő (*Óvár* pusztája)

Liptagerge (*Liptagerge* 1936-ban egyesült

Kisgergé-vel, l. *Egyházasgerge*)

Liszkó (*Herencsény* pusztája)

Litke = **Litke**

Lóc (l. *Nagylóc*)

Lókos (*Nőtincs* pusztája)

Lónyabánya (szl. *Lovinobaňa*)

→ **Lónyabánya** (1918–1927

Lovinobaňa, 1927– *Lovinobaňa*;

szl. *Lovinobaňa*)

→ **Udornya** (1905–1918 *Udvarház*,

1918– *Uderiná*; szl. *Uderiná*, 1980-ban

Lónyabánya-hoz csatolták)

Lonyec (*Nagylám* pusztája)

Losonc → **Losonc** (1918–1938 *Lučenec*,

1938–1945 *Losonc*, 1945– *Lučenec*;

szl. *Lučenec*)

• **Losoncapátfalva** (ma *Losonc* városrésze;

1872–1901 *Apátfalva*, 1901–1918

Losoncapátfalva, 1918–1927 *Opatovce*,

Opatová, 1938–1945 *Losoncapátfalva*,

1945– *Opatová*; szl. *Opatová*)

• **Szalatnya** (**Losoncapátfalva** pusztája volt)

• **Losonckisfalu** (1891-ben *Losonc* városrésze lett)

• **Losonctugár** (1891-ben *Losonc* városrésze lett; szl. *Lučenec-Tuhár*)

• **Fábiánka** (**Losonctugár** pusztája,

1891-ben *Losonc*-hoz csatolták)

Losoncapátfalva (puszta volt, ma *Losonc* városrésze, l. ott)

Losonckisfalu (1891-ben *Losonc* városrésze lett, l. ott)

Losoncnagyfalu → **Nagyfalu** (1905–1918

Losoncnagyfalu, 1918– *Vel'ká Ves*;

szl. *Vel'ká Ves*)

Losonctamási → **Tamási** (1905–1918

Losonctamási, 1918– *Tomášovce*;

szl. *Tomášovce*)

Losonctugár (1891 óta *Losonc* városrésze, l. ott; szl. *Lučenec-Tuhár*)

Lovinobaňa → **Lónyabánya**; **Udornya** (l. *Lónyabánya*)

Lőrinci → **Lőrinci**

• **Selyp** (**Lőrinci** pusztája)

Lőrinci (*Vadkert* pusztája,

l. *Érsekvadkert*)

Lubenka (*Málnapataka* pusztája,

l. *Málnapataka*)

Luborecska (Nagylibercse pusztája)

Luboreč = **Nagylibercse**

Euboriečka → **Kislibercse**

Lučenec → **Losonc**

Lučenec-Tuhár = **Losonctugár** (1891 óta
Losonc városrésze, l. ott)

Lucfalva = **Lucin** (1905– *Lucfalva*)

- **Kisfalud** (1954-ben *Sóshartyán* község határából *Lucfalva* községhez csatolva)
- **Kiskeresztúr** (az idők folyamán *Kiskeresztúr* többnyire **Lucin** pusztája volt, legutóbb 1954-ben *Sóshartyán* község határából lett *Lucfalva* községhez csatolva; 1999-ben *Nagykeresztúr* részeként kivált *Lucfalvából*)
- **Krakkó** (1954-ben *Sóshartyán* község határából *Lucfalva* községhez lett csatolva)
- **Nagykeresztúr** (az idők folyamán *Nagykeresztúr* többnyire **Lucin** pusztája volt, legutóbb 1954-ben *Sóshartyán* község határából lett *Lucfalva* községhez csatolva; 1999-ben *Nagykeresztúr* önálló településként kivált *Lucfalvából*)
- **Pogányvár** (**Lucin** pusztája volt)

Lucin (l. *Lucfalva*)

Ludány (*Alsóludány* és *Felsőludány* községek egyesítésével jött létre 1894-ben: 1894–1905 *Nógrádludány*, 1905–1947 *Ludány*, 1947-ben *Ludány-t* és *Szécsényhalászi-t* egyesítették ideiglenesen *Ludány* néven, 1948-tól *Ludányhalászi*, l. ott)

- **Alsóludány**
- **Felsőludány**

Ludányhalászi (1947-ben jött létre *Ludány* és *Szécsényhalászi* községek egyesítésével: 1947 *Ludány* (ideiglenesen), 1948– *Ludányhalászi*)

- *Ludány* = *Nógrádludány* (*Alsóludány* és *Felsőludány* községek egyesítésével jött létre 1894-ben)
- **Alsóludány**
- **Felsőludány**

→ *Szécsényhalászi* (1872–1905 *Halászi*, 1905– *Szécsényhalászi*)

- **Apáti** (*Szécsényhalászi* pusztája)
- **Pöstény(puszt)** (1895-től

Szécsényhalászi-hoz tartozott, 1962 óta *Szécsény* településrésze, l. ott)

Lukapataka (*Vilke* pusztája)

Lupoč → **Lupocs** (l. *Gácsláros*)

Lupocs (l. *Gácsláros*)

Madačka → **Madacska** (l. *Ábelfalva*)

Madácsi → **Madacska** (l. *Ábelfalva*)

Madacska (l. *Ábelfalva*)

Magyalos (*Kálló* pusztája)

Magyargéc → **Nagygéc** (1872–1881 *Géc*, 1881–1905 *Nagygéc*, 1905– *Magyargéc*)

- **Duzmagéc** (*Nagygéc* pusztája volt. A 15. században három *Géc*-ről – *Felsőgéc*, *Középgéc* és *Alsógéc* – emlékeztek meg az oklevelek. 1448-ban *Felsőgéc* a Duzma család birtoka volt, talán ezt említik Pestynél *Duzmagéc* néven.)
- **Középgéc** (*Nagygéc* pusztája volt; vö. a *Duzmagéc*-nél írottakkal)

• **Kisgéc** = *Pusztakiskarpigéc* = *Karpi-géc* = *Karpegéc* (*Nagygéc* pusztája, ma is lakott hely)

• **Pusztagéc** = *Gécpuszt*a (*Nagygéc* pusztája volt)

Magyarnándor → **Nándor** (1905– *Magyarnándor*)

- **Csikor** (*Nándor* pusztája)
- **Kiskelecsény** = *Kelecsény(puszt)*a (*Nándor* pusztája)

Malé Straciny → **Kissztrácin** (l. *Kishalom*)

Malé Zlievce → **Kiszellő** (l. *Alsózellő*)

Mali (*Szécsénykovácsi* pusztája)

Málinec → **Málnapataka** (l. *Málnapatak*)

Málnapatak → **Málnapataka** (–1883

Málnapataka, 1883–1901 *Málnapatak*, 1901–1905 *Málnapataka*, 1905–1918 *Málnapatak*, 1918– Málinec; szl. Málinec)

- **Alsópolyánka** (*Málnapataka* pusztája)

- **Csákánka** (*Málnapataka* pusztája)
- **Dobriputok** (*Málnapataka* pusztája)
- **Felsőpolyánka** (*Málnapataka* pusztája)
- **Ipoly** (*Málnapataka* pusztája; szl. Ipeľ)
- **Látka** (1952-ig *Málnapataka* pusztája volt; szl. Látky)
- **Lubenka** (*Málnapataka* pusztája)
- **Mlah** (*Málnapataka* pusztája)
- **Petrova** (*Málnapataka* pusztája)
- **Smelna** (*Málnapataka* pusztája)
- **Újvilág** (*Málnapataka* pusztája)
- **Vlasova-vasgyár** (*Málnapataka* pusztája)
- Málnapataka** (l. *Málnapatak*)
- Malý Kerestúr = **Kiskeresztúr** (l. *Kétkeresztúr*)
- Malý Krtíš = **Kiskürtös**
- Marcal** (l. *Nógrádmarcal*)
- Márkháza** = **Tótmarokháza** (1905–*Márkháza*)
- Maskófalva** → **Maskova** (1905–1918 *Maskófalva*, 1918–*Mašková*; szl. *Mašková*)
- Maskova** (l. *Maskófalva*)
- Mašková** → **Maskova** (l. *Maskófalva*)
- Mátranovák** → **Mátranovák** (1984-ben *Homokterenye*, *Mátranovák* és az 1950-ben Heves megyéből Nógrádhoz csatolt *Nádújfalu Mátraterenye* néven egyesült, de 1991-ben *Mátranovák* kivált az egyesülésből)
- Mátraszele** → **Mátraszele**
- Mátraszöllős** → **Szöllős** (1872–1983 *Mátraszöllős*, 1984–1991 között *Pásztó*-hoz csatolták, 1991-ben *Mátraszöllős* néven kivált az egyesítésből)
 - **Csontfalu** (*Szentivány*, majd *Szöllős* pusztája volt, területe ma *Pásztó*-hoz tartozik)
 - **Tepke** (*Szöllős* pusztája)
- Mátraterenye** (1984-ben *Homokterenyé-t*, *Mátranovák*-ot és az 1950-ben a Heves megyéből Nógrádhoz csatolt *Nádújfalu-t* *Mátraterenye* néven egyesítették,
- 1991-ben *Mátranovák* kivált az egyesülésből)
 - **Homokterenne** (1872–1905 *Homokterenne*, 1905–1983 *Homokterenye*)
 - **Mátranovák** (l. *Mátranovák*)
- Mátraverebély** → **Mátraverebély**
 - **Csengerháza** (1883 óta *Mátraverebély* településrésze, a község önállósága megszűnt),
 - **Szentkút** (*Mátraverebély*-hez tartozó katolikus búcsújáró- és nemzeti kegyhely)
- Medvesalja** (*Somosújfalu* pusztája, l. *Somoskőújfalu*)
- Medveshidegkút** → **Hidegkút** (1905–1918 *Medveshidegkút*, 1918–1938 *Studená*, 1938–1945 *Medveshidegkút*, 1945–*Studená*; szl. *Studená*)
- Megyer** (l. *Nógrádmegyer*)
- Migazzi** (**Verőce** pusztája, l. ott)
- Mihálygerge** → **Mihálygerge**
- Mikótelek** (*Etes* pusztája)
- Miksi** → **Miksi** (1918–1938 *Mikušovce*, 1938–1945 *Miksi*, 1938 *Mikušovce* pri *Lučenci*; szl. *Mikušovce*)
- Mikszáthfalva** → **Szklabonya** (1905–1910 *Kürtabony*, 1910–1918 *Mikszáthfalva*, 1918–1938 *Sklabiná*, 1938–1939 *Mikszáthfalva*, 1939–*Sklabiná*; szl. *Sklabiná*)
- Mikušovce** → **Miksi**
- Miletinc** (**Szena** pusztája, l. *Nógrádszena*)
- MLádzovo** → **MLágyó** (l. *Nemesfalva*)
- MLágyó** (l. *Nemesfalva*)
- Mlah** (*Málnapataka* pusztája, l. *Málnapataka*)
- Modrý Kameň** → **Kékkő**
- Mohora** → **Mohora**
 - **Kőkapu** (*Mohora* pusztája)
- Morgós** (*Erdőkürt* pusztája)
- Mučín** → **Mucsiny**
- Mucsény** → **Mucsiny**
- Mucsiny** → **Mucsiny** (1872–1905 *Mucsiny*, 1905–1918 *Mucsény*, 1918–

- 1927 Mučín, 1927–1938 Mučín, 1938–1945 *Mucsény*, 1945– Mučín;
szl. Mučín)
- Muľa → **Rárósmúlyad**
- Muľka → **Múlyadka** (l. *Terbeléd*)
- Múlyadka** (l. *Terbeléd*)
- Mýtna → **Vámosfalu** (l. *Vámosfalva*)
- Nádasd** (*Szentivány* pusztája,
l. *Cserhátszentiván*)
- Nagyaranyi** (*Karacsberény* pusztája)
- Nagybárkány* = **Nagybárkány**
- Nagybodony** → **Alsóbodony** (*Kétbodony*
néven 1903-ban egyesítették
Felsőbodony-nyal, l. *Kétbodony*)
- Nagydáló** (*Vilke* pusztája)
- Nagydaróc* → **Nagydaróc** (1918–1927
Velké Dravce, Velké Darovce, 1927–
1938 Velké Dravce, 1938–1945 *Nagy-*
daróc, 1945– Velké Dravce; szl. Velké
Dravce)
- Nagyfalu** (l. *Losoncnagyfalu*)
- Nagygéc** (l. *Magyargéc*)
- Nagyhaláp** (1876-ban egyesült *Kishaláp-*
pál, l. *Cserháthaláp*)
- Nagyhalom* → **Nagysztrácín** (1905–1918
Nagyhalom, 1918– Velké Straciny;
szl. Velké Straciny)
- **Kispatak** (*Nagysztrácín* pusztája)
- Nagyipolykér** → **Ipolynagykér** (l. *Ipolykér*)
- Nagykeresztúr** (egyesült *Kiskeresztúr*-ral,
l. *Kétkeresztúr*)
- Nagykeresztúr* = **Nagykeresztúr** (az idők
folyamán *Nagykeresztúr* többnyire
Lucfalva pusztája volt, legutóbb 1954-
ben *Sóshartyán* község határából lett
Lucfalva községhez csatolva; 1999-ben
Nagykeresztúr önálló településként ki-
vált *Lucfalva*-ból)
- **Kiskeresztúr** (*Lucfalva* pusztája volt,
1999-ben *Nagykeresztúr* részeként ki-
vált *Lucfalva*-ból)
- Nagykökényes* = **Kökényes** (1905– *Nagy-*
kökényes; 1950-ben Heves megyéhez
csatolták)
- Nagykürtös* → **Nagykürtös** (1918–1927
Velký Krtýš, 1927– Velký Krtíš;
szl. Velký Krtíš)
- **Darvaska** (*Nagykürtös* pusztája)
 - **Persdolina** (*Nagykürtös* pusztája)
- Nagylám* → **Nagylám** (1918– Velký
Lom; szl. Velký Lom)
- **Lonyec** (*Nagylám* pusztája)
- Nagylibercse* = **Nagylibercse** (1918–
Luboreč; szl. Luboreč)
- **Kancsa** (*Nagylibercse* pusztája)
 - **Luborecska** (*Nagylibercse* pusztája)
 - **Podhragy** (*Nagylibercse* pusztája)
- Nagylóc* → **Lóc** (1905– *Nagylóc*)
- **Zsúny** (*Lóc* pusztája)
- Nagyoroszi* → **Nagyoroszi**
- Nagyrát** (*Kisterenne* pusztája, l. *Bátöny-*
terenye)
- Nagyromhány** (*Pilis* pusztája,
l. *Fülekpilis*)
- Nagysztrácín** (l. *Nagyhalom*)
- Nagyzellő** (l. *Felsőzellő*)
- Nándor** (l. *Magyarnándor*)
- Nedelište* → **Nedelistye** (l. *Ábelfalva*)
- Nedelistye** (l. *Ábelfalva*)
- Nederes* → **Nedelistye** (l. *Ábelfalva*)
- Nemesfalva* → **Mládý** (1896–1918
Nemesfalva, 1918 *Mládžovo*;
szl. *Mládžovo*)
- Nemti* → **Nemti**
- Nézsá* → **Nézsá**
- Nitra nad Ipľom* → **Ipolynyitra**
- Nógrád** → **Nógrád**
- Nógrádgárdony** = **Gárdony** (l. *Csitár*)
- Nógrádkövesd** → **Kövesd** (1905–1907
Galgakövesd, 1907– *Nógrádkövesd*)
- Nógrádludány** (*Alsóludány* és *Felsőludány*
községek egyesítésével jött létre 1894-
ben: 1894–1905 *Nógrádludány*, 1905–
1947 *Ludány*, 1947-ben *Ludány*-t és
Szécsényhalászi-t egyesítették
l. *Ludányhalászi*)
- **Alsóludány**
 - **Felsőludány**

Nógrádmarcal → **Marcal** (1905– Nógrádmarcal)

- **Sőj** (**Marcal** pusztája)

Nógrádmegyer → **Megyer** (1905– Nógrádmegyer)

- **Bedevölgy** (**Megyer** pusztája)
- **Cserbéc** (**Megyer** pusztája)
- **Sunyalmás** (**Megyer** pusztája)

Nógrádsáp

→ **Alsóság**

→ **Felsőság**

(a két település 1927-ben egyesült)

Nógrádsipek → **Sipek** (1905– Nógrádsipek)

- **Kerekkrét** (**Sipek** pusztája)

Nógrádszakál → **Szakál** (1905– Nógrádszakál)

Nógrádszenna → **Szenna** (1905–1918

Nógrádszenna, 1918–1927 Sennő, 1927– Senné; szl. Senné)

- **Miletinc** (**Szenna** pusztája)
- **Priboj** (1905–1918 *Perényes*, 1918– *Príboj*; szl. *Priboj*, ma *Nógrádszenna* településrésze)

Nógrádszentpéter → **Szentpéter** (1905– 1918 *Nógrádszentpéter*, 1918– *Pötor*; szl. *Pötor*)

- **Háj** (**Szentpéter** pusztája)
- **Szalatnya** (**Szentpéter** pusztája; Pesty adatközlője *Alsóesztergály*-nál említi ezt a „*Pusztá Szalatnya*”-t)
- **Zsihlava** (**Zselenyék**, **Zselenyik**, **Zsihlavnyik**, **Zsihlevnyik** = *Csalányos*; ma *Nógrádszentpéter* településrésze; szl. *Žihľava*)

Nógrádverőce = **Verőce**

Nová Ves → **Kisújfalu** (l. *Kürtösújfalu*)

Novák → **Mátranovák**

Nové Hony (l. *Kétkeresztúr*)

- **Kiskeresztúr**
- **Nagykeresztúr**

Nőténcs → **Nőtincs**

Nőtincs → **Nőtincs** (1872–1881 *Nőténcs*, 1881– *Nőtincs*)

- **Lókos** (**Nőtincs** pusztája)

Nyarjasvölgy (*Sóshartyán* pusztája)

Nyitra → **Ipolynyitra**

Óbást → **Óbást** (1918– *Stará Bašta*; szl. *Stará Bašta*)

Obeckov = **Ebeck**

Óhuta (l. *Divényhuta*; *Alsósztrégova* pusztája volt)

Olováry → **Óvár**

Opatová = **Losoncapátfalva** (ma *Losonc* városrésze, l. ott)

Ordas (1864-ben önálló település, 1873-ban már *Bercel*-hez tartozott)

Ordaspuszta → **Ordas**

Osztrovszki (**Abelova** pusztája, l. *Ábelfalva*)

Óvár → **Óvár** (1918–1927 *Olováre*, 1927–1938 *Olováry*, 1938–1945 *Óvár*, 1945– *Olováry*; szl. *Olováry*)

- **Léskő** (**Óvár** pusztája)

Ozdin → **Ozdin** (1918– *Ozdín*; szl. *Ozdín*)

→ **Bisztricska** (1905–1918

Ipolybeszterce, 1918– *Bystrička*; szl. *Bystrička*, ma *Ozdin* településrésze)

Ozdín → **Ozdín**; **Bisztricska** (l. *Ozdin*)

Órhalom → **Trázs** (1905– *Órhalom*)

- **Drahi** (**Trázs** pusztája)

Ősagárd → **Agárd** (1905– *Ősagárd*)

Pálandrásfalva (l. *Salgótarján*)

→ **Alsópálfalva**

→ **Andrásfalva**

→ **Felsőpálfalva**

Pálfalva (l. *Salgótarján*)

→ **Alsópálfalva**

→ **Felsőpálfalva**

Palotás → **Palotás** (*Héhalom* és *Palotás* 1982-ben *Palotáshalom* néven egyesült, majd 1989-ben *Palotáshalom* megszűnt, 1990-től *Héhalom* és *Palotás* ismét önálló községek)

Palotáshalom → **Héhalom**, **Palotás** (a két községet 1982-ben *Palotáshalom* néven egyesítették, majd 1989-ben *Palotáshalom* megszűnt, 1990-től *Héhalom* és *Palotás* ismét önálló községek)

Panické Dravce → **Panyidaróc**

Panyidaróc → **Panyidaróc** (1918–1927

Pani Darovce, 1927–1938 *Panitské*

Dravce, 1938–1945 *Panyidaróc*, 1945–

1948 Panitské Dravce, 1948–Panické Dravce; szl. Panické Dravce)
Parlagfelyíz (*Rárósmúlyad* pusztája)
Parlagos = **Polichnó** (1905–1918 *Parlagos*, 1918–Polichno; szl. Polichno)
Paróca → **Paróca** (1918–Pravica; szl. Pravica)
Pásztó
 •→ **Csontfalu** (*Szentivány*, majd *Szőllős* pusztája volt, területe ma *Pásztó*-hoz tartozik)
 •→ **Szőllős** (a mai *Mátraszőllős* 1984–1991 között *Pásztó*-hoz tartozott)
Patak → **Patak**
Patakalja = **Podrecsány** (1905–*Patakalja*, 1918–Podrečany; szl. Podrečany)
Patvarc = **Patvarc** (1973–1991 között *Balassagyarmat* településrésze volt, 1992-től ismét önálló község)
Penc → **Felsőpenc**
Perenne (*Poltár* pusztája)
Perényes → **Príboj** (l. *Nógrádszenna*)
Persdolina (*Nagykürtös* pusztája)
Perse → **Perse** (1918–1927 *Prša*, 1927–1938 *Prša*, 1938–1945 *Perse*, 1945–*Prša*; szl. *Prša*)
 • **Bozita** (*Perse* pusztája volt)
Peřov → **Petőpuszta** (l. *Szécsénykovácsi*)
Pető → **Petőpuszta** (l. *Szécsénykovácsi*)
Petőpuszta (l. *Szécsénykovácsi*)
Petrigaráb (*Kálnógaráb* pusztája)
Petrova (*Málnapataka* pusztája, l. *Málnapatak*)
Pezserény (*Zsély* pusztája)
Píla → **Fűrész**
Piliny → **Piliny**
Pilis (l. *Fülekpilis*)
Pinc → **Pinc** (1918–1938 *Pinciná*, 1938–1945 *Pinc*, 1945–*Pinciná*; szl. *Pinciná*)
Pinciná → **Pinc**
Pleš → **Pilis** (l. *Fülekpilis*)
Podhragy (*Nagylibercse* pusztája)
Podkriván → **Divényoroszi**
Podrečany = **Podrecsány** (l. *Patakalja*)
Podrecsány (l. *Patakalja*)

Pogány → **Pogony** (l. *Szilaspogony*)
Pogányvár (*Lucfalva* pusztája)
Pogony (l. *Szilaspogony*)
Polichno = **Polichnó** (l. *Parlagos*)
Polichnó (l. *Parlagos*)
Poltár → **Poltár** (1918–*Poltár*; szl. *Poltár*)
 • **Perenne** (*Poltár* pusztája)
 •→ **Sóslehota** (1905–1918 *Sósliget*, 1918–1927 *Slaná Lahôta*, 1927–*Slaná Lehota*; szl. *Slaná Lehota*, *Poltár* településrésze)
 •→ **Zelene** (1905–1918 *Ipolyszele*, 1918–1927 *Zelenovo*, 1927–*Zelené*; szl. *Zelené*, *Poltár* településrésze)
Poltár → **Poltár**
Polyánka = **Alsópolyánka**,
Felsőpolyánka (l. *Málnapatak*)
Ponyi (*Salgótarján* pusztája)
Pôtor → **Szentpéter** (l. *Nógrádszentpéter*)
Pöstény(pusztá) (l. *Szécsény*)
Pöstyén(pusztá) (l. *Szécsény*)
Prága (l. *Gácsprága*)
Praha → **Prága** (l. *Gácsprága*)
Praskova (*Turopolya* pusztája, l. *Lest*)
Pravica → **Paróca**
Pravicska (*Lentvora* pusztája)
Príboj (l. *Nógrádszenna*)
Príboj → **Príboj** (l. *Nógrádszenna*)
Prša → **Perse**
Pusztaberki → **Pusztaberki** (1881–1883 *Berki*, 1881–*Pusztaberki*)
Pusztabodony = **Felsőbodony** (1903-ban *Kétdodony* néven egyesítették *Alsóbodony*-nyal, l. *Kétdodony*)
Pusztagaráb = **Alsógaráb** (*Rónya* pusztája, l. *Ipolyróna*)
Pusztagaráb = **Petrigaráb** (*Kálnógaráb* pusztája)
Pusztagéc = **Gécpusztá** (*Nagygéc* pusztája volt, l. *Magyargéc*)
Pusztakatalin = **Katalin(a)** (*Szendehely* pusztája)
Pusztakiskarpigéc → **Kisigéc** (*Nagygéc* pusztája volt, l. *Magyargéc*)
Pusztakatalin = **Katalin** (l. *Szendehely*)
Pusztaszalatnya = **Szalatnya**

Pusztaszántó (*Rétság* pusztája, l. ott)

Pusztatércs (*Szalmatercs* pusztája, l. ott)

Rád → **Rád** (1946-ban Pest-Pilis-Solt-

Kiskun vármegyébe csatolták át)

- **Cseke** (**Rád** pusztája)

Radzovce → **Ragyolc**

Ragyolc → **Ragyolc** (1918–1938 Rad'ovce,

1938–1945 *Ragyolc*, 1945–1948

Rad'ovce, 1948– Radzovce;

szl. Radzovce)

Rapovce → **Rapp**

Rapp → **Rapp** (1918–1927 Rapovce, Ra-

povec, 1927–1938 Rapovce, 1938–1945

Rapp, 1945– Rapovce; szl. Rapovce)

- **Demecser** (**Rapp** pusztája)

- **Telki** (**Rapp** pusztája)

Rárós (*Törincs* pusztája)

Rárósmúlyad → **Rárósmúlyad** (1918–

1927 Rároš-Muladka, 1927–1938

Rárošská Muľad', 1938–1945

Rárósmúlyad, 1945–1948 Rárošská

Muľad', 1948– Muľa; szl. Muľa)

- **Parlagfélév** (**Rárósmúlyad** pusztája)

Rátka (*Csákányháza* pusztája)

Rétság → **Rétság**

- **Bánk** (1984–1991 között *Rétság*-hoz csatolták, majd kivált az egyesülésből, 1991-től újra önálló település)

- **Jásztelek** (1872–1892 *Pusztasántó* *Jásztelek*, 1892 után egyesítették *Rétság*-gal)

- **Pusztaszántó** (1881–1901 *Szántó*, 1901 *Pusztaszántó*, 1901-ben önállósága megszűnt, *Rétság* településrésze)

- **Tolmács** (1981–1994 között *Rétság*-hoz csatolták, majd kivált az egyesülésből, 1994-től újra önálló település)

Riba (l. *Ipolyköz*)

Rimóc → **Rimóc**

- **Diós** (**Rimóc** pusztája)

- **Sáskavölgy** (**Rimóc** pusztája)

- **Sós** (**Rimóc** pusztája)

Romhány = **Romhány** (1981-ben

Romhány néven egyesítették *Kéthodony*

községgel, 1993-ban újra önálló lett,

vö. *Kéthodony*)

Rónya (l. *Ipolyróna*)

Rovňany → **Rónya** (l. *Ipolyróna*)

Rózsalehota (l. *Rózsaszállás*)

Rózsásalmás (*Csécse* pusztája)

Rózsaszállás → **Rózsalehota** (1905–1918

Rózsaszállás, 1918– Ružiná;

szl. Ružiná)

Rudnok (*Vilke* pusztája)

Ružiná → **Rózsalehota**

Ságújfalu = **Ságújfalu**

Salgó (**Salgótarján** pusztája)

Salgótarján → **Salgótarján**

- **Alsópálfalva** (1872–1905 *Alsópálfalva*)

- **Felsőpálfalva** (1872–1905 *Felsőpálfalva*)

(*Alsópálfalva* és *Felsőpálfalva*

egyesülésével jött létre *Pálfalva*.)

- **Pálfalva** (1872–1905 *Alsópálfalva* és *Felsőpálfalva*, 1905– *Pálfalva*)

- **Andrásfalva**

(*Pálfalva* és *Andrásfalva* 1909-ben

Pálandrásfalva néven egyesült.)

- **Zagyvapálfalva** (1909–1910 *Pálandrásfalva*, 1910– *Zagyvapálfalva*; *Zagyvapálfalva* 1961-ben *Salgótarján* településrésze lett)

- **Csókás** (**Andrásfalva** pusztája)

- **Baglyasalja** (1950-ben egyesült *Salgótarján*-nal)

- **Ponyi** (**Salgótarján** pusztája)

- **Salgó** (**Salgótarján** pusztája)

- **Somoskő** (1918–1924 Šomošovce, 1924–1977 *Somoskő*; 1977-ben egyesítették *Salgótarján*-nal)

- **Somosújfalu** (1977-ben egyesítették *Salgótarján*-nal, 2006-ban kivált, és *Somoskőújfalu* néven önálló település lett, l. *Somoskőújfalu*)

- **Zagyvaróna** (1973-ban egyesítették *Salgótarján*-nal)

- **Zagyva** (1872-ben *Zagyvaróna* néven egyesítették *Zagyvaróna*-val)

- **Csernik** (**Zagyva** pusztája volt)

- **Inászó** (**Zagyva** pusztája volt)

Sámsonháza → **Sámsonháza**

Sáp (*Heréd* pusztája)

*Sáppuszt*a → **Sáp**

Sáskavölgy (*Rimóc* pusztája)

Šávoľ → **Sávoly** (l. Füleksávoly)

Sávoly (l. Füleksávoly)

Selce → **Szelc** (l. Alsóesztergály)

Selyp (*Lőrinci* pusztája)

Senné → **Szena; Priboj**

(l. Nógrádszena)

Sipek (l. Nógrádsipek)

Sklabiná → **Szklabonya** (l. Mikszáthfalva)

Slaná Lehota → **Sóslehota** (l. *Poltár*)

Slovenské Ďarmoty = *Tótyarmat*

(l. Balassagyarmat)

Slovenské Kľačany → **Tótkelecsény**

Smelna (*Málnapataka* pusztája,

l. *Málnapatak*)

Somskő (1977-ben egyesítették *Salgótarján*-nal, l. ott)

*Somskőújfal*u → **Somosújfal**u (1905–

1918 *Somskőújfal*u, 1918–1924

Šomošova, 1924–1977 *Somskőújfal*u;

1977-ben egyesítették *Salgótarján*-nal,

2006-ban kivált, és *Somskőújfal*u néven önálló település lett)

• **Medvesalja** (*Somosújfal*u pusztája)

Šomošovce → **Somskő** (l. *Salgótarján*)

Somosújfalu (l. *Somskőújfal*u)

Sós (*Rimóc* pusztája)

Sóshartyán → **Sóshartyán**

• (1954-ben *Sóshartyán* község határából *Krakkó*, *Kisfalud*, *Nagykeresztúr* és *Kiskeresztúr* pusztá *Lucfalva* községhez lett csatolva)

• **Kisfalud** (*Sóshartyán* pusztája)

• **Kiskeresztúr** (*Sóshartyán* pusztája)

• **Kökényes** (*Sóshartyán* pusztája)

• **Krakkó** (*Sóshartyán* pusztája)

• **Nagykeresztúr** (*Sóshartyán* pusztája)

• **Nyarjasvölgy** (*Sóshartyán* pusztája)

Sóslehota (l. *Poltár*)

Sósliget → **Sóslehota** (l. *Poltár*)

Sőj (*Marcal* pusztája, l. *Nógrádmарcal*)

Stajerka (*Alsópetény* pusztája)

Stará Bašta → **Óbást**

Stará Halič → **Gácsfalva** (l. *Gácsfal*u)

Stará Huta → **Óhuta** (l. *Dívén*yhuta)

Studená → **Hidegkút** (l. *Medveshidegkút*)

Suché Brezovo → **Szárazbrézó**

(l. *Száraznyírjes*)

Šul'a → **Süllye**

Surány (l. *Cserhátsurány*)

Süllye → **Süllye** (1918– Šul'a; szl. Šul'a)

Szakál (l. *Nógrádszakál*)

Szalajka (*Csehbrezó* pusztája,

l. *Csehberek*)

Szalatnya (**Bakó** pusztája, l. *Csesztve*)

Szalatnya (*Losoncapátfalva* pusztája,

l. *Losonc*)

Szalatnya (*Szentpéter* pusztája,

l. *Nógrádszentpéter*)

Szalmatercs → **Szalmatercs**

•→ **Pusztatercs** (*Szalmatercs* pusztája,

1872-ben *Pusztatercs* külterületi lakott

hely, 1872–1881-ban *Szalma* és

Pusztatercs-ként tartják nyilván, 1881

óta a település neve *Szalmatercs*)

Szanda → **Szanda**

• **Szandaváralja** (*Szanda* pusztája,

1872–1881: *Váralja*, 1881– *Szandavár-*

alja, 1890-ben önállósága megszűnt)

Szandaváralja = **Váralja** (*Szanda* pusztája, l. ott)

Szántó → **Pusztaszántó** (l. *Rétság*)

Szárazbrézó (l. *Száraznyírjes*)

Száraznyírjes → **Szárazbrézó** (1905–1918

Száraznyírjes, 1918–1927 *Suchó*

Brezovo, 1927– *Suché Brezovo*;

szl. *Suché Brezovo*)

• **Lehota** (*Szárazbrézó* pusztája)

Szarvasgede → **Szarvasgede**

Szátok =

• **Alsószátok**

• **Felsőszátok**

(A két település valószínűleg 1872-ben egyesült *Szátok* néven)

Szécsénke

•→ **Alsószécsénke**

•→ **Felsőszécsénke**

- (A két település 1905-ben egyesült
Szécsénke néven)
- Szécsény* → **Szécsény** (1899–1905
Nagyszécsény, 1905– *Szécsény*)
- **Dolyán** (1872–1927 *Dolány*, 1927–
1963 *Benczúrfalva*, 1963-tól *Szécsény*
településrésze)
- **Farkasalmás** (*Szécsény* pusztája)
 - **Pöstény(pusztja)** = **Pöstyénpuszta**
(1895-ben Pöstény község elvesztet-
te önállóságát, területét *Szécsény-
halászi* községhez csatolták, így lett
az 1947-ben *Szécsényhalászi* és
Ludány községek egyesítésével lét-
rejött *Ludányhalászi* része. 1962-ben
Ludányhalászi község területéből a
Pöstyénpuszta elnevezésű terület-
részt *Szécsény*-hez csatolták, ma
Szécsény településrésze.)
- Szécsényfelfalu* → **Felfalu** (1905–
Szécsényfelfalu)
- Szécsényhalászi** (1947-ben *Szécsény-
halászi*-t és *Ludány*-t egyesítették,
l. *Ludányhalászi*)
- Szécsénykovácsi* → **Szécsénykovácsi**
(1918– Kováčovce; szl. Kováčovce)
- **Kopraló** (*Szécsénykovácsi* pusztája)
 - **Mali** (*Szécsénykovácsi* pusztája)
- **Petőpuszta** (1872–1900 *Pető*, 1900-
ban csatolták *Szécsénykovácsi*-hoz;
szl. Peťov)
- Szelc** (l. Alsóesztergály)
- Szendehely* → **Szendehely**
- **Katalin** = *Pusztakatalin* (**Szendehely**
pusztája, 1872–1881 *Katalina*, 1881–
1902 *Katalin*; önállósága 1902-től meg-
szűnt)
- Szenna** (l. Nógrádszenna)
- Szente** = **Szente**
- Szentfalvai-szőlőhegy** (**Fülek** pusztája)
- Szentivány** (l. Cserhátszentiván)
- Szentkút** (l. Mátraverebély)
- Szentpéter** (l. Nógrádszentpéter)
- Szilaspogony* → **Pogony** (1954–
Szilaspogony)
- Szinóbánya* → **Szinóbánya** (1918–1927
Cinobáňa, *Synobáňa*, 1927– *Cinobaňa*;
szl. *Cinobaňa*)
- Szirák* → **Szirák**
- Szklabonya** (l. Mikszáthfalva)
- Szomolya** (**Borsosberinke** pusztája,
l. *Borsosberény*)
- Szöllős** (l. *Mátraszőlős*, 1984–1991 között
Pásztó-hoz tartozott)
- Szörös** (**Kazár** pusztája)
- Sztraszkaerdő** (**Gács** pusztája)
- Szúpatak** (*Kisterenyé*-t, *Szúpatak*-ot és
Nagybátony-t 1984-ben *Bátonyterenye*
néven egyesítették, l. ott)
- Szügy* → **Szügy**
- Táb** (*Alsótáb* és *Felsőtáb*, *Varsány* pusz-
tája)
- Tamási** (l. *Losonctamási*)
- Tarnóc** (l. *Ipolytarnóc*)
- Telki** (**Rapp** pusztája)
- Tepke** (**Szöllős** pusztája, l. *Mátraszőlős*)
- Terbeléd* → **Terbeléd** (1918–1938
Terbeľovce, 1938–1945 *Terbeléd*,
1945– *Terbeľovce*; szl. *Trebeľovce*)
- **Alsóbábi** (**Terbeléd** pusztája)
 - **Felsőbábi** (**Terbeléd** pusztája)
 - **Lázi** (**Terbeléd** pusztája)
- **Múlyadka** (1901–1918 *Kismulyad*,
1918–1927 *Múľad*, 1927–1938
Muľadka, 1938–1945 *Kismulyad*, 1945–
1948 *Muľadka*, 1948– *Muľka*;
szl. *Muľka*; 1973-ban *Terbeléd*-hez csa-
tolták)
- Terény* → **Terény**
- **Kiskér** (**Terény** pusztája)
- Tereske* = **Tereske**
- **Dennek** (**Tereske** pusztája)
 - **Kormos** (**Tereske** pusztája)
- Točnica* → **Tosonca**
- Tolmács* → **Tolmács** (1981–1994 között
Rétság-hoz csatolták, 1994-ben kivált az
egyesülésből, újra önálló település)
- Tomanova** (közigazgatásilag **Dívény**-hez
tartozó pusztja)
- Tomášovce* → **Tamási** (l. *Losonctamási*)

Tósár → **Tosonca** (1905–1918 *Tósár*,
1918– Točnica; szl. Točnica)

Tosonca (l. *Tósár*)

Tótygyarmat (l. *Balassagyarmat*)

Tóthartyán (l. *Hartyán*)

Tótkelecsény → **Tótkelecsény** (1872–1918
Tótkelecsény, 1918–1927 *Klačany*,
1927– Slovenské Kľačany;
szl. Slovenské Kľačany)

Tótkisfalu → **Kisfalu** (1872–1918
Tótkisfalu, 1918–1927 *Malá Vieska*,
1927– *Vieska*; szl. *Vieska*)

Tótmarokháza (l. *Márkháza*)

Tőrincs → **Tőrincs** (1918–1927 *Terinč*,
1927–1938 *Trenč*, 1938–1945 *Tőrincs*,
1945– *Trenč*; szl. *Trenč*)

• **Rárós** (*Tőrincs* pusztája)

Trázs (l. *Őrhalom*)

Trebeľovce → **Terbeléd**

Trenč → **Tőrincs**

Trhanová → **Divényoroszi**

Tugár = **Kistugár** (1905–1918: *Tugár*,
1918– *Tuhár*; szl. *Tuhár*)

• **Denesikova** (**Kistugár** pusztája)

Tugár = **Losonctugár** (1891 óta *Losonc*
városrésze, l. ott; szl. *Lučenec-Tuhár*)

Tuhár = **Kistugár, Losonctugár**

Turičky → **Turicska** (l. *Étrefalva*)

Turicska (l. *Étrefalva*)

Turie Pole → **Turopolya** (l. *Lest*)

Túrmező → **Turopolya** (l. *Lest*)

Turopolya (l. *Lest*)

Uderiná → **Udornya** (l. *Lónyabánya*)

Udornya (l. *Lónyabánya*)

Udvarház → **Udornya** (l. *Lónyabánya*)

Udvarhely (*Berkenye* pusztája)

Uhorské → **Uhorszka** (l. *Ipolymagyari*)

Uhorszka (l. *Ipolymagyari*)

Újvilág (*Málnapataka* pusztája,
l. *Málnapatak*)

Uzsa (*Vanyarc* pusztája)

Vád (*Zsihlavnyik* pusztája, l. *Csalányos*)

Vadkert (l. *Érsekvadkert*)

Vámosfalu (l. *Vámosfalva*)

Vámosfalva → **Vámosfalu** (1872–1918
Vámosfalva, 1918– *Mýtna*; szl. *Mýtna*)

• **Bzova** (1895-ben *Bzova* kérvényezte
önállóságának megszüntetését és hatá-
rának *Dobrocs* (ma: *Dabar*), *Divény-*
oroszi és *Vámosfalva* községek határába
való bekebelezését)

Vanyarc → **Vanyarc**

• **Uzsa** (*Vanyarc* pusztája, 1892-ben
egyesítették a két helységet)

Váralja = **Szandaváralja** (*Szanda* pusz-
tája, l. ott)

Varbó (l. *Ipolyvarbó*)

Várkút → **Hradistya** (1905–1918 *Várkút*,
1918– *Hradište*; szl. *Hradište*)

Varsány → **Varsány**

• **Kőforrás** (*Varsány* pusztája)

Večelkov → **Vecseklő**

Vecseklő → **Vecseklő** (1918–1938
Večeklov, 1938–1945 *Vecseklő*, 1945–
1948 *Večeklov*, 1948– *Večelkov*;
szl. *Večelkov*)

Veľká nad Ipľom → **Vilke**

Veľká Ves → **Nagyfalu**
(l. *Losoncnagyfalu*)

Veľké Dravce → **Nagydaróc**

Veľké Straciny → **Nagysztrácín**
(l. *Nagyhalom*)

Veľké Zlievce → **Nagyzellő** (l. *Felsőzellő*)

Veľký Kerestúr → **Nagykeresztúr**
(l. *Kétkeresztúr*)

Veľký Krtíš → **Nagykürtös**

Veľký Lom → **Nagylám**

Verebély (l. *Mátraverebély*)

Veres → **Veres** (1918–1948 *Vereš*, 1948–
Červeňany; szl. *Červeňany*)

Verőce (1900–1901 *Nógrádverőce*, 1901–
1905 *Verőce*, 1905–1965 *Nógrádverőce*,
1965– *Verőce*; 1950-ben *Pest* megyéhez
csatolták, 1975–1989 között *Verőcema-*
ros néven egyesítették *Kismaros*-sal)

• **Migazzi** (**Verőce** pusztája)

Verőcsmaros = **Kismaros, Verőce**

Videfalva → **Videfalva** (1918– Vidiná;
szl. Vidiná)

Vidiná → **Videfalva**

Vieska → **Kisfalu** (l. *Tótkisfalu*)

Vilke → **Vilke** (1918–1927 Veliká, 1927–
1938 Veliká nad Ipľom, 1938–1945 *Vilke*,
1945–1973 Veliká nad Ipľom, 1973–
Veľká nad Ipľom; szl. Veľká nad Ipľom)

- **Kisdáló** (*Vilke* pusztája)
- **Lukapataka** (*Vilke* pusztája)
- **Nagydáló** (*Vilke* pusztája)
- **Rudnok** (*Vilke* pusztája)

Vizslás → **Vizslás**

- **Kaparó** (*Vizslás* pusztája)

Vlasova-vasgyár (**Málnapataka** pusztája,
l. *Málnapatak*)

Vörös → **Veres**

Vrbovka → **Varbó** (l. *Ipolyvarbó*)

Zagyva (1872-ben *Zagyvaróna* néven
egyesítették *Zagyvaróna*-val;
l. *Salgótarján*)

Zagyvapálfalva (egyesítették *Salgótarján*-
nal, l. ott)

- **Alsópálfalva**
- **Andrásfalva**
- **Felsópálfalva**

Zagyvaróna (1872-ben egyesítették *Zagy*-
va-val, ma *Salgótarján* városrésze, l. ott)

Zagyvaszántó → **Zagyvaszántó**
(1950-ben Heves megyéhez
csatolták)

Zavada (l. *Érújfalu*)

Závada (l. *Érújfalu*)

Zelene (l. *Poltár*)

Zelené → **Zelene** (l. *Poltár*)

Želovce → **Zsély**

Žihľava = **Zsihlava (Zselenyék,
Zselenyik, Zsihlavnyik, Zsih-
levnyik)** = *Csalányos*; l. *Nógrád-
szentpéter*)

Zlatnó (*Csehbrezó* pusztája, l. *Csehberek*)

Zobor = **Zobor** (1918–1938 Zombor,
1938–1945 *Zobor*, 1945– Zombor;
szl. Zombor)

Zombor = **Zobor**

Zselenyék, Zselenyik = *Csalányos*
(l. *Nógrádszentpéter*)

Zsély → **Zsély** (1918–1938 Želovce,
1938–1945 *Zsély*, 1945– Želovce;
szl. Želovce)

- **Pezserény** (*Zsély* pusztája)
- **Forrás** (*Zsély* pusztája)

Zsihlava = *Csalányos* (l. *Nógrádszent-
péter*)

Zsihlavnyik, Zsihlevnyik = *Csalányos*
(l. *Nógrádszentpéter*)

Zsúny (*Lóc* pusztája)

Helynévmutató

A mutatóban szereplő nevek írásában a mai helyesírás szabályai szerint jártunk el. Csak ott nem változtattunk az eredeti írásmódon, ahol többféle értelmezés közül kellett volna választanunk: ilyen esetekben etimológiai állásfoglalásra nem vállakoztunk. A szlovák nevek a magyar betűrend szerint vannak besorolva.

A mutatóban dőlt szedéssel szereplő sorok a nevek belsejében és végén található névrészekre, névelemekre utalnak. E részekben csak a magyar helynevek szerepelnek.

Abellehota 11
 Abelova **11–12**, 219, 244,
 299, 305, 315, 382, 383,
 393
 Abelovszky Vršok 219
 Ábrahám 414
 Abroncsos 344
 Acsa 121, 364
 Acsád 98
 Acsota 462
 Ádám árnyéka 331
 Ádám bérce 331
 Ádám kútja feletti dűlő
 239
 Ádám vereje 331
 Afrika 435
 Agácos-erdő 78
 Agárd **13–14**, 121, 183,
 290
 Agyagas 38, 258
 Agyagas-gödör 375
 Agyagaska 274
 Agyagas-tető 174
 Agyagos 53, 356, 407,
 464
 agyagos L. Aszalás-tetői ~
 oldal
 Agyagos-tócsa 288
 Agyígas 447
 Akácos 460
 Akasztási-hegy 185
 Akasztó 10
 Akasztófa 30

Akasztófa-bérc 53
 Akasztó-hegy 319, 320,
 371, 385
 Akasztó-part 53, 240
 Akó fele 255
 Akol-lápa 253
 alá L. Cseri ~ járó
 Alájáró 207
 alájáró L. Felső ~, Kútnáli
 ~, Versegi-szőlőknél ~
 Alájárók 196
 Alamizsna 214
 alatt L. Bánya ~, Fehér út
 ~, Forroka ~, Halászi
 szőlők ~, Jaszenina ~,
 Kápolna ~, Keresztes-kő
 ~, Kis-cseres ~, Luka-
 haraszt ~, Macskás ~,
 Macskas-hegy ~, Major
 ~, Malom ~ rétek, Méhes
 ~, Szécsenke ~, Szolga-
 bíró ~, Szőlők ~, Tarcsa-
 hegy ~, Új-szőlők ~, Út ~,
 Varnyú-bérc ~
 alatti L. Alsó-Szőlők ~,
 Apátfalusi-rét ~ rét dűlő,
 Dánsa ~ rét, Erdő ~,
 Erdő ~ major, Falu ~,
 Falu ~ dűlők, Gácsi út ~
 dűlő, Gyürky-föld ~ dűlő,
 Hársas ~, Hegy ~ forrás-
 kút, Káprás ~ földek,
 Kereszt ~, Malom ~,

Malom ~ rét dűlő, Nagy-
 Szkalinka ~ dűlő, Szén-
 hegy ~ dűlő, Szőlő ~
 tábla, Szőlők ~, Szőlők ~
 dűlő, Tamasi út ~ dűlő,
 Temetők ~ dűlő, Új-
 szőlők ~
 Alföld 97
 alhelytartósági L.
 Pozsonyi ~ kerület
 alja L. Alsó Szőlők alji
 szántó, Árnyék ~, Bag-
 lyas ~, Baksa ~, Bárkán-
 nyi-földek ~, Berek ~,
 Bészma ~, Bikk ~, Bitang
 ~, Büdös-kút ~, Bükk-alj,
 Bükk ~, Csapás ~i dűlő,
 Cser ~, Cseres-alj, Cse-
 res ~, Csikos-hegy ~i ré-
 tek, Csőr ~, Diófa ~, Eg-
 res ~, Egres ~i dűlő,
 Erdő ~, Erdő ~i dűlő,
 Falu ~ dűlő, Fejér-kő ~,
 Fejér-mál ~, Fekete-
 hegy ~, Felső Szőlők alji
 szántó, Fogacs ~, Földek
 ~, Fűzfák ~, Gácsvár ~,
 Gerő ~, Haraszt ~, Hegy
 ~, Hegy ~, Hegy ~i,
 Henc-hegy ~, Herceg ~,
 Herceg alji rétek, Ho-
 mok ~, Horpács ~i rétek,
 Káprás ~, Káprás alji

- rétek, Karancs~*, *Kép~*,
Kép ~ dűlő, Kép ~i rétek,
Kercseg ~, *Kert~*, *Kertek*
~, Kis-berek ~, *Kis-Ma-*
gos-hegy ~, *Kő ~*, *Kő alji*
dűlő, Kövecses ~, *Ma-*
lom ~, *Mart ~*, *Medves~*,
Meggyes ~ dűlő, Méhely
~, Mérges ~, *Mogyorós*
~, Mulató ~, *Nagy mezs-*
gye ~, *Nagy út ~*, *Nagy-*
verő ~, *Öreg-szőlő ~*,
Pelecke ~, *Pincék ~*, *Pis-*
ke ~, *Ponod ~*, *Pusztá ~*,
Rókalyukak ~, *Sátoros ~*,
Serház ~ rét, *Somlyó ~*,
Sörház ~, *Szakadék ~*,
Szállás ~, *Szandavár~*,
Szék ~, *Szentgyörgy ~*,
Szentgyörgy ~i csapás,
Szentgyörgy ~i tábla,
Szilaska ~, *Szőlők ~*,
Szőlők ~ dűlő, Szőlők al-
ji rét, Szőlők alji rétek,
Szurdok~, *Tekenős ~*,
Telek ~, *Temető ~*,
Templom ~ rét, *Töltés ~*,
Tövis ~, *Út ~*, *Várhegy ~*,
Veremi ~, *Vermek ~*, *Ve-*
rő ~, *Vörös-haraszt ~*,
Zabás ~. L. még *híd~*,
kert~, *vár~*
állás L. *Tó~*
alma L. *Piros~*. L. még
vad~fa
Almás 367
almás L. *Farkasalmási-*
puszta, Farkasalmás-
puszta. L. még *vad~*
Almás-part 78
Almás-pusztá 258
Alma-szer 125
Almaszó 266
Almaszói-tábla 266
Almaszó völgye 266
alól L. *Cseplén ~*, *Falun ~*,
Falun ~i dűlő, Fogás ~i
rét, Járáson ~, *Kőhídon ~*
Alpenc 121
Alsó 176
alsó L. *Bujáki~~rét*,
Úrbéresek ~ rékje
Alsóbábi-pusztá 117, 266,
 423
Alsó-Babos 54
Alsóbodony **15**
Alsóbokor 39
Alsó-Borsós 463
Alsó-Búszerző 164
Alsóbzova 89
Alsó-cser 69
Alsó-cseres 167
Alsó-Csúp 300
Alsó-Dongó 75
Alsó-dűlőbe forrás 22
Alsó-Ebhát 414
Alsó-erdő 442
Alsó-erdő-rész 442
Alsó-eresztvényi-dűlő 152
Alsóesztergály **16–18**, 104,
 185, 391, 403
Alsó-gát 454
Alsó-Halagos 15
Alsó-hegy 291
Alsó-hegy-szőlő 102
Alsó-homok 447
Alsó-hosszú 30
Alsó-Kapusztás 323
Alsó-Katrenka 293
Alsó-kenderföldek 287
Alsó-köles 65
Alsó-Krista-rét 109
Alsó-lapos 74, 331
Alsó-lejt 291
Alsó-Lénárd 75
Alsóludány 101, 407
Alsó-majorság 319
Alsó-malom 163, 398
Alsó-malomnál 74
Alsó-mező 22, 145, 348
Alsó-Nagy-kötel 463
Alsó-Nagy-parlag 414
Alsó-nyilas 435
Alsó-oldal-föld 387
Alsópálfalva **319–320**
Alsópálfalvi kerület 150
Alsópalojta 280
Alsó-paskum 313
Alsópeci-pusztá 182
Alsópenci-pusztá 120, 121,
 122
Alsópetény **19**, 183
Alsó-Polyák-ortvány 75
Alsó-pusztá 103
Alsó-Rejtik 461
Alsó-rét 102, 128, 146,
 313, 323, 367, 447
Alsó-rétek 248, 349, 411
Alsó-Rő 73
Alsósáp **364–365**
Alsó-Sotó 75
Alsószécsénke **20**
Alsószécsenyke 20
Alsó-Szénégető 73
Alsó-Szőlők alatti 102
Alsó Szőlők alji szántó
 248
Alsósztrégova **21**, 187,
 193, 230, 282, 348, 403
Alsó-Szurdok 22
Alsószűgy 417, 418
Alsó-tábla 180
Alsótiszovnyik 112
Alsó-tó 73
Alsótold **22**, 97, 99, 397,
 399
Alsóvadkert 445
Alsó-Veselény 278
Alsó-Veselény puszta 278
által L. *Patak ~*
Általjáró 173, 253
Általjárók 148
A lúkái 391
aluli L. *Közép úton ~*
Alvég 285

Helynévmutató

- Andrásfala 72, 178, 179, 461, 463
 Andrásfalva 23, 191, 319, 462
 András-lápa 330
 András-völgy 106
 András-zug-dűlő 441
 Andreaska 90
 Andreáška 92
 Annók-lápa 330
 Antal-haraszt 278
 Antal kútja 278
 Antosov Laz 244
 Anyisza-bérc 175
 Apáca 224
 Apáca-fő 224
 Apa hegye 219
 Apád L. Rétek ~
 Apatelke 360
 Apátfala 459
 Apátfalu 241, 459
 Apátfalusi-rét alatti rét dűlő 240
 Apátfalva 228, 230, 232
 Apátfalva L. Karancs~, Losonc~
 Apáti 407
 Apáti-bérc 101
 Apáti-oldal 325
 Apáti-patak mellett 325
 Apátipusztá 93
 Apáti-völgy 100, 101
 Apc 169, 388, 468
 Apino 220
 Apin vršok 219
 Apin Vršok 219
 Apoka 385
 Apró-bérc 435
 Apró-földek 327
 Aprók 125
 Apró-máj 447
 arany L. Kis~i-pusztá, Kis~pusztá, Nagy~i-pusztá, Nagy~pusztá
 Aranygomb 384
 Arany-hegy 97, 200, 247, 406
 Aranyi-hegy 175
 Aranyi-pusztá 328
 Arany-kút felett 54
 Aranyláb 79
 Aranyos-kút 33
 Aranyos-patak 84
 Aranyos-pataki-rétek 86
 Aranyút-part 327
 Árendás-rétek 384
 Árkok közt 133
 Árnyék 152, 266, 268, 319, 320
 árnyék L. Ádám ~a, Atyasz~-dűlő, Bárna~, Béna~, Bikk~, Boszórád~, Cikorád ~a, Csihaj~, Csipány~, Csonka~, Csűr~ok, Faizörgés~, Faluhely~, Galya~, Halló-völgy~, Hidál~, Kása~, Kazári-völgy~, Kis~, Kúpany~, Látó-hegy ~a, Nagy~, Nagy~-bérc, Nagy~-pallag, Nagydét~, Penc~, Sárközi~, Selyem ~a, Selyemház ~a, Setét~, Simonok ~a, Szarkaszó~, Szár-kő ~a, Szék~, Szele~, Szelemáte~, Tariska-domb~
 Árnyék alja 106
 Árnyék-máj 189
 Árnyék-oldal 327
 Árnyék-völgyi-oldal 397
 árok L. Bakalás~, Berbic~, Cser-kút~, Három~, Három~i-pusztá, Határ~, Hutai~, Irtás~, Kis~i, Kő~, Kő-árki-dűlő, Köles-árki-dűlő, Kurta~hoz, Leány~, Magas~, Malom árka, Malom~, Matús~, Mély~, Nagy~, Ördög~, Porosz~, Szamócás~, Szarvas~, Szent~, Tábor~
 Árok-szer 125
 Árpa utca 406
 Artolisevskvo 440
 Árva 24
 Árva vármegye 451
 Aszalás-tetői agyagos oldal 38
 aszó L. Nagy~. L. még -aszó, -eszó
 -aszó L. Almaszó, Biaszó, Hadaszó, Iszmaszó, Ordaszó, Szarkaszó. L. még aszó, -eszó
 Aszód L. Kis~-dűlő
 Aszódi-völgy 139
 Aszónye 266
 asszony L. Török ~ kútja
 Asszony földje dűlő 152
 át L. Túl ~
 Átaljáróki-dűlő 380
 Átjáró 254
 átjáró L. Patakon ~
 Atyasz-árnyék-dűlő 151
 Atyasz-tetői-dűlő 151
 Báánová 440
 Babaguzsalyas 267
 Bába-haraszt 310
 Bába-kút 207
 Bába kútja 65
 Bábalyuka 76, 77
 Babarik L. Belső~
 Baba-szőlő 84
 Babat L. Kis~, Nagy~
 Babi-pusztá 328
 Babi-pusztá L. Alsó~, Felső~
 Babos L. Alsó~, Felső~
 Babos felye 266
 Babos-oldal 266, 267
 Bab-szög 407
 Bab-út 327

Helynévmutató

Bačinská 389	313, 316, 335, 345, 350,	<i>bánya</i> L. <i>Beszterc~</i> ,
Bacsa-kút 53	353, 354, 360, 365, 366,	<i>Beszterce~</i> , <i>Cino~</i> ,
Bacsa-kút-völgy 53	387, 388, 389, 395, 405,	<i>Lono~</i> , <i>Lónya~</i> , <i>Lónyo~</i> ,
Bacsatója 128	407, 418, 423, 424, 426,	<i>Lovino~</i> , <i>Szinó~</i> ,
Baglyas 248, 265, 367	428, 429, 436, 450, 451,	<i>Szveno~</i> , <i>Szvinobanya</i> .
Baglyás 434	466, 467, 472	L. még <i>kő~</i>
Baglyasalja 38, 115, 172,	<i>Balassagyarmat</i> L. <i>Lo-</i>	Bánya alatt 54
360	<i>sonc~i országút</i> , <i>Vác-</i>	Bánya-dűlő 176
Bagó 296	<i>~i országút</i>	Bánya-hegyi-dűlő 203
Bagócs 128	Balassagyarmati kerület	Bányai-dűlő 176
Bagó-lápa-erdő 59	203, 413	Banya Mihályszka 293
Bagoly-völgy 385	Balázsak táblája 356	Bánya-part-tető 240
Bagó-völgy eleje 100	Balázshuta 27, 112, 308	Banyi hora 114
Bagú-kő 253	Balázsikou 435	Banyistya 321
Bagzó 296	Balazsov Laz 11	Bara Gyura irtása 340
Bágyon 65, 313, 388, 411	Balázs-rét felett 435	Barakon 278
Bágyoni-völgy 65	Balázs-völgy 172, 206	Barancova 155
Bajanoje laz 440	Balázs völgye 172	Baranya 355
Bakalán Kertyini 275	Balikák 296	Bárány-bérc 85
Bakalas 133	Bálint-domb 10	Bárány-ortvány 325
Bakalás-árok 133	Bálint-ortvány 372	Bárányos 141, 347
Bakó 264	Baljakova jamka 220	Bararony-pusztá 148
Bakóházi-pusztá 148	Balko-kút 155	Barát-hegy 22, 67, 97, 99
Bakonya 275	Balkowá 263	Barát-hegy-erdő 69
Baksa 78, 385, 460	Ballagó 224	Baratka 50
Baksa alja 344	Balog 172	Barátok rétje 240
Baksa erdeje 344	Balogfalva 254	Barátok szilvása 256
Baksaháza 173	Balog János-szántó 118	Barát-oldal 114
Baksaháza-pusztá 214	Balog-ortvány 462	Baratony 74
Bakszar 255	Balog-szög 321	Baratony-pusztá 72, 73
Bakszár 100	Baltinska 335	Barát-rét 10
Baláca 447	Bámota 77	Barát-szurdok 142
Balajka 334	Banaslyuka 367	Barboriná 282
Balasyarmat 353	Bánát 195	Bárczi-vár 241
Balásgyarmat 27, 121	Bañiská 222	Barkácska 439
Balassa-dűlő 55	Baniszká 202	Barkácska-föld 441
Balassagyarmat 11, 16, 20,	Bánk 28, 86, 303	Bárkány 414
23, 24–26, 27, 30, 32, 38,	Bánka 28	<i>Bárkány</i> L. <i>Nagy~</i>
39, 52, 56, 64, 67, 79, 81,	Bánki-völgy 19	Bárkányi-földek alja 133
83, 110, 112, 120, 147,	Bánovi háj 21	Bárkányi-hegy 133
155, 157, 159, 160, 163,	Bánov Laz 244	Barkin laz 394
178, 195, 201, 205, 211,	Banskej cesti 470	Barkóca-magas 253
219, 224, 228, 229, 244,	Banšt'jake 280	Bárna 29, 72, 75, 115, 255,
245, 249, 352, 264, 266,	Bán széreje 53	329, 331
279, 292, 299, 302, 308,	Bánya 226, 264	Bárna-árnyék 255

Helynévmutató

- Barna-bérc 75
*bárnai L. Cered~
 szekérút*
 Bárnai szekérút 76
 Barna-völgy 94
 Barom déllése 461
 Baromút 100
 Baromútra járó 162
 Barotony 74
 Bárrou vrsok 222
Barova L. Új~
 Bars megye 195, 256
 Bársony 54
 Bartákovó 315
 Bartúska 156
 Bartvóšková dolinka 222
 Basa-rét 268
 Bást 17, 344
Bást L. Egyházás~, Ó~
 Bástyá 31
 Bástyá-dűlő 31
 Bástyá-hegy 17
 Bataháza 150
 Bataházi-puszta 307
 Bata-hegy 190
 Batino 155
 Bátka 356
Bátka L. Kis~, Nagy~
 Bátka-pataknál 101
 Bátka-puszta 356, 369
 Bátki-dűlő 224
 Bátki-lapos 114
 Bátki-puszta 149, 224
 Batonca 274
 Bátonszké 416
 Bátorony 402
 Bátorfalu 413, 472
 Batyin 155
 Batyina 299
 Bebék-kert 296
 Bécs 60, 130, 239
Bécs L. Kis~, Nagy~
 Becske 20, **30–31**, 210,
 268, 309
 Beda-völgy 172
- Bedegény 207
 Bedevölgy-puszta 258
 Bég-kúti-rét 288
 Bég-temető 116
 Bég utca végén rét dűlő
 239
 Bejáró 322
 Bejáró-irtások 149
 Béka-hegy 148
 Békás 81, 96
 Békás-tó 260
 Békás-tól 253
 Béka-tó 148
 Békavár 216, 217
 Bekén kútja 74
 Belázsik 435
 Bél-erdő 270
 Belső-Babarik 414
 Belső-Csicsó 462
 Belső-ereszvény 167
 Belső Kálnói útra járó 162
 Belső-major 313
 Belső-Salgó 97
 Belsőség 55
 Belső-Semlék 95
 Belső-Szardóka 125
 Belső-telek 148
 Belső-Vinna 167
belül L. Úton ~
 Bél völgye 372
 Béna 124, 172, 344
Béna L. Szuha~
 Béna-árnyék 106
 Béna-oldal 106
 Bénára járó 125
 Benčjáke 279
 Bencsárka 156
 Bencsikovo 11, 244
 Bencsikov vrsok 50
 Bene 179, 461
 Benedek-oldal 48
 Bene-völgyi-dűlő 451
 Benéz-láz 259
 Beničsow d'iel 282
 Benjačou Djel 382
- Benjačowá 382
 Benkow Kút 333
 Benyou Wrch 382
 Benyova lúka 13
 Bér 54, 268, 309, 400, 411
 Berbic-árok 287
 Bérc 180, 322, 454
*bérc L. Ádám ~e, Akasztó-
 fa~, Anyisza~, Apáti~,
 Apró~ek, Bárány~,
 Barna~, Cikorád ~e,
 Cinege~, Csapas~,
 Csengő ~e, Cser ~e,
 Cser~i-puszta, Cser~-
 pusztá, Cserkő~, Dobó-
 ~, Fagyos~, Ganajos~,
 Gubó~, Győr ~e, Hálló-
 völgy~, Hangya~,
 Hárs~, Határ~legelő,
 Hosszú~, Kakas~,
 Kálnas~, Kantorné~-
 erdő, Király-kút~,
 Konc~, Koszt~, Koves-
 ~, Kozma-völgyi~, Kő~,
 Kő~oldal, Kő~tája,
 Köves~, Köz~, Közép-
 ~, Közép~ek, Közép~-
 erdő, Közepső~, Kripta-
 ~, Kurta~, Ligony~,
 Madarász~, Magos~,
 Mákos~, Malom~,
 Nagy-árnyék~, Nagy~,
 Nagy-Éles~, Nyerges~,
 Nyúlás~, Pető~, Sűrű-
 ~, Szállás~ek, Szállások
 ~e, Szivadal~, Szoria~,
 Szőlő-völgy~, Szurdok-
 ~, Tilalmas~, Tó ~e,
 Ülü~, Vár~, Varnyú~,
 Varnyú~alatt, Vizi~,
 Zörgő-kút~*
 Bercel 30, 31, 95, 210,
268–269, 309
Bercel L. Kis~, Nagy~
 Berceli-hegy 269

Helynévmutató

Bercova 209	<i>berke</i> L. <i>berek</i>	Bikk-árnyék 106
Bérc tája 207	Berkeknél 100	Bikk-erdő-dűlő 328
Bereg 22	Berkenye 32–35 , 290, 303, 304, 392	Bikkés 253
<i>bereg</i> L. <i>Cigány-~, Dávid-~</i> , <i>Diós-~, Kolomposi-~</i>	Berkenyefa 385	Bikk-fő 149
Berek 349	Berkes-réti-dűlő 151	Bikk-hegy 247
<i>berek</i> L. <i>Bódi-~, Cigány-~</i> , <i>Csász berke</i> , <i>Csurgó-kút</i> <i>berke</i> , <i>Farkas-~, Fim-~</i> , <i>Hálós-~, Hollós-~</i> , <i>Hosszas-~, Hosszú-~</i> , <i>Hosszú-berki-szőlők</i> , <i>Kecskés-~, Kerek-~, Kis-~</i> , <i>Mada berki</i> , <i>Magska-~</i> , <i>Malom-~, Máriás-~</i> , <i>Menyecske-~, Meredek-~</i> , <i>Nagy-~, Nyírjes-berki</i> , <i>Őz-~, Pap berke</i> , <i>Pap-berki</i> , <i>Pusztaberki</i> , <i>Ritka-~</i> , <i>Szár-hegy-~</i> , <i>Szentek kuta berke</i> , <i>Szűnyog berke</i> , <i>Takács berke</i> , <i>Tó berke</i> , <i>Tó-~, Tolvajló-~</i> , <i>Törmös-berki</i> , <i>Vizes-~</i> , <i>Vőfő berke erdő</i> , <i>Vőfő berki rét</i>	Berki 341	Bikk-kút 260
	<i>berki</i> L. <i>berek</i>	Bikk-kútja 141
	Bernece 86, 285, 288	Bikk-legelő 149
	Bér-patak 411	Bikk-oldal 164
	Berze 435	Bikla 440
	Berze-fő 435	Bikobikki 172
	Berzence 36 , 262, 263, 334, 410	Bikóc 21, 348
	Besenyő 21	Bilin 270
	Bészma alja 400	Birinyi 434
	Besztercbánya 308	Birinyke 174
	Besztercebánya 169, 361, 459	Birmaha 274
	<i>Besztercebánya</i> L. <i>Lo-</i> <i>sonc-~i országút</i>	<i>birodalom</i> L. <i>Római ~</i>
	Bézmai-erdő 398	Bíró földje 74
	Biaszói-erdők 327	Bíró kútja 296
	Biaszó-völgy 327	Birónyi-völgy 372
	Biatos 356	Bíró-rét 372
	Bielcsni potok 105	Bíró-rétje 148
	Bigóc 21	Bíroság-rét 100
	Bika-hegy 269	Bisokás-dűlő 66
	Bika-máj 298, 450	Bistrička 438
	Bika-nyilas 464	Bisztricska 37 , 262
	Bika-rét 99, 157, 159, 260, 367	Bitang alja 266
	Bikás 125	Bitang-hegy 267
	Bikaszántás 100	Bitang-oldal 266
	Bikászó 360	Bjela hlina 394
	Bika völgyi közje 180	Bjela szkala 209, 333, 379
	Bikázó 102	Bjelje wodi 252
	Bikk 141, 258	Bjezňik 244
	<i>bikk</i> L. <i>Bot ~e</i> , <i>Fekete-~</i> , <i>Felső-~, Kerek-~, Kis-~</i> , <i>Málnás-~i</i> , <i>Nagy-~, Pócs ~e</i> , <i>Póka-~, Ravasz-~</i> , <i>Sós-~, Széles-~, Toldiné ~e</i>	Blatíň 470
	Bikk alja 247, 324, 325	Blatina 439, 470
		Blat'ina 222
		Blatjanka 358
		Blatniwa Dolinka 334
		Blato 11, 27, 440
		Bliszka 21
		Bliszkavica 27
		Bóbiska 325
		Boboviszko 319, 320
		Bocfás 106
		Bocsár 213

Helynévmutató

Bocskoros 29	Bornyúdelelő 274	Bozózvár 172
Boda-szállás 20	Bornyú-gát 321	Bozsony 78
Bódi-berek 54	Borok 281, 440	Bőgő 269
Bódiske 105	Borókás 78, 451	Bőgő-rét 287
Bodolló 174	Borókás-legelő 310	Bösze 345, 346
<i>Bodony L. Alsó~, Nagy~, Pusztá~</i>	Borok-ortás 190	Bradácske 17
Bodor 309	Boros-hegy 255	Bradlo 61
Bodzás 65	Boroška 202	Brahá 194
Bodzfás 463	Boros-völgy 23, 224	Brahe 394
Bogács 296	Borosznok 50–51 , 315, 382, 393, 394	Bralce 11, 16, 17
Bogdány 196, 197	Borotva 100	Bránová Dolina 379
Boglya-rét 435	Borotvás 385	Bratja 315
Bognyáre 317	Borovina 291	Bravna 11
Bog-ortvány 360	Borsóföld 78	Brehe 139
Bohedína 458	Borsóföldek 291	Brekiňa 222
Bohótka 191	Borsókás 64	Brest 279
Bojnyik-kút gödre 289	Borsós 325, 463	Bresztoki-földek 297
Bok 111	<i>Borsós L. Alsó~, Felső~</i>	Bresztyina 92
Bok-hegy 122	Borsosberénke 339, 340	Bresztyóc 21
Bokor 39–41 , 53, 54, 211, 398	Borsosberinke 84, 86, 285, 288	Bresztyová 50
<i>bokor L. Alsó~, Német~</i>	Borsós-szeri-dűlő 176	Brezina 21, 409
Bokorinka-tető 240	Borsostövis-k-dűlő 66	Brezina-dűlő 319
Bokri-hegy 54	Borsó-szer 101, 322	Brezina hegye 320
Bokri-hegy-fark 53	<i>Borsó-szer L. Kis~, Nagy- ~</i>	Brezini 156, 208, 335
Bokri-rét 54	Borsó-szerek 327	Brezini Nadjárkom 156
Bokri-sűrű 54	Bors-szőgi 323	Brezinka 244, 293, 439
Bokri úti dűlő 398	Bors-út 384	Brezin Karote 378
Bolgárom 42–49 , 367	Bor-szög 322	Breziny 263, 333, 389, 439
Bolhás 435	Bor-szög-rétek 324	Brezja Jasenja 112
Bollag 345	Borzagos 173	Brezja Rubanye 113
Bollás 435	Borzlyuk 23	Breznického chotára 470
Bolondtó 459	Boszórád-árnyék 180	Breznicska 36
Bolyk 228	Bot bikke 371	<i>Brezó L. Cseh~, Száraz~</i>
<i>Bolyk L. Ipoly~</i>	Botos-rét 344	<i>Brézó L. Cseh~, Száraz~</i>
Bolyom 167	Bot-rét 214	Brezoje Vrsok 440
Bolyom eleje 278	Bozita 164, 270, 271, 322, 323–324	Brezova 282
Bolyom-erdő 270, 278	Bozita fele 367	Brezová Dolinka 382
Bonyha-patak 316	Bozitai-erdő 270	Brezovo 469
Borcsok 458	Bozitai-pusztá 164	Brezovský chodník 394
Borek 458	Bozita-pusztá 323, 367	Brište 222
Borjúdelelő-rét dűlő 240	Bozjánová 222	Bristyi 334
Borjú-réti-szántóföldek 323		Brlohe 112, 244, 299
		Brlozno 252
		Brnčina 382

Helynévmutató

- Brod patak 60
 Brody 439
 Brot 429
Brtozsnó L. Puszta~
 Brusznik 50
 Brünn 26
 Brverik 335
 Brvnicsnvo 113
 Bubonyér 214
 Buchan 263, 439
 Bucsina 39, 105
Bucsina L. Malom feletti ~
Bucson L. Kis~, Nagy~
 Bucsony 207, 366
Bucsony L. Kis~, Nagy~, Puszta~
 Bucsony-puszta 367
 Buda 120, 142, 228, 230, 378
 Buda-hegy 29, 414
 Budai út 142
 Budalehota 89
 Buda-mál 54
 Budavölgyi-oldal 172
 Budonka 404
 Búdown wršok 282
 Bugyica 435
 Bugyi hó 288
 Bugyina 435
 Bugyi-ortás 81
 Buják 39, **52–54**, 64, 169, 211, 388, 396, 406, 411
 Buják-hegység 97
 Bujáki-alsó-rét 53
 Bujáki-felső-rét 53
 Bujáki-oldal 10, 406
Bujár L. Kis~, Nagy~
 Bujászovo 219
 Buk 113
Bukóc L. Puszta~
 Bukóci 296
 Bukovina 50, 187, 263, 335, 379, 429
 Bukovina-erdő 379
 Bukovinai-erdő 15
 Bukovinka 50
 Bukovinke 113
 Bukov potok 279, 280
 Bukowiny 263
 Buksegg 414
 Buljakov Vrch 209
 Bundás 179
 Buočske 194
 Buríková Dolinka 112
 Burinov laz 440
 Burinovszka 333
 Burka 414
 Busa 388, 407
 Busai út 57
búsfá L. Zavor-hegyi ~
ültetés, Závor-hegyi ~
ültetvények
 Bussa **55**, 128, 169, 296, 348
 Butlerka 291
 Bút'ová 222
 Butykás 69
Búszterző L. Alsó~, Felső~i-puszta
 Búzáspalotás 313
 Büdös 100, 411
Büdös L. Kis~, Nagy~
 Büdös-kút 53, 125, 176, 190, 253, 345, 414
 Büdös-kút alja 321
 Büdös-sár 274
 Büdös-sári-földek 274
 Büdös-tó 30, 31, 84, 268, 330, 426
 Büdös-tói-folyó 84, 86
 Büdös-tóli-legelő 427
 Bükk-alj 384
 Bükk alja 384
Bzova L. Alsó~, Felső~
 Cabaj 459
 Častje hruske 17
 Ceberna 172
 Ceberna eleje 172
 Cédula 460
 Ceklász-rét 102
 Čelin 222
Cene L. Kis~, Nagy~
 Čepkou laz 222
 Cered **72–77**, 115, 148, 329
 Cered-bárnai szekérút 75
 Ceredi-erdők 75
 Ceregy 72
 Čerešnjáke 280
 Čerešnyovó 389
 Cerina 50, 216
 Cerinák 217
 Cerini 449
 Cerka 135
 Cerník 263, 470
 Černochovô 389
 Cerová 222
 Cerová hora 470
 Čertenina 440
 Čertova 440
 Červená 429, 440
 Červenákou vrch 382
 Červeni Vršok 242
 Červený 208
 České Brezovo 60
 Český Brezovec 60
 Cez jamu 13
 Cezpodrecku cestu 429
 Cez Vršok 315
 Chábd'a 391
 Chalános 296
 Chladná 252
 Chladnouská 222
 Chlievní potok 105
 Chmelná 251
 Chodnyicsok olavársky 293
 Chotár 439
 Chotorná Dolina 379
 Chrapová 389
 Chrapová 282
 Chrasti 391
 Chropča 439
 Chropcsa 312
 Chropia 438

Chrtján 431	Csajka 344	Csehország 60, 79, 201
Chrtyani 430	Csajkátá 414	Cseh-pince 295
Ciceri 254	Csákánháza 59, 124, 344	Cseh-völgy 96
Cigány-bereg 114	Csakanka 251	Cseke-lápa 253
Cigány-berek 102	Csákányháza 59 , 328	Csekepuszta 347
Cigány-kereszt 10	Csák-lápa 330	Cséklyés 74
Cigánylány gödre 175	Csákó-földek 93	Cselini 431
Cigány-tábla 10, 406	Csákta 175	<i>Cselőte L. Puszta~</i>
Cigány utca 406	Csalános 296	Csengerháza 62 , 257, 402
Ciker-dűlő 66	Csalár 56–58 , 128, 305, 407	Csengerháza-puszta 62
Cikkelyes 460	Csalomia 447	Csengő 183
Cikorád árnyéka 331	<i>Csalomja L. Nagy~</i>	Csengő bérce 255
Cikorád bérce 331	<i>Csalomnia L. Nagy~</i>	Csengő-völgy 172
Cikorás 29	Csanáros 107, 241	Csente 200
Cinc-vár 334	Csanáros-tó-lapos 255	Csepegő 175
Cindrus 295	Csanki-irtás 285	Csepegő-dűlő 286
Cinege-bérc 398	Csapás 22, 224, 269, 291, 319, 320	Csepkes 275
Cinegés 29, 75, 213, 331	Csapás aljai dűlő 153	<i>cseple L. Kis~</i>
Cinegés-hegy 214	Csapás-bérc 274	Cseplén alól 21
Cinobánya 262, 263, 409, 420, 438	Csapás Nad Mosztom 39	<i>cseplye L. Kis-oldal~</i>
Cino Bányi 470	Csapási-földek 297	Cser 178, 447
Cinopel 409	Csapásoki-földek 398	<i>cser L. Alsó~, Felső~, Jartsi~, Közép~</i>
Cíperja 389	Csapásra járó 345	Cseralja 102
Cípri-tető 240	Csapó 54	Cserbe járó 133
Čistina 194	Csapók-karló 239	Cser bérce 331
Čjerny prjeloh 17	Csapók karlója 239	Cserbérce-puszta 224
Členkovica 282	Csapók rétje 239	Cserbérce-puszta 258
Colhány 268	Csárai 325	Cserc 296
Cövekfalva-puszta 207	<i>csárda L. Haller ~, Koplaló ~, Szürke Lóhoz címzett ~</i>	Csereklye 196
Cudaron föle 45	Csata völgye 175, 213	Cseremonta 464
Cúdeniny 389	Csáte 376	Cseres 53, 80, 119, 172, 268, 270, 309, 347, 384
Cundró 247	<i>csáté L. Nagy~, Veres~</i>	<i>cseres L. Alsó~, Hosszú~, Kis~, Lapos~, Nagy~</i>
Čurgorska 93	Csátéra járó 462	Cseres-alj 274
Curia 218	Csató 73	Cseres alja 119, 207
<i>Curia L. Kis~, Nagy~</i>	Csattogó 355	Cseres-dűlő 310
Čutjarke 440	Csecse 148	Cseres-erdő 182, 288
Czene-völgy 73	Csécse 53, 54, 64–65 , 67, 97, 98, 388	Cseresi-dűlő 451
Czepcoje kút 440	Csehbrezó 60–61	Cseresjenko 335
Csabac 460	Csehbrezó 378, 379, 443	Cseres-lápa 253
Csábi-erdő 427	Cseh-kút 295	Cseres-oldal 274, 385, 461
Csach 244		Cseres-tó 168
Csachovo 111		
Csádaj 435		
Csaja 128		

Helynévmutató

- Cser-fark 180
Cserhát 13, 28, 30, 64,
108, 120, 139, 143, 145,
264, 347, 411, 449, 464
Cserhátkövesd 210
Cseri 169, 286
Cseri alá járó 102
Cseri-rét-föld 286
Cseri-völgy 69
cserjes L. *Szép*~
Cserkő-érc 274
Cser-kút 133
Cser-kút-árok 206
Cser-kút gödre 288
Cser-kúti-patak 396
Cser-kút pataka 396, 397
Cser-mocsolya 258
Csernákovo 312
Csernek 141
Csérno blato 50
Csernyik 170
Cser-oldal 96
Csertány 85
Cser-telek 356
Csertes 75
Csertés 155
Cser-tető 102
Csértjazi 209
Csertyasz 333
Csertyaz 186
Csertyazi 226
Csertyetyina 411
Csertyoznyi hrb 105
Cservená chraszt 216
Cserveni Vršok 91, 92
Cser-verő 102
Cser-völgy 309
Cservúska 139
Cserwen 334
Cserwenzka Dolina 334
Csesputi 293
Csesztve **63**, 305, 353,
354, 448
Cseté 260
Csevice 164, 278
- csevice* L. *Szoláti*~
Csevice kútja 116
Csevice-völgy 207
Csibaj 254
Csicsó L. *Belső*~, *Külső*~
Csiga-erdő 35
Csihaj-árnyék 200
Csihaj-lápa 463
Csiklód L. *Felső*~
Csikor-puszta 298
Csíkos 100
Csíkos-hegy aljai rétek
267
Csík-rét 422
Csinger 258
Csipány-árnyék 253
Csiperke 54
Csipkés 223, 291
Csipkés-kút 85
Csipkető 54
Csirinc 270, 367
Csirinc-patak 271
Csirke-hegy 54
Csisztina 11
Csitár **66**, 160, 245, 436,
454
Csjasztina 226
Cslenkova Lúka 293
Cslenkova tuka 293
Csobánka-puszta 309
Csohos 464
Csóka-dűlő 118
Csóka megé 59
Csókás 29, 172
Csókás-puszta 23
Csókás-völgy 106
Csók völgye 75
Csolomnia (= Nagy-
csalomja) 353
Csoma 124, 344
Csomány Pál-oldal 434
Csomára járó 343
Csomasz 166
Csomasz-rét 166
Csomorok 296
- Csonka 78
Csonka-árnyék 462
Csonka-ortás 460
Csonkás 241
Csonka-verő 462
Csontfalu **67–71**
Csontfalu-puszta 67, 68
Csontfalusi-Kalapos 69
Csontfalusi-puszta 68, 400
Csontoroki-puszta 149
Csontorok-puszta 149
Csór 57, 247
Csordacsapás kútja 84
Csordanyom 96
Csóri út 247
Csór-puszta 160
Csóta 298
Csóványos-erdő 317
Csovková 11
Csőr alja 344
Csőrei-puszta 344
Csörge 175
Csörgő 96, 100, 180, 213
Csörgő-kút 174
Csörgős 82, 241
Csörgő-tető 384
Csősz berke 331
Csősz-völgy 69
Csővár 121, 122, 364
Csrehla 308
Csrijepkov Laz 112
Csrtenyinyi Dolnyi vrch
13
Csrtjaz 139
csúcs L. *Lomnici*~
Csujta 157, 159
Csukafark 255
Csuka-verő 179
Csuka-verő-vágás 179
Csukor-puszta 298
Csúp L. *Alsó*~, *Felső*~
Csurgo L. *Kis*~, *Nagy*~
Csurgó 93, 109, 119, 149,
217, 269, 303, 360, 367,
406, 411, 464

Helynévmutató

Csurgó-erdő 160	Dejtar 448	Dieliky 389
Csurgói-dűlő 153	Dejtár 81–82 , 86, 353, 354	Dielnice 187
Csurgói-szőlők 217	Déjtár 81, 82	D’ielnice 282
Csurgó-kút berke 75	Dejt-völgy 372	Dijenová 394
Csurgó-lapos 29, 255	<i>delelő</i> L. Jász-~, L. még <i>borjú~</i> , <i>bornyú~</i> , <i>tehen~</i>	Dijeňová 394
Csurgó-rét 291	Delelő-partok 340	Diktámos 402
Csurgós-kút gödre 289	<i>déllés</i> L. Barom ~e	Díláš 389
Csurgó-víz mellett 29	Déllő 173	Diniská 111
Csurgó völgye 331	<i>déllő</i> L. Kis Pál <i>délleje</i>	Diniszka 352
Csűr-árnyékok 75	Déllő-derék 173	Dinnyeföld 106, 167, 347
Csütörtök 321	Déllő völgye 331	Dinnyés 264
Dacsólam 104, 280	Demanov Kút 11	<i>dinnyés</i> L. Öreg-~
Dacsólám 186, 222	Demecser 345, 346	Dinnyések 352, 354
Dadok-haraszt 462	<i>Demecser</i> L. <i>Pusztá~</i>	Dinnyésföld 459
<i>Dall</i> L. Nagy-~	Demerszög-pást 327	Dinnyési-szántóföldek 427
<i>Dályó</i> L. Kis~, Nagy~	Demeter 169	Diófa alja 207
Danda szemetje 10, 406	Demitkovo 11	Dió-hegy 319, 320
Dánsa alatti rét 278	Dengeleg 79–80 , 103, 146, 313, 411	Dió mege 31
Dányi-hegy 213	Dépán völgye 23	Diós 297, 356, 411
Dap völgye 23	Dercs-hegy 141	Diós-bereg 304
<i>darab</i> L. Nagy-~ok	Derecske 213	Diósjenei-tó 28
<i>darázsdó</i> L. Rimóci-~	<i>derék</i> L. <i>Déllő~</i>	Diósjenei utca 302
Darázs gyakja 371, 372	Derék-rét 330	Diósjenő 24, 83–86 , 285, 305, 426
Darázsos 162	Derék sor 54	Diósjenői-erdő 85
Darázsos-völgy 46	Deresi 296	Diós-rét 371
Darázs-tó 355	Dergó 253	Disznó-szállás 331
Darna 384	Dervola 435	Disznó-völgyi-kiserdő 427
Daróc 245, 346	Deszkás 289	Divén 87
<i>Daróc</i> L. Nagy~, <i>Panni~</i> , <i>Panyi~</i>	Deřata 337	Divénoroszi 459
Daróci-határ 323	Devén 87	Diveny 359
Daróci útra járó 167	Dévén 87	Divény 87 , 89, 127, 359, 455, 472
<i>Darvaska</i> L. <i>Pusztá~</i>	Devin 87	D’ivény 87
Darvaška 280	Dévin 87	Divényoroszi 88–89 , 115, 127
Datró 259	Dévinoroszi 126	Divin 87
Dávid-bereg 80	Deviny 87	Diviny 230
Dávidou Kaut 61	Déviny 87	Diwin 87
Deák-völgy 174	Dezerd 447	Djel 92, 244, 250
Debercsény 264, 298, 448	Dézsá 30	Djelec 11, 209, 219
Dedákov vrch 449	Dezső 265	Djelnice 60, 312
Dedinskí Vrch 112	Dickó-oldal 133	Djelou bok 222
De Drahovica 458	D’iel 282	Djev 429
Dedrehovica 382	Dielec 281	
Definia 87		
Dejatorsa gama 202		

Djevnice 441	Dobra-dűlő 141	Doljne Luky 244
Djevnice Pod Praszkom 111	Dobrá voda 440	Dolná Klokočová 222
Djevnický 219	Do Brezovca 61	Doln brezim 458
Dlhá 389	Dobri potok 252	Dolné Dolinke 382
Dlhá lúka 114	Dobrocs 90–92 , 115, 455	Dolné laučke 382
Dlha Ubocs 209	Dobrocsajka 91, 92	Dolné lauke dolinke 382
Dlhe 13, 155, 429	Dobrocsi-patak 90	Dolné lauky 382
Dlhe hvni 413	Dobroda 214, 259, 260	Dolné Siroke 440
Dlhé zeme 105, 216	Dobroda-patak 174, 190, 213, 223	Dolné Strháre 16
Dlhi Djel 209, 440	Dobroda pataka 173, 213	Dolné wrške 394
Dlhie Zeme 262	Dobroda vize 176	Dolnie lúki 105
Dlhje 430, 431, 441	Dóce 460	Dolnie Luky 186
Dlhjé djéle 222	Do djevnyicsvok 432	Dolnie pole 134
Dlhje honi 226	Do Dlrich 50	Dolní háj 432
Dlhje hony 219	Do dolinvók rét 12	Dolní Hrabča 440
Dlhje lauke 17	Do Dolyjan 93	Dolní Laz 293
Dlhjé tále 470	Do Drjenyovej 11	Dolní Sráč 61
Dlhje zeme 13, 17, 202, 333, 391	Dodubraviho járkú 292	Dolnja Čertaz 440
Dlhje zeme kopanyicznje 293	Do haja koncom 470	Dolnjá Hlvgy 431
Dlhý Brjezsok 334	Dohányos-part 241	Dolnja Jama 112
Dlje Zemke 458	Do Hláv 219	Dolnjá Jazvina 11
Dljhe Zeme 440	Do Hori 431	Dolnja Sucí 440
Dlnín Libercse 193	Do hrbu 37	Dolnje djevnyicske 431
Dlúhe Zeme 208	Do hrebenca 382	Dolnjé hluboko 280
Dobisou štádlík 222	Dolán 93	Dolnje lúke 13
Dobó-bérc 85	Dolány 101, 275	Dolnje luky 299
Dobogó 54, 141	Dolányi útnál 10	Dolnj szkalica 155
<i>Dobogó L. Kis-~, Nagy-~</i>	<i>Dolin L. Kis-~, Nagy-~</i>	Dolnj záhumnj 391
Dobogó-híd 254	Dolina 193, 209, 217, 220, 279, 286, 299, 315, 333, 382	Dolny Vrsáč 222
Dobogói-káposztás 151	Dolinák 286	Doló-verem 160
Dobordal 447	Dolina Sekera 337	Do Lučín 262
Dobos 68, 69, 70 , 385	Dolini 394	Dolyán 93–94 , 275, 406
Dobosi-Kalapos 69	Dolinka 29, 309, 319, 382, 389, 394, 416, 429	Dolyani 93
Dobosi-pusztá 67, 69	Dolinka 216, 382	Dolyány 93
Dobosi-szőlő 69	<i>dolinka L. Karancsi-völgyi ~</i>	Dolyányi-szőlőhegy 406
Doboskákön 296	Dolinkai-földek 212	Dolyinke 13
Dobos-kút 369	Dolinkai-hegyek 320	Dolyjanszki 93
Dobosova 299	Dolinke 11, 281, 308	Domásnyi Vrch 183
Dobošova 111	Dolinky 439	<i>domb L. Bálint-~, Forgó-~, Harang-~, Hergenye-~, Isten ~ja, Kálvária-~, Kastély-~, Kerek-~, Király-~, Kis-Kerek-~, Kopanica-~, Kopasz-~, Körösi-~, Méhes-~, Méhes-</i>
Dobos-part 367	Dolinya 460	
Dobóvár 258		
Dobra 331		

~, Nagy-Kerek~, Nagy-rét~, Nyives~ járása, Ólom~, Ökörszem~, Pap ~ja, Pipis~, Pogány~, Szent János ~ja, Szőke~, Szőke ~ja, Szűnyog~, Tariska~, Veres~. L. vár~	Drahnovo 389	eresztvényi~, Andrászug~, Apátfalusi-rét alatti rét ~, Asszony földje ~, Átaljáróki~, Atyasz-árnyék~, Atyasz-tetői~, Balassa~, Bánya~, Bánya-hegyi~, Bányai~, Bástya~, Bátki~, Bégg útca végén rét ~, Bene-völgyi~, Béri~, Berkes-réti~, Bikk-erdő~, Bisokás~, Bokri úti ~, Borjúdelelő-rét ~, Borsós-szeri~, Borsostövis~, Brezina~, Ciker~, Csapás aljai ~, Csepegő~, Cseres~, Cseresi~, Csurgói~, Dobra~, Drahi~, Egres aljai ~, Egres~, Erdő aljai ~, Esztergáli útnáli ~, Eszterházy-földek dülleje, Falu alatti ~k, Falu alja ~, Falu feletti ~, Falun alóli ~, Felső-eresztvényi~, Fontos~, Forrás feletti ~, Forrási~, Fürdői útnál ~, Fürkúti~, Füzes~, Gács és Videfalusi út melletti ~, Gácsi út alatti ~, Gácsi út feletti ~, Gárdonyiszög~, Gebenc~, Gyilkos-kútnáli~, Gyürky-föld alatti ~, Hagymás~, Halom mege ~, Haraszt~, Haraszi~, Hársas-tetői~, Hartyáni-völgy~, Határ-lápa~, Hátul-só-völgyi~k, Hegyi~, Hegyre való ~, Herencsény~, Hideg-kút~, Hideg-völgy~, Homok~, Homoki~, Hortos~, Hosszak~, Hosszú~,
Dombák 295	Drahobény 296	
Dombika 295	Drápszka 60	
Dombi-tanya 57	Drásková 337	
Domina-kápolna 10	Drázd 436	
Do Močárskej dolini 382	Drázd 436, 437	
Dongó 256, 402	Drégel 286	
Dongó L. Alsó~, Felső~	Drégelpalánk 285	
Do Opleta 61	Drégely 157, 169, 286, 289, 317, 388	
Do Ortványu 394	Drégelypalánk 81	
Do Pirin 262	Dreha 348	
Dopotoka 187	Drénó 289	
Do potokou Lazy 391	Drhany 321	
Do prjelubov 432	Drienovka 185	
Do pusztihó vhradu 432	Drieňovo 194	
Dora 325	Drjecsne Luki 209	
Do rásztok 105	Drjeňa 458	
Dorcsány 472	Drjenik 17	
Do Rjegy 382	Drjenyova Plecsena 244	
Do rlja 382	Drjenyovo 11, 431	
Do Rowni 333	Drkonská 439	
Do Rúbany 431	Drňawa hora 194	
Do Saps Kút 139	Drskovo 155	
Do Sása 60	Dubina 98, 186	
Do Skladou 60	Dubini 301	
Do sztranyicsvók 432	Dubov Djel 244	
Do Tiriny 262	Dubov Djelce 11	
Do tóvu 420	Dubovo 315	
Do Uhliska 135	Dúbránd 282	
Dovinya 78	Dubrava 21, 280, 282, 391	
Do woľawy 193	Dúbravi 222	
Do Zsjaru 11	Duhás-oldal 344	
Dölt-kútnál legelő 94	Dukla 434, 460	
Drabkói-puszt 347	Dukla L. Vác~i országút	
Drábova 156	Duna 33, 57, 195, 196, 197, 302, 351, 356	
Drahe 61, 91, 382	Duna L. Kis~, Nagy~	
Drahi-dűlő 66	Dunán inneni kerület 23, 327, 360, 409, 461, 466	
Drahi-puszt 436	Đurou laz 222	
	Dutkos 213	
	Duzmagéc 274	
	dűlő L. Ádám kútja feletti ~, Alsó~be forrás, Alsó-	

Hosszúki~, Hudács~,
Irtás~, Irtványok~, Is-
ten-part~, Jenei úti ~k,
Kalaposi-közép~, Ka-
pás-kúti~, Kápolna~,
Karló feletti ~, Karo-
lyos~, Kaszta-rét ~,
Kazári-oldal~, Kecse-
pataki~, Kék-földek
dűleje, Kenderes~,
Kenderföldek~, Kender-
földi~, Kis-völgyi~,
Kisszalatna, Kissztrácin,
Kiszellő, Kender-gáti~,
Kender-szer~, Kép alja
~, Kerek~, Kerekistye~,
Kereszt~, Keresztes-rét-
~, Keresztnéli~, Kert-
alja~, Kertaljai~, Ki-
rályka~, Kis-Aszód~,
Kis-Füröd~, Kis-kút~,
Kis-nyilasi~, Kis-ortás-
~, Kis-völgyi~, Kljenik-
~, Koplányi~, Kő alji ~,
Kő-árki~, Kő-lapos~,
Köles-árki~, Kő megi ~,
Körtélesi~, Körtvélyesi-
~, Körtvély-völgyi~,
Kövecses~, Közép~,
Közepső~, Lacikereszt-
~, Major alatti való ~,
Major-hegy, Ladó alatti
rét ~, Lapos~, Lapos-
kai~, Lapos-rét~, Láz-
~, Lest-ortványi~, Lipi-
na~, Lisai~, Losonc vi-
zénél rét ~, Lyuka~,
Maca útnáli ~, Magos-
Egres~, Magyalosi~,
Major alatti való ~, Ma-
jor~, Majori~, Malakó-
~, Malom alatti rét ~,
Malom-árokra vezető ~,
Malom~, Malom feletti
~, Malom-szőgi~,

Matula-kerti~, Meggyes
alja ~, Mester~, Mihály-
pataki~, Miksi határ
szélén ~, Mocsár~, Mo-
csolya~, Mocsolyai~,
Nadi~, Nagy-mezei~k,
Nagy-nyilasi~, Nagy-
oldali~k, Nagy-Szka-
linka alatti ~, Nagy-To-
ráki~, Nógrádi úti ~,
Nyárjas~, Nyergesi~,
Nyulas-partok ~je, Ort-
vány útnáli ~, Ószanda-
~, Ördögös feletti ~,
Ördögös-völgyi~, Pap
dűleje, Pap~, Pusztá-
szántói úti ~k, Pusztá-
szécsenke, Pusztá-sziklás,
Pusztaszőlő, Pusztá-
szőlők, Pap-haraszti~,
Papírna~, Péter-völgy-
tetői~, Pivnic~, Pod-
háji~, Pogányvári~,
Pusztaszántói úti ~k,
Pusztaszőlőki~k, Pusztá-
tatemplom~, Rákóc~,
Rétre való ~, Rimóci~,
Ruttkay-kertnéli~, Sár-
kány-tónáli ~, Semitová-
~, Siriny~, Somlyó felet-
ti ~, Sós úti ~, Szalatnya-
~, Szőlők alatti ~, Szőlők
alja, Száraz-völgy~,
Száraz-völgy-verő~,
Szén-hegy alatti ~, Szép-
laki~k, Szerenna~, Szi-
li~, Szőlőbércsi~, Sző-
lő~, Szőlőhegy~,
Szőlők alatti ~, Szőlők
alja ~, Szőlők feletti ~,
Sztránya~, Szurdok~,
Tamasi út alatti ~, Te-
mető~, Temetői~, Te-
metők alatti ~, Temetők
melletti ~, Templom~,

Tóhely~, Tói~, Tó-
lajos~, Toldi-pataki~k,
Tordas~, Tót~, Tóth
Pál~, Tők~, Tökös~,
Tubúka~, Tugári
határnáli ~, Váci úti ~,
Vadalmási~k, Vajda-rét
~, Vám-parti~, Várhe-
gyi~, Verebes~, Vicsi~,
Zakotyai~, Zatko~,
Zsúnyi-völgy~
Dyvin 87
Dyvy 87
Ebeck 203, 413
Ebeckovský vršek 280
Ebedlyukete 75
Ebesi-völgy 102
Ebhát L. Alsó~, Felső~
Ecseg 53, 54, 67, **95–97**,
98, 99, 145, 396, 399
Ecsegi-erdők 398
Ecsek 95
Ecset 31
Ecset L. Kis~
Édes pataka 344
Eger 330
Egerfás-rétek 95
Éger-fő 259
Egység hegye 255
égető L. Mész~, Szén~,
Tégla~
Égett 166
Égettek 162
Égettszer 285
Egres 119, 125, 348, 397
Egres alja 317
Egres aljai dűlő 151
Egresd L. Felső~
Egres L. Magos~dűlő
Egres-dűlő 451
Egres-erdő 223
Egres-erdők 397
Egresi-erdők 212, 397
Egres-kút 207
Egres-oldal 435

Egres-patak 211
 Egres pataka 397
 Egres vize 397
 Egreszói-tábla 266
 Egreszói-táblák 266
 Egreszó-oldal 267
 Egreszó-völgy 267
 Egri országút 73, 74
 Egri út 330
 Egyenes-nyilasok 100
 egyház L. *Lyányok ~a*
 Egyházasbást 72, 148
 Egyházasbásti-pusztá 307
 Egyház mege 327
 Egyház-völgy 180
 Éh-máj 175
 Eleje 435
 eleje L. *Bagó-völgy ~, Bolyom ~, Ceberna ~, Falu ~, Finta ~, Kikinyes-völgy ~, Nagy-Petten ~, Nagy-völgy ~, Örményes ~, Ráktászó ~, Rév ~, Székes ~, Szivadal ~, Víz-völgy ~*
 Éles-bérc L. *Nagy~*
 Elhagyott-föld 387
 Elicsina 219
 Elletés 196
 Elő-hegy 411
 Elő-patak 460
 Elő-rét 55, 125, 274, 367
 előtt L. *Tógát ~*
 első L. *Szálláska ~*
 Első-osztás 180
 Emberesd-völgy 253
 Emberete-fő 75, 76
 Endrefalu 406, 407
 Endrefalusi út 407
 Endrefalva 93, 94, **100–101**, 343
 Endréfalva 325
 Endréfava 100
 Eperjes 75, 360
 Epres 69

Erdegov Laz 112
 ér L. *Fodor~*, *Kis~*, *Nagy~*, *Nagy-Közép~*
 Erdő 22, 264, 265, 293, 391
 erdő L. *Agácos~*, *Alsó~*, *Bagó-lápa~*, *Baksa erdeje*, *Barát-hegy~*, *Bél~*, *Bézmai~*, *Biaszói~k*, *Bikk~dűlő*, *Bolyom~*, *Bozitai~*, *Bukovina~*, *Bukovinai~*, *Ceredi~k*, *Csábi~*, *Cseres~*, *Csiga~*, *Csónányos~*, *Csurgó~*, *Diós-jenői~*, *Ecsegi~k*, *Egres~*, *Egres~k*, *Egresi~k*, *Fekete~*, *Felső~*, *Hársas~*, *Kantornébérc~*, *Kaparói~*, *Káprási~*, *Kardos~*, *Kemencéknél földek feletti ~*, *Kerek~*, *Kis-Bucsony~*, *Kisgéci~*, *Kistól~*, *Kis-Új~*, *Kövecses~*, *Közép-bérc~*, *Köz~*, *Kutgormány~*, *Lábas~*, *Lamoci~*, *Lapos~*, *Lészkó~*, *Lúzsok~*, *Lyuk~*, *Macskás~*, *Monoszai~*, *Nádas-kút~*, *Nagy~*, *Nagy-hegy~*, *Nagy-Katyui-völgy ~*, *Nagy-völgy~*, *Nosa~*, *Nyíres~*, *Óreg~*, *Pogonyi~*, *Tamasi-haraszti~*, *Tisza~*, *Tovik~k*, *Tőpatak~*, *Urak erdeje*, *Uraság erdeje*, *Vágott~*, *Várhegy~*, *Verő~*, *Vőféberke ~*. L. még *kis~*
 Erdő alatti 69
 Erdő alatti major 129
 Erdő alja 313

Erdő aljai dűlő 238
 Erdőjavorja 27
 Erdőkálló 102
 Erdőkürt 103
 Erdő-rét 248
 erdőség L. *Kró~*
 Erdőtarcsa **103**
 Eresztvén 310
 Eresztvény 102, 175, 205, 462, 463
 eresztvény L. *Alsó~i-dűlő*, *Felső~i-dűlő*, *Két~*, *Szék~*
 Eresztvény 179, 254, 344
 eresztvény L. *Belső~*, *Külső~*
 Eresztvény közü 179
 Erős-habolárd 75
 Erős-hegy 269
 Eröska 470
 Esíter 414
 Esparát 414
 -eszó L. *Egreszó*, *Késeszó*. L. még *-aszó*
 Esztergál 203
 Esztergáli útnál dűlő 203
 Esztergály 104, 348, 403
 Esztergály L. *Alsó~*, *Felső~*
 Esztergályi-völgy 17
 Esztergályok 391
 Esztergam 258, 388, 446
 Esztergom 81, 333
 Eszterházy-földek dűleje 240
 Esztgom 24
 Etes 38, **106**, 320
 fa L. *Fejérfa*, *Feketefák*, *Hatosfa*, *Keserűfánál*, *Mizserfa*, *Nagyfa*, *Nagy oszlopú kardos fa gödre felé*, *Nérfa*, *Nyócafáknál*, *Szárazfáknál*, *Városfa*. L. még *berkenye~*, *bús~*, *hárs~*, *somfa*

- Fabianka 230, 241
Fabianka L. Losonc~
 Fabiankai-pusztá 228
 Fábiankai-pusztá 132
 Fabján potok 222
 Fabuloje Kút 440
 Facianka 389
 Fagyalas 125
 Fagyas 327
 Fagyos-bérc 59
 Fagyos-hegy 133
 Fagyos-malom 54
 Fagyos-oldal 174
 Faizörgés-árnyék 300
 Fáklyán-völgy 300
fala L. András~, Apát~, Mikó~, Pál~. L. még falu, falva
 Falšina 439
falú L. Apát~, Bátor~, Bereke~, Csont~, Endre~, Farkas~, Fel~, Felső~, Gács~, Kis~, Kisúj~, Losonckis~, Nádúj~, Nagy~, Ó~, Pál~, Pusztá~, Rád~, Ságúj~, Somosúj~, Tót~, Tónúj~, Új~, Vajda~, Vámos~, Vide~. L. még fala, falva
 Falu alatti 341
 Falu alatti dűlők 149
 Falu alja dűlő 153
 Falu eleje 118, 128
 Falu felett 217
 Falu feletti dűlő 352, 354
 Faluhely 132, 253, 276, 339, 356, 366, 367, 436, 463
 Faluhely-árnyék 463
 Faluhelyi-lapos 341
 Falu-kert 462
 Falun alól 319
 Falun alóli dűlő 212
 Falura járó 145
falva L. Alsópál~, András~, Apát~, Balog~, Endre~, Endré~ (Endréfava), Felsőpál~, Gács~, Ger-gely~, Karancsapát~, Kisorosz~, Losoncapát~, Magyar~, Nagyorosz~, Orosz~, Pál~, Pető~, Szent~, Vámos~, Vide~. L. még fala, falu
 Fancsiska 11
 Faragott-kút 288
 Farazat 255
fark L. Bokri-hegy~, Cser~, Csuka~, Köves~, Mátra~
 Farkasalmási-pusztá 405
 Farkasalmás-pusztá 10
 Farkas-berek 268
 Farkasfalu 207
 Farkasfészek 82
 Farkasfogó-rét 414
 Farkasfogó-rétek 414
 Farkasgödör 319
 Farkasgödör-tető 320
 Farkas gödre 211
 Farkas-haraszt 411
 Farkas-hegy 264
 Farkasjárás 387
 Farkas kuta 59
 Farkas-kúti 149
farkaslyuk L. Kis~, Nagy~
 Farkasordító 70
 Farkas-pallag 167
 Farkas-part 219
 Farkas-patak 223
 Farkas pataka 176
 Farkas-rét 272, 355
 Farkasverem 31, 173, 387
 Farkas-völgy 34, 301, 304
 Farsang 414
 Far-völgy 360
 Fazekas 108
 Fecskefarkú 296
 Fehér-forrás 136
 Fehér-föld 385
 Fehér-hegy 294
 Fehér-kő 362
 Fehér-kő tája 321
 Fehér-kút 207, 278, 289
 Fehér-kút gödre 289
 Fehérlő mellett 183
 Fehér út alatt 10
 Fejérfa 179
 Fejér-kő alja 344
 Fejér-mál alja 52
 Fejér-víz 441
 Fékes 360
 Fekete-bikk 29
 Fekete-erdő 325
 Feketefák 128
 Fekete-föld 73
 Fekete-földek 10, 442
 Fekete-hegy 54, 356
 Fekete-hegy alja 149
 Fekete-patak 175
 Fekete-pataki-rétek 428
 Fekete-víz 31, 33, 261, 264, 303, 423, 436
 Fekete-vízi-völgy 304
Fektő L. Kis~, Nagy~
fele L. Akó~, Bozita~, Szőlő~, Szurdok~, Venedégi-kút~. L. még feli, föle, föli
felé L. Nagy oszlopú kar-dos fa gödre ~
felett L. Arany-kút~, Balázs-rét~, Falu~, Káprás~, Kertek~, Kő~, Malom~, Pusztátemető~, Templom~, Villem-kút~, Zabföld~, Zagyva~. L. még fölött
feletti L. Ádám kútja ~ dűlő, Falu ~ dűlő, Forrás ~ dűlő, Gácsí út ~ dűlő, Hársas~, Hegy ~ szántóföldek, Jelsőci út ~ dűlő, Karló ~ dűlő, Kemencéknél földek ~ erdő, Malom~, Malom ~

- Bucsina, Malom ~ dűlő,*
Ördögös ~ dűlő,
Somlyó ~ dűlő, Szentkút
~ hegy, Szőlők ~, Szőlők
~ dűlő. L. még fölötti
 Felfalu 101, **107**, 325
 Felföld 57
feli L. Berek ~, Kert ~,
Kiserdő ~, Kő ~, Kőkút ~,
Kút ~, Malom ~, Szőlők
~, Temető ~. L. még fele,
főle, föli
 Felinyecz 293
 Feljáró 55, 118, 175, 179,
 274, 384, 414, 463
felől L. Kőhídon ~
felőli L. Fogás ~ rét,
Surány ~
 Felső 176
Felső L. Bujáki~~rét, Ízsó~~
 Felső alájáró 102
 Felsőbábi-pusztá 117, 423
 Felső-Babos 54
 Felső-bikk 133
 Felső-Borsós 463
 Felső-Búszerzői-pusztá 164
 Felsőbzova 89
 Felső-cser 69
 Felső-Csíklód 300
 Felső-Csúp 300
 Felső-Dongó 75
 Felső-Ebhát 414
 Felső-Egresd 253
 Felső-erdő 59
 Felső-eresztvényi-dűlő 152
 Felsőesztergály 16, **104–**
105, 186, 393, 403
 Felsőfalu 333
 Felső-gát 454
 Felső-Halagos 15
 Felső-hegy 286, 291
 Felső-homok 447
 Felső-hosszú 31
 Felső-irtás 464, 465
 Felső-Kapusztás 323
 Felső-köles 65
 Felső-Krista-rét 108
 Felső-lapos 74, 331
 Felső-lejt 291
 Felső-Lénárd 75
 Felsőludány 101
 Felső-majorság 319
 Felső-malom 163, 398,
 459
 Felső-malomnál 74
 Felső-mező 22, 296
 Felső-Nagy-kötel 463
 Felső-Nógrád 281
 Felső-oldal-föld 387
 Felsőpálfalva **319–320**
 Felsőpalojta 133
 Felső-paskum 313
 Felső-pást 286
 Felsőpeci-pusztá 182
 Felsőpenc **120–123**
 Felsőpetény 19, **108–109**,
 121, 290, 342
 Felsőpoltár 333
 Felső-Polyák-ortvány 75
 Felső-rét 59, 128, 146,
 313, 323, 345, 447
 Felső-rétek 133, 210
 Felső-Rő 73
 Felsősáp 210, **364–365**
 Felső-Sástó-oldal 114
 Felső-Sotó 75
 Felső-sűrű 167
 Felső-szállás 385
 Felsőszécsénke **110**
 Felsőszécsényke 110
 Felső-Szénégető 73
 Felső-Szolnok 181
 Felső Szőlők alji szántó
 248
 Felső-szőlőshegy 286
 Felsősztrégova 51, **111**,
 187, 201, 282
 Felső-Szurdok 22
 Felsőszűgy 417, 418
 Felső-tábla 180
 Felsőtiszovnyik 27, **112–**
113, 308
 Felső-tó 73
 Felső-tói-rétek 15
 Felsőtold **114**
 Felső-tóli 303
 Felső-Ugyerinkai-völgy
 442
 Felsővadkert 445
 Felső-Veselény 278
 Felső-Veselény pusztá
 278
 Felsővidék 15
felü L. Szurdok ~
 Felvég 285
 Felvidék 73, 98, 234
 Felvidékek 302
 Felvíz 21, 348
felye L. Babos ~
 Fenék 435
fenék L. Szoria~~
 Fenekek 169
 Feneketlen 141
 Fenn járó 125
 Fenyér 317
 Fényes-lapos 255
 Fényes-part 356
 Fenyőfa 172
 Fenyvesek 297
 Férgesi-legelő 427
 Fifa-völgy 172
 Filek 116
 Filipová 60
 Fim-berek 53
 Finsova 209
 Finta eleje 179
 Finta-verő 179
főőkországút L. Losonc–
hevesi ~
 Fiszkő 325
 Fitykouka 222
 Fodor-ér 167
 Fogacs 269
 Fogacs alja 210
 Fogacs-hegy 269

Fogacs-pusztá 268, 269
 Fogás 414
 fogás L. Tó~, Új~
 Fogás alóli rét 402
 Fogás felőli rét 402
 Fogások 149
 folyás L. Gödör~
 folyó L. Búdös-tói~,
 Losonctugári~, Mély-
 lápai~
 Fontos-dűlő 55
 Forduló 103
 forgó L. Határszél~
 Forgó-domb 461
 Forgó-rétek 133
 Forrai-pusztá 190, 259, 260
 Forrás 168, 216, 217, 301,
 434
 forrás L. Alsó-dűlőbe~, Fe-
 hér~, Kisdió~, Kő-i-
 pusztá, Község~, Nóg-
 rád~-i-szőlők, Szent Lász-
 ló~, Táb-tó régi~, Trin-
 gi~ok, Tringi örökös ~ok
 Forrás feletti dűlő 427
 Forrás-hegy 303
 Forrási-dűlő 15, 304
 Forrás közt való föld 133
 Forráskút 133
 forráskút L. Hegy alatti ~
 Források 149
 Forrás-oldal 435
 Forroka 447
 Forroka alatt 447
 Forró-kő-oldal 289
 Forró-kút 256
 Forró-pusztá 190
 fő L. Apáca~, Berze~,
 Bikk~, Éger~, Embere-
 te~, Gödör~, Ivás~,
 Kente~, Kis-Petten~,
 Kókényes~, Somos-
 völgy~, Szállás~, Tatár-
 völgy~, Vári-kút~, Zaf-

rika~, Závóz~. L. még
 kút~
 főbírói L. Szécsény ~ járás,
 Szécsényi ~ járás
 Főjáró 317
 föld L. Alsó-oldal~, Apró-
 ~ek, Asszony ~je dűlő,
 Barkácska~, Bárkányi-
 ~ek alja, Berény~, Bíró
 ~e, Bresztoki~ek, Bü-
 dös-sári~ek, Csákó~ek,
 Csapási~ek, Csapásoki-
 ~ek, Cseri-rét~, Dolin-
 kai~ek, Elhagyott~,
 Eszterházy~ek dűleje,
 Fehér~, Fekete~, Feke-
 te~ek, Felső-oldal~,
 Forrás közt való ~, Gál
 ~e, Ganajos~, Görbe~,
 Görbe~ek, Gyürky~
 alatti dűlő, Határon ~,
 Hegyes~, Horváth~,
 Hosszú~, Hosszú~ek,
 Hosszú~ek nyugatra,
 Hutai~ek, Kalmár-kút-
 ~ek, Kápolna~, Kápol-
 nás~, Káprás alatti ~ek,
 Kása~, Kék~ek dűleje,
 Kemencéknél ~ek feletti
 erdő, Kertalji ~, Kerti-
 ~ek, Kesely~ek, Kese-
 lyő~, Király~, Kis~ek,
 Kis Pap ~je, Kozúrka~,
 Közép~, Lapos föli ~ek,
 Laposi~ek, Lécsényi-
 ~ek, Lesnyik~ek, Lóko-
 si~ek, Major melleti ~ek,
 Makk~, Malom úti ~ek,
 Marton ~je, Mély-árok
 melleti ~ek, Mocsár~,
 Molnár-gödri~ek,
 Nagy~, Nagy~ek,
 Nagyharaszi~ek, Nagy-
 híd~, Nagy Pap ~je,
 Oldal~, Ortás~,

Oszicsina~ek, Öreg~,
 Part~ek, Peres~, Pri
 csapási~ek, Rövid~,
 Rövid~ek, Sal alja ~,
 Simon ~e, Sirmány~,
 Szekerce~, Széles~,
 Szél~, Szépa ~je, Szil-
 vás~, Szorosok fölött
 való ~ek, Szurdoki~,
 Temető melleti ~, Temp-
 lom ~je, Templom mel-
 leti ~ek, Toldi-pataki-
 ~ek, Trazsnyi~, Túlsó-
 ~ek, Úr ~je, Veres~,
 Vörös-parti~ek. L. még
 borsó~, dinnye~, diny-
 nyés~, fel~, kender~, kö-
 les~, lencsés~, mák~,
 Oláh~, répa~, rozs~,
 szántó~, tők~, tábla~,
 zab~
 Földek alja 133
 Földindulás 385
 Földvár 467
 föle L. Cudaron ~, Ken-
 derföld ~, Malom ~,
 Nagytó ~, Rét ~, Szőlők
 ~, Tó ~, Út ~. L. még fe-
 le, feli, föli
 föli L. Káposztás ~, Kőház
 ~k, Lapos ~ földek,
 Mocsolyák ~, Szilvás ~.
 L. még fele, feli, föl
 fölött L. Kastély-kert ~,
 Szorosok ~ való földek,
 Tormás ~. L. még felett
 fölötti L. Kereszt ~, Rétek
 ~. L. még feletti
 főszolgabírói L. Kékkői ~
 járás
 Főszög 54
 Fő utca 406
 Frankfurt 32
 Franko-Hun 333
 Frčkovő 389

- Frencsok 460
 Ftacsikov Klyn 134
 Fúlórd 75
Fúród L. Kis-~-dűlő
 Fúrottfa 108
 Furth 60
fű L. Rét~
 Fülel 42, 45, 46, 49, 115,
 116, 117, 118, 119, 124,
 125, 132, 178, 200, 229,
 232, 239, 262, 296, 322,
 327, 333, 334, 344, 366,
 367, 378, 423, 438
 Füleki járás 23, 29, 36, 37,
 38, 42, 59, 60, 72, 115,
 117, 118, 124, 132, 147,
 150, 162, 163, 166, 170,
 172, 173, 174, 178, 182,
 200, 207, 208, 213, 229,
 251, 253, 254, 262, 266,
 270, 277, 300, 312, 319,
 322, 327, 329, 333, 344,
 345, 360, 366, 378, 409,
 423, 424, 429, 438, 443,
 459, 461, 466
 Füleki kerület 57, 155
 Füleki szolgabírói járás
 371, 373, 421
 Füleki-szőlők 49
 Füleki-völgy 319
 Füleki-völgyi-hegyek
 320
 Fülel járás 118, 272
 Fülelelecsény 115, **117**,
 132, 228
 Fülel kerület 163
 Fülekkovácsi 117, **118–**
 119, 324
 Fülekpüspöki 115, **124–**
 125, 344
 Fülel-rét 162
 Fördői útnál dűlő 240
 Fűrész 89, 115, **126–127**,
 455
 Fűrési-völgy 127
 Fűr-kúti-dűlő 152
 Fűslőgöri-rét 427
 Fűvellői-páskom 427
 Füveszők 275
 Füzér 97
 Füzér-patak 95
 Füzés 84, 100, 173
fűzes L. Száraz-réti-~
 Füzés-dűlő 460
 Füzési-rétek 84
 Füzés-partok 241
 Füzés-patak 125
 Fűzfák alja 100
 Gaborka 216
 Gábor-völgy 254, 255
 Gács 27, 112, **134**, 135,
 136, 228, 230, 232, 237,
 238, 241, 242, 250, 305,
 308, 321, 337, 419, 420,
 441, 469
Gács L. Ó~
 Gács és Videfalusi út
 melletti dűlő 238
 Gácsfalu 134, 136
 Gácsfalva 115, **135–136**,
 242
 Gácsi-hegyek 228
 Gácsi járás 21
 Gácsi szolgabírói járás
 193, 281
 Gácsi út alatti dűlő 238
 Gácsi utca 236
 Gácsi út feletti dűlő 238
 Gácslehota 134, **137**, 242,
 250
 Gácsország 284
 Gácsvára 134, 136
 Gádor 447
 Gagerszt 254
 Gajdos 414
 Galábocs 56, **128–131**,
 305, 310
 Galábocsi út 57
 Galagonyás 30, 96, 146,
 172, 174
Galamba L. Pusztá~
 Galambocs 130
 Galambos 54
 Galambos-kút gödre 288
 Galátka 441
 Gál föld 76
 Galga 31, 139, 268
 Galga-völgy 31
 Galgóc 325
 Galícia 334
 Galocskák 296
 Galsa 115, 117, **132**, 164,
 165, 228
Galsa L. Ipoly~
 Galsi-patakra járó 162
 Gály 447
 Galya 385
 Galya-árnyék 179
 Galyagos 270, 271
 Galya-oldal 191
 Galya-verő 179
 Galyonbocs 130
 Ganajos 114, 254, 344
 Ganajos-bérc 460
 Ganajos-föld 114
 Gándor 140
 Ganz-Viesen-Äker 34
 Garáb **133**, 166, 357, 414
Garáb L. Kálnó~, Pusztá~
 Garábi-patak 114
 Garáb-pusztá 166
 Garadi 50
 Garam 436
 Gárdony 160, 248
 Gárdonyi-pusztá 160
 Gárdonyi-szög-dűlő 66
 Gárdonyi-pusztá 66, 160,
 245
gát L. Alsó~, Bornyú~,
 Felső~, Kender~,
 Malom~, Pást~, Tó~,
 Vargányos~
 Gátas-rét 74, 253
 Gátlás 295
 Gátó 210

Helynévmutató

- Gátója 268
 Gazlas 266
 Gazsi 196
 Gebenc-dűlő 66
 Géc L. *Duzma~*, *Kis~*,
Közép~, *Nagy~*, *Pusztá~*,
Pusztakiskarpi~
 Geco 63
 Geczko-feljáró 148
 Gecse-hegy 172
 Gede 388, 468
 Gede L. *Szarvas~*
 Gedőc 371
 Gelendoje jarna 389
 Gemeinde quelle 33
 Genyics 323
 Geresztvény 141
 Gerge 189
 Gergelyfalva 135, **138**,
 419
 Gergely hegye 431
 Gergely-lápa 175
 Gergely-rét 146
 Gerle-hegy 296
 Germat 24
 Geró 325
 Geró alja 325
 Gerendom L. *Kis~*
 Gerge L. *Kis~*, *Lipta~*,
Liptó~, *Mihály~*,
Mocsár~
 Geszthely L. *Kő~*
 Gesztenye-hegy 186
 Gíbár 464
 Gilisztai 55
 Gilisztás 255
 Girindes 10
 Girintó 109
 Glacova 358
 Godó 422
 Godola 176
 Godó-rét 100
 Gond-hegy 149, 160
 Gorcsok 407
 Gorzsás 402
 gödör L. *Agyagas~*, *Far-*
kas~, *Hármas~*, *Rigó~*,
Vasas~. L. még *gödre*
 Gödör-folyás 464
 Gödör-fő 77
 Gödör-lápa 275
 gödre L. *Bojnyik-kút~e*,
Cigánylány~e, *Cser-kút*
~e, *Csurgós-kút~e*, *Far-*
kas~e, *Fehér-kút~e*,
Galambos-kút~e, *Gubo-*
ri~e, *Holya~i*, *Malom-*
kőlábfa~e, *Medence~e*,
*Misku~i köz*i, *Mogyoró-*
bokor~e, *Mogyorós-kút*
~e, *Molnár~i-földek*,
Nagy oszlopú kardos fa
~e felé, *Nagy-pást~e*,
Néző~e, *Pakos~e*, *Szép-*
ágúfa~e, *Vanyiga~*.
 L. még *gödör*
 Gödrök 102
 Gödrök közi dűlő 239
 Gödrös-tér 175
 Gömböc 102, 356
 Gömör 23
 Gömör megye 38, 124,
 156, 270, 277, 307, 333,
 368, 378, 379
 Gömör-oldal 256
 Gömör vármegye 29
 Göncöl-kert 196
 Göndöcs 207
 Görbe 178
 Görbe-dűlő 66
 Görbe-föld 213, 330
 Görbe-földek 10, 406
 Görbe-irtvány 100
 Görbék 397
 Görbe-nyilas 343
 Görbe-patak 84
 Göröc 447
 Görzsöny 206
 Grajt 291
 Gregorok ortványa 107
 Gregorov Vrsok 431
 Grnóvké 139
 Grósz 280
 Gubaharaszti 54
 Gubány 216
 Gubó-bérc 274
 Gubori gödre 286
 Gudra malma 286
 Gudra malma teteje 286
 Gúny-oldal 347
 Guszona 44, 270, 271,
 368
 Guszonai út 44
 Guta **139**, 210, 218, 264,
 268, 449
 Guti-tábla 246
gyakja L. *Darázs~*
gyakor L. *Szabó gyakra*
 Gyakor-lapos 253
 Gyakor-tó 344
 Gyalogút 329
 gyalogút L. *Zaluzsányi~*
 Gyalogút-lapos 255
 Gyalogút tája 162
 Gyalogvár 20
 Gyarmat 24, 112, 418
 Gyarmat L. *Balás~*,
Balassa~, *Ipoly~*, *Nagy~*
 Gyatellini 216
 Gyélikő 21
 Gyengelyak 79
 gyep L. *Malom~*
 Gyepek 65
 Gyepüs-völgy 73
 Gyesbika 73
 Gyetva 234, 252, 355
 Gyilkos-kútnáli-dűlő 239
 Gyopár 275
 Gyökeres 456
 Gyömör-patak 190
 Gyöngyös 424
 Győr bérce 331
 György-oldal 345
 Győri 74
 Györk-völgyi 344

Helynévmutató

Gyula 79	Halič mesto 134	~, Luka~ alatt, Nagy~i- földek, Pap~, Si~, Székely ~ja, Tamasi~i- erdő, Tompa~, Veres~, Vörös~
Gyula-völgy 100	Hálig megi 296	Haraszt alja 125, 170
Gyúr 169	Hálig-pataki 296	Haraszt-dűlő 310
Gyuri 468	Haller csárda 459	Haraszi 140
Gyurka völgye 128	Haller-pusztá 419	Haraszi-dűlő 239
Gyurtyányos 172, 325	Hallgató 321, 460	Haraszi-pusztá 140, 141
Gyurtyányos-pást 325	<i>Hallgató L. Nagy~~tető,</i>	Harasztka-oldal 174
Gyükö 265	<i>Nagy~~hegy</i>	Harasztok 10
<i>gyümölcsszer L. Kis~~i</i>	Hálló-hegy 114	Haraszt-oldal 65
Gyürki-hegy 141	Halló-hely 44	Hargits 423
Gyürky-föld alatti dűlő 133	Halló-völgy-árnyék 255	Hármasgödör 100
<i>habolárd L. Erős~</i>	Hálló-völgy-bérc 255	Harmincz ó 371
Hadaszó-pusztá 191	Hálló-völgy-lapos 255	Háromárok 109
Hadi út 157, 158	Háló-hegy 141	Háromároki-pusztá 19
Hadi úton kívül 157	Háló-kút-oldal 435	Háromhársfa 85
Hagymás 264, 275, 384	Halom 141	Háromhatár 435
Hagymás-dűlő 352	<i>halom L. Hé~, Hí~</i>	Háromkilás 313
Hagymás-patak 352, 354	Halom mege dűlő 66	Hárs 287
Hagymás-völgy 330	Halom megetti rét 380	Hársas 93, 259, 274, 381, 447, 459
<i>haj L. Pólya~</i>	Hálós-berek 206	<i>Hársas L. Kis~, Nagy~</i>
Háj 11, 17, 21, 112, 187, 299, 337, 358, 389, 420, 439	Halottak uta 77	Hársas alatti 119
<i>Háj L. Pusztá~</i>	Halyag 414	Hársas-erdő 33, 35
Hajdúároki-pusztá 19	Halyagos 216, 217, 317, 319	Hársas-feletti 119
Hajdukova jama 216	Halyagos-tető 289	Hársas-hegy 176
Háje 105	Hamanovkút 358	Harsasi-patak 451
Hajerkai-pusztá 19	Hámor-malom 348	Hársas-kiserdő 119
Hájik 222	Hangács 80, 103, 411	Hársas-tetői-dűlő 151
Hájike 334	Hangya-bérc 291	Hárs-bérc 356
<i>hajlás L. Tarisznya~</i>	Hangyabolyos-oldal 100	<i>hársfa L. Három~</i>
<i>hajló L. Tó~</i>	Hangyás 59, 286	Hárs-kút 287
Hajnal-völgy 258	Hangyás-kút 30	Hárs-lápa 255
Hajszócska 321	Hankó-völgy 313	Hárs-völgy 122
<i>Halagos L. Alsó~, Felső~</i>	Hanta 84	Hartány 187
Halamovo 226	Hányás 330	Hartyán 57, 315
Haláp 84, 264, 265, 276, 298, 380	Hapos 301	<i>Hartyán L. Kis~, Sós~, Tót~</i>
<i>Haláp L. Kis~, Nagy~</i>	Harajov Laz 11	Hartyáni 187
Hálás-tető 101	Harangdomb 99	Hartyáni-völgy-dűlő 319
Halastó 56, 77	Haranggomb 99	Hartyáni-völgyi-hegyek 320
Halászi 101, 406, 407	Harang-hegy 301	Hartyáni-völgyi-patak 320
<i>Halászi L. Szécsény~</i>	Harang kútja 330	
Halászi szőlők alatt 93	Haraszt 173, 323, 459	
	<i>haraszt L. Antal~, Bába~, Dadok~, Farkas~, Guba~, Köves~, Lapos-</i>	

Harvanja 113
Hásas-oldal 148
Hashajtó 402
hát L. Cser~, Kecse~,
Tégla~
Határ 319, 323
határ L. Daróci~, Há-
rom~, Hét~, Kálnó~i,
Leány~, Losonci~,
Négy~, Osgyányi ~ra já-
ró, Őt~, Tugári ~nálí dű-
lő, Vadkerti ~ra járó
Határ-árok 108
Határ-bérc-legelő 344
Határ-lápa-dűlő 151
Határmenti 175
Határon föld 114
Határosok 224
Határ-partok 240
Határ-patak 271
Határ-pataki-rétek 296
Határra járó 384
Határ-rét 55
Határszél-forgó 414
Határ-tó 355
Határ-verő 330
Hatkörtve 207
Hatló holdja 106
Hatosfa 196
hátulsó L. Szálláska ~
Hátulsó-hegy 212, 411
Hátulsó-völgyi-dűlők 212
Hátulsó-völgyi-rétek 212
Hatvan 103, 143, 145, 287
Hatvan L. Püspök~
Havas 54, 360
Havranje 440
Havranová 382
Havviszka 334
Havý Hájik 111
Hawran dolina 139
ház L. Lacko~, L. még
kő~, ser~, selyem~, sör~,
tégla~, vadász~

háza L. Bakóházi-pusztá,
Baksa~, Bata~, Csákán~,
Csákány~, Csenger~,
Koty~, Mark~, Samson~,
Sámson~, Samsony~,
Selyem ~, Takács ~,
Tótmarok~
Hazajáró 100, 321
Heberokvó 440
Hegedűvonó 180
hegy L. Akasztási~,
Akasztó~, Alsó~, Apa
~e, Arany~, Aranyi~,
Bánya~i-dűlő, Barát~,
Bárkányi~, Bástyá~,
Bata~, Béka~, Berceli-
~, Bika~, Bikk~, Bi-
tang~, Bok~, Bokri~,
Boros~, Brezina ~e,
Buda~, Cinegés~, Csi-
kos~ aljai rétek, Csirke-
~, Dányi~, Dercs~,
Dió~, Dolinkai~ek,
Egészség ~e, Elő~,
Erős~, Fagyos~, Far-
kas~, Fehér~, Fekete~,
Felső~, Fogacs~, For-
rás~, Füleki-völgyi~ek,
Gácsi~ek, Gecse~,
Gergely ~e, Gesztenye~,
Gyürki~, Hálló~, Há-
ló~, Harang~, Hársas-
~, Hartyáni-völgyi~ek,
Hátulsó~, Henc~ alja,
Hene~, Horka~, Hosz-
szú~, Isten~, Isten ~e,
Iván~, János ~e, Jenői-
~ek, József~, Gerle~,
Gond~, Júdas~, ~es~,
~~i, Júdas~, Kálvária-
~, Kámor~, Kápolna~,
Káposzta~, Karajsó~,
Karancs~, Karancs ~e,
Kasa~, Kastély~, Ká-
va~, Kavicsos~, Kec-

ke~, Kenderföld~i, Ke-
rek~, Kés~, Király~,
Kis~, Kis-Magos~,
Kis-Tó~, Kopa~, Ko-
pár~, Kopasz~, Kő~,
Körtvélyes~, Köszörű-
~ek, Közép~, Kreszacs-
kai~, Kutai-szer~, Kút-
náli ~, Kutya~, Lány~,
Látó~, Les~, Liszeti~,
Macskas~ alatt, Magas-
~, Magos~, Majorszki~,
Málna~, Málnás~esi,
Máttra~, Medvesi~,
Mekete~, Menyecske~,
Mész~, Mise~, Mityiri-
~, Monosza~, Nagy-
Hallgató~, Nagy~,
Nagy-Magos~, Nagy-
szál~, Nagyszáli~,
Nyuga~, Nyugvó~, Ó~,
Óriás~, Öreg~, Őr~,
Pál~, Papai~, Pap~,
Pap ~e, Peleszke~, Pén-
zes~, Petényi~, Péter
~e, Pinka~, Pipa~, Po-
gány~, Poros~, Pusztá-
~, Rác~, Rész~, Rózsa-
~, Ruman~, Sáncoló~,
Sándor~, Sár~, Sátor
~e, Sereg~, Sima~,
Somló~, Sós-verő ~e,
Strázsa~, Szánas~,
Szánasi~, Szántó~,
Szár~, Szarvas~, Sze-
gény~, Szél~, Szén~
alatti dűlő, Szén~ek,
Szent Gellért ~e,
Szentgyörgy~i-szőlők,
Szép~, Tapodó~, Sato-
ros~, Tapadó~, Tar-
csa~, Tatár~, Temető-
~, Tó~, Torzsás~,
Uhorskó~, Új~, Ürge-
~, Űr~, Varta~, Vas~,

<i>Vereb~</i> , <i>Veréb~</i> , <i>Veres~</i> , <i>Víg~</i> , <i>Vince~</i> , <i>Zatkoi~ek</i> , <i>Závor~</i> , <i>Závoz~</i> , <i>Zuba~</i> , <i>Zúgó~</i> , <i>Zsúnyi~</i> . L. még <i>~hát</i> , <i>~oldal</i> , <i>szőlő~</i> , <i>szőlős~</i> , <i>vár~</i>	Hélye 81	Hlachova 92
Hegy alatti forráskút 22	Henc-hegy alja 100	Hladčokova 439
Hegy alja 186, 267, 367	Hencse 106	Hlavi 394
Hegyalja 347	Hene-hegy 100	Hlavina 112
Hegy aljai 296	<i>Hényel</i> L. <i>Pusztá~</i>	Hlavy 111
<i>Hegyel</i> L. <i>Nagy~</i>	Hényeli-pusztá 411	Hlboká 440
<i>hegyes</i> L. <i>Oltvány~</i>	Hényel-pusztá 52	Hlbokuo dolina suchym gárkem 391
Hegyesd 253	<i>Herceg</i> L. <i>Nagy~</i>	Hlbokvo 409, 431
Hegyesd-lápa 253	Herceg alja 462	Hlbvoko 91, 209
Hegyes-föld 189	Herceg alji rétek 462	Hlina 226
Hegyes-hegy 133, 464	Heréd 143 , 144	Hlina Kosovec 429
Hegyeske 29	Herencsény 140–142 , 211, 264, 397	Hlinišťe 222
Hegyes-kő 414	Herencsény-dűlő 224	Hliniszka 272
Hegy feletti szántóföldek 247	Heresdal 447	Hliniszte 17
<i>hegyhát</i> L. <i>Kő feli ~</i>	Hergénye 59	Hlínka 11
Hegy-hegyi 75	Hergénye-domb 59	Hlinó 358
Hegyi-dűlő 93	Herit 143	Hliszti 91
<i>hegyoldal</i> L. <i>Nyédám~ba</i>	Herman 91, 92	Hlma lesarčiosráni 440
Hegy megett lapos 22	Herrschaft Wiesen 33	Hlod 357
Hegy megi 296, 325	Héthatár 138	Hlodok 226
Hegy megi rét 247	Heves 415	Hlogy 219
Hegy mögötti 464	<i>Heves</i> L. <i>Losonc~i főkországuť</i>	Hloncsa 357
Hegynek kijáró 101	Heves megye 28, 62, 67, 97, 143, 169, 253, 257, 319, 362, 467	Hnuszno 112
Hegyoldal-káposztás 180	Heves vármegye 29, 72, 211, 329, 395	Hódos-ortvány 74
Hegyre való dűlő 310	<i>híd</i> L. <i>Dobogó~</i> , <i>Kis~</i> , <i>Nagy~</i> -föld, <i>Régi lóci hídnál</i> , <i>Szalna~</i> , <i>Török~</i>	<i>hold</i> L. <i>Hatló ~ja</i> , <i>Kilenc~</i>
Hegyre végű 296	Hidal-árnyék 331	Holdnyi uraság szőlője 168
<i>hegység</i> L. <i>Buják~</i> , <i>Váci~</i> , <i>Visegrádi~</i> , <i>Zatkoi~ek</i>	<i>hídalja</i> L. <i>Kis~k</i>	Holecz-kert 355
Hegy tája 59	Hidegkút 72, 73, 77, 115, 147–148 , 252	Holi vrsok 112
Héhalom 103, 145–146 , 468	Hideg-kút-dűlő 437	Holi wrch 382
<i>hely</i> L. <i>Falu~</i> , <i>Halló~</i> , <i>Híd~</i> , <i>Kastély~</i> , <i>Kert~</i> , <i>Malom~i-rétek</i> , <i>Őr~</i> , <i>Só~</i> , <i>Szende~</i> , <i>Szerda~</i> , <i>Tábor~</i> , <i>Templom~</i> , <i>Tó~</i> , <i>Udvar~(i)-pusztá</i>	Hideg-ortvány 340	Holi Wrch 394
	Hideg-völgy-dűlő 56	Hollófészek 85
	Hídhely 142	Hollókő 149 , 157, 169, 224, 356, 369, 388, 454
	Híd mege 100	Holló-lápa 207
	Hídra járó 173	Hollós 325
	Híhalom 145, 313	Hollós-berek 145
	Hirschberg 34	<i>Hollós-oldal</i> L. <i>Nagy~</i>
	Hirtelen 101	Hollós-völgy 385
		Holý Hrbok 439
		Holya gödri 114
		Holy wrch 139
		Homok 78, 180, 216, 217, 451

Helynévmutató

<i>homok</i> L. <i>Alsó-~, Felső-~, Kis-~, Nagy-~, Öreg-~</i>	Hornje dolnje zahradi 431	Hosszúk 223
Homok alja 133, 196, 246	Hornjé lúke 280	Hosszú-kertek 340
Homok-csádajra járó 435	Hornje Luky 244, 299	Hosszúki-dűlő 427
Homok-dűlő 435	Horňje Siroke 440	Hosszú-kötel 189
Homoke 280, 301	Hornj záhumnj 391	Hosszú-nyilas 100
Homoki-dűlő 151	Hornye Luke 187	Hosszú-pallag 271, 385
Homok-oldal 30	Horny Vrsáč 222	Hosszú-rét 47, 167, 414
Homokos 141	Horpács 285, 287, 317, 339, 448	Hosszúszék-part 172
Homokterenne 150–154 , 180, 254	Horpács aljai rétek 287	Hosszú-tor 109
Homokterenye 178, 180	Horpácsi-nagy-oszlás 317	Hosszú-völgy 54, 121, 385, 414
Homolyka 440	Hortos-dűlő 66	Hóttó 206
Homorú 175	Horulajt 291	Hrabina 122, 155, 217, 291, 389, 443
Homorú pallaga 175	Horváth-föld 93	<i>Hrabina</i> L. <i>Nagy-~</i>
<i>hon</i> L. <i>Magyar-~, Német-~</i>	Horváth-rét 93	Hrablovka 308
Honi 187	Hossz 270	Hrabó 357
Hont 24	<i>hossza</i> L. <i>Tó ~</i>	Hrabouka 222
Hont megye 28, 79, 133, 186, 351, 354	Hosszabarom (= Hosszabb-orom) 75	Hrabovka 107
Hont vármegye 395	Hosszak 118, 128, 141, 167, 217, 276, 286, 317, 321, 367, 414	Hrabovo 182
Hora 287	<i>hosszak</i> L. <i>Kertaljai-~, Kis-~, Nagy-~, Rimóci-~, Varsányi-~</i> . L. még <i>hosszú</i>	Hrabovy potok 186
Horai-szőlő 288	Hosszak-dűlő 352	Hrachoviszka 139, 208
Horáje hluboko 279	Hosszas-berek 173	Hrad'ěčná 222
Hora meznjk 391	Hosszú 78, 133, 196, 342, 459	Hradist'e 429
Hora Nemcowa 281	<i>hosszú</i> L. <i>Alsó-~, Felső-~, Kis-~, Kőhidi-~, Nagy-~</i> . L. még <i>hosszak</i>	Hradistya 155–156
Hora-oldal 287	Hosszú-bérc 76, 85, 304, 460	Hradistyó 157
Horcsak 435	Hosszú-berek 84	Hrádkou bok 222
Horka 275, 379, 434	Hosszú-berki-szőlők 108	Hradnia Strážna 61
Horka-hegy 310	Hosszú-cseres 385	Hradok 440, 443
Horka-oldal 274	Hosszú-dűlő 176, 296, 441	Hrádok 105, 155, 222
Horkoszló 49	Hosszú-föld 114, 347, 360	Hraszt 21
Horňa Klokočová 222	Hosszú-földek 248	Hraszticska 156
Horná rieka 281	Hosszú-földek nyugatra 246	Hraykoje Vrsok 440
Horná wesz 333	Hosszú-gy 167	Hrb 60, 91, 193, 222, 279, 440
Horné wrške 394		Hrbke 244
Hornie luki 105, 186		Hrbok 11, 209, 433
Hornie pole 134		Hrbolína 382
Horní háj 292, 432		Hrebence 315
Horňi Hrabča 440		Hrebenyec 112
Horní Sráč 61		Hrešni laz 50
Horňjá Čertaz 440		Hrinyova 89
Hornjá Hlogy 431		Hrkovskvo Dolina 440
Hornjá Jazvina 11		Hrkovskvo Lehotka 440
Horňja Suci 440		Hrnás-pusztá 454

Helynévmutató

Hrnčjárka 222	Illyi út 10	<i>Felső--</i> , <i>Krászni--</i> ,
Hrnesjarka 410	Illyi útnál 406	<i>Nagy--</i> . L. még <i>ortás</i>
Hrozinov laz 244	Illémes 172	Irtás-árok 133
Hroznie 61	Illény 160	Irtás-dűlő 468
Hrozovka 11	Illés-szőlő 223	Irtások 84
Hrubá szkalina 12	Illin 160	Irtvány 103, 196, 210
Hruskárov 449	Ingovány 407	<i>irtvány</i> L. <i>Görbe--</i> ,
Hrusó 337	<i>innyi</i> L. <i>Dunán ~ terület</i>	<i>Juhász--</i> , <i>Kis--</i> , <i>Malom--</i> ,
Hruštini 242	Ipl 470	<i>~</i> , <i>Rózsás--</i>
Hrustjev 439	Ipol 201	Irtványok 354
Hruštjew 439	Ipoly 31, 36, 37, 56, 57,	Irtványok-dűlő 352
Hrústová 382	86, 90, 126, 129, 132,	Ispán-kút 255
Hrústovo 394	155, 157, 158, 160, 162,	Ispány-rét 408
Hrustyove 312	163, 164, 165, 166, 167,	Istár-rét 300
Hrustyovo 156	168, 170, 176, 182, 194,	Isten dombja 28
<i>Hudács</i> L. <i>Kis--</i>	203, 229, 250, 252, 259,	Isten-hegy 167
Hudács-dűlő 59	261, 263, 277, 279, 295,	Isten hegye 451
Hugyag 157–159, 406,	312, 334, 345, 349, 351,	Isten kútja 164
436, 451, 454	352, 353, 357, 358, 384,	Istenmezeje 329, 330, 331,
<i>Hugyag</i> L. <i>Pusztá--</i>	403, 405, 407, 410, 421,	468
Hugyág 157, 158, 159	422, 423, 434, 435, 436,	Istenmezeji-völgy 330
Hugyanyovka 27	447, 450, 451, 452, 460	Isten-part-dűlő 310
Humno 470	Ipolybolyk 115, 132, 162,	Isten útja 176
<i>hungarorum</i> L. <i>Lutatia ~</i>	166, 270	István-patak 190
Huorky 282	Ipolygalsa 132	Iszmaszó 175
Husta Jedlina 113	Ipolygyarmat 24	Ítéltő-völgy 53
Húštauka 439	Ipolykiskér 451	Ivácova 458
Húštawy 439	Ipolykürt 56, 57, 407	Ivád 253
Hustyina 435	Ipolykürti út 57	Ivác 384
Hustyira 435	Ipolylitke 259	Iván-hegy 322
Hustyovke 50	Ipoly mellett 167	Ivaničková jama 222
Huszár-völgy 63, 183	Ipolynagykér 451	Ivanicskova dolnja 220
Huta 226, 308	Ipolynyitra 115, 117, 132,	Ivanicskova hornjá 220
<i>huta</i> L. <i>Balázs--</i> , <i>Ó--</i> ,	163–165, 166, 228	Ivanka 447
<i>Szokola--</i> , <i>Viglas--</i> ,	Ipolypinc 115, 166	Ivánka kútja 152
<i>Vigles--</i>	Ipolyra járó 162, 167, 435	Iván-rét 125
Hutai-árok 398	Ipolyság 169, 388	Ivás-fő 77
Hutai-földek 398	Ipolyvarbó 450	Ivó-kiskút 270
Hvora 441	Ipoly-völgy 351	Ivolyás 317
Hvorka 216, 222, 440	Irakéra járó 460	Ízsó 76
Iarina 268	Irmegy 172	Ízsó-Felső 76
Ibolyás 99	Irtás 217	Jačmenyiská 13
Idegér 360	<i>irtás</i> L. <i>Bara Gyura --a</i> ,	Jacsicsnvo 112
Iliny 160–161, 245, 247,	<i>Bejáró--ok</i> , <i>Csanki--</i> ,	Jacsmenisko 299
454		

Helynévmutató

- Jacsmenyi-szántóföldek 427
 Jadócskai-kertescskék 297
 Jagil'ou 439
 Jakabé 167
 Jakabkás-oldal 427
 Jákó-verő 200
 Jakubova 315
 Jakubovka 50
 Jalsina 312
 Jalonka 404
 Jalsovbuk 440
 Jalsowiny 333
 Jama 99
 Jamák 107
 Jambrichou čelin 222
 Jambrichová dolinka 222
 Jambriska 105
 Jamište 382
 Jamy 455
 Jančíkovska luka 242
 Jancsiho lúka 13
 Jancsova hustava 335
 Janková dolinka 222
 János hegye 396
 Jánospál völgye 360
 János-völgy 78
 Jánova 394
 Jano völgye 78
 járás L. Farkas~, Füleki~, Füleki szolgabírói~, Fülelek~, Gácsi~, Gácsi szolgabírói~, Kékkői főszolgabírói~, Kékkői szolgabírói~, Kékkő~, Kis~, Losonci~, Losonci szolgabírói~, Losonc~, Nagy~, Nyíves-domb~a, Pétervásári~, Pilisi~, Szécsény főbírói~, Szécsényi főbírói~, Szécsényi szolgabírói~, Szécsény~
 Járáson aló 45
 Jarciszsko 441
 Jarek 440
 Járné 17
 járó L. Baromútra~, Belső Kálnói útra~, Bénára~, Berénkei határra~, Csapásra~, Csátéra~, Cserbe~, Cseri alá~, Csomára~, Daróci útra~, Falura~, Felső alá~, Fenn~, Galsi-patakra~, Geczko-fel~, Határra~, Hidra~, Homok-csádajra~, Ipolyra~, Irakéra~, Káposztásra~, Kátyóra~, Keresztül~, Kis Losonci útra~, Kis-pást útra~, Kócos patakra~, Közepső~, Kutasra~, Kútforre~k, Külső Kálnói útra~, Malomra~, Mogyorós~, Nádra~ rét, Nagy Losonci útra~, Nagy útra~, Osgyáni útra~, Osgyányi határra~, Pástra~, Patakra~, Prónai-rétre~, Rétre~, Rimóci útra~, Sás~, Sós-tóra~, Szőlőkhöz~, Táblára~, Tóra~, Tóra~k, Vadkerti határra~, Völgyre~, Zsidókra~, L. még alá~, által~, át~, be~, fel~, haza~, ki~, le~
 Jartsi-cser 102
 Jasenina 208
 Jasenova 112
 Jasenyou potok 105
 Jasle 389
 Jasova Rubany 220
 Jászberény 97, 111
 Jász-delelő 288
 Jaszenína alatt 208
 Jaszenyov Vrch 91, 92
 Jásztelek 283
 Jászteleki-puszta 86, 426
 Jasztrabjá 11
 Javor 222, 403
 Jávör 440
 Javorja 222
 Javorja L. Erdő~
 Jazan 11
 Jazarce 244, 458
 Jazare 416
 Jazarety 394
 Jazaro 280, 389, 432, 433
 Jazaró L. Puszta~
 Jazvina 11
 Jazsovsja 112
 Jégeres 352, 354, 384
 Jelene 321
 Jelkuska 440
 Jelsőc 78, 239, 241, 250, 321, 460
 Jelsőci út feletti dűlő 239
 Jelsővék 134
 Jenei út 427
 Jenei úti dűlők 427
 Jenei úti rétek 427
 Jenesi 296
 Jenő 83, 84, 288
 Jenő L. Diós~
 Jenői-hegyek 85
 Jerenczove Vrch 156
 Jeruzsálem 337
 Jeszencsok 293
 Jeszvenye 460
 Ježovo 389
 Jezvenye 321
 Jezsová jama 63
 Jobbágyi 169, 202, 388, 468
 Jobbágyi L. Szarvas~
 Jofarove vrch 335
 Jó-kút 76
 Josef telke 134
 József-hegy 97
 Júdás-hegy 185
 Juhász 407
 Juhász-irtvány 29
 jus L. Vácsi~, Vattai~

Helynévmutató

- Kabinov Laz 113
 Kačaňe 282
 Kačena Luka 439
 Kacsan 414
 Kacsás-tó 98
 Kadlub 226
 Kaitov szklad 12
 Kajbouka 243
 Kajna-völgy 106
 Kajsa 435
 Kajsa-part 435
 Kakas-bérc 206
Kakas-kő L. *Kis*~
 Kakasok ortványa 175
 Kakatka 21
Kákon L. *Dobos*~
 Kakuk pallaga 172
 Kalapat 200
 Kalapban 296
Kalapos L. *Csontfalusi*~,
Dobosi~
 Kalaposi-közép-dűlő 69
 Kalasza 213
 Kalinka 393
 Kalinky 444
 Kalinovec 222
 Kalinovo 182
 Kaliszká 139
 Kalló 236
 Kálló **102**, 103
Kálló L. *Erdő*~
 Kalmár-kút-földek 287
 Kálnas-bérc 344
 Kálnas-völgyi 344
 Kálnó 36, 166, **182**, 262,
 272, 334, 409, 438
Kálnó L. *Belső* ~i *útra járó*
 Kálnógaráb **182**
 Kálnó-határi 167
 Kalonda 78, 115, **170–171**,
 228, 241, 266, 345, 346,
 421, 460
 Kaluckó-szőlős 288
 Kálvária 320, 400
 Kálvária-domb 399
 Kálvária-hegy 185, 197
 Kalyovka 50
 Kamená 382
 Kamena brana 134
 Kameni hrbok 335
 Kameni Javov 299
 Kameni Zavoz 299
 Kamenje Brezini 440
 Kamenje Vrata 440
 Kamenno 194
 Kámor-hegy 85, 86
 Kámor patakja 86
 Kámor vára 84
 Kandov Laz 113
 Kangyikó 398
 Kanova dolina 336
 Kánta-oldal 95
 Kantorné-bérc-erdő 102
 Kanyafa-oldal 275
 Kánya-kő 319, 320
 Kánya-patak 422
 Kányás 172
 Kányás-oldal 172
 Kanyicsnwo 409
 Kanyó 54
 Kaparó 463
 Kaparói-erdő 463
 Kaparó-pusztá 463
 Kapás-kút 291, 392
 Kapás-kúti-dűlő 392
 Kapa-völgy 172
 Kapitány-rét 171
 Kápolna 196, 197, 268,
 460
kápolna L. *Domina*~
 Kápolna alatt 447
 Kápolna-dűlő 441
 Kápolnafa-völgy 275
 Kápolna-föld 160
 Kápolna-hegy 10, 406
 Kápolnai 341
 Kápolna-patak 119
 Kápolnás-föld 102
 Kápolna teteje 53
 Káposzta-hegy 108
 Káposztás 78, 102, 170,
 180, 416, 435, 460
káposztás L. *Dobogói*~,
Hegyoldal~, *Kis-*
malomi~
 Káposztás föli 45
 Káposztáskert 164, 461
 Káposztáskertek 407
 Káposztások 118, 212,
 323
 Káposztásra járó 162
 Káposztás-rét 167
 Káprás 10, 173, 287, 405
 Káprás alatti földek 10
 Káprás alja 10
 Káprás alji rétek 405
 Káprás felett 10
 Káprási-erdő 406
 Káprási-ráadások 10
 Káprási-rétek 406
 Kapronca 17, 202
 Kaproncai-pusztá 403,
 404
 Kapronca-pusztá 201
kapu L. *Kő*~, *Vas*~
 Kapusnice 470
 Kapusnyice 13
 Kapusznycánu y dola
 dediny 404
 Kapusznycice 114
Kaposztás L. *Alsó*~,
Felső~
 Karajsó-hegy 289
 Karály 166
 Karancs 172, 173, 213,
 214, 228
 Karancsalja 38, **172**, 173,
 360
 Karancsapátfalva 172, **173**
 Karancsberény **174–175**,
 372
 Karancs-hegy 172, 174,
 175, 176, 213
 Karancs hegye 172, 175,
 372

Helynévmutató

Karancsi-völgy 319	Kasza 258	108, 110, 139, 185, 195,
Karancsi-völgyi dolinka 320	Kaszáló 22	203, 205, 206, 229, 285,
Karancsi-völgyi-patak 320	Kaszáló-rét 274	290, 292, 295, 301, 310,
Karancsbeszi 172, 173,	Kasza-rét 274	316, 339, 342, 347, 350,
175, 176–177 , 214, 260,	Kasza-rét 274	351, 364, 365, 391, 392,
325, 385	Kasza-rét 274	413, 417, 418, 426, 450,
Karancsság 101, 176, 258,	Kasza-rét 274	451, 452
343, 385	Kasza-rét 274	Kékkői kerület 56
Karancs-tető 321	Kasza-rét 274	Kékkői szolgabírói járás
Kardos-erdő 102	Kasza-rét 274	83, 403, 472
<i>kardos L. Nagy oszlopú ~</i>	Kasza-rét 274	Kékkői szolgabírói kerület
<i>fa gödre felé</i>	Kasza-rét 274	199
<i>karló L. Csapók-~, Csapók</i>	Kasza-rét 274	Kékkői-szőlők 17
<i>~ja</i>	Kasza-rét 274	Kékkő járás 55, 120, 279
Karló feletti dűlő 239	Kasza-rét 274	Kelecsény 31, 187
Karolyos-dűlő 176	Kasza-rét 274	<i>Kelecsény L. Tótkis~,</i>
Kárpátok 228	Kasza-rét 274	<i>Fülek~, Kis~, Kistót~,</i>
<i>Kárpátok L. Szepesi-~</i>	Kasza-rét 274	<i>Pusztá~, Tót~</i>
<i>Karpigéc L. Pusztakis~</i>	Kasza-rét 274	Kelecsény-pusztá 298
Kárráncs 213	Kasza-rét 274	Kemenc 141
Kása 348	Kasza-rét 274	Kemence 86, 285, 288
Kása-árnyék 330	Kasza-rét 274	Kemencéknél földek feletti
Kása-föld 371	Kasza-rét 274	erdő 133
Kasa-hegy 84	Kasza-rét 274	Kéménd 206
Kasa-ortvány 100	Kasza-rét 274	Kencel-rét 317
Kása-ortvány 101	Kasza-rét 274	Kenderes 46, 61, 196, 416,
Kása-verő 330	Kasza-rét 274	461
Kas kertje 434	Kasza-rét 274	<i>kenderes L. Petri úti ~</i>
Kas-ortvány 355	Kasza-rét 274	Kenderes-dűlő 310
Kás-ortvány 101	Kasza-rét 274	Kenderesek 108, 352, 413
Kassa 277	Kasza-rét 274	Kenderesföld 378
<i>Kassa L. Vác-~i országút</i>	Kasza-rét 274	Kenderföld 102, 216, 275,
Kastély 133	Kasza-rét 274	294, 313, 345, 367, 385,
Kastély-domb 266	Kasza-rét 274	427, 434
Kastély-hegy 384	Kasza-rét 274	<i>kenderföld L. Alsó-~ek,</i>
Kastélyhely 291	Kasza-rét 274	<i>Patkói-~ek, Rövid-~,</i>
Kastély-kert fölött 345	Kasza-rét 274	<i>Szalmás-rétre járó ~ek</i>
Kastély-rét 57	Kasza-rét 274	Kenderföldek 10, 22, 100,
Kastély utca 406	Kasza-rét 274	101, 118, 217, 295, 323,
Kasza 258	Kasza-rét 274	348
Kaszáló 22	Kasza-rét 274	Kenderföldek-dűlő 211
Kaszáló-rét 274	Kasza-rét 274	Kenderföld föle 367
<i>Kaszáló-völgy L. Nagy-~</i>	Kasza-rét 274	Kenderföld-hegyi 175
Kaszárnka 242	Kasza-rét 274	Kenderföldi-dűlő 151
	Kasza-rét 274	Kender-gát 170

- Kender-gáti-dűlő 238
 Kender-szer 172, 176
 Kender-szer-dűlő 152
 Kengyelád völgye 331
 Kente 76
 Kente-fő 76
 Kenyeres 180
 Kép 224
 Kép alja 367
 Kép alja dűlő 153
 Kép aljai rétek 462
 Kép-oldal 100, 325, 385
 Kép-ortvány 360
 Kér L. *Ipolykis~*, *Ipoly-nagy~*, *Kis~*, *Nagy~*, *Szandakis~*, *Szandanagy~*
 Kerceseg 172, 371
 Kerceseg alja 371
 Kercsik 46
 kerek L. *Kis~~domb*, *Kis~~szilas*, *Nagy~~domb*, *Nagy~~szilas*, *Vám~*
 Kerek-berek 74
 Kerek-bikk 179, 414
 Kerek-bikk-verő 179
 Kerek-domb 10, 385
 Kerek-domb L. *Kis~*, *Nagy~*
 Kerek-dűlő 468
 Kerek-erdő 179, 189, 286, 371
 Kerek-rét 317
 Kerek-halom alatti szántóföld 173
 Kerek-hegy 48, 213, 275, 376
 Kerekistye-dűlő 203
 Kerékkötő 59, 344, 460
 Kerékkötő út 286
 Kerek-rét 109, 293, 295, 321
 kereszt L. *Cigány~*, *Kazá-ri~*, *Kő~*, *Laci~dűlő*
 Kereszt alatti 339
 Kereszt-dűlő 310
 Keresztes 172
 Keresztes-kő 175, 435
 Keresztes-kő alatt 22
 Keresztes-rét-dűlő 317
 Keresztes-tábla 402
 Keresztfai 149
 Kereszt fölötti 341
 Kereszt-kő 288
 Keresztnéli-dűlő 240
 Keresztúr 115, 160, 402
 Keresztúr L. *Kis~*, *Nagy~*
 Keresztüljáró 319, 385
 keresztüljáró L. *Töviskes~rét*
 Keresztüljárók 125, 296
 kert L. *Bebék~*, *Falu~*, *Göncöl~*, *Holecz~*, *Hosszú~ek*, *Jadócskai~ecskék*, *Kas~je*, *Kastély~* fölött, *Kis-Kas~je*, *Málnás~*, *Matula~i-dűlő*, *Matyó~*, *Nagy~*, *Nagy~ek*, *Pálinkaház~*, *Pap~je*, *Pása~*, *Pásztor~*, *Pernye~*, *Pusztafalu~ek*, *Rét~*, *Ruttkay~néli-dűlő*, *Sáfrány~*, *Sebes~*, *Temető~*, *Tó~*, *Tót Patya~yi köz*, *Völgy~*. L. még *káposztás~*, *szilvás~*, *vadas~*, *vad~*, *vár~*
 Kertalja 100, 170, 173, 322, 360
 Kertalja-dűlő 460
 Kertaljai-dűlő 465
 Kertaljai-hosszak 270
 Kertalji föld 274
 Kertalji-rét 247
 Kertalji-rétek 274
 Kertek 441
 Kertek alatti rét 69
 Kertek alja 102, 118
 Kertek felett 69
 Kert feli 343
 Kerthely 149
 Kerti-földek 10
 Kert mege 101m 148, 317
 Kert megi 128, 174, 180
 kerület L. *Alsópálfalvi~*, *Balassagyarmati~*, *Dunán inneni~*, *Füleki~*, *Fülek~*, *Kékkői~*, *Kékkői szolgabírói~*, *Lozonci~*, *Pétervásári~*, *Pozsonyi alhelytartósági~*, *Pozsonyi~*, *Pozsonyi közigazgatási terület*, *Pozsony~*, *Rétsági~*, *Szécsenyi~*, *Szécsényi~*, *Szécsényi szolgabírói~*, *Szécsény~*, *Sziráki~*, *Sztregovai~*, *Váci~*
 Kesely-földek 274
 Keselyő-föld 160
 Keselyő-rét 160
 Kesely-rét 54
 Kése rétje 103
 Keserűfánál 125
 Keserű vadalmafánál 286
 Késeszó 360
 Kés-hegy 256
 Keskenyek 10, 248
 Keskeny-mező 125
 Keskeny-nyilas 180
 Kesz 260
 Keszeg 108, 121, 122, **183–184**, 305
 Keszi L. *Karancs~*
 Keszi-part 174
 Kétágús-lápa 29
 Kétcsapás köze 59
 Kétdolinka közt 133
 Két-eresztvény 462
 Két-ortvány 344
 Kétút 196
 Kétút köz 78, 118
 Ki furt 301
 Kígyós 276
 Kígyós-lápa 330

Helynévmutató

- Kihajtó 463
 Kijáró 77, 141
kijáró L. *Hegynek* ~
 Kijós 141
 Kikínyes 101, 376
 Kikínyes-völgy 100
 Kikínyes-völgy eleje 100
 Kikiricses 96
kilás L. *Három*~
 Kilenchold 341
 Kincsér 175, 214
 Kincses-tővis 286
 Király-domb 213, 233, 414
 Király-föld 174, 287
 Király-hegy 240
Királyka L. *Kis*~, *Nagy*~
 Királyka-dűlő 301
 Királyka-szelle 301
 Király-kút 288, 355, 397
 Király-kút-bérc 85
 Király kútja 85
 Király-oldal 174
 Király utca 406
 Kirašovec 429
 Kírhauba 217
kis L. *Ipoly*~*kér*, *Losonc*~*falu*, *Losonc*~*tugár*, *Puszt*~*karpigéc*, *Szanda*~*kér*, *Tót*~*kelecsény*
 Kisaranyi-puszt 59
 Kisaranyi-puszt 175
 Kis-árnyék 75, 253
 Kis-ároki 340
 Kis-Aszód-dűlő 151
 Kis-Babat 100
 Kis-Bátka 101
 Kis-Bécs 258
 Kisbercel 268
 Kis-berek 173, 253, 321
 Kis-berek alja 327
 Kis-bikk 170, 327
 Kis-bikkés-völgy 170
 Kis-bikk köze 106
 Kis-Borsó-szer 100
 Kis-Bucson 48
 Kis-Bucsony 44
 Kis-Bucsony-erdő 47
 Kis-Bujár 170
 Kis-Büdös 449
 Kis-Cene 100
 Kis-Curia 468
 Kis-cseple 21
 Kis-cseres 53, 411
 Kis-cseres alatt 53
 Kis-Csurgo 216
 Kisdályó 422
 Kisdíó-forrás 402
 Kis-Dobogó 213
 Kis-Dolin 248
 Kis-Duna 196
 Kisecset 15
 Kis-ér 179
 Kiserdő 160, 240, 268, 270, 286, 321, 451
kiserdő L. *Disznó*~*völgyi*~, *Hársas*~
 Kiserdő feli 149
 Kisfalu **187–188**, 201, 228, 230, 232, 233, 240, 241, 305
Kisfalu L. *Losonc*~
 Kisfalud 376, 377
 Kisfalu-puszt 182
 Kisfalusi-puszt 409, 410
 Kis-Farkaslyuk 75
 Kis-Fektő 214
 Kis Ferenc kútja 406
 Kis-földek 149
 Kis-Fúród-dűlő 153
 Kisgéc 94, 101, 274, **275**
 Kisgéci-erdő 93
 Kis-Gerendom 76
 Kisgerge **189–190**, 223, 325
 Kis-gyümölcszeri 125
 Kishaláp 245, **276**, 425
 Kishalápi-puszt 276
 Kis-Hársas 169
 Kishartyán **191–192**, 375
 Kis-hegy 44, 322, 347, 461
 Kis-hegy-oldal 178
 Kis-híd 345
 Kis-hídáljak 414
 Kis-homok 10
 Kis-homok-rét 56
 Kis-hosszak 125, 348
 Kis-hosszú 384
 Kis-Hudács 59
 Kis-irtvány 103
 Kis Istók ortása 175
 Kis-járás 256
 Kis-Kakas-kő 331
Kiskarpigéc L. *Puszt*~
 Kis-Kas kertje 434
 Kis-Kaszáló-völgy 65
 Kiskelecsény 201
Kiskelecsény L. *Tót*~
 Kiskér 310, 451
Kiskér L. *Ipoly*~, *Szanda*~
 Kis-Kerek-domb 56
 Kis-Kerek-szilas 125
 Kiskeresztúr 271, 277, 278
 Kiskeresztúri-mező 270
 Kiskeresztúr-puszt 278
 Kiskér-puszt 54
 Kis-Királyka 183
 Kiskotrocó 172, 173
 Kiskotrocó-puszt 214
 Kis-kő 331
 Kis-Kövesd 414
 Kis-Kusztos 210
 Kis-kút 268, 285, 371
kiskút L. *Ivó*~, *Nagy*~
 Kis-kút-dűlő 153
 Kis-kút-part 213
 Kis-kút-rétek 414
 Kiskürtös 203, 279, 280
 Kis-lapos 274
 Kislibercse **193–194**, 254, 321, 348, 434
 Kis Losonci útra járó 162
 Kis-Magos 76

Helynévmutató

Kis-Magos-hegy 167	Kis-Petten-fő 255	K Jazaru 194
Kis-Magos-hegy alja 167	Kis-Pozsony 258	Kjépňa 222
Kis-Magos-mál 414	Kis-rét 114, 141, 172, 180, 462	Klačganke 201
Kis-Majer 286	Kis-Rimóc 355	Klátya 156
Kis-malom 148	Kisromhány 266	Klecsena 299
Kismalomi-káposztás 10	Kis-Rudács 133	Klini 156
Kis-Manga 270	Kisskát 414	Klinkoviča 280
Kismaros 33, 197	Kis-Sósár 158	Klinovacski 459
Kis-Méhes 56	Kis-Szkalinka 22	Kljenik-dűlő 441
Kis-mérés 191	Kis-szőlő 385	Klještovo 60
Kis-mező 270, 384	Kis-tábla 387	Klockovi wrch 17
Kismocsár 270	Kistelek 270	Klokcsovo 113
Kis-mocsár 270, 275	Kis-telek 254	Klokocs 308
Kis-Mogyorós 101	Kisterenne 200 , 300, 402, 461, 462, 463	Klopačka 282
Kismulyadka 266	Kisterenye 178	Klukovka 308
Kis-Nagy-rét 171	Kis-Tiriglán 108	Kňazon sad 444
Kis-Nógrád 342	Kistó 54	Kňazovka 389
Kis-nyilas 435, 460	Kis-Tó-hegy 274	Kňazovô 389
Kis-nyilasi-dűlő 149	Kis-tó-lápa 106	Knyazovke 50
Kis-nyírjes 175, 255	Kis-tól-erdő 160	Kobak 325
Kis-nyomás 461, 462, 463	Kis-tor 109	Kobola 222
Kis-nyúlás 100, 325	Kis-Tormás 341	Kobolja dolina 336
Kis-oldal 73	Kistótkelecsény 201, 202	Kobolyi vrsok 112
Kis-oldal-cseplye 435	Kistugár 135, 359	Kocja dolina 50
Kisoroszfalva 195, 196, 197	<i>Kistugár L. Losonc~</i>	Kócos patakra járó 162
Kisoroszi 195–198 , 283	Kis-Új-erdő 340	Kócsár 317
Kis-ortás 125	Kisújfalu 203–204 , 279, 310, 413	Kocs templom rékje 435
Kis-ortás-dűlő 66	Kis utca 285	Kohári-völgy 78
Kis-ortvány 73	Kis-vágás 384	Kohor 78
Kis-osztás 268	Kis-Vagyicsa 75	Kohutova 299
Kis-Ölyves 266	Kis-Varbód 450	Koklica 376
Kis-Pácás 191	Kis-Vároldal 461, 462	Kokova 252
Kis Pál délleje 331	Kis-völgy 73, 167, 274	Kolcsewaniny-szőlők 403
Kis-Pap 80	Kis-völgyi-dűlő 380, 381	Kolcszo 244
Kis Pap földje 125	Kiszelasztyi 112	Koldus kútja 142
Kis-paskum 146	Kisszatna 241	Koldustemető 206
Kis-pást 407	Kissztrácin 199 , 280, 310, 404	Koleby 455
Kis-pást útra járó 78	Kiszellő 56, 57, 128, 205 , 296	Kolesnáč 222
Kispatacskai-pusztá 293	<i>kívül L. Hadi úton ~, Úton ~</i>	Koleta 10, 405
Kispatak 128	Kjavilja 299	Kolibí 394
Kis-patak 162, 310		Kolíbiská Dolinka 382
Kispataki-pusztá 310		Kolibiszko 319, 320
Kispéterke 207		Kolizacska 156
Kis-Petten 255		Kolivodno 439
		Kollárova jama 216

Helynévmutató

Kollát 48, 313	Kopasz-vár 356	Kós-völgy 253
Kolomposi-bereg 426, 427	Kopca 212	Koszós mege 254
Kolompos-lápa 29	Kopca-rétek 212	Koszt-bérc 460
Kolovrati 382	Kopec 216, 217	Kosztolicska 460
Kolozsvár 84	Koplaló 173	Kosztolicsko 277, 278
Komilajt 108	Koplaló csárda 451	Kosztolik 201, 417, 418
Komin 111	Koplan 417	Kosztolistye 315
Komlós 56	Koplány 418	Kosztoliszko 319, 320, 333, 362
Konca votehiho latu 336	Koplányi-dűlő 417	Kosztolna 202, 444
Konc-bérc 460	Koponyice 435	Kosztolní chodnýk 105
Koncsiktrivek 29	Kopott-malom 447	Kosztolni ortvány 292
Koncsvoska 430	Koprovnic 17	Kosztolnvo 113
Kondító 45	Koprovnička 389	Kotlik 266
Konečná 11	Korí číšťe 282	Kotmanlehota 409
Konopiszka 429, 441	Korí číšťe 282	Kotmánlehota 115, 209
Konopnice 156, 391	Korina 382	Kotnísová 222
Konszka 244	Korito 282	Kotorka 100, 106, 326
Kónya 357	Korlát 207	<i>Kotrocó L. Kis~, Nagy~</i>
Kopádon pallaga 300	Korlát-lápa 300	Kotyháza 319
Kopa-hegy 217	Kormos-tó 340	Kotyor 170
Kopaň 262, 439	Korna 156, 208	Kovácsi 323, 406, 451
Kopane 11, 226, 389, 439	Korong-tető 175	<i>Kovácsi L. Fülek~, Szántó~, Szécsény~</i>
Kopaňe 262	Korpás 180, 186	Kovácsok pallaga 179
Kopané Zúbor 439	Korpás-oldal 180	Kovácsová jama 222
Kopanica 216, 347	Kortyistye-oldal 296	Kovácsovo 113
Kopanica-domb 398	Koryčíste 389	Kovács-rét 99
Kopanice 17, 282, 352, 391, 440	Košare 439	Kovács szőleje 367
Kopaňice 222	Kosare Kopane 439	Koványos 85
Kopanicik 296	Kosaricka 275	Kóvár 353m 354
Kopaničke 394	Košarická 262	Kovcsonya ferjanczikó 441
Kopánka 107	Kosarisko 39	Koves-bérc 133
Kopany 333	Kosariszko 122	Kozá 458
Kopanye 208, 315	Kósavára 255	Kozácske 122
Kopanyica 217	Kosd 108, 121, 122, 183, 206 , 290	Kozárd 64, 67, 96, 98–99
Kopanyicska 21	Kósik 128	Kozárd-puszt 181
Kopár-hegy 168, 268	Kosjare 113	Kozárka 98
Kopár-legelő 179	Košou bok 222	Kozárvár 181
Kopasz 296	Košová 222	Kozeb hegy 293
<i>kopasz L. Tóth Pál ~a</i>	Kosovke 431	Kozel 379
Kopasz-domb 384	Kostalno 409	Kozí 382
Kopasz-hegy 55, 114, 356, 398, 465	Košťalka 389	Kozi chrbat 222, 243, 430, 443
Kopaszka 173	Kostolná 193, 389	
Kopasz-tető 240	Kostolno 439	
	Kostyjalovo 91	

Helynévmutató

Kozi chrbet 209	Kökényes 103, 143, 145, 146, 463	Kőszirt 85, 256
Kozicska-pusztá 149	Kökényes-fő 463	Kőszörű-hegyek 224
Kozi hrb 186	Kőkereszt 288	<i>kötél</i> L. <i>Alsó-Nagy</i> ~, <i>Felső-Nagy</i> ~, <i>Hosszú</i> ~, <i>Nagy</i> ~
Kozjé blato 222	Kőkút 179	Köte-lápa 253
Kozma 73	Kőkút feli 149	Kő-telek 224
Kozma-völgy 73	Kőkút-lápa 253	<i>kötő</i> L. <i>Kerek</i> ~, <i>Nagy</i> ~
Kozma-völgyi-bérc 174	Kőkút-pusztá 191	Kővágó 119, 265
Koz-orom 29	Kő-lápa 172	Kövecses 84, 269, 296, 317, 427
Kozúrka-föld 114	Kő lapos-dűlő 151	Kövecses alja 275
<i>kő</i> L. <i>Bagú</i> ~, <i>Cser</i> ~- <i>érc</i> , <i>Fehér</i> ~, <i>Fejér</i> ~ <i>alja</i> , <i>Fisz</i> ~, <i>Hegyes</i> ~, <i>Holló</i> ~, <i>Kánya</i> ~, <i>Kék</i> ~, <i>Keresz-</i> <i>tes</i> ~, <i>Kereszt</i> ~, <i>Kis-</i> <i>Kakas</i> ~, <i>Kis</i> ~, <i>Lyukas</i> - ~, <i>Mer</i> ~, <i>Nagy</i> ~, <i>So-</i> <i>mos</i> ~, <i>Szár</i> ~- <i>árnyéka</i> , <i>Szár</i> ~- <i>lápa</i> , <i>Szér</i> ~, <i>Szilvás</i> ~, <i>Veres</i> ~	Kölei-oldal 106	Kövecses-dűlő 381
Kő alja 75, 319	<i>köles</i> L. <i>Alsó</i> ~, <i>Felső</i> ~	Kövecsesek 149
Kő alji dűlő 151	Köles-árki-dűlő 398	Kövecses-erdő 179
Kő-árki-dűlő 212	Köles-földek 162, 268	Kövecses-tető 287
Kő-árok 211	Köles-pást 10	Köves 180
Kőbánya 133, 321	Köles-pásti-rét 405, 406	Köves-bérc 435
Kő-bérc 101, 191	Köles-szél 77	Kövesd 20, 31, 210 , 268
Kő-bérc-oldal 100	Köles-völgy 309, 411	<i>Kövesd</i> L. <i>Cserhát</i> ~, <i>Kis</i> ~, <i>Pusztá</i> ~
Kő-bérc tája 331	Kő megi dűlő 153	Kövesdi-oldal 268
Kőbőly 447	Kömrök 102	Köves-fark 348
Kőember-oldal 288	Könöc 447	Köves-haraszt 84
Kőember-tető 288	Kő-oldal 276	Köves-szer 175
Kő felett 435	Kő-patak 348	Köves-verő 75
Kő feli 75	Kőporos 403	Kövicses 101, 275, 325
Kő feli hegyhát 75, 76	Köpő 275	Kő-völgy 191
Kőforrási-pusztá 454	Köpös-kút 287	<i>köz</i> L. <i>Berek</i> ~- <i>e</i> , <i>Ereszvény</i> ~ <i>i</i> , <i>Gödrök</i> ~ <i>i</i> <i>dűlő</i> , <i>Kétsapás</i> ~- <i>e</i> , <i>Kétút</i> ~ <i>i</i> , <i>Kis-bikk</i> ~- <i>e</i> , <i>Misku gödri</i> ~ <i>i</i> , <i>Tót Patya kertyi</i> ~ <i>i</i> , <i>Tövis</i> ~, <i>Út</i> ~- <i>e</i> , <i>Út</i> ~ <i>i</i> , <i>Várhegy</i> ~, <i>Víz</i> ~ <i>i</i> - <i>réték</i>
Kőgeszthely 196	Köpő-völgy 325	Köz-bérc 253, 255
Kőház fölrik 348	<i>kör</i> L. <i>Vátyin-kút</i> ~- <i>e</i>	<i>közép</i> L. <i>Kalaposi</i> ~- <i>dűlő</i> , <i>Nagy</i> ~- <i>ér</i>
Kő-hegy 10, 183, 213, 216, 217, 224, 310, 406	<i>környék</i> L. <i>Malom-berek</i> ~- <i>e</i> , <i>Templom</i> ~- <i>e</i> , <i>Tó</i> ~- <i>e</i> , <i>Vár</i> ~- <i>e</i>	Közép-bérc 73, 75, 102, 320, 325
Kő-hegyi-pást 325	Körösi-domb 297	Közép-bérccek 240
Kő-hegyi-szilvás 325	Körpöle 157, 158	Közép-bérc-erdő 344
Kő-hegy-oldal 325	Körtefa kútja 180	Közép-cser 69
Kőhídi-hosszú 348	Körtélesi-dűlő 310	Közép-dűlő 145, 287, 317, 385, 398, 407, 451
Kőhídon alól 319	Körtélyes 69, 313, 355	
Kőhídon felől 319	<i>körtve</i> L. <i>Hat</i> ~	
Kőkapu 10, 406, 417	Körtvélyes 29, 76, 141, 241, 260, 325, 385, 411, 447	
	Körtvélyes-hegy 76	
	Körtvélyesi-dűlő 238	
	Körtvélyesi-pusztá 347	
	Körtvély-völgyi-dűlő 152	
	Kőszegő 461	

Közép-erdő 59	Kratiní 382	Kujanovka 244
Közép-föld 196	Kratiny 279	Kujtor 300
Középgéc 274	Kratka luka 107	Kukács 247
Közép-hegy 211, 224, 395, 396, 398	Krátke noviny 449	Kukoricás 196
Közép-nyomás 461, 462	Krátky brjézok 470	Kukoricás 416
Középpalojta 280	Kratyina 268, 319	Kukoricaváros 140
Közép-patak 270	Kratyini pri Nizsanszkej hore 216	Kukovo 315
Közép-rét 146	Kratyinyi 13	Kukučke 391
Közepső 149, 460	Kraveny 293	Kukucska 296
Közepső-bérc 133	Krcsini 431	Kukucs-oldal 175
Közepső-dűlő 22, 435, 465	Kremenya 105	Kukuricasok 303, 442
Közepső-járó 166	Kreszacskai-hegy 19	Kumerer-berg 392
Közepső-nyilas 435	Krety 293	Kuňaviská 199
Közepső-nyomás 164	Kripta-bérc 191	Kuncovo 226
Közepső-Veselény 278	Krista-rét L. Alsó~, Felső~	Kun szőleje 320
Közepső-Veselény puszta 278	Kriva 209	Kupány 172
Közép-szer 285	Kriva Jama 156	Kupány-árnyék 172
Közép úton aluli 340	Krivány 89	Kuria 56, 57
Közerdő 59	Krivá zem 299	Kurta-árokhoz 133
<i>közigazgatási L. Pozsonyi</i> <i>~ terület</i>	Krivda 60	Kurta-bérc 256, 288
Közös-rét 319	Krivíni dolnje 430	Kurtány 119
Község-forrás 33	Krivíni hornje 430	Kurtány-puszta 119, 367
<i>közt L. Árkok ~, Forrás ~</i> <i>való föld, Kétdolinka ~</i>	Kriwjereme 409	Kustniarvje wrsok 282
K panszkému eselinu 12	Križanova jama 222	<i>Kusztos L. Kis~, Nagy~</i>
Kraj Brezín 439	Kriznice 394	Kut 335
Krajcsovka 27	Križová Studnička 135	<i>kút L. Ádám ~ja feletti dű-</i> <i>lő, Antal ~ja, Arany~</i>
Krajcsov Laz 113	Krizsanou wrch 139	<i>felett, Aranyos~, Bába-</i> <i>~, Bába ~ja, Bacsá~,</i>
Kraje 222	Krizsanovo 430	<i>Bacsá~-völgy, Balko~,</i> <i>Bég~i-rét, Bekén ~ja,</i>
Kraj Lazov 12	Krizsnye 39	<i>Bikk~, Bikk ~ja, Bíró</i> <i>~ja, Bojnyik~ gödre,</i>
Krajnja Hvorka 92	Krnáč 389	<i>Büdös~, Büdös~ alja,</i> <i>Cseh~, Cser~, Csevice</i>
Krajnje zeme 13	Kró-erdőség 309	<i>~ja, Csipkés~, Csorda-</i> <i>csapás ~ja, Csörgő~,</i>
Kraj Tarati 11	Krpe 333	<i>Csurgó~ berke, Csur-</i> <i>gós~ gödre, Dobos~,</i>
Krakkó 376, 402	Krstyan Vrch 134	<i>Egres~, Faragott~,</i> <i>Farkas kuta, Farkas~i,</i>
Krakó 296	Krtíšok 222	<i>Fehér~, Forró~, Fűr-</i> <i>~i-dűlő, Galambos~</i>
Krakos 69	Krtyš 279	<i>gödre, Gyilkos~náli-</i> <i>dűlő, Háló~-oldal,</i>
Králikov Laz 113	Krtyš-patak 279	
Kralko vrisok 21	Krupiszko 220	
Královo 61	Krusiszko 219	
Krászni-irtás 268	Kružli 335	
Kratini 416	K topolu 139	
	Kubove kút 156	
	Kubovka 308	
	Kucord 360	

- Hangyás~*, *Harang ~ja*,
Hárs~, *Hideg~*, *Hideg-
 ~dűlő*, *Ispán~*, *Isten
 ~ja*, *Ivanka ~ja*, *Jó~*,
Kalmár~földek, *Kapás-
 ~*, *Király~*, *Király ~ja*,
Kis Ferenc ~ja, *Kis~*,
Koldus ~ja, *Kő~*, *Köpös-
 ~*, *Körtefa ~ja*, *Lányok
 ~ja*, *Lapos~*, *Lednek ~ja*,
Liget~, *Lyán~*, *Lyány-
 ~*, *Magyar~*, *Marhaita-
 tó ~*, *Lespák~i-rétek*,
Lespák~tető,
Mátraverebéli Szent~,
Mocsár-rét~, *Mogyo-
 rós~*, *Nádas~erdő*,
Nyír~, *Pap ~ja*, *Pap~
 laposa*, *Pap~ sorja*, *Pé-
 csi~*, *Piroska~*, *Rákó-
 czi ~ja*, *Rakottyas ~ja*,
Remete~, *Remete ~ja*,
Réz~, *Rigó~*, *Rozsdás-
 ~*, *Sajt~*, *Savós~*, *Sós~*,
Szent~, *Szentek kuta
 berke*, *Szűnyog~*, *Tej~
 tető*, *Tér~*, *Török asz-
 szony ~ja*, *Török ~ja*,
Varga Jancsi kuta, *Vári-
 ~fő*, *Váró~*, *Vátyin~*,
Vendégi~ fele, *Vörös~*,
Závoz~ köre, *Zörgő~
 bérc*. L. még *forrás~*,
kis~
kutacs L. *Sós~*
Kutai-szer-hegy 176
Kutas 173
Kutasi-pusztá 173
Kutasó 39, 211, **211–212**
Kutas-pusztá 176
Kutasra járó 173
Kutassó 211, 212, 397,
 401
Kutassói-part 398
Kutassói rétek 397
Kuta völgy 107
Kút feli 330
Kútő 253
Kútőre járók 125
Kutgormány-erdő 102
Kúti 358
Kútnáli alájáró 102
Kútnáli hegy 102
Kút-part 463
Kútszög 54
Kutya-hegy 301, 451
Kutyika 22
Kutyika L. *Mogyorósi ~*
Külső-Csicsó 462
Külső-ereszvény 167
Külső Kálnói útra járó
 162
Külső-Salgó 97
Külső-Sas-lápa 179
Külső-Semlék 95
Külső-Szardóka 125
Külső-Vinna 167
Kümelszberg 392
Kürt L. *Erdő~*, *Ipoly~*
Kürti-pusztá 128
Kürtös 472
Kürtös L. *Kis~*, *Nagy~*
Kürtös-potok 279
Kvoske 226
Lábas-erdő 202
Labátovjec 337
Lac 321
Laca 100
Lacikereszt-dűlő 56
Lacko-ház 327
Lacová 50, 449
Lacovke 441
Laczi-szállás 149
Ladó alatti rét dűlő 238
Lágyas 125
Lágyas lúka 114
Lahodszka 334
Lahoti 222
Lahotka 282
lak L. *Pap~*, *Szép~*, *Tecz
 ~*, *Új~*
Lakat 206
Lakatos 149
Lam L. *Dacsó~*, *Nagy~*
Lám L. *Dacsó~*, *Nagy~*,
Tuskó~
Lamoc 296
Lamoci-erdő 296
Lange Äker 34
Lángos 321
Lány-hegy 417
Lányok kútja 327
lápa L. *Akol~*, *András~*,
Annók~, *Bagó~erdő*,
Csák~, *Cseke~*, *Cse-
 res~*, *Csihaj~*, *Ger-
 gely~*, *Gödör~*, *Hárs~*,
Határ~dűlő, *Hegyesd-
 ~*, *Holló~*, *Kétágús~*,
Kígyós~, *Kis-tó~*, *Ko-
 lompos~*, *Korlát~*, *Kő-
 kút~*, *Kő~*, *Köte~*,
Külső-sas~, *Ludas~*,
Macskakő~, *Matyó~*,
Méhes~, *Mé~*, *Mély~*,
Mogyorós~, *Nagy~*,
Nyesés~, *Pest~*, *Sán-
 dor~*, *Sáros~*, *Sok-
 makk~*, *Sötét~*, *Suta~*,
Szár-kő~, *Széles~*, *Szo-
 ros~*, *Tamos~*, *Tatárok
 lapája*
Lapaj malma 268
Lapásd 258
Lapát 319, 434, 435
Lápadz 300
Lapintő 213
Lapos 57, 100, 266, 402
lapos L. *Alsó~*, *Bátki~*,
Csanálos-tó~, *Csurgó~*,
Falu helyi~, *Felső~*,
Fényes~, *Gyakor~*,
Gyalogút~, *Hegy megett
 ~*, *Kis~*, *Kő~dűlő*, *Ma-*

Helynévmutató

- latna ~a, Nagy~~szőlő,*
Oltvány ~a, Pap-kút ~a,
Persi~~ok, Róth~, Telki-
~, Tó ~a, Tó~~dűlő,
Vízálló~
 Lapoš 134
 Laposak 274
 Lapos-cseres 385
 Lapos-dűlő 46, 56, 66
 Lapos-erdő 274
 Lapos földi földek 207
 Lapos-haraszt 84
 Laposi-földek 274
 Laposkai-dűlő 203
 Lapos-kút 141
 Lapos-parlag 447
 Lapos-Pénzes 313
 Lapos-rét-dűlő 153
 Lapos-tető 101
 Lapujtó 115, 173, 174,
 175, 176, **213–214**
 Laputó 213
 Lásovo 60
 Lastyok 156
 Laszce 299, 431
 László-patak 321
 László völgye 176
 Lasztyi 113
 Lasztyik 21
 Latka 251
 Látka-puszta 251
 Látó-hegy 52, 76, 265, 331
 Látó-hegy árnyéka 331
 Lavácsi 296
 Lawowszka 333
 Laz 112, 202, 222
 Láz 74, 470
láz L. Benéz~
 Lázak 297
 Lazár 112
 Lazce 219, 244, 299
 Láz-dűlő 253
 Lazi 193, 216, 219, 222,
 244, 299, 410, 440
 Lázi 423
 Lazina 155, 379
 Laziny 334
 Lázi-puszta 117, 132, 228,
 423
 Lazok 209, 217
 Lazonya 276
 Láz-ortvány 128
 Láz Rét 118
 Láz-völgy 356
 Leány-árok 286
 Leány-határ 99
 Leányvár 96
 Lécsényi-földek 296
 Ledér 340
 Ledéri 340
 Ledér-patak 340
 Lednek kútja 47
legelő L. Bikk~, Borókás-
~, Büdös-tóli~, Dőlt-
kútnál ~, Férgesi~, Dőlt-
kútnál ~, Határ-bérc~,
Kopár~, Mizserfa~,
Nagy~, Tringi~
 Legénd 121, 210, **215–218**
Lehota L. Abel~, Buda~,
Gács~, Kotman~, Kot-
mán~, Puszta~, Rózsa~,
Sós~
 Lehotka 135
 Lehotka-puszta 403
 Lejáró 274
lejt L. Alsó~, Felső~
Lénárd L. Alsó~, Felső~
 Lencsés 275
 Lencsésföld 465
 Lengyel útja 367
 Lentvor 315
 Lentvora 12, **219–220**,
 305, 315, 337, 383, 393
 Lepenye 141
 Les-hegy 268
 Lesjavka 416
 Lesná 112
 Lesnyík-földek 288
 Lespák-kúti-rétek 287
 Lespák-kút-tető 287
 Lest 104, 185, **221–222**,
 279, 305, 389, 403
 Lešťan dolina 389
 Lestina 139
 Lestini 11
 Lesti-völgy 403
 Lest-ortványi-dűlő 151
 Léstye 312
 Lészkó 310
 Lészkó-erdő 310
 Levelény 317
 Levél-szög 327
 Liba-pást 463
Liberics L. Nagy~
Liberce L. Kis~, Nagy~
 Liget-kút 84
 Ligony-bérc 397
 Lipárka 214
 Lipenye 321
 Lipina 93, 357, 455
 Lipina-dűlő 63
 Lipinka 409
 Lipiny 404
 Lípkou potok 105
 Liponya 149, 356
 Li povec 335
 Lipovník 282
 Lipta 259
 Liptagerge 189, **223**, 260,
 325
 Liptó 24
 Liptógerge 189, 223
 Liptó vármegye 24
 Lisai-dűlő 287
 Lisani 394
 Liškovica 281
 List'jake 280
 Liszeti-hegy 21
 Lízki 114
 Lízskó 140, 327
 Lízskó-puszta 140, 141
 Litke 176, 190, 259, 325,
 421, 434
Litke L. Ipoly~

Helynévmutató

Lještja 358	Losonc–balassagyarmati országút 157	Lubenka 252
Ljestya 27	Losonc–besztercebányai országút 459	Luborec 11
Lóc 149, 224–225 , 274, 406	Losoncfabianka 229	Lucanec 228
<i>Lóc L. Régi ~i hídnál</i>	Losoncharaszi-pusztá 229	Luca púpja 75
Lóci-szurdok 10	Losonc–hevesi fiókországút 124	Lučenc 469
Lóci útnál 406	Losonci-határ 441	Lučenčik 459
Lóc-rét 301	Losonci járás 11, 27, 50, 78, 87, 88, 90, 111, 112, 126, 134, 137, 187, 193, 201, 219, 228, 229, 242, 244, 261, 299, 308, 315, 321, 337, 382, 389, 393, 419, 430, 433, 441, 458	Lucernás 10, 313
Lóc-rétek 301	Losonci kerület 21, 221	Lučičke záhaty 429
Locsko 286	Losonci országút 270	Lucin 258, 362
Lodomeria 284	Losonci szolgabírói járás 281, 335, 434, 440, 460	Lučke 315, 382
Lófő 360	<i>Losonci útra járó L. Kis ~, Nagy ~</i>	Lucsatyin 416
Lóherések 217	Losonc járás 138, 348, 455	Lucsence 228
Lóhúzó 70	Losonckisfalú 229	Lucsencsik 459
Lokos 84, 86, 447	Losonckistugár 229	Lucsenec 232
Lókos 15, 31, 291	Losonctugár 229, 230, 234, 235, 236, 237, 240, 241	Lúcsicske 441
Lókosi-földek 427	Losonctugári-folyó 237	Lucske 430
Lókosi-patak 427	Losonc vize 261, 420	Lucsna 90
Lókosi-rétek 427	Losonc vizénél rét dülő 240	Ludány 56
Lókosi vendégfogadó 427	Ló-szög 75	<i>Ludány L. Alsó~, Felső~</i>
Lókos-patak 28	Lóvásár 30	Ludas 52
Lokos-tó 352	Lovasi-pusztá 451	Ludas-lápa 330
Lokos vize 84, 86	Lovina 209	Luh 201
Lókos vize 427	Lovinobánya 359	Lúh 202, 394
Lomce 219	Lovina 226	Luíke 431
Lomnici-csúcs 320	Lőrince 456	Lukácsova 299
Lomnici-tető 228	Lőrinci 86, 145, 313, 353, 457, 464–465 , 468	Luka Dolina 216
Lom-patak 260	<i>Lőrinci L. Zagyva~</i>	Luka-haraszt alatt 447
Loňec 282	Lőrinci-pusztá 353, 354, 448	Luka pataka 78
Lonobánya 409	Lubatník 136	Lúke 282
Lónyabánya 115, 226 , 455		Lupocs 134, 135, 242–243
Lónyobánya 226, 359, 420, 441		Luska 285
Lopati 244, 431		Lutatia 231
Lopó-völgy 411		Lutatia hungarorum 232
Ló-rét 173		Lutatia romanorum 231
Losonc 27, 56, 78, 112, 115, 117, 119, 125, 132, 134, 162, 169, 178, 182, 191, 227–241 , 261, 270, 292, 308, 320, 321, 345, 366, 403, 409, 419, 420, 434, 435, 459, 460		Lutécia 228, 234
<i>Losonc L. Kis ~i útra járó</i>		Lužko 113
Losoncapátfalva 229		Lúzsok 247
		Lúzsok-erdő 247
		Lyán-kút 84
		Lyány-kút 84
		Lyányok egyháza 180
		Lyaucoková dolinka 222
		Lyaukou vrch 222
		Lyuk 173

- lyuk L. *Bába~a, Banas~a, Máté~a, Orom~, Ördög~, Sós~a. L. még borz~, farkas~, ravasz~, róka~*
- Lyuka-dűlő 176
- Lyukas 149
- Lyukas-kő 172
- Lyuk-erdő 270
- Lyuk-völgy 402, 414
- Maca-tető 321
- Maca útnáli dűlő 239
- Machulina 333
- Macíková lúčka 222
- Macikovo 50
- Maconka 402
- Maczkoje brezja 440
- Maczo vára 162
- Macskakő-lápa 175
- Macskárok 268
- Macskás alatt 133
- Macskás-erdő 133
- Macskas-hegy alatt 133
- Macska-völgyi-oldal 100
- Mada berki 175
- Madacska 244, 305, 308, 382, 389
- Madarász-bérc 141
- magas L. *Barkóca~, Zsilibes~a*
- Magas-árok 121
- Magas-hegy 347
- Magas-máj 247
- Magos L. *Kis~, Maris~, oldal, Nagy~, Sági~*
- Magosak 76
- Magos-bérc 78
- Magos-Egres-dűlő 151
- Magos-hegy 85, 356, 451
- Magos-máj 141
- Magos-mál 414
- Magos-mark 146
- Magos-telk 367
- Magos-verő 172
- Magoszlás L. *Nagy~*
- Magska-berek 278
- Magyalos 102, 103
- Magyalosi-dűlő 397
- Magyalosi-rét 102
- Magyarfalva 443
- Magyarhon 103
- Magyarka 335
- Magyar-kút 303
- Magyarország 138, 173, 181, 187, 195, 201, 214, 251, 277, 369, 417
- máj L. *Apró~, Arnyék~, Bika~, Éh~, Magas~, Magos~, Pipis~, Rózsa~, Szőlő~, Vércse~. L. még mál, mály*
- Majer L. *Kis~*
- Majerisko 185
- Májko 286
- Majna 32
- Majnök 414
- major L. *Belső~, Erdő alatti~, Új~i-pusztá, Veres~*
- Major alatt 217
- Major alatti való dűlő 211
- Major-dűlő 211
- Major-hegy 93
- Majori-dűlő 211
- Major melleti földek 102
- Major-oldal 461
- Major-pallag 459
- Majorság 217, 319
- majorság L. *Alsó~, Felső~*
- Majorságe 404
- Majorsági-rét 10
- Majorszki-hegy 114
- Make 334
- Mákert 317
- Mákföld 149
- Mákföld-rét 46
- Máki-rét 84
- Makker partja 321
- Makk-föld 464
- Makó 265
- Makos 217
- Máros-bérc 29
- Máros-rét 216
- Makovice 299
- Makovist'e 335
- Mák-szer 190
- mál L. *Buda~, Fejér~ alja, Katona~, Kis-Magos~, Magos~, Nagy~. L. még máj, mály*
- Malachvölgy 291
- Mala Dolina 91
- Mala Hrabina 216
- Malakó-dűlő 152
- Malá Koprovnička 389
- Malá Luboriečka 193
- Malatna 266
- Malatna laposa 267
- Malá visoká 193
- Mala wjeska 409
- Malé Cerini 216
- Malé Gyévnicske 50
- Malenyistye 112
- Málé-oldal 268
- Male Zlevce 205
- Malge Stracini 199
- Mali bok 416
- Mali Kér 451
- Malinás 289
- Málinec 251
- Malinow potok 251
- Mali-part 451
- Málna-hegy 85
- Málnapatak 36, 251, 353, 357, 409
- Málnapataka 251–252, 312
- Málnás 207
- Málnás-bikki 175
- Málnás-hegyesi 175
- Málnás-kert 175
- malom L. *Alsó~, Alsó~nál, Berényi malma, Fagyos~, Felső~, Felső~nál, Gudra malma,*

Helynévmutató

- Hámor~*, *Kis~*, *Kis~i-káposztás*, *Kopott~*, *Lapaj malma*, *Moko~*, *Rossz~*
- Malom alatti 119
 Malom alatti rét dűlő 238
 Malom alatt rétek 459
 Malom alja 291
 Malom árka 441
 Malom-árok 367
 Malom-árokra vezető dűlő 240
 Malom-bérc 340
 Malom-berek 10, 405
 Malom-berek környéke 10
 Malom-dűlő 352, 354
 Malom felé dűlő 309
 Malom felett 133
 Malom feletti 119
 Malom feletti Bucšina 114
 Malom feletti dűlő 441
 Malom feli 330
 Malom föle 291
 Malom-gát 10
 Malom-gyep 78
 Malomhelyi-rétek 297
 Malomi 340
 Malom-irtvány 352
 Malom-irtvány-rét 354
 Malomkőlábfá gödre 289
 Malom melletti 102
 Malomra járó 435
 Malom-rét 172, 352
 Malom sora 464
 Malom-szögi-dűlő 153
 Malom út 10
 Malom úti földek 297
 Malom-verő 330
 Malom-völgy 10
 Malom-völgy-rét 108
 Malov Lukovistye 299
 Malý Hrbok 334
 Malý Koladin 61
 Malý Krtyš 279
 Malý Lieskoučok 262
- Malý Travník 216
 Mályenyistye 315
 Malyík 75
 Maly Lieskovec 263
mály L. *Szőlő~*. L. még *máj*, *mál*
 Mancelke 262
 Mančeroje laz 440
Manga L. *Kis~*, *Nagy~*
 Manga-tó 82
 Marakodó 414
 Marcal 160, **245–248**, 264, 265, 380, 417
Marcal L. *Pusztá~*
 Marcali út 248
 Margetina 50
 Marhaitató kút 270
 Máriás-berek 141
 Máriás teteje 141
 Marichľová jama 222
 Mariska 113
 Maris-magos-oldal 461
mark L. *Magos~*
 Márkás 106
 Markháza 319, 463
 Markovska 358
Maros L. *Kis~*, *Nagy~*
 Mart alja 165
 Martinová 60
 Martinovau rétek 60
 Martonca 321
 Marton földje 172
 Mártonka 263
 Marton-rét 30
 Mártonyi 167
 Martonyos 78
 Maselnvó 222
 Maskova 134, **249–250**, 321
 Második-osztás 180
 Maťejovo 336
 Mátélyuka 172
 Mátra 28, 143, 228, 254, 256, 329, 411, 464
 Mátrafark 169
- Mátra-hegy 178, 253, 256, 362
 Mátránovák 151, 152, 153, 154, **253**
 Mátránováki-patak 153
 Mátraszele 152, 153, 178, **254–255**
 Mátraverebél 402
 Mátraverebéli Szentkút 402
 Mátraverebely 256, 257
 Mátraverebély **256–257**
 Matula-kerti-dűlő 240
 Matús-árok 133
 Matusvje Humno 432
 Mátyás király útja 441
 Matyášova dolinka 219
 Matyejová dolinka 222
 Matyó-kert 43
 Matyó-lápa 456
 Maza 59, 344
 Mazanka 444
 Mazanov potok 440
 Mechurinszka Jama 226
 Medence gödre 422
 Medjés v Tóve Potoku 413
 Medokišna 244
 Medokišná dlhy djel 244
 Medokišná dolina 280
 Medvegýka 222
 Medve-pataki 149
 Medves 72, 147, 457
 Medvesalja 72, 329
 Medvesi-hegy 373
 Medzi Potocski 91
 Medzi vrske 113
mege L. *Dió ~*, *Egyház ~*, *Halom ~ dűlő*, *Hid ~*, *Kecskes ~*, *Kert ~m*, *Koszós ~*, *Méhes ~*, *Rúgás ~*, *Szőlő ~*, *Szurdok ~*, *Tógát ~*. L. még *megé*, *megi*
megé L. *Csóka ~*, *Szurdok ~*. L. még *mege*, *megi*

Helynévmutató

- megett* L. *Halom* ~i rét,
Hegy ~ lapos, *Temető* ~,
Tó ~. L. még mögött
megi L. *Hálig* ~, *Hegy* ~,
Kert ~, *Kő* ~ dűlő, *Per-*
poka ~, *Szőlőhegy* ~,
Szurdok ~, *Tó* ~ rétek,
Vár ~ rétek. L. még
mege, *megé*
Megou štádlík 222
Megova dolinka 222
Megová dolynka 222
megye L. *Bars* ~, *Gömör* ~,
Heves ~, *Hont* ~, *Neo-*
grád ~, *Pest* ~, *Turóc* ~
Megyei-Rednek 414
Megye-patak 414
Megyer 191, 224, **258**
Megyer L. *Pócs*~
Megyeri-völgy 100
Meggyes 73, 97, 213, 256
Meggyes alja dűlő 66
Meggyes völgye 175
Megyi 114
Méhely alja 330
Méhes 138, 275, 385
méhes L. *Kis*~, *Nagy*~
Méhes alatt 293
Méhes-domb 427
Méhés-domb 254
Méhes-lápa 340
Méhes mege 160
Méhes-oldal 149
Méhes-tető 330
Méh-völgy 101
Mekete-hegy 54
Mekuse 139
Mé-lápa 255
Meleg-völgy 268
mellék L. *Ménes* ~e,
Temető ~e
Mellék-rét 271
mellett L. *Apáti-patak* ~,
Csurgó-víz ~, *Fehérló* ~,
Gács és Videfalusi út ~i
dűlő, *Ipoly* ~, *Major* ~i
földek, *Malom* ~i, *Mély-*
árok ~i *földek*, *Szőlők* ~i
ortások, *Téglaház* ~,
Temetők ~i *dűlő*, *Temető*
~i, *Töltés* ~, *Zagyva* ~,
Zagyva ~i rét
Melyachovo 50
Mély-árok 248, 275, 427
Mély-árok melleti *földek*
442
Mély-lápa 331
Mély-lápai-folyó 275
Mély-patak 189
Mély-völgy 44, 78, 100,
107, 122, 164, 347, 447
Ménes melléke 343
Ménes-patak 93, 407
Menyecske-berek 78
Menyecske-hegy 121, 217,
441
Mennyei-pallag 241
Meredek 180
Meredek-berek 173
mérés L. *Kis*~, *Nagy*~
Mereszló 213
Mérges alja 174
Mérges-oldal 174
Mericskova 431
Merige 431
Mer-kő 30
Mesko-pusztá 103
Mester-dűlő 157, 158
Mesterfalka 196
Mészárszék 106
Mészégető 133, 141
Meszes 360, 402, 416
Meszes-völgy 107
Mész-hegy 54, 260
Mezi Hruske 431
Mezi Jarke 432
Mezi Járky 439
Mezi Lazi 244
Mezi lješta 279
Mežino 208
Mezi potoke 193
Mezi potoky 439
Mezi szkladi 431
Mezi Vrske 431
Mezi Vršky 244
Mezi Zemi 262
Mezj skladi 337
Mežnik 201
Meznjk lúke 391
mező L. *Alsó*~, *Felső*~,
Istenmezeje, *Kecske*
mezeje, *Keskeny*~, *Kis-*
keresztúri~, *Kis*~,
Nagy-mezei-dűlők,
Nagy~, *Nagy*~, *Túr*~
Mezőke 167
mezsgye L. *Nagy*~
Michálowe Lúka 334
Mihálygerge 176, 189,
190, 223, **259–260**, 421
Mihály-pataki-dűlő 238
Mihály-völgy 172
Mikljanovo 299, 458
Miklós-völgy 265
Mikocs 56
Mikófala 213
Mikó-oldal 174
Mikova 337
Mikó-völgy 214
Miks 345
Miksi 78, 230, 239, 241,
261, 305, 345, 346
Miksi határ szélén dűlő
239
Mikulka 222
Mikuloje Kraje 440
Mikulova jama 222
Mikus 208
Mikus kosara 356
Miletinci-pusztá 282
Miletinec 393
Miletinec L. *Pusztá*~
Miletiny L. *Pusztá*~
Miok-tető 274
Mise-hegy 72, 77

Helynévmutató

- Miska-szeg 271
 Miskou vrsok 281
 Miskovka 299
 Misku gödri közi 179
 Mišová lúka 222
 Mítna 455
 Mityiri-hegy 139
 Mizár 414
 Mizsere 372
 Mizserfa 154
 Mizserfa-legelő 153
 Mizslajt 108
 Mláche 111
 Mládzo 262
 Mlágyó 36, 72, **262–263**, 409, 438
 Mlaka 251
 Mlinisko 312
 Mlinyisika 105
 Mlinyist'e 12
 Močar 389
 Močari 281
 Mocgányovo 113
 Mochove boki 63
 Močiarka 281
 Močidla 282
 Močjárka 222
 Mocjarni laz 202
 Mocsai 467
 Mocsar 272, 299, 333, 335
 Mocsár 36, 157, 182, 223, 278, 326, 407, 422
mocsár L. *Kis*~, *Kis*~, *Nagy*~
 Mocsár-dűlő 159
 Mocsare 105
 Mocsár-föld 287
 Mocsárgerge 176, 223
 Mocsári 277
 Mocsáros 96, 408
 Mocsáros-rét 414
 Mocsár-rét-kút 179
 Mocsary 11, 219
 Mocsidlo 11
 Mocsjárka 11
mocsolya L. *Cser*~
 Mocsolya-dűlő 55
 Mocsolyai-dűlő 152
 Mocsolyák 166
 Mocsolyák föli 45
 Mocsolya-patak 78
 Mocsolyás 248, 266, 356
 Mocsolyás-nyílás 266
 Modár 382
 Mogyoróbokor gödre 375
 Mogyorós 22, 36, 82, 110, 160, 173, 205, 214, 223, 265, 347, 411, 462
Mogyorós L. *Kis*~, *Nagy*~
 Mogyorós alja 100
 Mogyorósi-Kutyika 22
 Mogyorósi-patak 22
 Mogyorós-járó 43
 Mogyoróska 56, 224, 275
 Mogyorós-kút 287
 Mogyorós-kút gödre 288
 Mogyorós-lápa 172
 Mogyorós-oldal 100, 114
 Mogyorós-pataki-rétek 395
 Mogyorós-völgy 125
 Mohora 63, 245, 246, **264–265**, 276, 298, 305, 417, 448
 Moko-malom 54
 Moldva 169
 Molnár-gödri-földek 398
 Monostor 121, 195
 Monosza-hegy 373
 Monoszai-erdő 344
 Monosza-pusztá 344
 Monyók 392
 Morcsok 36
 Mordárka 263
 Morkova dolina 136
 Morvaország 201
 Moskov Brod 11
 Mosó 80
 Mosóka 325
 Motollás 331
 Mozdríkovi hrb 105
mögött L. *Hegy* ~i. L. még *megett*
 Mrázová 382
 Mrázovka 186
 Mrazov vrsok 112
 Mrvou štádlík 222
 Mrvove Lúka 389
 Muchov Laz 113
 Mucsiny 115, 228, **266–267**, 346, 421
 Mucsiny-pusztá 266, 328
 Mucs szőleje 10
 Muholica 407
Muholica L. *Nagy*~
 Mulató 173, 464
 Mulató alja 464
 Múlyad 21
Múlyad L. *Rárós*~
 Mulyadka 228, 345, 346
Mulyadka L. *Kis*~
 Múlyadka **424**
 Murarszká zahrada 352
 Musuta 356
 Mutató 414
 Mutvice 280
 Mühl-Äker 34
 Na Antalke 459
 Na Babky 185
 Na baniskách 17
 Na Baniszkách 334
 Na Banskú cestu 470
 Na Bási 185
 Na bitangu 13
 Nábor völgye 206
 Na Bralicu 12
 Na brányi 294
 Na Brekiňi 199
 Na brodi 12
 Na Bruh 299
 Na čertazi 337
 Na Chotár 262
 Nachotár 315

Helynévmutató

Na chovanov Laz 12	Nad Kratkim 219	Nad sztudňou 13
Na chrástečku 337	Nad Laňiská 222	Nad Szurovú 11
Na Cigáni 17	Nad leštyinkov 432	Nad Teplien 335
Na Csertyaz 12	Nad Lipinkou 439	Nad Tiszovú 299
Nádas 352, 367	Nad Lovinov 226	Na dube 279
Nádasd 68, 69, 70	Nad Lúhom 394	Na dúbja 293
Nádasdi-pusztá 67	Nad lúkami 60, 193, 413	Nádújfalu 151, 153, 253
Nádaska 125	Nad luke 430	Nad Viholom role 378
Nádas-kút-erdő 59	Nad majerom 293	Nad vinice 111
Nádas-nyírjes 29	Nad maselnó 222	Nad vinyicami 39
Nádas-rét 317	Nad Maškovskov dolinkov 134	Nad višňišťe 279
Nádas-tó 352	Nadmeznjk 391	Nad vrch Zsjár 244
Nad Bravnu 11	Nad mlin 105	Nad Zákľuku 222
Nad Bresztyovou 50	Nad mlyn 279	Nad zahradi 293
Nad brezbanyiská lovinka 441	Nad Močar 389	Nad závoz 105
Nad Brezinkou 439	Nad Mocsidla 220, 293	Nad zrubenou studničkou 139
Nad brezinkov 293	Nadmosztom zeme 114	Na gaštanszkom vrchu 186
Nad Brody 439	Nad ohradi 432	<i>nagy L. Alsó---parlag,</i>
Nad Bujászovo 219	Na doline 333	<i>Horpácsi---oszlás,</i>
Nad csincsinú 11	Na Doline Ortáse 333	<i>Ipoly-kér, Pusztá-rom-</i>
Nad Dolinov 209	Na dolnú hradszkú 432	<i>hány, Szanda-kér</i>
Nad dolinu 335	Na dolyinky 13	Nagy-szölő-oldal 175
Nad dolnim Brodom 389	Nad orszádozkou 185	Nagyaranyi-pusztá 59
Nad Dráskovú 337	Nad Pasztirnyov 293	Nagyarany-pusztá 175
Nad Drjenyovo 11	Nad Petraškov 11	Nagy-árnyék 179
Nad Gyegyatu 337	Nad piwnice 470	Nagy-árnyék-bérc 461
Nad Gyegyinov 217	Nad Potoki 413	Nagy-árnyék-pallag 179
Nad Gyegyínú 39	Nad potrhanyinov 219	Nagy-árok 133
Nad Haj 281	Nad pustí závoz 222	Nagy-aszó 256
Nad hlinice 39	Nad Pusztov 11	Nagy-Babat 100
Nad hmorku 16	Na Drahách 185, 333, 334	Nagybárkány 362
Nad hraszt 21	Nádra járó rét 47	Nagy-Bátka 101
Nad hustyinu 105	Nad rakitu 105	Nagy-Bécs 258
Nadi-dűlő 468	Nad Rechterú 413	Nagy-bérc 29
Nadjanákom hora 114	Nad Rivinszkov dolinov 431	Nagybercel 268
Nad Járok 262	Nadstud mietkóv 416	Nagy-berek 146, 460
Nad jazarom 280	Nad studničkami 134	Nagy-bikk 106, 327
Nad Kapusznicami 39	Nad Studničku 193	Nagybodony 15
Nad Kluku 105	Nad Sušernya 379	Nagy Boris ortványa 125
Nad Konecsnú 11	Nad Szalašom stráňa 471	Nagy-Borsó-szer 100
Nad Konopnicske 430	Nad sztari Mlin 155	Nagy-Bucson 47
Nad Kopani závoz 222	Nad Sztrányov 431	Nagy-Bucsony 47
Nad Koritom 209	Nad sztrmvo 431	Nagy-Bujár 170
Nad Kosztolikom 39		

Nagy-Büdös 449	Nagy-homok 170	Nagy-mál 53
Nagy-Cene 100	Nagy-homok-rét 56	Nagy-Manga 270
Nagy-Curia 468	Nagy-hosszak 348	Nagymaros 197, 392
Nagycsalomja 353	Nagy-hosszú 434	Nagy-Méhes 56
Nagycsalomnia 354	Nagy-Hrabina 217	Nagy-mérés 191
Nagy-csáté 360	Nagy-irtás 465	Nagy-mezei-dűlők 428
Nagy-cseres 411	Nagy-járás 256	Nagymező 99
Nagy-Csurgo 216	Nagy-Kaszáló-völgy 65	Nagy-mező 125
Nagy-Dall 205	Nagy-Katyui-völgy erdő 102	Nagy-mezsgye 422
Nagydályó 422	Nagykér 310, 451, 472	Nagy mezsgye alja 319
Nagy-darabok 191	<i>Nagykér L. Ipoly~, Szanda~</i>	Nagy-mocsár 270, 275
Nagydaróc 164, 166, 270– 271 , 277, 324, 368	Nagy-Kerek-domb 56	Nagy-Mogyorós 101
Nagydét-árnyék 255	Nagy-Kerek-szilas 125	Nagy-Muholica 407
Nagy-Dobogó 213	Nagykeresztúr 166, 270, 271, 277–278	Nagy-nílasok 323
Nagy-Dolin 248	Nagy-kert 74	Nagy-nyilas 173, 191, 207, 349, 385, 460
Nagy-Duna 196, 197	Nagy-kertek 296	Nagy-nyilasi-dűlő 149
Nagy-Éles-bérc 256	Nagy-Királyka 183	Nagy-nyilas-rét 47
Nagy-ér 179	Nagy-kiskút 270	Nagy-nyomás 461
Nagy-erdő 119, 182, 310, 321, 340, 360, 460	Nagykotrocó 172	Nagy-nyúlás 325
Nagyfa 319, 320	Nagy-kő 29, 264, 331	Nagy-oldal 224, 276
Nagyfalu 241, 272–273 , 459	Nagy-kötel 254	Nagy-oldali-dűlők 149
Nagyfánáli-szántóföld 118	<i>Nagy-kötel L. Alsó~, Felső~</i>	Nagy-orom 463
Nagy-Farkaslyuk 75	Nagy-Kötő 207	Nagyoroszfalva 195, 197
Nagy-Fektő 214	Nagy-közép-ér 179	Nagyorosi 86, 195, 283– 289 , 302
Nagy-föld 173, 271, 319, 414	Nagy-Kusztos 210	Nagy-ortás 125, 274, 343
Nagy-földek 29	Nagykürtös 185, 203, 279–280 , 305, 391	Nagy-oszlások 317
Nagygéc 101, 258, 274– 275	Nagylam 281, 282, 383, 393, 394, 403	Nagy oszlopú kardos fa gödre felé 288
Nagygyarmat 24	Nagylám 281–282	Nagy-osztály 30, 210
Nagyhaláp 245, 276	Nagy-lápa 213	Nagy-osztás 106, 268
Nagy-Hallgató-tető 260	Nagy-lapos-szőlő 259	Nagy-Pácás 191
Nagy-Hallgató-hegy 176	Nagy-legelő 422	Nagy-pallag 48, 255
Nagyharaszti-földek 296	Nagylibercs 315	Nagy Pap földje 125
Nagy-Hársas 169	Nagylibercse 21, 193, 219, 250, 321, 393	Nagy-parlag 460
Nagy-hegy 107, 141	Nagy Losonci útra járó 162	Nagy-paskum 145, 146
Nagy-hegyel 36	Nagy-Magos 76	Nagy-pást 10, 407, 461
Nagy-hegy-erdő 223	Nagy-Magos-hegy 167	Nagy-pást gödre 461, 463
Nagy-hegy-oldal 178	Nagy-Magoslás 255	Nagy-Pénzes 313
Nagy-Herceg 462		Nagy-Petten 255
Nagy-híd-föld 321		Nagy-Petten eleje 255
Nagy-Hollós-oldal 385		Nagy-Pozsony 258
		Nagy-Rednek 414
		Nagy-Rejtik 461

Helynévmutató

Nagy-rét 93, 148, 173, 180, 217, 223, 266, 295, 310, 319, 326, 414, 435, 462, 463	Nagy-völgy eleje 173 Nagy-völgy-erdő 102 Nagyzellő 56, 295–297 , 348, 403, 404	Na nyivu 431 Na penazoch 139 Na peres 430 Na Peszérin 413 Na Pincinszkej Cseszte 334
Nagy-rét-domb 100 Nagy-rétek 427 Nagyromhány 447 Nagy-rossz 166 Nagy-Sósár 158 Nagy-szakasz 253 Nagyszalatna 308 Nagyszál-hegy 122, 290, 392	Nagyzellői-rétek 296 Nagyzelő 205 Nagyzőlő 295 Nahagy koncom 470 Na hlawi 17 Na Hodovšku 382 Na Holi Hrb 12 Naholom wrchú zem 114 Na horu 299 Na Hradskij 430 Na Hrb 12 Na Hrbok 337, 431, 432 Na husacom vršku 13 Na Istokowe lúky 334 Na jamu 12, 279 Na Jánoske 185 Na Jánovej 105 Na Jazarce 193 Na Jínov Kossár 135 Na kedveske 185 Nákle 389 Na Klinčok 282 Náklye 105 Na Kochlicu 12 Na Koliesku 185 Na kopaňe 470 Na Košare 263 Na Košjare 394 Nakraj hori 292 Na Kratine 185 Na Krpoch” 334 Na Kružok 199 Na Kúti 37 Na Laz 333 Na Liszkách 17 Na Lôm chodine 389 Na Martinú 60 Na Miesku 185 Na Mlache 432 Na Mocsari 430 Nándor 31, 264, 276, 298	Na Pirti 263 Na Pjeszok 11 Na polonku 105 Na Potoka 403 Na povšovó 50 Na prety 293 Na Prosiskách 13 Na pusztom 186 Na Ravni 315 Na ráztoku zeme 391 Na Rovňanskucestu 470 Nártye 403 Na Sekeru 337 Na Šimunov laz 11 Na Širokie prielohe 193 Na Sirokí wrch 337 Na siroku luku 50 Naspanyej Zemi 292 Na Stánok 135 Na stráňi pod dubcom 429 <i>Naszál L. Váci~</i> Na szтары háj 333 Na Sztráničky 193 Na Sztranyu 220 Na Sztrharskom vrchu 186 Na Topole 242 Na Tyehlovnyi 13 Na Uhlistye 12 Na Urbancov Laz 12 Na usjačsku 12 Na Válovi 390 Navodukoncom 312 Návozi 430 Navrch 155 Na vršku 219 Na Wršok 394 Na Záhumni 262 Na Zákluku 431

Helynévmutató

Názáret 414	Nizse zahrady 333	Nyergesi-dűlő 224
Na Zdéch 458	Nizsnyí Wiholom 333	Nyerjes 274
Na zsljebok 219	Njerhanba 216	Nyesés 168, 371
Nedeliste 299, 383	Nógrád 32, 33, 86, 288,	Nyesés-lápa 371
Nedelistye 50, 299 , 305,	289, 290, 302–304 , 426,	Nyesetás 59
382, 393	467	Nyesztanvo 315
Négyhatár 343	<i>Nógrád L. Felső~, Kis~</i>	Nyevolás 22
Négyrendű-rétek 296	Nógrád-forrási-szőlők 34	Nyikony-szög 10
Neklen 208	Nógrádi út 427	Nyilas 170, 172, 190, 196,
Nemcová 458	Nógrádi úti dűlő 427	367
Nemecovorákítja 440	Nósa 447	<i>nyilas L. Alsó~, Bika~,</i>
Nemenjtovább 414	Nosa-erdő 445	<i>Egyenes~ok, Görbe~,</i>
Nemesoroszi 195	Nová halič 134	<i>Hosszú~, Keskeny~,</i>
Nemestabány 176	Novák 253, 255	<i>Kis~, Kis~-i-dűlő, Kö-</i>
Nemes-ülés 224, 462	<i>Novák L. Mátra~</i>	<i>zepső~, Nagy~, Nagy-</i>
Német-bokor 356	Nováki-patak 154	<i>~i-dűlő, Nagy~-rét,</i>
Német Gyurka 48	Nova Kuria 216	<i>Száraz~, Széles~</i>
Némethon 85	Novejsza 203	<i>nyilas L. Mocsolyás~</i>
Németkalap 142	Novi chotár 13	Nyilasi-ráadások 10
Német-parlag 216, 217	Novina 21	Nyilasok 10, 435
Nempti 300	Novini 416	Nyíres 82, 265
Nemti 151, 152, 153, 178,	Novinki 105	Nyíres-erdő 352, 354
180, 300	Noviny 282	Nyírjes 327, 330
Neograd megye 143, 347,	Nötecz 290	<i>nyírjes L. Kis~, Nádas~</i>
414, 441, 449	Nötecz 290	Nyírjes-berki 176
Nérfa 122	Nőténcs 290, 291, 426	Nyírjes-völgy 148, 255
Nespén Hrb 315	Nőtincs 34, 35, 290–291 ,	Nyír-kút 106
Neszmelyi-szőlőhegy 426	342	Nyírmed 253
Neszmelyi-szőlők 427	Nrátky Drježok 358	Nyírség 173
Neue Äkner 34	Nyalakodó 255, 456	Nyitlik-oldal 310
Neue Zhniln 34	Nyáras 81, 447	Nyitra 270
Nevolás 99	Nyáras-szer 167	<i>Nyitra L. Ipoly~</i>
Nézfa 121	Nyárjas 65	Nyiva 315
Néző gödre 434	Nyárjas-dűlő 468	Nyíves 435
Nézsa 183, 301	Nyarjasvölgy 376	Nyíves-domb járása 435
Nivy 389	Nyárjúska 178	Nyíznýé Luke 379
Niže Cerini 220	Nyárós 343	Nyócafáknál 100
Niže dedini 199	Nyáró-szer 167	<i>nyomás L. Kis~, Közép~,</i>
Niže listího potoka 280	Nyárvas-oldallós 173	<i>Középső~, Nagy~</i>
Niže studni 279	Nyedám 149	Nyomság völgye 23
Nižnje Lúky 208	Nyedám-hegyoldalba 149	Nyuga-hegy 53
Nižny Borcsok 333	Nyénye 413	Nyuga-völgy 53, 54
Niznyé Djele 333	Nyergelet 73	Nyugvó-hegy 217
Nizse dedini 155	Nyerges 100, 101, 107	<i>nyúlás L. Kis~, Nagy~,</i>
Nizse-Kriwdy 333	Nyerges-bérc 289, 340	<i>Tűlsó~</i>

Nyúlás-bérc 100
 Nyúlás-oldal 100
 Nyulas-partok 241
 Nyulas-partok dűlője 239
 Nyúl vára 75
 Nyurikató 414
 Nyúzó-völgy 325
 Óbást 72, **306–307**
 Oblyahe 292
 Očkoruže 391
 Od Percsa 432
 Od Peresa 226
 Od Ravnya 226
 Od Sapskiho Chotára 139
 Od Vola 193
 Ófalu 301
 Ógács 136
 Ó-hegy 15
 Ohrad 113, 219, 358
 Ohradé 50
 Ohradi 430
 Óhuta 27, 112, 244, **308**
 Okružle 262
 Okruhli potok 105
 Okruhli vrsok 21
 Oláh föld 186
 Oláhország 169
 Oldal 99
 oldal L. Alsó-~-föld, Apáti-
 ~, Árnyék-~, Árnyék-
 völgyi-~, Aszalás-tetői
 agyagos ~, Babos-~, Ba-
 rát-~, Béna-~, Benedek-
 ~, Berek-~, Bikk-~, Bi-
 tang-~, Budavölgyi-~,
 Bujáki-~, Cseres-~,
 Cser-~, Csomány Pál-~,
 Dickó-~, Duhás-~, Eg-
 res-~, Egreszó-~, Fa-
 gyos-~, Felső-Sástó-~,
 Forrás ~, Forró-kő-~,
 Galya-~, Gömör-~,
 Gúny-~, György-~, Há-
 ló-kút-~, Hangyabolyos-
 ~, Harasztka-~, Haraszt-

~, Hásas-~, Homok-~,
 Hora-~, Horka-~, Ja-
 kabbás-~, Kánta-~,
 Kanyafa-~, Kányás-~,
 Kazári-~-dűlő, Kép-~,
 Király-~, Kis-hegy-~,
 Kis-~, Kis-~-cseplye,
 Korpás-~, Kortyistye-~,
 Kő-bérc-~, Kőember-~,
 Kő-hegy-~, Kölei-~, Kő-
 ~, Kövesdi-~, Kukucs-~,
 Macska-völgyi-~, Major-
 ~, Málé-~, Maris-ma-
 gos-~, Méhes-~, Mérges-
 ~, Mikó-~, Mogyorós-~,
 Nagy-szőlő-~, Nagy-
 hegy-~, Nagy-Hollós-~,
 Nagy-~, Nagy-~-i-dűlők,
 Nagy-verem-~, Nyitlik-~,
 Nyúlás-~, Orvány-~,
 Pál-hegy-~, Pap rétje ~,
 Pesnya-~, Pogány-~,
 Pusztá-~, Rajkó-~, Rap-
 ~, Rét-~, Sánc-~, Sár-
 kány-~, Sáros-~, Siker-~,
 Szada-~, Szalonnás-~,
 Szár-hegy-~, Szekeres-
 rét-~, Szentkúti-~, Sziva-
 dal-~, Szőlő-~, Sztránya-
 ~, Tekenő-~, Tőkés-~,
 Törnyös-~, Újszállási-~,
 Ürgés-~, Várhegy-~, Ve-
 rebes-~, Veres-~, Verő-~,
 Vinczúr-~, Vizes-~, Víz-
 völgy-~, Zsányi-~. L.
 még hegy-~, vár-~
 Oldal-föld 45, 348
 oldallós L. Nyárvas-~
 Oldalak 356
 Oldal-ortvány 180
 Oldalút 213
 Olmütz 26
 Ólom-domb 81
 Oltvány-hegyes 175
 Oltvány laposa 175

Oltvány-völgy 172
 Omlás 183
 Ood hraszt 21
 Orácé zeme 391
 Oravcowá 263
 Ordas 268, **309**
 Ordas-pusztá 309
 Ordaszó 253
 Ordító 52
 Oresok 122
 Orgován rétje 286
 Óriás-hegy 106
 orom L. Hosszabaram,
 Koz-~, Nagy-~, Rövid-~,
 Tehén orma
 Orom-lyuk 355
 Oroszfalva 283, 284
 Oroszfalva L. Kis-~, Nagy-~
 Oroszi 288, 289
 Oroszi L. Dévin-~, Divén-~,
 Divény-~, Kis-~, Nagy-~,
 Nemes-~, Sziget-~
 orr L. Sziget-~
 Orstried 10
 ország L. Cseh-~, Gács-~,
 Magyar-~, Morva-~,
 Oláh-~
 országút L. Egri ~, Lo-
 sonc-balassagyarmati ~,
 Losonc-besztercebányai
 ~, Losonci ~, Pesti ~,
 Rimaszombati ~, Vác-
 balassagyarmati ~, Vác-
 duklai ~, Váci ~, Vác-
 kassai ~. L. még fiók-~
 Ország útja 330
 Ortás 190, 223, 275, 385,
 402, 414
 ortás L. Borok-~, Bugyi-~,
 Csonka-~, Kis Istók ~a,
 Kis-~, Nagy-~, Pál-~,
 Pap-~, Sűrű-~-i, Száraz-~,
 Szőlők melletti ~ok, Tót-
 ~. L. még irtás
 Ortás-föld 179

Helynévmutató

- Ortáska 296
 Ortavane 431
 Ortvány 74, 78, 170, 172, 173, 207, 254, 321, 331, 372, 381, 416
ortvány L. *Alsó-Polyák~*, *Bálint~*, *Balog~*, *Bárány~*, *Bog~*, *Felső-Polyák~*, *Gregorok ~a*, *Hideg~*, *Hódos~*, *Kakasok ~a*, *Kasa~*, *Kása~*, *Kas~*, *Kás~*, *Kép~*, *Két~*, *Kis~*, *Láz~*, *Lest~i-dűlő*, *Nagy Boris ~a*, *Oldal~*, *Pap~*, *Pap~ok*, *Rozsos~*, *Sirko~*, *Szegények ~a*, *Szék~*, *Szíjj~*, *Szőke~ok*, *Szük~*, *Tőkés~*, *Vercsim~*
 Ortványok 345
 Ortványos 402
 Ortvány-tető 174
 Ortvány útnálí dűlő 240
 Orvány-oldal 174
 Osevnő 50
 Osgyan 409
 Osgyán 270, 271, 277
 Osgyáni útra járó 271
 Osgyányi határra járó 271
 Osicía 282
 Oslovska ubocs 91
 Oslovska Úbocs 92
 Ospech 337
 Oszak 268
 Ószanda-dűlő 387
 Oszics 358
 Oszicsina-földek 211
 Oszicsini 202
 Oszicsinyi 156
 Osziklinyi 13
 Oszlás 297, 345
oszlás L. *Horpácsi-nagy~*, *Nagy~ok*
oszlopú L. *Nagy ~ kardos fa gödre felé*
osztály L. *Nagy~*
 Osztályok 224
 Osztás 145
osztás L. *Első~*, *Kis~*, *Második~*, *Nagy~*
 Osztások 246
 Osztroske 308
 Osztroške 11
 Óvár 128, 157, 158, 203, 305, **310–311**, 413, 472
 Óvári-völgy 157
 Ovsanisko 379
 Ovszeniszko 216
 Ozdin 262, **312**, 438
 Ozdinska 439
 Ökörszem 435
 Ökörszem-domb 435
 Ölyhös 75
 Ölyves 266
Ölyves L. *Kis~*
 Ördögárok 10
 Ördöghomlok 160
 Ördögjános 307
 Ördöglyuk 327
 Ördög-völgy 414
 Ördögös 96
 Ördögös feletti dűlő 239
 Ördögös-tető 240
 Ördögös-völgy 371
 Ördögös-völgyi-dűlő 239
 Öreg-dinnyés 56
 Öreg-erdő 248
 Öreg-föld 246
 Öreg-hegy 10, 56, 94, 145, 212, 247, 264, 267, 269, 313, 381, 406, 451, 464
 Öreg-homok 196
 Öreg-szőlő 160, 213, 246
 Öreg-szőlő alja 246
 Öreg-szőlők 108, 217
 Öreg-Tepke 414
 Öreg-vágás 289
 Ör-hegy 29, 53, 116, 161, 224, 256, 330
 Örhely 276
 Örményes eleje 59
örökös L. *Tringi ~ források*
 Őthatár 175
 Őzberek 342
 Őz-berek 85
Pácás L. *Kis~*, *Nagy~*
 Padba 222
 Paduška 382
 Pagyi 141
 Pajzát 167
 Pakócán 317
 Pakos gödre 289
 Palampás 447
palánk L. *Drégel~*, *Drégely~*
 Palenice 209
 Paleniska 112
 Pálfala 38, 179
 Pálfalu 461
 Pálfalva 115, 360
Pálfalva L. *Alsó~*, *Felső~*
 Pál-hegy 47
 Pál-hegy-oldal 44
 Palik 450
 Pálinkaház-kert 463
 Paljakova jamka 220
 Pálke 281
 Pallag 266, 340
pallag L. *Farkas~*, *Homorú ~a*, *Hosszú~*, *Kakuk ~a*, *Kata~*, *Kopádon ~a*, *Kovácsok ~a*, *Major~*, *Mennyei~*, *Nagy-árnyék~*, *Nagy~*, *Pető ~a*, *Sebestény~*, *Sós~*, *Tetves~*, *Tulok ~ja*
Palojta L. *Alsó~*, *Felső~*, *Közép~*
 Pálok rétje 435
 Palom 12, 113
 Pál-ortás 355
 Palotás 145, 146, **313–314**, 388
Palotás L. *Búzás~*

Páltelek 313
 Palugya 24
 Páncél 259
 Pančina 382
 Pancsa-tó 136
 Pangó 291
 Paniške 208
 Panka 244
 Pannidaróc 228
 Pannonia 234
 Pánoska 358
 Paňov Laz Dvoristja 440
 Panská tabla 470
 Pantyistye 219
 Panyidaróc 78, 241, 321,
 345, 346, 460
 Pap 467
 Pap L. Kis~, Kis ~ földje,
 Nagy ~ földje
 Papai-hegy 217
 Papajka 61
 Papaj vrsok 216
 Pap berke 360
 Pap-berki 106
 Pap dombja 447
 Pap düleje 158
 Pap-dűlő 157, 464, 465
 Papgyurka 296
 Pap-haraszt 240
 Pap-haraszti-dűlő 239
 Pap-hegy 427, 428, 462
 Pap hegye 74
 Pap-hegyi-szántóföldek
 427
 Papírna-dűlő 417
 Pap kertje 296
 Pap kútja 172, 296
 Pap-kút laposa 175
 Pap-kút sorja 327
 Pap-lak 363
 Pap-ortás 173
 Pap-ortvány 160
 Pap-ortványok 286
 Pap-rét 100, 125, 180, 367
 Pap rétje oldal 246

Pap sora 322, 407
 Pap-szilas 384
 Pap-szilvás 178, 180
 Papusz 414
 Pap-völgyi 344
 Pap-völgyi-szőlő 101
 Parád 90, 92
 Parajos 286
 Párizsma 402
 Parlag 348
 parlag L. Alsó-Nagy~,
 Lapos~, Nagy~,
 Német~
 Paróca 21, 51, 219, 315,
 338
 Parókia-rét 180
 Parókia rétje 180
 part L. Akasztó~, Almás~,
 Aranyút~, Bánya~~tető,
 Delelő~~ok, Dobos~,
 Dohányos~, Farkas~,
 Fényes~, Füzes~~ok,
 Határ~~ok, Hosszúszek-
 ~, Isten~~dűlő, Kajsa~,
 Keszi~, Kis-kút~, Ku-
 tassói~, Kút~, Makker
 ~ja, Mali~, Nyulas~~ok,
 Régi-szőlő~, Riz~, Ró-
 kalyuk ~ja, Strázsa~,
 Szécsénykei~, Szélma-
 lom~, Szőlő~~ok, Szur-
 dok~, Tamás ~ja, Ta-
 risznya~, Telek~, Temp-
 lom~, Tó~, Trázsa~,
 Vám~, Veres~, Veselé-
 nyi~, Vörös~i-földek
 Part-földek 278
 Parti 407, 467
 Pása-kert 435
 Paseka 439
 páskom L. Fűvellői~
 paskum L. Alsó~, Felső~,
 Kis~, Nagy~
 Pást 21, 100, 174, 313,
 323, 343, 460

pást L. Demerszőg~,
 Felső~, Gyurtyányos~,
 Kis~, Kő-hegyi~,
 Köles~, Liba~, Nagy~,
 Sós~, Tót~, Vörös~
 Pást-gát 464
 Pásti-rét 100, 146
 Pásti-rétek 296
 Pástra járó 100, 326, 384,
 407
 Pást-rét 56
 Pasztirka 470
 Pasztirszka luka 107
 Pásztó 67, 69, 97, 211,
 402, 414
 Pásztor-kert 196
 Patacska 203
 Patacska L. Kis-i-pusztá,
 Pusztá~
 Patak 82, 285, 316–318,
 448
 patak L. Apáti~ mellett,
 Aranyos~, Bátka~~nál,
 Berény ~a, Bér~, Bony-
 ha~, Cser-kúti~, Cser-
 kút ~a, Csirinc~, Dob-
 rocsi~, Dobroda~,
 Dobroda ~a, Édes ~a,
 Egres~, Egres ~a, Elő~,
 Farkas~, Farkas ~a,
 Fekete~, Füzér~, Fű-
 zes~, Garábi~, Görbe-
 ~, Gyömör~, Hagymás-
 ~, Hálíg~i, Harsasi~,
 Határ~, István~, Ká-
 mor ~ja, Kánya~, Ká-
 polna~, Karancsi-
 völgyi~, Kecske~, Kis~,
 Kis~, Kócos ~ra járó,
 Kő~, Közép~, Krtyš~,
 László~, Ledér~,
 Lókosi~, Lókos~, Lom-
 ~, Luka ~a, Málna~,
 Málna~a, Mátranováki-
 ~, Medve~i, Megye~,

- Mély~, Ménes~, Mihály~-i-dűlő, Mocsolya~, Mogyorósi~, Nováki~, Péter István ~a, Pipó ~a, Piroska-kút ~a, Pisztrank~, Pócsi~, Rákos~, Rét~, Sátorosi~, Sír~, Sós~, Szakolya~, Szamár~, Száraz~, Szarkási~, Szerkeresce~, Szén~i, Szentkúti~, Szentlélek~, Szklabonyai~, Sztari~, Sztregovai~, Szuha~, Szű~, Szű~, Szurdok~, Tarján ~a, Toldi~, Tó~, Tő~-erdő, Vár~ja, Vársáros~, Zsenger~, Zsibak ~ja, Zsúnyi~
- Patak által 384
Patakon átjáró 100
Patakra járó 460
Pater 252
Patkó 10
Patkói-kenderföldek 406
Patočina 429
Patočiny 61, 389, 439
Patvarc 26, 31, 417, 436
Pauková 382
Paulíková dolinka 222
Paulisová dolynka 222
Paulou hrb 105
Pavkova sztránya 299
Pavlova 299
Pavlova Jama 209
Pazit 109
Pažit 394, 470
Pažit' 280
Pazucha 105
Pazsitke 17
Pazsitke lúke 391
Peci-pusztá L. Alsó~, Felső~
- Pecisko 208
Pecna 194
Pecna Sztraná 185
Pécs 59
Pecsenyésző 462
Pécsi-kút 224
Pécs-kő völgye 360
Pekárov Laz 11
Pelecke alja 22
Pelecke tetej(e) 22
Peleszke 398
Peleszke-hegy 398
Pelsőc L. Tót~
Penc 108, 183
Penc L. Al~, Alsó~i-pusztá, Felső~
Penc-árnyék 347
Pénzes L. Lapos~, Nagy~
Pénzes-hegy 15
Perbenye 141
Perena-pusztá 166
Perenna-pusztá 277
Peres 10, 98, 139, 141, 308, 355, 387, 405, 408, 414, 430
Pereš 222, 263
Peres-föld 260
Peres-rét 149
Peres-verő 179
Pernye-kert 465
Pernyész 145
Perőcsény 85, 86
Perpoka megí 125
Perse 164, 322–323, 324, 367
Persi-laposok 323
Pesnya 266, 345, 346
Pesnya-oldal 266
Pest 120, 121, 130, 144, 169, 180, 181, 191, 206, 213, 277, 361, 434, 437, 460
Pesti országút 339
Pest-lápa 180
Pest megye 120, 121, 143, 195, 364, 369
Peszerény 330, 472
- Peszerény L. Pusztá~
Peszerényi-pusztá 413
Petényi-hegy 122
Petercova 244
Péter hegye 327
Péter István pataka 435
Péter István rétje 175
Péterké 403
Péterke L. Kis~
Pétervásári járás 329
Pétervásári kerület 72
Péter-völgy 207, 216, 254
Péter-völgy-tetői-dűlő 153
Petény L. Alsó~, Felső~
Pető 406, 451, 452
Petőfalva 175
Petői-bérc 356
Pető pallaga 179
Petőpusztá 93, 452–453
Pető-rét 321
Petráške 11
Petri-pusztá 166
Petri-pusztá-völgy 167
Petri úti kenderes 167
Petri út sorja 167
Petri-völgy 167
Petrova 251
Petrove vrsok 335
Petrovskij laz 50
Petten L. Kis~, Nagy~
Piac utca 406
Pila 126, 127, 156
Píla 112, 127
Piliny 101, 107, 176, 275, 325–326, 343, 385
Pilinyi út tető 275
Pilis 59, 266, 327–328
Pilisi járás 195
Pilisi-szállás 327
Pilisko 90, 92
Pilnamská Dolina 126
Pinc 162, 164, 166–168, 270, 277
Pinc L. Ipoly~
Pince 407

Helynévmutató

<i>pince</i> L. <i>Cseh</i> ~	Pod Csincsinov 244	Pod Kuriov luky 216
Pincék alja 287, 422	Pod Detatou 337	Podlazi 281
Pingér 54	Pod Djelamí 394	Podlipinov 292
Pinka-hegy 10	Pod Dobosovu 299	Pod Lipynóv 199
Pinkovszka 333	Pod dolnje laučke 382	Pod Ljěšt'a 222
Pinurka 269	Pod Drahami 61	Pod Lúhom 394
Pipa-hegy 385	Pod Frčkovô 389	Podlusán 201
Pipis 462	Podganajosom lúka 114	<i>Podlusán</i> L. <i>Pusztá</i> ~
Pipis-domb 255	Podgarok 202	Podlusán-pusztá 202
Pipis-máj 206	Pod gastanszkym vrchom 186	Podlusányi-pusztá 202
Pipó pataka 74	Pod Gelendoje jamov 389	<i>Podluzsán</i> L. <i>Pusztá</i> ~
Pirina pod a nad Pút 394	Pod hágike 16	Podluzsankai-pusztá 51
Pirosalma 74, 246	Pod háj 187, 279	Pod Mocsar 11
Piroska-kút 270	Podhaj dolni 202	Pod Mocsarom 272
Piroska-kút pataka 270, 271	Podháji-ďúlô 441	Pod Mrázovú 382
Piske alja 268	Pod Hájom 292, 439	Pod orech 293
Pistányka 216	Pod hlavy 222	Pod orechom 199
Pisztrank-patak 440	Pod holi Hrb 12	Pod oszicsini 202
Pivnic-ďúlô 441	Podholi Vrsok 156	Pod osztchom 337
Pjeszke 112	Pod holovnyicjami 13	Pod Pirti 262
Pjeszky 244	Pod holym vrchom 185	Pod Pjecku 113
Plechovský vršok 280	Pod homole 336	Pod porisova 409
Plecsená 11	Pod horni Haj 202	Pod pravické chodník 50
Ploštyiná 50	Pod hornje laučke 382	Pod prodi 292
Pócs bikke 75	Pod Hradská 315	Pod Pukanec 281
Pocsi-patak 323	Pod Hrb 389	Pod Pút 403
Pócsmegyer 195	Pod Hrbkom 432	Pod rakitu 105
Pocsovo 50	Pod hruske 282	Podrazi 440
Pod Bartvóškovú dolinku 222	Pod Humni 50	Podrecsány 359, 419, 420, 442
Pod bjelow szkalow 334	Pod humný 139	Podribnyikom lúka 114
Pod Bralice 113	Pod jablonku 299	Pod sirokov 219
Pod Braličke 440	Pod Járkom 111, 394	Pod skálim lúka 114
Pod Brázdu 156	Pod járok 389	Pod skálim roveň 279
Podbrche 352	Pod Jaszenjá 12	Pod staukou 394
Pod bresztyovu 50	Pod Jávarja 440	Pod Stráňu 222
Pod brezim 293	Pod Javor 112, 308	Pod Strný wrch 262
Pod brezin kov 293	Pod Kanjé drjěňa 222	Pod súszko 112
Pod Brezowszkú cesztu 333	Pod Klenim 199	Pod szalasom 432
Pod brišt'a 222	Pod Klínkovica močár 280	Podszkalic 429
Podbrjěštoki 416	Pod Konope 50	Pod Szkalu 308
Pod bruh 299	Pod kostolom 90	Podszkladi 209
Pod cselín 105	Pod Kosztolom 333	Pod sztarý háj 333
	Pod Križanovú jamu 222	Pod Sztrmu dolinku 50
		Pod sztudnicsku 155

Pod szvatú 12	Polvonke 113	Pörös 91, 157, 158, 183
Podtehlou 16	Pólya-haj 297	Pöstény 93, 407, 408
Pod trnya 105	<i>Polyák-ortvány</i> L. <i>Alsó</i> ~, <i>Felső</i> ~	Pöstényi-pusztá 93
Pod Turkovo Bralo 113	Polyánka 252, 289	Pracky Vršok 219
Pod Ulicu 282	Polyik 461	Pradistya 157
Pod vápenice 279	Pólyos 180	Prága 219, 242, 335–336
Pod Vinice 50	Ponca 343	Praha 335
Pod Vlesja 458	Pongyelok 379	Prajčová 394
Pod Vrch 244, 379	Ponod alja 348	Práskova 281, 403
Podvrchom Zeme 114	Ponyi-pusztá 360	Prašnice 280
Pod Záhumnjá 222	Póris 253	Prassnice 17
Pod Zajacskom 333	Poros-hegy 85	Pravica 315
Pod Závoz 394	Porosz-árok 30	Pravicka 187
Pod Závozom 403	Posredni brézsok 379	Pravicki potok 219
Pod Zsjár 244, 299, 315	Poszredny Hrb 333	Pravitska 21
Pod zahradami 139	<i>pótlás</i> L. <i>Rét</i> ~	Prébel 57
Pod závozom 13	Pótlék 345	Pred Gálovým 61
Pod zsljebok 334	Potočok niže studni 280	Pred Hroznice 61
Pogány-domb 172	Potocsok 333	Pred Jankovým 61
Pogány-hegy 462	Potok 280, 282, 443	Prednostya 50
Pogány-oldal 274	<i>potok</i> L. <i>Kürtös</i> ~	Predok lazov 91
Pogányvár 73, 74, 96, 99, 306, 372	Potoke 279	Pred skalice 202
Pogányvári-dűlő 96	Potor 403	Před Žobrákom 61
Pogony 72, 74, 75, 115, 329–332	Potra 403	Prefač 389
Pogonyi-erdő 75	Potrhanina 219	Prelačs 11
Pohánka 98	Potrové dielce 389	Prellicska 303
Pohansky Vrch 243	Pot Szátok 293	Prevzácené potoke 280
Pohanszky Hrad 209	Póturás 341	Priboj 50, 51, 305, 315, 337–338 , 393, 394
Pohorelá 222	Povnoc 122	Pribojská 337
Póka 214	Povojno 113	Pri Buočkách 389
Póka-bikk 170	Pozsony 413	Pri csapási 354
Pokol-völgy 392	<i>Pozsony</i> L. <i>Kis</i> ~, <i>Nagy</i> ~	Pri csapási-földek 352
Polichno 242	Pozsonyi alhelytartósági kerület 228	Pridavke 156
Polichnó 12	Pozsonyi kerület 11, 38, 52, 124, 134, 147, 160, 169, 183, 201, 210, 211, 219, 228, 242, 244, 249, 253, 268, 299, 309, 335, 395, 405, 419, 421, 423, 424, 426	Pri dube 13
Poljak 293	Pozsonyi közigazgatási terület 93	Prielohy 262
Polom 11, 244	Pozsony kerület 266, 345	Pri hradskom chodnjku 17
Polovno 61		Pri Knazovom laze 244
Poltár 36, 60, 61, 277, 333–334 , 378, 379, 469, 470		Pri Kobole 222
<i>Poltár</i> L. <i>Felső</i> ~		Pri Konjárki 432
Poltarica 61, 333, 334		Pri Kresme 294
Polvomka 11		Pri Križi 134, 185
		Pri Krizsi 413
		Pri Lucsenszkej csesztye 420

Pri Mlyne 439
 Primocsidke 416
 Pri Nizsanszkom chodniku 216
 Pri peresi 293
 Pri Peszerinye 413
 Prisalasi 293
 Pri Stawiczy 333, 334
 Pri studny dolinka 281
 Při Tajatowi 334
 Pri Trochovom cseline 12
 Pri velkých Skalách 389
 Prjecsno 209
 Prjehori-legelő 441
 Prjekopa 333
 Prjékopa 182
 Prjekopka 61
 Prjelohe 111, 112, 439
 Prjeslop 61
 Prjéšlopová dolinka 222
 Prlejohák 210
 Prodi Priboju 394
 Prónai-rét 10
 Prónai-rétre járó 10
 Prosné 17
 Prostrednje honi 226
 Prostrednjí role 378
 Proti Bnesníku 394
 Proti Bruszníku 394
 Prs 279
 Prsdolina 185
 Prše 279, 280
 Prvosne 111
 Prvosne Dolnyje 216
 Prvosne hornyje 216
 Prvosznja 217
 púp L. Luca ~ja
 Puper 334
 Purga 414
 Pustý bok 282
 Puszta 299
 puszta L. Almás~, Alsó-bábi~, Alsópeci~, Alsópenci~, Alsó~, Alsó-Veselény~, Apáti~, Ara-

nyi~, Bábi~, Bakóházi~, Baksaháza~, Bararony~, Baratony~, Bataházi~, Bátka~, Bátki~, Bedevölgy~, Bozítai~, Bozita~, Bucsony~, Cövekfalva~, Cseke~, Csengerháza~, Cserbérci~, Cserbérc~, Csikor~, Csobánka~, Csókás~, Csontfalu~, Csontfalusi~, Csontoroki~, Csontorok~, Csór~, Csörei~, Csukor~, Dobosi~, Drabkói~, Drahi~, Egyházasbásti~, Fabiankai~, Fábiankai~, Farkasalmási~, Farkasalmás~, Felsőbábi~, Felső-Búszerzői~, Felsőpeci~, Felső-Veselény~, Fogacs~, Forrai~, Forró~, Garáb~, Gárdonyi~, Gárdony~, Hadaszó~, Hajdúaroki~, Hajerkai~, Haller~, Haraszi~, Hényeli~, Hényel~, Hrnás~, Jászteleki~, Kaparó~, Kaproncai~, Kapronca~, Kelecsény~, Kisaranyi~, Kisarany~, Kisfalu~, Kisfalusi~, Kishalápi~, Kiskeresztúr~, Kiskér~, Kiskotrocó~, Kispatacskai~, Kispataki~, Kozárd~, Kozicska~, Kőkút~, Körtvélyesi~, Középső-Veselény~, Kurtány~, Kutasi~, Kutas~, Kürti~, Látka~, Lázi~, Lehotka~, Liszkó~, Losoncharaszi~, Lovasi~, Lőrinci~,

Mesko~, Miletinci~, Monosza~, Mucsiny~, Nádasdi~, Nagyaranyi~, Nagyarany~, Nagyszáli~, Ordas~, Perenna~, Perenna~, Peszerényi~, Pető~, Petri~, Podlusán~, Podlusányi~, Podluzsankai~, Pónyi~, Pöstényi~, Rárósi~, Rárós~, Rátka~, Rátki~, Rozás~, Salgói~, Sági~, Selypi~, Selyp~, Sőj~, Sügyi~, Szalatna~, Szalatnya~, Szamotercs~, Szamotrcsi~, Szederkény~, Szilág~, Szomolya~, Szomolyás~, Szőrösi~, Szurdokalji~, Táb~, Tarnóc~, Telki~, Tepkei~, Tótújfalu~, Tónújfalusi~, Udvarhelyi~, Udvarhely~, Ugroni~, Újlak~, Újmajori~, Újvilág~, Utafi~, Uza~, Vadalmási~, Válti~, Várolyjai~, Varsányi~, Veselény~, Világosi~, Zsidó~, Zsúny~
 Puszta alja 323
 Pusztaberény 84, 283
 Pusztaberki 121, **339–341**, 448
 Pusztabodony 15
 Pusztabrtozsnó 156
 Pusztabucsony 366
 Pusztabukóc 391
 Pusztacselöte 206
 Pusztadarvaska 279
 Pusztademeccser 266, 345, 346
 Pusztafalu 289, 369
 Pusztafalu-kertek 385
 Pusztagalamba 59

Helynévmutató

- Pusztagaráb 133, 182
 Pusztagéc 93, 274, **275**, 343
 Pusztaháj 16
 Pusztahegy 102
 Pusztahényel 52, 53, 54
 Pusztahugyag 157, 158
 Pusztajazaró 201
 Pusztakelecsény 31
 Pusztakiskarpigéc 274, 275
 Pusztakövesd 210
 Pusztalehota 281
 Pusztaluka 220
 Pusztamarcal 247
 Pusztamiletinec 338, 394
 Pusztamiletinety 383
 Pusztanagyromhány 421
 Pusztoldal 447
 Pusztapatacska 292
 Pusztapeszerény 279
 Pusztapodlusán 201
 Pusztapodluzsán 201
 Pusztaráros 434
 Pusztarózsás 278
 Pusztasáp 143
 Pusztaszalatnya 16, 403
 Pusztaszamotercs 155
 Pusztaszántó 290, **342**, 426
 Pusztaszántói úti dűlők 427
 Pusztaszécsenke 210
 Pusztasziklás 29
 Pusztaszőlő 54, 81, 107, 149, 172, 189, 342, 360
 Pusztaszőlők 31, 102, 287, 327
 Pusztaszőlőki-dűlők 428
 Pusztaszőrös 179
 Pusztatemető felett 22
 Pusztatemplom 22, 69, 149, 196, 197, 436
 Pusztatemplom-dűlő 66
 Pusztatercs 101, **343**, 385
 Pusztatina Láhotka 281
 Pusztavált 404
 Pusztavár 356, 369
 Pusztie Vinicsky 185
 Pusztje Lazi 209
 Pusztje vinice 432
 Puta 440
 Putyištye 219
 Püspökhatvan 121, 122, 364
Püspöki L. Fülek~, Szurdok~
 Püspöki-szög 125
 Ráadás 405
ráadások L. Káprási~, Nyilasi~
 Rabocska 341
 Rác-hegy 303
 Rácka 134, 420
 Rácok szállása 447
 Racová 440
 Rácsan cseszta 420
 Racskvje Vršok 431
 Rád 121, 305, **347**
Rád L. Vác~i útvonat
 Rádfalu 122
 Ragacsov Laz 112
 Ragyista 451
 Ragyolc 59, 124, **344**, 373
 Rajkó-oldal 385
 Rakita 105
 Rakitja 11, 50, 219, 262
 Rakitovec 429
 Rákitya 21
 Rákóc 413
 Rákóc-dűlő 310
 Rákóczi kútja 447
 Rákos-patak 85
 Rakottyás 10, 172, 313, 326, 435
 Rakottyási-rét 405
 Rakottyás kútja 463
 Rakottyás-tó 29, 255
 Ráktászó 174
 Ráktászó eleje 174
 Rakytina 389
 Rákytna 11
 Rapavi vrsok 301
 Rap-oldal 360
 Rapp 78, 115, 228, 241, 266, **345–346**, 424
 Rárós 229, 325, 434
Rárós L. Pusztal~
 Rárósi-pusztal 348
 Rárósmúlyad **348–349**, 403, 434
 Rárós-pusztal 194
 Rárós-völgy 348
 Rásoche 391
 Rásztokel 201
 Rátka 59
 Rátka-pusztal 328
 Rátki-pusztal 124, 344
 Rauše 111, 186, 222
 Raunye 201
 Ravasz-bikk 170
 Ravaszlyuk 74, 100, 253, 259, 260
 Raveš 11, 440
 Ravše 389
 Ravnye 219
 Rectorka 444
 Recska 460
Rednek L. Megyei~, Nagy~
 Rednek-szoros 414
régi L. Táb-tó ~ forrás
 Régi lóci hídnál 10
 Régi-szőlő-part 341
 Régi-templom 53
Rejtik L. Alsó~, Nagy~
 Réka 21
 Remete 56, 207, 216, 217, 356
 Remete-kút 289
 Remete kútja 296
 Remete-szög 76
 Rendó 128
 Renyik 345
 Renyik-szőlő 346
 Répaföld 125
 Répás 108, 210, 216, 217, 343, 470

Répás 470

Répások 398

Repisko 439

rész L. Alsó-erdő~

Rész-hegy 347

Reszki-rét 310

rét L. Alsó-Krista~, Alsó~
~, Alsó~ek, Apátfalusi~
alatti ~ dűlő, Aranyos-
pataki~ek, Árendás~ek,
Balázs~ felett, Barátok
~je, Barát~, Basa~,
Bég-kúti~, Bég utca vé-
gén ~ dűlő, Berek közti ~,
Bika~, Bíró~, Bíró ~je,
Bíróság~, Boglya~,
Bokri~, Borjúdelelő~
dűlő, Bor-szög~ek, Bo-
tos~, Bot~, Bőgő~,
Bujáki-alsó~, Bujáki-
felső~, Ceklás~, Csa-
pók ~je, Cseri~föld,
Csikos-hegy aljai ~ek,
Csík~, Csomasz~,
Csurgó~, Dánsa alatti ~,
Derék~, Diós~, Eger-
fás~ek, Elő~, Erdő~,
Farkasfogó~, Farkas-
fogó~ek, Farkas~, Fe-
kete-pataki~ek, Felső-
Krista~, Felső~, Felső-
~ek, Felső-tói~ek, Fo-
gás alóli ~, Fogás felőli
~, Forgó~ek, Fülep~,
Füslőgőri~, Füzesi~ek,
Gátas~, Gergely~, Go-
dó~, Halom megetti ~,
Határ-pataki~ek, Ha-
tár~, Hegy megi ~, Her-
ceg alji ~ek, Horpács al-
jai ~ek, Horváth~,
Hosszú~, Ispány~, Is-
tár~, Iván~, Jenei úti
~ek, Kapitány~, Ká-
posztás~, Káprás alji

~ek, Káprási~ek, Kas-
tély~, Kaszáló~, Kasz-
ta~ dűlő, Kencel~, Kép
aljai ~ek, Kerekes~, Ke-
rek~, Keresztes~dűlő,
Kertalji~, Kertalji~ek,
Kertek alatti ~, Keselyő-
~, Kesely~, Kése ~je,
Kis-homok~, Kis-kút-
~ek, Kis-Nagy~, Kis~,
Kocs templom ~je, Kop-
ca~ek, Kovács~, Kö-
les-pásti~, Közép~,
Közös~, Kutassói ~ek,
Ladó alatti ~ dűlő, La-
pos~dűlő, Lespák-kúti-
~ek, Lóc~, Lóc~ek,
Lókosi~ek, Ló~, Lo-
sonc vizénél ~ dűlő, Ma-
gyalosi~, Majorsági~,
Mákföld~, Máki~, Má-
kos~, Malom alatti ~
dűlő, Malom alatt ~ek,
Malomhelyi~ek, Ma-
lom-irtvány~, Malom~,
Malom-völgy~, Marti-
novau ~ek, Marton~,
Mellék~, Mocsáros~,
Mogyorós-pataki~ek,
Nádas~, Nádra járó ~,
Nagy-homok~, Nagy-
nyilas~, Nagy~, Nagy-
~ek, Nagyzellői~ek,
Négyrendű~ek, Orgo-
ván ~je, Pálok ~je, Pap-
~, Pap ~je oldal, Paró-
kia~, Parókia ~je, Pás-
ti~, Pásti~ek, Pást~,
Peres~, Péter István ~je,
Pető~, Prónai~, Ra-
kottyási~, Reszki~, Rö-
vid~, Sárdi~, Sárkány-
~, Sás~, Serház alja ~,
Sóska~, Sós~ek, So-
vány~, Száraz~, Szeke-

res~oldal, Széles~ek,
Szentkúti~, Szilassy ~jei,
Szög~, Szőlők alji ~,
Szőlők alji ~ek, Szuha
Közi ~ek, Szurdok~,
Szűg~, Templom alja ~,
Tóhely~, Tói~, Toldi-
~ek, Tó megi ~ek, Tó-
parti~ek, Tó~, Török-
~ek, Töviskes-keresztül-
járó~, Túlsó~ek, Túlsó-
völgyi~ek, Ugyerinke-
~ek, Uraság ~je, Vajda-
~, Vajda~ dűlő, Valika-
~ek, Vará ~je, Úrbéresek
~jei, Úr~, Úr ~je, Vár-
aljai~ek, Varga~, Var-
ga~ek, Vári~, Vár megi
~ek, Váró~, Város ~je,
Vár~, Varsányi~, Ven-
dégi~, Vízközi~ek, Vőfé-
berki ~, Zagyva melletti
~, Zsellérek ~je, Zsom-
békos~, Zsombék-rét
Réték 183, 188
Réték Apád 118
Réték fölötti 341
Rét föle 345
Rétfü 54
Retkása na prjékoze 413
Rét-kert 74, 180
Rét-oldal 248
Rét-patak 103
Rétpótlás 162
Rétre járó 170, 345
Rétre való dűlő 310
Rétság 28, 121, 339, 342,
350, 426, 428
Rétsági kerület 342
Rétsági-tól 427
Rétszél 10
Rettegő 55
Rév eleje 422
Reviszko 315
Réz-kút 400

Helynévmutató

- Riba 305, **351–354**, 448
 Ribás 351
 Ribnik 87, 91, 92
 Ribnjak 17
 Ribnyik 21, 216, 217
 Richtárka 470
 Riečka 193
 Riecska 186
 Rieka 194, 263
 Rigel na Mlinom 186
 Rigó-gödör 414
 Rigó-kút 259
 Rigósűrű bányik 460
 Rigó tóla 162
 Rihawka 334
 Rim. Szoboto 469
 Rimaszombat 228, 366
 Rimaszombati országút 270
 Rimní potok 410
 Rimóc 224, **355–356**, 369, 406, 454
Rimóc L. Kis~
 Rimóci-darázsdó 10
 Rimóci-dűlő 406
 Rimóci-hosszak 10
 Rimóci útra járó 10
 Rimonch 355
 Ritka-berek 384
 Rivinszká dolina 431
 Rizava z dola banskýho potoka 279
 Rizawka 334
 Ríz-part 276
 Rjeka 250
 Rochotyanka 334
 Rohacska 105
 Rókalyuk 78, 110, 287, 411, 422, 435
 Rókalyukak 30, 296
 Rókalyukak alja 258
 Rókalyuk partja 162
 Római Birodalom 157
romanorum L. Lutatia ~
 Romhány 15, 19, 31, 86, 120, 176, 328
Romhány L. Kis~, Nagy~, Pusztanagy~
Róna L. Zagyva~
 Róna 456
 Ronnok 460
 Rónya 36, 217, 262, **357–358**, 409
 Roškován 439
 Roskována 262
 Rostási-szántóföldek 15
 Roszkos 134
rossz L. Nagy~
 Rossz-malom 463
 Róth-lapos 468
 Rouňa 222
 Roven 244, 429, 439
 Roveň 60
 Rovienka 99
 Rovjenca 441
 Rovna 91, 92
 Rovňansku 470
 Rovňanský bývali kupel 470
 Rovne 216
 Rovnye 80
 Rozás-pusztá 271
 Rózsa-hegy 216, 217, 392
 Rózsalehota 115, **359**
 Rózsa-máj 96, 98
 Rózsás 82, 141, 170, 325, 414
Rózsás L. Pusztá~
 Rózsás-irtvány 53
 Rozsdás-kút 75
 Rozsföld 422
 Rozsnyó 461
 Rozsos-ortvány 108
Rő L. Alsó~, Felső~
 Röges 146
 Rövid 342
 Rövidabarom (= Rövidebb-orom) 75
 Rövidek 107, 217, 352, 354, 367, 414
 Rövid-föld 385
 Rövid-földek 174
 Rövidkék 348
 Rövid-kenderföld 167
 Rövid-orom 75
 Rövid-rét 343
 Rúban 262
 Rubaniská 281
 Rubany 299
 Rúbanye 312
Rudács L. Kis~
 Rudica 429
 Rugás 463
 Rúgás mege 200
 Rumán 216
 Ruman-hegy 122
 Rumanová dolinka 222
 Rúnyik 21
 Rusznyáky 89
 Ruszti-szőlők 427
 Ruttkay-kertnéli-dűlő 240
 Ruzsina 359
 Sádová 61
 Sáfí 423
 Sáfránykert 100
 Ság 106, 121
 Sági-magos 106
 Sági-verő 106
 Sági-völgy 94
 Ságújfalú 191, 258
 Sáhó 366
 Sajgó 355
 Sajt-kút 85
 Sal alja föld 160
 Salgó 228, 371, 373
Salgó L. Belső~, Külső~
 Salgói-pusztá 360
 Salgótarján 38, 115, **360–361**, 461
 Salgótarjány 178, 179
 Samilová Skala 440
 Samsonháza 362, 363, 414
 Sámsonháza **362–363**, 402
 Samsonyháza 256

Helynévmutató

Sánc-oldal 141	Saulovicza 105	Siašow wrsok 194
Sáncoló-hegy 19	Savina völgye 93	Šibenický vrch 185
Sándor 80	Sávó 366	Šibeniczki vrch 455
Sándor-hegy 97	Sávoly 43, 44, 46, 47, 115, 270, 322, 366–368	Šibenyica 411
Sándor-lápa 330	Savós-kút 179	Sid 48, 124
Sándor Pál szerei 435	Sá-völgyi 325	Sidi-szőlők 49
Sangyi 224	Schmids Äker 34	Šiešť'a 389
Sáp 143–144	Sebe 435	Si-haraszt 246
<i>Sáp L. Alsó~, Felső~, Pusztá~</i>	Šebenice 409	Sikár 317
Sápi-pusztá 143, 144	<i>sebes L. Vadvizes~</i>	Sikás-asó 82
<i>sár L. Büdös~, Vadverem sara</i>	Sebes-kert 435	Sikci 296
Sárdi-rét 142	Sebestény-pallag 106	Siker-oldal 451
Sár-hegy 54, 101, 149	Seč 61	Siklják 17
Sarina 275	Sedem Chotorov 135	Sikolya 180
Šarkanovsko 280	Sedlce 391	Sikorka 336
Sárkány 69	Segges 276	Silbak 348
Sárkány-oldal 240	Sejna 393	Sima-hegy 15, 121
Sárkány-rét 56	<i>Sejna L. terra ~</i>	Simkov Laz 113
Sárkány-tó 321	Selmec 27, 112	Šimkovska 470
Sárkány-tónáli dűlő 239	Selské vinice 280	Simon földe 76
Sárközi 253, 407	Selyem árnyéka 75	Simonok árnyéka 74
Sárközi-árnyék 253	Selyemház 76	Simon-völgy 360
Sáros 340	Selyem háza 75	Sinko 435
Sáros-lápa 255	Selyemház árnyéka 75	Sipek 369–370 , 396, 397, 454
Sáros-oldal 340	Selyp 465, 467	Sipkács 107
Šartuska 186	Selypi-pusztá 145, 465	Sirak 395
Sás 60	Selyp-pusztá 457	Sirákov Laz 440
Sásas 343	Semenová 382	Sirató 298
Sasfészek 196	Semitová-dűlő 63	Sirina 440
Sásika 296	Semjanov vrsok 440	Širina 185
Sásjáró 327	<i>Semlék L. Belső~, Külső~</i>	Siríni 430
Sáska 356	Seno 393	Širiny 389
<i>Sas-lápa L. Külső~</i>	Serach 411	Siriny-dűlő 441
Sás-rét 175	Sereg-hegy 53	Sirko-ortvány 106
Sastó 114	Sereg-hegy-völgy 53	Sirmán 360
Sás-tó 22	Serház alja rét 57	Sirmány 326, 360
<i>Sástó L. Felső~-oldal</i>	Serháznál 100	Sirmány-föld 100
Sátor hegye 372	<i>séta L. Szécsényi Teleki ~</i>	Sirok 30
Sátoros 414	<i>sétány L. Széchényi Teleky ~</i>	Siroké 155
Sátoros alja 133	Setét-árnyék 463	Široké lauke 391
Sátoros-hegy 133	Setét-völgy 356	Siroké luky 216
Sátorosi-patak 344	Seyna 393	Siroki-Bok-völgy 19
Sátorosi-völgy 344	<i>Seyna L. terra ~</i>	Siroki Pridok 293
		Siroki prieloch 105

Helynévmutató

Širokje 13	Sorobesa 410	Srauňá 440
Širokje Luky 440	Sós 356, 459	Stádlo 470
Širokje zeme 333	Sósár 157, 158, 190, 472	Stankovo 389
Širokó 50	<i>Sósár L. Kis-~, Nagy-~</i>	Stara Halics 136
Širokvo 219	Sós-bikk 141	Stara Pila 126, 455
Široky prjeloh 279	Sóshartyán 191, 192, 258,	Staré winice 391
Šír-patak 447	374–377	Stari Háj 394
Sirtás 402	Sóska-rét 291	Stárvanská Jama 439
Šjandorová jama 222	Sós-kút 375	Stary laz 222
Sjaš 315	Sós-kutacs 375	Stary Prjevrátok 455
Skalička 242	Sóslehota 378–379	Starý wrch 282
Skalina 222	Šoš-Lehota 469	Staveno 280
Skladi 391	Sóslyuka 214	Stávke 394
Sklady hora pri hradskom choláre 391	Sós-pallag 356	Stawicsny Brézsok 333
Skodina 282	Sós-pást 355	Štefaňiková dolinka 222
Skralo 440	Sós-patak 189	Stepnica 185, 441
Skripče 11	Sós-rétek 95	Stergár 104
Slánke 17, 389	Sóstelki 172	Sterhán 104
Slánke slanje wody 18	Sóstó 213	Štípka 379
Slatinka 440	Sós-tó 173	Stopno 389
Slatinskvo 440	Sós-tóra járó 173	Stracini 199
Slovenské Chrťani 433	Sós úti dűlő 287	Strahárna 440
Snož 440	Sós-verő hegye 38	Stráň 263
Šofranička 429	Sósvíz 217	Stráňa 282, 458
Só-hely 191	<i>Sotó L. Alsó-~, Felső-~</i>	Stráné 439
Sokmakk-lápa 253	Sovány-rét 157, 158	Stránya 105
Somfás 17	Sovkina Jama 220	Stražište 222
Somlai-szölőhegy 426	Sőj 247, 248, 436	Stražná Hora 394
Somló 347	Sőji-szőlők 247	Stražnj potok 394
Somló-hegy 427	Sőj-pusztá 245, 246, 247	Strázs 159
Somló-hegyi-szőlők 427	Sőreg 344	Strázsa 431
Somlyó 179, 417	Sőrege 307	Strázsa-hegy 200
Somlyó alja 179	Sőrház 355	Strázsa-part 10
Somlyó feletti dűlő 246	Sőrház alja 10	Strehár Dolina 91
Somos 85	Sőrház utca 406	Strehovica 194, 382, 394
Somoskö 254, 320, 344,	Sötét-lápa 176	Strehová dolná 282
373	Spanenszka Dolina 155	Strehová horná 282
Somosújfalú 59, 344, 360,	Špany Hradý 439	Strehowica dolinka 282
371–372 , 373, 457	Spišjačky 263	Strhár dolina 455
Somos-völgy-fő 75	Spodke hlavy 279	Strhare 104
Som-völgyi 344	Spodke z hora gyegyíni	Strjeborna 438
<i>sor L. Derék ~, Malom ~a,</i>	337	Strmá Bukovina 135
<i>Pap-kút ~ja, Pap ~a,</i>	Spodnje Zeme 382	Strminy 391
<i>Petri út ~ja, Új ~</i>	Spuočinok 216	Strmý Wrch 263
	Šrámkou laz 222	Struhár 104

Helynévmutató

- Struhárka 105
 Studena 440
 Studená 222
 Studjenka 440
 Stukavica 263
 Stupnô 389
 Styefanovke 308
 Styegniccka 291
 Styepovja 431
 Styevkove lúcske 219
 Suchá Hraděčná 222
 Suché Díeli 262
 Suchí potok 429
 Suchuo Brezovo 389
 Suchý drien 389
 Sulja 382
 Sulya 125
 Sullye 315
 Sulyom 62
 Súlyom 256
 Supovo 299
 Surány 141, 142, 264, 276, **380–381**, 425
 Surány felöli 142
 Surány-tó 160
 Suskína 440
 Šušková 222
 Sušnyov vrsok 91
 Šušnyov Vršok 92
 Susztova dolina 134
 Suta-lápa 85
 Sutka 155
 Sutová 382
 Sügy 121
 Sügyi-pusztá 122
 Sülke 246
 Sülye 170, 282, 338, **382–383**
 Sülyedések 65
 Sűrű 124, 179, 255
sűrű L. Bokri-~, Felső-~
 Sűrű-bérc 128
 Sűrű-ortási 296
 Sűrűs 160
 Sütő-völgy 274
- Svábok 110
 Svikna 194
 Sviňačke 280
 Svina hora 429
 Syhla 11
 Szabó gyakra 325
 Szabó-völgy 447
 Szada-oldal 176
 Szadjence 216
 Szakadék alja 10
 Szakal 348
 Szakál **384**
szakasz L. Nagy-~
 Szakolya-patak 270, 271
Szál L. Nagy-i-pusztá
 Szaladál 256
 Szalajka 61, 226
 Szalas 268
 Szalase 122
 Szálásiszov 416
Szalatna L. Nagy-~
 Szalatna-pusztá 166
 Szalatna-szél 167
 Szalatnya 348, 349
Szalatnya L. Pusztá-~
 Szalatnya-dűlő 66
 Szalatnyák 348
 Szalatnya-pusztá 391
 Szállás 328, 329, 330, 392
szállás L. Boda-~, Disznó-~, Felső-~, Laczi-~, Pilisi-~, Rácok -a, Új-~, Vargák -a
 Szállás alja 241
 Szállás-bérc 176
 Szállásfő 74
 Szálláska 122, 217, 396, 398
 Szálláska első 122
 Szálláska hátulsó 122
 Szallaske 216
 Szállások 254, 255, 435
 Szállások bérce 175
 Szalmás-rétre járó kenderföldek 274
- Szalmatercs 101, 275, 325, 343, **385–386**
 Szalmatercsi-völgy 94
 Szalna-híd 435
 Szalók 86
 Szalondoka 253
 Szalonnás 266
 Szalonnás-oldal 266
 Szamár-patak 414
 Szamártejes 414
 Szamko-völgy 54
 Szamócás-árok 427
Szamotercs L. Pusztá-~
 Szamotercs-pusztá 156
 Szamotrcs 251
 Szamotrcsi-pusztá 251
 Szánas-hegy 320
 Szánasi-hegy 38
 Szanda 157, 264, 309, **387**
 Szandakiskér 387
 Szandanagykér 387
 Szandaváralja 264, 276, 387, 425
 Szántai út 427
 Szántalma-szer 214
 Szántó 169, 342, 388, 457
szántó L. Alsó Szőlők alji ~, Balog János-~, Felső Szőlők alji ~, Pusztá-~, Zagyva-~
 Szántóföld 22, 384
szántóföld L. Borjú-réti-~ek, Dinnyési-~ek, Hegy feletti ~ek, Jacsmenyi-~ek, Kerek-halom alatti ~, Nagyfánali-~, Pap-hegyi-~ek, Rostási-~ek, Új-~ek
 Szántó-hegy 139
 Szántói-völgy 108
 Szántókovácsi 451
 Szappan-szer 462
 Száraz 100, 167
 Szárazbrezô 50, 104, 393, 394, 403

Helynévmutató

- Szárazbrézó **389–390**
 Szárazfáknál 167
 Száraz-nyilas 435
 Száraz-ortás 55
 Száraz-patak 288
 Száraz-rét 146, 275, 323, 385, 396
 Száraz-réti-füzes 352, 354
 Száraz-tó 411
 Száraz-völgy 402
 Száraz-völgy-dűlő 152
 Száraz-völgy-verő-dűlő 152
 Szardóka L. *Belső~*, *Külső~*
 Szár-hegy 169
 Szár-hegy-berek 54
 Szár-hegy-oldal 149
 Szarka 356
 Szarkási-patak 143
 Szarkaszo-árnyék 255
 Szarka út 296
 Szár-kő árnyéka 75
 Szár-kő-lápa 75
 Szarvas-árok 108
 Szarvasgede 169, 313, **388**
 Szarvas-hegy 34, 93
 Szarvas-hegyi-szőlők 34
 Szarvasjobbágyi 169
 Szarvas-tó 141
 Szasza 50
 Szaszko 420
 Szaszkwó 409
 Szatmár 181
 Szátok 121, 448
 Szdola Kasteliszka 22
 Sebenina 410
 Széchényi Teleky sétány 236
 Szécsén 56
 Szécsénke 216
 Szécsénke L. *Alsó~*, *Felső~*
 Szécsénke alatt 210
 Szécsénkei-völgy 217
 Szécsény 56, 64, 95, 128, 140, 157, 158, 159, 210, 224, 229, 268, 274, 275, 295, 309, 327, 380, **405–406**, 425, 433, 436, 437, 451, 453, 454, 467
 Szécsény L. *Nagy~*
 Szécsény főbírói járás 102
 Szécsényhalászi 93, **407–408**
 Szécsényi főbírói járás 100
 Szécsényi járás 79, 211, 256, 374, 384, 395
 Szécsényi járás 8, 22, 30, 39, 52, 62, 64, 67, 95, 98, 107, 114, 133, 140, 143, 145, 149, 157, 160, 169, 191, 210, 211, 224, 229, 259, 268, 274, 276, 309, 313, 369, 380, 387, 405, 411, 414, 416, 425, 436, 449, 451, 464
 Szécsényi kerület 189, 402
 Szécsényi kerület 93
 Szécsényi szolgabírói járás 145, 245, 258
 Szécsényi szolgabírói kerület 100, 325, 343, 385
 Szécsényi Teleki séta 236
 Szécsény járás 176, 355, 407
 Szécsényke L. *Alsó~*
 Szécsényke 30, 31
 Szécsényke L. *Felső~*
 Szécsénykei-part 30
 Szécsény kerület 407
 Szécsénykovácsi **451–452**
 Szecsi 358
 Szecsjszanszke luky 216
 Szecs Kou potok 105
 Szederjes 141
 Szederkény 330
 Szederkény-pusztá 329
 szeg L. *Miska~*. L. még *szög*
 Szegények ortványa 125
 Szegény-hegy 122
 Szék alja 180, 345
 Szék-árnyék 179
 Székely harasztja 422
 Szekerce-föld 114
 Szekercse-patak 114
 Szekeres-rét-oldal 310
 Szék-eresztvény 360
 Szekerková 429
 szekerút L. *Bárnai ~*, *Cered-bárnai ~*
 Székes eleje 461
 Székfelyi 180
 Szék-ortvány 38
 szél L. *Köles~*, *Rét~*, *Szalatna~*, *Szomolya ~e*, *Tó~*
 Szelc 185, 280, **391**, 403
 Szele 179, 180
 Szele L. *Mátra~*, *Tápió~*
 Szele-árnyék 254
 Szelemáte-árnyék 254
 Szeles 345
 Széles-bikk 173
 Széles-föld 108, 190
 Széles-lápa 106
 Széles-nyilas 180
 Széles-rétek 217
 Szelestye 279
 Szelestyén 203, 279, 450
 Szelestyén 472
 Széles-völgy 360
 Szele völgye 38
 Szél-föld 372
 Szél-hegy 356
 szelle L. *Királyka~*
 Szélmalom-part 141
 Szemenová 382
 szemet L. *Danda ~je*
 Szend 392
 Szenda 392

- Szende 392
Szendehegy 33, 35, 290, **392**
Szénégető 82, 160, 176, 254, 275, 462, 464
Szénégető L. *Alsó~*, *Felső~*
Szénégető-torok 160
Szénégető-völgy 101
Szenes 285
Szén-hegy alatti dűlő 239
Szén-hegyek 223
Szenna 51, 111, 281, 282, 315, 338, 382, 389, **393–394**
Szénpataki 296
Szent András szigete 195
Szent-árok 54
Szentbenedek 421
Szente 448
Szentek kuta berke 75
Szentek után 75
Szenterzsébet 323
Szentfalva 116
Szent Gellért hegye 128
Szentgyörgy alja 10
Szentgyörgy aljai csapás 10
Szentgyörgy aljai tábla 10
Szentgyörgy-hegyi-szőlők 427
Szentgyörgyi-szőlőhegy 426
Szentgyümölcse 360
Szentivány 39, 54, 62, 67, 68, 69, 70, 99, 211, 212, **395–401**
Szentiványi-szőlőhegy 397
Szentjakab 67
Szent János dombja 145
Szentjánoska 224
Szentkút 191, 256, 362, 376, **402**, 416
Szentkút L. *Mátraverebéli ~*
Szentkút feletti hegy 102
Szentkúti-oldal 102
Szentkúti-patak 402
Szentkúti-rét 402
Szent László-forrás 402
Szent László ugrása 402
Szentlélekpatak 10
Szentpéter 16, 187, 199, 201, 202, 292, 296, 389, **403–404**
Szentpéter L. *Tót~*
Szépa földje 180
Szépágúfa gödre 288
Szép-cserjes 189
Szepesi-Kárpátok 320
Szép-hegy 268, 309
Széplak 323
Széplaki-dűlők 323
szer L. *Alma~*, *Árok~*, *Borsós~i-dűlő*, *Borsó~*, *Borsó~ek*, *Égett~*, *Kender~*, *Kis-Borsó~*, *Kis-gyümölcsszeri*, *Köves~*, *Közép~*, *Kutai~hegy*, *Mák~*, *Nagy-Borsó~*, *Nagy~*, *Nyáras~*, *Nyáró~*, *Sándor Pál ~ei*, *Szántalma~*, *Szappan~*, *Tövisk~*
Szerdahely 20
Szerednyei-szőlők 427
Szerenna 43, 47
Szerenna-dűlő 43
Szér-kő 29
Szérők 254
sziget L. *Szent András ~e*
Szigetoroszi 195
Szigetorr 196
Szihla 244, 308
Szihote 429
Szíjj-ortvány 74
Sziladka 102
Szilág-pusztá 248
Szilágý 317
Szilaj 340
Szilas 106, 180, 200, 414
szilas L. *Pap~*
Szilaska 56, 101, 325
Szilaska alja 325
Szilassy rétjei 236
Szilas-tető 330
Szilasztó 73
Szilfa 275
Szilfák 317
Szili-dűlő 97
Szilos 146, 169
Sziloska 224
Szilvás 119, 196, 265
szilvás L. *Barátok ~a*, *Kő-hegyi~*, *Nagy~*, *Nagy-ok*, *Pap~*
Szilvás-föld 160
Szilvás föli 463
Szilvaskert 462
Szilvás-kő 29
Szilvások 106
Szilvás-tető 164
Szilvás-völgy tája 330
Szinóbánya **409–410**, 441
Szion 90, 92
Szirák 53, 54, 80, 102, 103, **411–412**, 467
Sziráki kerület 79, 313
Sziráki-völgy 268
Szivadal-bérc 101
Szivadal eleje 100
Szivadal-oldal 100
Szivadal-völgy 100, 101
Szkalic 136
Szkalica 155, 226
Szkalica wisnya 333
Szkalični brjezsok 188
Szkalicza nizensya 333
Szkalina 219
Szkalinka L. *Kis~*, *Nagy~*
Szkaliszko 288
Szkalka 411
Szkalna 308
Szklabonya 203, 279, 305, 310, **413**, 472

Helynévmutató

Szklabonyai-patak 203	Gárdonyi-~-dűlő, Kút~, Levél~, Ló~, Malom- ~i-dűlő, Nyikony~, Püspöki~, Remete~, Temető~, Tó~. L. még szeg	iványi~, Szurdoki~, Zarándoki~
Szkladi 293	Szőgek 93	Szőlőhegy-dűlő 239
Szkládovja 113	Szőg-rét 59	Szőlőhegyek 320
Szklénárka Javorina 186	Szőke-domb 256	Szőlőhegyi 321
Szlanávoda 216	Szőke dombja 175	Szőlőhegy megi 180
Szlanó 155	Szőke-ortványok 296	Szőlőhegy-tető 461
Szlatyina 156	Szölci 296	Szölők alatt 183
Szlice 202	Szöllős 67, 362, 414–415	Szölők alatti 107, 450
Szlopovo 226	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Szölők alja 22, 78, 176, 180, 196, 248, 286, 310, 385
Szlovacká doliny 449	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Szölők alja dűlő 434
Szmolno 252	Szöllős 67, 362, 414–415	Szölők alji rét 160
Szmrecsok 209	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Szölők alji rétek 248, 325
Szob 57	Szöllős 67, 362, 414–415	Szölők feletti 313
Szoknyás 56, 128	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Szölők feletti dűlő 65
Szokola 33, 85, 86	Szöllős 67, 362, 414–415	Szölők feli 149
Szokolahuta 86	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Szölők föle 286, 317
Szokolovo bralo 440	Szöllős 67, 362, 414–415	Szölőkhöz járó 348
Szoláti-csevice 278	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Szölők melletti ortások 348
Szolgabíró alatt 75	Szöllős 67, 362, 414–415	Szőlő-máj 46
szolgabírói L. Füleki ~ járás, Gács ~ járás, Kékkői ~ járás, Kékkői ~ kerület, Losonci ~ járás, Szécsényi ~ járás, Szécsényi ~ kerület	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Szőlő-mály 213
Szolistja 112	Szöllős 67, 362, 414–415	Szőlő mege 414
Szoliszko 99, 155	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Szőlőmegye 206
Szolnok L. Felső-~	Szöllős 67, 362, 414–415	Szőlő-oldal 73, 118
Szombat L. Nagy~, Rima~	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Szőlő-partok 340
Szomolya-pusztá 288	Szöllős 67, 362, 414–415	szőlős L. Kaluckó-~
Szomolyás-pusztá 86	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	szőlőshegy L. Felső-~
Szomolya széle 288	Szöllős 67, 362, 414–415	Szőlő-völgy-bérc 463
Szomorovo 299	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Szőrös L. Pusztá~
Szonyha 465	Szöllős 67, 362, 414–415	Szőrösi-pusztá 178, 255
Szorcsinya 244	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Szrnajká 185
Szoria 175	Szöllős 67, 362, 414–415	Sztanok 12
Szoria-bérc 175	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Sztanova 12
Szoria-fenék 175	Szöllős 67, 362, 414–415	Sztánya 435
szoros L. Rednek-~	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Sztará Ďed'ina 417
Szoros-lápa 253	Szöllős 67, 362, 414–415	Sztara Kuria 216
Szorosok fölött való földek 211	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Sztaré Kopasznice 217
Szőcs 224	Szöllős 67, 362, 414–415	Sztare Vinice 216
szög L. Bab-~, Balog-~, Bors-~, Bor-~, Fő~, iványi~, Szurdoki~, Zarándoki~	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Sztari háj 21
	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Sztari-patak 319
	szőlő L. Alsó-hegy-~, Alsó- ~k alatti, Alsó ~k alji szántó, Baba~, Csurgói- ~k, Dobosi~, Felső ~k alji szántó, Füleki-~k, Halászi ~k alatt, Holdnyi uraság ~je, Horai~, Hosszú-berki-~k, Illés~, Kékkői-~k, Kis~, Kovács szőleje, Kolcsewaniny-~k, Kun szőleje, Mucs szőleje, Nagy-~-oldal, Nagy- lapos~, Nagy~, Neszme- lyi-~k, Nógrád-forrasi-~k, Öreg~, Öreg-~k, Pap- völgyi~, Régi-~-part, Re- nyik~, Ruszti-~k, Sidi-~k, Somló-hegyi-~k, Sőji-~k, Szarvas-hegyi-~k, Szent- györgy-hegyi-~k, Szered- nyei-~k, Udvarhelyi-~k, Új-hegy~, Új~, Új-~k, Versegi-~knél alájáró	Sztarje Hrobi 308

- Sztarje vinyice 13
 Sztary Haj 333
 Sztrácin 199
Sztrácin L. Nagy~
 Sztracinyakó 435
 Sztracsova 226
 Sztrádonec 443
 Sztranic 91
 Sztránic 92
 Sztranička 50
 Sztránya 113, 187, 226, 315, 441
 Sztránya-dűlő 434
 Sztránya-oldal 434
 Sztrányik 296
 Sztrázs 443
 Sztreborna 410
Sztregova L. Alsó~, *Felső~*
 Sztregovai kerület 337
 Sztregovai-patak 349
 Sztregovai-völgy 194
 Sztrehar Dolina 92
 Sztrehar vršok 92
 Sztrjebovna 111
 Sztrmíbok 216
 Sztrmi verk 39
 Sztrmvo 112, 431
 Sztrovnica 11
 Sztupovi vrch 122
 Szucha 209
 Szuchá Sztrehová 11
 Szuchje lúki 413
 Szúdenice 416
 Szudice 417
 Suha 118, 119, 169, 270, 271, 324, 467
 Suhabéna 132
 Suha Kozi rétek 118
 Suhal 118
 Suhánka 98
 Suha-patak 164, 388
 Szúnyog berke 74
 Szúnyog-domb 157, 158
 Szúnyog-kút 288
 Szúpatak 402, **416**
- Szű-patak 325
 Szurdok 22, 56, 297
szurdok L. Alsó~, *Barát~*, *Felső~*, *Kata ~a*, *Lóci~*
 Szurdokalja 38
 Szurdokalji-pusztá 38
 Szurdok-bérc 399
 Szurdok-dűlő 254
 Szurdok fele 460
 Szurdok felü 114
 Szurdoki-föld 114
 Szurdoki-szőlőhegy 56
 Szurdok mege 372
 Szurdok megé 59
 Szurdok megi 141
 Szurdok-part 59
 Szurdok-patak 22, 399
 Szurdokpüspöki 169
 Szurdok-rét 435
 Szurdok-verő 59
 Szurová 11, 244, 382
 Szücsi 424
 Szűg-rét 427
 Szügy 26, 246, 247, 264, 353, 354, **417–418**, 436
Szügy L. Alsó~, *Felső~*
 Szűk-ortvány 179
 Szürke Lóhoz címzett csárda 183
 Szvenobánya 409
 Szvinjarke 13
 Szvino 409
 Szvinobánya 409
 Szvinyacsa Sztanya 293
 Szvinyjarka 217
 Szvinyjarke 216
 Szvinyjarke lukí 216
 Szvresinya 11
 Táb 160
 Tabakovka 308
 Taban 109
 Tabán 285
 Tabány 301
Tabány L. Nemes~
 Tábla 179, 254
- tábla* L. *Almaszói~*, *Alsó~*, *Balázsak táblája*, *Cigány~*, *Egreszói~*, *Egreszói-táblák*, *Felső~*, *Guti~*, *Keresztes~*, *Kis~*, *Nagy~*, *Szentgyörgy aljai ~*, *Szőlő alatti ~*, *Temető~*, *Uraság táblája*, *Váltógazdasági~*
táblaföld L. *Urasági~*
 Táblára járó 178
 Tábor-árok 286
 Táborhely 289
 Táb-pusztá 160
 Táb-tó 160
 Táb-tó régi forrás 160
 Tácsnyik 107, 113
 Tacsuke 50
tája L. *Bérc ~*, *Fehér-kő ~*, *Gyalogút ~*, *Hegy ~*, *Kő-bérc ~*, *Szilvás-völgy*
 Tajti 72, 75, 76, 77, 148
 Tajti-tónál 77
 Takács berke 75
 Takács háza 75
 Takács uta 76
 Tále 292
 Talfás 460
 Talike 39
 Talonna 167
 Tályak 133
 Talye 11
 Tamasi 134, 135, 238, 240, 241, 419, 420, 459
 Tamási **419–420**
 Tamasi-haraszti-erdő 240
 Tamasi út alatti dűlő 238
 Tamás partja 30
 Tamás-völgy 265, 414
 Tamás völgye 172, 298
 Tamos-lápa 74
 Tančoje jama 222
tanya L. *Dombi~*
 Tapadó-hegy 122
 Tápiószele 160

Helynévmutató

Tapodó-hegy 122	<i>telke, Kis~, Kis~, Kő~,</i>	Templom melletti földek 442
Tar 256, 362, 414	<i>Magos-telk, Nagy~,</i>	Templom-part 427
Tarcsa 133, 146	<i>Pál~, Sóstelki</i>	Tenk 169
<i>Tarcsa L. Erdő~</i>	Telek alja 172	Ténkő 207
Tarcsa-hegy 133	Telek-part 172, 173	Tepke 414
Tarcsa-hegy alatt 133	<i>Teleki L. Szécsényi ~ séta</i>	<i>Tepke L. Öreg~</i>
Tariglyán 108	<i>Teleky L. Széchényi ~</i>	Tepkei-pusztá 67
Tariska-domb 254	<i>sétány</i>	Teplice 39
Tariska-domb-árnyék 255	Telelő 125, 141	Teplíce 394
Tarisznaya-hajlás 331	Telk 175	Tepliška 394
Tarisznaya-part 53	<i>telke L. telek</i>	<i>tér L. Gödrös~</i>
<i>Tarján L. Salgó~</i>	Telki-lapos 266	Teragová dolinka 222
Tarján pataka 200, 319, 320, 463	Telki-pusztá 106, 266	Terbeléd 228, 261, 423–424
<i>Tarjány L. Salgó~</i>	Temesvár 227	<i>Tercs L. Pusztá~, Szalma~, Szamo~</i>
Tarna 73, 330	Temető 434	Terenne 178
Tarna-völgy 330	<i>temető L. Bég~, Katona~, Koldus~, Török~</i>	<i>Terenne L. Homok~, Kis~, Nagy~</i>
Tarnóc 241, 259, 266, 421–422 , 435, 460	Temető alja 167	Terény 141, 264, 276, 380, 425
Tarnóca 421	Temető-dűlő 157, 158, 468	<i>Terenye L. Homok~, Kis~</i>
Tarnóc-pusztá 434	Temető feli 164	Tereske 121, 339, 448
Tarnovec 421	Temető-hegy 301	Terin 425
Taszító 253	Temetői alji út 164	Tér-kút 289
Taszovo 299	Temetői-dűlő 149	Terma 325
Tatár-hegy 347, 364	Temetők alatti dűlő 238	terra Sejna 393
Tatárok lapája 175	Temetők kert 441	terra Seyna 393
Tatár-tó 96	Temetők melletti dűlő 238	Tesmagipelyhes 414
Tatár-völgy 53	Temető megett 319	<i>tető L. Agyagas~, Atyasz~i-dűlő, Bánya-part~, Bokorinka~, Cipri~, Cser~, Csörgő~, Far-kasgödör~, Gudra malma teteje, Hálás~, Halyagos~, Hársas~i-dűlő, Kápolna teteje, Karancs~, Kecske-hegy~, Kopasz~, Korong~, Kőember~, Kővecses~, Lapos~, Lespák-kút~, Lomnici~, Maca~, Máriás teteje, Méhes~, Miok~, Nagy-</i>
Tatár-völgy-ő 96	Temető melléke 270	
Tavas-völgy 172	Temető melletti föld 114	
Tecz lak 103	Temető melletti 341	
Téglaégető 94	Temetőszög 285	
Tégla-hát 65	Temető-tábla 10	
Téglaház mellett 301	Temető út 164	
Téglaháznál 10, 241	Temető utca 406	
Tehéndelegő 356	Templom 398	
Tehén orma 330	<i>templom L. Kocs ~ rétje, Pusztá~, Régi~</i>	
Tej-kút-tető 414	Templom alja rét 69	
Tekenős 325	Templom-dűlő 157, 158, 460	
Tekenős alja 325	Templom felett 217, 345	
Tekenős-oldal 65	Templom földje 78	
Teke-völgy 200	Templomhely 143	
Telek 106, 270, 327	Templomkörnyéke 141	
<i>telek L. Apatelke, Belső~, Cser~, Jász~, Josef</i>		

- Hallgató~*, *Ortvány~*,
Ördöngös~, *Pelecke*
tetej(e), *Péter-völgy~i-*
dűlő, *Pilinyi út ~*, *Szilas-*
~, Szilvás~, *Szőlőhegy-*
~, Tej-kút-tető
Tetves-pallag 176
Tilalmas 118
Tilalmas-bérc 167
Tippán 213
Tiribis 402
Tiriglán L. Kis~
Tirol 85
Tisovnik 389
Tiszová 299
Tiszovnik 91, 92
Tiszovnyik 91, 209, 382
Tiszovnyik L. Alsó~,
Felső~
Tiszta-erdő 176
Tizedes-völgy 172
Tó 270, 275, 319, 323, 352
tó L. Alsó~, *Békás~*, *Bé-*
ka~, *Büdös~*, *Csaná-*
los~lapos, *Cseres~*,
Csipke~, *Darázs~*,
Diósjenei~, *Felső~*,
Határ~, *Kacsás~*, *Kis~*,
Kis~hegy, *Kis~lápa*,
Kormos~, *Lokos~*,
Manga~, *Nádas~*,
Nagy~, *Panca~*, *Ra-*
kottyás~, *Sárkány~*,
Sárkány~náli dűlő,
Sas~, *Sás~*, *Sós~*, *Sós~*,
Surány~, *Száraz~*,
Szarvas~, *Táb~*, *Tajti-*
~nál, *Tatár~*. L. még
halas~, *Sás~*, *tól 'tó'*
Tó-állás 164
Tóbány 298
Tó bérce 76
Tó-berek 108
Tó berke 372
Tobóka 200, 207, 325
Tobolka 459
Tobolyka 76
Toboz 298
tócsa L. Agyagos~
Tócsika 295
Tocsnic 459
Tocsonca 419
Tófenek 77
Tó-fogás 462
Tó föle 291
Tógát 100
Tógát előtt 100
Tógát mege 100, 101
Tóhajló 313
Tó-hegy 274
Tóhely 447
Tóhely-dűlő 246
Tóhely-rét 102
Tó hossza 408
Tói-dűlő 93
Tói-rét 317
Tokaj 347
Tokárka 63
Tó-kert 298
Tó környéke 10
tól 'tó' L. Békás~, *Büdös-*
~i-legelő, *Felső~i*, *Kis-*
~erdő, *Rétsági~*, *Tótok*
~a
Tolakodó 69, 70
Tó laposa 259
Tó-lapos-dűlő 259
Told 395, 399, 414
Told L. Alsó~, *Felső~*
Toldiné bikke 76
Toldi-patak 399
Toldi-pataki-dűlők 399
Toldi-pataki-földek 399
Toldi-rétek 395
Tolmács 86, 342, **426–428**
Tolvajló-berek 296
Tomašková dolina 222
Tomáškova Dolinka 11
Tomásou hrb 105
Tomášov Laz 11
Tó megett 210
Tó megi rétek 295
Tomkov Vršok 432
Tompá-haraszti 84
Tó-part 462
Tó-parti-rétek 462
Tó-patak 142
Toplófák 287
Topol 194
Topolya 69
Topolyfa 10
tor L. Hosszú~, *Kis~*
Tóra járó 59, 125, 224
Tóra járók 422
Toráki-dűlő L. Nagy~
Tordárok 347
Tordas 180, 254
Tordás 152
Tordas-dűlő 152
tormás L. Kis~, *Nagy~*
torok L. Szénégető~
Tó-rét 460
Torlás 97
Tormás 179, 205, 325
Tormás fölött 345
Tornabussa 55
Tornicka 107
Torombos 180
Torzsás-hegy 54
Tosonca **429**, 442
Tószél 207
Tószög 54
Tót adamov prjeloh 80
Tót-dűlő 153
Tótfalu 195
Tótygyör-verő 253
Tóthartyán 51, 315, 393,
430–433
Tóth János völgye 172
Tóth Máté 167
Tóth Pál-dűlő 414
Tóth Pál kopasza 175
Tót János 407
Tótkélecsény **201–202**
Tótkélecsény L. Kis~

Helynévmutató

Tótkiskelecsény 202	Töröktemető 30, 31	Túl át 170
Tótmarokháza 362, 402	Török-völgyecske 334	Tulok pallagja 343
Tótok tóla 77	Tőr-völgy 44	Tulok-völgy 265
Tótok útja 289	<i>tővis</i> L. <i>Kincses</i> ~	Túlsó-földek 287
Tót-ortás 190	Tővis alja 376	Túlsó-nyúlás 100
Tót-pást 349	Tövises 435	Túlsó-rétek 288, 324
Tót Patya kertyi közi 179	Tövises-völgy 125	Túlsó-völgyi-rétek 397
Tótpelsőc 27, 112, 440	Töviske 78	Turice 438
Tótsika 385	Töviskés 296	Turičky 438
Tótszentpéter 403	Töviskes-keresztüljáró-rét 414	Turično 439
Tótújfalu 74, 75, 329	Tövis-köz 259	Turicska 251, 262, 263, 409, 438–439
Tótújfalu-pusztá 72, 329	Tövisk-szer 367	Turkovo bralo 113
Tótújfalusi-pusztá 74, 331	Tracin 57	Turkova Dolinka 334
Tótverebély 402	Trankov Laz 112	Túrmező 440
Tovik 211	Trávnike 280	Turnóc 421
Tóvik 387	Travnyik 99, 217, 292	Turóc 24
Tovik-erdők 211	Trázs 159, 436–437	Turóc megye 393
Tovrešku 416	Trázsa-part 436	Túróczacskó 248
Tówe 333	Trazsnyi-föld 435	Túród 253
Towik 333, 334	Trchanova 88	Turopolya 27, 112, 281, 403, 440
<i>tő</i> L. <i>Gyakor</i> ~	Tretyinarszka jama 114	Turpolyai-völgy 403
Tőgyes 169	Trhanova 89	Tuskó-Lám 121
Tök-dűlő 45	Tri chotáre 334	Türkische Brükn 34
Tökés 175, 372	Trieb-Äker 34	Tvrda dolina 312
Tökés-oldal 38	Tring 291	Tvyře Mlyna 263
Tökés-ortvány 106	Tringi-források 427	Tyakiarou 105
Tökföld 464	Tringi-legelő 427	Tyauka 80
Tökös 323	Tringi örökös források 426	Tyúkos 103
Tökös-dűlő 56	Tripolya 270	Tyúksütő 173
Tök-völgy 29	Trňa 440	Tyuragoje Juna 440
Tölgyes 54, 78	Trňená studňička 222	Ubohi vrch 122
<i>tölgyes</i> L. <i>Vizes</i> ~	Trojehoni 17	Ubresztja 111
Töltés alja 207	Trstia 439	U brezi 219
Töltés mellett 93	Trsztya 358	U buka 389
Tő-patak-erdő 160	Trsztyini 80	U Bukovinky 389
<i>törés</i> L. <i>Új</i> ~	Tubuka 180	Udbola 292
Törincs 194, 241, 348, 421, 434–435	Tubúka-dűlő 152	Uderinke Kopan 429
Törmös-berki 172	Tuca 84	Udole 336
Törnyös-oldal 175	Tugár 10, 72, 229, 236, 240, 241, 330, 461	Udorna 409
Török asszony kútja 317	<i>Tugár</i> L. <i>Kis</i> ~, <i>Losonckis</i> ~, <i>Losonc</i> ~	Udornya 305, 441–442
Török asszony útja 289		U Duba 219
Török-híd 34		Udvarhelyi-pusztá 34
Török kútja 327		Udvarhelyi-szőlők 34
Török-rétek 118	Tugári határnáli dűlő 240	

Udvarhely-pusztá 304,
 392
 Udvarnok 141
ugrás L. *Szent László ~a*
 Ugroni-pusztá 428
 Ugyerinka 441
 Ugyerinke-rétek 441
 U Havrana 315
 Uherszké 443
 Uhlisko 202, 389
 Uhliszka 105
 Uhliszko 220
 Uhlizka 22, 114
 Uhljarszko 455
 Uhorskym chotár 470
 Uhorszka 155, 156, 357,
 358, 378, 379, **443–444**
 Uhorskó-hegy 443
 Uhrady 391
 Úhratok Krivi brod 394
 Uhrinom vrisok 21
 Uhrinova 440
 U Jablvice 430
 Újbarova 443
Új-erdő L. *Kis~*
 Újfalú 24
Újfalú L. *Kis~, Nád~,*
 Ság~, Somos~
 Új-fogás 224
 Új-hegy 10, 15, 347, 392,
 464
 Új-hegy-szőlő 102
 Újlak 463
 Újlak-pusztá 463
 Újmajori-pusztá 145
 Új sor 54
 Újszállás 323
 Újszállási-oldal 323
 Új-szántóföldek 34
 Új-szőlő 414
 Új-szőlők 160, 217
 Új-szőlők alatt 447
 Új-szőlők alatti 102
 Új-törés 339
 Újváras 406

Újvilág 251
 Újvilág-pusztá 108
 U Kříža 279
 Ulavicski Zdola mosta
 293
 U lipi 222
 Ulucsok 50
 Umrlčia cesta 281
 U Osecha 50
 Uperhöfli 33
 Urak erdeje 380
 U Rakitja 199
 Úr almása 73
uraság L. *Holdnyi ~*
 szőlője
 Uraság erdeje 135
 Urasági-táblaföld 53
 Uraság rétje 33, 34, 53
 Uraság táblája 178, 180
 Urbán 392
 Urbankou wrch 282
 Urbanova 440
 Urbanova dolinka 219
 Úrbéresék alsó rétje 164
 Úrbéresék rétjei 164
 Úr földje 178, 434
 Úr-rét 180
 Úr rétje 53
 Úrtovisse 81
 Úr völgye 447
 Usacska 458
 U šipa 11
 Usiro kej vodi trestyja 293
 U skale 222
 Uské lauke 391
 Uszadog 50
 U szamej jedli 219
 Uszke 39, 155
 Úszleti 335
út L. *Arany~part, Bab~,*
 Belső Kálnói ~ra járó,
 Bokri ~i dűlő, Bors~,
 Budai ~, Busai ~, Csóri
 ~, Daróci ~ra járó,
 Dolányi ~nál, Egri ~,

Endrefalusi ~, Esztergáli
~nál dűlő, Fehér ~ alatt,
Gács és Videfalusi ~
melletti dűlő, Gács ~
alatti dűlő, Gács ~ felet-
ti dűlő, Galábocsi ~, Gu-
szonai ~, Hadi ~, Halot-
tak uta, Ilinyi ~, Ilinyi
~nál, Ipolykúrti ~, Isten
~ja, Jenei ~, Kerékkötő
~, Két~, Kis Losonci ~ra
járó, Kis-pást ~ra járó,
Közép ~on aluli, Lengyel
~ja, Lóci ~nál, Maca
~nál dűlő, Malom ~,
Marcali ~, Mátyás király
~ja, Kis Losonci ~ra já-
ró, Nagy Losonci ~ra já-
ró, Nagy ~ alja, Nagy
~ra járó, Nógrádi ~, Or-
szág ~ja, Ortvány ~nál
dűlő, Osgyáni ~ra járó,
Petri ~i kenderes, Petri
~ sorja, Pilinyi ~ tető,
Szántai ~, Szarka ~, Ta-
kács uta, Tamasi ~ alatti
dűlő, Temetői alji ~, Te-
mető ~, Tótok ~ja, Török
asszony ~ja, Váci ~i dűlő,
Váci ~nál, Varsányi ~nál,
Váti ~nál, Vecei ~, Vecei
~on alól, Zellei ~. L.
még barom~,
fiókország~, gyalog~,
oldal~, ország~, szekér~
 Út alatt 293
 Út alja 101, 224, 295
után L. *Szentek ~*
 Utasi-pusztá 148
utca L. *Árpa ~, Cigány ~,*
 Diósjenei ~, Fő ~, Gács
 ~, Kastély ~, Király ~,
 Kis ~, Piac ~, Sörház ~,
 Temető ~, Varga ~,
 Zsidó ~

Helynévmutató

- Út föle 295
 Út köze 100
 Út közü 224
 Úton belül 434
 Úton kívül 434
 U Trsztya 315
útvonal L. *Vác–rádi* ~
 U vsicsja 431
 Uzdin 252
 Uzke Zeme 216
 Uzsa 103
 Uzsa-puszta 411
 Uzserina 315
ülés L. *Nemes*~
ültetés L. *Zavor-hegyi*
búsfá ~
 Ültetések 10
ültetvény L. *Závor-hegyi*
búsfá ~ek
 Ülü-bérc 191
 Üрге-hegy 265
 Ürgés 97, 141
 Ürgés-oldal 321
 Üрге-vár 451
 Űr-hegy 84
 Űrmes 371
 Űver 360
 Vác 32, 120, 121, 122,
 143, 179, 183, 197, 206,
 290, 302, 303, 339, 347,
 350, 356, 364, 388, 392,
 413, 428, 434, 460
 Vác–balassagyarmati
 országút 32
 Vác–duklaai országút 460
 Váci-hegység 28
 Váci kerület 42
 Váci-Naszál 347
 Váci országút 427
 Váci úti dűlő 427
 Váci útnál 217
 Váci-völgy 102, 303
 Vác–kassai országút 392
 Vác–rádi útvonal 347
 Váczi-jus 98
vadalmafa L. *Keserű*
vadalmafánál
 Vadalmás 265, 301
 Vadalmási-dűlők 428
 Vadalmási-puszta 19
 Vadaskert 356, 360
 Vadászház 402
 Vadics 29
 Vadkert 63, 86, 207, 264,
 302, 305, 339, 341, **445–**
448
Vadkert L. *Alsó*~, *Felső*~
 Vadkerti határra járó 341
 Vadóka 322
 Vadókás 261
 Vadverem 330
 Vadverem sara 456
 Vadvizes 266
 Vadvizes-sebes 266
vágás L. *Csuka-verő*~,
Kis~, *Öreg*~
 Vaglyas 38
 Vágott-erdő 84
 Vág-vidék 29
Vagyicsa L. *Kis*~, *Nagy*~
 Vahañistá 222
 Vaisova dolynk 222
 Vajdafalu 140
 Vajda-rét 459
 Vajda-rét dűlő 238
 Vajtyjerovo 315
 Vakarás 141, 355
 Valachou vršok 222
 Valachov 389
 Válani flak 382
 Választó 232
 Valentíková dolynka 222
 Valika 283
 Valika-rétek 288
való L. *Hegyre* ~ *dűlő*
 Válovka 221
Vált L. *Puszta*~
 Válti-puszta 201
 Váltógazdasági-tábla 406
 Valvonje lucske 432
 Válykó 378
 Valyuška 470
 Vám-kerek 53
 Vámosfalu 90, 126, 127,
 305, **455**
 Vámosfalva 91, 92, 359
 Vám-part 169
 Vám-parti-dűlő 169
 Vanou Vrch 111
 Vanyarc 268, 411, **449**
 Vanyiga gödre 74
 Vár 224
vár L. *Bárczi*~, *Béka*~,
Bozó~, *Cinc*~, *Cső*~,
Dobó~, *Föld*~, *Gyalog*~,
Kámor ~a, *Kopasz*~,
Kósa ~a, *Kozár*~, *Leány*~,
Maczo ~a, *Nyúl* ~a, *Ó*~,
Pogány~, *Puszta*~,
Temes~, *Üрге*~, *Vincz*
 ~a
 Várad 83, 275
Várad L. *Nagy*~
 Várad-völgy 10, 224
 Várad-völgy 406
Váralja L. *Gács*~, *Szanda*~
 Váraljai-rétek 296
 Vará rétje 73
váras L. *Új*~
 Vár-bérc 286, 289
 Varbó 157, 158, 436, **450**,
 472
Varbó L. *Ipoly*~
Varbód L. *Kis*~
 Várdomb 141
 Varecska 296, 404
 Varga Jancsi kuta 77
 Vargák 402
 Vargák szállása 298
 Vargányos-gát 345
 Varga-rét 78
 Varga-rétek 323
 Varga utca 406
 Varga-völgy 121
 Vargóckákon 296

Helynévmutató

Vargová 263	Vaskapu 462	Vendégi-rét 371
Várhegy 57, 106, 205, 310, 325	Vasmikos 274	Verbenye 56, 296
Várhegy alja 325	Váti útnál 296	Vércse-máj 384
Várhegy-erdő 441	Vattai-jus 96	Vercsim-ortvány 179
Várhegyi-dűlő 296	Vátyin 270, 271	Verdenca 76
Várhegy-köz 447	Vátyin-kút 270	Veréb 301
Várhegy-oldal 310	Vátyin-kút köre 270	<i>Verebél L. Mátra~</i>
Variáše 279	Vcsisztina 11	<i>Verebely L. Mátra~</i>
Vári-kút-fő 149	V dolinye 13	Verebély 362
Vári-rét 54	Vece 285	<i>Verebély L. Mátra~, Tót~</i>
Varjasi 296	Vecei út 286	Verebes 180
Varjú-völgy 376	Vecei úton alól 287	Verebes-dűlő 152
Várkert 406	Vecseklő 72, 148, 456–457	Verebes-oldal 327
Vár környéke 149	<i>vég L. Hegyre ~ű. L. még al~, fel~</i>	Vereb-hegy 435
Vár megí rétek 325	Veglés 89	Veréb-hegy 259
<i>vármegye L. Árva ~, Gömör ~, Heves ~, Hont ~, Liptó ~, Zólyom ~</i>	Velika 288	<i>verem L. Doló~, Nagy~~ oldal. L. még farkas~, vad~</i>
Varnyú-bérc 133	Velike 460	Veremi alja 360
Varnyú-bérc alatt 133	Velka Dolina 91	Verepes 180
Váró 462	Velka hora 292	Veres 50, 112, 281, 383, 393, 458
Váró-kút 462	Velka Hrabína 216	Veres-csáté 74
<i>Vároldal L. Kis~, Nagy~</i>	Velka Luborecs 315	Veres-domb 136
Várolyjai-puszta 31	Velka lúka 114	Veres-föld 460
Váró-rét 462	Velká močar 222, 282	Veres-haraszt 341
<i>város L. Kukorica~</i>	Velká Ugyeriná 441	Veres-hegy 347, 397
Városfa 27	Velká-Visoká 193	Veresirt 356
Város rétje 460	Velkébok 416	Veres-kő 116
Várpatakja 289	Velké Cerini 216	Veresmajor 465
Vár-rét 141	Velke noviny 449	Veres-oldal 133
Varsány 149, 159, 406, 454	Velkí Krtíš 222	Veres-part 54
Varsányi-hosszak 10	Velkípotok 429	Vereszlény 291
Varsányi-puszta 143	Velki Travnyik 216	Vermek alja 175
Varsányi-rét 355	Velkje Lúke 36	Vermeki 149
Varsányi útnál 406	Velkje Luky 219	Vermes-völgy 106
Varta 431	Velkje Sztracini 292	Vernye 53
Varta-hegy 433	Velkov lukovistí 299	Verő 148, 319, 376, 463
<i>vásár L. Pétervásári terület</i>	Velký Koladín 61	<i>verő L. Ádám vereje, Cser~</i>
Vásárospatak 316	Velký Krtyš 279	<i>~, Csonka~, Csuka~, Finta~, Galya~, Határ~</i>
Vasas-gödör 20	Velký Luom 281	<i>~, Jákó~, Kása~, Ke-</i>
Vasgyár 251	Velova 299	<i>rek-bikk~, Köves~, Magos~, Malom~, Nagy~, Peres~, Sági~,</i>
Vas-hegy 301	<i>vendégfogadó L. Lókosi ~</i>	
	Vendégi 360	
	Vendégi-kút fele 371	

<i>Sós~ hegye, Száraz- völgy~dűlő, ~~, Tótygór~, Vész~</i>	Villem-kút felett 345	Vizes-berek 247
Verő alja 172	Villino 156	Vizes-oldal 255
Verőce 32, 33, 34, 196, 197	Vílyko 379	Vizes-tölgyes 255
Verő-erdő 462	Vína Sztránya 105	Vízi-bérc 254
Verő-oldal 59, 327	Vincaloje lúka 389	Vízközi-rétek 349
Verseg 103, 143	Vince-hegy 93, 275	Vizrik 209
Versegi-szőlőknél alájáró 102	Vincúr-oldal 265	Víz-völgy 179
Veselény 277	Vincz vára 76	Víz-völgy eleje 254
<i>Veselény L. Alsó~(puszta), Felső~(puszta), Közepső~(puszta)</i>	Vinice 50	Víz-völgy-oldal 254
Veselényi-part 278	Vinička 60	Vizslás 178, 461–463
Veselény-puszta 271	Viňička 440	V Jarku 13
Veselý vrch 280	Viničke 280	V Košároh 459
Vész-verő 255	Vinicsizsko 50	V kútye 13
Vető 256	<i>Vinna L. Belső~, Külső~</i>	Vlahová jama 222
<i>vezető L. Malom-árokra ~ dűlő</i>	Vinničky 439	Vlaszka 244
Vicsi-dűlő 380	Vinnieski 409	Vlčí potok 222
Vicsorgó 101	Vinný Vrch 243	Vlče jablko 429
Videfalva 241, 459	Vinyice 352	Vlcsi vrsok 219
Videfalva 228, 230, 232, 419, 459	Vinyicske 348, 441	Vlcsi vršok 219
<i>vidék L. Felső~, Fel~, Fel~ek, Vág~</i>	Virágos 54	Vlcsja Jama 91, 92
Vidina 459	Virasztó 155	Vlcskov Laz 92
Vidovec 315	Vircsovja 50	V Očehaske 185
Vieden 61	Viritő 265	Voľawa 193
Viedenska 60	Visegrád 13, 196, 197, 388, 392	Volowa-paša 193
Víg-hegy 69	Visegrádi-hegység 28	Volyava 21
Viglashuta 27	Više plecsenej 11	Vozárka 279
Vigleshuta 27	Viskouce 105	Vozárská 222
Vigyerkibok 50	Višné 470	Vőfé berke erdő 74
Víholom 60	Višnyé lúki 379	Vőfé berki rét 74
Víholom-völgy 379	Višnyé role 378	Vőkielő 101
Viklyén 270	Visnyicska 295	Völcsonye 344
<i>világ L. Új~</i>	Visoká 440	Völgy 157, 159, 265
Világosi-puszta 97	Visoki Djel 335	<i>völgy L. Almaszó ~e, And- rás~, Apáti~, Ármýék- ~i-oldal, Aszódi~, Ba- csa-kút~, Bagoly~, Bá- gyoni~, Balázs~, Ba- lázs ~e, Bánki~, Barna- ~, Beda~, Bede~puszta, Bél ~e, Bene~i-dűlő, Biaszó~, Birónyi~, Bo- ros~, Buda~i-oldal, Bi- ka ~i közti, Czene~, Csa- ta ~e, Cseh~, Csengő~, Cseri~, Cser~, Csevi-</i>
Vílet 134	Visoki Vrch 208	
Vilke 78, 194, 241, 250, 321, 421, 460	Vísová dolina 379	
	Viszoka 244	
	Vízszokvó 431	
	<i>víz L. Csurgó~ mellett, Dobroda vize, Egres vize, Fejér~, Fekete~, Fel~, Dobroda vize, Egres vize, , Sós~, Vadvizes</i>	
	Vízálló 255	
	Vízálló-lapos 253	

ce~, Csókás~, Csók ~e,
Csősz~, Csurgó ~e, Dap
~e, Deák~, Dejt~,
Disznó~i-kiserdő, Ebe-
si~, Egreszó~, Egyház-
~, Emberesd~, Dará-
zsos~, Déllő ~e, Dépán
~e, Esztergályi~, Fák-
lyán~, Farkas~, Feke-
te-vízi~, Felső-Ugyerin-
kai~, Fifa~, Füleki~,
Fűrési~, Gábor~,
Far~, Galga~, Gyepús-
~, Györk~i, Gyula~,
Gyurka ~e, Hagymás~,
Hajnal~, Halló~ár-
nyék, Halló~bérc,
Halló~lapos, Hankó~,
Hárs~, Hartyáni~dűlő,
Hartyáni~i-hegyek,
Hartyáni~i-patak, Há-
tulsó~i-dűlők, Hátulsó-
~i-rétek, Hideg~dűlő,
Hollós~, Hosszú~, Hu-
szár~, Ipoly~, Isten-
mezeji~, Ítélt~, János-
pál ~e, János~, Jano ~e,
Kajna~, Kálnas~i, Ka-
pa~, Kápolnafa~, Ka-
rancsi~, Katalin~, Ka-
zári~i, Kecske~, Ken-
gyelád ~e, Kikinyes~,
Kis-bikkés~, Kis-
Kaszáló~, Kis~, Kohá-
ri~, Kós~, Kozma~,
Köles~, Köpő~, Kört-
vény~i-dűlő, Kő~, Kuta
~, László ~e, Láz~, Les-
ti~, Lopó~, Lyuk~,
Macska~i-oldal, Ma-
lach~, Malom~, Megye-
ri~, Meggyes ~e, Méh~,
Meleg~, Mély~, Me-
szes~, Mihály~, Mik-
lós~, Mikó~, Mogyo-

rós~, Nábor ~e, Nagy-
Kaszáló~, Nagy-Katyui-
~erdő, Nagy~, Nyar-
jas~, Nyírjes~, Nyom-
ság ~e, Nyuga~, Nyúzó-
~, Oltvány~, Óvári~,
Ördög~, Ördögös~,
Pap~i, Pécs-kő ~e, Pé-
ter~, Petri-pusztá~,
Petri~, Pokol~, Rárós-
~, Sági~, Sátorosi~,
Savina ~e, Sá~i, Sereg-
hegy~, Setét~, Simon~,
Siroki-Bok~, Somos~
fő, Som~i, Sütő~, Sza-
bó~, Szalmatercsi~,
Szamko~, Szántói~,
Szárász~, Szécsénkei~,
Széles~, Szele ~e, Szén-
égető~, Szilvás~ tája,
Sziráki~, Szivadal~,
Szőlő~bérc, Sztrego-
vai~, Tamás~, Tamás
~e, Tarna~, Tatár~,
Tavas~, Teke~, Tize-
des~, Tóth János ~e,
Tök~, Török~ecske,
Tör~, Tövises~, Tulok-
~, Tűlsó~i-rétek, Turpo-
lyai~, Úr ~e, Váci~,
Váradi~, Várad~, Var-
ga~, Varjú~, Vermes~,
Viholom~, Víz~, Zát ~e,
Zúz ~e, Zsúnyi~dűlő
Völgy-kert 367
Völgyre járó 246
Vörös-haraszt 84, 402
Vörös-haraszt alja 84
Vörös-kút 291
Vörösparti-földek 406
Vörös-pást 345
Vpotoka 431
Vranjá dolinka 222
Vrátov Vrsok 430
Vrch 11, 99

Vrch Brestina 91
Vrch Brezovec 61
Vrch Djel 91
Vrch Dobrocsaj 90, 91, 92
Vrch hlavy 279
Vrch Hrad 312
Vrch Lazi 219
Vrchnie hlavi 105
Vrchnje Lomce 220
Vrchovina 11
V roh szkalic 429
Vrška 99
Vrške 11
Vřšky 389
Vřšok 50
Vřšok 389
V Sevcí 199
V strminách 13
V Stupnom 199
Vszicsjá 11
Vtráne 321
Vystrč 280
Walavszka 470
W Cserweni 334
W Djelczach 334
Welkej-sa 272
Welky Kér 451
Welky Lieskovec 263
Wiholom 334
Winični Wřšok 394
Wiše čeliná 394
Wiše dedini 394
Wiše Miletinho 394
Wisje Djele 333
Wisnyi Borcsok 333
Wisný Poltár 333
Wisný Wiholom 333
Wiszelicze 333
Wlcsky háj 333
Wolovjarké 441
W Prjewranky 334
Wrbica 252
Wrbína 296
Wrchnje zeme 382
Wyše dediny 139

Helynévmutató

Za Banyiszka 202	Za Hrbom 60	Za potok 187
Zabar 72, 73, 74, 329, 330	Záhumenyi 112	Zár 61
Zábava 21	Záhumná 282	Zarándoki-szőlőhegy 426
Zabföld 217	Záhumna 156	Zarini 416
Zabföld felett 217	Záhumné 394	Zartcsova 440
Zabís 352, 354	Zahumni 299, 301, 431	Za Rúdno 439
Zabís alja 352	Záhumni 11, 429	Zasekalicu 50
Zablatini 292	Záhumnia 282, 439	Za šibenícjami 17
Za Bralo 299	Zahumnica 217	Za starou rjekou 17
Za Bravce 112	Zahumnice 39, 139, 216	Zásypy 439
Za brezini 222	Záhumnice 208, 279	Zaszadi 11
Za cerinku 202	Zahumní radke 139	Za sztránya 202
Za Chrast 389	Zahumnja 91	Za sztranyu 202
Za chraszty 431	Zahumnyá 219	Za sztrányu 202
Za Ďelo 440	Zajačí Potok 263	Za Sztudenno 244
Za dijenyh dlhy djel 244	Zajacsora 429	Zatko-dűlő 319
Zadžel 280	Zajacsok 334	Zatko-i-hegyek 320
Zadolni haj 293	Zajarkom 470	Zatko-i-hegységek 320
Za Dubom 389	Za járok 37	Zatnyík 434
Záferka 186	Zajos kuta 75	Za tóvom 413
Zafrika-fő 435	Zakapusz nyiczjami 292	Zát völgye 172
Zagyva 62, 67, 69, 103, 143, 151, 153, 154, 169, 211, 254, 257, 360, 362, 395, 415, 416, 464, 465, 467	Za katonkou 185	Za Ulic 441
Zagyva felett 69	Za Kiambrod 60	Zavada 187, 430
Zagyvalőrinci 464	Za Knazováma zemámi 135	Závada 187, 430, 433
Zagyva mellett 69	Za konopiszko 39	Závadszki potok 430
Zagyva melletti rét 69	Za Kopanim 60	Za Víholomom 60
Zagyvaróna 29, 466	Zakosztolom 362	Za viničke 279
Zagyvaszántó 145, 313, 457, 467–468	Zakotyai-dűlő 151	Závoda 315
Za háj 11, 219	Zakottya 300	Závor-hegy 345
Za hájom 187	Za Královým 61	Závor-hegyi búsfa ültetés 346
Za hatyov 202	Zákružja 440	Závor-hegyi búsfa ültetvények 345
Za havran 202	Zákružja 222	Zavos'e hornje 11
Za Hlbokim 430, 431	Zákružjá 222	Zavoz 299
Zahlbokin 50	Zálogos 175	Závoz 105, 141, 270, 299, 435
Zahlinov 440	Zaluzsányi gyalogút 271	Závoz-fő 331
Zahora 279, 472	Za malú visokú 193	Závoz-hegy 270
Zahorni Haj 292	Zámezno 156	Závoz-kút köre 270
Zához 29	Za mlinom 13	Závozs 271
Za hrabinou 13	Za Mlynom 220	Závrat 429
Zahrada 60	Zamosztocskom 352	Zavrata 335
	Za Opletom 439	Za vrch 186
	Zapač 61	Za Žjar 458
	Za pasečno 61	
	Za pазsit 201	
	Za Pazsitow 333	

Helynévmutató

Zbojst'e 222	Žlebina 429	Zsély 279, 310, 413, 451, 472
Zdola Černákouho 394	Zobogó 459	Zsenger-patak 143
Zdola Dedini 337	Zobor 56, 128, 310	Zsibaki 86
Zdola Ďediňi 337	Žobráčka 222	Zsibak patakja 86
Zdola dedini od Velkejsi 429	Zólyom 57, 80, 103, 234	Zsidárová dolinka 222
Zdola Dediny 262	Zólyom megye 27, 88, 89, 90, 91, 112, 127, 266, 308, 345, 393, 403, 411, 416, 440, 449, 466	Zsidó 54
Z dola dúbravy 279	Zólyom vármegye 229	Zsidókra járó 271
Zdola gyegyini 39	Zore 389	Zsidóoltár 461
Zdola hrazjanskej cesty 279	Zörgő-kút-bérc 29	Zsidó-pusztá 271
Zdola Mlina 37	Zuba-hegy 29	Zsidó utca 406
Zdola sztudni 432	Zubor 438, 439	Zsígman 360
Zdola tóvu 432	Zudó 376	Zsiklávnyik 296
Zelene 36, 333, 334, 358, 469–471	zug L. András~~dűlő	Zsilibes magasa 240
Zelenyik 404	Zúgó-hegy 75	Zsillyava 410
Zelezné jawy 333	Zuhaj 100, 325	Zsjar 91, 92, 209
Zelezni Brod 12	Zuhunine 209	Zsjár 299
Zellei út 57	Zúzos 435	Zsjarska 337
Zellő L. Kis~, Nagy~	Zúz völgye 175	Zsjarszka 50
Zemičke Slatinka 440	Zvarín Laz 113	Zslebina 409
Zemičko 139	Zvarou laz 222	Zsobrák 121
Zemnó 440	Zvihlgava 410	Zsodány 213
Zhora d'ed'ini 337	Zvonové jami 312	Zsofinova dolinka 222
Zhora jambriska 105	Zsabic 91	Zsombék 304
Z hora mlyna 389	Zsabica 50	Zsombékok 212
Zihlava 403	Zsabotyina 310	Zsombékos-rét 414
Zimony 463	Zsánó 296	Zsombék-rét 291
Zirak 411	Zsányi-oldal 213	Zsombik 10
Zjar 458	Zsarnovnik 209	Zsukma 291
Zkrie 414	Zselenyek 403	Zsúny 224
Zlatna 443	Zseljarska Dolina 216	Zsúnyi-hegy 133
Zlatno 61	Zsellérek rétje 180	Zsúnyi-patak 114
Zlatno-féle potok 410		Zsúnyi-völgy-dűlő 224
		Zsúny-pusztá 149, 258

Személynévmutató

- Ábrahám plébános 464
 Ádám 331
 Adamove 251
 Adler Károly 236, 239
 Adorjánok 374
 Agócs család 43
 Agócs János jegyző 267, 346
 Ágoston József bíró 261
 Akács Ilona 395
 Alabán János bíró 165
 Albert plébános 29
 Almásy Gedeon 402
 Andó 38
 András 23, 319
 Andrássy Máttyás, krasznahorkai 233
 Angyal András bíró 372
 Antal család 192
 Antalik András 273
 Antal István, ifj. törvénybíró 192
 Antal Mihály esküdt 184
 Aranyiak 396
 Aranyi család 395
 Aranyi József 30
 Árpád 24
 Árvay András bíró 136
 B. Pongrácz István 428
 B. Pongrácz Istvánné, szül. Pezerniczky Katalin 428
 Babinsky Pál törvénybíró 123
 Bacsa család 53
 Bacsa Pál, ör. 465
 Bágyi 81
 Bagyinszki György 351
 Bai család 191
 Bakonyi 200
 Balás 24, 50, 295
 Balás család 356
 Balás Gáspár bíró 225
 Balás János, ifj. bíró 51
 Balás Mihály 369
 Balás Miklós jegyző 406
 Balassa 55
 Balassa, báró 18, 27
 Balassa Antal, báró 437
 Balassa Bálint, gróf 24, 186
 Balassa család, báró 24, 87, 104, 391
 Balassa család, gróf 221
 Balassa Endre, gróf 221
 Balassa Ferenc, gróf 24
 Balassa Imre, gróf 472
 Balassák 24
 Balassák, báró 16, 185
 Balassa Zsigmond 185
 Balkonsky 262
 Balla József törvénybíró 437
 Bálla Mihály jegyző 86
 Ballás András jegyző 156
 Ballás János bíró 199
 Balogh István bíró 177
 Baloghy 120
 Baloghy Antal 364
 Baloghy család 120
 Baloghy László 364
 Balog János 118
 Bander József bíró 19
 Banos Tamás hites 165
 Banšell János tanító, jegyző 250
 Bara 340
 Barát 99
 Bárdos 295
 Barényi Antal kántor, tanító 159
 Baros család 201
 Barta 200
 Bartho jegyző 459
 Bartholomaidesz Gyula lelkes 182
 Bartos János tanító, jegyző 363
 Bartus János 101
 Bartus János bíró 101
 Basthy 246
 Básthy Miklós 245
 Básti János törvénybíró 307
 Bata József 301
 Batu 355
 Baumgarten 57
 Bazsó Gábor jegyző 465
 Beatrix (Mátyás király özvegye) 387
 Bebék család 296
 Bebek Ferenc 116
 Bégg török basa 116
 Bela 295
 Béla király 24, 355
 Béla király névtelen jegyzője 181, 231
 Bél Mátyás 24, 84
 Belyicza András 137
 Bencze Ferenc törvénybíró 57
 Bene Alojzia (Mártonfalvainé) 121
 Bene család 110
 Benedek 48, 295
 Benyiczky Gyula 423
 Benyiczky Márton 423
 Benyov János törvénybíró 113
 Beraczko Ondre 379
 Bercsenyi István 22

Személynévmutató

Berényi család 174	Bonza, gróf 355	Czajbert János 472
Berenyi Ferenc, gróf 423	Borbála, Kutasi Györgyné 319	Czebrían, gróf 252, 420
Berényi Gábor, gróf 174	Borbála királyné 13	Czebriny Ferenc, gróf 164
Berényi Jób 174	Borbás György 255	Czele István, id. 161
Berényi Mihály 174	Borbás József bíró 116	Czene 72, 73
Béres János plébános 38	Borich herceg 295	Czudar család 43
Berta Bertalan 324	Borik 295	Csabai Balint bíró 82
Bertalan 174	Bornemissza Sándor bíró 71	Csáby József bíró 408
Berta Lőrinc bíró 318	Boros család 469, 470	Csankiak 285
Berthold Antal, gróf 164	Boros Károly 400	Csemiczky 292
Bethlen Gábor 24, 233	Borovszky János jegyző 202	Csere császár 464
Billiár Lázár jegyző 192	Bory Sándor 21	Cserenyi János 41
Bitter, gróf 104	Borzak János főbíró 326	Cseri nemzetség 286
Bitter de Kékkő, Comes 104	Bosányi család 437	Csernota Ferenc 173
Blabontál Simon 180	Boskó József bíró 426, 428	Csernota Ferenc plébános 172, 175, 214
Bleha György h. jegyző 350	Bozó János törvénybíró 457	Cservenák Károly jegyző 80
Bocsáry 213	Bozó Pál főgondnok 400	Csiljak, József bíró 184
Bocskay 24, 233	Bőgő 287	Csirke János bíró 373
Bocsó István bíró 192	Braxatoris Ádám lelkész 279	Csjesok Pál 113
Boda család 20	Bucok 72	Csoma 456
Boda István 341	Buday család 404	Csoriak 57
Boda nemzetség 446	Buday Ézsaiás 174	Csörge 72
Bódi 72	Bugyi 81, 288	Dallos 83
Bódi család 74	Bugyi nemzetség 81	Dancso István bíró 291
Bodnár Soma jegyző 442	Busbak 236	Đanics Pál 134
Bodor 329	Bussay 316	Dantso János bíró 126
Bodor Ferenc előljáró 59	Cassel 181	Darius, babiloni király 438
Bodus filius de Stergár 104	Cato 260	Deak, Paulus 249
Bódus Sena de Stergár 104	Chikán Antal jegyző 125	Deák József 101
Bogdán Máté 424	Chikány 160	Dedinszky 249
Bogdány János 424	Chikány József, id. bíró 161	Dedinszky, Andreas 249
Bógyi 72	Chikányok 160	Dedinszky Endre jegyző 338, 383, 394
Bohács 455	Chlpos Pál bíró 220	de La Motte, gróf 16, 431
Bohiňa 249	Coburg, herceg 132, 270, 271, 277, 278	Demecs József jegyző 162
Bóka 72	Coburg Ágoston, herceg 366, 367	Deme Ferenc bíró 162
Bokross Lajos 347	Coburg Auguszt, herceg 322, 323, 345	Demjan György esküdt 184
Bolla 124		Denés Gábor 246
Bombala András törvénybíró 308		Denike 277
Bombala Márton bíró 308		Dér Ferenc 165
Bóna család 43		Detre 24

Személynévmutató

Detre de Zólom 104	Fekete Antal bíró 223	Gécziek 274
Diósy 316	Fekete István jegyző 102	Geczo család 63
Divéky István plébános 19	Ferdinánd király 283, 298,	Géczy 334
Divjáczy Ferenc,	388	Gecse 72
főjegyző 227	Ficsor 274	Geduly 236
Dobiasz János 113	Figuly Pál jegyző 111	Geduly Bogyo szló lelkész
Dobosy nemzetség 69	Forgách, gróf 355	139
Dobó vitéz 258	Forgách Ábel, gróf 11	Gentsy Károly 277
Dreles József jegyző 336	Forgách Ádám, gróf 136	Gergely 138, 456
Dubravitzky Péter jegyző	Forgách Ádám, gróf, ér-	Gergely Konác 424
154	sekújvári főkapitány 24	Giskra huszita vezér 229,
Dudás Gábor bíró 63	Forgách Antal, gróf 310	232, 233
Dudás Mihály bíró 301	Forgách család, gróf 57,	Gleidura Szaniszló jegyző
Ebeczky 166	228, 232, 240, 434, 437,	148
Ebezky család 245, 247	467	Glemboczky Pál bíró 209
Edelsbacher Mátyás cs. kir.	Forgách József, gróf 310,	Goldberger Kálmán jegyző
tábornok 301	436, 437	12, 220, 244, 299, 432
Ekebontó Borbála 38	Forgáchok, gróf 134, 185	Goldperger József jegyző
Élias 104	Forgách Pál, gróf 437	194, 282
Engelman János 239	Forgách Zsigmond, gróf	Golyány család 355
Esterházy herceg 396	214	Gonda család 355
Esterházy Pál, herceg	Franek Ferenc jegyző 448	Gonda János jegyző 356
galánthai 313	Frantsok 315	Górda Antal hites 422
Eszterházy 240	Frater Pál 237	Gömöry József jegyző
Eszterházy, herceg 52,	Futó János hites 344	275
234, 387	Fülep 60	Gönczöl vitéz 196
Eszterházy Ferenc 24	Fülöp 329, 330	Görgey 428
Eszterházy hercegség 145,	Fülöp István hites 332	Gréczi 81
146	Füzér család 97	Gregor György jegyző 199
Eszterházy Imre, gróf 446	Gáfrík György, öreg bíró	Gubányi család 129
Eszterházy Pál 232	138	Gubinyi István 131
Eszterházy Pál, herceg 84	Gál 72, 76, 329	Gudra 286
Fábián 81	Galád György bíró 429	Gulyás László tanító 314
Fábiány János hites 437	Gál András bíró 432	Guth Sebestyén 246
Fabrizzy László jegyző 78,	Galbáts István jegyző 294	Guthy Ország 233
321, 435, 460	Gál István 332	Gyalog János bíró 194
Fábryly jegyző 116	Galli, L. 205	Gyara Vilmos jegyző 188
Faid Pál előljáró 344	Gáll József bíró 66	Gyetvan András esküdt
Farkas József bíró 22	Gáll Károly jegyző 31	184
Fasontz András 137	Gally Lajos lelkész 205	Gyetvan Pál 217
Fáy család 277	Gáspár Péter hites 59	György Ferenc törvénytörő
Fehér Mihály 297	Gébencz család 66	119
Fejér 26	Gebhardt János jegyző	György János jegyző 161
Fekécs 200	114, 133	Györky család 23
Fekete 467	Gebhart János jegyző 22	Gyurcsányi 19

Személynévmutató

Gyurcsányi Gábor 19	Horvát János esküdt 94	Kaçonka 438
Gyurcsó Imre 133	Hrtyanszi 57	Kacskovics Dénes 245
Gyurcsó János bíró 133	Hugyecz József 308	Kacskovics Gábor 245
Gyurik család 337	Hugyetz 201	Kacskovics Lajos 245,
Gyuris János bíró 111	Hugyik György bíró 202	246
Gyurka család 128	Hunyady János 232, 233	Kajba 243
Gyurka német katona 48	Huraj János törvénybíró	Kálmán király 284, 287,
Gyurkó Mihály jegyző	136	295
119, 324	Huszák János bíró 433	Kandó József, egerformosi
Gyurtsik János 137	Huszár István 183	191
Gyürky 141	Iererniczky család 245	Kandó József, egesfarmosi
Gyürky Pál koronaőr 72	Illés 467	191
Habonyok 374	Illés Ádám pesti ügyvéd	Karman János 137
Hajcsus nemzetség 446	428	Károlyi János 166, 423
Hájek Rudolf jegyző 136	Illés Alajos tisztartó 323	Károlyi László 166
Hali basa 169, 388	Ilona (Szentgyörgyi	Károlyi Miksa 166
Haller, gróf tábornok 233	Boldizsárné) 319	Károly király 283
Hamornyik András 137	István király 174	Karpé család 399
Hamornyik György, öreg	Izabella királynő 169, 388	Karpé mérnök 399
137	Jacsmeny 427	Kasza 124
Hang Bertalan bíró 207	Jahodnik János bíró 379	Kasztovszky József jegyző
Hánko Lajos jegyző 273	Jakuss János bíró 282	107
Hanzély 364	Jankovics László segéd	Kata 319
Harmos István esküdt 149	főszolgabíró 237	Katalin 392, 438
Hatvanyifia pusztai bíró	Jankovics Miklós 360	Katona 124
119	Jankovits család 129	Katona János bíró 415
Havas 83	Jankovits Vince 130	Katzian Ferenc jegyző 15
Haviár Soma jegyző 168,	Janó 295	Katyi Mihály bíró 311
278	János 61	Kemény Gábor, báró 329
Hav Viskza 334	Janosik István bíró 94	Kenzelman 110
Hegedűs 81	Jardek János 204	Kenyeres 200
Hlasznik András bíró 36	Jeruzsálemi János 411	Kernács Ándor jegyző 182
Hlavács János esküdt 94	Jeszenői Dániel 233	Kétszery 278
Hlavnyai Károly jegyző	Jeszenszki 309	Király 200, 374
253	Jób 174	Kis 38, 200, 286
Hodossy 470	Jóbi de Berin 174	Kis család 43
Hofzinser 342	Jofár 335	Kis Pál 331
Holecz család 355	József császár 143	Kiss Ferenc jegyző 271
Horkovits 271	József nádor 434	Kiss Péter lelkész 109
Hornos István bíró 86	Juhász 83	Kiszely János 127
Hort gazda 66	Julius Caesar 234	Klalik József törvénybíró
Horváth 57	Jurro komáromi és	114
Horváth Endre 472	krasznai főispán 24	Klatyik József 114
Horváth Ferenc jegyző 144	Kačena 438	Klaudinyi János jegyző
Horváth Márton 20	Kachich várúr 38	217

Személynévmutató

Klaudinyi János jegyző 218	Kováts Jánosnő 266	Kutyey János 51
Klobusiczky, gróf 301	Kováts Jónásnő, özvegy 266	Kuzmányi Mihály jegyző 379
Kluka Antal kántortanító 181	Kozáky család 122	Labát András 390
Kluka Pál 113	Kozáky Dániel választ- mányi elnök 120, 123	Labát család 337
Kmoror 397	Kozelka József jegyző 347	Labáth János jegyző 222
Knapék István jegyző 311	Körtvélesy 277	Labát Pál, idősb törvénybíró 338
Koch Antal bányatanácsos 72, 372	Kövér Ferenc 447	Labát Pál bíró 338
Koch cs. kir. tanácsos 236	Král 262	Ladislaus 189
Koczka 329	Kranjar József bíró 347	Lados Mátyás 101
Koháry, herceg 132	Krassalkovits herceg 369	Lajos király 283
Koháry István, gróf 116, 322, 405	Kresik István 123	Lakatos 329
Koháry János, gróf 472	Krigovszky József 245, 246	Laluja Mihály esküdt 19
Kólya János bíró 346	Krisko János tanító 131	Lamberth 232
Komáromy Ferenc 277	Krisztus 234	Láncz Gábor lelkész 192
Komáromy Katalin 472	Krizsan család 430	Lapaj 268
Komráti Ferenc törvénybíró 66	Krnák család 337	Látka 251
Konác Lukács 424	Krsnya János 390	Latzo János bíró 442
Kontzin, gróf 283	Krusovszky István jegyző 343, 386	Lázár (alias Kotton) Máté 395
Kopitko András bíró 336	Kubáchik Alajos jegyző, kántortanító 370	Legéndi család 218
Korcsik János 71	Kubányi Lajos lelkész 18, 391	Lehoczky Samu 455
Korgyan 251	Kubányi Ágoston 459	Lehota jegyző 354
Korman György esküdt 336	Kubányi család 245	Lehotkay Gusztáv jegyző 429
Korompay Adolf 334	Kubinyi Ferenc 191	Leihota János jegyző 351
Korompay Edvard 378, 379	Kubinyi Rudolf 456	Lénárt András bíró 206
Kossák Ferenc jegyző 88, 89, 127, 359	Kuchinka Ferenc vasgyáros 439	Lengyel 295
Kossuch János 410	Kuchisika Ferenc 410	Lenhárd 50
Kostyál Mihály jegyző 243	Kucsik Márton 133	Lenyin Mihály törvénybíró 301
Kotas Mihály tanító 400	Kuhinka 251	Leopold király 186
Kotton (alias Lázár) Máté 395	Kun család 320	Lespák 287
Kovács 72, 99, 124, 295, 316	Kuncsed 174	Libercsey, Michaelis 249
Kovács András bíró 457	Kun László király 104	Lieszkovszky József, báró 150
Kovács Antal 115	Kuptsek Antal jegyző 51	Lihota János jegyző 353
Kovács Mátyás hites 372	Kurucz 467	Liptai család 223
Kováts István jegyző 387	Kutasi Györgyné (Borbála) 319	Liptai Gergely 189
	Kutzelnik József jegyző 417, 418	Lipták 24
		Lipták Gergely 259
		Lipták Mihály 259
		Liptay 223
		Liptay Gergely 189

Személynévmutató

Liska János 308	Malatinszky József segéd esküdt 237	Mikulas 201
Lisói 287	Marczali György 245	Mikus József kántortanító, jegyző 463
Liszka István jegyző 23, 466	Marczaly család 276	Misinszki 467
Liszka János bíró 244, 299	Máriásy 277	Mitacz 295
Lokczán Pál plébános 200, 300	Mária Terézia 16, 83, 196, 233, 262, 300, 369	Mixadt János bíró 413
Lónyai család 387	Mark 319	Mlinárik György 36
Losonczy Lambert István nádorispán 229	Markó 295	Mocho család 63
Losonczy 166	Maróthy János lelkész 61	Mocznay János jegyző 138
Losonczy Lambert 232	Martinka György 308	Mócsány család 355
Lőrík Antal esküdt 161	Márton 60	Mocsáry 223, 251, 393, 409, 438
Lörincsik Márton bíró 273	Mártonfalvayné, szül. Bene Alojzia 121	Mocsáry András 229
Ludányi János, ör. 465	Martsok Mátyás törvénybíró 315	Mocsáry Antal 116
Ludányi József bíró 465	Máté János hites 106	Mocsáry Antal, bocsári 229
Luka Gusztáv, lukanyényei 350	Mattóss (alias Trangoss) János jegyző, kántor, tanító 134	Mocsáry család 213, 272
Lupták Antal törvénybíró 133	Matus János esküdt 336	Mocsáry Lajos 119
Lúska István, id. lelkész 347	Mátyás 413	Mojzsis József törvénybíró 19
Luther 469	Mátyás király 196, 283, 387, 397	Moko molnár 54
Machnik István tanító 37, 312	Mázor János bíró 459	Molnár 124
Macko János törvénybíró 459	Meggyes 200	Molnár András bíró 130
Maczko Samu bíró 41	Melichersik család 226	Molnár család 129
Madách 187, 230, 244	Meskó Lajos bíró 412	Molnár István jegyző 146
Madách család 21	Mészáros 81	Molnár János tanító, jegyző 390
Madarasy 277, 278	Mészáros Márton 63	Mondok 295
Mahut János bíró 90	Mészáros Márton törvénybíró 413	Moravtsik Mihály 400
Majláth Miklós kir. fiscus 472	Mézes 251	Moravcsik Mihály lelkész 41
Majtényi, báró 354	Migazzi váci bíboros, püspök 32	Mrazik, Jano esküdt 184
Majthényiak 264	Mihály 24	Mrva Pál választmányi tag 390
Majthényi Rudolf 121	Mihály család 367	Munkay János plébános 186
Majtingló, gróf 277, 278	Mikes István tanító 198	Murar György 282
Mák 316	Miklós 24, 26	Muszka Pál jegyző 291
Makovinj János bíró 294	Miklós herceg 393	Muzslay család 347
Makovnyik 187	Miklós Mihály 260	Nagy 81, 83
Makovnyik András 188	Miklós Pál kisbíró 137	Nagy Dániel bíró 324
Makovnyik Pál 188	Miklovits Ferenc 166	Nagyfay 319
Makovnyik Pál, ifj. 188	Mikó 104	Nagy Ferenc 324
	Mikó Imre, gróf 38	Nagy Ferenc bíró 424

Személynévmutató

Nagy Ferenc jegyző 326	Pál 72, 319	Pisák József bíró 468
Nagy Gábor plébános 453	Palag András bíró 91, 92	Piszony Ferenc 161
Nagy Ignác jegyző 422	Pálfy Katalin 214	Plahy család 245
Nagy Imre hites 344	Palyus család 337	Plevay József jegyző 19
Nagy János bíró 103, 149	Pán od Uzdín 438	Pócsa 72
Nagy József jegyző 117, 132	Pater József törvénybíró 324	Pócsa Nagy Mihály bíró 77
Nagy Lajos király 283	Patkó 467	Podhorszky János jegyző 419
Nagy Mihály 238	Paulik, Michael jegyző 471	Podhorszky jegyző 420
Nagy Mihály jegyző 437	Paulik jegyző 59, 344	Podmaniczkyak, báró 79
Nagy Pincze 316	Pauman 110	Podmaniczky János, báró 121
Néder József 197	Pavcsok János bíró 113	Podmaniczky László, báró 143
Nepomuki János 16	Pavlinyi Pál törvénybíró 91	Podmaniczky László, öreg báró 144
Nergues 104	Pázmány Péter 295, 327, 426, 427	Podmaniczky Mihály, báró 191
Niederland Mihály jegyző 14	Péchy, gróf 354	Pojják jegyző 90, 126
Nóskó Antal hites 422	Péchy Manó, gróf 264	Pokorny 236
Noskó György bíró 444	Pellet János 365	Poljak János bíró 188
Novák 315	Penczi család 120	Poltárszky, Joh. 249
Nyeste József hites 165	Penczi Tamás 120	Polyák 21
Ogouch 104	Percze család 355	Pongrátz 277
Okolicsányi Károly 328	Perkinko Antal plébános 472	Ponori Thewrewk 328
Okolitsányi 277	Pesty Frigyes 192, 227	Ponyi 200
Oláh Farkas 355	Péterffy Károly 87	Prébela 57
Oláh János erdész 457	Péter ispán 24	Pribely János jegyző 204
Oldal 467	Petheó János plébános 198	Prónay, báró 466
Ondrejovics 72, 262	Pethő család 452	Prónay Albert, báró 298
Ondrejovicsék 72	Petov 335	Prónay család 57
Oravec 24, 451	Petras György esküdt 336	Pside András 27
Oravec Bálint 372	Petrás János 113	Pulszky Ferenc 406, 437, 467
Országh István tanító 123	Petro 251	Rabecz 467
Osgyányi 200	Petru Mihály törvénybíró 465	Racsko család 431, 444
Osztroluczky 120	Petrusz Mihály törvénybíró 390	Ragacs János bíró 390
Osztroluczky Gejza 121	Pezerniczky Katalin (B. Pongrácz Istvánné) 428	Rakászky Antal 268
Osztroluczky János jegyző 41	Pilarik Jeremiás pap 449	Rák Mihály jegyző 82
Osztroluczky Mihály pap 334	Piliár Imre jegyző 207	Rákóciak 290
Ödön herceg 393	Pintér János jegyző 377	Rákóczi 447
P. Csomor Antal szentkúti templom- és sírboltőr, lelkész 402	Pisák 467	Rákóczi család 200
Páál János törvénybíró 273		Rákóczy Sándor 20
Paczek István jegyző 94		Rákos 200

Személynévmutató

Rasanicky Károly lelkész 280	Simon László 77	Suchan de Stergár 104
Ráth Károly 24	Simonyi Sándor 58	Suchanus 104
Rátz József bíró 260	Simonyi Sándor jegyző 57	Suhajik János jegyző 63
Reguly János 252	Sipeki Balázs 369	Supka György bíró 12
Repeczky József 266	Sipos Ferenc kántortanító 54	Svachulay György bíró 205
Révay Antal, gróf püspök 185	Sipos László jegyző 54	Svihla János lelkész 410
Rhédey Ferenc 24	Siraky Antal bíró 144	Szabó 295, 316, 467
Ritter ispan 24	Siraky család 71, 395, 396	Szabó Ferenc, szántói 266
Róbert Károly király 38	Siraky Lajos 395, 399	Szabó István jegyző 66
Rubint János bíró 171	Siraky Lajos, siraki jegyző 71, 212, 401	Szabó István plébános 178, 181, 255, 463
Rusznak Mihály bíró 267	Siraky Lajos gondnok 400	Szabó János bíró 198
Ruttkay 240	Sirko Ferenc 106	Szabók 374
Ruttkay János bíró 62	Sirko Gergely hites 106	Szabó Károly bíró 422
Ruttkay Lajos 315	Sirko nemzetség 106	Szabó Kázmér 181
Ruzsinszky Pál bíró 190	Sisa 246	Szabó Lakatos 124
Sajgó 316	Sisa Károly bíró 248	Szabó Sándor 364
Salamon király 328	Si-Sára 246	Szakall Antal 277
Salamun 315	Skóro Sándor jegyző 416	Szakáts György 308
Salamun András bíró 315	Skriván István tanító jegyző 265	Szako család 43
Sallos Mathiás 424	Somogyi Ferenc 19	Szalatnay 166
Sámpory István, szolgabíró 387	Somosköy Ferenc jegyző 165	Szalay János bíró 341
Sámpory István szolgabíró 269, 276, 309, 381, 425, 449	Somosköy József hites 373	Szalay Pál 27
Sámson 362	Sónyószky István bíró 258	Szalay Pál jegyző 113, 308
Sándorok 374	Sós 334, 378	Szalkay István jegyző 426, 428
Sánta Gábor bíró 55	Sós földesúr 333	Szalvik család 355
Schmidt József jegyző 142	Sótér 329	Szamka Tamás jegyző 257
Schöller Sándor bécsi nagykereskedő 239	Sótér István törvénybíró 332	Szanda család 387
Schvandtner Lajos tanító, jegyző 358	Ső-Sára 246	Szauter 472
Sebők Márton pap 263, 439	Sréter család 387	Szeberényi 200
Sedro György 194	Stahrenberg, gróf tábornok 197	Széchenyi Márton 30
Semitó család 63	Stainlain Zsuzsanna, gróf 100	Szécsy György 24, 233
Sena de Stergár 104	Steinhübel Tamás 36	Szeleczky György jegyző 123
Sesztra 397	Stencsok család 337	Szentes Ivány 395
Síatechi Juríbius, Js 364	Stephanides, Beniamin Losonczeni 249	Szentgyörgyi Boldizsárné, Ilona 319
Simon 72, 74, 76	Stúkan János jegyző 415	Szenti Mihály bíró 448
Simonides János, törvénybíró 188	Styevcsok András törvénybíró 220	Szent István 231, 364
		Szentivány 395
		Szentivány Anselm 428

Személynévmutató

-
Szentivány Ferenc 428	Sztranyovszki család 245, 247	Tokay István földmérő 238
Szentiványi 251, 262	Sztrapko 251	Toldi Miklós 22, 395
Szentiványi ág 437	Szűdy, Georgius 249	Toldi Iván 395
Szentiványi család 245, 246, 247, 301, 357, 428, 436	Szuliman török császár 169, 388	Toldi János 395
Szentiványi Ferenc 301	Szűnyog 74	Tompa Mihály 241
Szentiványi Sándor 436	Szügyi György bíró 58	Tonos család 290
Szentivány Károly 428	Szügyi Obick 26	Torák 238
Szentivány László 428	Szűz Mária 197	Tornallyai Károly 277
Szentivány Márk 428	Szvatopluk 232	Tornyos család 245
Szentivány Sándor 428	T. Beke Gábor	Tornyos Tamás 282
Szent László király 118, 402	földbirtokos 57	Torpis János tanító és jegyző 49
Szent Margit 214	Tajtiak 72	Tót 124
Szepessy János jegyző 106	Tamás 31	Tót Ferenc 307
Szerémy 274	Tamás erdélyi vajda 355, 356	Tót György bíró 307
Szerémy András bíró 275	Tarjányi Gábor 177	Tóth 160
Szerémy János 275	Tarnócz 200	Tóth Ferenc 177
Szeveriny János jegyző 433	Tarnóczy 421	Tóth György bíró 311
Szigediek 160	Tauch János bíró 204	Tóth György esküdt 311
Szigethy Kilény lelkész 465	Telek 173	Tóth István törvénybíró 161
Szilágyi 173, 200	Telek család 173	Tóth József hites 59
Szilárdy Ödön 360	Telek Ferenc bíró 119	Tözsér Antal bíró 326
Szilassy család 237	Teleky Augusztina, gróf 400	Tözsér Ferenc 326
Szilassy nemzetség 241	Teleky László, gróf 412	Traczinszki 57
Szirády Károly plébános 26	Tellek Antal hites 422	Traczinszki Pál esküdt 57
Szladekok 374	Terbeczy 166	Trajtler család 245
Szlatinák András 208	Tercsy 319	Trangoss (alias Mattóss) János jegyző, kántor, tanító 134
Szlávik 355	Tercsy Farkas 319	Trnjak 315
Szlavkovszki Pál bíró 217, 218	Tercsy Mihály 319	Tsusehnay Endre jegyző 413
Szloszjar György bíró 226	Ternei család 200	Tupa György 282
Szlyuka József 27	Thöröczy 85	Tuppány Ferenc jegyző 365
Szokol Pál 51	Thöröczy János 231	Turcsan 24
Szondy 289	Thurzó Zsuzsanna 362	Tusko 83
Szondy magyar fővezér 388	Tihanyi 470	Uhljár 251
Szorcsikok 374	Tihanyi, Marya 470	Újj János törvénybíró 165
Sztanyo György bíró 137	Tihanyi család 140	Ulászló király 213, 283
Sztollár Károly 237	Tihanyi de Ebeczk család 469	Urbán 295
	Tobias József törvénybíró 103	Urban család 43
	Tokár család 63	Úrik József jegyző 97, 99

Személynévmutató

Uzsovics család 245	Veres Lajos egyházi főgondnok 400	Zichy család, gróf 432, 472
Uzsovicsok 245	Veszeloyszki János esküdt 94	Zichy Ferenc, gróf győri püspök 472
Vacyk 104	Veszely Ferenc helyettes jegyző 341	Zichy István, gróf 472
Vacyk de villa Stregár 104	Viktor István törvénybíró 217	Zichy Károly, gróf 201, 310, 359
Vadasi Jankovics Miklós 181	Viktor István törvénybíró 218	Zichy senioratus, gróf 298, 438, 439, 448
Vágó Péter törvénybíró 162	Vilim János jegyző 225, 384	Zimány 191
Vajda 238	Vincze család 355	Zmeskal 166
Valach 201	Vincze József tanító 38	Zólyomi 57
Valentényi kántor 396	Vincze László törvénybíró 148	Zólyomi György bíró 57
Vályi András 351	Virágh Lajos lelkész 198	Zonuk erdélyi vajda 38
Vancso András 194	Vitály család 382	Zubercsány 200
Várady László főperceptor 284	Vitéz nemzetség 446	Zsáry János jegyző 105
Varga 72, 122, 323, 329	Vozat család 382	Zsembery 120
Varga Balázs György bíró 332	Vrboustky Mihály 63	Zsichy, gróf 91
Varga család 192, 367	Waniska 251	Zsichy család, gróf 391
Varga György törvénybíró 204	Windischgrätz 428	Zsichy család, gróf 16
Varga István 204	Wladár János lelkész 363	Zsichy Károly, gróf 16
Varga János bíró 123	Zachar Mihály esküdt 63	Zsigmond császár 395
Varga János jegyző 28	Zach Felicián 334	Zsigmond király 13, 120, 283
Varga Lőrinc bíró 437	Zahn György 61	Zsingor Antal jegyző 77, 332
Varga Mihály bíró 148	Zámbó István bíró 106	Zsubritzky István jegyző 301
Vargha János jegyző 368	Zámpory István szolgabíró 31, 142, 210	I. Leopold 218, 233, 241
Vas 200	Zelencsik András bíró 27	I. Rákóczi 176, 339
Vas Mihály 424	Zelenka Dániel lelkész 449	II. András király 174, 411
Vatay 277	Zemlény József, ifj. jegyző 276, 381, 425	II. Ferdinánd 233
Vattay család 276	Zenészy József jegyző 412	II. József császár 60
Vay család 15	Zichy, gróf 262	II. Szuliman török császár 169
Vég 329	Zichy, gróf senior 127	IV. Béla király 24, 26, 116, 393
Vég István 457		IV. László 24
Verbőczy 19		VI. Károly király 446
Verbőczy István 120		
Veréb Péter 402		

Tárgymutató

- abroncsfaragás 104
 abroncsok 16
 adó 79, 276, 283
 adóhivatal 42, 162, 467
 adomány 245
 adománylevél 13, 213, 232
 ágostai evangélikus
 anyaegyház 199
 ágostai hitvallású
 anyaegyház 11
 ágostai hitvallású
 anyaszentegyház 215
 ágostai hitvallású egyház 219
 ágostai hitvallású
 egyházkerület 409
 ágostai hitvallású
 evangélikus egyház 28
 ágostai hitvallásúak 108,
 127, 186, 215, 225, 255,
 339, 347, 378, 430
 ágostai hitvallású
 evangélikusok 72, 187,
 250, 252, 333, 363, 439
 agyag 134, 333, 334
 agyagbánya 38, 240, 334
 agyagból égetett csövek 303
 ajtónállók 196
 akasztófa 371, 455
 akol 241
 alapítvány 231
 áldozati tulok 85
 alesperesi kerület 371,
 373, 461
 amortisationális törvény 241
 angol ízlés 268
 angolkert 119
 anyaegyház 11, 15, 32, 52,
 60, 61, 83, 98, 117, 162,
 169, 187, 193, 199, 218,
 219, 230, 236, 245, 258,
 292, 299, 354, 357, 364,
 378, 388, 411, 419, 421
 anyakönyv 215, 348, 355
 anyaszentegyház 150, 166,
 215, 281
 anyatemplom 118, 235,
 322, 346
 apaturság 240
 apokás földek 275
 arany 191, 438
 aranyalma 129
 aranybánya 443
 aranydrótok 94
 aranymosás 61
 aransodrony 200, 214
 archívum 16
 árendás zsidó 180
 ásott kút 135
 ásványvíz 384, 472
 avarok 157
 Bagoly vára 38
 Balassa-féle banderisták 185
 balassagyarmati
 törvényszék 39, 67, 112,
 155, 249, 308, 335
 balassagyarmati vár 24,
 157
 Bálint napi vásár 230
 banderisták 185
 bánya 22, 155, 179, 186,
 199, 250, 303, 310, 320,
 360, 373, 409, 414, 416,
 439; l. még kőbánya
 bányavárosok 24, 234, 428
 barátok 143, 256, 426, 427
 bárd 56, 295
 barkók 241
 barlang 57, 138, 194, 243,
 382, 394
 basa 24, 30, 116, 239, 290,
 322, 334
 bástya 454
 bástyafalak 405
 bástyatorony 116
 bazaltkőbánya 373
 bég 239, 291
 békasó 90, 92, 96, 167,
 303, 304
 Béla vár 176
 belpiac 231, 235, 236
 béresek 242
 beszédmod (palócos) 124
 bika (helység bikája) 99
 bikák 159
 birkák 57
 bisoka 66
 bitó 320
 bognárcsarabok 56
 boldogságos Szűz 229,
 232
 bombadarabok 103
 bor 57, 78, 95, 103, 120,
 121, 122, 130, 176, 185,
 186, 196, 205, 212, 223,
 224, 247, 267, 269, 285,
 286, 290, 295, 303, 325,
 345, 350, 352, 358, 363,
 364, 372, 384, 411, 434,
 450, 451, 472
 boróka (gyalogfenyő) 190
 boszorka 334
 börgyár 231, 236
 bubenyica 'liszt tárolásra
 használt edény' 104
 búcsú 48, 406
 búcsújáró hely 402
 Buda vára 120

- Buják vára 169
 bujáki vár 52, 64
 Busa vár 388
 busai vár 169
 búzaraktár 116
 búzavásár 125
 búzaverem 74
 buzogány 200
 bűdösvízforrás 190
 бүрү 254
 Castellum Losonciense 229
 cathedrale templom 83
 celta nép 234
 census (telekpénz) 241
 cigányok 143, 270, 323, 406
 Cigányvár 85
 címer 196, 197
 cin 409
 ciszterek 402
 Codex diplomane 26
 compossessoratusok 62
 Coroni Conversations Lexicon 443
 családi irományok 71
 csárda 183, 347, 392, 451, 465
 császári és királyi adó 79
 császári és királyi adóhivatal 162
 császári és királyi triangulator 93
 császári hadsereg 428, 436
 csata 24, 61, 245, 350
 csáté 57
 csatorna 288
 cseh 438
 cseh kelyhesek 434
 csehek 11, 63, 85, 132, 191, 214, 221, 232, 234, 295, 380, 388, 430, 434
 Csehek vár 85
 cselédház 119, 143
 cseplék 17, 38
 cseplés haraszt 65
 cseplye erdő 50
 cseplyés 261
 cserépedény 200, 325
 cserépető kemence 140, 141
 cserepek 140, 356, 398
 cserépgyár 230
 cseréptöredékek 76
 cserépszindely 252
 csigák (megkövült) 363
 csipás föld 57
 csodatétel 94
 csonka torony 132
 csontgomb 260
 csontok 69, 173, 201, 325, 362
 csontvázak 69, 94, 197
 csőszház 202, 348
 csövek 303
 dalárda 237
 deák felirat 189
 deák nyelv 138, 395
 deszkakereskedés 252
 deszkametsző 289
 dézsma 30, 141
 díj (török) 396
 disznótanya 331
 dohány 241, 352
 dohánytermelés 352
 donatio 218
 donationalis levél 393
 döghalál 218
 Drégely vár 286, 388
 Drégely vára 317
 drégelyi vár 157, 169
 drégelypalánki primási uradalom 81
 ecetgyár 230
 ecsegi vár 96
 egyházi gyűlés 327
 egyházi iratok 366
 egyházi jegyzőkönyv 221
 egyházi látogatási könyv 327
 egyházi okiratok 265
 egyházkerület 409
 ekecsinálás 378
 eklézsia 281
 elemi iskola 310
 előőrsök (török) 437
 épületi kő 28
 erdészlak 281, 438
 ereklye 232
 eretnekség 229, 232
 erősség 24, 232, 233
 érsekség 446
 esperesség 60
 esztergályos 16
 esztergályozás 104
 esztergomi katolikus káptalan 333
 Eszterházy Pál: Mennyei Korona 232
 Eszterházy-hercegség 145, 146
 étterem 185, 236
 evangélikus l. még ágostai evangélikus
 evangélikus egyház archívuma 16
 evangélikus ágostai hitvallásúak 187, 252, 439
 evangélikus anyaegyház 193, 411
 evangélikus egyház 90, 111, 279
 evangélikus egyház leánygyülekezete 60
 evangélikus hit 108
 evangélikus protestánsok 396, 400
 evangélikus temető 16
 evangélikus templom 16, 41, 92, 231
 evangélikusok 15, 16, 39, 56, 79, 105, 120, 134, 137, 138, 155, 182, 212, 218, 231, 262, 265, 267, 277,

- 285, 292, 302, 303, 333,
334, 335, 350, 354, 357,
378, 405, 417, 419, 425
evangélikusok
 gimnáziuma 236
ezüst 260, 438
ezüstkehely 206
ezüstpénz 15, 260
fábóli készítmények 104
faedények 16
faépület 242
faház 41, 208, 242, 245,
 381
fahíd 345, 407, 459
faiskola 183, 323
fájdalmas Szűz Isten anyja
 kápolnája 185
fajzás 145
fakereskedők 234
fakereszt 400
falomladék 39
faragás 104
faraktár 234
fatemplom 218
fatorony 138
fatörzsek (kővé vált) 363
fazék, római 122
fazekas 134
fazekasanyag 272
fazekasok 141
fegyver 173, 200, 214
fehérbarátok 301
fehérbor 54, 57, 130, 169,
 183, 310, 347
fehérkőbánya 22
fejedelmi adomány 245
fekete kő 47
fekete siker 167, 325
felirat 189, 249
fellegvár 443
felségárlási vád 472
felvidéki tótok 234
Feria secunda proxima
 ante festum 13
feszület 197
filia 245, 419
filialis 472
filiális eklézsia 281
filialisták 83
fiókegyház 26, 155, 166,
 244, 255, 299, 357, 364,
 388, 421, 463
fiókországút 124
fizikai tanszék 231
fogadás 272
fogadó 347
forradalom 235
forráskút 47, 48, 260
földesúri jogok 241
földvár 276
főszpát 31
főtörvényszék 228
francia 235
frankok 32
Fraseur 'társalgó' 236
Fuhrveser 289
fuvarozás 448
függőhíd 356
Fülek vára 118, 124, 229,
 322, 334
füleki plébánia 118
füleki vár 232, 239
fürdés 399
fürdő 236, 357, 472
fürdőház 169, 402, 447
fürész 28, 251, 252, 455
gabonalerakó 183
gabonaverem 295
gácsi vár 136, 228, 232,
 237
garabonciás 321
gát 210
gazdasági épületek 32, 41,
 97
georgiai szépségek 235
gépgyár 230, 236, 239
gereblye 104
gesztenyés 186
gimnázium 231, 236, 237
gipszpát 31
gipszpát (máriaüveg) 31
golyó 82, 200
gót betűk 395
gótikus stílusú kápolna 96
gótikus stílus 80, 231, 249,
 364
gótikus templom 135, 136
göblyök 169
görög szépségek 235
görögök 234
gőzhajók 197
gőzhajózás 302
gőzmalom 230, 236, 239
gránitkő 85, 289, 363
guzsalyas fű 153
guzsalykás széna 310
gyalogfényő (boróka) 190
gyár 410; l. még bőr~,
 cserép~, ecet~, gép~,
 kémiai ~, pakfon~,
 papír~, szesz~, üveg~,
 vas~
gyékénytakaró 352
gyík 26
gyógyerő 309
gyógyhely 289
gyógyvíz 328
gyűlés 327, 418
gyümölcsöskert 340
háború 16, 42, 44, 107,
 172, 194, 197, 221, 287,
 337, 391, 433, 436, 455
háborús idők 320
hadjárat 24, 103, 191, 231,
 295
hadsereg 350, 428, 436
halastó 21, 33, 87, 395,
 402
halászhók 351
halásztó 333
hamuzsír 61, 226
hamuzsírőfőzde 183
hamvvedrek 214
harang 16, 64, 132, 135,
 136, 231, 242, 249, 259,

Tárgymutató

- 277, 295, 312, 330, 362,
400, 419, 423, 424, 425,
438, 463
harangláb 242, 259, 400,
424
harangocska 138
harcok 24
határjárás 232
határlevél 395
hatosztályos gimnázium
231
héber 366
helvét hitvallásúak 302,
347
helypénzszedés 241
helytartóság 228
helytartótanács 230, 378
heti vásár 230
hevér 'bányászlegény'
333
hévízforrás 414
híd 34, 41, 169, 173, 352,
434
Historia Domus 64, 95, 98
hódolati díj 283
Hollókő vár 454
hollókői vár 157, 356, 369
homokkőbánya 186
honfoglalás 283, 295
Hont vára 24
horai bor 285
hunok 251, 252
huszár 63
huszita csehek 221
huszita főnök 413
huszita háború 221
husziták 11, 60, 64, 108,
155, 182, 219, 244, 251,
252, 295, 299, 403, 409,
419, 430, 431, 438, 443
huta 333, 334, 398
íjászok 288
imaház 221, 400
inscriptio 57
ipari engedély 234
iparúzők 378
irományok 62
iskola 136, 230, 231, 234,
236, 303, 310, 322, 334,
346, 350, 362, 378
iskolaház 132
ispánlak 402
istálló 119, 185
itatókút 167, 179, 255,
355, 375
ivókút 179
izraelita tanító 400
izraeliták 72, 120, 134,
212, 215, 225, 265, 329,
339, 347, 363, 439
jászok 288
jégzajlás 196
jegyzőkönyv 60, 63, 83,
221, 265
Jeszenői Dániel: Losonczy
Phónix 233
jezsuita rend 144
jezsuita templom és
kolostor 143
jobbágyok 30, 169, 246,
247, 292, 309, 391, 404
jobbágytság 309, 437
jobbágytelek 120
jog 231, 232, 233, 241,
283, 393
jótékony intézetek 237
juditi vásár 230
juhakol 119, 157, 164,
180, 183, 202, 259, 281,
304, 347, 402, 428, 434,
451, 459, 465
juhászgulyiba 366
juhászház 164, 463
juhászlak 304
juhhodály 366
juhúsztató 28
kaluckói bor 285
kálvária 186, 283
kálvinisták 472
kamara 283, 284, 375, 472
kámori várrom 85
kápolna 32, 96, 160, 185,
221, 268, 283, 320, 322,
341, 406
kápolnácska 197
kápolnai templom 90
káptalan 333, 350
kardjog 288
kártyaasztalok 236
kártyajáték 341
kastély 21, 22, 33, 57, 119,
130, 197, 229, 333, 367,
395, 404, 406, 407, 459,
472
kaszárnya 236
kaszinó 231, 236
kaszinói vendéglő 236
kasznárlak 242
katolicizmus 16
katolikus I. még római
katolikus
katolikus plébánia 230
katolikus templom 16,
197, 388
katolikusok 16, 137, 155,
255, 259, 262, 265, 310,
333, 369, 434, 463, 472
katona 48, 195, 289
katonai kórház 236
kávéház 236
kavicsbánya 371
kazár népnév 181
kazári plébánia 255
kazárok 181
kegy- és kiváltságos jog
283
kehely 232
Kékkő vár 295
Kékkő vára 185, 186
kékkői levéltár 104
kékkői uradalom 221
kékkői vár 157, 437
kelyhesek 434
kemence 140, 141, 183,
194, 241, 410, 449

Tárgymutató

- kémiai gyár 234
kémtorony 96
kenderáztató 44, 45, 282, 323, 416
kengyelvas 200
kénkö 17
kénköves ízü vízforrás 309
kerékgyártás 262, 378
kereskedés 230
kereskedői hely 231
kereskedők, felföldi 57
kereszt 16, 46, 182, 185, 288
keresztelő tál 249
keresztények 194, 372
kereszténység 48
keresztes háború 337
keresztfa 339, 341
keresztúti állomások 185
kert 237, 239
kerület 371, 373, 461
kiejtés (palóc) 72, 132, 295
kincs 85, 331, 438
kincstár 245
királyi ajtónállók 196
királyi dézsma 30
királyi jogok 232
királyi kamara 283, 284, 375, 472
királyi testőr 245
királyi udvar 283
királyi város 283
Kisasszony napja 180
kisdédóvó intézet 231
kisdédóvoda 236, 237
kísértő sátán 28
kiszolgált katonák 195
kiváltságlevél 241
kiváltságos jogok 233, 283
kivilágosítás 237
klastrom 80
kocsicsinálás 378
kocsik 197
koldus 121, 142
kolostor 53, 143, 384, 402, 421, 425
koponyák 462
korcsma 178, 236, 262, 283, 287, 321, 323, 423, 439, 463
korcsmáros 323
kórház 236, 237
koronai uradalom 196
kosár 104
kosárfonás 104
kovács 34, 82, 99, 118, 160
kovács menhelyek 118
kovácsműhely 459
kozárok 181
kőbálványok 242
kőbánya 22, 47, 48, 49, 119, 160, 206, 250, 281, 325, 328, 348, 358, 372, 417, 423, 427, 441, 464
köcsög 288
kőfal 80, 228
kőfalmaradványok 421
kőhíd 235, 348, 434
kőkád 85
kőműves 295
könyvtár 236, 237
köpöly, köpölyözés 158
köpüs kút 164
körirat 19, 79
kőromok 69
kőszén 28, 31, 38, 151, 154, 176, 179, 203, 205, 285, 325, 360, 371, 376
kőszénbánya 179, 199, 303, 310, 320, 360
kőszéntelep 31
kőszobor 16, 145
kőszvény 180, 399
kőszvénygyógyítás 86
kőszvénykút 169
kővágó 289
kővé vált fatörzsek 363
közkönyvtár 231
községi pecsét 221
Kubinyi-ház 236
kuriális 339
kuriális község 301, 395
kuriális pusztá 276
kurialisták 274
kurucok 277
kurucság 243
kút 17, 19, 22, 48, 54, 59, 65, 75, 84, 85, 103, 105, 135, 137, 141, 148, 149, 155, 160, 164, 167, 169, 179, 180, 183, 190, 193, 221, 253, 255, 256, 260, 277, 278, 287, 288, 289, 295, 301, 303, 322, 323, 330, 355, 375, 379, 385, 389, 392, 459, 462, 463
kútásó 211
kútforrás 105, 433
kutika 'kutacska' 427
lakodalmi csoport 24
Lampe: Historia 84
Lánchíd 206
lapát 104
latin felirat 249
latin kereszt 182
latin vers 229
látogatási könyv 327
leányegyház 64
leánygyülekezet 60, 430
lengyelek 234
levéltár 49, 60, 100, 104, 195, 227, 229, 232, 421, 464
libalegelő 180
libapást 323
líceum 236
lófejek 82
lófutatósi fogadás 272
lóherélők 143
Losonc-hevesi fiókországút 124

Tárgymutató

- losonci császári és királyi
 adóhivatal 162
 losonci piac 320
 losonctugári fürdő 236
 lovas barátok 426, 427
 lutheránusok 143, 472
 magtár 140
 magyar ajkúak 32, 55, 93,
 98, 110, 140, 147, 160,
 162, 176, 191, 197, 253,
 256, 270, 274, 276, 291,
 306, 309, 313, 345, 347,
 348, 350, 369, 374, 380,
 397, 421, 426, 445, 450
 magyar falu 157, 353, 360
 magyar had 350, 428
 magyar iskola 378
 magyar nyelv 124, 163,
 265, 267, 378, 441
 magyar nyelvészet 13
 Magyar történelmi tár 13
 magyar törzs 30
 Magyar Tudományos
 Értekező 87
 magyarok 24, 28, 29, 30,
 38, 52, 56, 62, 64, 72, 79,
 81, 83, 84, 85, 103, 120,
 128, 143, 157, 185, 189,
 199, 200, 202, 218, 223,
 225, 232, 234, 245, 258,
 259, 261, 266, 276, 295,
 310, 316, 319, 322, 323,
 325, 329, 343, 348, 360,
 364, 385, 392, 403, 409,
 411, 421, 441, 446, 448,
 451, 472
 magyarok bejövetele 232,
 303, 362
 magyaros ruházat 124
 magyarság 405
 majális 179, 237
 major 17, 24, 57, 93, 100,
 122, 129, 155, 157, 169,
 183, 221, 286, 333, 462,
 463, 465
 majorság 239, 251, 262,
 313, 367, 392, 423, 434,
 461
 majorsági zsellérek 277
 makkoltatás 331
 malom 12, 17, 18, 21, 28,
 33, 34, 37, 54, 57, 143,
 155, 156, 172, 173, 210,
 238, 242, 271, 281, 303,
 309, 312, 340, 346, 352,
 397, 398, 411, 450, 453,
 459, 462, 464
 malomgát 86
 malomhely 289
 malomkő 206
 mamutfog 362
 máriaüveg (gipszpát) 31
 martalócok 120
 mátraalji alesperesi kerület
 461
 mátrai alesperesi kerület
 371, 373
 mecset 55
 medveverem 130
 megkövült csigák 363
 megkövült fa 422
 megye 143, 461
 megyeház 448
 megyeháza 417, 418
 megyei gyűlések 418
 méhes 138, 222
 méhkasok 104
 meleg forrás 39, 399
 menedékhely 44
 ménes 392
 menhely 118
 mesterséges tó 73
 mészárszék 283
 mészbánya 414, 416
 mészégetés 141
 mészégető kemence 183,
 414
 mészke 183
 messzelátó jel 46
 mezőváros 241
 Migazzi-kastély 33, 197
 mocsárfa, 200 éves 33
 Mocsáry András: Nemes
 Nógrád Vármegyének,
 historiai, geographiai, és
 statistikai esmertetése
 116, 229
 mohácsi vész 384, 414
 molnár 268
 mongol tatárok 277
 morvák 234
 mulatóhely 236, 291
 múzeum 362, 393, 437
 nádor 214
 nemesített gyümölcsfák
 268
 nemeslevél 160
 német ajkúak 32, 392
 német katona 48
 német tiszt 63
 német utas 427
 németek 20, 28, 85, 93,
 120, 234, 300
 németváros 134
 Nemzeti Múzeum 362,
 393, 437
 népnyelv (palóc) 100
 népvándorlások 234
 nitrum 239
 Nógrád vára 13, 32, 33,
 392
 nógrádi basa 24
 nógrádi evangélikus
 esperesség 60
 nógrádi evangélikus
 esperesség levéltára 60
 nógrádi vár 34
 nyíl 140, 396
 nyírfá seprű 104
 óhitűek 218
 okirat 232
 oklevél 24, 60, 104, 276
 okmány 13, 24, 30, 120,
 206, 215, 405
 ókori puskacső 397, 398

- poltura 341
-
- poroszkok 234
-
- posta 16, 414
-
- postaállomás 339
-
- postahivatal 350
-
- postai közlekedés 195
-
- posztrik 'keresztelő utáni lakoma' 363
-
- posztómángorló 28
-
- praedium impopulatum 98
-
- prímási irományok 81
-
- prímási uradalom 81, 124, 316
-
- privilegiumok 241
-
- protestáns 388
-
- protestáns egyesült egyház 231
-
- protestáns egyesült gimnázium 237
-
- protestáns egyesült gimnázium tápintézete 237
-
- protestáns egyház 205
-
- protestáns evangélikus templom 418
-
- protestánsok 64, 234
-
- protokollum 333
-
- puhakó-bánya 250
-
- puskacsó 397, 398
-
- pusztatemplom 108
-
- püspök 32
-
- püspöki megye 143, 461
-
- püspöki uradalom 121, 206, 303
-
- püspökség 120, 304, 364
-
- rabbinátus 235
-
- rabló nép 455
-
- rablóság 455
-
- rablónár 241
-
- rácok 234, 250, 447
-
- rascianusok 218
-
- reformáció 83
-
- oltalomlevél 241
-
- oltár 229, 232, 249
-
- oltárkövek 85
-
- olvasóterem 236
-
- orgona 231
-
- óriás gyík 26
-
- orosz had 350
-
- orosz hadjárat 231
-
- orosz szertartású templom 197
-
- oroszok 88, 197, 283, 284, 428
-
- orschestrum 236
-
- országos vásár 230, 302
-
- országgyűlés 283
-
- ostrom 302, 388
-
- oszmánok 159
-
- óvári vár 157, 158
-
- ökrészek 331
-
- örház 176
-
- örhely 20, 53, 161
-
- összeírás 233
-
- özvadászatok 169
-
- pakfon 'alpakka' 237
-
- pakfongyár 230, 236, 237, 239
-
- pálinka 323
-
- pálinkaház 463
-
- palóc 200
-
- palóc kiejtés 72, 132, 295
-
- palóc magyar ajkúak 176
-
- palóc népnyelv 100
-
- palóc vidék 295
-
- palócok 100, 181, 207, 295, 300, 360, 450, 460
-
- palócos beszédmod 124
-
- palócos magyarok 259
-
- palócosan 100
-
- palócság 21, 181
-
- páncél 140
-
- papi schematismus 421
-
- papírgyár 417
-
- paplak 231, 362
-
- parádi üveggyár 90, 92
-
- parádi víz 334
-
- parókia 107, 327, 348, 374, 423
-
- parókiaiskola 334
-
- parókiális épület 136
-
- parókiális fundus 423
-
- parókiális levéltár 464
-
- passionális könyv 134
-
- pásztorvívás 31
-
- pating 'erős vaskarika vagy lánc (régebben szíj vagy gúzs), amely az eke gerendelyét az eketali-gához kapcsolja' 96
-
- paulinus kolostor 53, 384
-
- paulinus rend 80
-
- paulinusok 53
-
- pecsét 13, 79, 196, 221, 238, 290, 409
-
- pecsétnyomó 143, 169, 284, 328, 388
-
- pénz 85
-
- pénzdarabok 385
-
- per 107
-
- Pest–besztercebányai vasút 361
-
- pestis 233, 251
-
- Péterffy Károly: Sacra Concilia Eccl. Rom. Cath. in Regn. Hung. Celebrata 87
-
- petróleumvilágítás 237
-
- piac 234, 235, 236, 320
-
- pince 57, 73, 80, 122, 138, 325, 357, 363, 422, 426, 438, 440
-
- pincelyukak 268
-
- pincetornác 39
-
- pintérek 262
-
- piócák 55, 226
-
- plébánia 24, 32, 67, 98, 100, 118, 132, 143, 224, 230, 255, 258, 265, 310, 463, 464, 472
-
- pogányok 85, 172, 243, 372, 421, 440
-
- Pogányvár 85
-
- polákok 21, 187
-
- polgári kórház 237

- p>
reformált anyaegyház 83
-
- reformált vallás 83
-
- református egyház 206, 236
-
- református iskola 236
-
- református templom 197, 236
-
- református vallás 413
-
- reformátusok 83, 120, 197, 206, 230, 232, 267, 285, 290
-
- reformátusok liceuma 236
-
- remete 48, 289
-
- remetelak 56
-
- rend 80, 144, 411
-
- revolúció 235
-
- rézdarabok 94, 356
-
- rimóci nyúl pislogása 356
-
- ritka állatok csontjai 362
-
- Ritus explorandae veritatis, per iudicium ferri candentis 84
-
- rizstermesztés 53
-
- robot 196, 309
-
- rókabarlang 258
-
- római ezüstpénzek 15
-
- római fazék 122
-
- római idők 232, 260
-
- római írás 260
-
- római katolikus l. még katolikus
-
- római katolikus anyaegyház 162, 230
-
- római katolikus anyaszentegyház 166
-
- római katolikus egyház 88
-
- római katolikusok 32, 52, 56, 64, 72, 79, 81, 83, 102, 105, 117, 118, 120, 124, 127, 128, 132, 135, 136, 138, 143, 155, 162, 178, 182, 186, 191, 197, 212, 215, 230, 234, 245, 258, 267, 268, 270, 285, 302, 329, 339, 346, 347, 350, 354, 359, 366, 388, 405, 421, 425, 439
-
- római katolikus plébánia 24
-
- római katolikus templom 80, 83, 132, 236, 380, 396, 400, 425
-
- római uralom 231
-
- római világ 231
-
- római vitéz 260
-
- rómaiak 234, 437
-
- romok 256
-
- Rósnýk vára 197
-
- rutének 283, 284
-
- sábesz 230
-
- Salgó vára 360
-
- salgói vár 371
-
- Sámson vára 362
-
- sánc 61, 141, 205, 228, 232, 303, 304
-
- sáncárok 312
-
- sarc 233, 239
-
- sarkantyúk 103
-
- sárkány 321
-
- sarlósi vásár 230
-
- sátán 28
-
- savanyú víz 169, 182, 207, 252, 278
-
- savanyúvízforrás 357, 451
-
- savanyúvízkút 17
-
- schematismus 421
-
- senioralis uradalom 16
-
- serfőző ház 455
-
- serház 57, 455
-
- sétány 235, 236
-
- sikáló fű (Zinkraut) 82
-
- siker(es föld) 43, 45, 46, 57, 164, 167, 266, 278, 325, 428
-
- sirány ’fazék’ 380
-
- sírbolt 412
-
- sírboltőr 402
-
- sírkert 319
-
- sírkő 256
-
- sírok 158
-
- só 191, 287
-
- somoskői vár 320
-
- sós víz 169
-
- sós-savanyú víz 182
-
- sósvízforrás 375
-
- stílus (gótikus, svájci) 80, 96, 231, 239, 249, 364
-
- strázsa 161, 222
-
- sváb ajkúak 309
-
- svábok 110
-
- svájci stílusú lakóház 239
-
- szabadalom 233
-
- szabadalomlevelek 233
-
- szakajtó 104
-
- Szalabácsér (Bécsben butellákban árult galábocsi bor) 130
-
- szállítólevél 405
-
- Szanda vára 13, 20, 387
-
- szandai vár 157
-
- szaniszlói vásár 230
-
- szárazmalom 103
-
- szarvas- és öz vadászatok 169
-
- Szécsény vár 295, 454
-
- szécsényi vár 157, 158, 159, 436
-
- szegények tápintézete 237
-
- szejthák 157
-
- szekerész katonák 289
-
- széna, bábaguzsalyas 47
-
- széna, csátés 47
-
- szénégetés 34, 82, 99, 118, 160, 179, 455
-
- szénégető 285
-
- szénégető hely 239
-
- szennai evangélikus egyház 111
-
- Szent Ferenc rendi zárda 406
-
- Szent István Kőszénbánya Társulat 179, 360, 361
-
- Szent István Társulati Vaspálya 362
-
- Szent János kőszobra 145

Tárgymutató

- szent kép 229
 szent kereszt napi vásár 230
 Szent Urbán napi búcsú 406
 szentegyház 32, 424
 szentháromság-szobor 285
 szentkép 232
 szeplőtelen Szűz 229
 szerzetesek 301, 421, 425
 szeszgyár 230
 szíksó 95
 színésztársulat 236
 színi előadások 236
 szitakerék 252
 szláv 262
 szláv ajkúak 319
 szlávok 87, 89, 127, 185, 199, 281, 359, 403, 438
 szobor 186
 szállósi plébánia 67
 szüret 464
 Szűz 185, 229, 232
 Szűz Mária-szobor 186
 tábor 264, 286, 289
 tábori kút 322
 tábornok 24
 táncterem 236, 237
 tanítói lak 132
 tanszék 231
 tápintézet 231, 237
 tatár pusztítás 325, 343, 385
 tatárdúlás 173, 211
 tatárjárás 24, 28, 132, 140, 284, 445
 tatárok 24, 52, 95, 96, 173, 277, 312, 347, 362, 364, 411, 421, 445, 446, 447
 tatárok berohanása 185
 taxa 283
 téglaegetés 16
 téglaegető 94
 téglaegető kemence 241, 449
 téglaház 183
 téglaverés 65
 tekeasztalok 236
 telekpénz (census) 241
 Teleky-féle sírbolt 412
 temetkezési hely 31, 76, 238
 temető 16, 46, 94, 164, 201, 270, 275, 281, 362, 408
 templárok 393
 templom 16, 32, 39, 41, 48, 53, 64, 66, 69, 74, 77, 80, 83, 90, 92, 94, 100, 120, 132, 135, 136, 140, 142, 143, 158, 160, 164, 174, 180, 182, 189, 191, 193, 197, 201, 214, 218, 229, 230, 231, 232, 233, 236, 245, 249, 256, 259, 270, 277, 285, 301, 303, 333, 334, 335, 341, 362, 364, 376, 380, 387, 388, 395, 396, 400, 402, 403, 417, 418, 419, 421, 425, 427, 435, 438, 442, 443, 444, 445, 463, 464, 472
 templomocskák 118
 templomos szerzetesek 421
 tengericsigaház 86
 tengerszem 28
 térkép 290
 testgyakorló intézet 231
 testőr 245
 Thurocz János krónikája 231
 tiszt 63, 296
 tiszta magyar nyelv 124
 tiszti lakások 185
 tisztilak 119
 Tompa Mihály: A losonci főnix 241
 Torna vár 176
 tornác 39
 tornyocskák 16
 torony 24, 55, 64, 132, 135, 136, 245, 249, 259, 277, 290, 321, 362, 400, 443
 torony alakú erősség 24
 toronyláb 137
 toronyóra 231
 tót 219
 tót ajkúak 11, 27, 28, 39, 50, 87, 88, 90, 93, 105, 114, 121, 126, 133, 134, 141, 155, 182, 201, 211, 219, 250, 266, 268, 277, 290, 291, 299, 302, 308, 315, 337, 345, 347, 350, 351, 353, 355, 363, 380, 382, 393, 397, 417, 419, 421, 430, 446, 460
 tót atyafi 29
 tót beszéd 16
 tót celta nép 234
 tót helység 16
 tót nyelv 107, 133, 265, 267, 268, 441
 tót vidék 374
 tótok 13, 15, 24, 28, 29, 36, 56, 77, 79, 98, 107, 108, 120, 122, 134, 135, 136, 187, 188, 190, 193, 201, 202, 203, 218, 232, 233, 234, 252, 272, 279, 289, 292, 295, 296, 319, 348, 364, 403, 409, 411, 425, 451, 459, 466
 tótság 21
 tótváros 134
 török 296, 317
 török állás 200
 török basa 30, 116, 239, 290, 322
 török bég 291
 török bitorlás 28
 török díj 396
 török előőrsek 437
 török eredetű név 411

Tárgymutató

- török háború 16, 42, 44,
172, 194, 197, 391, 433,
436, 455
- török had 436
- török hadjárat 24, 103
- török harcok 24
- török idő 291
- török iga 369
- törökkor 13, 94
- török lak 331
- török martalócok 120
- török név 440
- török okmányok 81
- törökök 21, 24, 30, 31, 34,
64, 81, 82, 83, 96, 100,
107, 113, 116, 118, 158,
176, 195, 196, 197, 218,
229, 264, 276, 286, 295,
302, 303, 316, 322, 327,
334, 356, 372, 384, 387,
411, 421, 433, 434, 436,
437, 440, 451
- törökök uralma 303, 393
- török őrség 387
- török pusztítás 118, 284,
325, 343, 385
- török tábor 286, 289
- török táborozás 264
- török tiszt 296
- török uralom 222, 232,
239, 302, 337
- törvény 241
- törvénytörés 27, 39, 67,
112, 155, 249, 308, 335
- törzsúr 19
- triangulator 93
- trigonometrikus jel 93
- trivialis iskola 230
- tulajdoni jog 241
- tulok 85
- tűz 245
- tűzesvas 84
- tűzvész 41, 112, 116, 166,
302, 363
- Új Magyar Múzeum 24
- újlakosok 72
- uradalmi erdőség 32
- uralom 16. 81, 91, 121,
124, 196, 206, 221, 271,
303, 316, 357, 436, 437,
446, 472
- uralom (római, török) 222,
231, 232, 239, 302, 303,
337, 393
- urbanales telkek 345
- urbáriális házhely 16, 439
- urbárium 196, 262, 300
- úrbér 233, 241
- úrbéresek 164, 327, 428
- úrbéresség 367
- úrbéri földek 431
- úrbéri táblázat 98
- úrbéri telek 359
- úrbériség 313
- úri jog 241
- úri lak 73, 97
- urnák 213, 437
- uzsora 363
- Üdvözlő 28
- üvegkút 21
- üveggyár 61, 89, 90, 92,
251, 263, 308, 409, 410
- váci káptalan 350
- váci püspök 32
- váci püspöki megye 143
- váci püspöki uradalom
121, 206, 303
- váci püspökség 120, 304,
364
- vadászok 239
- vadkörtefa, 200 éves 34
- vallási háború 337
- vallástüldözés 60, 79, 108
- vályogvető hely 323, 408
- vámfizetés 169
- vár 13, 20, 21, 24, 32, 33,
34, 38, 52, 53, 54, 61, 64,
73, 85, 96, 116, 118, 120,
124, 136, 149, 155, 157,
158, 159, 169, 176, 181,
185, 186, 193, 196, 197,
200, 228, 229, 232, 237,
239, 242, 252, 286, 295,
302, 303, 312, 317, 320,
322, 334, 356, 360, 362,
369, 371, 372, 373, 387,
388, 392, 405, 436, 437,
443, 447, 454, 467
- váradati cathedrale templom
83
- váradati protocollum 84
- varbói vár 157, 158
- várkapitány 116
- várkapolna 185
- várkastély 200
- várkonyha 185
- vármegyeháza 229
- váromladék 85
- városháza 143
- várparancsnok 387
- várrom 19, 52, 55, 85, 99,
362, 369, 440
- vas 17, 333
- vásár 125, 186, 230, 302,
316, 337, 378, 393
- vásári jog 241, 393
- Vasárnapi Ujság 52
- vasas németek 20
- vasbánya 439
- vasdarabok 356, 398
- vasércbánya 155
- vasgyár 90, 251, 263, 410
- vaspálya 169, 362
- vaspályamenet 197
- vasút 117, 302, 320, 361
- végház 24
- vendégfogadó 235, 236,
402
- vendéglő 236, 237
- vérbíró 240
- veres barátok 143, 256
- viaskodás 96
- viaszopál 363
- viaszpecsét 395
- villa 104

Tárgymutató

vinum de Csalár 57	zarándokok rendje 411	zsidó ünnep 230
Visegrád vára 196	zárda 256, 301, 402, 406,
425, 427	zsidók 56, 83, 96, 143,
176, 186, 230, 231, 234,
255, 259, 285, 302, 323,
405, 463, 472
visegrádi királyi vár 392	Zinkraut (sikáló fű) 82	zsinagóga 231, 234, 235,
236
vitéz 260	zsellérek 52, 117, 120,
145, 180, 246, 277, 309,
367, 423	zsiványok 289
vitrai üveghuta 21	zsellérházak 119	λόχος (gör.) 'ókori görög
hadsereg kb. egy
századnak megfelelő
alaegysége' 291
vízi fűrés 455	zsellértelep 352	1849. évi forradalom 235
vízimalom 17, 103, 183,
269, 319, 353, 354, 396,
405	zsidó 180, 262, 363	I. Rákóczy-féle zendülés
339
vörös siker (föld) 43, 45,
46, 57, 278	zsidó bérlő 451	
vörösbor 95, 96, 97, 98,
130, 169, 183, 397	zsidó család 178, 400	
vrchovci 'hegyi lakosok'
221	zsidó iskola 234	
	zsidó korcsmáros 323	
	zsidó község 369	

Helységnévmutató

Nógrád vármegye térképéhez

Abelova C2	Csalár C4	Füleккеlecsény E3
Agárd B7	Csécse D7	Fülekkovácsi E3
Alsóbodony B6	Csehbrezó E2	Fülekpüspöki E4
Alsóesztergály C4	Csengerháza E6	Fűrész C2
Alsóludány D4	Csesztve B5	Gács D3
Alsópálfalva E5	Csitár C5	Gácsfalva D3
Alsópetény B6	Csobánka D7	Gácslehota D3
Alsósáp C7	Csontfalu D6	Galábocs C4
Alsószátok B6	Csór C6	Galsa E3
Alsószécsénke C6	Debercsény B6	Garáb D6
Alsósztrégova C4	Dejtár B5	Gárdony C5
Alsótáb C5	Dengeleg D7	Gergelyfalva D3
Alsótiszovnyik C2	Diósjenő A6	Guta C7
Alsótold D6	Divény D2	Héhalom D7
Andrásfalva E5	Divényoroszi C2	Hényel D6
Baglyasalja E5	Dobrocs D2	Heréd D8
Bágyon D7	Dolyán D5	Herencsény C6
Bakó B5	Ebeck C4	Hidegkút F4
Balassagyarmat B5	Ecseg D6	Hollókő D6
Balázshuta C2	Endrefalva D5	Homokterenne F5
Bánk B6	Erdőkürt C7	Horpács A6
Bárna F5	Erdőtarcsa D7	Hradistya E2
Becske C6	Etes E5	Hugyag C5
Bér C7	Fábiánka D3	Iliny C5
Bercel C7	Felfalu D4	Ipoly D2
Berkenye A6	Felsőbodony B6	Ipolybolyk E3
Berzence E2	Felsőesztergály C4	Ipolykiskér C5
Bisztricska D2	Felsőludány D4	Ipolynagykér C5
Bokor D6	Felsőpálfalva E5	Ipolynyitra E3
Bolgárom E3	Felsőpenc B7	Jásztelek B6
Borosznok C3	Felsőpetény B6	Jelsőc D3
Borsosberinke A6	Felsősáp C7	Jobbágyi D7
Bozita E3	Felsőszátok B6	Kálló C7
Budalehota C2	Felsőszécsénke C6	Kálnó E3
Buják D6	Felsősztrégova C3	Kálnógaráb E3
Bussa D4	Felsőtáb C5	Kalonda D4
Bzova C2	Felsőtiszovnyik C2	Kancsa D3
Cered F4	Felsőtold D6	Karancsalja E5
Csákányháza E4	Fülek E4	Karancsapátfalva E4

Helységnévmutató Nógrád vármegye térképéhez

Karancsberény E4	Losoncapátfalva D3	Óvár C4
Karancskeszzi D4	Losonckisfalva D3	Ozdin D2
Karancsság D5	Losonctugár D3	Palotás D7
Kazár E5	Lőrinci D7	Panyidaróc D3
Kékkő C4	Lubenka D2	Paróca C3
Keszeg B7	Luborecska C3	Patak B5
Kisbárkány D5	Lucin D5	Patvarc C5
Kisecset B6	Lupocs D3	Perse E3
Kisfalva C4	Madacska C2	Petőpuszta C5
Kisfalud D5	Málnapataka D2	Piliny D5
Kisgéc D5	Marcál C5	Pilis E4
Kisgerge D4	Maskova D3	Pinc E3
Kishaláp C6	Mátranovák F5	Podhragy D3
Kishartyán E5	Mátraszele F5	Podrecsány D2
Kiskelecsény C6	Mátraverebély E6	Pogányvár D5
Kiskeresztúr D5	Megyer D5	Pogony F5
Kiskeresztúr E3	Mihálygerge D4	Polichnó C2
Kiskürtös C4	Miksi D3	Poltár E2
Kisliberce D4	Mlággyó E2	Polyánka D2
Kismaros A7	Mohora C6	Pöstény D5
Kisoroszi A7	Morgópuszta C7	Prága C3
Kissztrácin C4	Mucsiny D4	Priboj C3
Kisterenne E5	Múlyadka E3	Pusztaberki B6
Kistugár C2	Nagybárkány E6	Pusztagéc D5
Kisújfalu C4	Nagydaróc E3	Pusztaszalatnya D3
Kiszellő C4	Nagyfalva D3	Pusztaszántó A6
Korlát F3	Nagygéc D5	Pusztatercs D5
Korna E2	Nagyhaláp C6	Rád B7
Kosd B7	Nagykeresztúr D5	Ragyolc E4
Kotmánlehota D2	Nagykeresztúr E3	Rapp D4
Kozárd D6	Nagykürtös C4	Rárósmúlyad D4
Kökényes D8	Nagylám C3	Rétság A6
Kövesd C6	Nagyliberce D3	Riba B5
Krakkó E5	Nagyoroszi A6	Rimóc D5
Kurtány E3	Nagysztrácin C4	Romhány B6
Kutasó D6	Nagyzellő C4	Rónya E2
Lapujtő E4	Nándor C6	Rózsalehota D2
Legénd B6	Nedelistye C3	Ságújfalu D5
Lentvora C3	Nemti F5	Salgótarján E5
Lest B3	Nézsza B7	Sámsonháza E6
Liptagerge D4	Nógrád A6	Sáp D8
Litke D4	Nőtincs B6	Sávoly E3
Lóc D5	Óbást F4	Sipek C5
Lónyabánya D2	Óhuta C2	Somoskő E4
Losonc D3	Ordas C6	Somosújfalu E4

Helységnévmutató Nógrád vármegye térképéhez

Sóshartyán D5	Szklabonya C4	Vadkert B6
Sóslehota E2	Szomolya A6	Vámosfalu D2
Surány C6	Szőllős E6	Vanyarc C7
Süllye C3	Szúpatak E6	Varbó C5
Szakál D4	Szügy B5	Varsány C5
Szalmatercs D5	Tamási D3	Vecseklő F4
Szanda C6	Tarnóc D4	Veres C3
Szárazbrézó C3	Terbeléd E3	Verőce A7
Szarvasgede D7	Terény C6	Videfalva D3
Szécsény D5	Tereske B6	Vilke D4
Szécsényhalászi D5	Tolmács A6	Vizslás E5
Szécsénykovácsi C5	Tosonca D2	Zagyva E5
Szelc C4	Tóthartyán C3	Zagyvaróna F5
Szendehely A7	Tótkelecsény C4	Zagyvaszántó D7
Szenna C3	Tótmarokháza E5	Zavada C3
Szente B6	Törincs D4	Zelene E2
Szentivány D6	Trázs C5	Zobor C5
Szentkút E6	Turicska D2	Zsély C5
Szentpéter C4	Turopolya C3	Zsihlava C4
Szinóbánya D2	Udornya D2	
Szirák D7	Uhorszka E2	

Tartalom

Előszó	5	Cered	72
Pesty Frigyes Nógrád vármegyei helynévgyűjtése (1863–1866) ...	7	Panyidaróc	78
Abelova	11	Dengeleg	79
Agárd	13	Dejtár	81
Alsóbodony	15	Diósjenő	83
Alsóesztergály	16	Divény	87
Alsópetény	19	Divényoroszi	88
Alsószécsénke	20	Dobrocs	90
Alsósztrégova	21	Dolyán	93
Alsótold	22	Ecseg	95
Andrásfalva	23	Kozárd	98
Balassagyarmat	24	Endrefalva	100
Balázshuta	27	Kálló	102
Bánk	28	Erdőtarcsa	103
Bárna	29	Felsőesztergály	104
Becske	30	Etes	106
Berkenye	32	Felfalu	107
Berzence	36	Felsőpetény	108
Bisztricska	37	Felsőszécsénke	110
Baglyasalja	38	Felsősztrégova	111
Bokor	39	Felsőtiszovnyik	112
Bolgárom	42	Felsőtold	114
Borosznok	50	Füleki járás kimutatása	115
Buják	52	Fülek	116
Bussa	55	Fülekkelecsény	117
Csalár	56	Fülekkovácsi	118
Csákányháza	59	Kurtány	119
Csehbrezó	60	Felsőpenc	120
Csengerháza	62	Fülekpüspöki	124
Csesztve	63	Fűrész	126
Csécse	64	Galábocs	128
Csitár	66	Galsa	132
Csontfalu	67	Garáb	133
		Gács	134

Tartalom

Gácsfalva	135	Korna	208
Gácslehotá	137	Kotmánlehotá	209
Gergelyfalva	138	Kövesd	210
Guta	139	Kutasó	211
Herencsény	140	Lapujtó	213
Heréd, Sáp	143	Legénd	215
Héhalom	145	Lentvora	219
Hidegkút	147	Lest	221
Hollókő	149	Liptagerge	223
Homokterenne	150	Lóc	224
Hradistya	155	Lónyabánya	226
Hugyag	157	Losonc	227
Iliny	160	Lupocs	242
Ipolybolyk	162	Madacska	244
Ipolynyitra	163	Marcal	245
Pinc	166	Maskova	249
Jobbágyi	169	Málnapataka	251
Kalonda	170	Mátranovák	253
Karancsalja	172	Mátraszele	254
Karancsapátfalva	173	Mátraverebély	256
Karancsberény	174	Megyer	258
Karancskeszi	176	Mihálygerge	259
Kazár	178	Miksi	261
Kálnó, Kálnógaráb	182	Mlágýó	262
Keszeg	183	Mohora	264
Kékkő	185	Mucsiny	266
Kisfalu	187	Bercel	268
Kisgerge	189	Nagydaróc	270
Kishartyán	191	Nagyfalu	272
Kislibercse	193	Nagygéc	274
Kisoroszi	195	Pusztagéc, Kisgéc	275
Kissztrácin	199	Nagyhaláp, Kishaláp	276
Kisterenne	200	Nagykeresztúr	277
Tótkelecsény	201	Nagykürtös	279
Kisújfalu	203	Nagylám	281
Kiszellő	205	Nagyoroszi	283
Kosd	206	Nőtincs	290
Korlát	207	Nagysztrácin	292

Tartalom

Nagyzellő	295	Sámsonháza	362
Nándor	298	Alsósáp, Felsősáp	364
Nedelistye	299	Sávoly	366
Nemti	300	Sipek	369
Nézsza	301	Somosújfalú	371
Nógrád	302	Somoskő	373
Kimutatás	305	Sóshartyán	374
Óbást	306	Sóslehota	378
Óhuta	308	Surány	380
Ordas	309	Süllye	382
Óvár	310	Szakál	384
Ozdin	312	Szalmatercs	385
Palotás	313	Szanda	387
Paróca	315	Szarvasgede	388
Patak	316	Szárazbrézó	389
Alsópálfalva, Felsőpálfalva	319	Szelc	391
Jelsőc	321	Szendehely	392
Perse	322	Szena	393
Bozita	323	Szentivány	395
Piliny	325	Szentkút	402
Pilis	327	Szentpéter	403
Pogony	329	Szécsény	405
Poltár	333	Szécsényhalászi	407
Prága	335	Szinóbánya	409
Priboj	337	Szirák	411
Pusztaberki	339	Szklabonya	413
Pusztaszántó	342	Szóllós	414
Pusztatercs	343	Szúpatak	416
Ragyolc	344	Szügy	417
Rapp	345	Tamási	419
Rád	347	Tarnóc	421
Rárósmúlyad	348	Terbeléd	423
Rétság	350	Múlyadka	424
Riba	351	Terény	425
Rimóc	355	Tolmács	426
Rónya	357	Tosonca	429
Rózsalehota	359	Tóthartyán	430
Salgótarján	360	Tőrincs	434

Tartalom

Trázs	436	Vilke	460
Turicska	438	Vizslás	461
Turopolya	440	Lőrinci	464
Udornya	441	Zagyvaróna	466
Uhorszka	443	Zagyvaszántó	467
Vadkert	445	Zelene	469
Vanyarc	449	Zsély	472
Varbó	450	Helységnévmutató és -azonosító	473
Ipolynagykér, Ipolykiskér	451	Helynévmutató	493
Szécsénykovácsi	451	Személynévmutató	565
Petőpuszta	452	Tárgymutató	575
Varsány	454	Helységnévmutató Nógrád	
Vámosfalu	455	vármegye térképéhez	586
Vecseklő	456		
Veres	458	Nógrád vármegye települései	
Videfalva	459	1864-ben. Térképmelléklet	

Internet: https://mnhp.unideb.hu/kiadvanyok_pesty.php

Kiadta a Debreceni Egyetemi Kiadó,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja
<https://dupress.unideb.hu/>
Felelős kiadó: Karácsony Gyöngyi főigazgató
Technikai szerkesztő: Kis Tamás
Készült a Kapitális Kft. nyomdájában 2025-ben

NÓGRÁD VÁRMEGYE TELEPÜLÉSEI 1864-BEN

Z Ó L Y O M

- I. Losonci szolgabírói járás
- II. Füleki szolgabírói járás
- III. Szécsényi szolgabírói járás
- IV. Kékkői szolgabírói járás

KISHONT

H O N T

Balassagyarmat

Szécsény

III.

IV.

H E V E S

P E S T

0 5 10 km

A térkép sematikus ábrázolású,
nem földrajzi vetületi rendszer alapján készült.

NÓGRÁD VÁRMEGYE

